كليات آڏواڻي

شاهه جو رسالو

Gul Hayat Institute

روشني

شاھ جو رسالو

Gul Hayat Institute

شاهه جو رسالو

- مڪمل -

ڪلياڻ آڏواڻي

Gul Hayat Institute

روشني پبليڪيشن
ڪنڊيارو

"شاھہ جو رسالو"

مرتب: ڪلياڻ آڏواڻي

[حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ]

پنجون ايڊيشن © جون 1993ع

ڪمپوزنگ: (راڻو ميگھواڙ، حسين سومرو) سنڌ ٽيڪ ڪمپيوٽرز حيدرآباد. سنڌ.

ڇپيندڙ: سهيل آرٽ پريس، ڪراچي.

ڇپائيندڙ: روشني پبليڪيشن، ڪنڊيارو، سنڌ.

ٽائيٽل ڊزائين

عبدالرسول عباسي

Gul Hayat Institute

SHAH JO RISALO

{POETRY COLLECTION OF SHAH ABDUL LATIF BHATAI}

Compiled and Edited by

Kalyan Adwani

Composed by Sindh Tech Computers, Hyderabad.

Printed Suhel Art Press, Karachi.

Published by Roshni Publication, Kandiaro, Sindh.

Fifth Edition ©June 1993

شاهہ جي حياتيءَ جو احوال - سالن ۾ ۽ سنڌن وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا

هتي ڏنل ڪي سن لکيل تاريخن مان ورتا ويا آهن ۽ ڀيا اندازي موجب ڏنا ويا آهن. شاهہ صاحب جن جي حياتي ۽ سنڌن وقت جي سياسي ۽ سماجي حالتن جو اڀياس ڪري، اهو سڀ سنڌن عقيدت ۽ محبت ۾ ڪيو ويو آهي، جيئن سنڌن زندگيءَ جو ڀرپور احوال حاصل ٿي سگهي، جيڪو لکيل تاريخن موجب تمام گهٽ آهي. سنڌن جنم ۽ وفات جون تاريخون ڊاڪٽر ارنيسٽ ٽرمپ جي ڏنل شاهہ جي احوال تان ورتيون ويون آهن، جيڪو صاحب ٻين سڀني شاهہ جي تاريخدانن کان ٣٠ سال اڳ ۾ جو هو ۽ سنڌن عرصي کي ويجهي ۾ ويجهو هو. هو ذاتي طرح وڏو محقق هو ۽ شاهہ صاحب جي آفاقي شاعريءَ جو معتقد پڻ. جنهن پهريون ڀيرو سنڌي ٻوليءَ ۾، ليپزگ جرمنيءَ مان شاهہ جو رسالو سن ١٨٦٦ع ۾ ڇپائي دنيا تي پڌرو ڪيو.
(عبدالغفور الستي)

عيسوي سن	شاهہ جي حياتي جو احوال	سنڌن وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سنڌن عمر سالن ۾
١٦٧٨ع	شاهہ جو پهريون جنم (هالا حويلي ۾). پاڻ جلدي جهان ڇڏي ويو.	نوٽ: ان وقت هندستان ۾ مغلن جي حڪومت هئي. اورنگزيب پنهنجي پيءُ شاهہ جهان کي قيد ڪري، وڏي ڀاءُ دارا شڪوهہ کي ماري، ١٧٥٨ع کان دهليءَ جي تخت تي ويٺو هو. هن اسلام جو غلط استعمال ڪري هزارين پنهنجا سياسي مخالف، اسلام جي نالي ۾ قتل ڪرايا. هو خاص طور صوفين، ويدانيتن، فنڪارن ۽ راڳيندڙن جو دشمن هو. اهي ماڻهن ۾ سچ جي جوت جڳائيندڙ هئا، جيڪا ڳالهہ سندس ذاتي اقتدار لاءِ خطرناڪ هئي.	
١٦٨٠ع	شاهہ جو ٻيو جنم (هالا حويلي ۾). پاڻ ٦٧ ورهيہ حياتي رهيا.		
١٦٨٥ع	سنڌن والد صاحب، سيد حبيب شاهہ لڏي اچي ڪوٽڙيءَ ويٺا، سنڌن ٻن پٽن هر هڪ جمال شاهہ ۽ عبداللطيف کي، آخوند نور محمد ڀٽيءَ جي مشهور مڪتب ۾ تعليم ڏيارڻ جي خيال کان، جيڪو ڪوٽڙيءَ کي ويجهو هو.		٥

Gul Hayat Institute

عيسوي سن	شاهہ جي حياتي جو احوال	سنڌ وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سندن عمر سالن ۾
١٦٨٥ع کان ١٦٩٠ع تائين	وائي ڳوٺ ۾ آخوند نور محمد ڀٽيءَ جي مڪتب ۾ ديني تعليم.	مرڻ مهل هن پنهنجا اهي ظلم ميجيا ۽. سندس آخري لفظن ۾ "منهنجا سال سڀ نڪمٽا ويا آهن. خدا	٦ - ١٠
١٦٩١ع کان ١٧٠٠ع تائين	عبداللطيف شاهہ جي علمي شوق ۽ روحاني طبيعت جي ڪري کيس تصوف ۽ ويدانيت جي وڌيڪ تعليم. (حبيب شاهہ پاڻ صوفي هو. سندس هن پٽ جو جنم هڪ الله واري جوڳي جي دعا ۽ اڳڪٿي کان ٿيو هو. ان ڳالهہ کي هن هڪ خدائي ڳجهہ ڄاڻي، ان کي اها الاهيت جي تعليم ڏياري، جنهن ڏانهن نندي هوندي کان هن جو لاڙو هو. ٿي سگهي ٿو ته شاهہ صاحب کي ٺٽي جي ڪنهن درسگاهہ ۾ بہ تصوف پڙهڻ لاءِ ويهاريو ويو هجي. پر بدين جي هڪ جڳ مشهور وشو وديالي ۾ کيس ويدانيت سکڻ لاءِ ويهاريو ويو هو. اها ڳالهہ تاريخ ۾ آهي.)	منهنجي دل ۾ هو، تنهن هوندي بہ منهنجي انڌ سان ڍڪيل اکين، منهنجي اندر ۾ سندس اها جوت نہ سڃاتي. آئينده جي اميد وقتائتي آهي ۽ بهتري لمحو وري واپس ڪونہ ٿو اچي. آءُ ڪجهہ بہ پاڻ سان دنيا ۾ ڪٽي ڪونہ آيو هئس، پر هتان گناهن جا وڏا بار پاڻ سان ڪٽي پيو وڃان." شاهہ جي ڄمڻ وقت دهليءَ جي تخت طرفان سنڌ جو گورنر نواب خانزاد خان هو.	١١ - ٢٠
١٧٠١ع کان ١٧٠٦ع تائين	هن عرصي ۾ شاهہ ڪوٽڙيءَ ۾ پنهنجي ڪٽنب سان گڏ رهيل ٿو ڏسجي. مطالع ۽ رياضت ۾ مشغول يا مريدن جي ڪم ڪار ۾ مدد ڪندي. ڀاڻس جمال شاهہ شايد شادي ڪري چڪو آهي، پر هن آجان نہ ڪئي آهي. هن جي دل تي نندي هوندي کان پنهنجي نندپڻ جي والد جي ساٿي	يار محمد ڪلهوڙو سنڌ جو مٿيون حصو سبيءَ کان سيوهڻ تائين، مغلن جي ملتاني گورنر کي شڪست ڏيئي پنهنجي قبضي ۾ ڪري چڪو هو. دهليءَ جي تخت، لاچار ٿي کيس ڀکر جو گورنر مقرر ڪيو. (ڪلهوڙا اصل ۾ سنڌي هئا. سندن هڪ ڏاڏو چام چنو نالي هو، جنهن	٢١ - ٢٦

Gul Hayat Institute

عيسوي سن	شاهہ جي حياتي جو احوال	سنڌ ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سندن عمر سالن ۾
	سعيده بيگم، جيڪا مرزا مغل بيگ جي ڌيءُ هئي، پنهنجي محبت جي سورة پڙهي چڪي آهي، جيڪا اڳيان هلي الله جي آية ٿيڻ واري هئي. محبت اجان ظاهر نہ ٿي آهي. هوءَ وڏي ٿي گهر ۾ پردي اندر ويهي رهي آهي.	ڪري هو چنا بہ سڏائيندا هئا. پهريون هندو هئا، پوءِ مسلمان ٿيا ۽ عباسي سڏائڻ لڳا. منجهائن هڪ پهتل شخص آدم خان ڪلهوڙو ٿي گذريو آهي، جنهن کي مغلن جي گورنر ويساهہ گهاتي ڪري ملتان ۾ مارائي ڇڏيو. سنڌ ن سياسي طاقت سنڌ ۾ شاهہ جي جنم کان پوءِ شروع ٿي، جنهن ١٧٠١ع ۾ متين قانوني شڪل ورتي.)	
١٧٠٧ع	مشهور چيچ جو واقعو.	اورنگزيب مري ويو ۽ سندس پٽ بهادر شاهہ عالم دهليءَ جي تخت تي ويٺو.	٢٧
١٧٠٧ع کان ١٧٠٩ع تائين	محبت جو ظاهر ٿيڻ. شاهہ جو محبوب جي فراق ۾ بي خود ٿي بيت ۽ وايون ڏيڻ. واريءَ هيٺ سندس دفن ٿي وڃڻ جو مشهور واقعو. بدناميءَ کان مرزائن جي ساداتن سان دشمني شروع ۽ انهن کي آزارڻ.		٢٧ - ٢٩
١٧١٠ع	حبيب شاهہ جو دشمنيءَ کان ڪنارو ڪرڻ. ڪوٽڙيءَ مان لڏي پاسي ۾ وڃي پنهنجو جدا ڳوٺ آباد ڪرڻ.		٣٠
١٧١٠ع کان ١٧١٢ع تائين	شاهہ جو مائٽن کي وڏيڪ، پنهنجي محبت جي جي آزارن کان بچائڻ جي خيال کان هڪ رات مات متيءَ ۾	١٧١٢ع ۾ بهادر شاهہ مري ويو، ۽ سندس پٽ معظم الدين شاهہ تخت تي ويٺو، پر نَوَ مهينا حڪومت	٣٠ - ٣٢

Gul Hayat Institute

عيسوي سن	شاهه جي حياتي جو احوال	سندن وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سندن عمر سالن ۾
	مهيسي جوڳين سان ڪنيات ڏانهن نڪري ويڃڻ. ساندهه ٽي سال انهن جي ٽولي سان گڏ هندستان جي سيني وڏين تيرٿن جي جاين تي وڃڻ ۽ ڪانئن جوڳ وديا پرائڻ. (جوڳ وديا معنيٰ خدا سان ميلاپ پائڻ جو علم. ان موجب ميلاپ ٽن رستن سان ٿئي ٿو. (١) ڌيان ۽ گيان سان، (٢) ڪرم يا خلق جي خدمت سان، (٣) ڀڳتي يا محبت جي راڳ رستي.)	ڪيائين ته سندس ڀائيٽي فرخ سيار کيس قتل ڪيو ۽ پاڻ تخت جو مالڪ ٿي ويٺو. هيستائين ٺٽي ۾ خانزاد خان کان پوءِ ١٣ گورنر بدلجي چڪا هئا. پر بکر ۾ اچان يار محمد ڪلهوڙو، مغلن جو گورنر هو. هو هاڻي گهڻو خودمختيار ٿي چڪو هو، فقط دهلي تخت جي ڏل ڀريندڙ هو. سندس رهائش جو هنڌ خدا آباد هو.	
١٧١٣ع	ٽن سالن جي ياترا کان پوءِ پنت جو هڪيئي ڪانڌ موڪلائي گهرن ڏانهن ويڃڻ. شاهه جو ٻه وطن ورڻ ۽ ٺٽي کان ٿيندو ڳوٺ اچڻ. (ٺٽي ۾ سندن دل جو دوست مخدوم ميون ٺارو رهندو هو. جوڳين سان شاهه جو واپس ورڻ هنگلاج جي طرف کان ٿيو هو، سندن ڳوٺ اچڻ جو مقصد هاڻي مجازي محبت کان وڌيڪ حقيقي محبت هو. شاهه انهن جوڳين سان ٽي سال رهڻ کان پوءِ، خدا جي محبت جي رنگ ۾ رنگجي چڪو هو. اهي مهيسي جوڳي خدا سان ميلاپ وارا رستا، اهي ٽي مٿيان ڏسيندا هئا، پر انهن جو پنت، پرشوتم تائين پهچڻ لاءِ پرش جي پريم ۽ شيوا جو وڌيڪ پرچارڪ هو. معنيٰ خدا تائين	هن سال مرزا مغل جي گهر ڪي ٻه ڌاڙو لڳو. هُو ۽ گهڻا سندس خاندان جا مرد، ڌاڙيلن هٿان مارجي ويا. (شاهه ان وقت ڳوٺ ۾ هو. جڏهن مرزا، ڌاڙيلن جو پيڇو ڪندي اتان مٿيا، شاهه انهن ڪي پنهنجي مريدن سميت مدد جي آڇ ڪئي، جنهن تان مغل بيگ کيس بدشد ڳالهايو. چون تا ته مغل بيگ ۽ ٻين مردن جو موت شاهه جي ان دل آزاريءَ جي ڪري ٿيو. ان کان پوءِ مرزائن جي زالن اچي سيدن جي در تي آهه زاري ڪئي. سندن مردن جي اهڙي خطا تي ڪانئن معافي ورتي ۽ سيده بيگم جو سڱ ٻه آچيائون.)	٣٣

Gul Hayat Institute

ان وقت سندن عمر سالن ۾	سندن وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	شاهہ جي حياتي جو احوال	عيسوي سن
		پهچڻ لاءِ انسان جي محبت ۽ خدمت کي وڏيڪ درجو ڏيندو هو. شاهہ اهو علم پرائي هاڻي پنهنجن ئي هم وطنين مان اها سچي انسان ذات جي خدمت گذاريءَ جو مقصد کڻي ٻوٽ آيو هو.	
٣٥		شاهہ جي سيده بيگم سان شادي.	١٧١٥ع
٣٦	هي سال ان ڪري اهم آهي جو ان سال شاهہ عنايت صوفي فقير وٽ، جهوڪ ۾ وڏيرن جي پيڙهيل ۽ سيدن پيرن جا ستايل غريب ماڻهو تمام گهڻا گڏ ٿي رهيا هئا. هن جي صوفي تعليم اها هئي تہ خدا سيني ۾ موجود هو، تنهن ڪري سڀ انسان برابر آهن. هي سڄو جهان خدا جو آهي، تنهن ڪري سڀ انسان ان جا برابر ڀاڱي ڀائيوار آهن. اها روحاني سوشلزم هئي، جيڪا پهريون دفعو عملي طرح دنيا ۾ ڏني پئي ويئي. ان تان سيد پير وڏيرا ڪاوڙجي آٿيا. مغلن جا ڪن پريائون ۽ ٻي سال سندن شهادت جو واقعو آندائون.	شاهہ جو پنهنجي عيال سان شاهہ ڪريم بلڙي، پنهنجي مائٽن ڏي وڃڻ. (شادي کان پوءِ مائٽن ۾ دعوتن جو سلسلو شروع ٿيندو آهي. ان ڪري ضرور اتي پنهنجي عيال سان ويو هوندو. اتي هن شاهہ عنايت صوفي فقير وٽ بہ حاضري ڀري هوندي، ان جي صحبت ۾ ويٺو هوندو، ڇاڪاڻ تہ شاهہ پاڻ انهيءَ صوفي مت جو هو. جا شاهہ عنايت جي هئي. جيتوڻيڪ ٻيا سيد پير ان مت جي خلاف هئا. هتي شاهہ وطن جي محبت، سُر مارئيءَ جو بہ مطالعو ڪيو هوندو.) ان وقت مارئيءَ جو داستان سنڌ ۾ فقير عام ڳائيندا هئا.	١٧١٦ع
٣٧	شاهہ عنايت کي دوکي سان ٺٽي ۾ شهيد ڪيو ويو. مغل بادشاهہ فرخ سيار جي حڪم تي ائين ڪيو ويو. پر يار محمد ڪلهوڙو ٺٽي جي مغل	(شاهہ عنايت جي شهادت وقت شاهہ ڪوٽڙيءَ ۾ هو. شهادت جو هن کي تمام سخت صدمو پهتو. جهوڪ جا فقير هاڻي هن وٽ اچڻ لڳا. ڇاڪاڻ	١٧١٧ع

عيسوي سن	شاهہ جي حياتي جو احوال	سنڌ وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سندن عمر سالن ۾
	تہ سيني سيدن پيرن ۾ هي ئي اڪيلو هو، جو شاهہ عنايت جو حمايتي هو. هن پين فقيرن ڪان پنهنجي "مارئي" کي ورتو. انهيءَ مظلوم وينگس کي هاڻي هن وڏيڪ زنجير پارايا ۽ وڏي سوز ۽ فراق سان ان کي ڳائڻ لڳو. ماڻهو سندن بيت ۽ وايون ٻڌي حيران ٿي ويا. اهڙو درد جو داستان مارئي جو هن ڪڏهن ڪونہ ٻڌو هو، جيڪي سندن دلين کي وطن جي پُڪار جو پتو ڏيئي ٿي ويو. فقير اهو داستان ڪٺي سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ پکڙجي ويا. سنڌي زالون مُنهن مٿو پِٽي رستن تي نڪري آيون. هي سندن دل جي پُڪار هئي. غلام سنڌ ۾ هن ئي گهٽو سَنو هو. هو رستن تي بيهي وار کولي، زنجيرون پائي، مارئي جيان اوسارون ڪرڻ لڳيون. سنڌ ۾ جٿي ڪٿي باهہ ٻري وئي. هندو مسلمان سڀ ويچا وساري پنهنجي وطن لاءِ هڪ ٿي ويا. فرخ سيار ان سال ئي مري ويو. يار محمد ڪلهوڙو، سنڌين جي ڏپ ڪان دهلجي ٻئي سال مري ويو. نور محمد ڪلهوڙي ۽ سندس پٽ ڏوڙي اچي شاهہ صاحب ڪان معافي ورتي. ان سال ڪان شاهہ جي زندگي جي عملي جدوجهد شروع ٿي، جنهن ۾ نيت هن وطن کي آزاد	گورنر نواب اعظم جي مدد لاءِ پنهنجو سنڌي لشڪر بہ وٺي آيو، جنهن ڳالهہ سنڌين ۾ ڪلهوڙن خلاف وڏو تاءُ پيدا ڪيو. فرخ سيار انهيءَ تي ساڳي سال شاهہ جي بددعا ۽ فقيرن جي پاراتن سان سندس شاهي محل ۾ قتل ٿي ويو. انهيءَ سال ڪان مغل حڪومت جو هندستان ۾ زوال شروع ٿيو. جيڪو ١٧٥٠ع ۾ احمد شاهہ جو تخت چڙي پڇڻ سان وڃي پڄاڻيءَ کي پهتو.	

Gul Hayat Institute

عيسوي سن	شاھ جي حياتي جو احوال	سنڌن وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سنڌن عمر سالن ۾
	ڪرايو ۽ هند مان بہ مغلن جو تڏو ڪڍيو ويو.		
١٧١٨ع	شاھ ١٧١٧ع کان ١٧٢٧ع تائين پنھنجو گھڻو وقت سفر ۽ پنڌ ۾ گذاريندو رهيو. هن کي محسوس ٿي چڪو هو تہ هو هڪ خاص مشن کڻي دنيا ۾ آيو آهي. هن جي سُر مارئيءَ جيڪا سنڌ جي عوام ۾ زبردست سجاڳي آندي هئي، ان هن کي يقين ڏيئي ڇڏيو هو.	يار محمد ڪلهوڙو مري ويو. سندس پٽ نور محمد ڪلهوڙو سندس گادي نشين ٿيو. فرخ سيار کان پوءِ بہ شهزادا رفيع الدرجات ۽ رفيع الدولہ هڪ ٻئي پويان ڪجهہ مهينن لاءِ تخت تي ويٺا. جيڪي مري ويا.	٣٨
١٧١٩ع	هو ان عوامي سجاڳي کي هاٿي بلوچستان، جيسلمير، ڪاٺياواڙ، ڪڇ ڏانهن وڌائڻ لڳو. هُو هڪ الهامي ۽ انقلابي شاعر هو. هن لاءِ انساني تقدس سڀ کان پهرين هو. اهو تيستائين پيدا نہ ٿِي ٿي سگهيو، جيستائين انسانَ، انسانَ جي غلاميءَ مان آزاد نہ ٿيو هو. ان ڪري سنڌ ۽ هند جي عوام جي غلاميءَ مان آزادي هن جي عملي جدوجهد جو پهريون خدا ئي مقصد هو. هن جي شاعري ۽ ڪرامت، سنڌ ۽ هند ۾ وڏي شهرت حاصل ڪري چڪي هئي. هن عرصي جي پڄاڙيءَ ۾ ڪيترا مريد ۽ معتقد سائس هاڻي سڄو وقت گڏ رهڻ لڳا هئا.	محمد شاھ (رنگيلو) تخت تي ويٺو. هن جي حڪومت ١٧٤٧ع تائين هلي، پر جهڙي هئي تهڙي ڪانہ. رڳو دهلي ۽ ان جي آسپاس تائين سندس حڪم هلندو هو.	٣٩
١٧٢٨ع	شاھ، پٽ تي پنهنجو روحاني مرڪز		٤٨

Gul Hayat Institute

عيسوي سن	شاهہ جي حياتي جو احوال	سندن وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سندن عمر سالن ۾
	بنائڻ لاءِ، اتي جاين وجهائڻ جو ڪم شروع ڪيو. پاڻ بہ هٿ سان اهو ڪم ڪيائون.		
١٧٣١	سيد حبيب شاهہ، سندن والد صاحب گذاري ويو. شاهہ پوءِ پنهنجي خاندان ۽ فقيرن سميت ڀٽ تي اچي پنهنجو آستان ڪيو ۽ اتي هاٽي گهڻو وقت ڏٺيءَ جي ڀڳتي يا سماع ۾ گذارڻ لڳو.		٥١
١٧٣٧ع		نور محمد ڪلهوڙي جي حوالي مغلن ٺٽي جي صاحبي بہ ڪري ڇڏي. مغلن جو پڇاڙيون گورنر نواب صادق علي، نور محمد ڪلهوڙي جي موڪليل نمائندي شيخ عزيزالله کي چارج حوالي ڪري دهلي روانو ٿي ويو.	٥٧
١٧٣٩ع		نادر شاهہ، هن "تلوار جي ڀٽ" جي دهليءَ تي چڙهائي ۽ ان ۾ تاريخ جو وڏو قتل عام.	٥٩
١٧٤٠ع		نادرشاهہ موٽندي، نورمحمد ڪلهوڙي کي سندس تابعداري نہ مڃڻ ڪري سيڪٽ ڏيڻ لاءِ سنڌ تي چڙهائي ڪئي. نور محمد ڪلهوڙي جي قيد ۽ رهائي ۽ سندس حڪومت جي بحالي. ١٧٤٠ع کان ١٧٤٧ع	٦٠

Gul Hayat Institute

عيسوي سن	شاهہ جي حياتي جو احوال	سندن وقت ۾ ٿيندڙ خاص واقعا	ان وقت سندن عمر سالن ۾
۱۷۴۷ع	شاهہ رحلت فرمائي. اِنا لله و اِنا اليه راجعون. کين ڀٽ تي دفن ڪيو ويو ۽ اُتي آرامي آهن. شاهہ ۽ شاهہ جي تعليم، سنڌين لاءِ پوءِ هميشہ لاءِ سندن سنڌي وجود جي ضمانت رهيا آهن، ۽ سڄي انسان ذات لاءِ پيائيي، محبت ۽ امن جي علامت.	تائين سنڌ وري ٻي تخت جي تابعدار ٿي. پر پوءِ نادر شاهہ جي ان سال قتل ٿيڻ شرط نور محمد ڪلهوڙي **سنڌ جي آزاديءَ جو اعلان ڪيو** ايئن سنڌ جي ڌرتي، جا هڪ هزار سال ڪڏهن ڀاڱا ٿيندي، ڪڏهن غلام ٿيندي آئي، هڪ دفعو وري شاهہ جي روحاني انقلاب سان ملي نيٺ هڪ ٿي ۽ آزاد ٿي، ۽ پنهنجي ئي ٻچن ڏيئرن جي راڄي ٿي. شاهہ، مارئيءَ جي آزادي پنهنجي اکين سان ڏسي پوءِ دم ڏنو. سندس اها دعا بہ ڏٺيءَ سچي ڪئي. **......پوءِ مر پڇنم ڏينهڙا!**	٦٧

Gul Hayat Institute

شاهہ جو رسالو

سُرن جو وچور

	صفحو نمبر
١- سُر ڪلياڻ	[١ - ١٠]
٢- سُر يمن ڪلياڻ	[١١ - ٣٦]
٣- سُر کنڀات	[٣٧ - ٤٨]
٤- سُر سريراڳ	[٤٩ - ٦٦]
٥- سُر ساموندي	[٦٧ - ٧٨]
٦- سُر سهڻي	[٧٩ - ١١٤]
٧- سُر سسئي آبري	[١١٥ - ١٤٦]
٨- سُر معذوري	[١٤٧ - ١٦٢]
٩- سُر ديسي	[١٦٣ - ١٨٦]
١٠- سُر ڪوهياري	[١٨٧ - ٢٠٠]
١١- سُر حسيني	[٢٠١ - ٢٣٤]
١٢- سُر ليلا چنيسر	[٢٣٥ - ٢٤٤]
١٣- سُر مومل راڻو	[٢٤٥ - ٢٦٨]
١٤- سُر مارئي	[٢٦٩ - ٣٠٤]
١٥- سُر ڪاموڏ	[٣٠٥ - ٣١٠]
١٦- سُر گهاتو	[٣١١ - ٣١٤]
١٧- سُر سورٺ	[٣١٥ - ٣٢٦]
١٨- سُر ڪيڏارو	[٣٢٧ - ٣٤٠]
١٩- سُر سارنگ	[٣٤١ - ٣٥٤]
٢٠- سُر آسا	[٣٥٥ - ٣٧٠]
٢١- سُر رپ	[٣٧١ - ٣٧٦]
٢٢- سُر ڪاهوڙي	[٣٧٧ - ٣٨٤]
٢٣- سُر بروو سنڌي	[٣٨٥ - ٣٩٤]
٢٤- سُر رامڪلي	[٣٩٥ - ٤٢٨]
٢٥- سُر ڪاپائتي	[٤٢٩ - ٤٣٤]
٢٦- سُر پُورب	[٤٣٥ - ٤٤٢]
٢٧- سُر ڪارايل	[٤٤٣ - ٤٤٨]
٢٨- سُر پرڀاتي	[٤٤٩ - ٤٥٤]
٢٩- سُر ڏهر	[٤٥٥ - ٤٦٦]
٣٠- سُر بلاول	[٤٦٧ - ٤٧٨]
پلنامو	٤٧٩ - ٤٨٠

Gul Hayat Institute

شاهه جو رسالو

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

سُر ڪَلياڻ

داستان پهريون

١

اَول اَللهُ عَليمُ[1]، اعليٰ[2]، عالَمَ جو ڌڻي،
قادرُ[3] پنهنجي قُدرت سين، قائمُ[4] آهِ قديمُ[5]،
واليِ[6]، واحِدُ[7]، وَحدَهٗ[8]، رازق[9]، رَبُّ رَحيمُ[10]،
سو ساراهه سچو ڌڻي، چَئِي حَمدُ[11] حَڪيمُ[12]،
ڪري پاڻ ڪَريمُ[13]، جوڙُون جوڙَ جهان جي.

٢

وَحدَهٗ لاشَريڪَ لَهٗ[14]، جان تون چئين ايئن،
تان مڃ مُحَمَّدُ ڪارڻي، نِرتُون[15] منجهان نيهُن[16]،
تان تون وڃين ڪِيئن، نائِين[17] سر ٻين ڪي؟

٣

وَحدَهٗ لاشَريڪَ لَهٗ، جڏهن چيو جن،
تن مڃيو مُحَمَّدُ ڪارڻي، هيجان[18] ساڻ هِيئن،
تڏهن منجهان تن، اَوَتِرِ[19] ڪو نه اوليو[20].

٤

وَحدَهٗ لاشَريڪَ لَهٗ، جن اُتو[21] سين ايمانَ،
تن مڃيو مُحَمَّدُ ڪارڻي، قَلبَ[22] ساڻ لِسانَ[23]،
اُوءِ فائِقِ[24] ۾ فرمانَ[25]، اَوَتِرِ ڪنهن نه اوليا.*

٥

اَوَتِرِ ڪنهن نه اوليا، سُتَرِ[26] وِيا سالِمَ،
هيڪاني[27] هيڪُ ٿيا، اَحَدَ[28] سين عالِمَ[29].

١- ڄاڻڻهار ٢- سرشٽي ٣- سرو شڪتيوان ٤- شڪتي ٥- آنادي ٦- مالڪ ٧- هڪ ٨- هو هڪ آهي ٩- روزي ڏيندڙ ١٠- ٻاجهارو ١١- ساراهه ١٢- ڏاهپ وارو ١٣- احسان ڪندڙ ١٤- سندس ڪو ثاني ناهي ١٥- رچنا جو ڪارڻ ١٦- نرعه سان ١٧- نمائين ١٨- قرب سان ١٩- اُبتوتڙ، گمراهي ٢٠- ڏکجي ويو ٢١- اُچاريو ٢٢- دل ٢٣- زبان ٢٤- اوچ ٢٥- خدائي حڪم ٢٦- شڌ هردي وارا ٢٧- لئِ يا محو ٿيل ٢٨- هڪ (خدا) ٢٩- سچي علم وارا، گياني.

*جن ڌڻيءَ جي حڪم ۾ رهي، اوچ درجو پاتو، سي ڪڏهن به گمراهه نه ٿيا.

ٻي ٻها ٻالِمَ[1]، آڳي[2] ڪيا اَڳهين[3][4].*

٦

آڳي ڪيا اَڳهين[5]، نسوروني[6] نُورُ؛
لاخَوْفٌ عَلَيهِمْ وَلاهُمْ يَحزَنُونَ، سڄڻ ڪونهي سُورُ؛[7]
مولي ڪيو مَعمُورُ[8]، اَنگُ[9] اَزَلَ[10] ۾ اُنِ جو[11].

٧

وَحْدَهٗ جي وِڍِيا[12]، اِلّاالله سين اورِين[13]،§
هنيون حقيقت گڏيو، طريقت[14] توريِن[15]،
معرفت جي ماڳ سين، ڏيساندرُ[16] ڏوريِن[17]،
سُڪ نہ ستا ڪڏهين، وِيهي نہ ووڙيِن[18]،
ڪُلَهنئون ڪوريِن[19]، عاشق، عبداللطيف چئي[20].

٨

وَحْدَهٗ جي وِڍِيا، اِلّاالله اَدَ ڪيا،
مُحَمّدٌ رَسُولُ چئي، مسلمان ٿيا،
عاشق، عبداللطيف چئي، اُنهين ۾ پيا[21]،
ٽيلان[22] ڏٺيءِ ڏُٺا، جيلان[23] ويا وحدت گڏجي.‡

٩

وَحْدَهٗ جي وِڍِيا، ڪيا اِلّاالله اَدَ،
سي ڏڙ ڀِسي سَدَ، ڪنهن اَياڳيءِ نہ ٿئي.

١٠

وَحْدَهٗ لاشَرِيْڪَ لَهٗ، ٻُڌءِ نہ ٻوڙا،
ڪِ لو ڪنين نہ سُڻا، جي گهتَ[24] اَندر گهوڙا[25]،
ڳاڙيندين ڳوڙها، جت شاهد ٿيندءِ سامُهان.

١١

وَحْدَهٗ لاشَرِيْڪَ لَهٗ، اِهو وِهائج[26] وِيَّ[27]،
ڪَتين جي هارِائين، هندَ تَنهنجو هِيَّ،
پاڻان چوندءِ پِيَّ[28]، پِري جام جَنَّتَ جو.

١٢

وَحْدَهٗ لاشَرِيْڪَ لَهٗ، اِيُ هيڪڙائي حَقَّ،
ٻيائيَ[29] کي ٻَڪُ، جن وڌو، سي وِرسيا.

١٣

سِرُ ٻڌُنديان، ڏڙ نہ لهان، ڏڙ ٻڌُنديان، سِرُ ناهِ،
هَتَ ڪَرايُون آڳريون، ويا ڪِهجي ڪانهِ[30]،

١- اُملهہ ٢- اوچ ٣- ڏٺي ٤- آد ڪان ٥- نج ٦- جوت ٧- نہ ڪين ڪو خوف آهي، نہ ڪو ڏڪ وسندن ٨- ڏٺي ٩- آباد ١٠- تقدير ١١- اصل ١٢- سواءِ الله جي ١٣- ذڪر ڪن ١٤- صوفين جي چوٿين منزل (حق سان هڪ ٿيڻ) ١٥- ٻي منزل (اَنيڪ آپدائون) ١٦- ٽين منزل (گيان) ١٧- نوڪنڊ ١٨- گذارين ١٩- ڪاهن ڪان ٢٠- وڍين ٢١- خيال ٢٢- تنهن صورت ۾ ٢٣- جنهن صورت ۾ ٢٤- ٻڌا ٢٥- دل ٢٦- وڄيج ٢٧- واپار ٢٨- پيالو ٢٩- گمراه ٿيا ٣٠- ڪيڏانهن.

*ڏٺيءِ اُنهن اعليٰ پدويءِ وارن اِنسانن جو بخت آد ڪان ٿي بلند ۽ بالا ڪيو هو.

§جي حق يا ايشور جي هيڪڙائيءِ جي لنوَ ۾ ڪنل آهن، سي اِهوئي دُور پيا ڪن تہ "سواءِ الله جي، ڪو الله ناهي."

‡جنهن صورت ۾ اهي عاشق وحدت ۾ محو آهن، تنهن صورت ۾ ڏٺيءِ ڪين ڏوئي اوجل ڪيو آهي

وحدت جي وِهاڻ[1]، جي ويا، سي وڍيا.

١٤

عاشق ڇڏ مَ اُنَ کي، مَ ڪي ڇڏ معشوق؛

خالق[2] ڇڏ مَ خامَ[3] تون، مَ ڪي ڇڏ مخلوق[4]؛

سَلِبج تنهن سُلوڪ[5]، جو ناقِصنا نِگيو[6].*

١٥

وحدتان[7] ڪثرت[8] ٿي، ڪثرت وحدت ڪُلُّ[9]؛

حقّ حقيقي هيڪڙو، ٻولِئَ ٻيءَ مَ ڀُلُّ؛

هُو هُلاچو هُلُّ، باالله سندو سڄڻين[10].

١٦

پاڻهين جَلَّ جَلالُهُ[11]، پاڻهين جانِ جمالُ[12]؛

پاڻهين صورت پرينءَ جي، پاڻهين حُسن ڪَمالُ[13].§

پاڻهين پيرُ مُريد ٿئي، پاڻهين پاڻ خيالُ؛

سڀ سڀوئي حالُ، منجهان ئي معلوم ٿئي.

١٧

پاڻهين پسي پاڻکي، پاڻهين محبوب،

پاڻهين خلقي خوب[14]، پاڻهين طالب[15] تن جو.

١٨

سو هِيُ، سو هُو، سو اَجَلُ[16]، سو اَللهُ؛

سو پرين، سو پساهُ؛ سو ويري، سو واهُرو[17].

١٩

ڦڙاڏو سو سڏُ، ور[18] وائيءَ جو جي لهين،‡

هُئا اَکِهين گڏ، ٻُڏڻ مِ ٻه ٿيا.

٢٠

ايڪ قصُر[19]، دَرَ لَکَ[20]، ڪوڙين[21] ڪَڙس[22] ڦڙکيون،

جيڏانهن ڪريان پرک[23]، تيڏانهن صاحب سامُهون.

٢١

ڪوڙين ڪايائون[24] تنهنجيون، لِکَن لکَ هزار،

جيءُ سيڪنهن جيءَ سين، دَرسن ڏارون ڏارَ،

پريم! تنهنجا پارَ[25]، کهڙا ڇئي ڪيتن چوان.

وائي

سيڪا پريان ڪون پوڄي؛

نينهن نيڻين، ڳُڻ ڳالهه وو.†

جا چِتايم چِتَ[26] ۾، سڄڻ سا تو ٻُجهي[27]؛

لاٽ جا لطيف جي، سَڏُ تنهنجو سڄي[28].

١- وصال، شادي ٢- خالقيندڙ ٣- اي اَلڙ، اَڻ آزمودگار ٤- خلقيل ٥- صوفيانو طريقو ۽ اُن جا راز ٦- عيب يا اوڻائيءَ کان نڪتو ٧- هيڪڙائيءَ مان ٨- گهڻائي ٩- سموري ١٠- سائينءَ جو قسم ١١- وڏي شان وارو ١٢- سندرتا ١٣- پورن ١٤- سندر شيون ١٥- عاشق ١٦- موت ١٧- مددگار ١٨- پيچ، وٽ، رمز ١٩- محلات ٢٠- ڪروڙين ٢١- ڪيس ٢٢- دريون ٢٣- نظر، درشٽي ٢٤- صورتون، روپ ٢٥- اُهڃاڻ، نشان ٢٦- سانڍيم ٢٧- ڄاڻي ٢٨- ٻڌجي.

*صوفي طريقي جا راز ۽ رمزون اُنهيءَ کي ٻڌائج، جنهن پاڻ کي عيبن کان آجو ڪيو هجي.

§ايشور پاڻ ئي دنيوي معشوق جي صورت ۾ نمايان آهي ۽ پاڻ ئي پورن سندرتا آهي.

‡جي ٻوليءَ جي رمز يا پيچ سمجهين ته ٻوڙ پريئي ته جو سڏ آهي، سوئي ڦڙاڏو آهي.

†نينهن، نيڻن مان ئي اُڀري ٿيندو آهي — اِها اُنجي خاص خوبي آهي.

سر ڪلياڻ ـ داستان پهرئين جو سار

ڏٺي ٿي ساراه جو لائق آهي. هو آدي، سِرِوَ شڪتيوان ۽ لاشريڪ آهي. جن سندس وحدت جو راز پروڙيو آهي، سي ازل کان ”بي بها بالم“ آهن. حق يا ايشور، ’حسن ڪمال‘ آهي، جنهن پاڻ کي سهسين روپن ۾ ظاهر ڪيو آهي. اِهو راز اُنهنکي ئي اَندر مان معلوم ٿو ٿئي، جن پنهنجو قلب ڌوئي صاف ڪيو آهي. وحدت جا ويڌل عاشق، هنئون حقيقت سان هڪ ڪري، سارو وقت ”معرفت جي مات سين“ نوڪند پيا ڏورين. حق يا ايشور، معشوق به پاڻ آهي، ته عاشق به پاڻ؛ پير به پاڻ آهي، ته مريد به پاڻ. روپ روپ ۾ سندس ”درسن ڏارون ڏار“ آهي. هيءَ سرشٽي هڪ انيڪ درن ۽ درين وارو محل آهي؛ هرهڪ در ۽ دريءَ مان محبوب حقيقيءَ جي ئي حسن ۽ جمال جو ديدار ٿو ٿئي.

داستان پهريون

١

اَکهي[1] اَگهائيِ[2]، رنجُ پريان کي رسيو،*
چُکيمِ چڱائيِ، سورانگهي[3] سوُريءَ تان.

٢

اَندا اوُندا ويجَ! کَلَ ڪُڇاڙ يا ڪاٺيين؟
اسان ڏُکي ڏيلِ[4] ۾، توُن پيارئين پيجَ[5]!
سوُري جنين سيجَ[6]، مرڻ تن مُشاهدو[7].§

٣

سوُريءَ سڏ تيو، ڪا هلندي جيڏيون؟
وڃڻ تن پيو، نالو نينهَن ڳنهَن جي.

٤

سوُري سڏ ڪري، اَيي عاشقن کي،
جي اٿيئي سَڏَ سِڪڻَ ۾، ته ڪؤ[8] م بيرُ بري،
سِسي ڏارَ ڏَري[9]، پڇج پوءِ پرينٺو.

٥

سوُري آهِ سينگارُ، اَڳهين عاشقن جو،
مُڙڻ، موڙڻ ميهڻو، تيا نِظاري نِروارُ،
ڪُسڻَ جو قرارُ، اصل عاشقن کي.

٦

سوُري سينگاري، اَصلِ عاشقن کي،
لُڏيا ڪين لطيف چئي، تيا نيزي نظاري،
ڪونيو ڪِناري[10]، آٽيو چاڙهي اُنِ کي.

Gul Hayat Institute

١- قبول پيئي، اَگهه پاتو ٢- ناچڱائي، عليلائي ٣- اورانگهي، پار اُڪري ٤- بت، ڪايا ٥- آش، پيچي ٦- سيج، چپر کٽ ٧- درشن، ديدار، لقاءَ ٨- پوئتي نه هٽاءِ ٩- عشق، پريم ١٠- گوشت ٽنگڻ لاءِ ڪنڍن جي قطار.

*منهنجي اَگهائي، پريتم يا معشوق وٽ قبول پيئي ۽ سندس من ۾ مون لاءِ درد جاڳيو.

§جيڪي عاشق، سوريءَ کي سيج ٿا سمجهن، تن لاءِ موت، محبوب جي مشاهدي يا ديدار ماڻڻ جو وسيلو آهي.

٧

سُوريءَ مٿي سيڻ[١]، کهڙي ليکي سَنَرا[٢]؟
جيلَهَ[٣] لڳا نيڻ، تي[٤] سُورِيائي سيجَ تي.

٨

سُوريءَ چڙهڻ، سيج پسڻ، اِيءُ ڪم عاشقن،
پاهُون[٥] ڪِينَ پسن، سائُو[٦] هَلنِ سامهان.

٩

سُوريءَ تي سَؤُ وارَ[٧]، ڏِهاڙيو چَنگ[٨] چڙهين،
جِمَ[٩] وِرچي ڇڏئين، سِڪڻ جي پچار،
پِرتِ[١٠] نَ پَسِين پارَ[١١]، نينهن جِتان[١٢] ئي نِگيو.

١٠

پهرين ڪاتي پاءِ، پڇج پوءِ پرينءَ،
ڏُکَ پريان جو ڏيلَ ۾، واجِبَ جِئن وَجاءِ،
سبحن ماهُ[١٣] پچاءِ، جي نالو ڳِهڙ[١٤] نينهن جو.

١١

ڪاتيءَ ڪونهي ڏوهُ، ڳُڻُ وڍيندڙ هٿ ۾،
پَسيو پِرَ عجيب[١٥] جي، لِڇيو[١٦] وڃي لوهُ،*
عاشقن اَندوهُ[١٧]، سدا معشوقن جو.

١٢

ڪاتي لکي مَ ٿئي، مُرُ[١٨] مُنيائي[١٩] هوءِ،
مانَ وِرمَن[٢٠] توءِ، مُون پِريان جا هٿڙا.§

١٣

ڪاتي جا قَرِيبَ[٢١] جي، سا هَڏُ چيري چَمُ،
عاشقن پنهنجو اَنگُ[٢٢]، الله ڪارڻ ويو.

١٤

جي تون سِڪڻ سکيو، تہ ڪاتيءَ پَئي، مَ رَکنجهُ[٢٣]،
سُپيريان جي سُورَ جو، ماڻهن ڏِجي نہ مَنجهہُ،
اَندر اِيءُ اَهنجُ[٢٤]، سانديج سُڪائون ڪري.

١٥

جان وَڍين، تان ويهُ، نہ تہ وَنيو وات وَنءَ تون،
هِيءُ تنين جو ڏيهُ، ڪاتي جنين هٿ ۾.

١٦

ڪاتي جن ڳَري[٢٥]، مان لَنؤ[٢٦] لڳي تن سين،
محبت جي ميدان ۾، وڃان پير پَري،
اَڏيءَ سِرُ[٢٧] ڌري، مانَ کُهنِئُون سُپرين.

١- عاشق ٢- سرها، خوش ٣- جنهن صورت ۾ ٤- تنهن صورت ۾ ٥- پنڌي ٦- نيڪ انسان ٧- سؤ گهمرا ٨- ڪنڊي (سوريءَ) ٩- متان ١٠- پريت ١١- حد، انت ١٢- جنان ١٣- گوشت ١٤- ڳڏء ١٥- محبوب، حيرت انگيز حسن وارو ١٦- ڪنبيو يا لرزش ۾ اچيو وڃي ١٧- غم، ڪر ١٨- پل ته ١٩- مڏي، لمي ٢٠- ترسن ٢١- دلدار ٢٢- بدن، عضوو ٢٣- نہ ڪرڪ، دانهن نہ ڪر ٢٤- درد، سور ٢٥- وٽ، گهر ۾ ٢٦- نينهن، عشق، پريم ٢٧- ڪات جو ٽڪر، جنهن تي مڇي يا گوشت ڪپبو يا ڪٽبو آهي.

*محبوب جي روش ڏسي، ڪاتي (لوهُ) بہ ڪنبيو، لرزش ۾ اچيو وڃي؛ پوءِ اَزخود وڃيو عاشق کي وڍي.

§ ڪاتي تيز نہ هجي، پر پل تہ مڏي هجي؛ من ائين، محبوب جا هٿڙا، مون متان ڪجهہ وقت رهن.

۱۷

اڳيان آڏِنِ وَتِ، پوين سِرَ سنباهيا،
ڪات نہ پوين قبولَ ۾، مَڇڻ پائين گهتِ،
متان مُهاڻن جا، پيا نہ ڏسين پَتِ؟
ڪَلالڪي هَتِ، ڪُسڻ جو ڪوپُ وَهي.

۱۸

جي آئيئي سَدَ سُرڪَ جي، تہ وَنءُ ڪلالن ڪاڻي،
لاهي رڪ، لطيف چئي، متو وَتِ مائي،
لِڪَ ڏيئي پِڪَ پِيءُ تون، منجهان گهوٽ! گهائي،
جو وَرَنَهَ وِهائي، سو سِرَ وَتِ سَرو سهانگو.*

۱۹

جي آئيئي سَدَ سُرڪَ جي، تہ وَنءُ ڪلالڪي هَتِ،
لاهي رڪ، لطيف چئي، متو مائي وَتِ،
سِرُ ڏيئي ۾ سَتِ، پيج ڪي پياليون.

۲۰

جي آئيئي سَدَ سُرڪَ جي، تہ وَنءُ ڪَلالڪي کُوءِ،
مَهينَسر جي مَندَ جي، هُتِ هَڏِهين هُوءِ،
جان رمز پروڙيم رُوءِ، تان سِرَ وَتِ سُرڪي سگهڻي.§

۲۱

جي آئيئي سَدَ سُرڪَ جي، تہ وَنءُ ڪلالڪي گهر،
وڪڻ، چيرڻ، چڙهڻ، بُهت اُنهين جي پَر،
جي وَٽِي پوئي وَرِ، تہ سَهَنگِي آهہ، سيدّ چئي.

۲۲

ناڻي ناهہِ ڪڪوہَ، ڪي ملهہ مهانگو مَدُ،
سنباهج، سيدّ چئي، ڪاڻ ڪارڻ ڪَنڌُ،
هِيءُ تنين جو هندُ، مَتِن پاسِ مَرَنِ جي.

۲۳

عاشق زهر پياڪَ، وِهُ ڏسي وِهسن گهڻو،
ڪڙي ءِ قاتلَ جا، هميشہ هيراڪَ،
لڳين لَڏُ، لطيف چئي، فنا ڪيا فراقَ،
توڻي چکين چاڪَ، تہ بہ آهہ نہ سَلن عامَ ڪي.

۲۴

مَ ڪَرِ سَدَ سَري جي، جي تون ناڻين تُوهُ،
پيتي جنهن پاسي ٿئي، منجهان رڳن روحُ.‡

۱- جمع آڏيءَ جو ۲- متان ۳- ڪنان ۴- ڪلال جي هٽ تي (يعني ڪامل مرشد جي حضوريءَ ۾) ۵- قهر ۶- ڳيت ۷- پڪ ۸- نوجوان ۹- بيهوش ڪري ۱۰- سر جي عيوض ۱۱- شراب ۱۲- چڪو ۱۳- سودو ۱۴- گهڙي ۱۵- شو مهراج، نشي جو ديوتا (يعني مرشد ڪامل، جو طالب کي حقيقي نشو ٿو ڏئي) ۱۶- شراب ۱۷- سدائين ۱۸- ڳجهارت ۱۹- طرز ۲۰- سٺي ڳڻ واري ۲۱- چال ۲۲- حاصل ٿئيئي ۲۳- شراب ۲۴- پاسي ۾ ۲۵- زهر، وک ۲۶- سرها ٿين، خوش ٿين ۲۷- هنجا زخم ڪڙن، سور ڪن ۲۸- برپٽ ۾ اُپرندڙ سهڻو ۽ ڪوڙو ٿلُ.

*جو شراب جوانن کي نهوڙيو يا غش ڪيو ڇڏي، سو سر جي عيوض بہ سهانگو آهي.

§ڳجهارت سمجهڻ سان پروڙيم تہ سر جي عيوض ۾ سرڪيءَ جو سودو نهايت وارو آهي.

‡جنهنجي پيڻ سان رڳن مان ساهہ يا پران نڪريو وڃي (يعني پٽندڙ نوت ٿيو وڃي).

Gul Hayat Institute

ڪانءِ چِکَ[1] ڪَڪوهُ، لاهي سِرُ، لطيف چئي.

٢٥

سَڏَڙِ يا شراب جون، ڪُهُه[2] ڪَهارُون ڪنِ؟
جُه[3] ڪاسَ ڪلالنِ ڪيڏيا، نه موليو ٻوءِ وڃنِ؛
ڪُون سي پِيئنِ، سِرَ جنهجا سَتِ ٻه.

٢٦

سِرَ جُدا، ڏڙَ ڌارَ، دوڳ[4]، جنين جا ديڳ ۾،
سي مَرُ ڪن پکارَ، حاضر جن جي هٿَ ۾.

٢٧

ديڳين دوڳ ڪڙهن، جت ڪڙئين[5] ڪڙڪو نه لهي،
تِني طبيبن، چاڪ چڪندا چڏيا.

٢٨

بِسِي سي گُهرَنِ، جي وائِيندڙ[6] وڃم،*
اوءِ ڪي پيو[7] پُڇنِ، سَرو جَن سَنباهيو؟

٢٩

اصل عاشق پنهنجي، بِسِي نه سانديئن،
لاهيو سِرُ، لطيف چئي، ساهُ[8] سَلهاڙيو ڏينِ،
ڪُلهنئون[9] ڪورِينِ[10]، پُڇِنِ ٻوءِ پريتڪو.

٣٠

اصل عاشقن جو، سِرُ نه سانڍڻ ڪمُ،
سَو سِيڪڻان[11] اگهرو، سَندو دوسان[12] دمُ،
هِيءُ هڏو ۽ چمُ، پَڪَ پريان جي نه پڙي[13].

٣١

جي مٿي وٽ مڙنِ[14]، ته سيڪهن سَڌَ ٿئي،
سِرَ ڏني سَتِ جُڙي[15]، ته عاشق اِنَ اچنِ،§
لِڏا[16] تي لِيَنِ، مُلهِ مَهانگا سُوڙينِ.

٣٢

مُلهِ مَهانگو قطرو، ڪڻُ شهادت،
آسان عِبادت، نَظَرُ نازُ پرينِ جو.‡

وائي

مَندُ پئندي مون، ساجَنُ سهي سُڃاتو،
پِي پيالو عشق جو، سيڪي سمجهيو سُونِ،
پِريان سندي پارَ جي، اندرِ[17] آڳ اٿونِ،
جِيڻُ ناهي جَڳ ۾، ڏينهن مِڙيئي ڏُونِ[18]،
اَلا! عبداللطيف چئي، آهين تون نِيي تُونِ.

١- بنيءَ تي، گتي تي، يا شرابخاني تي ٢- چو ٣- جڏهين ٤- سڏيون، گوشت جا ٽڪرا ٥- ڪڙاهين يا ديگين جو ٦- وراهيندڙ ٧- تيار ڪيو ٨- شامل ڪيو ٩- ڪلهن ڪان ١٠- وڍين ١١- سرن کان ١٢- دوستن جو ١٣- برابر ٿئي ١٤- سر جي عيوض ۾ ملن ١٥- سودو ١٦- پاڻ، نصيب سان ١٧- آگ ١٨ ۾.

*جي شراب وراهيندڙ (ڪامل شخص) آهن، سي سر تا طلبين.

§جي سر ڏيڻ سان سودو بحال ٿئي ته عاشقن جا ڪٽڪ اچي ڪڙڪن.

‡شراب جو ڦڙو به وڏي بها وارو آهي ۽ عشق ڪرڻ آهي شهادت قبول ڪرڻ. عاشق معنيٰ بي سر. اسان جو فرض آهي عبادت ڪرڻ، پرينءَ جو ور آهي اسان تي ناز واري نظر اُڇلڻ.

سر ڪلياڻ - داستان ٻئي جو سار

عشق جي بيماري، طبيبن جي علاج کان ٻاهر آهي. جي عاشق، پرينءَ جي نظر جا ٺهوڙيل آهن، سي سوريءَ لي ٻه سرها آهن. سوري ھنن لاءِ سيج آهي ۽ مرڻ مشاهدو. تيئهن اُڙانڻ معنيٰ ڀاڻ کهائڻ. حقيقي شراب جو ملھ اُکت آهي. اُنهي سرکي، جي سر ڏيڻ سان ماي، ته ٻه سستي چئبي. دوست جي صحبت جو هڪ دم ٻه سؤسون کان اڳرو آهي. سڌڙين جي مجال ناهي جو اُنهي ڀچار ڪري سگهن. اهي، ڪلال جي ڪاليءَ جو تاب نه تا سهي سگهن. سچن پياڪن جو مرڪ آهي سر ڪاٽي، ماٽي اڳيان رکڻ. ڪلالن وٽ سارو وقت ڪسڻ جو ڪوپ پيو وهي ۽ وٽن شراب ٻه نسورو قاتل آهي، جنهنجي پيڻ سان رڳن مان ساه نڪريو وڃي. عشق جي ڀچار اهي ڪن، جنجا سر جدا، ڌڙ ڌار ۽ عضوا ديگ ۾ هجن.

•

داستان ٽيون

١

اِتياري[1] اُٿي وِيا[2]، مَنجهان مون آزارَ[3]،*
حبيبَ ني هَٽي ويا، پِيڙا[4] جي ڀچارَ،
طَبيبن لَدوارَ، هَڏِ نه وٽي هاڻ[5] مون.

٢

هَڏِ نه وٽي هاڻ مون، والهنِ[6] جي وِصالَ،
هِنَ مهنجي حالَ، حَبيبُ[7] ني هادِي[8] ٿيو.

٣

حَبيب ني هادِي ٿيو، رَهُنما[9] راحتَ،
پِيڙا نِياٽِين پاڻ سين، لائي ڏيئي لَت[10]،
سُپيريان صحتَ، ڏِنيمَ مدجهان ڏُکَندي[11].

٤

اَورِ ڏُکَندو اُوَ ٿئي، هادِي جنهن حَبيبُ،
اِرُ[12] تفاوتُ نه ڪري، انهنکي ڪو طَبيبُ،
رَهُنما رَقيبُ[13]، ساٿرِ صحتَ سُپرِين.§

٥

ساٿرِ صحتَ سُپرِين، آهي نه آزارُ،
مجلسَ وير مِنو ٿئي، ڪونيندي قَهارُ[14]،
خَنجرُ لَنهن خوبُ هَٽي، جدهن سين ٿئي يارُ،
صاحبُ رَبُّ سَتّارُ[15]، سوجهي[16] رڳون ساهَ جون.

٦

رڳون تيون رَبابُ، وَجَنِ ويلَ سيڪنهين،

١- جاڳائي ٢- پاڻ نڪري ويا ٣- پيڙا ٤- مرض ٥- ڳالھ ٻول ٦- مڪاميلو ٧- محبوب ٨- هدايت ڪندڙ، راه ڏيکاريندڙ ٩- وات ڏيکاريندڙ ١٠- لت هٽي ١١- بيماري ١٢- ترالو ١٣- نگهبان ١٤- ظالم ١٥- ستر يا پردو رکندڙ (ايشور) ١٦- پرکي، صاف ڪري، جاچي.

*معشوق منهنجي اندر ۾ محبت جي پيڙا اُٿاري، پاڻ نڪري ويا.

§محبوب وات ڏيکاريندڙ ٻه آهي ۽ ٻرگهور لهندڙ ٻه ۽ صحت لاءِ ٻيڻ اُڪسير دوا آهي.

Gul Hayat Institute

لُڇَڻُ، ڪُڇَڻُ نه، تِيو جانبُ ري جَبابُ،*
سوئي سَندِيمدُم[1] سُورِ ين، ڪيسِ جنهن ڪَبابُ،
سوئي عينُ[2] عَذابُ، سوئي راحتَ رُوحَ جي.

٧

سوئي راهَ رَدِّ ڪري، سوئي رَهَنُماءُ،
وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ، وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ.§

٨

پِرِ[3] ۾ پُڇياتُون، عشقَ جي اَسبابَ[4] کي،
دارُون[5] هِنَ دَردَ جو، ڏاڍو ڏِسياتُون،
'آخِرُ وَالْعَصَر'[6] جو، اِئين اَنائُون[7]،
تِهان پوءِ آئُون، سِڪان ٿي سَلامَ کي.

٩

سِڪين ڪُڪه سَلامَ کي، ڪَرين ڪُڪه نه سَلامُ؟‡
پيا ڏَرَ تن حرامُ، اي ڏَرُ جنين ڏيکيو.

١٠

مِنايان مِنو گهڻو، ڪَڙو ناه ڪَلامُ،
سُڪُوتُ[8] ٿِي سَلامُ، پِريان سَندي پارَ جو.

١١

پِريان سَندي پارَ جي، مِڙيئي مِناني،
ڪانهي ڪَڙاڻي، چِکين جي چيتُ[9] ڪري.

١٢

جاڻي ٻُجهي جن، ٽِرسين سوُرَ سَنَجُ[10] ڪٿي،
تون ڪيئن سنديُون تن، پَرَسين[11] ٻچاروُن ڪرين.

١٣

تو جدين جي تاتِ، تن ٻڻ آهي تنهنجي،
'فَاذْكُرُونِيْ اَذْكُرْكُمْ'[12]، اِيَ پَرُوڙِج باتِ[13]،
هَتِ ڪاني ٻُڙُ[14] واتِ، پُڇَڻُ پَرِ پِرينِ جي.

١٤

حَبيبَنِ هيڪارَ، مَنجهان مِهرَ سڏُ ڪِيو،
سو مُون سپ جمارَ، اورڻ[15] اهوئي ٿيو.

١٥

پابوهي[16] هيڪارَ، مون کان پُڇيو سَڄڻين،
اَلَسْتُ بِرَبِّكُم[17]، چياتون جنهن وارَ[18]،
سَندي سورَ ڪِنارَ[19]، تَنَ تَڏاهڪوُن نه لهي.

١٦

پابوهيو پُڇَنِ، ڪِتي هتُ حبيبَ جو؟
نيزي هينان نيهنَ جي، پاسي پاڻُ نه ڪَنِ،
عاشقَ اَجَلَ سامُهان، اوچي ڳاٽ اَچَنِ،

ا- مرهم رکي ڇٽاليندم ٢- نسورو ٣- ڳجهه ڳوه ۾ ۴- سبب جو جمع ٥- علاج ٦- سوره والعصر جو آخرين لفظ يعني صبر ٧- فرمايائون ٨- ماٺ ٩- هوش ڌاري، دل لائي ١٠- سدبند ١١- ڌارين يا بيگانن سان يعني اُنهن سان، جي عشق کان اَڻواقف يا ناآشنا آهن ١٢- ياد ڪريو مونکي ته مان به اوهانکي ياد ڪريان (قرآن شريف) ١٣- ڳالهه، سخن ١۴- زبان تي ميناج ١٥- سمرڻ، ڏور ڪرڻ ١٦- مشڪي ١٧- "ڇا، نه آهيان مان اوهانجو رب؟" ١٨- مهل ١٩- نوڪ، ڪنڊو.
*عاشق لاءِ لڇڻ آهي، نه ڪڇڻ؛ معشوق پاڻ خاموش (ري جواب) آهي.
§جنهنکي وڻيئي تنهنکي عزت وارو ڪرين، جنهنکي وڻيئي تنهنکي ذليل ڪرين. (ق ش)
‡محبوب جي سلام لاءِ ڇو تو سڪين؟ تون ڇو نه تو وٽس سلام پرين؟

Gul Hayat Institute

ڪُسَڻُ قُربُ جَنِ، مَرَڻُ تَنِ مُشاهِدو.

١٧

ڪوني کُهي سُهِرِينِ، ڪوني ڪُهڻَ سانڱ،
نيزي هينان نينهَنَ جي، پاسي ڪِرمَ پانڱ،
جُلُ، وِڃائي جانڱ، عاشقَ! اَجَلَ سامُهون.

١٨

ڪونڻُ قُربَنِ جو، عينُ تَتِڻُ آهِ،
ايَ اَلِتي ڳالهڙِي، سِڪَ وَرَندي ساهَ،
آسَرَ هَدِمَ لاهِ، ڇِنڻُ ڳِنڍَڻُ اُنِ جو.*

١٩

ڪُهَنِ تان ڪَرَ لَهَنِ، ڪَرَ لَهَنِ تان ڪُهَنِ،
سيئي، ماءُ! مُهَنِ، سيئي راحتَ روحَ جي.§

٢٠

کُهي سو ڪَرَ لَهي، ڪوني سو قَرِيبُ،
اِها عادتَ سِکيو، هَرِ زَمان حبيبُ،
تِهِي سو طبيبُ، سوئي راحتَ روحَ جي.

٢١

ڪُهَنِ ۽ ڪونِينِ، ايَ پِرَ سندي سَڄَڻين،
سُوُرِيءَ چاڙهيو سُهِرِينِ، ڏَنيَ ڏِهاڙي ڏِينِ،
وينا وِرهَ وَٺِينِ، آءُ وايُ وڙِيا! وِهاءِ ٽون.

وائي

ٽيندو تَنَ طبيبُ، دارُوُن مُنهجي دَرد جو،
ٻُکي ڏيندُم ٻاجهه جي، اَچي شالَ عجيبُ،
پِرِينِ اَچي پاڻَ ڪِيو، سندو غورُ غريبَ،
ڏُکندو سيوئي ڏُورِ ڪِيو، مَنجهوُن تَنَ طبيبَ،
اَديوُن! عبداللطيف چئي، هاتِڪُ آهِ حبيبُ.

سر ڪلياڻ ـ داستان ٽئين جو سار

جن کي عشق جي پيڙا لڳل آهي، تن کي طبيبن جو مدهن ڏسڻ به نٿو وڻي. حبيب پاڻ ئي طبيب آهي. پاڻ ئي عذاب ڏيندڙ آهي، پاڻ ئي راحت بخشيندڙ. پاڻ ئي راه رد ڪري، پاڻ ئي راه ڏيکاري. عاشق کي صبر اختيار ڪرڻو آهي ۽ ڪسڻ قبول. سچا عاشق، اَجل جي سامهون اوچي ڳاٽ سان ٿا وڃن ۽ نيزي هيٺان پاڻکي هرگز پاسي نه ٿا ڪن. جيڪي محبوب طرفان عطا ٿئي، تنهن ۾ حڪمت آهي. جي ڪيس ياد ٿا ڪن، تن کي هو به ياد ٿو ڪري. جن کي ڪوني ٿو، تن کي کهي ٿو؛ جن کي کهي ٿو، تن کي ڪوني ٿو!

"سر ڪلياڻ"ـ ديپڪ راڳ جي اَنڱ پٽن مان هڪ آهي ۽ سدجها ڪان پوءِ ڳائبو آهي. اُنجي ڳائڻ ڪري من کي آنند ۽ سک پراپت ٿا ٿين. 'ڪلياڻ' شبد جي معنيٰ ئي آهي سک يا شانتي.

١- هل، قدم وڌاء ٢- خودي، وجود ٣- سڪ يا عشق جي وراڻي ۴- اِها، سا ٥- آسرو، اميد ٦- سماءُ، سڌ ٧- اي اَمڙ ٨- ويڍين، زخم ڪن ٩- ويڄ وجهي ١٠- برهه، عشق جو آزار، فراق ١١- وراهين، ونڊين ١٢- اي ويڄل يا عاشق ١٣- خريد ڪر، سودو ڪر ١۴- دوا، سٽي ١٥- دلبر ١٦- لباس، نظر ١٧- حاذق، ماهر.

*ٽون اميد نه لاهه، ڇو ته اُنهنجو ڇنڻ به ڳنڍڻ آهي؛ يا ڇو ته ڇنڻ ۽ ڳنڍڻ اُنهنجي اختيار آهي.

§اي جيجل! اُهي جي وڍين ٿا، سي جان جي راحت به آهن.

Gul Hayat Institute

سُر يَمَن ڪَلياڻُ

داستان پهريون

١

لون حبيبُ، تون طبيبُ، تون دَردَ جي دَوا،

جانِبَ! منهنجي جيءَ ۾، آزَرَ[1] جا[2] اَنوا،

صاحبَ! ڏي شِفا، ميان! مريضنِ[3] کي.

آهر اِيُ عجبُ[12]، جنهن واريو ويجَ وِهارئين.*

٢

لون حبيبُ، لون طبيبُ، لون دَردَ جو دارُوُن[4]،

دَوا آهينِ دِل کي، تنهنجون تَنوارُوُن[5]،

ڪريان ٿي ڪارُوُن[6]، جنهن ٻُڪي[7] پِينُوُن[8] نہ ٿئي.

٣

لون حبيبُ، تون طبيبُ، لون ئي دَلَنِ[9] دَبُّ[10]،

لون ڏِئين، لون لاهين، لون ئي هادِيِ[11] رَبُّ،

٤

تون حبيبُ، تون طبيبُ، تون داروُن کي دَردَنِ،

تون ڏِنين، تون لاهين، ڏاڙَا[13]! کي ڏُکندَنِ[14]،

تڏهين ڦَڪيُون ڦَرَقُ ڪن، جڏهين اَمرُ[15] ڪريوانِ کي.§

٥

جان[16] ڪي ڪري طبيبُ، داروُن هن دَردَ جا،

هٿيو سي حبيبُ[17]، اکوڙيو اُڏَ ڪري.

٦

هَوُّ، حبيبَ! هتَ کٽي، تيڪِ مَ[18]، تورو لله[19]،

پِرِيَمَ! تنهنجي گهاءَ، مَران[20] نہ مانُ لهان.

١- آزار، درد ٢- (انواع) نمونا، قسم ٣- مرض کان چوٽڪارو ٤- دوا ٥- منا سخن ٦- پڪارون، وس ٧- دوا، علاج ٨- پين کان ٩- ڪريلن (جن جي صحت ٻڌل آهي) ١٠- دوا، مرهم ١١- رهبر، هدايت ڪندڙ ١٢- موٽايو، ورايو ١٣- اي ڏاتار ١٤- مرض ١٥- حڪم، آگيا ١٦- جڏهن ڪي ١٧- محبوب ١٨- هتاءِ نہ (ڪاڻيءَ کي) ١٩- پلاڻي ڪر ٢٠- زخم سبب.

*اهو عجب آهر نہ لون ڪنهن نہ دنيوي طبيبن کي نااميد ڪري، واپس ٿو وارين.

§ دوائون، مرض ۾ تڏهين ٿيون ڦيرو آڻين، جڏهين اُنهن کي تنهنجو فرمان يا آگيا ٿي ٿئي.

Gul Hayat Institute

٧

ھَڻُ، حبيبَ! ھَٿُ ڪٽي، دِل ۾ ڏِيري ڏانھَن،
ڪُھان تان ڪُوڪَ ٿِئي، صبرُ آئُون نہ سَھان،
ڪنھن کي لائِن ڇوان، تہ مونکي مارِيو سَڄَڻين.

٨

ھَڻُ، حبيبَ! ھَٿُ ڪٽي، ٻَنگان لھي ٻاڻُ،
ماڳھِين مون مِنھُن ٿِئي، جھوليءَ وِجھان پاڻُ،*
اِنَ پِرِ ساڄَنَ ساڻُ، مانَ مُقابلو مون ٿِئي.

٩

جِت حبيبَ ھَڻِن، ناڪُ پِري نيڻھن جي،
لِتي طبيبنِ، وِڃا وڃي وِسري.

١٠

ھَڻِين جي حبيبَ! محبتي مَيا ڪري،
پُڇان ڪينَ طبيبَ، ھوند گھائَنِ سين ٿي گھارِيان.

١١

چوري چَنگُ، ٻَنگُ لھي، حبيبنِ ھنيوسِ،
ٻُڄھان ٻاڻُ لڳوسِ، ڪانارِيو ڪَرَ ڪٽي.§

١٢

ڪانارِيا ڪُٽِڪَنِ، جنين لوھُ لِڱَنِ ۾؛
محبتَ جي ميدانَ ۾، پيا لالَ لُڇَنِ،
پاٺھين ٻَڌنِ پَٽيوُن، پاٺھين چِڪيا ڪَنِ،
وَٽان وادِ وڙِ ٻنِ، رھي اَڇجي راتڙي.

١٣

رھي اَڇجي راتڙي، تن وادِ وڙِ ين وَٽاءِ،
جن کي سورُ سرِيرَ ۾، گَھَتَ مَنجھاران گھاءِ،
لڪائي لوڪاءِ، پاٺھين ٻَڌنِ پَٽيوُن.

١٤

اَڄُ پڻ ڪنجھو ڪَنجھَن، وادِ وڙَ ڪِيءَ مَنھِينءَ،
جہ پڻ ٻِيين سَنجھَن، ھوُ پِنيوُن ھوُ پَٽيوُن.‡

١٥

اَڄُ پڻ کھڙي ڏانھَن، وادِ وڙَ ڪِيءَ مَنھِينءَ؟
ويڄَ ورائي ٻانھَن، چوري چاڪَ نِھارِيا.

١٦

ويچارا وادِ وڙَ، سَدا شاڪِرَ سوُرَ سين،
تاٽِينِ مٿي توڙَ، اوري ڪَنِ نہ آسرو.†

١- اُونھي، ڳجھي ٢- ٻنگ مان، پيچ يا ور مان ٣- تير ٤- بھانو، عذر ٥- اَھڙيءَ ريت ٦- شل ٧- مکاميلو ٨- تير ٩- وديا (طبابت جو علم) ١٠- ديا ١١- ڪمان ١٢- پانيان ٿو ١٣- ڪان يا تير لڳل ١٤- ڪرڪن، ڪنجھن ١٥- تير ١٦- علاج ١٧- وڍيلن ١٨- اَندران ١٩- ماٺھن ڪان ٢٠- ڏانھن ٿي ڏانھن ٢١- وادِ ڙن جي ٢٢- پوُنگيءَ ۾ ٢٣- جڏھن ٢٤- نماشام ٢٥- (پَنيءَ جو جمع) لِيرِيون ٢٦- گھاوَ، زخم ٢٧- راضي ٢٨- ڪشين، سٽين ٢٩- آخرين منزل يا مقصد.

*مون لاءِ پاڻ بھانو نھي اَچي، جو مان پاڻ کي اَچي تنھنجي جھوليءَ ۾ وجھان.

§سمجھان ٿو تہ تير لڳو اَٿس، جو ھو (تير لڳل) ڪر پيو ڪٽي.

‡جيتوڻيڪ سنجھا اَچي ٿي اَٿن، تڏھن بہ اُھي ئي لِيرِيون پيا ھڻن ۽ اُھي ئي پٽيون پيا ٻڌن.

†ھو آخرين منزل تائين يا توڙ تائين ھلندا ٿا ھلن ۽ اوريان ڪٿي بہ بيھڪ نہ ٿا ڪائين.

Gul Hayat Institute

١٧

سَدا آهي سُورَ جي، وايُون وڙ ين وائي،
جيڪا اُتن مَنَ ۾، سَلَن نہ سائي،
اوڙَڪِ[1] اُهائي، ڳوليو لَهَنِ ڳالهڙي.

١٨

سَگَهنِ[2] سُڌ نہ سُورَ جي، گهايَلَ ڪيئن گهارِينِ،*
پيَلَ پاسو پَٽَ تان، وايُون وڙَ نہ وارِينِ،
پَرِ ۾ پَڃَنِ پِرينءَ لَئِ، هَيءَ! هَنجُون هارِينِ،
سَڄَڻُ جي سارِينِ[3]، تن رويو وِهامي راتڙي.

١٩

سَگَهنِ سُڌ نہ سُورَ جي، تا رُنگَن[4] رَنجُورِي[5]،§
پِيا آهن پَٽَ ۾، مَتنِ ماهُورِي[6]،
لڳين لَنؤ، لطيف چئي، سَدا جي سُورِي[7]،
پِرِتِ جن پُورِي[8]، تن رويو وِهامي راتڙي.

٢٠

آيَلِ[9]! اِنِ نہ وِسهان، هَنجُون جي هارِينِ،
آڻيو آبُ[10] اکينِ[11] ۾، ڏيئَہ کي ڏيکارِينِ،
سَڄَڻُ جي سارِينِ، سي نَڪي رونن نہ چون ڪي.

وائي

وِرسيا[12] ويڄَ ويچارا! دِل ۾ دَردُ پِرِنِ جو،
اِتيو ويچا! مَ وهو، وَڃو دَبَ ڪٽي،
ڏُکي[13] ڏيندا ٻاجهَ جي، آيا سُورَ ڏٽي،
آيا جيءَ جيارا، دِل ۾ دَردُ پِرِنِ جو.

سر يمن ڪلياڻ ـ داستان پهرئين جو سار

محبوب (رب)، حبيب بہ آهي، طبيب بہ آهي. هو ئي دردمندن جو درد ميٽي تو سگهي. دنيوي طبيب جي هٿ جاء ناهي. ڦڪيون تڏهن اَثر ڪن، جڏهن سندس اَمر ٿئي. طبيب، عشق جي مريضن جو دارون تو ڪري تہ حبيب اُنکي "اَڪوڙيو اَڏ" ڪيو ڇڏي. جتي حبيب تير تو هڻي، لتي طبيبن کي وديا ئي وسريو وڃي. معشوق، جي ٻاجه ڪري، عاشق کي پنهنجي اُلفت جو تير هڻي تہ هو جيڪر ويڄن جا در ئي نہ پڇي. عشق جي گهايلن کي ڪو اَهڙو ويڄ پيل آهي، جو هو پٽ تان پاسو ئي نہ ٿا وارين. هو ساري رات رويو ٿا گذارين ۽ پنهنجي آزار بنسبت ڪنهن سان چپ بہ نہ ٿا چورين. پرينءَ جي "پلاري پٽڪ" ئي هننکي شفا ڏيئي ٿي سگهي.

١- پڇاڙيءَ يا آخر ۾ ٢- تندرست اِنسانن، چڱن ڀلن ٣- ياد ڪن ٤- ڪرڪن ۽ ڪنجهن ٥- رنج ۾ گرفتار ٿيل، مريض ٦- ڳري بيماري (ڏٽيءَ طرفان آيل) ٧- دائمي درد ٨- پريت ٩- اي اَمڙ يا جيجل ١٠- لڙڪ، ڳوڙها ١١- دنيا، جهان ١٢- ورچيا، نااُميد ٿيا ١٣- درد جا مالڪ (ڏيندڙ ۽ لاهيندڙ).

*چڱن ڀلن کي درد جي سڌ نہ آهي ۽ نہ وري اِنهيءَ جي تہ گهايل ڪئن ٿا وقت گذارين.
§تندرست اِنسانن کي سور جي سمجهہ ناهي؛ آزار ۾ ورتل ڪرڪن ۽ ڪنجهن پيا.

Gul Hayat Institute

داستان ٻيو

۱

لَنَ طبيب نه لوُن، سُڌِ نه لهين سوُرَ جي،
سانڍِ پنهنجا ڏاڙا، ڪَڏَ ڪٽي ۾ پوُن،
ڪانَ ڳُهرجي مؤن، حيالي هوتَنِ ري.

۲

ويڄنِ سين وائيءَ پيا، ڪِري نه ڪياڻوُن،
جي پَندِ پارياڻوُن، نه سِگهاني سَگها ٿِيا.

۳

ويڄنِ سين وائيءَ پيا، ڪِري ڪَنِ نه پاڪَ،
اَگها لِنَ اهڃاڻَ، پسو! سوُرَ سِڄهانِيا.

۴

آهي گهَٽو اَگهنِ جو، تَرسُ طبيبنّ،
ڪيو وَسُ ويڄنّ، تان ڪِريءَ ري ڪينَ ٿئي.

۵

اَگهائي سَگها ٿِيا، جي وينا وٽ ويڄنّ،
ٿَرِسي طبيبنّ، چِٺي هوند چڱا ڪيا.

۶

ٻاڙي ويڄَ هُٺام، تان مون موُر نه پُڇيا،
تيلاهين پيام، موريسَر آکين م.

۷

هارِيا! لو هِري، ڪُهَڇُ ڪايا سين ڪِيو،*
ڪَرِنين جي ڪِري، نه لون ڏَوانو ٿئين.

۸

جي پائين پرِينءَ مِڙان، نه سِڪُ چوران ڪي ڏاتِ،
جاڳُڻُ جَشَنُ جن کي، سُڪُ نه ساري راتِ،
اَجهي ٻُجهي آئيا، وائي ڪَنِ نه واتِ،
سَلي سوُريءَ چاڙهيا، ٻيان ڪَنِ نه ٻاتِ،
لوٽي ڪُسَنِ ڪاتِ، نه ٻه ساڳي سَاَنِ ڪينَ ڪي.

۹

لَڙي طبيبنّ، گهايَلَ گهَران ڪَڍيو،
چڪيا چاڪَ چيهوُن ڪِري، ڪَڙيوُن مور نه ڪَنِ،‡
دونسَت جي درسن سين، ٿئي ناڙُ نَمنّ،
وِرِچيو ويڄَ وَڃنّ، آءٌ نه پِرِيَم اَبهان.

۱- ڍيپ ۲- ڏرلي ۳- واسَ پيا، سخن ڳالهايائون ۴- نصيحت ۵- نشان، سبب ۶- قياسُ، خيال ۷- ڪوشش، حيلو ۸- پر ۹- حيلا هلائي ۱۰- موليا، قللا ۱۱- نادان، مورک ۱۲- عادت ۾ پئي ۱۳- ناپرهيزي، ضرر ۱۴- جسم، بدن ۱۵- سگهو، تندرست ۱۶- ملان ۱۷- چورن جي ۱۸- رمز، روش ۱۹- هڪ ٻئي سان ٻڌجي، عذاب ڏيئي ۲۰- ڪاتَ سان ۲۱- زخم ۲۲- چيروُن ۲۳- زخمن لي ۲۴- اُٺان (بيماريءَ مان)، نؤيسو ٿيان.

*اي مورک! عادتن يا نفس جو مطيع ٿجي، تو پنهنجي سرير کي چيهو رسايو.

§جي پرينءَ سان ملڻ تو چاهين نه چورن جي روش اختيار ڪر (جي ساري رات جاڳن ٿا ۽ سوريءَ تي چڙهندي به سڏي نه ٿا ڪن).

‡چاڪ چيرون چيرون ٿيو پيا ڪڙهن ۽ مٿن ڪڙيون موُر نه ٿيون، ٻڌ جن.

١٠

واجهن ويٺي ٿي، دوست پهڻي در آئيو،
صحت جي سرير[1] ۾، ڪلّ ڪرين پيئي،
پيڙ[2] پري ويئي، اچڻ ساڻ عجيب جي.*

١١

وڏي جن وڏياس، وري ويڄ ٿي سي ٿيا،
ترت ڀڏائون[2] ڀيون، روز[3] ڪيائون راس،
هيڻنڙا[5]! لنبين پاس[6]، گهار ته گهايل نه ٿئين.

١٢

هاريا ويڄ! مياس[7]! سڌ نه لهين سور جي،
پريان کي چوندياس، ته ترس طبيبن ڇڏيو.

١٣

ويڄ! م ٻڪي ڏي! الا ڇڳي م ٿيان!
سڄڻ مان اچي، ڪر لاهو[8] تي ڪڏهين.§

١٤

وهڻ ويڄن وت، جي سکين ته سگهو ٿئين،
اڳين عادت مت، ته اگها! عاجز نه ٿئين.

١٥

هئين نه ويڄن وت، تون ڪڻن جيءَ جڏو ٿئين؟
سر ڏيئي ٻر ست[9]، ڪه[10] نه ڪيءَ ڏيڙا؟

١٦

ڪنيس ڪويڄن[11]، تن طبيب نه گڏيا،
ڏيئي ڏنب ڏڏن[12]، پاڻان ڏيل ڏکوئيو.

١٧

ترس[13] طبيبن جو، جڏن ڪيو نه جاءِ،
جو ويڄن جي واءِ، دارونئان[14] تنهن دور ٿيا.

١٨

دارون[15] ۽ ڪارون[16]، جان ڪي ڪيا ويڄ مون،
ٻڪي ڏيندا ٻاجهه جي، نهاري ناڙون[17]،
جن جون سيڻ[18] لهن سارون[19]، تن تان ڏکندو ڏور ٿئي.‡

١٩

اڳهن مڙي اچ، ڪيو سڌ صحت کي،
ڏور[20]، ڏکندا! ٻڄ[21]، مهريءَ منهن ڏيکاريو.

وائي

اچي سار لهيج، ساجن[22] سور تماري آئون ماري!
سور تماري جي مران، تان مون ڏوهه م ڏيج،
ڏٻن پري هنئڙا، دارون، دوست! ڪريج.

١: ڪرن يا لڳن ۾ ٢- پيڙا، بيماري ٣- هڪ ڏينهن ۾ ٤- تندرست، نؤبدو ٥- اي هنئاءَ! ٦- وٽ ٧- مان ميس ٨- سار لهندڙ، ڪر لهندڙ ٩- عيوض يا مٽ ۾ ١٠- چو ١١- نيم طبيبن ١٢- سرير ١٣- ڀئيءَ، هرگز ١٤- دارونءَ يا دوا ڪان ١٥- دوائون ١٦- حيلا وسيلا، وس ١٧- ناڙ جو جمع (ناڙ=نبض) ١٨- قريب، پريتم ١٩- سنيارون، خبرون ٢٠- اي مرض ٢١- ڏياوان دوست، صاحب فيض ٢٢- تنهنجي.

*محبوب جي اچڻ سان مرض دفع ٿي ويو.

§اي طبيب! تون مونکي دوا نه ڏي؛ ڏٺي ڪري ته تندرست نه ٿيان. من اِئين منهنجو محبوب ڪنهن ڏينهن مون وٽ منهنجي سار لهڻ لاءِ پهڻي اچي.

‡جن جي سار پريتم پاڻ ٿو لهي، تن تان پيڙا هٽيو وڃي.

سر يمن ڪلياڻ - داستان ٻئي جو سار

دنيوي طبيبن کي حقيقي عشق جي مرض جي شناس ناهي. عاشق جي دوا، دوست جي ديدار ۾ آهي. پرينءَ کي ملڻ لاءِ عاشق ۾ ڇورن جون وصفون هئڻ گهرجن. ڇورن، ساري رات جاڳندي ٽا گذارين ۽ ڪاٺ سان ڪسندي ۾ سڄي نه ٿا ڪن. محبوب ئي مرض ڏيندڙ آهي ۽ پاڻ ئي اُنجو لاهيندڙ. ويڄن ويني، دوست در ۾ پيهي تو اَچي نه عاشق جي جڏهن جسم ۾ نئين جان اَچي ٿي وڃي. ڪامل رهبرن جي هدايتن تي هلڻ ئي سچي ڪري آهي؛ اُنجي برڪت سان حقيقي صحت ٿي سري. اِنسان، نفس جي تابع ٿي، پاڻ کي پاڻهي ضرر رسايو آهي. جي هو اڳين عادت مٽي، نه هوند لوس دائمي شفا حاصل ڪري. جنجي سهرين سار ٿو لهي، تن تان ئي ڏکندو ڏور ٿو ٿئي.

•

داستان ٽيون

١
هَيءِ هَيءِ! وَهي هاءِ[1]، مَنَ ۾ محبوبنِ جي!
جيرا جوش جَلائِيا، ڪِينِ ٻَري ٻاهِ!
پَسو مَچَ مَتاءِ، جي ويساهَ نه وِسهو!*

٢
هَيءِ هَيءِ! وَهي هوُءِ[2]، مَنَ ۾ محبوبنِ جي!
جيرا جوش جَلائِيا، ڪِينِ مُڪي ٻوءِ!
اَچي پسو روُءِ[3]، جي ويساهِ نه وِسهو!

٣
ڪانڌين[4] ٽانڊين[5] ٻاٻُرين[6]، پچان مَرُ پيٺي!
جيرا، جِگرَ، ٻُڪيُون، سيخُنِ ۾ ٽيٺي!
ويڄندڙُون[7] ويٺي[8]، ٽي وهيڻي[9] سَڄڻين!§

۴
سَرُ[10] جو سَڄيو سَڄڻين[11]، پَرُ[12] پيڏيءَ[13] ڏيٺي،
ڪانَ[14] ڪَرنگهَرُ[15] ڪَيِيو، پِڪَن[16] سرِ پيهي!
جيرا، جِگرَ، ٻُڪيُون، پاساڙا[17] پيٺي!
ويڄندڙُون ويٺي! ٽي وهيڻي سَڄڻين!

٥
سَرُ جو سَڄيو سَڄڻين، ٻنگان[18] ٻاڻُ پَري،
وِڄو وُجُودان[19] نِڪري، ڪَڙ ڪَڙ[20] ڪانُ ڪَري!
پُڇيو پيرَ پَري، نه ڪِ ٽَرِيو هَٿُ حبيبَ جو؟

١- پيٺي هلي ٢- ڪوُڪار ٣- روبرو ۴- ڪنڌيءَ جي ٥- ٽانڊن تي ٦- ٻبر جي ٧- ويڄن ڪان ٨- ڳالهه وس ڪان ويٺي ٩- اختيار ١٠- تير ١١- ڪشيو ١٢- آڏار ١٣- ڪرائيءَ جي هڏي تي ١۴- ٻاڻ ١٥- ڪرنگهر ١٦- پکن سوڌو ١٧- پاسرين ١٨- ٻنگ مان (ڏسو داستان پهرين، صفحو ١٢) ١٩- جسم مان ٢٠- تير جو آواز.

*جي مهنجي سخن تي اعتبار نه اَچيو نه اَچي روبرو منهنجي متان مچ ٻرندو ڏسو.

§ويڄن جي وس کان ڳالهه ويٺي ۽ محبوب جي هٿ وس ٿي.

Gul Hayat Institute

٦

سَرُ جو سَچِيو سَڄَڻين، ٻِيهَرَ ٻاڻُ ٻَري،

چِمِڪيو سو چوڙهَ مان، ڪَڙ ڪَڙ ڪانُ ڪَري،

جيرا، جِگَر، ٻُڪِيُوُن، لنگهي پِيو ٻَري،

لِڳو جيءَ جَڙي، ٽاٽِيان، تِيرُ نه نِڪري!

٧

سَرُ جو سَچِيو سَڄَڻين، سِيڱَ منجهان سِيلو،

ٽُنگرُ ٽِڪِيو ڪينَ ڪي، پارِ لنگهيو پيلو،

هڻڻَ سين حِياو، جانِبَ جيڏو ئي ڪيو!

٨

ڏَڳابو ڏَئِين، ڄيرو اَندر ڄِندڙي!

لڳي سِيخَ وُجوُدَ ۾، سندي نيڻهن نَئين!*

مُشاهدي لَنهين، مون کي وِڌو مَنجهِ ۾!

٩

پُڇُ پَتنگن کي، سندِيوُن ڪامڻَ خَبرُوُن،

آٽِيو وجهن آڳ ۾، جيءَ پَنهنجو جي،

ڄيري جنين جي، لڳا نيزا نيڻهن جا!

١٠

پَتنگُ چائين پاڻَ کي، ته اَچِي آڳِ اُجهاءِ!

ٻَڙڪَ گهڻا ٻَڄائيا، تون ٻَڙڪِ کي ٻَڄاءِ!§

واقُف ٿِي وِساءِ، آڳِ نه ڏِجي عامَ کي.

١١

پَتنگُ چائين پاڻَ کي، ته ڄيري ٻَرُ ڄاڻي!

تان تان تاڻيج تَوَ ڏي، جان آڳِ نه اُجهاڻي!‡

وِسَهُ وِهاڻي! آڳِ نه ڏِجي عامَ کي!

١٢

پَتنگُ چائين پاڻَ کي، ٻَسي مَنجُ ۾ موتُ!

سُهائيءَ سُپيرين جي، گهڙُ نه تئين گهوتُ!

اَچا تون اَروتُ! ڪُوري خبرَ نه لهين!

١٣

پَتنگن ٻَـهُ ڪيو، مڙيا مَٿي مَچَ،

ٻَسي لَهس نه لِڇيا، سَڙيا مَٿي سَچَ،†

سندا ڳِڇين ڳَچ، ويچارن وِڃائيا.

Gul Hayat Institute

١- چِم چِم ڪئي ٢- تيز رفتار، تک ٣- جان سان ٤- ڪُبي ٥- چڪيان ٦- ڪمان ٧- تير ٨- تير (ٽنڪار ڪندڙ) ٩- تير (هن بيت ۾ تير جا جدا جدا نالا آيل آهن) ١٠- دکايو، مچايو ١١- ڏوڙيءَ کي ڦوڪي ١٢- مچ، آتش، باهه ١٣- وجود، جيءَ ١٤- ديدار، درشن ١٥- مچ يا باهه ۾ ١٦- جاڻي ٻجهي، ڏسي وائسي ١٧- اعتبار ڪر ١٨- اِجها گذري ١٩- جوت، پرڪاش ٢٠- اَڻ پڪل، خام ٢١- لڏيا يا پٺتي هٽيا.

*منهنجي جيءَ ۾ عشق جي نئين ميخ لڳي آهي.

§ ٻڙڪ (آگ) گهڻن کي پاڻ ۾ سمائي جلايو آهي، پر تون خود آگ کي پاڻ ۾ سمائي جلائي ڇڏ.

‡ جيستين ٻره جي آگ ديدار سان نه اُجهاڻي آهي، تيستين مچ ڏانهن ڪاهيندو هل.

† هو (پتنگ) مچ ٻسي ڪين لڏيا، پر هنن اَگنيءَ روپي سچ مٿان پاڻ جلائي ڇڏيو.

١٤

چَڙهيو چَڪاسِن چاءِ، آڳِ بر ندي آئيا،
وِهسَنِ واڙيءِ ڦُلَ جئن، محبتي مڇ لاءِ،
آڻي ٻاڻُ اَڙاءِ، ڪٺي ڪوُري وچ ۾.

١٥

جي ڪَنو ڪَنُ ڪَڏوَر جئن، نہ چَندي ساڻُ چَماءِ،
آڻي آڳِ، اَدب جي، ٻاري جانِ جَلاءِ،
بُرقعان اَندر ٻاريون، پنهنجون سڀ ٻچاءِ،
لُڪِرُڪا لنءُ، لطيف چئي، پَدر هَڏ مَ پاءِ،
متان لوڪ لَڪاءِ، وصالان وچ پئي!*

١٦

اَچا ڪَڏوَران، ڪالهہ، ڪديا سون سڄڻين،
ٻڌا تايائون تڪڙو، وحدت جي وَڏان،
محبتين متان، مڇ مُورائين نہ لهي!

١٧

ٻچائي ٻهاڻُ، جن رساٽيو رُڪَ کي،
لنبين سندو جاڻُ، آهي آڳڙينِ کي.

١٨

ڏنءِ ڏنءِ ڏَمڻَ وار، اَڄ ٻڌا آڳڙين جي،
ٻاري مچ مَجاز جو، اوليائون اڱارَ،
ڏُوڏا! تيءِ مَ ڏار، جمَ ڪڇو رُڪَ ڪٽيوُن ٿئي.§

١٩

ڏُوڏا! تون نہ ڏَئِينَ! آڳِ، اوڏو نہ وڃين!
اَلا جي عشق جا، سي تان تون نہ سهين!
اَيو اِئن چَئين، تہ آئون آڳڙيو آهيان!

٢٠

سِرُ سانداڻ ڪري، ٻُڃج گَهرُ لهارَ جو!
ڏَڪن هيٺ ڌري، مانَ گَڏينئي رُڪَ سين!

٢١

سَهِين جئن سانداڻ، ڏَڪن مٿي ڏَڪڙا!
وَہِ وِڃائي ٻاڻ، ڏي ڏَبائون ڏُگرين.‡

٢٢

هيءِ! ٻرِ! اَڱارن، ٻڏاهين ٻرن جي،†
هڪ ڪوُري ڪانئِيا، ٻيو ڏُوڏي منجهہ ڏَڳن،
ٻاٽان لُهارن، ميڙي رکيا مچ لِيءِ!

١- چڪيا ٢- خوش ٿين ٣- ولين جا سهڻا ۽ زرد گل ٤- هني صبر ٥- جهڪو ڪر ٦- برقعي يعني اَندر ۾ ٧- روحاني منزلون ٨- معلوميت ٩- وصال کان ١٠- ويڇو ١١- ڪوري مان ١٢- تپايائون ١٣- واڌ کان ١٤- ڪڇولوه ١٥- لهارن ١٦- ڌوٽيءَ جو آواز ١٧- ور ور ڌمڻ ١٨- مجازي محبت ١٩- اي ڌمڻ وارا (اي ڪچا طالب) ٢٠- پرڙا پرڙا ٢١- سندان ٢٢- عشق جي لک ٢٣- ڌڪ ٢٤- ڪاٺ جي ٽڪرن کي ٢٥- هاءِ، اَفسوس ٢٦- ٻٽا ٢٧- ڌوٽي.
*لڪڻ ۽ عشق (لنءُ) کي هرگز ظاهر نہ ڪر، متان عام جي ڄاڻ ڪري وصل ۾ ويڇو پوي.
§اي ڌوڌا! باھ جي تؤ کان ڌار يا پري نہ ٿيءُ، متان ڪچو لوه رتيون ٿي پوي.
‡عشق جي لک ۾ ٻاڻ وڃائي، اُلٽو مترڪن کي مهميزون ڏي.
†اَفسوس آهي ويچارن اڱرن تان، جي دوباره (ٻہ دفعا) جلن ٿا.

٢٣

باريو اُجهائين، پرين اُجهايو بارڻ!
مون کي تا مارين، لُڪا[1] لهارن جا.

٢٤

اَڄ آڱڙيا آئيا، سوُڊا[2] سِراڻي[3]،*
پياري پاڻي[4]، ٽيغوُن[5] ڪندا ٽکيون.

٢٥

اَڄ آڱڙيا آئيا، سائُو ڪي سُڄاڻ[6]،
لاهيندا موُرياڻ[7]، رُڪُ ڪَرِيندا پڌرو.

٢٦

ڪَٽُ ڪڙهي، لوهه ٻري، ڏُوڌا جت ڏَڳِن!
مترڪن مُنهن ڪيا، ساندائيون سَڳِن[8]،
اَڄ ٻڻ آڱڙين، ميڙو آهي مَڄ لي!

٢٧

سَرها[9] ڏٺم سي، جن ساڃاءَ سِراڻِ سين،
تيغَ تنين جي کي، ڪَٽُ نه لڳي ڪڏهين.

وائي

جيءُ جيا ريو، جيءُ جيا ريو، ڪين منهنجڙو هاريو؟
پرين جيءَ پچار، سيڻن جيءَ سنيار، جَڏڙو جيءُ جيا ريو،
اُڇيو[10] لن عميق[11] مان، پرين پوُڄ[12] پيا ريو،
مرض مريضن تان، اِشاري ساڻ اُتاريو[13]،
ڪَرمَ ڪريمن جي مون کي، اُهڪيءَ مان اُڪاريو،
سنئون مُنهن ڪري، سپرين! اُئين نرمل[14] نورَ نهاريو،
سائلن[15] جِنن سڌ ڪري، اُئين طالبن[16] کي تاريو.

سر يمن ڪلياڻ - داستان ٽئين جو سار

عشق جي آگ، عاشق جا جيرا جگر ۽ ٻڪيوُن جلايو ڪباب ڪيو ڇڏي. هر ساعت سندس زبان مان محبوب لاءِ ”هاءِ! هاءِ!“ ۽ ”هيءِ! هيءِ!“ جي صدا پيئي نڪري. محبوب جو هنيل تير، سندس وجود چيري ٿو ڇڏي. قريب جو ڪان، تاڻڻ سان به ٻاهر نه ٿو نڪري. اِنهيءَ حال ۾ به عاشق اِئين پيو چوي ته ”پڇو پير پري، ته ڪه ٽريو هٿ حبيب جو.“ عاشق کي پتنگ مثل مچ ۾ ڪڏي ڪاهي پوڻو آهي. ڪامل رهبر لهار مثل آهي. جئن لهار، لوهه کي تپائي ۽ ٽپي، اُن کي ڪٽ کان آجو ٿو ڪري ۽ آخر وڃيو اُن کي رک جي صورت ڏئي، تئن مرشد ڪامل به پنهنجي طالب کي ڪاڙهي، خلط کان پاڪ ٿو ڪري ۽ آخر کيس سچو سالڪ بڻايو ڇڏي.

١- چڻگون، اُلا ٢- شد يا ڪامل ٣- سراڻ وارا (سراڻ تي اوزار ٽکا ٿيندا آهن) يعني ڪامل ٤- پاڻي ڏيئي، جوهردار بڻائي ٥- ترارين ٦- ڀلا اِنسان ٧- ڪٽ، زنگ ٨- ڪنبن ٩- سڃاڻپ، واقفيت ١٠- اُجايل ١١- اونهي ساگر (فيض جي) ١٢- جام، جهجهو ١٣- لاهيو، دفع ڪريو ١٤- صاف درشنيءَ وارا، ٻولڙ جوت وارا ١٥- سوالين، مڱڻهارن ١٦- آياڳن.
*منهنجي جيءَ ۾ جان وجهو ۽ منهنجو من ملول يا نااُميد نه ڪريو.
§ اَڄ ڪامل آهنگر (لهار) ۽ ماهر سراڻ وارا آيا آهن. اُهي ترارين کي پاڻي ڏيئي، آبدار ۽ تيز ڪندا.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

ايڪ پيالو! ٻه ڄڻا! عشق نه ڪري ايئن!
ليکيا جي لِکڻ ۾، سي قرب رسندا ڪيئن؟*
هُنڌ ڪيا هيئن، وانجيا، پَسُ! وصال کان.*

٢

ايڪ پيالو! ٻه ڄڻا! عشق نه ايئن ڪري!
آئي سي ايڪ ٿيا، جي ڳتا نيهن ڳري،§
دوئي ڌار ڌري، جُه خُلَّت خنجر آئيو.

٣

ايڪ پيالو! ٻه ڄڻا! عشق نه ڪري اَدَا!
اِيَ ٿان، ساعر! سَدَ، ڪَيءِ جا قوال سين.

٤

جيڏانهن قاتل ڪروڙ، آڪيون اوڏانهين ڪٿي،
وِهُه لنئين جي وورڙ، جنين سانگ نه ساهہ جو.

٥

آڪيون اوڏانهين ڪٿي، جيڏانهن قاتل ڪُلّ،
متو ڪن نه مُلّ، پِڪَ برابر پانهنجو.

٦

قاتلَ ڪمائي ڪري، وِڌ ماکي جي ڪن،‡
وٺان ويهي تن، پيچ ڪي پيالون.

٧

هوندو هَنڌِ مَ سَندِ، لاءِ پياڪن پانهنجو،
پوڄَ پيارج پَنهيڙا، ويندا وٺيو ڪندِ،
تہ هَٽ تنهنجي هندِ، موکي! ڪو ماڻُ لهي.

٨

هوندو هَنڌِ مَ رڪَ، لاءِ پياڪن پانهنجو،
وٺي وائاڙن ڪي، تان پياري پُرڪَ،
سا لِکَ لهي تي لڪَ، جا تو ايندي اُنِ سين.

٩

گهٽن ۾ گهڪن، وَٺيون پِين وهِ گاڏيون،
برخيز بده ساقي! پيار ڪي پِرين،
پِڪين نه پرچن، مت لکيائون مَجهيان.

١٠

آئي اُتر واءُ، موکيءَ مت اُپٽيا،

Gul Hayat Institute

١- ڳڻيا ٢- حساب ٣- هستي ٤- محروم ٥- ڳري ٦- چنبي ٧- بيائي ٨- محبت ٩- شاعر
١٠- راڳيندڙ ١١- ڪروڙن جا قاتل ١٢- زهر ١٣- ڳولا ١٤- ڪل دنيا جا قاتل يعني لياڳي
١٥- سرڪي ١٦- سانڍ ١٧- جام ١٨- پانڌيڙا (طالب) ١٩- ڪمارو ٢٠- شراب وڪڻندڙ
٢١- موجود شراب ٢٢- پيمندڙن ٢٣- وائهڙن ٢٤- ذري، ٢٥- نڙين ٢٦- گهنڪا ڪائين ٢٧- گڏيل
٢٨- اٿ، ڏي اي ساقي! ٢٩- سرڪين سان ٣٠- اُتر جي هوا ٣١- ڪرايا.

*جي ڳڻيا ۾ تا اچن، سي محبوب جي حضوريءَ ۾ ڪئن رسندا؟ ڏس ته هتن کي نهيءَ ريت ئي خوديءَ وصال کان محروم رکيو آهي.

§جي عشق جي اُڙيءَ ۾ اُڙيا، سي رجي (معشوق سان) هڪ ٿي ويا.

‡اهي ڪامل، جي ڪشالا ڪڍي، زهر کي به ماکي ڪيو ڇڏين، تن وٽان وجي وٺيون پيءُ.

مَتارا تنهن ساءِ[1]، اَچن سِرَ سَنباهِيو.

١١

وجهج واٽاڙُن لي، ميخاني[2] جي ماڪَ[3]،
تيندي سُڌ سيڪنهين، هنڌ هنڌ پوندي هاڪَ،
پِره[4] جا پياڪَ، جُه سي اَگڙ آئيا.

١٢

جُه سي اَگڙ آئيا، ته سَرو[5] کندا سَبّ،
سائي تيندين اَج، هي پيتو! هو آڻ کي!*

١٣

موکي چوکي[6] نه ٿئي، اصل اوچي[7] ذات،
وَٽيون ڏيئي وات، مَتارا[8] تنهن ماريا.

١٤

مَتارا مري ويا، موکي! تون نه مَرين!
کيهيءَ[9] پِرِ[10] پَرِين[11]، ڏُکي! ڏاتارن[12] ري؟

١٥

مَتارا مري ويا، موکي! تون بي مَرُ،
تنهنجو ڏوسُ[13] ڏمرُ، کونَ سهندو اِن ري!§

١٦

سَري کين کيونِ، ويڻَ[14] موکيءَ جي ماريا!
کو جو سخن کلال جو، پِتي[15] لي پيونِ!
تِهان پوءِ ٿيونِ، مرڻ مَتارن کي!

١٧

اَچا کوري[16] ماڳَس[17]، مت، ڪُتڪا[18]، ڪَتَ گهڻا[19]،
لاهي ويڻ مَ لاڳَ[20]، موکي! مَتارن جا.

١٨

کَنڌ[21] کَتارُ[22]، مُنهن وِٽي، عادت سندين اِيّ،
ٽنين ٽِکون[23] ڏنيون، جُنبي منجهان جِيّ،
سرو تن سَبِّي[24]، جَن حاصل کيو حال[25] کي.‡

١٩

موکيءَ مَٽو نه گهُريا، وِهُ نه وِهائيا،
سُرکيءَ کاڻ، سيڌ چئي، اٿي ٽي آئيا[26]،
جي ڳالهين ڳنگائيا[27]، تن بَٽَن پاسي بُنيون[28].

١- سواد، لذت ٢- شراب خاني ٣- شراب جي ٻُوند ٤- پرياٽ ٥- شراب ٦- شريف، چڱي ٧- خسيس، نيچ، ڪميڻي ٨- جنگ پياڪ (طالب) ٩- کهڙي ١٠- ريت، طرح ١١- گذر ڪرين ١٢- سخاوت جي صاحبن ١٣- دوش، ١٤- سخن، عتاب ١٥- پٽي تي پوڻ=دل ۾ چڀڻ يا اثر ڪرڻ ١٦- ٻٽي ١٧- هدڙ يا آستان تي ١٨- مٽيون ١٩- وڏا مٽ ٢٠- لاڳاپو، آسرو ٢١- ڪنڌ يا گردن تي ٢٢- خنجر ٢٣- جوش ۽ جولان ۾ اَچي ٢٤- جام، گهٽو ٢٥- بيخودي ٢٦- ڳاهٽ ٿيا ٢٧- ٿاريا، محو ڪيا ٢٨- قبرون.

*هنن کي اهڙي اَڃ هوندي، جو اَچا هي (حاضر شراب) پيتو ناهي ته چوندا: ”اَچا ڪي آڻ“.

§ تنهنجو عتاب هنن کان (طالبن کان) سواءِ بيو ڪونه سهندو.

‡ اُنهن لاءِ سرو (شراب) مٺو آهي، جي بيخوديءَ يا وجد واري حالت کي رسيا آهن.

Gul Hayat Institute

٢٠

سِرُ ڏيئي سَتِ[1] جوڙ، ڪنهن پَرِ ڪلالن سين!

ڪالي ڪَرتُ[2] ڪپار ۾، خنجرُ آڻي ڪوڙ!

مرڻان مُنهن مَ موڙ، وَٽي ٽي وڌِ لهي!*

٢١

وَٽَ[3] وَٽَ وَٽيءَ ۾، مَٽَ مَٽَ مَندُ پيو،

قدر ڪيفَ[4] ڪلال جو، پياڪَن پيو،

اَچن ڏُرسُ[5] دڪان تي، ڪَندَ قبول ڪيو،

سُرها سِرُ ڏيو، چَکَن سُرڪَ سيّد چئي.

٢٢

آڻي ٽي اَگارَ،[6] ڪامي ڪِردارن سين!

پَسِين سي پيار،[7] پُرِ پيتوءِ[8] جن سين.

٢٣

ڪلالڻون ڪاءِ،[9] مَتِ[10] نه سگهين مون هِنئان!§

روئندي رات وِهاءِ، چڪائيندي بنيون!

وائي

دوسُ[11] پيهي در آيو، تيو ملڻ جو ساعيو،[12]

ڏينهين پڇاڙون آڻي اسان ڪي، مولي مُحب ملايو،[13]

ويو وڇوڙو، تيو ميلاپو، واحد واءُ[14] ورايو،

هو جنهين جو ڏَسُ ڏُوراڏو، اوڏو اَڄ سو آيو،

عبداللّطيف چئي، اَچي عجيبن[15] پاڻ فَضلُ[16] فرمايو.

سر يمن ڪلياڻ - داستان چوٿين جو سار

عشق جي معاملي ۾ دوئيءَ جو حساب ناهي. خلت (محبت) جو خنجر خوديءَ کي کهيو فنا ڪيو ڇڏي. عاشق ۽ معشوق هڪ ئي هستي آهن ۽ محبت جي سرڪي ۾ هڪ ئي پيالي مان ٿا پين. جدا جدا جام ورتائڻ شاعر ۽ قوال جو مرڪ آهي، نه عاشق ۽ معشوق جو. مرشد ڪامل يا پورن گرو 'ڪلال' يا 'موکي' آهي، جنهن وٽ نهر جهڙو شراب موجود آهي. افسوس جو اَڄ اُنهن سچن پياڪن (متارن) جو ڏڪر آهي، جي مٽن ڪاڻ سان سر سنباهي اَچي موکيءَ وٽ مڙن. جن کي حقيقي شراب جو شوق آهي، سي پڪن سان نه ٿا پرچن، پر هر وقت مٽن جي تار ۾ آهن. شراب جي طالب کي ڪپار ۾ ڪرت وجهي، "ڪلالِ" سان وهنوار رکڻو آهي. "مرڻان منهن مَ موڙ، وٽي ٽي وڌ لهي."

Gul Hayat Institute

١- سودو ٢- وڏي ڪارائي ٣- لذت، سواد، قسم ٤- نشو، خمار ٥- درست، سچ پچ، برابر ٦- خريدارن (سچي عشق جي) ٧- ڪامل شخص ٨- خوب، پورَ لي ٩- ڪلالن ڪان ١٠- نصيحت ١١- دوست ١٢- سعيو ١٣- ڪان پوءِ ١٤- وصل جي هير ١٥- ڏورانهون ١٦- نوازش، عنايت.

*مرڻ کان منهن نه موڙ، ڇو ته حقيقي شراب جي وٽيءَ جو ملهه، سر جي بها کان سرس آهي.

§اي منهنجا هنئان! تون ڪلالن کان ڪا نصيحت نه ٿو سگهين، جي ساري رات بنيون چڪائيندي، اکين مان آب پيا وهائين.

داستان پنجون

۱

صوفي سالم[1] سي ويا، جي اَڪثر[2] سين اَڏيا[3]،*
ٻاري ٻارِندڙ[4] کي، آهي[5] اَويسارَ[6]،
ٻِريان[7] سين ٻهڪارَ[8]، رنديءَ رساٽي[9] کيا.§

۲

صوفيءَ سِرُ سين ڀر، جِنِ رڱن ۾ ساهُ،
سا نه ڪري ڳالهڙي، جِنِ ٻوليون ٻروڙي[10] ٻساهُ،
آهِس اِيءُ گناهُ، جي ڪا ڪري پڌري[11].

۳

ڏِني ڏُکويا[12]، اَڻ ڏِني[13] راضي ٿيا،
صوفي تي ٿيا، جِنِ کِينَ کنياءُون[14] پاڻ[15] سين.

۴

صوفي لاڪوفي[16]، ڪونَ پانئيس[17] ڪيرُ،
مڙهيان ٿي مَنجهه[18] وڙهي، پڌر ناهِس ٻيرُ[19]،
جنين ساڻس وير، ٿئي تنين جو واهرُو[20].

۵

صوفيءَ صاف ڪيو، ڏوئي ورق وُجوُد جو،
ٿِيان ٻوءِ ٿيو، جيڏي پسڻ پرينءَ جو.

۶

صوفي چائِين[21]، سَدَ ڪرين! صوفين اِيَ نه صلاحَ[22]،
ڪاڻي رک ڪُلاهَ[23]، وجهه اڳلي آڳ ۾.

۷

جي ڪُلاهَ رکين ڪند ٽي، ته صوفي سالم ٿيءُ[24]،
وِهه ونءِ همت ڪري، ڀُر پيالو پيءُ[25]،
هند تنين جو هيءُ[26]، جن حاصل ڪيو حال کي.

۸

جُسي[27] ۾ جَبّار[28] جو، خَفِي[29] خِيمو کوڙ[30]،
جَلّي[31] لون زبان سين، چار ٿي ٻهر چوڙ[32]،
فڪر[33] سين فُرقان[34] ۾، اِسم اعظم[35] ڏور،
ٻيا در وڃي مَ[36] ووڙ، اِيُ اَمُلُ[37] اِڻائيِن[38] سَمَجي[39].

۹

عالم آئون ساڻ[40]، ڀِريو ٿو ڀيرَ ڪري[41]،
پاڻ نه آهي جاڻ، ماندي مَنڊُ[42] پکيڙيو.

۱- سلامت ۲- خلق ۳- گوشو ڪندڙ ۴- راند (عشق جي) ۵- راند ڪندڙن ۶- نه وسرندڙ ۷- صلاح ڪندڙ ۸- مستيءَ (محبت جي) ۹- ڀڇايا ۱۰- ٻويون ٻساهه=ذڪر مٿي آڻڻ ۱۱- ڪيس آهي ۱۲- ڏبڻ سان ۱۳- نه ڏيڻ سان ۱۴- ٽڪڙي ۱۵- ڪجهه نه ۱۶- لامذهب ۱۷- سمجهيس ۱۸- اَندر جو اَندر ۾ ۱۹- نفس سان جنگ ڪري ۲۰- مددگار ۲۱- چوائين ۲۲- مرڪ ۲۳- ٽوپي ۲۴- سچو ۲۵- زهر جي ۲۶- روحاني مستي ۲۷- وجود ۲۸- ڌڻي ۲۹- ڳجهو ۳۰- تنبو ۳۱- ظاهر ۳۲- هلاءِ ۳۳- ڌيان ۳۴- قران شريف ۳۵- ڌڻيءَ جو اعليٰ نالو ۳۶- ڳول ۳۷- بي بها مولهه ۳۸- هتان ئي ۳۹- حاصل ٿئي ۴۰- اهنڪار ۴۱- گهومائيون ڪائي ۴۲- جادوگر

*منزل مقصود تي اُهي صوفي صحيح ۽ سلامت پهتا، جن خلق کان گوشو ڪيو.

§عشق جي مستيءَ هنن کي پرينءَ وٽ پهچائي، ڪين هن سان هم صلاح ڪري ڇڏيو.

Gul Hayat Institute

۱۰
طالِبُ ڪَثَرَ[1]، سونهن سَرُ[2]، اِيَ رومِيءَ[3] جي رؤءِ[4]*
جنين ڏٺي جوءِ، تنين ڪُڇيو ڪين ڪي.

۱۱
طالِبُ ڪَثَرَ، سونهن سَرُ، اِيَ رومِيءَ جي راءِ[5]
ماڙهؤ اِتِ ڪِياءِ[6]، مَنڊُ نہ پسين مَنديو!§

۱۲
طالِبُ ڪَثَرَ، سونهن سَرُ، رومِيءَ چيو[7] آهي،
ڪاڙي[8] جي لاهي، تہ مَنجهِين مُشاهدو ٿئي.

۱۳
طالِبُ ڪَثَرَ، سونهن سَرُ، اِيَ رومِيءَ جي رهاڻِ،
ڀورين وڃائڻ ڀاڻِ، پوءِ پسڻ پرينءَ کي.

۱۴
طالِبُ ڪَثَرَ، سونهن سَرُ، اِيَ جي رومِيءَ جي راحت،
جنين ڏٺي سَتَ[9]، تنين ڪُڇيو ڪين ڪي.

۱۵
طالِبُ ڪَثَرَ، سونهن سَرُ، اِيَ رومِيءَ جي اوطاقَ،
جي پڇي دَرُ فراقَ، تہ مَنجهِين مُشاهدو ٿئي.‡

۱۶
ظاهر ۾ زاني[10]، فِڪرَ منجهہ فنا ٿيا،
تنين کي تعليم جي، ڪُڙہ[11] اَندر[12] ڪاني،
حرفُ حقّاني[13]، دَورُ ڪيائون دل ۾.

۱۷
جن کي دَورُ دَردَ جو، سبق سوُرَ پڙهن،
فِڪرَ قُرهي[14] هٿ ۾، مانَ مُطالع ڪن[15]،
پَنو سو پڙهن، جنهن ۾ پَسَن پرينءَ کي.

۱۸
وسر يومِ سبق! ڀورين سِٽَ نہ سنيران!
آجا هيءَ وَرَقُ، هَيءَ! مُطالع نہ ٿيو!

۱۹
ڪيو مُطالع مون، هو جو وَرَقُ وصال جو،
تنهن ۾ توُن ئي توُن، ٻي لات نہ لکي جيتري.

۲۰
سا سِٽَ[16] نہ سارين، اَلف جنهن جي اَڳ ۾،
ناحقَ نهارين، پنا ڀيا پرينءَ لئي.

۲۱
سا سِٽَ سارِيائون، اَلف جنهن جي اَڳ ۾،
"لامَقصُودَ في الدّارَين"[17] اِن ٻَرِ اُڻائون[18]،

۱- ڪثرت (ساري سرشٽي) ۲- منهن، سر چشمو ۳- مولانا رومي، جنهنجي "مثنوي" ۽ "ديوان شمس تبريز" مشهور آهن ۴- مَتو ۵- رايو ۶- ڪتان ۷- چيو ۸- اَڪيان جو پردو ۹- سچ ۱۰- ٻرا، بدڪار ۱۱- ڪک، اَندر ۱۲- تير ۱۳- سچو، ايشوري ۱۴- قرهي، تختي ۱۵- پڙهن ۱۶- اها سٽ جنهنجو پهريون اَکر 'اَلف' آهي يعني "اَلست بربکم" (ڇا، نہ آهيان مان اوهانجو رب؟) ۱۷- سواء الله جي ٻنهي جهانن ۾ اُنهنجو مقصد ٻيو ڪو ناهي ۱۸- چيائون.

*ايشور يا حق، حسن جو سر چشمو آهي ۽ ساري ڪائنات سندس ڳولائو آهي؛ اهو رومِيءَ جو رايو آهي.

§ماڻهو هتي ڪتان آيا؟ هي سارو رچيل طلسم (مايا) نہ تو پسين!

‡جي فراق يا وڇوڙي (اَلڳ- هستيءَ) جو در پڇي تہ اَندر ۾ ئي ديدار حاصل ٿئي.

سَڳُرُ[1] سونائون[2]، ٿيا رَسِيلا[3] رحمانَ[4] سين.

۲۲

ٿيا رَسِيلا رحمانَ سين، سَڳُرُ سونهين[5] جي،

آئيون تنين کي، واڌايون وِصال جون.

۲۳

اَکَرُ پڙهي اَيائِيا[6]! قاضي ٿئين کِياءِ[7]؟

پيرئين[8] ۾ پانئين[9]، ايڏان اِئن نہ آءُ!

اِنَ سُرکيءَ سندو سامُ، پڇج عَزازِيل[10] کي.*

۲۴

عاشق عَزازِيل، پيا مڙيئي سَڌڙيا[11]،

منجهان سِڪَ سَجِيلَ[12]، لعنتي[13] لال[14] ٿيو.

۲۵

جو مون پڙهيو پاڻ لَئِي، سبقُ سابِقُ[15] جو[16]،

ڀرين سڀائر پانهنجي[17]، نفسَ جو نهو،

جت عَرفانُ[18] اَصلَ ۾، تي روحن روزَ ڪيو،

وري وَرَقُ[19] پيو، گڏيم وَيُ وصال جو.§

۲۶

اَکَرُ جُئي هيڪڙي، ڀَوُن جي نہ ڀُڃهنّ،‡

ڪوهُ ڪبو کي تنّ، سچي سُٽائي ڳالهڙي.

۲۷

پڙهيو تا پڙهنّ، ڪَڙهن ڪين قلُوب ۾،

پاٽان ڏوهَ چڙهنّ، جنِ وَرَقَ ورائين وِترا[20].

۲۸

پڙهيو پڙهيجانءِ، سبق[21] اِنهيءَ سوُرَ جو،

ميمُ[22] رکجانءِ من ۾، اَلف[23] تنهن اَڳيانءِ،

چِتان[24] چوريجانءِ[25]، اِها لات لطيف چئي.

۲۹

اَکر پڙهہ اَلف جو، وَرَقُ سڀ وسارِ،

اَندرُ[26] تون اُجارِ، پنا پڙهندين ڪيترا.

۳۰

جنِ جنِ وَرَقَ وَرائيين، تنِ تنِ ڏنو ڏوهُ،

تنهنَ ڪَهڙيءَ ڪبو ڪوهُ؟ جي رهڙيءَ رهيو نہ سُهرين.

۱- سوڙهو پيچرو ۲- ڳولي لڌائون ۳- راضي ۴- ٻاجهاري ڏٺيءَ ۵- ڳولي لهڻ ۶- نياڳا ۷- ڪٿان ۸- گهوماڻيون کائين ۹- خودي ڪرين ۱۰- شيطان يا ابليس (جو سواءِ رب جي ٻئي کنهن اڳيان ڪين نميو) ۱۱- ڪوڙي سڌ ڪندڙ ۱۲- اَڪيچار ۱۳- ڏڪاريل ۱۴- سچو عاشق ۱۵- اَلست جو سبق ۱۶- آدي ۱۷- خزانو ۱۸- حقيقي علم ۱۹- وڇوڙي ۲۰- گهڻا ۲۱- تون پڙهج ۲۲- حضرت محمد ۲۳- الله ۲۴- چت مان، اندر مان ۲۵- تون ڇوڙج ۲۶- صاف ڪر.

*سارو جهان عزازيل کي لعنت تو هڻي، پر شاهه صاحب فرمائي ٿو تہ ”سچي عشق جي خبر عزازيل کان پڇو.“

§ هاڻي اهڙو ورق وريو، جو سائينءَ جي وصال کان جا وِٿي پيل هئي، سا ڳنڍجي ويئي.

‡ هيءَ سولي ڳالهہ، جا هڪ اکر سان اَڪلي وڃي، سا گهڻي سمجهاڻ سان بہ نہ ٿا سمجهن.

Gul Hayat Institute

٣١

ڪاتِبَ![1] لِکِين جِنِ، لايو لامُ اَلف سين،*
اَسان سڄڻ تِنِ، رهيو آهي روح ۾.*

٣٢

ڪوهه تو[2] ڪاڳر ڪورِئين؟ وينو وڃائين مَسُ،
ڏورِ تيائين[3] ڏَسُ، اَکَر جيائين[4] جُڙيا.§

٣٣

ٿهڙا چاليها نہ چاليهَ،[5] جهڙو پسڻ پرينءَ جو،
کهڙي ڪاتِبَ! ڪرئين، مٿي پنن پيهَ،
جي وَرق وارين ويهَ، تہ اَکر اهوئي هيڪڙو.

٣٤

تَنُ ڪُنڌِي،[6] مَنُ حُجرو،[7] ڪيمَ چاليها رَکُ،
ڪوهه نہ پوڄيو پوڄئين، اَنئي پهر اَلَکُ؟[8]
تان توں پاڻُ پَرَکُ![9] سيڪنهن ڏانهن سامهون.‡

٣٥

سيڪنهن ڏانهن سامهون، ڪو هند خالي ناهِ،
اَحدا[10] جي اَرَکَ[11] تيا، سي ڪانئرَ ڪبا ڪانهِ؟
مُحبَّ مڏجهين[12] مَنَ مانهِ، مون اَجاڻنديءَ[13] اَجهيو.

وائي ١

وَنڙيو[14] هوسَ وڃن، وو! جهليان پليان، هينئڙو نہ رهي!
آئُون جنين جي آهيان، ڪَڙي مَ تيان تن،
گهوريان گهڻي يَنئين،[15] سندي باجهه ٻين،
مُرَ مران، مارينِ مون، پرزا پرزا ڪن،
آئُون مَياڻي گهوريِ، جي مان محب مِلَن.

وائي ٢

وسارج مَ ويڻَ، جوين ٻہ ٿي ڏينهڙا.
لونيوُن[16] سهن لوڪ جا، وِهاڻيءَ[17] تيون ويڻَ،
اَصل اَسارِيُنِ[18] جا، سُتي وِيڙا[19] سيڻَ،
جيڏيون! جي مان وِسَهو، ننڊ مَ هيريو نيڻَ،
راتڙيوُن جاڳن جي، سي آئُون ڪندڙي سيڻَ،
آڌيءَ رات اُٿي ڪري، جهل تون نِنڊان[20] نيڻَ.

١- لکندڙ ٢- ڇو ٣- تتانئين ٤- جتانئين ٥- چاليهو=چاليهن ڏينهن جو روزو، جو صوفي رکندا آهن ٦- مسجد ٧- خلوت خانو، ايڪانت وارو آستان ٨- ايشور ٩- سڃاڻ، ڏس ١٠- هڪ الله، ڏٺيءَ کان ١١- غافل، اَلگ، ١٢- اَبوجهه، وسُوڙيءَ ١٣- پروڙيو ١٤- دلڙي ١٥- نمونن سان ١٦- بي حيا ناريون ١٧- پرياڻ، پره ڦٽي ١٨- ويسلين ١٩- پريتم ٢٠- ننڊ کان.

*اي ڪاتب! جن تون لام ۽ اَلف گڏ تو لکين يعني "لا"، تن اسانجو پريتم بہ اسان سان رليو پيو آهي.

§ تتانئين اِشارو پروڙ، جتان اَکر جڙيا آهن يعني اَلله، جنهنجو پهريون اَکر "اَلف" آهي.

‡ توں پاڻ سڃاڻ تہ سيڪنهن جي سنمک صاحب پسين.

Gul Hayat Institute

سر يمن ڪلياڻ - داستان پنجين جو سار

صوفي لاڪوفي (لامذهب) آهي. هو هن ڪثرت (خلق) کان ڪنارو ڪندڙ آهي ۽ سدائين پنهنجي محبوب سان همراز آهي. هو ڪائنات جي هر جزي ۾ وياپڪ آهي. هو قناعت جو صاحب آهي: ڏيڻ تي ناراض، نه ڏيڻ تي راضي. جو صوفي هجڻ جي دعويٰ ڪري، سو سڀ سڏون ساڙي ڇڏي. مٿي تي ڪلاه رکڻ سان ڪوبه صوفي ٿي نه ٿو سگهي.

ظاهري ڪلاه کي مچ ۾ داخل ڪرڻ گهرجي. هيءَ سرشٽي هڪ ئي نُور مان اُپني آهي. جن پاڻ وڃايو آهي، تن کي هي طلسم نه ٿو ڀلائي سگهي. محبوب حقيقيءَ جو مشاهدو چاليهن رکڻ ۽ ورقن ورائڻ سان نه ٿو ملي، پر قلب اُجارڻ سان. هيءَ ديهي ئي عبادتخانو آهي. پاڻ سڃاڻڻ سان ئي محبوب جو مشاهدو هرهنڌ ماڻي ٿو سگهجي.

داستان ڇهون

١

دائودي[1] ڏيُون[2] ڪري، رَنڪن[3] ڪونهي رنگ[4]،

گهوڙيءَ هيٺ اَينگ[5]، ڪاهيو پاکَرئين[6] هٿي.*

٢

دائودي ڏيُون ڪري، رَنڪن ڪونهي ڇيٽ[7]،

گهوڙيءَ هيٺ سُڃيٽ[8]، ڪاهيو پاکَرئين هٿي.

٣

او قابيلَ[9]! اَکين ۾، ٽوڪي باري ٻانَ[10]،

اَيو اَهِرايُون ڪرين[11]، ماڳِ[12] هٽيو مَستانَ،

جانبَ! تون زيانَ، اَکين سين ايذا ڪرين!

٤

او قابيلَ! اَکين ۾، ٽوڪي ٽڪا تيرَ،

ساڄن! انهيءَ سيڱَ سين، ڦٽيءَ گهڻا فقيرَ،

پيو مَ مارج ميرَ! تنهنجو ڀِريُون ٿي پورو ٿيو.§

٥

او قابيلَ! اَکين ۾، تيرَ ٽڪا ٽوڪي،

ساڄن! اِنهيءَ سوُر جي، ڪَلَ نه آهه ڪنهن کي،

مارين ٿو مون کي! چاڙهي لوهَ[13] لطيف چئي.

٦

او قابيلَ! اَکين سين، تيرَ چلايو تو،

١- حضرت دائود جهڙو، وڏي شان وارو ٢- جلوا ٣- مسڪينن ٤- رونق ٥- بي پرواه ٦- زره ڪٽيندڙن کي ٧- سرت، خودي ٨- هوشيار ٩- حضرت آدم جو پٽ جنهن پنهنجي ڀاءُ هابيل کي قتل ڪيو هو (يعني قاتل) ١٠- ٻاڻ ١١- ستم ١٢- پوري جاءِ تي ١٣- تير.

*هوڏانهن دائودي شهسوار (محبوب)، جلوا پيو ڏيکاري، هيڏانهن اسان فقيرن ۾ نه ليئي رنگ، نه رونق. هو بي پرواه شهسوار آهي ۽ پنهنجي خادمن کي گهوڙيءَ هينان لتاڙيندو وڃي.

§تون ٻيو تير نه ڇوڙج، ڇو ته تنهنجو ڀِريون ئي ڪانُ ڪافي آهي.

Gul Hayat Institute

بيو مَرُ ماري سو، جنهنجو ڀريون ڀورو نه ٿئي.

۷

جي هو ڀائين ڪانُ ڪمانَ ۾، نه سينو سِپرُ[1] رکُ،
منهن ۾ معشوقن جا، چاڪَ چَٽڪا[2] چکُ،
سوري ڀانءِ مَ شڪُ، عاشقُ ٿِيءُ ته اُڀهِين.

۸

جي هو ڀائين ڪانُ ڪمانَ ۾، ته سينو سِپرُ ڏيجِ،
منهن ۾ معشوقن جا، جهالؤ[3] تي جهليجِ،
ڀاهان[4] پَڳُ[5] مَ ڏيجِ، عاشقُ ٿِيُ ته اُڀهين.

۹

جي هو ڀائين ڪانُ ڪمانَ ۾، ته نَئي[6] ڏج سينو،
ڪجي نه ڪِينو[7]، وڃي دَرِ دوستن جي.

۱۰

ڀائي ڪانُ ڪمانَ ۾، ميان! مار مَ مون،
مون ۾ آهين تون، متان تنهنجو ئي توکي لڳي.

۱۱

ڪيو چِڏين ڪانُ، هَڏِ نه هَٽائين تا،*
ٿيا جي نيشانُ، نه ڀرئين سان ڀورا هٿا.

۱۲

لوري[8] جت لڳوم، اُتِ اُيو ئي آهيان،
سورهُ[9] ڀرين سَندومِ[10]، مانَ ڀاڄهائي ڀيو هَٽي!§

۱۳

محبّت جي ميدان ۾، عاشق! ٿِيءُ آچارُ[11]،
سُمهان[12] سَل[13]، سيّد چئي، ڪندَءِ تيرَ تمامُ،
ڪَهج ڪومَ ڪلامُ[14]، جِمَ دوسنئون دُورِ ٿئين.‡

۱۴

محبّت جي ميدان ۾، اَچي ڀِير ڀيانِ،
سَر وِڍڻُ، ڏَڙ ڏارَ ڏرڻُ[15]، اي سينگار سَندانِ،
ڏِيندا مون ڏُنانِ، متا محبوبن لِيءِ.

۱۵

محبّت جي ميدان ۾، ڪر پَڙاڏو پَٽُ،†
سِرُ سوريءَ، ڏَڙُ ڪُنگرين[16]، متان ڪُڇِين ڪَٿُ[17]!
عشق نانگ نِپٽُ[18]، خبر ڪاڏن ڪي ڀوي.×

۱- ڀال ۲- زخم، عذاب ۳- پختو، محڪم ۴- پنٽي ۵- پير ٦- نمي، نياز سان ۷- بخيلي، بغض ۸- تير ۹- سوروير، پهلوان ۱۰- ڀاڄهه ڪري ۱۱- نشان ۱۲- سامهان، سدا ۱۳- سوراخ ۱۴- دوستن کان ۱۵- سندن ۱٦- ڪنگرن يا برجن لي ۱۷- هرگز، پٽيءَ ۱۸- ننگو بي حيا.
*تير گسايو تا چِڏين ۽ هرگز ڀاڻ ڪي اُن جو نشان نه تا ٻنائين (ڪوڙن عاشقن ڏانهن اِشارو).
§من منهنجو دلير دلبر مهر ڪري مونکي ٻيو تير هڻي.
‡زبان سان ڪوبه سخن نه چئج متان هڪاڄي محبوب کان ٻري ٿيڻو پوئي.
†محبت جي ميدان ۾ اَهڙيءَ طرح عشق جو نعرو هڻ، جو خود ميدان به پڙاڏو ٿي ٻوي. (رواجي طرح ڪليل ميدان مان پڙاڏو نه نڪرندو آهي).
×عشق بي حيا ڪارڻهر آهي؛ اِها سڌ اُنهنکي، جنهنکي اِهو نانگ ڪَکي.

١٦

محبّت جي ميدان ۾، سِرَ جو سانگُ[1] مَ ڪر،
لاهي سِرُ لطيف چئي، اڳيان دوستن ڌَر،
عشق نانگ اَڙِ[2]، خبر ڪاڏهن ڪي پوي.

١٧

محبّت جي ميدان ۾، سِرَ جو ڪر مَ سانگُ،*
سوريءَ سُپيرينِ جي، چڙهُ نه ٿئين[3] چانگُ،
عشق آهي نانگ، خبر ڪاڏهن ڪي پوي.

١٨

محبّت جي ميدان ۾، ڪُڏي پَوْ ڪاهي،
چڙ آسانگا[4] اَرواح[5] جا، لاهوتي[6]! لاهي،
عشق نانگ آهي، خبر ڪاڏهن ڪي پوي.

١٩

عشق نه آهي راند، ته ڪي ڪَنسِ ڳيرُوَ،
جيءَ جُسي ۽ جانِ جي، ٻجهي[7] جو هيڪاند،
سِسي نيزي پاندِ[8]، اڇل ته اُڌ ٿئي.

وائي

عشق تمام، ٻره[9] تمام، وو! مُئن اوُتي[10] ياَرَ[11] لوڪو!
سيجَ سُتي نُون جهپَ[12] نه آوي، نيڻين ننڊ حَرامُ،§
راليان جاڳڻُ، صاحبُ سنياڻِّ، اي فقيراندا[13] ڪامُ[14]،
مَتِ عقلَ دي مُنجهه گهُئي، آيا عشق اِمامُ[15].‡

سر يمن ڪلياڻ ـ داستان ڇهين جو سار

محبوب، دائودي شهسوار آهي ۽ عاشق هڪ نماڻو ۽ بيحال رنڪ. معشوق ڪمال بيپرواهيءَ سان عاشق کي گهوڙي هيٺ لتاڙيندو وڃي. سندس اکين ۾ قهري تير آهن، جن سان فدائي فقيرن کي ڦٽيو ڇڏي. عاشق کي گهرجي ته سينو سپر ڪري، محبوب جا ٻاڻ، صبر ۽ چوج سان سهي. ڪوڙا عاشق هن جي تاب اڳيان جٽي نه ٿا سگهن. عشق ۾ هڪ نسورو ڪارهر آهي، جنهنجي ”خبر ڪاڏهن ڪي پوي“. عشق ڪا راند ناهي، جا ڳيرو ڪري وٺجي. هتي سر سهسائڻ اول شرط آهي. جن عاشقن محبت جي ميدان ۾ پير ڌريو آهي، تن سوُريءَ لي سر ڏنو آهي. عشق آهي نسوُري شهادت. عاشق جو ڪم آهي ”ارواح جا آسانگا“ لاهي، محبت جي ميدان ۾ پير ڌرڻ. فقير جو ڪم آهي راليون جاڳي، صاحب سنيالڻ.

١- سانگو، ويچار ٢- بي حد ٣- تندرست ۴- آسرا، اميدون ۵- جان، زندگي ٦- اي لاهوت جي منزل وارا فقير! ٧- ميلاپ ٨- نوڪ ٩- ٻورن ١٠- مان ١١- لئي، مٺي ١٢- ننڊ ١٣- فقيرن جو ١۴- ڪم ١۵- رهبر، مهندار.
*محبوب جي ليار ڪيل سوُريءَ تي چڙهي، شهادت قبول ڪر ته سچي صحت حاصل ٿيئي.
§سيج تي سُتل کي ننڊ نه ٿي اچي، هن جي نيڻن لاءِ ننڊ حرام آهي.
‡عقل جي مت منجهي ويئي، جڏهن عشق رهبر آيو.

داستان ستون

۱

عاشقِن اللهه، ويروتار[1] نه وسري،
آهَ ڪَرِيندي ساهُ، ڪڏهن ويندو نڪري.*

۲

عاشقن آرامُ، ڪڏهن تان ڪونَ ڪيو،
طَعني ڪيا تمامُ[2]، حبيبا[3]ٽي هيڪڙي.

۳

عاشقَ اِئن نه هُونِ، جئن تون سَڄي آڱڙين[4]،
وِچي دَر دوستن جي، رَتُ ڏِهاڪِي رُون،
بِيَ پَرِ ڪنهين نه پون، ماڪُرِ[5] محبوبن سين.

۴

جان عاشقَ مٿي رَتُ، تان دعوىٰ ڪري مَ نينهن جي،§
سائو مُنهن، سوُنهن گئي[6]، سِڪَڻ ايّ شرطُ،
نڪي گوڏِ[7] ڪَرَتُ[8]، مٿا سِرَ سؤدا ڪري.‡

۵

اَيا تو منجهان، ڪَڪَ[9] چُنّي رتُ نڪري!
منهن م محبوبن جا، ڪئن جهليندين گهاءَ؟
سو تون ڪُڄاڙيا، سِڪَڻ جون سَدُوُن ڪرين؟

۶

سِڪُڻ اِئن نه سَدَ، جئن لِڪيو[10] لياڪا پائِين،
پَئي پِريان جي نه تئين، مٿي اَڳڻ اَدَ؟
اِيَ پڻ ڪوڙي سَدَ، جئن ڪِليو ڪايو سمهين.

۷ †

سِڪَڻُ ۽ سوري، ٻئي اَکرِ هيڪڙي،
وهڻُ واٽڙين تي، ڪارڻُ ضروري،
ٻنهي جي پوُري، جيءَ ڏني ريَ نه جُڙي.

۸

جيڪي[11] سِڪڻُ سِڪُ، ناتَ[12] پَسُ سِڪنديِن[13]،×
پاسي لنبين مَ لِڪُ، نينهنُ نه سُڃاڻن جي.

۹

عاشقَ! معشوقن جي، وِئي ويهُ[14] گِرِي،

۱- هميشه، سديو ۲- فنا ۳- حبيبن يا محبوبن جي ۴- لڳين ۵- قبول، اَنگيڪار ۶- ويئي ۷- ڪمر، چيلهه ۸- ناٽو ۹- لڳڻ سان ۱۰- جهاليون ۱۱- يا ته ۱۲- نه ته ۱۳- سڪندڙن کي ۱۴- گهٽي، گلي.

*ڪڏهن عشق جي آه ڪندي، سدن جان نڪري ويندي.

§جيسين عاشق جي جسم ۾ رت آهي، ليسين عاشقيءَ جو دم هڻڻ نه گهرجيس.

‡ڪمر ۾ ناٽو ٻڌل ڪونهيس، پر هو سر جو سودو تو ڪري.

†سڪڻ ۽ سوُري ٻئي اکر "س" سان شروع ٿا ٿين. عاشقن کي محبوب ڪاڻ، واٽن تي وهڻ لازم آهي. سڪڻ ۽ سوُريءَ (ٻنهي) جي پورائي، سواء سر ڏيڻ جي نه ٿي ٿئي.

×يا ته سڪڻ جي رمز سک يا ته سڪندڙن جو هلي ديدار ڪر.

جِمَ ورچي ڇڏئين، سَندي دوست دَري!
ڏيندا ڏُکي ٻاجھہ جي، ويندءِ ٽَپَ ٽَري،
اَسان ٿان نہ سَري، تہ ڪئن سَري سڄڻين؟

١٠

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويھج سيرُ[1]،
اَچي اڳيندءِ پاڻهين، پرينِ پري پيرُ،
پلاين سندو پيرُ[2]، رهبرُ ٿيندءِ راهَ ۾.

١١

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويھج دَرُ،
اَچي اڳيندءِ سُڄڻين، لهندءِ سار سِيرُ[3]،
پلائيءَ جو پَرُ[4]، رهبرُ ٿيندءِ راهَ ۾.

١٢

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويہ دڪاڻ[5]،
پڇج پيش پرينِ جي، ٿئيءَ وجھي پاڻ[6]،*
نہ لون لنئين ساڻُ[7]، سدا رهين سُرخُرو.*

١٣

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويھج گھٽُ[8]،
جِمَ وِرچي ڇڏئين، موڪيءَ سندو مَٽُ،
ڪري سَرَ جي سَٽُ[9]، پيچِ کي پياليون.

١۴

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويھج رَندُ[10]،
پيار يندءِ پاڻهين، مَيخاني جو مَندُ[11]،
ڪيمَ ڪيج ڪند، اوڏو ٿي اُنِ ڪي.

وائي

سُڄيريان جي سونهن جي، ڳالهہ ڪيئن وڃي؟§
وڃي دَرِ دوستن جي، سوريءَ سِرُ هڻجي[12]،
عاشقَ اَنگن چڙهيا[13]، ٻيو سيڪو پڃي،‡
پيچِ پوءِ پريتڙون[14]، ٻهرين سِرُ سڄي،
عاقِلَ ٿي اوچون[15] ٿيا[16]، پورو ڪيئن پڃي.†

١- لنگھ ٢- پنڌار ٣- ٻلوان، شڪنيوان ۴- سٽ، جوھر ۵- دڪان، ھٽ ٦- پلاند، ڪپڙو ٧- مان يا عزت وارو ٨- گھٽيءَ جو منھن ٩- سودو، نذرانو ١٠- وات، رستو ١١- شراب ١٢- هڻجي، عذاب سهي ١٣- ڪنڌن يا نڙڪن لي ١۴- سنبهائي، تيار ڪري ١۵- ڇيھون ڇيھون، حيران ١٦- مونجھارو، پرولي، معما.

*ڳچيءَ ۾ پلاند پائي، محبوبن جي حضوريءَ ۾ سر نوائج، جئن لون سدائين هٿن وت آب ءُ مان پائين.

§محبوب جي حسن جي وارتا وسرڻ جي ناهي.

‡عاشق اُي سوريءَ لي سوار ٿي شهادت تا قبولين، ٻيو هرڪو پڇيو وڃي.

†سياڻا ذرا ذرا يا حيران ٿي ويا ۽ هيءَ پرولي حل نہ ٿي.

سر يمن ڪلياڻ ـ داستان ستين جو سار

عاشقن کي هڪ دم بہ ڏٺي نہ ٿو وسري. هنن جو ساہ ڪنهن وقت بہ عشق جي آہ ڪندي هليو ويندو. جيسين عاشق، محبوب جي در تي رت نہ ٿو روئي ۽ پاڻ نہ ٿو وڃائي، تيسين سندس حضوريءَ ۾ قبول نہ ٿو پوي. جيسين عاشق جي جسم ۾ رت جو هڪ بہ ڦڙو آهي، تيسين عاشقيءَ جي دعوائي نہ ڪري. "سائو منهن، سونهن گهٽي، سڪڻ لاءِ شرط" لڪي لياڪا وجهڻ، عاشق جو مرڪ ناهي. هن کي جڳائي تہ پاڻ کي معشوق جي اڱڻ ۾ اڇلائي، ۽ اَدَ ڪري ڇڏي. سچن عاشقن کي سندس در ڇڏڻ نہ گهرجي. جو چاهي تہ محبت سکان، سو وڃي اُنهن جي صحبت اختيار ڪري، جن کي نينهن جي پروڙ آهي. عاشق کي گهرجي تہ معشوق جي در تي ڏهاڙي رت وڃي روئي ۽ ڪڏهن بہ ورچي سندس گهٽ نہ ڇڏي.

داستان آٺون

١

هَرَ هَرَ[1] هَرائِي[2]، وِڃڻ ڏَرِ دوستن جي،
ٻاڙي ڏانهن پِرينِ جي، اَڄُ[3] مَ[4] اَوائِي!
اَلڙُ تِي آڃِ مَ لون، واڻاڙُن[5] وائِي،
لائِيندءِ، لطيف چئي[6]، سوُران[7] سَرهائِي،
ڳُجهو ڳالهائِي[8]، پِرتِ وَڃِي ٻاڻ ۾.

٢

جان جان ناهِ ضرور، تان تان طبيبُ ناهِ ڪو،*
جُه سو سَريو سوُرُ، تہ ڪَرَ ويڄُ وَرِ پيو.

٣

سوُرُ جنين کي سَريو[9]، سَري[10] تن صحتَ،
مِنِي مصيبت، آهي عاشقِن کي.

٤

سيئِي سوُرَ طبيبَ، جنين سوُرَ سَڄَ ڪي،
جو لِکيو هُتِ، لطيف چئي، سوئِي ڪن قريبَ،§
جي نَوازيا[11] نصيبَ[12]، دارُون سي دُرستُ[13] ڪيا.

٥

جي پياري پاڻَ[14]، تہ ڪَرَهو تِي پاڻِي پِئين،‡
اَڳِي لِنَ نِياڻَ[15]، اَڻَ ڪوِنيو ڪونَ ڳِهڙي.

١- ور ور، گهڙيءَ گهڙيءَ ٢- هلڪائي ٣- لڪڙو وڃ ٤- اي مورک ٥- مَنجُهه ٦- سوُرن مان ٧- سک ٨- ونڃجي ٩- اُپريو ١٠- حاصل يا پراپت ٿي ١١- نوازش ڪيل ١٢- دوا، علاج ١٣- تندرست ١٤- اُٺ (جو گهڻو پاڻي پيئندو آهي) ١٥- حوض، واہ.

*جيسين ضرورت ناهي يعني ڪو مرض لڳل ناهي، تيسين ڪو طبيب بہ ناهي.

§جيڪي لوح محفوظ ۾ لکيل آهي، سوئي محبوب ٿو ڪري.

‡جي محبوب توکي پاڻ پاڻي پياري تہ تون هوند اُٺ تي پاڻي پيين.

٦

اَڻَ ڪي عَيان نہ ٿئي، ڪي ٻروڙي ڪونَ،*
سچي جيهي سونَ، منهن نہ پيئي ماڙهوئين.*

٧

اَڻَ ڪي عَيان نہ ٿئي، ڪي ٻروڙي ڪونَ،
سا سوُنهِين ٿئي سونَ، اَمرُ عطا جنهن جو.§

٨

جيڪي ڏنائون، سو مان ڳڻ ڳنديءَ ٿيو،
مون کي ٻچيائون، توکي اِنهيءَ توکَ سين.

٩

جيڪي ڏنائون، سو سِرُ ڌيئي سَٽَ جِندڙا!
مَ چؤ چنائون، اِيءُ ٻڻ ڳنديو سڄڻين.

١٠

چِنَنِ توءِ مَ چِئُہ، ٻاءِ اُميري اِن سين،
جي هواُوڳڻ ڪَنئي،اَسوُنهِين! نہ تون ڳڻان نيئي ڳِنُ،‡
ٻاندَ جهليو تون ٻِئُہ، هن سوُنهاري سَگَ، ۾.

١١

نَمي ڪَمي نهار تون، ڏُمرُ وڏو ڏک،
مدجهان صبرَ سُکُ، جي سنوارئا! سمجهين.

١٢

نَمي ڪَمي نهار تون، ڏُمر ڏولائو،
لبيءَ ساجائو، جي اَيهن اُنهيءَ ليرَ لي.

١٣

ڏمَرَ ٻاسو ڏک سين، ڪاندِ ڪَٿُوري جوءِ،
وَاللّٰهُ مَعَ الصّابِرِيْنَ، آکو اِيهين جوءِ.

١٤

ڪَمِ! ڪَمَندَنِ ڪتيو، هارايو هوڙَنِ،
چڪيو نہ چوندنِ، هو جو ساءُ صبرَ جو.

١٥

ڪمندڙن گهر ڪِين، چوندڙ چڱا نہ ٿيا،
ويڻَنِئُون ويڌ پئي، هٿ نہ اَچي ڪِين.

١٦

هو چوندئي، تون مَ چؤ، واتان وَرائي،
اَڳ- اَڳرائي جو ڪري، خطا سو کائي،
ٻاندَ ۾ ٻائي، ويو ڪِيني وارو ڪِينَ ڪي.

١٧

هو چوندئي، تون مَ چؤ، واتان ورائي ويڻَ،
سيڻي سين سيڌَ ڇڏي، مَنُ ماري ڪر ميڻ،

١- اَڻ ڪيل ٢- پڌري ٣- ڪيل ٤- جهڙي ٥- رهبر ٦- ڏٺيءَ جو حڪم ٧- پلائي ٨- اي منهنجي جند ٩- چنل لند جو ڳنڍڻ ١٠- ٻي رهبر ١١- وٺ، سمجھ ١٢- سڳوري ١٣- نالي ١٤- صبر ڪري ١٥- پريشاني ١٦- ساڃھ ١٧- ڀيهين ١٨- صبر ١٩- مشڪ ٢٠- ڏٺي، صبر وارن جو حامي آهي ٢١- ڏٺي ٢٢- چوي ٿو ٢٣- هوڏين ٢٤- چوندڙن ٢٥- سواد ٢٦- خير، سک ٢٧- ويڻن مان ٢٨- زيان ٢٩- ڪي ٣٠- بغض.
*اَڻ ڪيل ڳالھ پڌري نہ ٿي ٿئي ۽ ڪيل ڳالھ ڪو ٻروڙي نہ ٿو، هيءَ سون جهڙي سچي ڳالھ ماڻهن کي آئڙي نہ ٿي.
§اِها سون جهڙي عاشقاڻي رمز اُنهيءَ اِنسان جي رهبر ٿيندي، جنهن جي حق ۾ ڏٺيءَ جو اَمر لکيل هوندو.
‡جي هو توسان اَوڳڻ ڪن، تہ تون اُنهن کي ڳڻ ڪري وٺ يا سمجھ.

كانڊ وڏيائي کيڻ[1]، ڪيمي منجهان ڪين ٿئي.
مُفتي منجهه وهارِ، ته قاضيءَ[12] ڪانيارو[13] نه ٿئين.§

١٨

ڪنين ڪين پرائيو ڪيني منجهان ڪينِ،
جي هوءِ سَٽاٽي[2] سيڱ[3]، ته رِهَ[4] چِني جوکو ٿئي.*

١٩

سُٽي ويڻ ڪَنَنِ سين، ورائج مَ وري،
هاديءَ جي هِدايتَ جي، آهي اِيَ گِري[5]،
تن سَچي ساهِ[6] سَري[7]، جن ماريو نفسُ مات سين.

٢٠

چوندن ڪيمَ چئيجِ، ويڻ ورائي ساهون،
ڪا مَتِ[8] قيمت[9] جهڙي، روز ڏَمرَ ڪي ڏيجِ،
ويڻ مَ ورائيج، ته سڀ ڏرِ سُهاڳي[10] ٿئين.

٢١

اَڻ چوندنِ مَ چئُ، چوندن چيو وسارِ،
آڻئي پهرَ اَدب سين، پرِ اِهائي پارِ،
پايو مُنهن موُنن[11] ۾، غُربت ساڻ گذارِ،
مُفتي منجهه وهارِ، ته قاضيءَ ڪانيارو نه ٿئين.

٢٢

جنين سَنديءَ پوڙَ[14] ۾، پٽون[15] پٽين جِي[16]،
تَنَ![17] تنين سين پِيءُ[18]، اوڏا اوڏي پکڙا.

٢٣

ويٺي جنين وت، ڏُکندو[19] ڏايو[20] ٿئي،
سا مجلس ٿِي مَتِ[21]، جي حاصل هوءِ هزار جو.‡

٢٤

ويٺي جنين وت، ڏُکندو ڏوُر ٿئي،
تَنَ! تنين سين کَٽِ[22]، اوڏا اَڏي پکڙا.†

وائي

يار سڄڻ جي فراقَ، ڙي جيڏيُون! آئوُن ماري!
دَرِ دوسنِ جي ڪئين جوهوندا، موُن جيها مُشتاقَ[23]،
جاٽي ڪاٽي محبوبن جي، آه حُسنَ جي هاڪَ،
سُرمو سهي ڪر اکين جو، خاص پريان جي خاڪِ،×
عبداللطيف چئي، پرين اسانجو هميشه آ حُسناڪُ[24].

١- طعام ٢- سخت، ڪشيل ٣- ڪمان ٤- ڏور ٥- ڳچيءَ جو ڳهڻو ٦- ساري سرير جا مٽيا ٧- حاصل ٿي ٨- نصيحت ٩- قيمتي ١٠- سياڳي ١١- گوڏن ١٢- فتوا ڏيندڙ (ورِيڪ ضمير) ١٣- محتاج ١٤- طعني، ويڻ ١٥- قسمين قسمين ١٦- جي چوڻ ١٧- اي منهنجا جسم! ١٨- پاٽي پيءُ ١٩- مرض، ڏک ٢٠- زيادہ ٢١- فائدو ٢٢- گهاڙ، گذار ٢٣- عاشق ٢٤- حسن وارو.

*جي ڪمان ڪشيل هوندي ته زه يعني چلي پوڻ سان ضرر رسندو.

§ تون اندر واري مصنف کي سڃاڻ، رک ته قاضيءَ جو هرگز محتاج نه ٿين.

‡ اها مجلس ٿي چڱي ڏي، پوءِ پل اُن مان هزار جو فائدو هجي.

† اي منهنجا جسم! تون انهن جي اوڏو پنهنجا جهوپڙا اڏي، انهن سان گهار.

× محبوب جي پيرن جي پٽي، پنهنجي اکين جو خاص سرمو ڪر.

سر يمن ڪليان - داستان اٺين جو سار

دوست جي در تي هر هر وڃڻ هلڪائي آهي. عاشق کي گهرجي ته ڪنهن کي به پنهنجي پريم جو اَنت نه ڏئي. عاشقن لاءِ سور ئي صحت آهي. طبيب به ليسين نه ٿو ملي، جيسين ڪو درد لڳل ناهي. عام ماڻهو عشق جو راز نه ٿا سمجهن. پرينءَ جي طرفان جيڪي ملي، تنهن ۾ حڪمت آهي. صبر وارن سان آگو به همراه آهي. صبر، مشڪ سمان آهي. ڪو ويڻ چئي وڃي ته به ڪيس ڪو جواب نه ڏيڻ گهرجي، ”سڀ در سهاڳي“ ٿيڻ لاءِ اهوئي مارڳ رکيل آهي. جن پنهنجو نفس ماٺ سان ماري ميڻ ڪيو آهي، سي سراپا سون آهن. اُٺ ئي پهر اُدب ۾ گهارڻ ۽ مونن ۾ منهن وجهي غربت سان گذارڻ، سچن عاشقن جي وصف آهي. صحبت اُٺين ڪان انسانن جي ڪجهي، جن مان سچو آنند پرائي سگهجي؛ هرڪنهن مجلس کان ڪنارو ڪرڻ جڳائي.

•

”سر يمن ڪلياڻ“- سر ڪلياڻ جا مڙيئي پنج قسم آهن، جن مان سر يمن ڪلياڻ هڪ آهي. اهي پنج قسم آهن: شام ڪلياڻ، يمن ڪلياڻ، حمير ڪلياڻ، پوپالي ڪلياڻ، ڪيدار ڪلياڻ. سر ڪلياڻ کي ”شڌ ڪلياڻ“ چوندا آهن. عام چوڻي آهي: ”جهڙن موتين ۾ هيرو، تهڙن راڳن ۾ ڪلياڻ.“ هن سر جي ڳائڻ ۽ ٻڌڻ سان، من ۾ سک ۽ شانتي اچي ٿا پرويش ڪن. اسانجا صوفي شاعر، سنگيت يا ڳائڻ وديا جا به ماهر ڄاڻو هوا. سنسڪرت ۾ ”يمن“ شبد جو اَرٿ آهي: روڪڻ يا وس ۾ رکڻ. هتي اشارو، من کي روڪڻ يا وس ۾ رکڻ ڏانهن آهي. ”يمنيڪا“ شبد جي معنيٰ آهي ”پردو“. هن سر جي ڳائڻ ۽ ٻڌڻ سان، من جي وڪارن تي پردو اچي ٿو وڃي ۽ منجهس سک ۽ شانتيءَ جو واسو ٿو ٿئي. هي سر، سر ڪلياڻ کان پوءِ رات جو ڳائبو آهي. شاه صاحب جي ”سر يمن ڪلياڻ“ ۾ من کي روڪڻ ۽ اُجارڻ جون هدايتون سمايل آهن، خاص ڪري اُٺين داستان ۾: جيڪي صاحب طرفان ملي، تنهن تي راضي يا شاڪر رهڻ، منهن مونن ۾ وجهي غربت ۾ گذارڻ، نمي ڪمي نهارڻ، ڏمر کان پاسو ڪرڻ، صبر ۽ اَدب ۾ رهڻ ۽ اُنهيءَ مجلس يا صحبت ۾ وهڻ، جت اَندر کي آرام اچي. نفس يا من کي مارڻ جا اهي طريقا آهن. ’تن سچي ساه سري، جن ماريو نفس ماٺ سين.‘ سارو داستان سهڻين نصيحتن سان پريو پيو آهي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

سر ڪنڀات

داستان پهريون

١

ڀلائي آهين، پرينءِ ڀلائيءَ ٻانهنجي،
سڀاجها سِرِ[1] چڙهين، ڏوراڀو نه ڏينِ،
مان ڏي مُديون[2] تينِ، سَڄَڻ سڄاڻن[3] ۾.

٢

پيشانيءَ ۾ پرينءَ جي، ڀلائيءَ جا پير[4]،
اڳڻ اڪنڊينِ[5] جي، ڏي ڀاڀوهي پير،
قمرُ[6] ڀاڙي ڪير، شمسُ[7] سُپيرين سين؟*

٣

تون چنڊا! اُهوئي، جو هُتِ ڀسين تو پرينءَ کي،
آڏتُ[8] ڇڄ اُنِ کي، ڏيانءِ جو روئي،
هيڪانديءَ[9] هوئي، سانگُ[10] مَ پوي سڄڻين!

٤

مَ هيڪاندا هُونِ پرين، سانگِ مَ وڃن سيڻ!
رهيا آهين روح ۾، نتُ جنين جا نيڻ،
وِماسيا[11] جن ويڻ[12]، تن تاريءَ[13] لڳي تنِ هِنئون.§

٥

رات سهائي، پوُن[14] سنئين، پٽين[15] وڏو پنڌ،
هلندي حبيبن ڏي، ڪرها! موڙ مَ ڪنڌ،
پنڌڻُ[16] سوئي پنڌ[17]، جو پهچائي پرينِ کي.

٦

رات سهائي، پوُن سنئين، پائي! گُهرجي پَلُ[18]،

١- سدمک تي ٢- ٻراڻون ٣- چڱاڻن ٤- پڌرا ٥- سڪندڙن ٦- چندرما ٧- سج ٨- سنيهو
٩- ايڪانت ۾ ١٠- سفر ١١- سمجهيا، فهميدا ١٢- سخن، قول ١٣- آڌار، ڀروسي، لنءُ ١٤- پرتوي
١٥- ميدانن ١٦- سندرو، ڪمر، پڪو پهه يا ارادو ١٧- پنڌ ١٨- مهر، عنايت، همت.
*چنڊ ۽ سج کي ڪير محبوب جي مٽ ڪندي؟
§جن (محبوبن) جا سخن سمجهيا يا موزون آهن، تن جي آڌار تي ئي منهنجي دل پيئي لڳي، يا تن جي لنءُ ۾ ئي منهنجو هردو لين ٿيو پيو لڳي.

Gul Hayat Institute

آهَرَ[1] ۾ ايلاچِيُوں، چندن چَري چَلُ،
مون توئِي سين ڳالهڙي، ٻئي ڪنهين ۾ سَلُ،
هاهُرَ[2] ڪندو هَلُ، تہ ڪِجايُون[3] ڪَرَنِ[4] ڪي.*

٧

راتِ سَهائي، پُوَن سَنئين، پِريتِ نَئين، پَنڌُ پُورِ[5]،
ميا! مَحبُوبنِ جي، هلي وانءُ حُضُورِ[6]،
جي چِمِڪَنِ[7] چِتَ ۾، سي ڪيئن سَجَڻَ ڏُورِ؟§
اَللهَ لِڳِ اَسُورِ[8]، اُٺان[9] ٿي تي آءُ تون.‡

٨

راتِ سَهائي، پُوَن سَنئين، پِريتِ نَئين، پَنڌُ پَسُ،
ميا! مَحبُوبنِ ڏي، وڃڻ ڪجي وَسُ،
راتِ هلي تون رَسُ، تہ خبر ڪَرَنِ نہ ٻوي.

٩

اَڄ پڻ اَچائي، چوڏهينءَ ماهَ چَنڊَ جي،
مون گهرِ مون پِرينِ جي، اَچڻ جي وائي،
مون گهرِ واڌائي، پيئي ڪامَ[10] ڪَرَنِ ۾.

١٠

اَڄ پڻ اُمارُو[11]، چوڏهينءَ ماهَ چَنڊَ جو،
مون گهرِ مون پِرينِ جي، اَچڻ جو وارُو،
سَڄَڻُ سوڀارُو، پيچَ[12] پِنيءَ گهرِ آئيو.

١١

چوڏهينءَ[12] چَنڊَ اُڀريو، اُوڪَتيہَ[13] پَسيسِ عامَ[14]،
مٿس ڏاهِ مَلامَتَ[15] جيڪي پُڇين ٻَہ سو.

١٢

چوڏهينءَ چَنڊَ! تون اُڀرين، سَهسين ڪرئين سينگارَ،
پَڪَ پَريان جي نہ پَڙين[16]، جي حيلا ڪرئين هزارَ،†
جهڙو تون سَڀَ جمار، تهڙو دَمُ دوست جو.

١٣

سَهسين سِجَنِ اُڀري، چوراسي چَنڊَنِ،
بِاللهِ[17] ري پِرينِ، سَڀَ اونداهي پانئيان.

١٤

چَنڊَ! تنهنجي ذات، پاڙيان[18] نہ پِرينِ سين،
تون اُڀرُ ۾ راتِ، سَڄڻ نِتُ سوجهرا.

Gul Hayat Institute

١- وَٽاڻ، آهار يعني ڪاڏهن، قوت ٢- هونڳار (اُٺ جو آواز) ٣- خار ڏياريون، چِڙايون ٤- رقيبن، ٻين انسانن ٥- پورو ڪر، نباهہ ٦- حاضري، موجودي ٧- وسن، چمڪن ٨- اُسر، پرهہ ڦٽي ٩- اُٺان ٿي ١٠- پيچ، ساڙو، ايرڪا ١١- سانباهو، تياري (اُڀرڻ جي) ١٢- پرهہ ڦٽيءَ جو ١٣- اُوڪتيہ تاريخ، جڏهن عام ماڻهو چنڊ ڏسڻ لاءِ منتظر هوندا آهن ١٤- عام خلق ١٥- ملامت، قصور، ميار ١٦- برابر يا مٽ يا ثاني ١٧- ڌڻيءَ (الله) جو قسم ١٨- برابر سمجهان.

*تون هونڳار ڪندو هل تہ رقيبن کي ٻوسرايون.

§جي محبوب من ۾ پيا وسن، سي ڪيئن پري چئجن؟

‡ڌڻيءَ جي واسطي تون پرهہ ڦٽيءَ جو اُٺان ٿي اَچ.

†تون هزارين حيلا هلائين تہ بہ دلبر جي هڪ دم برابر نہ ٿيين.

١٥

چنڊا! چٽائي[1] تنهنجي، سياهيءَ ۾ سوُر،
لايان لالَ لڱن کي، چندن پري پوُر[2]،
ڪوُماڻو ڪپوُر[3]، مون واڇائيندي پرينءَ کي.

١٦

چنڊا! لڳنئي مندڻ[4]، سنجهيئي[5] سيج[6] ٿئين،
ڪر اونداهي اڌ، ته ملان محبوبن کي.

١٧

چنڊا! چوانءِ حقُ، جي وڙهين جي وچرين[7]،
۽ آکيون تيون نڪ[8]، تو ۾ ناهِ پرين[9] جهڙو.

١٨

چنڊا! چوانءِ سچُ، جي منئي نه پانئين[10]،
ڪڏهن اُيرين سنهڙو، ڪڏهن اُيرين ڳچُ،
مُنهن ۾ پريئي مچُ، تو ۾ ناهِ پيشاني پرينءَ جي.

١٩

ڪٽي نيرڻ خمار مان، جان ڪيائون نازَ نظر،
سوُرج شاخوُن[11] جهڪيوُن[12]، ڪوُماڻو قمر[13]*
تارا ڪتيوُن[14] ٿائب[15] ٿيا، ڏيکيندي دلبر[16]§
جهڪو تيو جوهر[17]، جانب جي جمالَ[18] سين.

٢٠

اونداهيءَ اڌ رات ۾، پرينءَ پسايو پاڻ،
چنڊ ڪتين ساڻ، پيهي ويو پَرلاءِ[19] ۾.

٢١

تارا تيليءَ[20] روُءِ[21]، لڌا لالن! اُيرين[22]؛
جهڙي تو صُبوح، تهڙي صافي سڄڻين[23].‡

٢٢

توڏانهن گهڻو نهاريان، تارا! تيلاهين[24]،
سڄڻ جيڏاهين[25]، تون تيڏاهين[26] اُيرين.

٢٣

هُن تاري، هُن هنڌ، هُت منهنجا سُپرين،
سڄڻ ماڪيءَ منڌ[27]، ڪوڙا تين نه ڪڏهين.

٢٤

هُن تاري، هُن هيٺ، هُت منهنجا سُپرين،
سڄڻ ماڪيءَ ميٺ، ڪوڙا تين نه ڪڏهين.

١- اُونده ٢- چندن جو چوُرو ٣- ڪافور ٤- جادو ٥- سنجها جو ٦- سيج وانگر اُيو ٿي تو ٻهين ٧- سچ ٨- بيزار ٿين ٩- جهڙو ١٠- برو ١١- سج جا ڪرڻا ١٢- جهڪو ٿيو ١٣- چنڊ ١٤- تارن جو ميڙ ١٥- پيش پيل ١٦- ڏسندي ١٧- جواهر ١٨- حسن، سونهن ١٩- پڙاءُ ٢٠- تهڙي طرح ٢١- شعري يا سهيل تارو، جو يمن ملڪ ۾ نهايت تاب ۽ آب سان اُيرندو آهي. سندس اُيرڻ جو وقت اَسر آهي ٢٢- سهڻا ٢٣- چمڪ ٢٤- تنهن ڪري ٢٥- جنهن طرف ٢٦- تنهن طرف ٢٧- ميناج، شيريني.

*سورج جا ڪرڻا جهڪا ٿي ويا ۽ چنڊ پڻ چٽائي وڃائي.

§دلبر کي ڏسندي ئي تارا ۽ ڪتيون پيش پيا.

‡جهڙي چمڪ تو ۾ اَسر جي وقت آهي، تهڙي پرينءَ ۾ هميشه آهي.

Gul Hayat Institute

٢٥

هَن تاري، هُن جاءِ، هُت منهنجا سُپرِين،
سَچَڻَ ماڪيءَ ساءِ، ڪَوڙا تِين نه ڪڏهين.

٢٦

تارا، تِرَ، تروڪِڙيُون، مٿن ڦلڙيُون،
ڪوءِ! سي راتڙيُون، جي مون پرينءَ پچاڻا پيئيون.

وائي ١

جيڏيُون! هِيءَ ضرور، آيل! ڪيئن رهندو پرينءَ ري؟
سَگهو ساعت نه جِندڙو، اَنئي پهر مَلُور،
مَنَ ۾ مشتاق جي، ساجَنَ! تنهنجو سُورُ،
پيرين آئُون نه پُڄڻي، ڏيهه پريان جو ڏُورُ،
وڃي ويلَ سيڪنهين، هِنئڙو پرينءَ حُضور.

وائي ٢

اَڳڻ آيامِ پيهي، يا اَلا! مون سارِيندي سُپرِين.
مُشڪ عطر مون پرِين، سِڪيس جُمر سيئي،
اَن جنين جو طالبُ، روحَ تنين سي رِيهي،
ساجَنَ سندي سونهن جي، آئُون ڳالهه ڪريان ڪيهي،
تيو لطفُ، لطيف چئي، دوسُ آيو دَرِ پيهي.

وائي ٣

وَهلي وَنءُ مَروهامي! رَهُ رات! رائِبنديس پرينءَ کي
شَمع ٿيندِيس شَب ۾، اِن خوشيءَ ڪان ڪامي.
باڻُئن سنديءَ باه جَڻين، بَران شال اَجهامي!
پرتِ جا پيتم جي، سا ڪين پروڙي عامي،
مونکي مون پرين جو، آهي دَردُ دَوامي،
آهيان يارِ سَيّدَ جو، ڪانَ رهي ڪا خامي،
هوءَ جا لَنوَ، لطيف چئي، مونکي آهي مُدامي،
روشَن ٿيان رِڄَن ۾، جي هٿان لَنوَ اِنهيءَ لامي،*
ڪاري سا قيامَ سنئين، هوتُ جنهنجو حامي،§
آيم تنهين لوڪ سان، جنسين مان چون سامي.

١- سواد ٢- ننڍڙا تر يا خال ٣- ننڍيون ڦلِيون ۴- ڪڏ يون ۵- جيجل ٦- ماول، اُداس، مايوس ٧- عاشق ٨- پيرن سان يعني پنڌ ٩- هر وقت ١٠- حضوري ١١- سنڀاريندي ١٢- مشڪ ۽ عطر جهڙو منهنجو محبوب ١٣- ساري ڄمار ١۴- مشتاق ١۵- رهاڻ ڪري ١٦- مهر ١٧- دوست ١٨- سنت ١٩- نه وڃ ٢٠- گذري ٢١- ريجهائينديس ٢٢- رات ٢٣- جوڳين ٢۴- دونهي ٢۵- پريت ٢٦- پريتم ٢٧- سمجهي ٢٨- عام خلق ٢٩- دائمي ٣٠- سردار يعني پيغمبر صاحب ٣١- ڪچائي ٣٢- محبت ٣٣- لاڙو ڪندڙ ٣۴- انڌڪار واري ٣۵- قيامت ٣٦- سهڻي ٣٧- مددگار ٣٨- عام ماڻهو ٣٩- سوامي (گُرو).

*جيڪڏهن مان اِنهيءَ سچي عشق يا پريم جي سرڻ وٺان ته هوند رڄن ۾ به مشهور ٿي وڃان.

§جنهنجو همراه يا مددگار محبوب آهي، تنهن لاءِ ڪاري قيامت به سهڻي ۽ سٺري ٿيو پوي.

Gul Hayat Institute

سر ڪنڀات - داستان پهرئين جو سار

محبوب، پلائيءَ جو پندار آهي ۽ حسن جو خزانو. جهڙو آهي سندس چهرو سندر، تهڙا آهن سندس سخن سنجيدا. اهڙي معشوق جو پري هئڻ، عاشق لاءِ نسورو ستم آهي. هو مٿي (اُت) ڪي ور ور منٿون پيو ڪري تہ "رات جو مون کي پرينءَ وٽ رساءِ". چنڊ گهڻوئي سندر، پر دلبر جا چشم، نڪ ۽ پيشاني ڪيس ڪٿي آهن! ساڄن جي سونهن اڳيان سڄ، چنڊ، تارا ۽ ڪتيون ائج وڃان لڪيو وڃن. سهسين سڄڻ جو بہ سندس حسن سان مقابلو ناهي. معشوق ۾ عطر ۽ مشڪ جي سرهاڻ آهي ۽ هو ماڪيءَ کان بہ مٺو آهي. سندس منهن ۾ اهڙا ئي سهڻا خال آهن، جهڙا آسمان ۾ ستارا. تارن ڏانهن نهاريندي بہ شاعر کي جانب جي جوءِ ئي ياد ٿي اچي: "هُن تاري، هُن هيٺ، هٿ منهنجا سڄڻ."

•

داستان ٻيو

١

ناسِيندي نگاهَ[1]، پهرين ڪڄ پرينِ ڏي،*
احوالَ عاجزنِ جا[2]، آکِجِ[3] لَگِ اللهَ[4]،
روزُ نِهارين راهَ، اَکيوُن اوهانجي آسري.

٢

ناسِيندي نظرُ پهرين ڪڄ پرينِ ڏي،
قَمَرَ![5] ڪَهِجِ قَريبَ[6] کي، نِسبتَ[7] ۽ نِيرُ[8]،
بي پيٺي ناهم پِرُ[9]، اَکيوُن اوهانجي آسري.

٣

ناسِيندي نِرتِ[10]، پهرينِ ڪڄ پرينِ ڏي،
قَمَرَ! ڪَهِجِ قَريبَ کي، ساري سارَ سُرتِ[11]،§
پيو پروسو نہ پتِ[12]، اَکيوُن اوهانجي آسري.

٤

ناسِيندي نِهارَ، پهرين ڪڄ پرينِ ڏي،
آئوُن جي ڏِينءَ سَنيها، چئج چَنڊَ! اَپارَ[13]،
ساڄنَ! سَبَ جَمارَ، اَکيوُن اوهانجي آسري.

٥ ‡

چڱا چَنڊَ! چئيج، سَنيها کي سڄڻين،
مٿان اَڱڻ اُيري، پِرنِ جي پئيجِ،
جهيڻو[14] ڳالهائيجِ، پيرين وجهي هٿڙا.

١- اُيرندي ئي ٢- نماڻن ٣- چئج ٤- الله ڪارڻ ٥- چنڊ ٦- محبوب ٧- نيل ٨- هيٺو ٩- آڌار ١٠- نگاه، درشتي ١١- هوش، سڄيٽي ١٢- آڌار، ٽيڪ ١٣- بي شمار، اڪت ١٤- نرمائيءَ سان.

*اُيرندي ئي پهرين نظر محبوب ڏي ڪج.

§اي چنڊ! تون هوش ڌاري، پريتم کي سڀ ساري (دل تي آڻي) چئج.

‡اي پيارا چنڊ! پريتم کي وڃي اسانجا پيغام ڏج. سندن اڱڻ جي مٿان وڃي اُيرج، ۽ سندن پير پڪڙي، نهايت نرمائيءَ سان ڳالهائج.

Gul Hayat Institute

٦

آئون جي ڏينءِ سَنيها، سي تون چنڊَ! ٻليءِ ٻَنڌُ،
چئج حالُ حبيبَ کي، نيئي نوڙائي کَنڌُ،
تو تيڏانهين پنڌُ، جيڏانهن عالمَ آسرو.

٧

اُڀرُ چنڊَ! پَسُ پرينِ، تو اوڏا، مون ڏُورِ،
سڄڻَ سُنا وِلهَ ۾، چوٽا پري ڪپُورِ،
پيرين آئون نه پُڄڻي، بابَلُ ڏئي نه ٻُورِ،
جنهن تي چڙهي اَسوُرِ، سَنجهي سڄڻَ سيڻيانِ.

٨

آئون اُڪنڊِيائي مران! پرين پلل پر ڏُورِ،
بابَلُ ڏئي نه ٻُورِ، پنڌَ نه جوڳي پيڙي.*

٩

ڏٽي! ڪريندين ڪڏهين، حياتيءَ هيڪاندِ؟
من ۾ مُشتاقن جي، ڪي رنجائي راند،§
پِرِين ڏيساندرَ پاندِ، ڳُجهه ڳرِهيان ڪن سين؟

١٠

هِنئڙي سڄڻَ سارِيا، ڪتي هوندمِ هيرَ؟
اَڇي لالَنَ! نه ڏئين، متي پلنگن پيرَ؟
تي ورؤنهڻ وِيرَ، ڳُجهه ڳرِهيان ڪن سين؟

١١

وَڏُقُڙو ۽ واءُ، ڪَرَهي ڪاڏو ڪوڙيو،
ڪوءِ! ٻنِ! پَلاڻِيان! اولاڻِيو نه اُٿِيي.

١٢

پَلاڻِيان، پيو! اولاڻِيو نه اُٿِيي!
جيڏانهن وَڳُ ويو، اُيو ترسي اوڏهين.

١٣

ڪَرهو نه ڪيڪانُ، پيرين آئون نه پُڄڻي،
جو مون رات رَساڻي، نيئي ساجَنَ ساڻُ،
مون نه وَهيڻو پاڻُ! ويئي نيڻَ نِچوئيان.

١٤

ڪَرَها! ڪَسَرَ چڏ، وِڪوُن وجهه وڏنديُون،
هيڪَرَ حبيبن سان، مون کي نيئي گڏ،
مِڇڻَ پونئي هَڏ، آهوُن اُڪنڊِين جوُن.‡

١٥

ڪَرَها! ڪَسَرَ چڏ، وِڪَ وڏندي پاءِ،
منهنجو هاڻ اُٿهين، جتي جانِبَ جاءِ،

١- چمت ۾ وهار ٢- محبوب ٣- نئڙائي ٤- جهان جو آڌار ٥- ڪلي ۽ سرد هوا ٦- بابَلُ، پتا ٧- پوري رنگ وارو اُٺ ٨- اَسر، صبح ٩- ڪاهيان ١٠- سڪايل ئي ١١- پرديس ١٢- ميلاپ ١٣- پريمين ١٤- آزار ١٥- پرڏيهه ۾ ١٦- سليان ١٧- ياد ڪيا ١٨- هيڏمر ١٩- پرين ٢٠- رهاڻ جي ويل ٢١- وڏقڙو ميڻهن ٢٢- جهڪي ويهي رهيو ٢٣- پلاڻ پيل ٢٤- اَڻ پلاڻيل ٢٥- ولر ٢٦- اُٺ ٢٧- گهوڙو ٢٨- هٺ وس ٢٩- اکين مان جل هاريان، اوسيڙي ۾ نهاريان ٣٠- پيرائي، سستي ٣١- مٺان ٣٢- هڏن ۾ پيهي وڃڻي ٣٣- سڪايل، پريمين ٣٤- اُگهي وک وڏاءِ.

* بابل اُٺ نه تو ڏنيم ۽ مان پٺ ۾ پيل پنڌ جي لائق (جوڳي) نه آهيان.

§ عاشقن جي اندر ۾ عشق جي آزار راند مچائي آهي.

‡ مٺان عاشقن يا سڪندڙن جون آهون هڏن ۾ هڻي هند ڪنئي.

Gul Hayat Institute

توکي چندنُ چارِيان، ٻيو وَڳ[1]، لاڻي کاءِ،*
اِئين اَٺَ! اَناءِ، جيئن هونديءَ راتِ[2] هُٽِ مِڙُون.

١٦

ڪَسَرَ[3] چڏ ڪنوات! وِڪُون وجهه وڌنديوُن،
سَنئين سُپيرِنِ جي، وِنگي[4] پانڌ مَ وات،
چڏ جهوري[5]، ڏي جهاتَ[6]، تہ هونديءَ راتِ هُٽِ مِڙُون.

١٧

ڪَرَها! ڪُرُ[7] سچاڻُ، پِڪو[8] ءِ پانهنجو،
اَصلِ آهي اوهانجو، ناليرو[9] نڌاڻُ،
ڪَرَها! اَسان ساڻُ، ڪي چانگا! ڪج چڱائيون.

١٨

آئي ٻُڌَمِ وڻ جاءِ، مانَ[10] مُڪريوُن چَري،
ڪُڌاتُورو ڪَرَهو، لِڪيو[11] لاڻي کاءِ،
اِنَ مٺي سندي، ماءِ![12] مُون کي ڳالهڙِين ڳوڙها ڪيو.§

١٩

مَيا! مَڄ مَنَٺ، اَڄ منهنجي ڪَرَها!
جهاڳيندي جَرَ[14] ٽِيُوں[13]، مَنان ڪرئين ڪَٺ،
سُپيرِيان جي سَٺَ[15]، مُون کي نيئي ميڙئين.

٢٠

ڳِلِ[16] ڳانا[17] ياقوُتَ جا، موليِن ڳُٿيس مالَ[18]،
ڪَنڌِ[19] ٺي جي ڪَرَها! هيڊي[20] پاينءِ حالَ[21]،
چَندَنُ چارينءِ جالَ[22]، جي مون راتِ رساٽئين.

٢١

ڳِلِ ڳانا ياقوُت جا، موليِ مَنجه مَهارَ،
چانگا! چَندَنُ چارينءِ، اَنَٺي ٻَهرَ اَٻارَ،
سَنديءَ ٻِيَ[23] ٻَچارَ[24]، جي مون راتِ رساٽئين.

٢٢

مَيا! تو مَهارَ، سڃي پايان سونَ جي،
چارينءِ چندَنُ[25] چوٽِيوُن[26]، نايو مينديءَ ڏارَ[27]،
سَنديءَ ٻِيَ ٻَچارَ، جي مون راتِ رساٽئين.

٢٣

اَٺُ نہ وڃي وَڳ سين، چَري نہ لاڙو،
مَيي[28] کي مَجازَ جو، توهي مِ ٽاٽو[29]،
پِناري پاٽو[30]، مرندي[31] سِينئن[32] نہ مڃيو.‡

٢٤

اَٺُ نہ وڃي وَڳ سين، چَري نہ چانگو،

١- ڳاھ جو قسم ٢- رات جو رات ۾ ٣- اي جوان اُٺ ٤- ڏنگي ٥- ڳارو ٦- سَٽ ٧- ٻڻ ٨- اَباڻو ٩- خاندان ١٠- شل ١١- ڪليڇو ١٢- منجهائي ڇڏيو ١٣- جل ٿل ١٤- ڳڻ ڳوت ١٥- ڪڇهڙيءَ ١٦- ڳچيءَ ۾ ١٧- (ڳاني جو جمع) پِت جي ڏاڳي سان جڙيل، ڪوڏن ۽ شيشن واري پٽي، اُٺ جي سينگار لاءِ ١٨- مالها ١٩- ريشم ٢٠- مهار ٢١- نهه ٻهه ٢٢- جهجهو ٢٣- ٻرينءَ ٢٤- پيچري ٢٥- مکريون، ڪچريون ٽاريون ٢٦- نمايو، جهڪايو ٢٧- ٽاريون ٢٨- مستي، مغروري ٢٩- جاءِ، منزل ٣٠- پلو اُٺ (پيار جو لفظ) ٣١- مجاز، مغروري ٣٢- مرڻ سوڌو.
*اي اُٺ! توکي اُن هند چندن چاريان، جتي ٻيو ولر لاڻي پيو چري.
§اي جيجل! انهيءَ اُٺ جي ڳالهين يا ڪرتوتن مون کي منجهائي ڇڏيو آهي.
‡اُٺ پنهنجي لنڌي مرڻ تائين نہ ڇڏي.

لَڳيس نائُڪَ[1] نينهن جي، نهوڙيو نانگو،
چڏي سِرَ سانگو[2]، رِڙهي رَند پِرين جي.

٢٥

وِهي مَنجهه‌هِين وَڳَ، ڪَتوُري‌ءَ ڏارَ چري،
ماءُ! منهنجي ڪَرَهي، پَدِرِ[3] پَڳَ نه لڳَ،
جَڳَ سين جهڙو جَڳَ، هِنئين سين هُتِ چري.

٢٦

پُوُرَ[4] نه چري نه پُوُنَ[5] چڏيو توُنَ[6]، تَڪوُن ڪري[7]،
مُوُنين[8] هڪلي موٽيو، ڪَرَهو رات ڪَپُوُرُ،
مَيو تيو مَعمُوُرُ[9]، چَندَنُ چَکي آئيو.

٢٧

اَڄ نه اَڱڻ‌ءِ پارَ[10]، ڪَرَهو جيئن ڪالهه هو،
اَڱڻِ آيو نه ڪري، پاهوڙي[11] پچارَ،
جيڪسِ منجهه قطار، ڪا وَلِ چِنائين[12] وِهُ[13] جي.

٢٨

مَهي[14] ماڪائي، وِڏو واٽ وَليُن ڪي،
خبرَ تي[15] ڪيمَتَ[16] ڏَٽين ڪي، وِڏوُڙا[17] واهي،
ڪَرَهي ڪاڪَتَ[18] چڏي، وريس[19] نه وائي،
چانگي چَريائي، ويئي ويچاري وسري.

٢٩*

مِنيوُن لهي مُهان[20]، جي تو، چانگا! چِنيوُن،
وَلَڙيوُن[21] وِهَ ساءَ، اَچا تو مُهَنديوُن[22].

٣٠

وَلي سيمَت[23] سُوَتَ[24]، پاءِ پنهنجي ڪَرَهي،
وَليوُن واسَ[25] وَرَنيوُن[26]، پَهِريوُن مَٿي پَٽَ،
چانگي چَکي چَٽَ[27]، ته پوءِ نه رهندو پڌ[28] ري.

٣١

ڪي جو ڪيڏانهين، چانگو چَکي آئيو،
تاڻيو تيڏانهين، نيتَ[29] چِنايو نِڪري.

٣٢

ڪَرَهي ڪي ڪَٽين، وِڏمِ پڌ پاڻَ جا،
ليڙو[30] لاٽي‌ءَ[31] ڪي چَري، نِيرَ[32] ساڻ نٽين،
چانگي سَندي چِتَ ۾، صاحبَ وجهُ سٽين،
اوڀاهيوس[33] اَئين[34]! لُطفَ ساڻُ لطيفُ چئي.

٣٣

ڪَرَها! توکي ڪامَ[35]، مون سڄو پَسي سَڄي[36]،

١- پاڻ ٢- پيچري ٣- پير جو نشان ظاهر نه ٿو لڳيس (عشق کي پوشيدو ٿو رکي) ٤- پوري رنگ جو اَن ٥- مکرين ۽ گلن مٿان قلهار ٦- مکرين ۽ گلن اَندران قلهار ٧- ڪنڌ ڦيرايو چڏي ٨- گوڏن هيٺ لتاڙي ٩- پاول ١٠- روش ١١- لوڙي جي ١٢- چريائين ١٣- زهر ١٤- ڪُڏ ڪري ١٥- ٻنيءَ جي مالڪن ١٦- ڪاوڙيا ١٧- رکپال ١٨- طاقت ١٩- زبان مان اکر نه اُکليس ٢٠- منهن سامهون ٢١- وک يا زهر جهڙيون ڪوڙيون ٢٢- ڪُهنديون ٢٣- رسا ٢٤- سنا وٽيل، مضبوط ٢٥- سرهيون، واس سان پرپور ٢٦- پکڙجي ويئون ٢٧- ٿورو چشڪو ٢٨- ڏانوڻ، پيرن جا نير ٢٩- نيت جا مڙهيل، پڪا رسا ٣٠- اَٽ ٣١- زنجير ٣٢- نڙي ٣٣- مرض کان شفا ڏيئي، اُپو ڪريوس ٣٤- اوهين ٣٥- ڇهو، ڇهڪ ٣٦- هنئي، لڳائي.
*اي چانگا! تو منهن سامهون منيون وليون چريون آهن؛ اَچا لوکي وک جهڙيون وليون ڪهنديون.

Gul Hayat Institute

ماڻ ٻروڙي مام[1]، ساڳاهي سنئين[2] وهين.*

34

ڪنڀاتڙي تڙ[3] وري، اڀي تڙ واجهاءِ،
ماڻ اڇھُون[4] ڪاءِ، سُواڏائي[5] سڄڻين.

35

چانگي ڇڄي ڇُڪياس، مٿان اڪ نہ الھي[6]!
جنهن ول گهٽا وهائيا[7]، اُن سين آرِ[8] لڳياسِ،
چوڏاري چندن وڻ، ٻجي ٻوُج[9] پياس،
رڻاري رسُ ڪياس، هِنَ ڪُڏاتُوري ڪرهي!

36

اُتي اڙائينس[10]، ڇڏيو ته ڇيڪ[11] ٿيو،
ڪارايان، ڪِڙيو وڃي[12]، ٻلاٽي[13] پائينس،
ڏانورِ تنهن ڏائينس، جنهن چري ۽ چنگهي پٽو[14].

37

ڏودسَتي[15]، ڏوپيرَ[16]، سيني سنگهر[17] رڪَ جي،
ماءُ! منهنجي ڪرهي، تاري قُلَن[18] هيرَ،
تنهن ڪامڻ[19] ڪندي ڪيرَ؟ جو موُنهين[20] وٽ مس رهي!

38

ڪنين ڪامڻ ڪياءِ؟ ڪيئن ينيولئين[21]؟ ڪرها!
اَکين مٿي اَکيا[22]، پڙ[23] ۾ پير گناهُ!
وڳ، ڪِ وسِرياءِ؟ ٻڌو جنهن گهاٽي[24] وهين!

39

نَوَ نيرَ پائي، جان مون هنئڙو جهليو،
وِيڙو چِنائي، ٻوٽين[ع] رات پرين ڏي.

40

نَوَ نيرَ، ڏَهَ ڏاوَڻيوُن، پنرهن[25] پنڊ پياسِ،
جڏهن سڄڻ ياد پياس، چرڪ چنائين هيڪڙي.

41

ڪائي نہ ڪنڌار[26]، چندن جا چُوپا[27] ڪري،
اَگَرَ[28] اوڏو نہ وڃي، سِرڪندَ[29] لهي نہ سارَ،
لاٽيءَ جي لغار[30]، ميو مٺارو ڪيو.

42

چانگا! چندنُ نہ چَرين، ميا! پٿين نہ موڪ[31]،
اگر اوڏو نہ وڃين، ٽُڪيو[32] ڇڏئين توڪ،
لاٽي وچان لوڪ، تو ڪهڙي[33] اکر[34] آڙي؟

43

جتان[35] ڪوڙ[36] ۾ ڪانيُون، پنجين لکين پاءُ،

۱- ڳجهارت ۲- سئين راه تي ۳- ڪنيات جي نار واري ٽڙ تي (يعني محبوب جو مڪان)
۴- اڇئون ۵- خوشخبري، سني واڌائي ٦- هيٺ لهي ۷- حوصلي کان وڃايا ۸- پيار
۹- جام ۱۰- ٻڌينس ۱۱- آزاد ۱۲- ٿهيو وڃي ۱۳- ٻوجو وجهينس (جنهن ڪاه يا مستي لهيس)
۱۴- رنيي پيو ۱۵- اڳين ٽنگن ٻڌڻ جي رسي ۱٦- ٻوين ٽنگن ٻڌڻ جي رسي ۱۷- زنجير
۱۸- عادت ۱۹- ڇل ول ۲۰- مون ئي ۲۱- ينيلجي ۲۲- اکين جا ڪوپا ۲۳- گهاٽي جي ٽڙ،
پٽ ۲۴- ڪهڙي ريت ۲۵- پندرهن ۲٦- سفيد گل ۲۷- ٽوڪاريو ڇڏي ۲۸- سرهين ٿارين
وارو وڻ ۲۹- چندن ۳۰- رس ۳۱- ٻاٽيءَ جي اُتل ۳۲- عمدا ڪاڏا ۳۳- ساري سرشتيءَ مان
۳۴- ڪهڙي ڪارڻ ۳۵- جتان ۳٦- ڪروڙ.
*من ڳجهارت ٻروڙي، سنئين راه تي هلين.

Gul Hayat Institute

مَيو لنهن ماڳاءُ[1]، ڏِيهاڙي ڏارَ چَري.

۴۴

جِتان کوڙِ بہ کانيوُن، پنجين لَکين پَنَّ،
تِتان چاڙي[2] چُڳيوُن[3]، مٿي رَلو مَنَّ،
تنهن وَلِ سَندو پَنَّ، کوُماڙو کوڙين لَهي.

۴۵

جِتان کوڙِ بہ کانيوُن، پنجين لَکين پَکَ[4]،
تِتان ڏيئي تِکَ[5]، مَيو منارو ٿيو.

۴٦

لَکِ لاکيڻو[6] کَرَهو، کوڙين ڏيئي ڳَدوم،
آکين سوُنهن ٿيوم، مُلهہ مهانگو مَ چئو.

۴۷

لَکِ لاکيڻو کَرَهو، کوڙين[7] ڏيئي چوڙِ،*
اِها سَتِ[8] سيّدُ چئي، جنهين لنهين جوڙِ،
تُرتُ رساڙي توڙِ، جہ[9] پلاڙيو[10] تہ پرينءَ مِڙي[11].§

۴۸

لَکِ لاکيڻو کَرَهو، کوڙين ڏيئي کاهِ،
ايلاچيون[12] آهَرَ[13] ۾، ٻُوجَ[14] مَٿي کي پاءِ،
کَٿَ نہ کند کاءِ، جہ پلاڙيو تہ پرينءَ مِڙي.‡

وائي ۱

آهينم ڳالهڙيوُن، ماءِ! مرادوُن پرينءَ سين.
جي مان پڇوُن پرينءَ ري، کوءِ! سي راتڙيوُن،
جي مان اوريوُن پرينءَ سين، وَرِسي[15] راتڙيوُن،
پَسَڻَ[16] کارڻِ پرينءَ جي، پاتيم جهاتڙيوُن،
آڏيءَ، عبدُاللطيفُ چئي، کُهَنِ[17] کاتڙيوُن.

وائي ۲

سَڏين[18] سيڻَ[19] نہ هوُنِ، نينهن نيابي نہ ٿئي،†
کاريءَ راتِ رَتَ ڦڙا، جان جان نيڻ نہ روُنِ،
موُنڻ جنين مِٺڙو، ڀِڙَ تي سيئي ڀوُنِ،×
جن مسافر سُپرين[20]، سي مَر رويو روُنِ.

وائي ۳

لوڙي ٿڙڻين[21] لوُن، يا اَلا! لو دَرُ لوءِ نہ ڇڏيان!
موُن کي سو مُشاهِدو[22]، جي منهن نہ ڏئين موُن،
موُن پيا دَرَ گهڻا نهاريا، آهئين توُن ئي توُن.

۱- ماڳ، تان ۲- ننڍا ڇڳا ۳- من پرسن ڪيو ۴- سُرکي ۵- ڳيت ٦- لکن جي ملهہ جو ۷- کروڙين ۸- سڙدو (سَتِ جوڙ=سؤدو ڻاه) ۹- منزل مقصود ۱۰- جنهن وقت پلاڙيو ۱۱- ملي ۱۲- ڦوٽا ۱۳- کاج ۱۴- جهجها ۱۵- پلي ۱٦- جهاتيون ۱۷- کاتيون ۱۸- سڪٽين سڏن سان ۱۹- پرين ۲۰- پل، بيشڪ ۲۱- لڙي ڪڍين ۲۲- درشن.

*اي خريدار! هي لاکيڻو اٺ، کروڙين روپيا ڏيئي، ڇوڙي وچ (خريد کر).

§جلد هاڻيو منزل تي رسائي؛ آجا پلاڙيو ناهي تہ پرينءَ وٽ پهتو ناهي.

‡هو کاٻہ ڳڻ ڳوٺ نہ کندو؛ پلاڙيو ناهي تہ محبوب وٽ رسيو ناهي.

†سڪٽين سڏن يا خالي نياپن موکاڻ سان پرين نہ ملندا آهن.

×محبت جي ميدان (ڀِڙ) ۾ اُهي ئي سر ڏيئي سگهندا، جن لاءِ پنهنجي موُنڻ مِٺو يا عيب آهي.

Gul Hayat Institute

سر کنڀات - داستان ٻئي جو سار

شاه صاحب هتي اِنسان جي من کي اُٺ سان مشابهت ڏني آهي. اِنسان جو من ٻرين خصلتن سان ڀريل آهي. اُن جو لاڙو بديءَ ڏانهن آهي، جيئن اُٺ جو لاڙو ڏانهن. اُٺ جي اڳيان اگر، چندن، ڪٿوري ۽ ايلاچين جا انبار ڪڍي رک ته به وڃي اڪ ئي اَلهندو. سون جي مهار ۽ جوهر جڙيا ڳانا پائينس ته به ٻريون عادتون ڪين ڇڏيندو. ساڳيءَ طرح اِنسان جو من به سولو ٻارن ٿو اچي. سوين گرنٿ پڙهائينس ته به دنيوي لغار نه ڇڏيندو. پر هڪواريءَ جي قبضي ۾ اچي ويو ته پوءِ روحاني منزلون طيءِ ڪرڻ ۾ ويرم نه ٿو وجهي ۽ وڃي هڪ اهڙي ولايت جي بستانن جا سير ٿو ڪري، جتي "ڀنڀين لکين ڀن" آهي. اهو ساڳيو نفس، جو اڳ، نڪار ۽ ندورو هو، سو هاڻ هڪ املهه ماڻڪ ٿيو پوي.

•

"سر کنڀات" - "سر کنڀات" کي "سر کماچ" به ڪري چوندا آهن. هن سر جي ڳائڻ جي مهل رات جو ڏهه ٻجا آهي. اُن جي ڳائڻ سان من کي وسرام ۽ ڌيرج پراپت ٿو ٿئي. کنڀات شهر، کنڀات نار ئي (گجرات جي اولهه طرف) هڪ شهر آهي، جو ڪنهن زماني ۾ هڪ هاڪارو بندر هوندو هو. چون ٿا ته هي سُر اصل ۾ اُتي جي ڪنهن نامڪنيي گوئيي جو رچيل آهي. عالمن جو رايو آهي ته "کنڀات"، سڪمب ليرٿ" جي بگڙيل صورت آهي. اهو نالو مهاديو جي چشمي جو هو، جو انهيءَ شهر ۾ هوندو هو.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

سُر سريراڳ

داستان پهريون

١

مانَ پُڇنٿي سُپرين، چِتان[1] لاهِ م چُرُ[2]،
اُنين جا اُمرَ، ڪڏهن ته خالي نه ٿئين.

٢

مانَ پُڇنٿي سُپرين، چِتان چُرُ م لاهِ،
پِرينِ اڳيان پاءِ، پلئو مڱڻهار جئن.

٣

مانَ پُڇنٿي سُپرين، چِتَ ۾ رکيجِ چيتُ،
سِڙهُ ڏُٿاري صافُ ڪر، صابُڻ ساڻ سَپيتُ[3]،
ساموندي! سُڄيتُ[4]، آءِ ته پهچين پار کي.

٤

مانَ پُڇنٿي سُپرين، چِتَ ۾ چيتاريمِ[5]،
ڪيڄ ڪاڻي ڪَڄَ[6] ڪي، ڪُوڙُ مَ ڪمائيمِ،
وَٽُم وِهائيمِ، سَڀُ سوداگَر! سَچَ جو.

٥

مانَ پُڇنٿي سُپرين، چِتان لاهِ مَ چورُ[7]،
ڪِڏي[8] چڏ قابَ مان، ماري ڪُوڙُ و ڪورُ،
هُنَ پِرِ[9] سندو هورُ[10]، مِتان تو معافُ ٿئي.

٦

مانَ پُڇنٿي سُپرين، چيتاريجِ چِتُ،
دائِما دُوربِيءَ[11] ۾، پَسِين ولاتِن[12] وِتُ،
نيهَ[13] نيڪاري[14] نِتُ، ملاحَ[15]! گَڏُ مُعلِمَ[16] سين.*

١- چت مان ٢- يادگيري ٣- سفيد ۴- سجاڳ، ٥- ڏيان ڌر ٦- شيشا، ستيڙا ۽ سپيون (ڪوڙ و جنسار) ٧- بچار ٨- خريب ٩- هُن پار، آخرت ١٠- خوف ١١- دوربيني (هتي پولر ۽ اوجل دل يا هردي ڏانهن اِشارو) ١٢- ولايتن جا ڌن دولتون (افضل ولايت يا نؤڪنڌ جون دولتون) ١٣- بيڙي (مانک ديهيءَ ڏانهن اِشارو) ١۴- اوجل ڪري ١٥- ناکئا ١٦- رهبر، جنهن کي ساموندي خطرن جي ڄاڻ آهي (ڪامل مرشد يا پورن گروءَ ڏانهن اِشارو).
*اي ناکئا! (اِنسان!) تون بيڙيءَ (قلب) کي اوجل ڪر ۽ معلم (ڪامل مرشد) کي سهرد ڪريس.

٧

ڪايو[1] ڪمايومِ، مولي مون نه وَڻِجيا[2]!
سيهي[3] جو سبدُ چئي، وَکَرُ وِهايومِ[4]!
ههڙو حالُ سندومِ، توه[5] تنهنجي اُبهان[6]!

٨

ڪَچُ ڪمايومِ ڪُوڙُ، پَکِمِ عَهدَ[7] اللهَ جا!
پڇڙو[8] جو پاپَنِ جو، سو چوٽيءَ تائين چوُرُ!
معلومُ اٿيمِ مون[9]، ڳُوڙها[10]! اِنهيءَ ڳالهه جو.

٩

ڪُوڙُ ڪمايءِ ڪچُ، اُتي اوڙِ[11] اللهَ سين،
ڪِي تون ڏَغا دل مان، صاحِبَ وَٽِ سَچُ،
محبت سندو منَ ۾، ماڻِڪَ[12]! ٻارج مَچُ،
اِن[13] پَرِ اُتي اَچُ، ته سَودو ٿيئي سَفَرو[14].

١٠

سَودو اِهوئي سَفَرو، سو مون پليءَ پاءِ،
وَسُ وِچاري ناهِ ڪو، تون آگا[15]! عَرضُ اوناءِ،
رِيَ همراهيءَ هاديءَ[16] جي، مُوڙِ نه مِڙئي[17] ماءِ[18]،*
لُطفَ ساڻ لنگهاءِ، لَهرُ[19] لَهرن وچ مان.

١١

لُڙَ لَهرِيُن، لَسَ[20]، لِيتَ، جتي اَنتُ نه آبَ جو،
الله! اُڀِ مَ اولِئين[21]، ٻيڙا مٿي ٻيتَ،
جوکو ٿئي مَ جهازَ کي، ڦَرَهي[22] اَچي مَ قيتَ[23]!
لَڳي ڪا مَ[24] لپيٽَ[25]، هِنَ غاريبي[26] غُرابَ[27] کي!

١٢

سِڙهَ سَنوان، لاڄُو[28] نوان، اولا[29] سندن عاجَ،
ساٿي سفرِ هليا، پُري جُنگَ[30] جهاجَ[31]،
حاصلُ ڪرئين حاجَ[32]، واحدَ[33]! وَڻجارن جي.

١٣

سِڙهَ سَنوان، لاڄُو نوان، مُهاڻا سندن مِيرَ[34]،
ساٿي سفرِ هليا، تيا سَڻاوا[35] سيرَ،
جي اَچنِ ساڻُ اَڪيرَ، سي ٻيڙا رکين ٻاجهه سين!

١۴

منجهان ٻيئي مُڪَڙيءَ[36]، ڪا جا ٻاٽيءَ پُڪَ،
وَکَرُ هٽي وَنَکَ[37]، ڪنهجي ڪارو ٽيو.

١- شيشو يعني ڪچ ڪوڙ ٢- واپار ڪيو ٣- شيهي يعني ٽيچ وسٽو ۴- وٽج ڪيم ۵- باجهه ٦- تڳان ٧- انجام ٨- ديهي ٩- سار ١٠- اي بي اَنت ايشور ١١- پنهنجو اَندر سل، حال وند ١٢- انسان جو روحاني لحاظ کان هڪ اَملهه مولي آهي ١٣- اَهڙي ريت ١۴- لايدائڪ ١۵- اي ايشور، اي مالڪ ١٦- مرشد ڪامل (هاديءَ) جي واهر کان سواءِ ١٧- پٽيءَ نه ١٨- ماڳ، تي ١٩- لهرن ۾ لڙهندڙ ٢٠- ٻاٽيءَ جي اَچ ۽ اُتل ٢١- اُڇلائين ٢٢- ٻيڙيءَ جو تختو (يعني خود ٻيڙي) ٢٣- ضرب ٢۴- ڪا به نه ٢۵- چپيت ٢٦- غريباٽي ٢٧- جهاز ٢٨- رسا ٢٩- ٻيڙين جا ڳن ٣٠- زبردست ٣١- جهاز ٣٢- مراد ٣٣- اي ايشور! (واحد=هڪ ايشور هڪ آهي) ٣۴- ملوڪ ٣۵- وچ سير ۾ سڻاڻي واءُ سان اُسهيا ٣٦- ٻيڙيءَ ۾ ٣٧- رنگ.
*ايشور جي سهائتا بنا، وچارو انسان، پنهنجي منزل مقصود تي پٽيءَ پهچي نه سگهندو.

١٥

منجهان پيئي مَڪُڙيءَ، ڪا جا پاڻيءَ ٻُوڙ،
سيئي ڏَنو رُوڙ، وڪر جن وڃائيو.

وائي ١

سَهسين شُڪرانا، ڪوڙين ڀالَ ڪريمَ جا.
حَمد ڇَتيءَ حڪيمَ کي، جو رِ هٿي جانا،
تو ڏيکاري لو ڏٺي، باطِنَ جا بانا،
منان، مردَ! وسارئين، صاحبَ جو ثَنا،
دوستُ رکي دل ۾، پڙهُ لالَنُ لِسانا،
جَفا ڏيئي جِي کي، تِيُ فِڪرَ منجهه فَنا،
تَسِي لوسين لوهُ ڪِري، مَنَ آگو اَحِسانا،
ڪڏُ تون دغا دل مان، ٻانهپَ سين، ٻانا!
صاحبَ وٽي سچَ سين، تِيُ دانهُ، ديوانا!
جي تسليمَ سين تَحقيقُ هٿا، سي ڪئن اَمانا؟
جاڳيا جي جَبارَ لءِ، سيئي سَمانا،
فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ، ڪَهيو قُرآنا،
وَاشكُرُوالِيْ وَلَاتَكْفُرُوْنِ، ڪڏَ تون ڪُفرانا،
سَبِ سَنوريا سُهِرينءَ، ڪُوَلَ لو ڪَنا،
چڱي ڇَتيءَ چاهَ سين، مَدحَ اِيَ مَنا،
تائِبَ ٿيو تَڪڙا، جوشا، جُوانا!
لہ لهين تُون لطيفَ ڪان، اَمَنَ اِيمانا.

وائي ٢

مون ۾ تون موجُود! آئُون اَڳاهِين آهيان!*
آئُون! اَسوُنهِين آهيان!
اَکيُون اَکڙِين کي، سِڪيو ڪن سُجوُدُ،§
تيلانهَ رَسيون ٻُودَ کي، جيلانهَ ٿيون نابُود،
ماڙهن جي مونڻَ جو، صاحبَ هتِ سُجوُدُ،
اِن دَرِ سيئي اَگهيا، جن وڃايو وُجوُد.

١- هنجون هاريندا ٢- مهربانيون ٣- ٻاجهاري ڏٺيءَ ٤- اُستتي ٥- سياڻي ٦- زور سان ٧- قلب جا ٨- رنگ ٩- ساراه ١٠- ڏٺي ١١- زبان سان ١٢- ڏيان ١٣- محو ١٤- رڃهي ١٥- لطف ١٦- ڏٺي ١٧- ٻانها ١٨- سياڻو ١٩- توڪل ٢٠- سچ ٻچ ٢١- بيمانا ٢٢- ڏٺي سگهاري ٢٣- ممتاز ٢٤- ياد ڪريو مونکي ته ياد ڪريان اوهانکي ٢٥- شڪر ڪريو منهنجو ۽ ڪفر نه ڪريو ٢٦- احسان فراموشي ٢٧- درست ڪيا ٢٨- ٻرايون ٢٩- طرفان ٣٠- ساراه ٣١- من مان ٣٢- توبه ڪندڙ ٣٣- شوق مان ٣٤- ويساه مان ٣٥- شانتي ٣٦- اَڳيرو، ٻرپرو ٣٧- بنا رهبر جي ٣٨- سجدو ٣٩- تنهن صورت ۾ ٤٠- سچي هستيءَ ٤١- جنهن صورت ۾ ٤٢- خودي.
*اي منهنجا ڏٺي! مون ۾ تون سدائين پيو وسين، ۽ مان توکان ٻري رهجي ويو آهيان!
§منهنجون اکيون، محبوب جي اکين کي، سڪ وچان نياز پيئون ڪن.

سر سريراڳ - داستان پهرئين جو سار

ڌڻيءَ جي مهر هٿ ڪرڻ لاءِ، انسان کي جڳائي تہ هردم سندس ياد، من ۾ رکي. انسان هڪ ملاح آهي، جنهنکي پنهنجي ڪايا روپي ٻيڙي بي نقص، صاف ۽ اوجل رکڻي آهي. انسان هڪ جهونو جهاز آهي، جو غفلت سبب، هن سنسار روپي مها ساگر ۾ ڪنهن بہ وقت فنا ٿي عدم ۾ سمائجي ويندو. ڌڻي پنهنجو لطف ڪري، جو هن "غاريبي غراب" کي جوکو نہ رسي: هاديءَ جي همراهيءَ کان سواءِ، اُنجو سلامتيءَ سان اُڪري پار پوڻ محال آهي. هيءَ ڪايا، پاڻ سان پري پيئي آهي. مالڪ کان اسانجو ڪوبہ عيبُ لڪل ناهي. اَفسوس جو انسان، موتين جو وڻج ڇڏي، وڃي شيهي ۽ ڪائي جي واپار ۾ پيو آهي. جي پنهنجي قلب مان ڪُوڙ ڪڍي ڇڏي تہ هوند هن پار سڀ سهنجائي ٿي پويس.

داستان پهريون

١

جيڪي منجهہ جهانَ، سو تاريءِ[1] تڳي لنهنجي،
لُطفَ[2] جي، لطيفُ چئي، ئو وت ڪمي[3] ڪانَ،
عَدُلَ[4] چُنان آئون نہ، ڪو قيرو ڪبج فَضُلَ[5] جو!

٢*

ساري راتِ سُبحانُ[6]، جاڳي جن ياد ڪيو،
اُنِ جيَ، عبداللطيفُ چئي، مِٽيءِ[7] لڌو مانُ،
ڪوڙين ڪن سَلامُ، آڳهِ[8] اَچيو اُنِ جي.

٣

سيوا[9] ڪر سمنڊَ جي، جت جُرُ[10] وهي ٿو جالَ[11]،
سٽين[12] وهن سيِرَ ۾، ماڻڪ، موتي، لالَ،
جي ماسو[13] جُڙيئي[14] مالَ، تہ ٻوڄارا! ڀرِ ٿئين.

٤

سي ٻوڄارا ڀرِ ٿيا، سمنڊُ سيويو جن،
آنڌائون عَميقَ[15] مان، جُولِي[16] جواهرِن،
لَڌائون، لطيفُ چئي، لائون مان لهرن،
ڪانهي قيمتَ لنِ، مُلهہ مَهانگو اُن جو.

٥

سيويو جن سُبحانُ، وير نہ وِڙهي لن سين،§

١- آڌار ٢- مهر ٣- گهٽتائي ٤- نياءَ سان ٥- ٻاجهہ ٦- ايشور ٧- خاڪ، قبر ٨- حضوريءَ ۾
٩- پوڄا 'سمنڊ جي سيوا ڪرڻ' آهي: وڻج واپار ڪرڻ ١٠- جل، پاڻي ١١- اٿاهہ، اڪيچار
١٢- سوين ١٣- ذرو، رتي ١٤- ملهي ١٥- اونهي سمنڊ ١٦- انبار.
*جن ساري رات اوجاڳو ڪري، ڌڻيءَ کي ڏيايو، تنجي خاڪ بہ عزت حاصل ڪئي. اُنهنجي حضوريءَ ۾ سهسين اَچيو سجدو ۽ سلام ڪن.
§جن صاحب کي پوڄيو، تن کي سنسار روپي ساگر جي وير جوکو نہ ٿي رسائي.

توبهَ جي تاثيرَ سين، ترِي ويا طوفانُ،
ڏيئي توڪّلَ تڪيو، آرُ لنگهيا آسانُ،
ڪامِلُ ڪِشتيبانُ، وچ ۾ گڏين واهُرُو.

٦

ساري رات سُجانَ، سَودو ڪن صاحبَ سين،
بانهپَ ٻَري ٻيڙيُون، هليا جوپَ جُوانَ،
پاڻي پهلوانَ، لَحظي مدِّ لنگهي ويا.

٧

بانهپَ جو ٻيڙِين ۾، وَکَرُ وِڌائُون،
موتِي مَعرِفتَ جا، سَچا سودِيائُون،
اَلتّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ، ايءَ ڪَتِ ڪَتيائُون،
اُنِين جِيَ آئُون، بَرڪتَ بارُ لنگهيان!

٨

جنين سودي سَچَ جو، وَکَرُ وِهايو،
بِحِرِو لَهُمُ البُشْرىٰ جو، اُنِين لَءِ آيو،
اُن کي لالَنَ لنگهايو، ساندارو سَمُونڊَ جو.

٩

اِيَ گَتِ غَوّاصَنِ، جِنِ سَمنڊُ سوجِهيائُون،
پيهي منجهه پاتارَ جي، ماڻِڪَ ميڙيائُون،
آڻي ڏنائُون، هيرو لال هَٿنِ سين.

١٠

آچاڙا عَميقَ جا، گڏيا غَوّاصَنِ،
جَهرِيُون جهاڳي آئِيا، ڪارُونيارَ ڪُنَنِ،*
سمنڊُ سوجهي جَنِ، آڻي اَمُلَ اوليا.

١١

وِيا جي عَمِيقَ ڏي، مُنهن ڪانُو ڏيئي،
تن سِپوُن سوجهي ڪيُون، پاتارن پيهي،
پَسَندا سيئي، اَمُلَ اَکَرِيُنِ سين.

١٢

آڏوڇِڪُڙُ چاڙُ، منهنجي موجَ نه سَهي مُڪُڙي،
ميڙي مَنائِنَ جو، بيحد چاڙهيمُ بارُ،
چوڙِ چارو ناهِ ڪو، بِدِيُون بي شُمارُ،
ڪَپُرُ ڪارُونيارُ، اُڪارئين اِحسانَ سين.

١- توڪل جو آڌار ٢- وهڪرو ٣- پورن ٤- ٻيڙي هلائيندڙ ٥- سهائيتا ڪندڙ ٦- بلوان ٧- گيان ٨- ڳِڌائون ٩- جيڪو گناهه لاءِ پڇتاءُ تو ڪري، سو اُنهيءَ سمان آهي، جنهن دوش يا ڏوهه نه ڪيو هجي (حديث) ١٠- لاٿ ١١- انعام ١٢- اُنهن لاءِ بشارت يعني خوشخبري آهي (هن دنيا ۽ آخرت ۾ - قرآن شريف) جيڪي سچ جو سَودو ڪن ٿا، سي ٻنهي جهانن ۾ انعام پائين ٿا ١٣- درياهه جو پيٽ ١٤- ريت، ڇاڄ ١٥- ٽوٻن ١٦- ڳوليائون ١٧- سمنڊ جي تري ١٨- اَڇون لهرون ١٩- مهراڻ جون موجون ٢٠- سمنڊ جو اَنڌارو ٢١- ٻي بها موتي ٢٢- جهٽيا ٢٣- شيشي جو ٽوپ ٢٤- پاتال مان ٢٥- ڇيڪي زمين ٢٦- درياهه جو چاڙهه ٢٧- ٻيڙي ٢٨- ٻيڙائين ٢٩- ڪنارو.
*ڪارونيار ڪنن جون جهريون جهاڳي آيا.

١٣*

ويرم[1] لاهي ويڙ، مٿي آر اوڙاهَ[2] جي،
پَسي پاڙي واريون، ڪجهه[3] انديشو اِيڙ،
ويندو نه پَسين ڏيڙ، پنڌ[4] هن پار مَٽي؟

١٤

اَنٿي پهر اوڙاهَ تي، منجهه گهُرڻ[5] گهاري،
وَسُ نه ويچاري، نه ڪا ماڳ، پُڪندي[6] مَڪُڙي.

١٥

هِڪي باٺهي چِٽ مِرِ، ٻي صاحبُ سَنواري،
دَنگي[7] هن درياهَ مان، هَلائي هاڪاري،
تَراڙو[8] تاري[9]، سُتَرِ سيٺي ڪري.

١٦

هِڪي باٺهي چِٽ مِرِ، ٻي سِٽي صاحِبُ،
ڪڍي اُونهي ڪُنَ مان، اِي آڳي جو عَجَبُ،
اِيءُ سائينءَ جو سَبَبُ، جَنِ[10] ٻَڌا آڪاري پارمان.

١٧

هِڪي باٺهي چِٽ مِرِ، ٻي جا ڪرتي اَللهُ،
پاٺهين وجهي ڪُنَ مِرِ، پاٺهين اُڪاري اوڙاهَ،
تنهن واحد کي واهُ، جو سُتَرِ سيٺي ڪري.

١٨

هڪي باٺهي چِٽ مِرِ، ٻي جا اَللهَ ڪري،
پاٺهين وجهي ڪُنَ مِرِ، پاٺهين ڪنڌيءَ[11] ني،
سُتَرِ سي پروئي[12]، جي تَرِ تَرائي مَڪُڙا.§

١٩

هِڪي[13] باٺهي چِٽ مِرِ، ٻي ڪري جوڙ جَبارُ،
ڪڍي اُونهي ڪُنَ مان، اِي آڳي جو آڌارُ،
جَهازُ جوهَرِنِ جو، تنهن کي پَوَ نه ڏي پتارُ،
نندا وڏا مَڪُڙا، سي پَسَندا پارُ،
جيڏانهن منهن مَديني جو، سُڄي مُحَمَّدُ موچارُ[14]،
سباجهو سَتارُ[15]، سُتَرِ سيٺي ڪري.

وائي

ڪنڌي سارِيان ڪانَ[16]، يا اَمنُ! اَمانَ!
يا اِلاهي! باجهه ٻِلائي پانيان[17].‡

١- غفلت ٢- اُونهي يا پيانڪ سمنڊ ٣- اِهو، هيءُ ٤- طرف ٥- گهٽنيءَ ٦- ويندي ٧- ٻيڙي ٨- نندي، هلڪي ۽ لکي ٻيڙي ٩- سٺائي لڙ تي ١٠- اُونهي پاڻيءَ ١١- وني هلي ١٢- پهچائي ١٣- ايشور ١٤- موچارو، سهڻو ١٥- پردو رکندڙ ١٦- نه تي سجهيم ١٧- ٻيناري.

*غفلت کي ترڪ ڪري، هن اُونهي پاڻيءَ مٿان سفر ڪر. پاڙي وارين (جيڏين سرتين) کي ويندو ڏسي، هوش رک! هن پار سارو جهان ويندو نه تو ڏسين؟ يعني هن سنسار روپي مها ساگر جو سفر سچيت ٿي ڪر، ڇو نه دنيا جا ماڻهو هتان لڏيندا پيا وڃن. جهان کي هن طرف ويندو پسي به عبرت نه ٿو وٺين؟

§جي ٻيڙيون لڙ کان لڙي ويئون آهن، سي سني لڙ تي رسائي ٿو.

‡اي ڌڻي! تنهنجي باجهه ئي مون لاءِ ٻيناري آهي، يعني منهنجو آجهو آهي.

ڳَڻَڻَ ڳاٽيئڙو ناه ڪو، اَپرِ[1] ٿيا عِصيانَ[2]،
خَبرَ ناه قَبرَ جي، نِسورا نِسيانَ[3]،
والي! وَسجِ وَهلو[4]، اَرَڪِ[5] ٿيا اِنسانَ،*
سُڻُ سَباجها سُبرِين، نَعرو نِگهبانَ[6]!
مَديُون پَسي منهنجون، شَرمايا شيطانَ!
هن منهنجي حالَ لي، هيءَ هيءَ ڪن حَيوانَ!
سائين! سُڪاٽِي[7] آهِئين، ساوُنڊي، سُبحانَ!
تُرَهو چِنُم تارِ ۾، رَسجِ تون رَحمانَ[8]!
بيلي جو ٻُڏَنِ جو، مون لي موڻي مانَ،
وينو ٻِني[9] ڀِنَڻو، ڪر پيرو مٿي پانَ[10]،
خالِقَ تان خوبُ ڪيا، گولَنِ[11] جا گُذرانَ،
آئون پڻ آندو اُنِ ۾، وينو ڀِنان پانَ[12]،
سڀ سُوالي سَمَگيا[13]، داتا ڏيئي دانَ،
وِلها[14] سڀ وَنِهيا[15] ڪيا، لنهنجي جوُدَ[16]، جُوانَ!
مِٺان موُنکي ڇَڏئين[17]، بيلي[18] سندا بانَ!
وِيرَ[19]! وسيلو آهئين، داڙوُ[20] ۾ ديِوانَ[21]،
لاءِ ڏُهارينِ ڏينهَن[22] ڪي، خيمو[23] اَڏِيو خانَ[24]،
اُلي عبداللطيفُ چئي، سُڻِج ڪا سُلطانَ!

سر سريراڳ ـ داستان ٻئي جو سار

جيڪي سرشٽيءَ ۾ تو پسجي، سو سڀ ڏٽيءَ جي سهاري پيو هلي. اِنسان، خطائن سان ڀريو پيو آهي. سندس اعمال، انصاف جي تارازيءَ ۾ تورجن ته هوند پيسجي وڃي. ڏٽيءَ جي فضل سان ئي هو نجات يا مڪتي پائي ٿو سگهي. جي راتيون جاڳي، سبحان کي ياد ٿا ڪن، سي "بي ٻها بالم" تيو پون ۽ اُنهن اَڳيان ساري سرشٽي اَچيو نمي. هي سنسار روپي ڪارونيار، لوڀ جي ڪاٺير سان ئي تري ٿو سگهجي. اُوبن کي ئي سڌ آهي ته ڪيئن عميق ۾ پيهي، ماڻڪ ميڙجن. رواجي اِنسان موتين جي وٽج کي ڇڏي، وجيو شيهي ۽ شيشي جو وکر وهائي. تري ۾ اُهوئي ٿو، جنهن لي ڏٽيءَ جو لطف آهي. هو پاڻ ئي ڪُن ۾ وجهي ۽ پاڻ ئي ڪنڌيءَ لي نئي. لنهن واحد کي واه، جو سنڌ سيبئي ڪري.

۱- اَنيڪ ۲- گناه ۳- وِسرون، ڀاون ۴- سگهو ۵- بي وفا، ناپرهيزگار ۶- فرياد ۷- سکاڻ وارو، هبر ۸- ٻاجهارا ۹- مڱڻهار ۱۰- پينوءَ ۱۱- غلامن ۱۲- ڀيک ۱۳- نوازيا، دان ڏيئي راضي ڪيا ۱۴- مسڪين ۱۵- شاهوڪار ۱۶- سخاوت ۱۷- مددگار ۱۸- ٻانها ۱۹- سوره، جوڌا ۲۰- واهرو ۲۱- قيامت جي عدالت گاه ۾ ۲۲- قيامت يا حساب جي ڏينهن ۲۳- لنبو ۲۴- سردار (پيغمبر صاحب ڏانهن اِشارو).

*اي سائين! لون اَچي سگهوئي همراه ٿج؛ اِنسان بي وفا ٿيا آهن.

Gul Hayat Institute

داستان ٻيون

١

ڪوُڙها ڪالهه ڪٺي[1]، اُنِ وِڌا اُتَرَ[2] آسَري،

الا! جُهري مَ اُنِ جي[3]، اولي[4] جي آٿي،

وَڻجارَنِ وَٺي[5]، وَکَرُ وِڌو ٻيڙيين.

٢

وَکَرُ وِهائين لوڻُ، رنگ ڪٿوريءَ گهُرين!

پُنگو تُنهنجو پَر ني[6]، جَرَ ڳالهائين ڪوڙ،

جَمَ وڃائين موڙُ، ڪٽيو تُنهنجو گهوريو.

٣

وَکَرُ ٻيڙو ٻيڙ[7]، پَرَ وِهائُوَ ويسرا،

ڪِنين وِهائي وَسَ ڪيو، وَکَرُ وڏيءَ ويڙ،

ڪِنين گهُمندي سيڙ، وَکَرُ وڪامي ويو.

٤

وَکَرُ سو وِهاءِ، جو پَئي[8] پُراڻو نه ٿئي،

وِڪِڻندي[9] وِلاتَ[10] ۾، ذرو ٿئي نه ضاءِ[11]،

سا ڪا هَٽَ هَلاءِ، آڳَهِ[12] جنهنجي اَبهين[13].*

٥

اورِ پائين آٽِين، ميڙيو مُعلم مُرون،

سا تان سُڌِ نه ڏينِ[14]، جتي وَهُ[15] ويڌ ڪري.

٦

ٻيڙي تنهنجي ٻاجَهه، وَکَرُ تنهنجي وِصالَ جو،

ڪوُڙها اولا، تو ڪيا، سڀ سوُنهارا ساجَ[16]،

اُت ڪا مُعلمَنِ حاجَ، جت پُورَڻَ[17] وارو پاڻهين.

٧

ٻيڙي پراڻي، وَکَرُ پاءِ مَ وِڙو[18]،

تَري ۾ تُنَ[19] پيا، پاسَنئُون[20] پاڻي،

هيءَ هَڏ وِهاڻي، کُڙهُ[21] ڪالهوڻي ڏينهن ڪي[22].

٨

تَري تُنَ پياس، پاسَنئُون پاڻي وهي،

ڪوُهو جُهرُ[23] جُهنو[24] ٿيو، لاجوُ[25] سڀ لڙياس،

جيلان سُڌُ[26] سُڪاڻياس[27]، وهي[28] ني[29] وَهَ[30] سامهون.§

٩

وِينو تُنَ ٽُنِيسِ[31]، مَڪَ[32] ڏيهاڻي مَڪُڙي،

١- سڙهه ٽنگڻ جون ڪاٺيون ٢- اُتر جي هوا ٣- ٻيڙي هلائڻ جو ڳُڻ ٤- ٽوڪ ٥- سودو ڪري ٦- متان ٧- وڻجارا ٨- خريد ڪري ٩- وڪڻندي ١٠- ولايت ١١- ضايع، نقصان ١٢- آسري ١٣- مڪتي يا نجات پائين ١٤- پاڻيءَ جي لڪ ١٥- ويڌن، قهر ١٦- ٻيڙيءَ جا ساز ۽ سامان ١٧- اُڪارڻ وارو ١٨- جام ١٩- سوراخ ٢٠- پاسن کان ٢١- اوڏو رک ٢٢- سيان کي ڏينهن يعني قيامت جي ڏينهن ٢٣- جهوُر ۽ جهونو ٢٤- زوڙيون ٢٥- پلاٽي پيس ٢٦- جنهن صورت ۾ ٢٧- پختو ٢٨- اُنهو سکاني ٢٩- لنهنڪري ٣٠- پاڻيءَ جي لڪ ٣١- بند ڪرينس ٣٢- تيل جو مک ڏينس.

*هن سنسار ۾ اُهڙو ڪو سچ جو وکر وهاءِ، جنهنجي وسيلي هن سنسار ۾ مڪتي پراپت ڪرين.

§ جنهن صورت ۾ اُنهو سکاني پختو آهي، تنهن صورت ۾ اها وهه جي سامهون پيئي هلي.

Gul Hayat Institute

سَنباهي، سَيدَ چئي، مَتي نيڊوُء[1] نيئنسِ[2]،
وَٽائي وَڏاندَرا[3]، لاڄوُ لَگائيِنسِ،
آخرِ اِهرائيِنسِ[4]، تہ جوکو ٿئي نہ جهازَ کي.

١٠

تُنَ تُنيِندو آءُ، مَکِ ڏيهاڙي مَڪَّڙي،
سانباهي[5] سمنڊَ جي، مَنان[6] موُرِ[7] مَ لاهِ،
اَڄُ کِ سَنجِهہ صُباحِ، اِهرَندي اَٽانگَ[8] ترِين.

١١

اَچِي سو ڏِنوءِ، جو[9] کَپَرُ[10] سوءِ کَنَن سين،
سُڻي لوک، لَطيفُ چئي، يادِ نہ ڏرو کيوءِ،
غافِلُ تَي غُرابَ کي، اوڙاهَ لي آندوءِ،
سو چِترُ[11] چوُهي[12] کان رَکِين! جو پيو پُراڻو پوءِ[13]،
جهازُ ضَعيفَنِ جو، پاڻيءَ ۾ پَرلوءِ[14]!
سَيدَ[15]! ساڻُ سندوءِ، پُربَندَرِ[16] پهچائيين!

١٢

جُتو[17] وانءِ[18]، جَهازَ! گڏيو غُرابَنِ سين،
پوُربِندي[19] هُنَ پارَ ڏي، سَڌَرَ[20] کَڄِ سارَ،
اَچِنِ نہ آوازَ، سَٽاڻي[21] سَمُنڊَ جا.

١٣

ڏَنگي[22] وِچِ درياهَ، کي ٻُڏي کي اُپِڙي[23]،
هوُ جي وايي واڻيا[24]، سي سوُنهَڻَ[25] سڀ سَڙيا،
مُعلِمَ[26] ماڳِ نہ اَڳئين، فِرنگي[27] منجهہ ڦِريا،*
ملاحَ! تنهنجي مَڪَّڙيءَ، اَچي چورَ چڙهيا،
جتي پيِنگَ[28] پَرِيا، لتي ٽارِي[29] تنهنجي!

١٤

ڏَنگيءَ ۾ داڻا، وَني وِجهہ وَکَرَ جا،
وِيرِ وڙهنديءَ ويسرا! ويهُ مَ، ويڳاڻا[30]!
هيِ نندَ، نہ جاڳانِ، ڪڏهن هڻنديءَ ڪُنَ ۾!

١٥

وَکَرُ، وَڻجارا! پاڻَ پَرائو چاڙهيو،
اَچي لَهرِيُون لگيون، ٻيڙيءَ ٻِپار[31]،
جاڳو جي، يارا! تہ تَرِ تَوائي نہ ٿئي.

١- أونهي سمنڊ ٢- ڪاهي وڃينس ٣- پختا ٤- تيلهينس ٥- سانباهو ٦- من تان ٧- هرگز ٨- اَڻ ٽانگهو (اونهو) ٩- اُتاهون ڪپ ١٠- ٻڏو هوءِ ١١- ڇيٽيون ڇيٽيون ٽيل جهاز ١٢- پاڻيءَ جي چوه رفتار ١٣- پوي، ٿئي ١٤- پرلو اُٿيئي ١٥- اي سردار (پيغمبر صاحب) ١٦- پور بندر (ڪاٺياواڙ جو بندر) يعني منزل مقصود ١٧- همراه ٿيو ١٨- وڃ ١٩- هاڪاريندي ٢٠- پختا ٢١- ڀيانڪ ٢٢- ٻيڙي ٢٣- مٿي ٻاهر ڪڍي ٢٤- جوڙيا، ڳنڍيا ٢٥- ڪاٺ جا ڪيل، ڇيڙيون ٢٦- جهاز جا رهبر ٢٧- درياهي چور (يورپي قومون) يعني نفساني خواهشون ٢٨- ٻاري جهاز ٢٩- پروسو ٣٠- موڙهل، موڳا ٣١- ٻنهي پاسن کان.

*ملاح پنهنجي جاءِ تي ناهن، ڇو تہ ٻيڙين منجهہ درياهي چور ڪاهي پيا آهن. (حرص ۽ ترشنائن جي حملي اَڳيان ويچاري انسان جو من بيحال ٿيو پوي.)

١٦

بيڙيائا[1]! ٻيئي[2]، لو نہ ڦَبَندِيُون ڳالهڙيون،
سَڄِيُون راتِيُون سُمهِين، ڀَرُ[3] سُڪاڻَ ڏيئي،
صُباحَ سِيئي، پارِ پُڄِندءِ خَبرُون.

١٧

وَهَ لَکَ وَهَڪُرا، جِت لَنگَرَ نہ نَهرَنِ،
وَڏاندَرِيُون[4] وَهَ ساڻُهِيُون[5]، جهَجهي[6] زورِ جُنبَنِ،
نيڊوءَ ۾ ناتارِيُون[7]، وَڻجارا وِجهن،
مُلان[8] مُعَلِمَنِ، مُون[9] ڳِري[10] سُئِي ڳالهڙي.

١٨

وَڻجارا! وينئي، تو نہ سَرَندي[11] شاهَ ري،
مَکِ پُنهنجي مَڪُڙي[12]، چَڱي ڪر چِيتي،
پاسا پاڪَڙِينِ جا، سَمُنڊُ[13] تو سيڪي،
جي لُنڊا ۾ لِيکي[14]، وِيرِ وڙهندي[15] تن سين.*

١٩

ناڪُئو[16] نِگَهبانُ، مُعَلِمَ مُنجي خَبرُون،
جن ساري ڪنيو سمنڊ لي، سَفَرَ جو سامانُ،
لُطفَ ساڻ لَطِيفُ چئي، تن لنگهيو طوفانُ،
سَنيارِي[17] سُبحانُ، وِجي عادَنئُون[18] اَکَتا[19].

٢٠

بَندَرِ جان[20] پئي[21]، نہ سُڪاڻِيا! مَ سُمهو،
ڪَهرُ[22] تو ڪُنَ ڪري، جئن مانئي منجهه مهي،
ايڏو سوُرُ سَهي، ننڊ نہ ڪجي، ناڪُئا!

٢١

سُتا سَڀ پئي، سَندي مُعلمِ آسري،
اَئين پڻ سُمهو، ناڪُئا! بَندَرِ ناهه پئي،
جن جي سِيدَلَج[23] ڪنئي، سي سڀ لنگهيندا لَڪِيُون.

وائي

ساٿين نَندا[24] بارَ، وو! تن پانڌين[25] نَندا بارَ،
توکي آرسُ[26] اَکَڙِيُن ۾!
پاڻا[27] پاڙيوارِيين، پِڳهَ منجهه پاتارَ،
پَتڻ[28] تو پُورَ[29] ڪري، آئي لنهنجڙي وارَ[30]،

١- اي بيڙيءَ وارا ٢- ٻئي (ٻئي ڳالهيون يعني سمهڻ ۽ پار پهچڻ) ٣- ڀر ۾ ٤- وڏيون بيڙيون ٥- گهڻي ڪوشش سان ٦- اَگتي هلن ٧- سست يا اَٽ مٺا لوهه جا ٽڪر، جي بيڙيءَ جي توازي تيڻ وقت پاڻيءَ ۾ اُڇلائيندا آهن ٨- ونان ٩- پيانڪ ١٠- ٻڌي ١١- سمنڊ سلطان ١٢- سنواري ١٣- بيڙين ١٤- حساب ڪتاب (اعمالن يا ڪرتوتن جو) ١٥- عيبدار ١٦- خلاصي، جو آسپاس وارن ٽڪرن جو چڪاسيندڙ هوندو آهي ۽ معلم (ڪپتان) کي آگاهه ڪندو ايندو آهي ١٧- سنيالي ١٨- عدن بندر کان ١٩- نڪتا ٢٠- جيسين ٢١- خوف ٢٢- ولوڙيل ڏڌ يا کير ٢٣- سردار (پيغمبر صاحب) ٢٤- ٻڏا (بار نندا=سفر لاءِ تيار ٿيا) ٢٥- سير ڪندڙن ٢٦- سستي ٢٧- لنگر ٻڌڻ جون نوڙيون ٢٨- هتي پتڻ مان مراد آهي موت ٢٩- ڦيرا ٣٠- مهل.
*جنجي اعمالن ۾ ڪا ڪاڻ آهي، تن سان ئي وير وڙهندي.

سَڄيوُن راتيوُن سُمهين، ڪِيو منجهه خُمارَ[1]،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُئي، هَلڻَ جي هاڪارَ[2]؟
تائِبَ ٿِيو تَڪِڙا، سَڄي اِيَ سَنيارَ،
ننڊَ نہ ڪجي ايتري، سُڄِ اَدا يارَ!
ساٿينءَ مُڪين سَڄَ ڪِي، ٿون ڪوُڙو منجهه قطارَ،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُئي، ڪَهِرَ جي ڪوُڪارَ؟
گهِڙان ٿِي رِءَ گهڙي، اِلاهي تُهارَ!
هو جو شَڪُ شارِڪَ[3] جو، ٿِئان رَکُ سَتارَ!
ڪُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ[4]، پڙهو اِيَ پچارَ،
شِڪارُ[5] ٿون شَهبازَ جو، ٿون ٿان مَنجهِ شِڪارَ!

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِيْهِ[6]، جِت پڄندا يارَ[7]،
ڏُرَهو چڏو ٿارِ ۾، اَچِج تُوُن اوسارَ[8]!
لَکَ مِڙيئي لُٽِيا، هُنئهين ويا هزارَ[9]،
ڏنئہ جي اَللهَ ڪي، هوندَ ٿئين پَرِيين پارَ،
جوڙِن[10] مَتان جُنڪي[11]، دُني[12] ٿڌهنجي دارَ[13]،
جِيفو[14] آهِ حَديثَ[15] ۾، اَندي[16]ءَ اي آچارَ[17]،
وَٽيءَ[18] ڪين وِلَهن[19] سين، ڪَنبي يِرِ قَهارَ،
سا ڪئن هلي تو سين، جا پَگهي ڪان پَتارَ؟*
جِہڻُ[20]، جالَ نہ نبهي، سُڄِ اِيَ سَنيارَ،
چِمَ وِسارئين وِسرا! پَٽين[21] جي پَلڪارَ[22].

سر سريراڳ - داستان ٻئين جو سار

اِنسان کي جڳائي ٿو هن سنسار روپي ساگر ۾ سچ جو وڻج ڪري. سندس ڪايا روپي ٻيڙي هڪ ٻي جتا ۽ کهڻي وستو آهي، جا هتي جي لهرن ۽ ويرن جي سٽ سهي نہ سگهندي. باقي ٻہ جي ترشنائن ۽ عيشن جي ور چڙهي ٿو وڃي ڪنهن اوڙاه ۾ پوندي. اِنسان جو ضمير يا وويڪ ئي سچاڻ معلم ۽ ملاح آهي، جنهن جي رهبريءَ هيٺ، (ڏٺيءَ جي تره سان ٿي) هو هي مها ساگر سلامتيءَ سان ٽري ٿو سگهي. سچاڻ ٻيڙياڻي جو ڪم آهي تہ پنهنجي ٻيڙيءَ کي ڏهاڻي مکي ۽ اُنجا ٽن لڳيندو اَچي. هنکي رات ڏينهن بيدار رهڻ گهرجي. ملاحن کي ننڊ هرگز ڦٻڻي ناهي. سناڻي سمنڊ ۾ "سڌر ساز" هئڻ گهرجن ۽ "فرنگين" کان بہ خبردار رهڻ گهرجي، نہ تہ ٻيڙيءَ جو وکر سلامت نہ رهندو.

١- ڪايو ٢- هڪل ٣- شرڪ ڪندڙ، ڪافر ٤- هرهڪ جيو، موت جو ذائقو چکندو ٥- شڪري، وڏي باز ٦- قيامت يا حساب جي ڏينهن، اِنسان پنهنجي ڀاءُ کان پيو ڀڄندو (قران شريف) ٧- ياٿر ٨- پناه ٩- بيسود ١٠- گوڏن ١١- ڪڙڪي ١٢- دولت ١٣- گهر ١٤- ٻوٽيو ١٥- پيغمبر صاحب جو قول ١٦- اَنڌي دنيا ١٧- مثال (حديث ۾ دنيا کي مردار سڏيو ويو آهي.) ١٨- ونڊيءَ، ورهايءَ ١٩- ڪنگالن ٢٠- گهڻو ٢١- قبر جي پٽين ڏانهن اِشارو ٢٢- ڏهڪار.
*هيءَ دنيا، جا پنهنجي ڀتار (دولت جي خاوند) سان بي وفا ٿي آهي، سا توسان ڪئن نباهيندي؟

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

سيئي سَنئين[١]ءِ ڪَرِين، ڪوم مُنجهائين واتَ!*

سُپيرِيان جي ساٿ[٢]، لائو لَڳو[٣] ميڙئين[٤]!

٢

سيئي سُبحانَ جي، ڪَرِ حوالي ڪَمَ،§

تِني تَحقِيقُ تَسلِيمَ[٥] ۾، لاهي غَمَ وَهَمَ،

قادِرُ[٦] ساڻُ ڪَرَمَ[٧]، حاصِل ڪري حاجَ تو.

٣

ڇَڳَنِ ساڻ ڇَڳايُون، اِئَن سَيڪو هوءِ،

تو جِئَن ڪري نه ڪوءِ، ٻِڌِن ساڻ پَلايُون.

٤

ڇَڳا ڪَن ڇَڳايُون[٨]، مَنايُون[٩] مَنَن،

جو وَڙُ[١٠] ڄُڙي[١١] جن سين، سو وَڙُ سيئي ڪَن.

٥‡

مِيَنِ[١٢] مَتي سَمَرا[١٣]، کُهِيَنِ[١٤] سَڌَ ڪرِين،

ساٿُ نِباهيو نين، اِي پَرِ سَندي سَڄڻين.

٦

وِٽُ[١٥] وِڻِجي[١٦] جو جي لَهين، تَ ٻي ڪارِڻ ڪَرِئين ڪا،

سا پَرُوڙِج ڳالهڙي، وَڻجارَنِ وٽان،

موتِي جن هَٽان، آندءِ گهٽي اَدَبَ سين.

٧

اُملَ[١٧] آڇِ مَ اُنِ کي، جي نه پَرُوڙِين مَتِ[١٨]،

جِتِ ڳَنڍِ جيئي جوهَري، ماڻڪ لتهين[١٩] مَتِ[٢٠]،

جنين سون سين سَتِ[٢١]، تن هٽي رِيءَ[٢٢] رَدِ ڪيو.

٨

سونا! وانءُ صَرافَ سيڻن[٢٣]، لَڏو لاهِ[٢٤] مَ لَڏِ،†

سودو سوني ڇڏ، جتهن ۾ جَواهِرُ ناهِ ڪي.

٩

سونا! وانءُ صَرافَ سيڻن، لَڏو هَڏِ مَ لاهِ،

١- سنئين راه تي ٢- ٽوليءَ سان ٣- جڏو سڏو ٤- ملائين ٥- توڪل ٦- ڏاڍي سگهارو ٧- باجهه ٨- بديون ٩- بدڪارن ١٠- ساوڪ ١١- سوڙنهي ١٢- أنن ١٣- سمر ١٤- تڪلن ١٥- قدر ١٦- سوداگري ١٧- أملهه ماڻڪ ١٨- سڙدو ١٩- لتان تي ٢٠- سڙدو ڪر ٢١- وهنوار ٢٢- ڪچ ٢٣- وت ٢٤- سامان نه لاه يعني سفر ڪرڻ نه ڇڏ.

*شل تون سيني کي سنئين راه تي آڻين ۽ ڪنهن جي وات نه منجهائين.

§ پنهنجا سڀ ڪم ڪاريون ايشور کي سپرد ڪري ڇڏ.

‡ پنتي پيلن ۽ تڪلن کي سڌ ڪري ۽ سندن سامان سڙو اُنن تي رکي، ساري ساٿ کي منزل مقصود تي پهچائڻ، سڄڻن جي ئي ريت آهي.

† اي سون! (سچا انسان) تون کهي صراف (پارکوءَ) وٽ وڃ ۽ ويهي نه رهه، سفر (ڳولا) ڪر.

آهي ڪن اُونداهِ، جن جَواهِرَ ضايع ڪيا.

١٠

جُه صَرافَنِ لَڌيو، نه تُون پڻ لَڌِجِ، سونَ!
قَدُرُ لَهَندءِ ڪونَ، نيٺي گَڏيندءِ گَڏوُنءِ[1] سين.

١١

اَڱِهيو ڪانُو ڪَچُ، ماڻِڪَنِ موتَ تي!
پَلَيءِ پايو سَچُ، آڇِيندي لَڄَ مَران!

١٢

ويا سي وِينجهارَ! هيرو[2] لالُ وِنڌِين[3] جي،
تنِين سُندا پويان، سِيهي[4] لَهَنِ نه سارَ،
ڪُنِين ڪُتِ[5] لُهارَ، هاڻي اُنِين[6] پيٺِيِين.

١٣

وَڃَن مَ وِينجهارَ! پاڻِيَت[7] جي پَرَکَا[8]،
کَٿِيرُ[9] پايو اَکِيِين، لَهَن سيکهن[10] سارَ،
موليءِ جي مِزاجَ جو، قَدرُ[11] مَنجهِ[12] ڪنارَ،
صَرافِنِئُون[13] ڏارَ[14]، ماڻِڪَ مُلاحِظو ٿئي!

١٤

تا صَرافَ سُڄَنِ[15]، ٻاڻُ ڪونا ئِين جوهَري،
ماڻِڪُ ڪري مُٺِ ۾، وانءِ وَٺي وَٽِ ڪَنِ،
سندس ڪي سَيَدُ چئي، کهڙو قَدُرُ ڪَنِ؟
پاڻِيَتُ ٿي پَرکَنِ، ڪِ ڪَنچَلُ[16] گَڏِين ڪَچَ[17] سين؟

*١٥

اَمُلُ، اَساري[18] ٻَئي، ٻوري[19]! ٻِڪُـءِ جِتِ،
ڪُهُ نه رُنءِ لِتِ، ٻئي اَڏَ هَٽِ ڪري؟

*١٦

اَمُلُ، اَساري ٻَئي، ٻوري! ٻِڪُـءِ جيئن،
وانءِ صَرافِنِ سيئن، ٻئي اَڏَ هَٽِ ڪري.

*١٧

ماڻِڪُ، مُڏَ[20] هَٽان، پيٽيءِ[21] ۾ پُرزا ٿيو!
سڄو تان، سَيَدُ چئي، لَهي لَکُ سَوا،
ٻِڳي ٻُڃاڻا، ٻَڌَ[22] مان پَري ٿيو.

١- پنل جو لوٺو، مٺ، ڪھڙو ٢- هيرن ۽ لالن کي سوراخ ڪيندڙ ٣- سوراخ ڪن (نهايت نفيس ڪم آهي) ٤- شيهي (ڪچ ڪوڙ) ٥- خسيس ڏاڍو ٦- ماڻِن تي ٧- آبدار موتي ٨- پارکو ٩- نعيڙو شيشو، خوردبيني ١٠- پرک، شناس ١١- گڻ ١٢- ٻاهريون پاسو ١٣- صرافن کان ١٤- جوکو ١٥- سڃهن ١٦- ڪنچن، سون ١٧- ڪچ، مٺ ١٨- ويسرو ٿي ١٩- پورڙي ٢٠- وسوڙل ٢١- صندوق (هتي انساني ديهيءَ ڏانهن اشارو) ٢٢- ملهه، مرتبي.
* انسان ٻاڻ سان روحاني جوهر (ماڻڪ) کڻي آيو هو، جو هتي اچي ضايع ڪيو اٿس. هن ڪايا روپي پيٽيءَ ۾ انسان اصلوڪو آتمڪ ماڻڪ پرزا ڪري وڃايو آهي. انجو اصلوڪو ملهه اَڪٿ آهي، پر ٻِڳي ڪان پوءِ اهو پنهنجي پد (مرتبي يا ملهه) ڪان ڪريو پوي. روحاني صراف ئي انکي درست ڪري، اصلوڪي روپ ۽ پدويءَ تي رسائي سگهن ٿا.

Gul Hayat Institute

١٨

جِتي ماڻڪ ماڳ[1]، تِتي چوران تَڪيو[2]،
سَنئون[3] تن سَياڳَن، اَمُلُ جن اوباهيو[4].*

١٩

چورُ[5] اَيو اِئن چوءِ، تہ آئون اُهوئي آهيان،
جي اَسي اَکِيُن هوءِ، تہ لِکي[6] کي ڪونہ لَهي.

وائي

جاڳو، يارا! جيڏِيُون! پاڻُ[7] پَرَنجي،
جاڳو جوشان[8]، جيڏِيُون! پاڻُ پَرَنجي.
هلندي حَبيبَن[9] ڏي، ويلو[10] وِڃ نہ ڪجي،
مَتان اِهس[11] اسري، پَتنگ جئن پچجي،
عَرضُ اَحوالُ اُن کي، چگيءَ پَت[12] چئجي،
کري نيازُ نِڪتو[13]، واحدَ[14] ڏي وَرجي[15]،
آهي موتُ مِڙن تي، گوڙيُون[16] ڪيو گجي،
اَجل[17] ايندءِ اوچتو، جو سدا تو سُجي[18]،
اڳيان اُونداهيءَ جو، سَمَرُ ساڻُ ڪجي،
کَڻُ تون قوُتُ قبرَ جو، گهڻو تو گهرجي،
آگو عيبَ اوهانجا، پَڪيا[19] ٻُجهَ ٻُجهي[20]،
جيڪي وَهي وُجوُدَ[21] ۾، صاحبُ سو سمجهي،
ٻِجي داءِ[22] ڏِٺيءَ جي، جيڪو ٻِيءَ پَجي[23]،
اَمُنُ[24] آهي اُنَ کي، جو مَنجهہ اَللہ اَجهي[25].§

سر سريراڳ - داستان چوٿين جو سار

توڪل ۾ وڏي برڪت آهي. جو اِنسان پنهنجا ڪارج، ايشور يا رب کي ٿو سونپي، تنهنجي هو ٽرت اَچيو سار لهي. ڏٺي، ٻرن سان بہ چڱو آهي. اَفسوس جو هن زماني ۾ سون (سچ) جو قدر نہ رهيو آهي. سچا صراف بہ ويچارا لڏي ويا آهن. وڻجهارن جي جاءِ تي هينئر لهارن اَچي ديرو ڪيو آهي. اِنسان، هن دنيا ۾ اَچي، پنهنجو روحاني جوهر کوهي وِڃو آهي. پاڻ سان هو اَملهہ ماڻڪ کڻي آيو آهي، پر شيطان روپي چور کان اُنکي بچائي نہ ٿو سگهي. هن دنيا ۾ ڪائو اَگهي ٿو ۽ ماڻڪن جو مان ڪونهي. شل سچا وڻجهار نہ وڃن. سياڳا اُهي آهن، جي پاڻسان کڻي آندل موتي، هتان سلامتيءَ سان بچائي ٿا وڃن. سڀي سوڀ اُنهنجي آهي.
”سنئون تن سياڳن، اَمل جن اوباهيو.“

١- آستان ٢- ماڳ ٣- سنو ٤- سلامتيءَ سان پار ڪيو ٥- شيطان، جو اِنسان جي ساڄهہ چورائو وٺي ٦- شيطان، جو لڪيو اَچيو حملو ڪري ٧- اَرپڻ ڪجي ٨- شوق وچان ٩- محبوبن ١٠- اَوير ١١- تڪلو ١٢- طرح، نموني ١٣- نسورو ١٤- ڏٺيءَ ١٥- رجوع ٿجي ١٦- ڪڙڪا ١٧- موت ١٨- سجهي ١٩- لڪل ٢٠- جاڳي ٢١- جان ٢٢- ڊپ ٢٣- خوف ٢٤- سلامتي ٢٥- سون.
*اُهي نصيب وارا آهن، جن پنهنجي اَمل ماڻڪ (روح) کي شيطان جي چنبي کان بچائي ورتو.
§اُنهن کي ئي آرام آهي، جن اَللہ جو اَجهو ورتو آهي.

داستان پنجون

١

مون ٿي چيءِ، ڪانڌَ! ﭘﭥي[1] پاڙ[2] ۾ مَڪُڙي،
سِڙهَ پُراڻا پاندَ، لَهريوُن سَهي[3] لڳنديوُن.*

٢

لَهرين ليکو ناهِ ڪو، جتِ ڪَهڙَ ڪُنَ ڪارا،
آڇاڙا[4] عَميقَ جا، اَڇَنِ اوپارا،
اُتي آسارا![5] وير وِڙهنديءَ ويسرا![6]

٣

وير وِڙهنديءَ ويسرا! اُتي تُوهُ طَلَبِ،
سائرَ[7] ڪنهن سَبَبِ، ڪالهه نه وِڌءُ ڪُنَ ۾.

٤

ڪالهه وڌائين ڪُنَ ۾، جاڏا[8] جُنگ[9] جَهازَ،
تُنهنجي اَڄُ تَرارَ[10]، آهي آرَ[11] اَکينِ ۾.§

٥

آهي آرَ اَکينِ ۾، ناکُئا! ڪَڄِ نگاهَ،
وڏا بيڙا بوڙِيا، سائرَ ڏيئي[12] ساهَ،
مُلاحظو[13]، مَلاحَ! ڪَڄِ ڪو اِنهيءَ ڪُنَ جو.

٦

مُلاحِظو مَهراڻَ جو، مُوڙِ ۾ لاهِ مَناءِ[14]،
سامُونڊي! سَنيالِ ڪي! سُمهڻَ آيءِ ساءِ[15]،
جاڳي جَرَ[16] مٿاءِ، تاري وانءِ تَرارَ کي.

٧‡

تاري وانءِ تَرارَ کي، منجهان موجَ، مَلاحَ!
دانهوُن ڪَنِ درياهَ جون، اونهي[17] جا آگاهَ[18]،
سُونهَنِ[19] جي صَلاحَ، وَٺُ ته وير لنگهي وَڃِين.

٨

سُونهان سُڏيون[20] ڏينِ، هنَ ديواني درياهَ جون،
ڪوُڙ اوڏائي ڪين ڪي، رُڳو سَچَ سودينِ،
عجز[21] جو اَڏَ راس ڪي، وَکَرُ وِهائينِ،
ساٿُ[22] نباهيو نينِ، ثابتُ اِنهيءَ سيرَ مان.

٩

ثابتُ لنگهيا سيرَ، لَهرين لوڏيا ڪين ڪي،
وَڃي پهتا پارَ کي، نِرتوُن[23] منجهان نيرَ[24]،

Gul Hayat Institute

١- پتار ٢- جهوني، پراڻي ٣- ضرور ٤- اُڇون لهرون ٥- غافل ٦- سست ٧- ساگر ٨- ياري
٩- پربت جيڏا ١٠- بيڙي ١١- پاڻيءَ جي لک ١٢- ٿوڪجي ١٣- خوف ١٤- من تان ١٥- لذت
١٦- جل ١٧- سمنڊ ١٨- جاڻو (اونهي جا آگاهَ=ساگر جا جاڻو، هتي ڪامل اِنسان) ١٩- رهبرن
٢٠- خبرون ٢١- زاري، نيزاري، وينتي ٢٢- ٽولي ٢٣- سڪ مان ٢٤- ساگر.

*سڙه جا پاند پراڻا آهن ۽ لهرين به ضرور لڳنديون.

§سير (سمنڊ) جي اکين ۾ اَڄ تنهنجي بيڙي آهي (ساگر اَڄ تنهنجي بيڙيءَ کي تاڙيو وينو آهي؛ ڪنهن مهل به سٽ ڏيئي غرق ڪري ڇڏيندس).

‡اي ملاح! تون بيڙيءَ لهرين مٿان سلامتيءَ سان هاڪاري وڃ. ساگر جا جاڻو اُنجي خطرن کان آگاهه ڪن ٿا. رهبرن جي هدايت تي هل ته خير ۽ خوبيءَ سان وير مان پار اُڪرين.

ماءِ! پهتا ميرَ، پارِ اَنگهياٽون پاجهہ سين.

١٠

تون ويسرو، وير! ساٿين سنيت[2] پند جي،
جوڙي جُنگ جهاز كي، كوڙ[3] هٽائج كير[4]،
وهي وڻجارن[5] جي، بندر ڏانهن بهير،
گهر تنين جي كير[6]، جن لاڳيدار[7] لنگهائيا.

١١

قرقل[8]، قوتا، پارچا[9]، پاڻيٺ[10] پاتائون[11]،
كونيون قيمت سنديون، ڪر ۾[12] تاڪيائون[13]،
لاڄن منجهہ، لطيف چئي، بيڙا بڌائون[14]،
نذر[15] نبيءَ جام جو، چڙهندي چيائون،
جي چوهي[16] ڇوڙيائون، سي بيڙيون رکين پاجهہ سين!

١٢

وچين[17] جان ويهي، جر پلؤ پائيان[18]،
"تڙ بيڙا! گهر سبرين[19]!" اوسه اِي پيٺي،*
جڻ وڻجارو سين وكرين، سرها سيٺي،
حرمت[20] ساڻ حبيب جي، سونگيا[21] نہ سيٺي،
پاڻهين اوءِ[22] پيهي، كنڌ[23] كيڙائو[24] آئيا.

وائي

عمر سڀ عبث[25]، ويل[26] وڃايم، وقت وڃايم پانهنجا!
ويٺي لكيو لوڙيان[27]، جيڪي ڪيڙو مس[28]!
اچي اياڳين كي، راسخ[29]! اچي رس!
حال منهنجو هڙو جهڙو، تان تون پريم[30]! پس.
قلب جو كارو تيو، كاتب[31]! لاهين كس[32]!

سر سريراڳ - داستان پنجين جو سار

هن مها ساگر ۾ كنن ۽ لهرن جو نہ شمار آهي، نہ انت. ساگر وڏا جهاز كن ۾ پنهنجي پيٽ ۾ هنيو ڇڏي. اِنهيءَ كري ملاح (اِنسان) كي گهرجي تہ هر وقت سجاڳ رهي ۽ تر جيتري بہ غفلت نہ كري. وڏا وڏا سونهان بہ هن ديواني درياھ كان پناھ ۽ امن پيا گهرن. سچ جا سوداگر، عجز ۽ آراڌنائن جي وسيلي ۽ ڌڻيءَ جي مهر سان، هن سير مان ثابت لنگهيو وڃن. مهراڻ ۾ لهرن جو ليكو كونهي ۽ منجهس "كپر كن كارا" آهن. عميق جا آچاڙا هر وقت اوبارا پيا اچن. سونهن جي صلاح سان ئي هن سير مان ثابت لنگهي سگهبو. هو سچ سوديندڙ آهن ۽ هننكي ئي ڄاڻ آهي تہ ساٿ كي كئن ثابت سير مان پار اكارجي.
"ساٿ نباهيو نين، ثابت اِنهيءَ سير مان."

١- سمنڊ ٢- سانباهو ٣- شوق وچان ٤- كليون ٥- قافلو، ساٿ ٦- واڌايون ٧- محصول اڳاريندڙ ٨- لؤنگ ٩- كپڙا ١٠- آبدار موتي ١١- پراپت كيائون ١٢- لوي ۾ ١٣- بند كيائون ١٤- رسن ١٥- نذرانو ١٦- لكي واءُ ١٧- ٽين نماز جي وقت، ٽيهري ١٨- پلؤ پايان ١٩- پور ٢٠- مجابي ٢١- محصول كري روكيا ٢٢- اهي ٢٣- ولايتون ٢٤- گهمندڙ ٢٥- فضول ٢٦- وقت ٢٧- پوڳيان ٢٨- تقدير جي مس قلم ٢٩- هلنديءَ وارا ٣٠- پرين ٣١- اي ورڌاتا جا آنگ لكندڙ! ٣٢- كٽ.
*مونكي اِهوئي فكر آهي تہ شل بيڙا تڙ لڳي ۽ پرين گهر ۾ سلامتيءَ سان اچي پهچن.

داستان ڇهون

١

ٽانگهي[1] ۾ ٽاڪِي[2]، ٻُڌُ ٻِنهين جو ٻُرهو،
اُونهي[3] ۾ آڪِي، ڪونهَ ڏيندءِ ڪو ٻيو!

٢

ٽارُو ٽِرِيو وڃن، نمِيا وڏا واهڙا،*
هيءَ! ٻرا! اَٽارُن[4] جنِ ٻُرا مَٽن مولهِيا[5].*

٣

ڏوري لهُه ڏاٽارُ[6]، جِمَ وِهين ويسرو!
هَڪيو هونبِج هوشيارُ، ڪنوڻ[7] ڪنوڻديءَ اوچتي.

٤

سُتين ڪهڙيءَ سارَ؟ وِڃُ ڪنونديءَ ويسرا!
تو جيڏا تو يارَ، لهرِن لهوارا[8] ڪيا.

٥

سُتين سَنجهيئي، وڃُ ڪنونديءَ ويسرا!
ويرَ وَري ويٺي، اَسارِن[9] ٽان اوچتي.

٦

ڪنوڻ ڪنوايو، آيءَ نندُ اَياڳَ کي!
جيئن نه ٻڏُ پانيو، ڪري ٽوائي[10] ٽن کي.

٧

سامُونڊي! تو سَنبَهيِن[11]، ساجو جَهلِ سُڪاڻُ،
لَڳي واءُ وَڏاندَرو[12]، مُنجهائي مَهراڻُ،
جنين پانيو پاڻُ، ڪري ٽوائي ٽن کي.§

٨

ٽڪو سُک ٽڪَٽين[13]، نه ويساندِ[14] نٽين[15]،
جيڪا اَچيٽي سامُهين، پانٽين سا سَٽٽين!‡
مُوڙي ڪوهُ مَٽين[16]؟ جٽن سَچيون[17] راليون سُمهين!

٩

اَهُڪي راهَ اَللّهَ جي، اَهُڪي، اَهُڪيءَ پَٽ[18]،
هوءَ جي ڏيهائي[19] ڏيهَ جا، ٽن ٻڌ مُوڙهي مَت،
آچارُن[20] اَهَت[21]، گهڙجِ گهاٽي نينهن سين.

١٠

مَ ڪي هينچِ مَ هورچِ، ٽرسُ مَ، ٽاڻ جَهازَ کي،†
چَوُ ڪلمو مُحَمَّدُ ٽي، نه اَڳيان اَچيٽي اوچ[22]،
سَهُڪيءَ پَت[23]، سَيوجَهه[24] اُنهيجي مَڪي ٻُڪي مَڪُڙي.

١- ٽانگهي پاڻيءَ ۾ ٢- ڇڪي ٣- اُونهي پاڻيءَ ۾ ٤- اَڻ ٽارن ٥- ٻُڏُون ٦- ڏٽي ٧- وڄ ٨- غرق ڪيا ٩- غافلن ١٠- ٻتال ١١- ٻختو ١٢- خوفناڪ ١٣- ٽارن کي ١٤- آرام ١٥- نهرن کي ١٦- ناٽو ١٧- ڳٽين ١٨- طرح ١٩- ٽر جا رهاڪو (روحاني دنيا جا ڄاڻو) ٢٠- روحاني لهرين ۾ ٢١- اَٽنڙ ٢٢- پل ٢٣- آسانيءَ سان ٢٤- اي داناه!

*ٽارن يعني ٽياڳين يا ويراڳين لاءِ سنسار روپي ساگر ٽرڻ آسان آهي. اَفسوس آهي اَڻ ٽارن يعني عام ماڻهن جي حال تي، جي مٽن تي وڏيون ٻِڳون ٻڌي يعني دنيوي بار کنيو، پيا هلن.

§جن خودي ڪٽي، تنکي ئي هي سنسار روپي ساگر ٻتال ٿو ڪري.

‡جيڪي ٻنا ڪنهن جفاڪشيءَ جي ٿو مليٽي، تنهنکي ئي نعمت پيو سمجهين.

†هيٺن هونٽن نه ڪر (گهٽون گوهيون نه ڏي)، ويل نه وڃاءِ، جهاز کي هڪدم هاڪار.

١١

تَنَ ۾ تَرازَ تورَ جي، گهٽو لَہُ گهوري،*
اَدَبَ ۽ اِخلاص[1] جا، سِٽَڙه بَدَجِ سوري[2]،
وَکُرُ وِيَنتِيُن جو، تنهن ۾ پاءِ توري،
تہ عادَنِئُون[3] اوري، تُنهنجو تَوائي نہ ٿئي.

١٢

توٽي تَوائي، توءِ تُنهنجو آسرو!
سَجَڻُ کَڻِي[4] لائي، کِيرُون ڏِينديِس جيڏِيين.

١٣

وِيہُ تون وِساري، چَندا جي چُلَڻ[5] جا،
جو لَکَ لهرِيون[6] ڏي، ڪر ساڃاهِ تنهن سمنڊَ سِين.

١٤

سمنڊُ جي سيوِڻ[7]، تنِين ماڻڪَ ميڙيا،
ڇِلَرَ[8] جي چوئِين، تن سانکوڙا[9] ۽ سُنيوُن[10].§

وائي

هي جي، هو جي لَکَ! مون مارِيندا لَکَ!
يا والِي! ڪيئن نہ اوڏيءَ[11] چَکَ،
اَنتُ[12] نہ ڏجي عامَ کي، لوڪان ڪجي لِکَ،
پاڻَ ۾ پارِيُون[13] ڪري، نِينهَن وَهائجي نِکَ[14].‡

سر سريراڳ ـ داستان ڇهين جو سار

اِنسان کي هردم هوشيار رهڻو آهي، ڇو تہ موت روپي کنوڻ شايد ڪنهن بہ وقت اَچي مٿان ڪڙڪيس. هن دنيا ۾ اَهي ٿي خطا ٿا کائين، جن خودي نہ ڇڏي آهي. ويسلن مٿان اوچتو وير چڙهي ٿي وڃي. ڪائنات ۾ ڪنهن بہ وستوءَ کي سک يا آرام ناهي. اِنسان کي بہ واجب آهي تہ آرام ۽ عيش کي ڇڏي، پنهنجي رب کي رِجهائي ۽ سچي مُرڙي ڪٺي. روحاني راه لاشڪ ڏکي آهي، پر جي عشق ڪهاڻو آهي تہ سڀ مشڪلاتون ماٺ ٿيو وڃن. هن دنيا روپي ساگر ۾ هي سرير روپي جهاز نهايت خبرداريءَ سان هلائڻ گهرجي. اُن ۾ اَدب ۽ سچائيءَ جا سٽڙه ۽ وينتين جو وکر هئڻ گهرجي. حقيقي وات اُهڙي تہ اوکي آهي، جو ڪاملن جون مٿيون بہ منجهيو وڃن. ”آڇاڙان اَبت، گهرج گهاٽي نينهن سين.“

•

”سر سريراڳ“ـ هي سر، ڇهن مول سرن مان هڪ آهي. هن سر جي ڳائڻ جو وقت شام جو ۴ کان ۸ ٿائين آهي. مول ڇهہ سر هي آهن: ڀيرو، هندول، ميگهہ، سريراڳ، ديپڪ ۽ مالڪوس. هرهڪ سر لاءِ چار ڪلاڪ مقرر ٿيل آهن. ڳائڻ جو دؤر، سرن جي مٿئين سلسلي موجب، اَسر جو ۴ بجي کان شروع ٿو ٿئي.

١- سچائي ٢- چڪي ٣- عدن بندر کان يعني روحاني مقصد کان ۴- گلي سان لڳائي ۵- پاڻيءَ جو چلڪڻ ٦- ڏيت ٧- پوڄين ٨- هلڪيون ٻيڙيون، چار ٩- سنک، ڪوڏ ١٠- سنيءَ جو جمع ١١- ويڇڙائي ١٢- راز ١٣- وسڪارا (نينهن جي ڳوڙهن جا) ١۴- نهر.
*گهٽي ساڏنا يا جتن ڪري، اَندر ۾ نئي ڏٽيءَ جي لطف جي ٻيڙي هٿ ڪر.
§جيڪي هلڪيون ٻيڙيون يا چار پيا لڪين، تن جي نصيب ۾ ڪوڏ ۽ سنيون آهن.
‡اَندر ۾ ڳجها لڙڪ ڳاڙي، پرت جي نهر وهائڻ گهرجي.

Gul Hayat Institute

سُر سامونڊي

داستان پهريون

1

ٻيڙا[1] پاسي ڳهار[2]، آيل! سامونڊين جي،
وجهي جي جڏڄار[3]، جم وڃنئي اوهري[4].

2

ٻيڙا پاسي ٻچ، آيل! سامونڊين جي،
مَن ٻر ٻاري مچ، جم وڃنئي اوهري.

3

ٻيڙا پاسي ويهه، آيل! سامونڊين جي،
ڪون ويسري وِڪ ڪڍين، هو ٻوريندا[5] پرڏيهه،
سمنڊ جن ساڻيهه[6]، ڪوهه نه ويئين تن سين؟

4

جان اُٺندين تان آءُ، هٽي هَٿُ ٻکيين،
لڳي واءُ سُواءُ[7]، سِڙهه سانباهي[8] نه سهي.

5

ننگر جان نه ڪڍڻ، وانءُ وهلي[9] نڪري،
مچڻ[10] ڏيهه[11] وڃڻ، ناڙيون[12] ٻوري[13] ناڪئا.

6

ننگر[14] ۽ ناڙيون، ٻيڙا ڪڍي ٻڌ ٿيا،
ٻنڌر ٻازاريون، سُڃا سامونڊين ري.

7

ننگرئون نيٽين، مَن[15] اوليءَ[16] نه اوهري[17]،*
سَباجهين سيٽين، پاڻي ڳُڻ[18] رکيو[19] هنئون.§

8

سيٺي جوين ڏينهن، جڏهن سڄڻ سفر هليا!

١- لنگر ٻڌڻ لاءِ نوڙي ٢- ڳڌار ٣- جڏڄال ٤- ٻيڙيون هاڪاري ٥- ويندا ٦- وطن ٧- سڻائو واءُ ٨- تنهنجو سانباهو ٩- سگهي ١٠- مڻان ١١- ديس (سمنڊ ڏانهن اشارو) ١٢- چم جون نوڙيون ١٣- وڏهي سيڙهي ١٤- لنگر ١٥- اورلي ١٦- ٻيڙيءَ جي ڳن سان ١٧- ڏڪجي ١٨- ڳڻ، رسا ١٩- سوگهو ڪيو.

*منهنجو من يا هردو، ٻيڙيءَ جي ڳن سان ۽ لنگر جي پر مان ڏڪجي نه ٿو سگهي.

§منهنجي سباجهي سڄڻ، پنهنجي ڳڻن سان (يا رسا وجهي) منهنجو هنئون قابو ڪيو آهي.

رُئان رَهنِ نہ سُمهِرِن، آيَلِ! ڪَريان ڪيئن؟
مونکي چاڙهي چيئن[١]، ويو وَڻجارو اوهِري!*

٩

نہ سي ٽڙ[٢] هوڙاڪ، نہ وايُون وَڻجارَن جون!
سَرتيُون! ساموٺڊين جا، اُڃ ڪِيا چِڪيمِ چاڪ[٣]،
مارِيمِ فراق، پاڙيچيُون[٤]! پِرين جاء.

١٠

وِيا اوهِري اوء، مونکي ڇڏي ماڳهين،§
جُڳَن جا جُڳ، ٿيا، لِئان نہ مولِيو ڪوء!§
ڳُونڌُرُ[٥] مارِيندوء، وِيچاري! وِئن[٦] جوء.

١١

اُونهي ۾ اوهِري، جڏهن جي ويا،
سانداري[٧] سَمونڊ جي، نِهوڙي نِيا!
وڃي لِيت پيا، جِت نهايَت[٨] ناه ڪا!‡

١٢

اُونهي ۾ اوهِري، جڏهن ويا جي،
موٽي ماڳ نہ آئيا، ماء! ساموٺڊي سي،
ڪارو[٩] لنبين ڪي، جيڪُسِ وَهُ[١٠] وري ويو!†

١٣

اوڙاه[١١] ويا نہ وَرِيا، آئون تنهن ماري وِيئا!
ڪري ساموٺڊي سيڻ[١٢]، جُسي جارُ پرائيو!

١٤

جي وِيَڙَمِ اَڄُ سي ڪڏهن ايندا مان گَري؟
پِريان جي هُنَ[١٣] پارَ ڏي، وڃي ڏنڪي[١٤] ڏَڃُ،
ساموٺڊيڪو ڏَجهُ[١٥]، ماء! مارِيندُم ڪڏهين!

١٥

اَهرِيا جيئائين[١٦]، پُڪَنِ[١٧] لن ٽڙائيين!×
ساموٺڊين، سائين! واء سَڻائو وارِئين!

١٦

ساموٺڊي ساري، مٿي ٽَڙ ڳُداريان،
مونکي ٿِي ماري، اُنِن سَندي ڳالهڙي!

١٧

ساموٺڊيء ساري، ماء! منهنجو جِندڙو،

١- چڪيا ٿي ٢- ٻيڙيون ٣- زخم ٤- پاڙي واريون ٥- غم ٦- ويلن (پرديس ۾ ويل پرين) ٧- ساگر جي سير ٨- اَنت ٩- سمنڊ (ڪارو پاڻي) ١٠- پاڻيء جي لک ١١- سخن ١٢- غم ١٣- چمڪي ١٤- جهمڪي ١٥- غم ١٦- جتان ٿي ١٧- (شل) پهچن.

*مونکي چڪيا ٿي چاڙهي، وڻجارو (منهنجو پتار) ٻيڙي هاڪاري هليو ويو.

§وڻجاريء جي من ۾ شنڪا ٿي اُٿي ته هو شايد ٻيڙي هاڪاري، مونکي هميشه لاء ڇڏي ويو آهي. هو شايد اُتي وڃي پهتو آهي، جتان جڳن تائين بہ ڪو جهان ۾ ڪونہ ٿو موٽي.

‡هو وڃي اُنهيء هنڌ پهتا، جنهنجو ڪنهن کي بہ اَنت ٿي ڪونهي.

†شايد هنن مٿان سمنڊ (ڪاري) جو لڪو وهڪرو اچي ويو (هو ساگر ۾ سمائجي ويا).

×جن ٽڙن تان هو اُسهيا هوا، ان ٽڙن تي شل وري سک سان اچي پهچن.

بندر ويهاري، وڃي لاٿا ڏينهڙا.

١٨

ساموندي[1] ڪو سڳ، آهي ڳوندر ڳاڏئون،
انگن[2] چاڙهي اڳ[3]، ويو وڻجارو اوهري!

١٩

وڃيئي وسري شال! جو تون سودو سکيو،
آيا آئين ڪال، پڻ تو سفر سنبهين!

٢٠

ڳريو[4] جهليو روءِ، مٿي مهري[5] هنڙا،
ڪوءِ! سودو سندوءِ، جو تون، پوليا[6]! سکيو.

٢١

الوڙڻ[7] نه ڏئي، ور[8] وڏائين ونجهه ڪي،
ره اجوڪي راتڙي، لالن! مون لائي،
وڃ[9] م قوڙائي، ايڏي سفر، سهرين!

٢٢

جيڪس نٻر[10] نينهن سندوم، جنهن مون ٻيڙي هن ٻيليو،[11]*
سعيو ساموندين سين، اکين تان نه ڪيوم،
وڃڻ منجهه هئوم، پاڻ[12] واڪي[13] رس[14] سين.§

٢٣

ٻيڙيءَ جي پٽن[15]، نيهن نه کهي لن سين،
اپيون ڏنب ڏسن، جه سڙه[16] ڏيئي سير ٿيا.

٢٤

هنڙو ٻيڙيءَ جان، ڏاڙ[17] پئي ڏينهن ٿيا!‡
پڇيو تان نه پريان، ڪرلاهو[18] تي ڪڏهين.

٢٥

تن جنين جي تانگ[19]، سي سڄڻ سفر هليا،
لڄ لاس، لطيف چئي، ڪڏهن ايندم؟ ڪانگ!
ڪنهن سنا[20]ٽي سانگ[21]، پرين پرڏيهي ڪيا.

٢٦

تان ڪي لڄ ڪانگ! ڪڏهن ايندا مان ڳري؟
سيڻن ڪارڻ سانگ[22]، مون تان گهٽيئي ڪيا.

٢٧

سر[23] نسريا پاندم[24] اٿر[25] لڳا، آءُ پرين!
مون لو ڪارڻ، ڪانڌا! سهسين سڪائون ڪيون.

١- ناڻو ٢- سورين لي ٣- جسم ٤- ٻيڙيءَ جي ڳن ٻڌڻ لاءِ ڪلو ٥- ٻيڙيءَ جي منهن يا اڳياريءَ ڪي ٦- اي پريتم ٧- اولي سان هلائڻ ٨- پاڪر ٩- جدائي ڏيئي ١٠- ڪمزور ١١- (ٻيڙيءَ کي) ڌڪي هلايو ١٢- ٻيڙيءَ منجهه ١٣- وراڪا ڏيئي ١٤- نوڙي ١٥- ڳنڍارين ١٦- جڏهن ١٧- اوڙ ١٨- سار لهندڙ ١٩- تانگهه ٢٠- ضروري ٢١- سبب ٢٢- لباس، حيلا ٢٣- واهن لي اٿر لڳڻ سان ساوا ٿيندڙ سلا ٢٤- اپريا ٢٥- چوڻيون (سلن جون).

*شايد منهنجو پريم ڪچو هو، جو منهنجي ٻيني لي ٻيڙيءَ کي ڌڪي هلائي ويو.

§جيڪر رسيءَ جي وراڪن ۾ ويڙهجي، پاڻ ڪٺي ٻيڙيءَ ۾ وڃهان ها.

‡جنهن ٻيڙي ڪنهن خراب لڙ لي پوڻ ڪري ٻري حالت کي رسندي آهي، تنهن ڳچ ڏينهن جي وڇوڙي ڪري، منهنجو من بيحال ٿيو آهي.

Gul Hayat Institute

٢٨

سَرَ[3]، لوهِيڙا[2] ڳِپيا، ڪُسَرَ[1] نِسريا،

تو ڪِئن وِسِريا، ٻوليا! ڏيهن اَچڻ جا؟

٢٩

جيڪر اَچي هاڻِ، تہ ڪريان رُوحَ رِچَنديُون[4]،

آيَلِ! ٻولئي ساڻُ، هوندَ ڳِرِ[5] لڳي ڳالهيُون ڪريان.

٣٠

آيَلِ! ٻولئي ساڻُ، اَچي تہ جهيڙيان[6]،

لايَءِ ڏِينهن گهڻا، مون سين ڪَيَءِ ٽوڙڙا.

٣١

ٻوليو وِيڙو ڏُورِ، لي تي سيءِ[7] گُذارِيان،

مادَرِ! مُون مَچورِ، ناٿَ[8] پَدَرِ[9] پوندي پِرينءِ ري.*

٣٢

لاهيندا ٿي ڪَنِ، ڳالهيون هَلَڻَ سَنديُون،

ڏِيندا مُون ڏُکَنِ، وَهَ[10] وِڄهندا جندڙو!

٣٣

مونکي جِيارِيو، پِرِينِ جي ڳالهه ڪري،

ٻَنو اَڄُ اَڏِيو، هِنڙو ڪوٽَ[11] بُرجَ[12] جِئن §

٣٤

وانءُ وڃِي واٽِ، هِنڙا[13]! ماڳُ پِرِينِ جو،

ڇُمِيو ڇَمُ چائِٽِ، هوءِ جا سَندي سَڄَڻين.

٣٥

آئُون جن آساري[14]، مَتي تَرَ گُذارِيان،

مونکي وِساري، شال مَ وڃن اوهِري!

٣٦

سَنهي[15] لَڪِ[16]، نَڪ سَنئين، ڪَجَلَ[17] ڀِنَن نيڻَ‡

سامُونڊِي! مون سيڻَ، ڪِ تو ڪالهہ لَنگهائِيا؟‡

٣٧

هي سَجَڻ سيڻِيءَ[18]، جي مون ڪوڏَ نهارِيا،

اِيندَمِ جان پِيهي، تہ سَڀ لاهيندَمِ ڏُکڙا.

٣٨

چِمڪيُون چَوڏارِ، ڏَڄوُن[19] ڏازِيڄن[20] جِوُن،

ماءِ! سامُونڊي آئِيا، سَهسين ڪَري سينگارَ،

اُنِين جي ٻَهارَ[21]، ڪالهونڪَرَ ڪانگَ ڪري.

١- جبلن ۽ ٽڪرن ۾ گهڻو ٿيندڙ ۽ ڳاڙها گل پيدا ڪندڙ وڻ ٢- ڪِپ جهليو ٣- رڌي سر يا ڪانهه ٤- دلپسند رهاڻيون ٥- ڳلي سان لائي ٦- جهيڙو ڪريان ٧- لڏهمڪري ٨- سنا سور نہ جاڳاءِ ٩- نہ تہ ١٠- درياه جي ٽڪي وهڪ ۾ ١١- قلعي جي ١٢- ٽلهه ١٣- چڪاس لهہ ١٤- آسري ١٥- چيلهہ ١٦- نڪ ١٧- سرمي ڇٽيل ١٨- خوشيءَ وچان ١٩- جهنڊيون ٢٠- شاهوڪارن ٢١- ڪالهہ ڪان ولي.

*اي اَمڙ! منهنجي اَندر جي آزار ڪي نہ اُلِلَءِ، نہ تہ پرينءَ لاءِ روئڻ ڪري، منهنجي پڌر ٿي پوندي.

§منهنجو هردو، جو قلعي جي ٽلهه وانگر ٻَنل آهي، تنهنڪي انهين سر اَڏي راس ڪريو.

‡اي سامُونڊي! منهنجو سنهي چيلهہ، سنئين نڪ ۽ سرمي ڇٽيل نيڻن وارو سڄڻ، تو ڪو ڪالهہ سفر ڪندو ڏٺو؟

وائي ١

پرينءِ[١] جي پَنڌان، مونکي جي ڄاڻايِنديوَن،
سي نه ڇِنديوَن.
ٻِلي ڪَري آئيو، ناتارو[٢] ڏيهان[٣]،
ٻِڪِي ڪُتِ[٤] سَڄي ٽِي، لَٿِي جاڪِ[٥] ڳِران[٦]،
سَرتيِن سوُرَ ٻِرائيا، هاڻي هِنَ هَنڌان،
تان ڪي واسُ[٧] وِهائيان، ٻاروچي مُلان،
تان ڪي ڏوُنگَرُ ڏورِيان، جان ڪُڙه[٨] اَندَرِ ساهُ،
مَنيوُن موڪَلَ سَنديوُن، توُن هَڏِ آچ مَ، ماءُ!

وائي ٢

تَڙِ نِهارِيان ٽِي، مُنهنجا بَندَرِ وِيڙا جي،
مانَ سِڙه سُهاڻان سَڄڻين.
اُيِي اوسَه[٩] پائيان، ڪارَڻِ وَڻجاري،
گهڻو اُڪَنڊي[١٠] آهيان، پرينءَ پنهنجي ڪي،
آسائتي آهيان، اَلا! ڪانڌُ اَچي.

وائي ٣

آيَلِ! ڪَريان ڪيئَن[١١]؟ منهنجو نينهُن اَپَلِيو نه رهي،
وِيو وَڻجارو اوهِري، مونکي چاڙهي[١٢] چيِئَن،
ساموُنڊين جي سَڱَ ڪي، رُئان رالو ڏِينهن،
اُڏوهيءَ[١٣] جئَن ڏُڪَڙا، چَڙهيا چونيءَ سيئَن،*
گوُنڌَرَ مٿان جِندڙِي، وَريا وَلِين جيئَن،
مادَرِ! پائِي[١٤] مُندِيوُن، وِچان هاديءَ[١٥] سيئَن[١٦].§

سر ساموُنڊي - داستان ٻيئين جو سار

وڻجاري، پتيءَ جي وڇوڙي ۾ بيحال ٿي پيئي آهي. ساموندين کان سواءِ، ڪيس بندر ۽ بازاريون سڀيئي پيئون لڳن. وڻجاريءَ جي دل ۾ ڪئين خيال پيا اچن. ڪڏهن اِهو ويچار ٿو اچيس ته مبادا منهنجو ڀتار سمنڊ ۾ سمائجي ويو هجي! گوندر، دل کي ولين جيان ويڙهي ويا اٿس؛ چنتائن ۾ چوُر ٿي پيئي آهي ۽ دم دم پنهنجي پرينءَ لاءِ پڇائون ۽ پوڇائون پيئي ڪري. نيٺ اُن ۾ اُچي لڳو آهي. وڻجاريءَ جو هنئڙو هڪ جاءِ ناهي. دل ۾ پيئي چوي ته "منهنجو ڪانڌ موٽي اچي ته ساڻس گهڻن ڏينهن لاءِ جي ڪري جهڳڙو ڪريان." وري چوي ٿي ته "جي هو اچي ته ساڻس جيڪر ڀُر لڳي ڳالهيون ڪريان." نيٺ ڪانگ ٻچار ٿو ڪري ۽ سندس من گهرئي جي موٽي اچڻ جو شڀ ڏينهن اچي ٿو سهڙي.

١- پيچري ڪان ٢- ٻِگل ٻرڻ سچا ڪندڙ (ٻِگل دليون درست ڪندڙ دلبر) ٣- ٻر ڏيهان ٤- ڪت جو ٽانءَ (دل) ٥- ڪس ٦- گهران ٧- سرهاڻ ٨- ڪک ٩- سوڻ ١٠- سڪايل ١١- ڪِجهو ١٢- چکيا ٽي ١٣- ٽائين ١٤- ٻنهي هٿن جون آڱريون وڪوڙي (عاجزيءَ سان هٿ جوڙ ڪري) ١٥- رهبر ١٦- وٽ.

*مونکي چونيءَ ٽائين ڏک اِئين کائي ويا آهن، جئن اُڏوهي ڪاٺ کي کائيندي آهي.

§اي جيجل! مان عاجزيءَ سان هٿ ٻڌي، پنهنجي رهبر (مرشد يا گروءَ) وٽ وينديس.

داستان ٻيو

١

اَڄُ ٻڌا وايُون ڪَنِ، وَڻجارا وَڻجَ جون،

آڻيِ ڀَهرَ آئِنِ، سعيو ڪنهن سَفَرَ جو.

٢

اَڄُ ٻڌا وايُون ڪَنِ، وَڻجارا وَڻجَ جون،

مُون اُپٽي هَليا، بَندَرجَنِ[1] ٽَڙَنِ،

سَرِتيُون! سُورُ سَندِنِ، مُون ماريندو جِندڙي.

٣

اَڄُ ٻڌا وايُون ڪَنِ، وَڻجارا وَڻجَ جون،

هَلڻَ هارا سُپرِيِن، رُڪان ڪان نہ رَهَنِ،

آئُون جَهلِيندي ڪيترو؟ آيِلِ! ساموُنڊينِ،

ٻَگهَہَ چوڙي جَنِ، وِڌا ٻيڙا ٻارِ ۾.

*٤

لاهيان جي نہ چِتان[2]، اَلا! اُنِ مَ وِسران!

مَڙهيو[3] مَنجهارَ[4]، جِيءُ مُنهنجو جَنِ سين.

٥

چِتان جي نہ چُرَنِ، اَلا! اُنِ مَ وِسران!

مُون مَنُ آهي تَنِ، مَڙهيو منجهاران هِنِئين.

§٦

ٽَڙين ٽَنوارِينِ[5]، ماءُ! ساموُنڊي آئِيا،

مونکي جِيارِينِ، وايُون وَڻجارَنِ جون.

٧

اولا ڪٽِي اوُءِ، ٻَگهَہَ چوڙي ٻَندِ ٿِيا،

آيِلِ! ساموُنڊينِ جِي، آهي اَڙانگي[6] جوُءِ،

ڪَڏهن ڏسنديس روُءِ[7]، وري هِنِ اَکِينِ سين؟

‡٨

لَڳِي اُتَرَ هِيرَ، ساموُنڊين سِڙهَہ سَنباهِيا،

نَنگَرَ ڪٽِي ناڪُئا، ٿِيا سَٽاوا سِيرَ،

هِنڙي نتُ اُڪِيرَ، ڪارِي[8] ڪيڙائُنِ جِي.

†٩

لَڳِي اُتَرَ اوهِريا، واهوُندي وَرَنِ،

آئوُن گهٽوني گهوريان، سؤدو ساموُنڊينِ،

اَڱڻِ جِنِ اَچِنِ، عِيدَ[9] وَرِيي اُنِ کي.

١- بندر وارن، بندر جي ٢- چت تان ٣- ڳنڍيو ٤- اندران لي اندران ٥- ٽنوارون ڪن ٦- ماڳ ٧- مهانڊو ٨- ڪاري پاڻيءَ تي سفر ڪندڙن ٩- جشن جو ڏينهن ٿيو.

*جنکي مان پنهنجي چت تان نہ ٿي ميساريان، تنکي شل مان نہ وسران. انهن سان منهنجو اندر ڳنڍيو پيو آهي.

§جيجل! ٽڙن تي وڻجارن جي اچڻ جون ٽنوارون پيئون پون، جي مون ۾ نئين جان ٿيون وجهن.

‡اتر جي هوا لڳڻ سان، ساموندين هاڪاريو. ناڪئا، لنگر ڪٽي، ساگر ۾ سک سان روانا ٿيا آهن ۽ منهنجي هردي کي هردم سمنڊ تي سفر ڪندڙن جي اُڪير آهي.

†اتر لڳڻ سان اُسهيا ۽ ٻهار ۾ موٽندا. مان ساموندين جي وڻج کي ٻن وجهان. جنجي اڱڻ ۾ پرين ٿا اچن، تن لاءِ ڄڻ عيد ٿي (جشن جو ڏينهن ٿيو).

١٠

اَڳِ آئيا جان، نه سَرَتِيوُن! مون سڪ تيا،

اُمَلَ پرينءَ مٺان[1]، ٻرڪيو ٻين ڏيان.

١١

آئي اَنَرَ[2] مُندَ، هِنئين اِڪو نه لهي،

وَٽِين لاڄوُ[3] بندَ، ٻيهَر مکين ٻيڙيوُن.

١٢

لاڄوُ تا لَوَنِ[4]، اَڄِن سِڙهَ اپَٽا[5]،

ڪارڻ ٿن پرينِ، وِٺي واٽ نهاريان.

١٣

سِڙهَ سُڄاڻيو چوء، ماء! سامونڊي آئيا،

مانَ منهنجو هوء، جاني هن جهازَ ۾!

١٤

سِڙهَ ٿي سبيائون، بَندَرَ جَن ٽَڙنِ تي،

سِڙهَ سِبي ساجا ڪري، ڪوُها[6] ڪَنيائون،

ٻيڙوُن ٻڌرنِ ۾، ڇوڙي ڇڏيائون[7]،

لَهريون لنگهيائون، لُطفَ ساڻ لَطيفُ چئي.

١٥

سِڙهَ ٿي سبيائون، ٻندرَ جن ٽَڙنِ ٿي،

مُلّان[8] مُعلِمَ[9] حبرون، پُڇي پوُرِيائوُن،

سُنَڙُ سونِيائون[10]، اَوَتِڙِ[11] ڪِنهن نه اولِيا.*

§ ١٦

بَندَر ديسان ديس، مُلهه نه ملي وارئين،

فقيراڻي ويسِ، اَمُلَ ڏين اَلوريا[12].

١٧

پَتَڻَ پوء[13] پُڇارَ، آن ڪي سِڙهَ ويندا گڏيا؟

اَڪَنڊَ موُن اَپارَ، شالَ منهنجا موٽيا!

‡ ١٨

اَيِيوُن تَڙَ پوُڄين[14]، وَهوُن وَڻجارنِ جون،

آڻيو اَڪا ڏينِ، ڪَتوُري[15]، سموُنڊ ڪي.

١٩

جنين ڪارڻ موُن، تَڙَ پوُڄارا[16] پوُڄيا،

پُنُومِ اميدوُن، سيئي سَجَڻَ آئيا.

٢٠

وانڍُيوُن[17] تيوُن وَرڪِنِ[18]، اَڄا سِڙهَ نه پَڌرا،

١- گهوريو ٢- چِننا ٣- نوڙين جا ڦندڙ ۴- لڏن، جهولين ٥- ڪليل ٦- پختا ٧- وانڍيون يا ٻانڍيون ٨- ڪان ٩- اُسهيا ١٠- ڏوري لڌائون ١١- گمراه ٿيا ١٢- اَڻ لوريا ١٣- پوي ١۴- اِستريون ١٥- مشڪ ١٦- تَڙ (سمنڊ) جا پوڄاري (ناکٽا يا وڻجارا) ١٧- جهنڊيون ١٨- ڦرڪن.

*سڄو تڙ ڏوري لڌائون ۽ ڪنهن به اُهڙي تڙ تي ٻيڙي نه ويا.

§ بندر هر ولايت ۾ آهن، پر اُتان حقيقي ملهه وارا خزانا نه ٿا ٽڙين. (سمنڊ جي واريءَ سي ڪناري تي اَڏيل بندرن تي دنيوي ٻڌارت لاشڪ ملي سگهن ٿا.) سچي فقيريءَ جي ويس ۾ اُهي اَملهه وستوُ اَڻ توريون ملن ٿيون.

‡ وڻجارن جون اِستريون سمنڊ جي ڪناري تي ويهي، جل ٿيون پوڄين ۽ ساگر کي مشڪ ۽ عطر جا اَڪا ٿيون ارپين.

سيئي ٿيون مرڪن[1]، جنين سندا آئيا.

۲۱

ڪوهن سر وانئيون[2]، وانئين سر ھنب[3]،
ڪيڙي ڪيڙي[4] ڪنب[5]، ماءُ! ساموندي آئيا.

۲۲

جر[6] ٿر ڏيا ڏي، وڻ ٽڻ بدي وانئيون،
الا! ڪانڌ[7] اچي، آسائتي آهيان!

*۲۳

جا جر جاٽون[8] نه ڏئي، ڏيا نه موهي[9]،
سدون ڪوه ڪري، سا پنهنجي ڪانڌ جون؟

وائي ۱

آئين مونکي ڏور م جھليو، جيڏيون[10]!
ووا! آئون هلندي هوت ڏي.
اونهي ويڙا اوھري، ٽرارون ٽاري،§
مري رهنديس ماڳهين، ساموندي ساري،§
سور لنهنجو سپرين، مون معذور[11] کي ماري،
هاڻ نه جيان، جيڏيون! آئون جاڳنيس ڪوهياري[12].

وائي ۲

ڪرهل پائي لپ[13]، ڪڪه نه ويئين ان سين؟
اجارياٺون اوليون، ڏٺارياٺون ڏڄ[14]،
متان وهين، ويسري! اتي پورل! پڄ[15]!
سيڪن ساجهر لڏيو، تون آئي! نهارين اڄ[16]،
ڪالهه سباڻي[17] ڪنجرو، انگون پاتيءَ[18] اڄ،
ڪير سٽندو[19] لنهنجون، ادوراٺون اڄ؟

وائي ۳

ويندي آئون هوتن وٽ، مون وه[20] وڻجارن سين،
پڳه ڪڻا م پاٽي[21]! جاني! مون لاءِ جت،
وايون وڻجارن جون، اديون[22]! اڄ نه هٽ،
گرهيان[24] سور سفر[23] جو، هلي پنهنجي ارت،
پوريندس پرين ڏي، ڪان ڪرينديس گهٽ،
ڏيئي سڙه سير ٿيا، پير نه لاياٺون پٽ.

۱- سرهيون ٿين ۲- جهنبيون ۳- پونب، ڪلنگيون ۴- سير يا سفر ڪري ۵- ولاڻون ۶- جل ۽ ٿل کي، ساگر ۽ پرٿويءَ کي ۷- آس رکندڙ ۸- پاتراٺون ۹- آرپي ۱۰- گهٽي قدر ۱۱- اَبلا ۱۲- جبل جو رهاڪو (پنهون يعني پرين) ۱۳- مهار ۱۴- چمڪاياٺون ۱۵- اي پورڙي ۱۶- اي اِستري ۱۷- چولي يا گج ۱۸- ليڙون ڪيءَ ۱۹- ڪوڪون ۲۰- نينهن ۲۱- ترس، جتاءُ ڪر ۲۲- هٽن تي ۲۳- سليان، اوريان ۲۴- اَئت سان.

*جا اِستري ساگر جون پاتراٺون نه ٿي ڪري ۽ اُتي جا ڏيا ٻاري جل ۾ نه ٿي ٽاري، سا ڇو ٿي پنهنجي پتيءَ جون سڏون ڪري؟

§هو بيڙيون هاڪاري، اُجهاڳ، سمنڊ ۾ نڪري ويا آهن. مان سامونڊين کي ياد ڪندي، نيٺ فنا ٿي وينديس.

سر ساموندي - داستان ٻئي جو سار

اُن جي هيٺ شروع ٿي آهي ۽ ساموندين سڀ سنباهيا آهن. هاڻي وڻجاريءَ جي دل کي چنتائون وڪوڙي ٿيون وڃن. سندس پتي، رونق سان ٻه نه ٿو رهي. هوءَ ور ور اهائي پرارٿنا پيئي ڪري ته ”شل منهنجي پتيءَ کي نه وسران، شل هو سلامتيءَ سان سفر ٽان موٽي، اچي مون سان ملي.“ هوءَ هر روز وڻن ٽڻن کي وائٽيون پيئي ٻڌي، سمنڊ کي سڳنڌيون پيئي اَرپي ۽ جل تي ڏيئا پيئي ٻاري. هنئن جوءِ اُڻانگي آهي، ڪنهن وڏي ڀاڳ، موٽي ماڳ، ٿا اچن. وڻجاري، ٽڙن تي ساموندين جي اچڻ جون وايون ٻڌي، پيئي جيئي. نيٺ سندس آس پڄي ٿي ۽ ڪنڌ ڪيڙائو سک سان اچي ٿا گهر پهچن. اُن لڳي اُسهيا هوا ۽ واهڻدي وريا آهن. جڏهن ور، خيرن سان موٽي ٿا اچن، تنهن گهرن ۾ عيد لڳي ٿي وڃي.

داستان ٽيون

ٻُران[1]، مانَ ٻُجهان، ٻندرَ مون ڏوُرِ ٿيا،*
نه مون هڙَ نه هنجَ ڪي، جو آئون چڙهي چڙهان،[2]*
ايهين ڪَجِ، پالٿي! جنهن پَرِ ٻرينءَ مڙان،
ڪارُون[3] تي ڪريان، تو دَرِ آهيان، ناڪُٺا!
هَڙَ[2] ۾ ڪينَ هُئونِ، هُنئين هُن نه چاڙهيا،
سارو ڏينهن سمنڊَ تي، لهي سَڄَ وڃين،
جڏهين سائينءَ سَبُبُ ڪيونِ، تڏهن سَتَرَ[4] تيا سِيدَڇُئي.
اَسان اُڏارا[3]، آڻي آوَنگَ[5] چاڙهيا،
مُنهَن ڏيئي مون آئيا، سَمُهان سِيارا،
اُيَرَنِ سيڪارا[6]، پسو وَرَ ٻين جا.§
مون اُيي تَڙَ وَتِ[4]، پرين پَکَهَ چوڙيا،
ڪا مونهين ۾ گهتِ، ناحق سَڄڻَ سَباجها گهٽو.
مون اُيي تَڙَ هيٺ[5]، پرين پَکَهَ چوڙيا،
ڪا مونهين ۾ ڏيٺِ[7]، ناحق سَڄڻَ سَباجها گهٽو.
مون اُيي تَڙَ جَهل[6]، پرين پَکَهَ چوڙيا،
ڪا مونهين ۾ اُلَ[9]، ناحق سَڄڻَ سَباجها گهٽو.
مون اُيي تَڙَ پاسِ[7]، پرين پَکَهَ چوڙيا،
هو اَلله هارَ اُهريا[10]، آئون دَمِ دَمِ دُعا ڪندياس،

Gul Hayat Institute

١- اَگِتي هلان، وک وڌايان ٢- ٻاسي يا آڇي ٣- دانهون، نيزاريون ٤- سنتي تڙ لي ٿيا ٥- ٻاسڻ، برلڻ ٦- تڏا ساهه، شوڪارا ٧- ڏنو وائنو عيب يا وڏ ٨- ڪنارو، پر، حد ٩- نقص، اوڻائي ١٠- اَلله جي آسري يا آڌار.

*ٻندر مون کان پري آهن؛ وک وڌايان ته من پرينءَ کي پهچان. نه هڙ ۾ نه گوڏ ۾ ڪي اُلم، جو ٻاسي، ٻيڙيءَ ۾ چڙهان.

§ٻين جا پتار ڏسي، منهنجي اَندر مان شوڪارا نڪريو وڃن.

آهَ نہ لاهيندياس، موٽي ايندا مان گَري.

٨

ڪيڙائُنِ ڪارو، سَنجهيٺِي سارِيو،

آيل! امارو، آهينِ پَرئين پارَ جو.

٩

ڪاري ڪيڙائوُ، مٿي مِني موٽيا،*

سودو ڪَنِ نہ سونَ جو، وَڏا وِهائوُ،

موٽي جي مَهراڻَ جا، تن جا طاماعوُ،

ساموُنڊي سائوُ، لَنڪا لوڀي آئِيا.

١٠

لَنڪا لَنڪا ڪَنِ، لَيءِ لَنڪا جي اوهريا،

سُٺي سونُ لَنڪا جو، سُکُ نہ ساموُنڊيُنِ،

پِرهَ ڦُٽَہَ ڇوڙيا، ڪاري ڪيڙائُنِ،

وَڏي ڀاڳ ڀِڙنِ، جي کَهيا ڪاروُنيار ڏي.

١١

وَڻجارنِ وري، پِرهَ ڦُٽَہَ ڇوڙيا،

اوليوُن پَسي اُنِ جون، ڀڙمِ ڀَڄ ڀَري،

وِيندِيس، ماءِ! مَري، ساري ساموُنڊيُنِ کي.

١٢

وَڻجارنِ واري، پِرهَ ڦُٽَہَ ڇوڙيا،

ڪيڙائوُ ڪاري، سَنيوُڙا، سَيِّدَ چئي.

§١٣

وَڻجاري جي ماءِ، وَڻجارو نہ پَلئين؟

آيو بارهين ماهِ، پڻ تو سَفرِ سَنبَهي!

١٤

وَڻجاري ڪانڌاءِ، موُن ور وِيني گهارِيو!‡

لَڳي اُتَرَ واءِ، پوليو هلڻَ جون ڪري.

١٥

جي تون وَڻجارو ڪانڌُ، تہ مون هَڏِ مَ لائوُن لَڏيوُن!†

پَرَديہَ مٿي سانگُ، اَنئي پَهرَ جنهن ڪيو.

١٦

پَرَديہَ پوُريائوُن، ساموُنڊيُنِ سِڙهَ سَنباهيا،

مان تَنُ مارِيائوُن، پاٽان وجهي گوُندَرين!

١٧

ڏِني ڏِياري، ساموُنڊيُنِ سِڙهَ سَنباهيا،

وِجهيو ور وَنجهَ کي، روئي وَڻجاري،

مارِيندءِ ماري! پِرهَ سوُرَ پِرينِ جو.

١٨

ڏِني ڏِياري، ساموُنڊيُنِ سِڙهَ سَنباهيا،

١- سويل ٿي ٢- چت لي آندو ٣- سانباهو ٤- مني پاٽيءَ لي يعني لديءَ لي ٥- خريدار ٦- طمع رکندڙ ٧- شاهوڪار ٨- لٽي، ڦري ٩- سلون يا سرانديپ ١٠- ورن، موٽن ١١- اُسهيا ١٢- سنيڙيا ١٣- ڪانڌ ڪان ١٤- پِل، مر ١٥- پرڏيهس ١٦- پاڪر ١٧- اي مٺي!

*سمنڊ جو سفر ڪري، وري نديءَ (سندو) جي رستي موٽي آيا.

§وڻجاري جي استري، سس کي ٿي چوي تہ ”اي وڻجاري جي ماءُ! تون وڻجاري (پنهنجي پٽ) کي وڃڻ کان پلين نہ ٿي! هو بارهن مهنن کان پوءِ آيو آهي؛ وري نئين سر سفر جا سانباها پيو ڪري!“

‡وڻجاري يا سوداگر پتيءَ کان تہ پل اُهيئين ويني هجان ها.

†جي تون واپاري مڙس هئين تہ مان توسان جيڪر هرگز شادي نہ ڪريان ها.

Gul Hayat Institute

اِن کي مُددَ اهَرَ جي، اوچتي آئي،
وَڻجارنِ وائي، آهي پِرئين پارَ جي۔

وائي ١

اَئين اَچي پَسو، جيڏيون! اهي جووڻ مدهجي جِندڙي۔
پائي وِيڙا پيرَ ۾، مَدجهان ڪِرسَ ڪَسو،*
ڏيئي وِيڙا ڏاهِ کي، سوُرَنِ جو سَرسو،
آئوُن ڏوريندي اِن کي، ڏيئي لَنَ لَسو،
ساٿ نہ آيان سوُرَ جو، هاٿي تِيوُن هَسو،§

مَتان وِهو، وِسـ[illegible]! رِ[illegible] [illegible]
مُنداڻتي مِينهَن جِئَن، [illegible] هارِ و[illegible] ‡

وائي ٢

ڏُکَ الهيندمِ ڏوُنگَر، ووءِ! ماءِ! پرين جا مرنکي [illegible]۔
جو پسان سو پانئيان، پِريان جو پِهي،
ڏاڍي ذاتِ جَتَنِ جي، ويئي ڏيلُ ڏهي،
آئوُن ڏوريندي اِن کي، راڻي راتِ رهي،
ڏنا وَڻَ ڪوهيارَ جا، ويئي اَجَ لهي۔

سر ساموُنڊي ـ داستان ٽئين جو سار

وڻجارو، لنڪا جي سون لي هرڪجي، سفر تي اُسهيو آهي. سنڌس اِستري بندر تي ناکئن کي وينتيون پيئي ڪري تہ ”مونکي پڻ پاڻ سان وٺي هلو؛“ پر ويچاريءَ جي هڙ ۾ ڪي ڪينهي، جو هو جهاز ۾ ڪٿي چاڙهينس. ساڳيو حال ٿو ٿئي اُنهنجو، جي حقيقي پتڻ تي چڙهڻ لاءِ، ڪي ۾ نہ ٿا ميڙين. هوءَ پنهنجي ئي اَوگڻن لي پيئي روئي. سنڌس گهر ۾ غربت ڪاهي پيئي آهي. وڻجاريءَ کي اِهوئي ويچار پيو اَچي تہ ”هڪ سوداگر سان الئون لهڻ کان بهتر هو تہ ساري جمار حق بخشي وينئي هجان ها.“ ڏياري تي اَچي تہ وڻجاري کي سفر جي اون ٿي لڳي. ويچاري وڻجاريءَ کي ڏياريءَ لي ٿئون ڏجهہ ڏسڻو ٿو پوي. ساموندين کي ساري، هيءَ معذور ڪنهن ڏينهن فنا ٿي ويندي.

•

”سر ساموُنڊي“ـ هن سر کي سنڌس مضمون موجب نالو ڏنو ويو آهي. هندستاني راڳن ۾ هن نالي وارو سر ڪونهي. هن سر ۾ ساموندين جو ذڪر آيل آهي، جنهنڪري ئي اُنتي اِهو نالو ڏريو ويو آهي. هن سر ۾ شاهہ، ساموندين جي اِسترين جي دلي جذبن ۽ اُمنگن جي ترجماني ۽ نهايت وفائيءَ سان ۽ درد ڀرئي نوع ۾ ڪئي آهي.

١- اَوهين ٢- نيڻهن، عشق جي لکي وهڪ ٣- ڪاوڙ، ڏمر ٤- جتي ٥- ٻانهي ٦- سختي، ڪشمت ٧- سواد، ذائقو ٨- سدائين، دائم ٩- هنجون هاريون، نير وهايو ١٠- قاصد، سنيهو آڻيندڙ ١١- جلائي، ساڙي.

*هو ڪاوڙ مان پير ۾ پادر پائي هليا ويا.

§اوهان درد جو ذائقو نہ ورتو آهي، جنهنڪري ئي مون تان تيون ڪلو.

‡اوهين (محبوب جي سار ۾) مندائتي مينهن جيان ڏهاڙي هنجون هاريو.

Gul Hayat Institute

سُرَ سهڻي

داستان پهريون

١

وَهَ[1] لِکَ، واهُڙَ[2] لِکَ، جِت نِينهُن، لِکَ نِرالِي،*
جن کي عِشقُ عَميِقَ[3] جو، خلوَت[4] خيالِي[5]،*
وارِئين[6] سي، والِي! هِنئڙو جن هَمت ڪيو.

٢

اَندَيءَ[7] وَڄوَن[8]، ڪَبدَيءَ وَڄوَن، لَنگِيان[9] لَهي نه لِکَ،
صوَرَتَ جا ساهَڙَ[10] جي، ڏيِلَ[11] پنهنجي ڏِکَ[12]،
واهُڙَ لَنبِين وِکَ، جن سانِيارانِ[13] سُپرِين.

٣

واهُڙَ وَهَنِ نَوان، اَڃا وَهُ اَڳي تيِو،
گهرِ وينيون گهَٽا ڪري، سَرَليوُن! سَگ[14]، سَنوان،
صوَرَتَ جا ساهَڙَ جي، سا جي ڏني آن[15]،
هوُندَ نه پَليو مان[16]، گهِڙو سڀ گهَڙا ڪٽي.

٤

جيڏيون! ڏنيان[17] جي، صوَرَتَ ساهَڙَ جامَ جي،
سُکَ ٿي سُتيوُن ڪين ڪي، ڪانڍَن پاسي[18] ڪي،
مُنهان[19] ٿي اَڳي، گهِڙو سڀ گهَڙا ڪٽي.

٥

ڏني جن هيڪار[20]، صوَرَتَ ساهَڙَ جامَ جي،
سُکِ ٿي سُتيوُن ڪين ڪي، پِري[21] ساڻ پَتارَ،
گهِڙيون گهَڙَنِئان[22] ڏارَ[23]، ڪاهي پيئون ڪُن ۾.

١- درياه جي وهڪ ٢- درياه جي شاخ ٣- وحدت جو سمنڊ ٤- ايڪانت ٥- خيال ۾ محو ٦- شل موٽائين ٧- ٻرڻ ۾ ٨- نڊيون ميٿهون ٩- گهيڙ کان ١٠- پريتم ١١- سرير ١٢- سينگار ١٣- سامهون ١٤- ماٽيءَ جا دم ١٥- اوهان ١٦- روڪيو ١٧- اوهان ڏلي ١٨- پتارن ١٩- مون کان ٢٠- هڪواريءَ ٢١- ملي ٢٢- دلن کان ٢٣- سواء.

*درياه ۾ اُنهي شاخن ۾ لک آهي، پر جت عشق آهي، اُت لک ئي نرالي آهي. جنکي وحدت جي سمنڊ سان نينهن آهي، سي هميشه ايڪانت ۾ پنهنجي خيال ۾ محو ٿا گذارين.

٦

. .ھڙ مۇ. جتن، سَرَليوُن! جي ڏسو سَيئي،
نہ سُمهو ڪين سُڪِ تي، وَرَ[1] پاسو ڏيئي،
مُنهان اَڳيئي، گهڙو سب گهڙا ڪڻي.

٧

جيڪي ڏنو مان، سو جي ڏٺو جيڏِئين،
گهَر وَرَنِين سان، هوُند گهڻِن گهوري ڇڏيا.

٨

گهَڙَنِ وارِيوُن تَڙَنِ[2] تي، گهڙَنِ گهَٽيئي،
سَيڪا ڇئي ”آئوُن سُهٽِي، لَيءَ پِريان پيئي“،
صُباحَ[3] سَيئي، پَسيوُن پاتارَ ۾.

٩

ڪَنڌيءَ اُپيوُن ڪيترِيوُن، ”ساهڙُ ساهڙُ“ ڪَن،*
ڪنين سانگو ساهَ جو، ڪي ”گهورِئِس[4]“ ڪيو گهڙَنِ،*
ساهڙُ سَندو تَنِ، گهاگهائي[5] گهڙَنِ جي.

١٠

وَڪَنِ وينا ڪانگَ[7]، وِچين[6] تي ويلا ڪري،
گِهڙِي گهَڙو هَٽِ ڪري، سَٽِي سانجهيءَ بانگَ،
سيئي ڏوُنڊي سانگَ[8]، جني ساهڙُ سُڄِرِين.

١١

گِهڙِي گهَڙو هَٽِ ڪري، ڀهُوُن[9] نِهاري ٻَنگَ[10]،
سر در قدمِ يار فدا شد چه بجا شد[11]، وَصْلَ اِهو ئي وَنگَ[12]،§
راتِ جنين جو رَنگَ[13]، اَلا! سي اُڪارِئين[14].

١٢

گِهڙِي گهَڙو هَٽِ ڪري، ڀهُوُن نِهاري ٻَنگَ،
وَ اَمّا مَنْ خافَ[15] مَقامَ رَبِهٖ، اِيُ لَنگهيائين لنگهہ،
سَڪَندَينِ[16] ڪي، سَيّدُ چئي، ڪين جَهلِيندو جهنگَ،
راتِ جنين جو رَنگَ، اَلا! سي اُڪارِئين.

١٣

گِهڙِي[17] گهَڙو هَٽِ ڪري، چيلهہ ٻَڌي چولو،
منهنجو مَنُ ميهارَ ڪي، پارِ وڃي پهتو،
گهوريو[18] ۾ گهوريو، مونکي مُحِبَّ ميهارَ جو.‡

١٤

گِهڙِي گهَڙو هَٽِ ڪري، ٻوڙِيائين ٻانهوُن،

١- پتار ٢- دَرياهَ جي گهاٽَن ٣- صبح جو وقت ٤- صدقو ٿيس ٥- مشڪي ٦- ٽوهري ٧- گذري وڃي ٨- آستان ٩- گهڻو ١٠- دَرياهَ جو پيچ ١١- ”محبوب جي قدمن ۾ قربان ٿيو تہ ڇا ٿيو“ (شاه عنايت جي مصرع) ١٢- دستور، ور، پيچ ١٣- موج ١٤- پار رسائين ١٥- ”جو پنهنجي رب اڳيان بيهڻ کان ڊڄي ٿو“ (سورة النازعات) ١٦- خطرن جو مونجهارو ١٧- لانگوٽ ١٨- پوُر ۾ پوُر.

*ڪنڌيءَ تي بيهي، ڪيتريون ئي عاشقياڻيون، ساهڙ جو نالو پيئون اچارين. انهن مان ڪن کي پنهنجي جان جو اونو آهي ۽ ڪي ”صدقو ٿيس“ چيو، ڪنن ۾ ڪاهيو پون.

§”سر دوست جي قدمن ۾ قربان ٿيو تہ ڇا ٿيو،“ اِهوئي وصال حاصل ڪرڻ جو طريقو آهي.

‡مونکي پنهنجي پرينءَ جا پوُرن ۾ پوُر پيا پون.

Gul Hayat Institute

ويچاريءَ وَڏيوُن ڪيون، وِچِ دَرياه داڙهوُن،
موتُ، مُحبَ[١]! پاهوُن[٢]، تاڪُنِ[٣] لَڪي آهيان.

١٥

گهِڙي گهَڙو هَٿِ ڪري، اِلاهي تُهارَ[٤]!
جَنگهہ جَرڪي[٥] واتَ ۾، سِسي ڪي سيسارَ[٦]،
چوُڙا بيڙا[٧] چِڪَ ۾، لُڙَ[٨] ۾ لُڙهيَس وارَ،
لَکين ڇُهتِيسِ لوهِٽيوُن[٩]، تِيلهيوُن[١٠] تَرَنڌوُن[١١] ڏارَ،
مِڙيا مَڇَ[١٢] هزارَ، پاڳا[١٣] تيندي سُهڻي!

١٦

مِنهن[١٤] جنهنجي موُن، ڏنو مُنهن ميهارَ جو،
آهيم ساهَ سَڱوُن[١٥]، سو ڪيئن گهَڙو گهوريان؟

١٧

گهَڙو ڀَڳو تہ گهورِيو، مَرُ[١٦] ڇوُرُ ٿئي چوُڙو،
طالبُ الْمَوْلٰي مُذَڪَّرٌ[١٧]، اِي ٻُڌَندَنِ ٻوُڙو[١٨]،
ڪوڙهيو ڏُمُ[١٩] ڪوُڙو، موُن ميهارُ مَنِ ۾.

١٨

گهَڙو ڀَڳو تہ گهورِيو، مَرُ ٻيڙَ ٿئي ٻانهين،
طالبُ الْمَوْلٰي مُذَڪَّرٌ، اِيَ ٻَرِ[٢٠] آسانهين[٢١]،
پُٺان[٢٢] مَ پاهين[٢٣]، موُن ميهارُ مَنَ ۾.

١٩

گهَڙو ڀَڳو تہ گهورِيو[٢٤]، پاڻان هو حِجابُ[٢٥]،
واجِبُ[٢٦] وِڃي وُجوُدَ[٢٧] ۾، رهيو روُحَ رَبابُ[٢٨]،
ساهَڙَ رِءِ صَوابُ[٢٩]، آئوُن گهٽوئي گهورِيان.*

٢٠

گهَڙو ڀَڳو تہ گهورِيو، ٽان[٣٠] ڪي ٽَرُ، هِنيان[٣١]!
اَدَبُ[٣٢] اَڪَڙِيُن ڪي، ڏِيهاڙي ڏِيان،
ميهارَنِ مِيان[٣٣]، سَٿون سوُنهايَمُ[٣٤] سِپِڙو.

٢١

گهَڙو ڀَڳو تہ گهورِيو، آسَرَ[٣٥] مَ لاهيجِ،
لاتَقْنَطُوْا مِنْ[٣٦] رَّحْمَةِ اللّٰهِ، تُرهي اِنَ تَرِيجِ،
حَبيباڻي[٣٧] هيجِ[٣٨]، پِسين مُنهن ميهارَ جو.

٢٢

گهَڙو ڀَڳو، مُندَ مُٺي، ويا وَسيلا،

١- پريتم! ٢- پوئتي ٣- لڪيندڙ جانورن ٤- ڏاڍي، تنهنجي آسري ٥- وڏي مڇي ٦- سيسر (سائي رنگ جو واگهو) ٧- بيٺا ٨- لڙائيل پاڻي ٩- مڇيون ١٠- خوفناڪ مڇيون ١١- اُلوڪن هڪن کان ١٢- مانگرمڇ ١٣- ٻيرا ٻيرا ١٤- بهاني، وسيلي ١٥- جان جهڙو پيارو ١٦- رليون رليون ١٧- خدا جو طالب نر آهي (حديث) ١٨- ڪاه جو ٽُب (ٻڌندڙ جو وسيلو) ١٩- سهڻيءَ جو مڙس (نفس) ٢٠- ريت ٢١- اسان جي ٢٢- پوان ٢٣- پوئتي ٢٤- اُٿلندو ٢٥- پردو، رنڊڪ ٢٦- ساز ٢٧- اندر ٢٨- سرندو ٢٩- دنيوي پاڪيزگي ٣٠- تڏهن ته ٣١- اي دل! ٣٢- ضابطو ٣٣- ميهارن جي مهندار ٣٤- ڏيکاريم ٣٥- آسرو ٣٦- ڏڻيءَ جي ٻاجهه کان نراس نہ ٿيو (قران شريف) ٣٧- محبوب جي ٣٨- سڪ.
*پريتم کان سواءِ مان دنيوي پرهيزگاريءَ کي جيڪر گهوري ڦٽو ڪريان.

سانَ[1] ڇڏيائين سيرَ ۾، هَيءَ! رهيا[2] حيلا[3]،
سُهڻيءَ جا سِيلا[4]، وَڃَڻَ[5] سڀ وِڃائِيا.*

۲۳

گهڙو ڀڳو، مُندَ مُئي، وَسِيلا وِيا،
لِنهان ڀوءِ[6] سُئا[7]، سُهڻيءَ سَڏَ ميهارَ جا.

۲۴

جڏهن وَسِيلَنِ[8]، اوڙهي ڇڏي لُڙَ ۾،
ڀاراران پِرِيَنِ[9]، تڏهن ڀُڃي سُهڻي.

۲۵

ڀاڻُ[10] مَ کَڻِجِ ڀاڻَ سين، وَسِيلا وِڃاءِ،
عِشقَ ساڻُ اُناءِ[11]، پيرُ پِريان جي پارَ ڏي.

۲۶

ڀاڻُ مَ کَڻِجِ ڀاڻَ سين، وَسِيلا وِسارِ،
لُڙُ لَنگهائي، سُهڻي! پِرتِ[12] وِجهنديءَ پارِ،
سي تُرهَ لَنگهِيندِيُون تارِ، اکنڊ[13] آڳهُ[14] جن سين.

۲۷

ڀاڻُ مَ کَڻِجِ ڀاڻَ سين، رِءِ وَسِيلي وانءِ[15]،
مَتان سانِرَ[16]، سُهڻي! پِرتِ ونجي پانءِ[17]،
نِينهَن ڳنهندي نانءِ، وَنءِ[18] پِريان جي پارَ ڏي.

§۲۸

ڀاڻُ مَ کَڻِجِ ڀاڻَ سين، رِءِ وَسِيلي وَڃُ،
لالَنَ تنين لَڌُ[19]، عِشقُ[20] جنين جي اڳ ۾.

۲۹

ڀاڻُ مَ کَڻِجِ ڀاڻَ سين، رِءِ وَسِيلي وَڃُ،
ڀِيلو[21] ڀيري ڀَڄُ[22]، اکنڊَ کَڻُ عَمِيقَ ۾.

۳۰

ڪونهي آڳهُ اَهڙو، جهڙي مُحبتَ مَنِ،
اُپيُونِ اورئين[23] پارَ ڏي، ڪُوڙيُون ڪَکَ ڀُڃَنِ،
نَدي تن نيڙُ[24] ٿئي، جي رِيءِ تُرهي تَرَنِ،
سِڪَ وَساڻي، سُهڻي! اَصلِ عاشقَنِ،
سي جَهليُون ڪين ڪُنَنِ، ڀُڃَنِ جي ميهارَ کي.

‡۳۱

ڀُڃَنِ جي ميهارَ کي، ڀُڃي سي ميهارَ،
تُرهو تنين بارُ[25]، عِشقُ جنين کي آڪِرو.

۱- طاقت، هوش ۲- گم ٿيا ۳- دنيوي اُپاءَ ۴- هار سينگار ۵- ايڪائي ۶- ٿنهن ڪان ٻوءِ ۷- ٻڌا ۸- ظاهري اُپاوَن يا اسبابن ۹- ٻرينءَ پر ڪان ۱۰ خودي ۱۱- ڪڍ ۱۲- محبت ۱۳- اُڪير ۱۴- سونهون، پروسو ۱۵- وڃ ۱۶- درياهه ۱۷- پير ۱۸- وڃ ۱۹- پريتم ۲۰- حاصل ۲۱- ڪچو داو ۲۲- ڦيرائي ۲۳- اورينءَ پر ۲۴- نهر ۲۵- ٿيڙ.

*ايڪائيءَ سهڻيءَ جا سڀ دنيوي وسيلا گم ڪري ڇڏيا.

§ڀاڻ سان خودي نه ڪڍ ۽ سواءِ ڪنهن حيلي جي هل. محبوب اهي تيون حاصل ڪن، جنجي رهبري عشق ٿو ڪري.

‡جي ميهار لاءِ ٿيون سڪن، تن لاءِ ميهار سڪي ٿو. (ڏٽي اُنهڪي ياد ٿو ڪري، جي ڪيس ياد ڪن ٿا). جنجي محبت ٿيز آهي، تن لاءِ تُرهو هڪ بوجو آهي.

۳۲

عشق جنين کي آکرو، ڏرهو مٿي ڏن،
جي ساهڙ کي سڪن، تنين جر[1] جنڊ[2] ٿئي.

۳۳

ڏرهو آڇ[3] م ڏن کي، جن عشق سين آگاهه،
پڇي مَن[4] ملاح[5]، ساهڙ مٽي[6] سُهڻي.

۳۴

ساهڙ، سا سهڻي، سائر ٻڻ سوئي،
آهي ٻجوئي، ٻُجهه: ٻُجهاندر[7] ڳالهڙي.

وائي

کهڙي منجهه حساب؟ هُنڙ[8] منهنجو هوت ري، لا!
گولي! پُڇُ گناهه کان، ڪونهي سؤل[9] ثواب[10]،
نڪي ڪٽاوت[11] ۾، نڪي منجهه رباب[12]،
خدائي[13] حوب[14] تنين، لائين جي لُعاب[15]،
پليت ٿي پاڪ ٿئي[16]، جنبيو منجهه جناب[17]،
سو نه ڪڏهن شيء ۾، جيڪي منجهه تُراب[18]،
هوء جي جرڪيا[19] جرلي[20]، سي لان سپ حباب[21]،
هادي[22] سين هُن پار ڏي، رڙهين ساڻ رڪاب[23]،
چنبو وجهي چور[24] کي، آء چڙ[25]، عقاب[26]!
ديد[27] وڃاء م دوست جو، هلي منجهه حجاب[28]،
ڪسرت[29] آهي قرب[30] ۾، ادغام[31] ۾ اعراب[32]،
فنا[33] وجهي فم[34] ۾، ڪارڻ[35] ٿيو ڪباب،
ڏي طهورا[36] ڏن کي، جي سڪن لاء شراب،
مُئيء ڪيا مرض ۾، جاوا[37] سڀ جواب.

سر سهڻي - داستان پهرئين جو سار

Gul Hayat Institute

عشق جي عميق ۾، واهڙن ۽ ندين کان وڌيڪ لڪ آهي. سهڻيء جي سيني ۾ ٻه اهڙو عميق سمايل آهي. هوء نماشام جي وقت، ٻانگ جو آواز ٻڌي، ڪُنن ۾ ڪاهي ٿي پوي. ساهڙ جي حسن کيس مفتون ڪري ڇڏيو آهي. ڪوڙيون عاشقياڻيون رڳو ڪنديء تي بيهي، زبان سان "ساهڙ، ساهڙ" ٿيون ڪن ۽ پر سچيون، ساهه جو سانگ نه ڪري، مرڪنديء، ٻاڪي وهه سر ٿيون وجهن. سهڻيء جو درياه ۾ گهڙڻ ۽ مڇين، سيسارن، لوهڙين ۽ ڻيلهين جو کيس اُڇي ورائڻ، وار لڙ ۾ پيا لڙهنس ۽ ڇوُرا ڇڪ ۾ مڙي ويا اُٿس. سچي عشق اڳيان، پاڻي به منجهي نسورو ٻهڻ ٿيو پوي. ڪوڙين لاء ڏرهو آهي، سچين لاء اُڪنڊ. هي وجود به هڪ دلو آهي، جو پڪو نه گهوريو، چو ته انسان ۽ حق (ايشور) جي وچ ۾ اهوئي هڪ حجاب آهي.

١- پاڻي ٢- ٻهڻ ٣- سڃاڻپ ٤- هرگز نه ٥- مير بحر ٦- ساهڙ ڏانهن ويندڙ ٧- اوُنهو اسرار ٨- ليکي ٩- مزو ١٠- ٻيچ ۾ ١١- پاڪيزگي ١٢- راڳ، روپ ۾ ١٣- ٻاڻ مان ئي ١٤- سهڻو ١٥- ڪؤنر (سُن) ١٦- اُپوڙ ١٧- اُپوڙتا ١٨- خاڪ ١٩- چمڪيا ٢٠- پاڻي ٢١- ڦوڪڻا ٢٢- مرشد ٢٣- خدمت ۾ رهين ٢٤- نفس ٢٥- نهايت تيز ٢٦- شهباز ٢٧- ديدار ٢٨- پردي ٢٩- نفس کي مارڻ ٣٠- وصال لاء ٣١- ٻن حرفن جو جذب ٿيڻ ٣٢- لاڪناڻون ٣٣- مانند ٣٤- واسع ٣٥- محبوب ڪاڻ ٣٦- بهشت ۾ پاڪ شراب ٣٧- آجايا.

داستان پهريون

١

ڪَرڪَل ڪوچ ڪُنَ گهڻا، جت جر واڪو جڻائين،
پاڻ اچلي آب ۾، وهه سِر وڏائين،
لهرين لنگهيائين، لطف سان، لطيف چئي.

٢

ڪَرڪَل ڪوچ ڪُنَ گهڻا، جت ڏڙڪو منجهه درياه،
اچيو اتاهين گهڙي، سانگو ڪري نه ساهه،
ساهڙ جي صلاح، پار لنگهايس پاڄهه سين.*

٣

دهشت دم درياه ۾، جت هيبت هُلاچو،
ورچي ويرن وچ ۾، ڪاڏي ويو ڪچو؟§
ساهڙ جام سچو، ساٿي ٿيندم سير ۾.

٤

دهشت دم درياه ۾، جت سناٽا سيسار،
بيحد ٻاڪو ٻحر ۾، هيبتناڪ هزار،
سارِيان ڪان سرير ۾، طاقت توهان ڏار،
ساهڙ جام! ستار! سگهو رسج سير ۾.

٥

دهشت دم درياه ۾، جت ڪڙڪا ڪُن ڪرين،
ٻچل ٻانڀيءَ ٻار ۾، اُت لهرين لوڏا ڏين،
سناور ساميا، اُت سيٽايا نه سنڀرين،‡
جت ويرين وات نه ڏين، اُت، ساهڙ! سير لنگهائيين.

٦

دهشت دم درياه ۾، جت ڪڙڪو ڪُن ڪري،
لوڏي ٽاڪُن وچ ۾، متان وير وري،
آءُ، ساهڙ! منهنجا سُهرين! پرتان پير پري،
هادي! هٿ ڌري، اونهي مان اُڪارئين.

٧

دهشت دم درياه ۾، جت ڪُنن جا ڪڙڪا،
سهي ڪين سمونڊ جا، ماندي دل ڌڙڪا،
ساهڙ! تون سڏ ڪا، فريادي فقير جي.

٨

دهشت دم درياه ۾، جت ڪُنن جو ڪڙڪو،
آهيم اُنهين پار جو، دل اندر ڌڙڪو،
ٻجهي سڪ، سيد چئي، سير سندو سڙڪو،†
والي! ڪج وڙڪو، ته پار لنگهيان پاڄهه سين.

١- ڪڙڪا ٢- ڪولاهل ٣- پاڻيءَ جا واڪهو ٤- جتي ٥- درياه حوالي ٦- دهشت ٧- راضپي ٨- سير ٩- درياه جو چڙهڻ ١٠- آواز ١١- ٻڙي ١٢- ڪچو دلو ١٣- زبردست ١٤- واڪهو ١٥- سمنڊ ١٦- توڪان سواءِ ١٧- ڇوه مان لڙهندڙ ١٨- ٻنڊ، وڻ ١٩- تارُو ٢٠- دهليا ٢١- سيٽاه وارا ٢٢- سيٽاه ٿي نه ٽري سگهن ٢٣- سندر ناري (سهڻي) ٢٤- لڪيندڙ جانور ٢٥- پريت وچان ٢٦- اي رهبر! ٢٧- پڪار ٢٨- فقيراڻي ٢٩- هلاچو، جولان ٣٠- احسان.
*ساهڙ جي مهر ٿي ڪيس ڪارونيار مان پار اُڪاريو.
§ويرن جي وچ ۾، ڪچو دلو ٻڙي، ڪيڏانهن غائب ٿي ويو!
‡جت ماهر تارُو دهلجيو وڃن ۽ سيٽاه وارا به همت نه ٿا ساري سگهن.
†نيٺهن، درياه جي جولان کي مات ڪيو ڇڏي.

٩

ڏهشت دم درياهه ۾، جت لُڙَ لهريون، لس، ليٽ،
آٽيو اوپارن ۾، ٻانڌي ٻوڙي ٻيٽ،
جت چڪڻ جي ڇپيٽ، اُت، ساهڙ! سير لنگهاءِ تون.

١٠

ڏهشت دم درياهه ۾، جت ٻڪيون[1] ٽنوارون[2]،
منهنجون مان مهار کي، پهچن پڪارون،
لڳ، ساهڙ! سنيارون[3]، نه لهرن لوڏي نه مران.

١١

ڏهشت دم درياهه ۾، جت جايون جانارن[4]،
نڪو سنڌو سير[6] جو، مپ[5] نه ملاحن،
ڏرندا[7] درياهه ۾، واڪا ڪيو ورن،
سڄا ٻيڙا ٻار ۾، هليا هيٺ وڃن،
پُرزو پيدا نه ٿئي، لڪنو منجهان لن،
ڪو جو ڦهر ڪنن ۾، ويا ڪين ورن،
اٿي اٽنارن، ساهڙ! سير لنگهاءِ تون.

١٢

ڌڙهڙ[8] ڌُنس[9] درياهه ۾، جت لهريون ڪن لوڙا[10]،
سٽين[11] اچي سمونڊ ۾، ٿيا سيٽايا سوڙا،
جي تارو[12] هُتا[13] لوڙا، تن هربو پانيو هيڪڙو.*

واڻي[14] [15]
سڄا ساهڙ! مونکي تون، اي ونهيار واهر! مونکي تون،
اي! نيئي اول پريان جي پار ڏي.
ڪن جي ڪارونيار[16] جا، وو! سي آئون پانئيان پون،§
سنڌو جيئڻ آسرو، وو! مَنان لاٿو مون[17].§

سر سهڻي - داستان ٻئي جو سار

درياهه ۾ هيبتناڪ هل حشر آهي. ڪنن جا ڪڙڪا پيا پون، ۽ انيڪ درندا خوفناڪ آواز ڪيو، سمنڊ اندر ستون پيا ڏين. درياهه جو روپ اهڙو ته ڀيانڪ آهي، جو ان کي ڏسندي، هنئون ڪنبيو وڃي. آب جي اهڙي زبردست اُڇل پيئي پوي، جو سيٽاهه ٿي ترندڙ به انهن ترڻ جي سمرٿي نه ٿا ساري سگهن. منجهس وڏا ٻيڙا ڪن ۾ غرق ٿيو وڃن. مهراڻ جي مپ جي ڪل، ماهر ملاحن کي به ناهي. مطلب ته عميق جو انت لهڻ مشڪل آهي. عجب ته اهڙي وقت ۾ سهڻيءَ اچي پاڻ اُڇليو آهي! هوءَ ور ور ڪري وچ سير ۾ ساهڙ کي سهائتا لاءِ پڪارون پيئي ڪري. ڌڻيءَ جو طالب به هن سنسار روپي مهاساگر جي اُڇلن ۾، مالڪ کي ٿي ٻاجهه لاءِ ٿو ٻاڏائي. هن ڪارونڀار ۾ ٻيو ڪو سندس وسيلو ڪونهي.

١- زوردار ٢- آواز ٣- سنيالون ٤- جانورن ٥- انت ٦- اونهاڻ (ماپ) ٧- خونخوار جانور ٨- گهمسان ٩- هل هلاچو ١٠- وڏو آواز ١١- سوڙها (پريشان) ١٢- اصل کان ١٣- نهو ١٤- سائو ١٥- مددگار ١٦- پرتوي ١٧- من تان.

*جي ازل کان تارو هوا، تن درياهه کي صرف هڪ نهو ڪري سمجهيو.

§سمنڊ جا جي ڦهري ڪن آهن، تنکي مان ستون پٺ ٿي پانيان. مون پنهنجي دل تان زنده رهڻ جو آسرو ئي پلي ڇڏيو آهي.

داستان ٽيون

۱

تڙ تڪڙ[1] تار[2] گهڙو، اِي ڪاٽيارن[3] ڪم،
ڏهه ڏهه پيرا ڏيهن ۾، ڏي ڏوراپا ڏم.
عقل، مت، شرم، ليئي نينهن نهوڙيا[4].*

۲

گهڙان[5] ڪري نه گهور[6]، تڙ تڪڙ ڪان نه لهي[7]،
جنهنکي سِڪ ساهڙ جي، پورن مٿي پور،
ڪاريءَ رات ڪنن ۾، وهمن[8] ڪي وهاور[9]،
جنهنکي ساڻ پريان جا سور، تنهنکي ندي ناهه نگاه ۾.§

۳

جتان گهڙي لنان گهيڙ، ڪهرو[10] پڇن ڪوڙيون،
ڏم سمن جسو ظاهراً[11]، من ميهار سين ميڙ[12]،
سا ندي پائي نير[13]، جنهنکي سِڪ ساهڙ جي.

۴

جتان[14] وهي[15] لنان[16] وات، ڪهرو پڇن ڪوڙيون،
جن کي سِڪ ساهڙ جي، سي گهيڙ نه پڇن گهاٽ[17]،
جن کي عشق جي اسات، سي واهڙ پائين وڪڙي[18].

۵

ڪنهن جنهن گهيڙ گهڙي، جن اوڙان[19] تڙ[20] ٽيوس،‡
سالم وڃي سهڻي، ڪنن ڪين ڪيوس،
اهس اڪرين[21] ۾، پريان جو پيوس،
جقان[22] حق[23] ٽيوس، هئي طالب حق[24] جي.†

۶

هئي طالب حق جي، لوڏي لاڪون[25] لوڙ،
نه ملاح نه مڪڙي، نڪي ٻڌي نوڙ[26]،
پاٽي پنيءَ پوڙ[27]، سهڻيءَ ليکي[28] سير ۾.

۱- هڪدم ۲- تار پاٽيءَ ۾ ۳- غرض وارين ۴- نابود ڪيا ۵- گهيڙ تان ۶- جاچ ۷- ڳولي لهي ۸- پورن ۹- حيران ۱۰- ڪنڌي ۱۱- ظاهري طرح ۱۲- ميلاپ ۱۳- نديي نهر ۱۴- جتان ۱۵- هلي ۱۶- لنان ۱۷- تڙ ۱۸- نديي وک ۱۹- خراب تڙ مان ۲۰- سٺائو تڙ ۲۱- چمڪو ۲۲- ڏٽيءَ طوفان ۲۳- نياءُ ۲۴- پٽي، ايشور، سچ ۲۵- اصل کان ۲۶- رسا ۲۷- مس گوڏي تائين ۲۸- سهڻيءَ جي خيال موجب.

*عقل، هوش ۽ حيا کي عشق فنا ڪري ڇڏيو.

§جنهنکي دلبر جو درد ساڻ آهي، تنهنجي نظر ۾ ندي ڪجهه نه آهي.

‡اهڙي ڪنهن گهيڙ کان گهڙي، جو خراب تڙ ته هن لاءِ منجهي سٺائو ٿي پيو.

†حق (ڏٽيءَ) طوفان ساڻس حق (نياءُ) ٿيو، ڇو ته هوءَ طالب به حق (پتار) جي هئي.

۷

لوڏي لوڙائين[1]، نينهن[2] نَواري سُهڻي،
ڳچيءَ هارُ حَبيبَ[3] جو، لائِقُ لَڏائين،
سو ڪَڙُ سونائين[4]، جيڏانهن عالَمَ[5] آسرو.*

۸

لوڏي! لُهائين[6] جي، سي هتي ڇڏ حرصَ،
ساهَڙَ[7] ڏاران سُهڻي! ڪونيوُن ڪَنِ ڪِرسَ،
وَڏي لاءِ وِرسَ[8]، جيئن ڏمروت ڏينهن گُذارئين.

۹

لوڏيءَ ڪي تعظيمَ[9]، بين[10] سَيَڻان[11] اَڳري،
اوڏي ٿي اَلِفَ[12] ڪي، مَنُ گَڏيائين سين ميمَ[13]،
جيلان[14] ذاتِ[15] حَليمَ[16]، مِلي لي ميهارَ[17] ڪي.

۱۰

ساري سِڪَ سَبَقُ، شريعَتَ[18] سَندو، سُهڻي!
طَريقتان[19] لِکو وَهي، حقيقت جو حقُ،
مَعرِفَتَ مَرَڪُ، اَصلُ عاشقن ڪي.

۱۱

صَبرُ شاڪرَن[20]، آهي اوطاقن ۾،
جي واصلُ ٿيا وِصالَ[21] ۾، سي ذرو[22] ظاهرُ نه ڪَنِ،
وِيئَتَ[23] واهَرَ[24] لَرَن، هِنتڙا، جن هَڄي ويا[25].§

۱۲

ٻَلِ ٻَلِ تي ٻَلي، ڏَمر ڏِهاڙي ڪيترو،
پَسي[26] دورُ دَرياهَ جو، وچان ڪين وَلي،
ڪاريءَ راتِ قَرِيبَ[27] ڏي، منجهان حُبَّ هَلي،
نه ڪنهن جهولَ جَهلي، هُئي سَمَن[28] ٻُوڙي[29] سهڻي.

۱۳

جهولَ نه جَهلي سُهڻي، سائرَ سَتَ سَندياس[30]،
جنهن اَهڙي جائي عاجِزا[31]، سا مَرُمَرڪي ماسِ[32]،‡
پَسين جي پِياسِ[33]، نه ڪي عِشقُ آڻئين.

۱۴

نَڪا جهولَ جَهليس، نه ٽانگهو نه ٽارِ ڪي،
ڏَمُ ڏِهاڙي ڪيترو، ٻَرِ ۾ لُو پَليس،

۱- اَزل کان ۲- پريم جي نوازيل ۳- محبوب ۴- همت ڪيائين ۵- ساري جهان جو آڌار (روحاني رهبر) ۶- ٻهرڪائين ۷- ماٽا ۸- غلطي ۹- شرف ۱۰- سيني کان ۱۱- مٿي ۱۲- الله ۱۳- حضرت محمد صلعم ۱۴- جنهن صورت ۾ ۱۵- سياءُ ۱۶- نڙوت واري ۱۷- لنهن ڪري ۱۸- مذهب جي پابندي (پهرين منزل) ۱۹- طريقت کان ۲۰- شڪر ڪندڙن ۲۱- محو ۲۲- ميلاپ ۲۳- سواءِ ۲۴- هردا ۲۵- فنا ٿي ويا ۲۶- پوئتي وري ۲۷- پرينءَ ۲۸- پاري جهڙو سرد بيئل پاڻي ۲۹- وچن، اقرار ۳۰- ڪاهه ۳۱- اَبلا ۳۲- ماڻس ۳۳- سندس پرين.

*سهڻيءَ اهو ڙو وچي همت ڪيو، جنان ڪيس پنهنجو محبوب ملي، جو ساري جهان جو آڌار آهي.

§جنجون دليون محبت ۾ فنا ٿيون پيئون آهن، سي بنا ڪنهن مدد يا وسيلي جي لِرن ٿا.

‡جنهن ماءُ کي اهڙي نياڻي جمي، سا ڀل نه فخر ڪري.

تان تان جِيُّ جَليسِ، مِلي جان نه ميهارَ کي.

١٥

سِهَ[1] سِيارو، پاڻيي پارو، جِتِ جُهڙُ، جَهَڪَ[2] ۽ جهولَ،
مَنَ اَندرِ ميهارَ جا، هِنڱڙي اَچنِ هولَ[3]،
جيلان پَڌِيَسِ پولَ[4]، تي اَڙانگا آرَ[5] تَران.

١٦

سِياري سِهَ راتِ ۾، جا گهِڙي وَسندي مِينهَن،
هَلو ته پڇوُن سُهڻي، جا ڪَرَ[6] جاڻي نِينهَن،*
جنهن کي رالو ڏِينهَن، ميهارُ ئي مَن ۾.

١٧

سانوڻَ گهِڙي سَيَڪا[7]، هيءَ سَرَهي سِياري،
تَنُ وڌائين تارِ ۾، اَرواحَ[8] جي آري[9]،
مُحبّتي ماري، ڪونهي دادُ دَرياهَ ۾.§

١٨

پانڌي! جي پيلي تئين، ته حالُ گَرهِيان[10] هيُّ،
سَگهو ساعَت نه جِندُڙو[11]، جَرَ[12] ري مُنهنجو جِيُّ،
سانوڻُ سِيارو پانئيان[13]، وَهِ[14] پِريان جي وِيُّ،
پارِ جنين جو پِيُّ[15]، وچڻ واجبُ تن تي.

١٩

واهُڙَ[16]! پِرِيوُن مَ پاءِ[17]، تو پڻ ليکو ڏيڻو،
سَدا سانوڻَ ڏِينهڙا، هِئن نه هوُنداءِ،‡
وِهاڻيءَ[18] وينداءِ، اوپَرَ[19] اُتاهان لهي.†

٢٠

واهُڙَا! وَهِين مَ شالَ[20]، سُڪي پيلا پُيوُن تِئين!
پَسان تُنهنجي پيٽ ۾، لاڙا[21]، لوڙ[22]، لِيارَ[23]،
جنهن تو سَيِ جمارَ، آسائتيوُن پوڙيوُن.

٢١

ڪَرِ ڪَڙ، ڪُن! مُوج، پانڌي پوڙِ مَ پارِ ۾،
مون تي جا ميهارَ جي، سا ڪيئن ڏُئان ڏَڄُ[24]؟

١- لڪ، سخت ٢- لڪو واءُ ٣- پوائتا خيال، پوُر ٤- انجام ٥- لڪا وهڪرا ٦- خبر، چاڻ ٧- خوش ٨- عشق، نينهن ٩- لڪي وهڪري ١٠- سليان ١١- دل ١٢- پاڻيءَ يا ساگر کان سواءِ ١٣- شوق يا محبت وچان ١٤- سبز ميدان ١٥- سپرين ١٦- اي واه يا درياه! ١٧- ڪنارا نه ڪيراءِ ١٨- صبح جو (ساعت ۾) ١٩- اوچايون، اونهايون، اُتلون ٢٠- پيتاريون ٢١- پوٽا (هڪ قسم جا) ٢٢- ڪندن پريا وڻ ٢٣- جهنگ جو ميوو ٢٤- مٽي، دز، رج، لالاڻ.
*هلو ته سهڻيءَ جو درشن ڪريون، جنهنکي سچي نينهن جي سڌ آهي.
§درياه وٽ به ڪو اِنصاف ڪونهي، جو محبتين کي پوڙيو ماريو ڇڏي!
‡هئن سانوڻ جا ڏينهن تو لاءِ هميشه نه هوندا.
†صبح جو (ترت ئي) تنهنجون اِهي اوچايون ۽ اُتلون آلوپ ٿي وينديون.

لوء[1] گهڙنديَسِ اَڄُ، جي اُبَتا آرَ ڪَرِئين.

۲۲

اَدا! ڙي! باندي! توکي ڪَڙهان[2] ڪِ پاڻَ کي؟
سوُڌي خَبَرَ سَڄَڻين، تو ڪا تِ آندي؟
توُن پاتارِيان[3] پانڌي[4]، اَسان پَنڌَ پرينِ ڏي.

۲۳

مُحَبَّتي ميهارَ جون، دِلِ اَندرِ دوُنهيوُن[5]،
آٽيو وجهي آرَ ۾، لُهاٽو[6] اوُهيوُن[7]،
جي ساهَڙَ جون سوُنهيوُن[8]، سيرَ سِراڙو[9] تن کي.

وائي

مَدَدَ تِيءِ، ميهارَ! يارَ! ساهَڙَ! سائِرَ سيرَ ۾.
اوُنها ڪُنَ، اَتانگَ[10] تَڙَ، اولي هَڙُ، آدارَ[11]!
ڏينهَن ڏُهِلا[12] ڏَمَ سين، آهيان اَوهان ڏارَ،
پِڇَل[13] پانڌي پارِ ڪَري، اَٿ[14] اُبَتا آرَ،
تنِي گهڙي سُهڻي، آڳَهَ[15] رِءَ آدارَ،
"ڪاري راتِ، ڪچو گهڙو"، توڏيءَ ڪي[16] لَنوارَ،
سَنيڙو[17] سِيڻاهِ سين، سِگهو رَسُ، سَنگهارَ!
اوران[18] آهوُن ڪَرِيان، پهچان شالَ پرارَ[19]،
سُٽيو جهاڻءِ جهڄي[20] هڻُون، سانپارا[21] سَنيارَ[22]،
آيَمُ رٻلي[23] ريءَ[24] سين، اَللهَ! تو آهارَ[25]،
تارَ تَرَنديَس، لُڙَ لَنگهينديَس، وينديَس وَٽ وَچارَ[26]،
پوريندِيَس[27] پارِ[28] مَٽِي، سَهسين جي سيسارَ،
گولِي گهاگهائي[29] گهڙي، جَکَن[30] تا جانارَ[31].

سر سهڻي - داستان ٽئين جو سار

عشق اهڙي شيءِ آهي، جا عقل، مت ۽ شرم، تنهي کي نهوڙيو ڇڏي. سهڻيءَ جو جسم ظاهري طرح ڏم سان آهي، پر من ميهار سان واڳيل اٿس. توڏي (سهڻي) ازل کان ئي نينهن جي نوازيل ۽ حلم سان سينگاريل آهي. سمنڊ هن لاءِ هڪ ٿيءِ برابر آهي. تحقيق، عشق وارن لاءِ 'سير'، 'سراڙو' آهي ۽ سيارو 'سانوڻ'. درياهه بيدرد آهي ۽ آسائتين کي ٻوڙيو فنا ڪيو ڇڏي. پر سندس ويرانيءَ جا ڏينهن به نيٺ اڇا آهن. درياهه ۾ ترندڙ بنڊ ۾ به درياهه وانگر نه آهي درد، نه احساس، جو سهڻي ڪٿي ساڃاهه پنهنجو حال اوري. طالب کي ظاهري طرح سڌساري سنبنڌ پيل هجن، پر هنجو هنئون حبيب سان حل هڻڻ گهرجي. شريعت لئي پختو رهي، طريقت تي هاڻ جڳائيس، ۽ معرفت ماڻي، حقيقت سان هڪ ٿيڻ کپيس.

۱- لهن هوندي به ۲- ويچار ڪريان ۳- عميق مان ۴- پنڌ ڪندڙ ۵- مڇ ۶- جلائيندڙ (يعني عشق) ۷- عشق جي آگ ۾ سڙيل عاشقياڻيون ۸- ڄاڻ واريون ۹- سڻون يا لسو ميدان، روهي ۱۰- اوُنها ۱۱- مدد ڪر ۱۲- ڏکيا ۱۳- زور سان وهندڙ ۱۴- نهايت ۱۵- رهبر بنا ۱۶- ڪٿي ۱۷- ليار ۱۸- اورينءَ پر کان ۱۹- پرينءَ پر ۲۰- ڪڙڪو ۲۱- ساماهان ۲۲- يادگيري ڏياريندڙ، (گهنڊ) ۲۳- پاڻيءَ جي اُٿل ۲۴- لڪ ۲۵- تنهنجي آسري ۲۶- وچين واري، ميهار ۲۷- وينديس ۲۸- پرينءَ پر ڏانهن ۲۹- مرڪي، کلي، ڪڏي ۳۰- جڪ تا ڪائين ۳۱- جانور.

داستان ڇوٿون

١

اَديُون! سڀ اَندامَ[1]، چَڙَنِ[2] منهنجا چوريا،
لاڙنِ جا لَنؤ لائي، سا ڪيئن آڇيان[3] عامَ[4]؟
لَڳيس جنهن جي لامَ[5]، سو دلاسا دوست مُنهنجي.

٢

ڇوڏاري ڇَڙا، ٻُرَنِ[6] ٻيلاڻِن جا،
سُتي سَنياڙنِ[7] جو، ٻِمَر ڪَنِّ ٻڙاءُ[8]،
وِهَڻُ مون نه وَڙاءُ[9]، سُڻيو جهانءِ جهجي هِنئون.

٣

چَڙَنِ چوري آهيان، سُک ٿي سُمهان ڪيئن؟
ساريان ساهَڙ جامَ کي، ڏَه ڏَه ٻيرا ڏينهنَ،
ميهارَ مَرَڻ[10] سيئن، نِيرَ[11] پاتُم نينهن جو.*

٤

ڪارا[12] ڪُنَ، ڪاري[13] لُڳي، جت ڪارِيهَرَ ڪَڙڪا،
مَڻي[14] مَٿي مِهراڻَ ۾، اَچِن ڏُٻارا[15] ڏَڙڪا،
وينديِ ساهَڙ سامهان، جهولَ ڏنسِ جهَڙڪا[16]،
ڪَرِڪَنِ[17] جا ڪَڙڪا[18]، سوُنهان ٿيڙَسِ[19] سيرَ ۾.§

٥

ڪَرِڪَن[20] خوشِ ڪَياس، مُحَبتيءَ ميهارَ جي،
پَسَڻَ ڪارَڻِ ٻرينءَ جي، آڏيءَ اُٿياس،
سُتي جاڳاياس، سانيِرَ سُپيرِيُن جي.‡

٦

جِياريَس سَنياڙَ، ڪُڪُه[21] ڪَريِندَمِ گڏجي؟
ويروتارَ[22] وُجوُدَ ۾، ٻريُن جي ٻچارَ،
سي سَجَڻَ[23] هُونِ نه ڏارَ، جي هِنئين ۾ حَلُ ٿيا.

٧

ٻيلي پارِ ٻُري، مون کي چَڙَنِ چوريو،
مُحَبَّتي[24] ميهارَ جي، سُتي شاخَ چُري،
مَٿي جهوڪَ جُهري، ٻوَنديَس[25] پاريڇَنِ[26] جي.

٨

هُن پِرِ سُيِمِ هوُءِ، سُتي سَنياڙَنِ جي،
چِتُ چَڙَنِ چوريو، جُوَنڪَ[27] تيڙَمِ[28] جوُءِ،

١- اَنگ، عضوا ٢- گهنڊن ٣- گهنڊن جي زبان ٤- عشق جاڳايو ٥- سرڻ، پناري ٦- وڄڻ ٧- گهنڊن، چڙن ٨- پڙلاءُ ٩- جڳائي ١٠- ڪائين، سوڊو ١١- زنجير ١٢- رات ١٣- واسينگ جهڙا ١٤- مست، جوشيلي ١٥- ٻپارا، ٻنهي طرفن کان ١٦- ضربون، چپيٽون ١٧- گهنڊن ١٨- آواز ١٩- رهبر ٢٠- وڏن گهنڊن ٢١- ڇا ٢٢- سدائين ٢٣- سمايل ٢٤- سڌل عشق يا درد ٢٥- وهڻ جي جاءِ، آستان ٢٦- هن پار رهندڙن (يعني ميهار) ٢٧- شوق (ذوق جي بگڙيل صورت) ٢٨- واسو، پرويش.

*ميهار مرڻ ڪائين مونکي محبت جي زنجير وڌي آهي.
§ڪاري رات، گهنڊن جا آواز ٿي سير ۾ سندس سوُنهان ٿيا.
‡محبوب جي سار مونکي ننڊ مان جاڳايو.

مُحَبّتيَ ميهارَ جيِ، بالله[1] پِيمِ ٻوُءِ[2]،
وچي رُوءِ ٻرُوءِ، ڏيکيان[3] دوستَ ميهارَ کي.

٩

هُنَ پِرِ سُپِمِ هاڪَ، سُتي سَنبارَن جيِ،
مُحَبّتيَ ميهارَ جيِ، ڄَڙِنِ چورِيا چاڪَ،
اُنهيءَ جِيَ اوطاقَ، وڃڻ واجبُ موُن پِيو.

١٠

ڪيڏانهن گِهنڊَ ڳَڙَنِ[5]؟ ڪيڏانهن اُتي ويهُوَن؟
ڪيڏانهن تيون چَرَنِ، جيڏانهن پُٺ ميهارَ جي.

١١

ڪِٿي تيو ميهارُ؟ ڪِٿي تو گِهنڊُ ڳَڙي؟
ڪِٿي دوُنهي دوستَ جيِ؟ ڪِٿي پَريون پارُ؟
جنهن[6] مُون سَبِ جُمارَ، جَرَ[7] ۾ جهوڙوُن[8] ڏنيون.

١٢

وَڃِنِ[9] سين وينئي، سوُرَ[10] وِياچي سُهڻي،
آن ڪا تي ڏينئي[11]، مينهُنِ جي ميهارَ سين؟

١٣

ٻُڇيو پِينگهُن پانڌَ[12]، وينئي رُوءِ وَڃِنِ سين،
ڪُڏهُ ڪَرِيندِيس ڪانڌَ[13]؟ گهرَ[14] پِڳو تان گهورِيو.

١٤

ڳَڇيءَ پايو ٻانهَن، وينئي رُوءِ وَڃِنِ سين،
لائيان لالَ لِڳَنِ کي، اُنِين جيِ چَرو ڪانهن[15]،
آئوُن اوهان جيءَ دانهَن، سَدا پِطان[16] سَنرِي[17].*

١٥

ٻيليان[18] جِت پِڳيوُن، آئيوُن اُتِ وَرِي،
ڪانهي ٻِي ٻَرِي[19]، مينهُنِ کي ميهارَ رِي.

١٦

ميهارانِ[20] مِرِڪَ[21]، پِيتائين پِريمَ جيِ،
لنهن مُنڌَ مَتوالِي ڪيِ، سَنديءَ ساءَ سُرِڪَ[22]،
لَکِيس ڪامَ[23] ڪرڪَ[24]، لوهان[25] لکي لَطيفُ چئي.§

١٧

ميهاران مَهيِ[26]، پِيتائين پِريمَ جيِ،‡
اُرِڪَ[27] سُرِڪَ، سَيدُ چئي، لَکِيسِ ڏوُٽ[28] ڏهيِ،‡
سَگهي تان نہ سَهيِ، مِلي جان نہ ميهارَ کي.

١- الله جو قسم ٢- سرهاڻ ٣- ڏسان ٤- زخم ٥- وڃن ٦- جنهن لاءِ ٧- پاڻي ٨- ٻوماڻون ٩- مينهن ١٠- اوري، سلي ١١- ڏيئي، مکاميلو ١٢- نوڙين ١٣- مڙس يعني ڏم کي ١٤- ڏم جو گهر ١٥- پڌين ۽ پورن لي اَيرنڌڙ گاه ١٦- رهان گذاريان ١٧- خوش، سرهي ١٨- چراگاه ١٩- واه، وسيلو ٢٠- ميهار کان ٢١- سرڪي، پڪ ٢٢- سود، ذائقي ٢٣- پريم ٢٤- باڻ ٢٥- لوه کان ٢٦- جهڙ، لسي ٢٧- ڀيٽ ٢٨- اوڏوٽ (اَجهل پياس جاڳائيندڙ).

*مان اوهانجي رنين لي هميشه سرهي ٿي گذاريان.

§هنکي لوه کان ٿي تکو، عشق جو ڪان لڳو.

‡ميهار کان پريم جي مهي ڪا اَهڙي ڀيٽ ڏيئي پيتائين، جو اَها اوڏوٽ لي لکيس (يعني پياس ٿي نہ ٻجهيس).

Gul Hayat Institute

١٨

مَري ٽان مَ ميهارُ، وَٽاڻُ وِلهو[1] مَ ٿئي،
وَڇِنِ جي وَچارَ[2] جو، وِنگو ٿئي مَ وارُ،
ساهَڙُ مؤن سينگارُ، ماڻُهنِ ليکي مِهڻو.

١٩

مينهون هن ميهارَ جون، اَلا! سَبِ ٻَچَنِ،
وَڇون جي کيرَنِ[3] سين، سَدا ٽيون سونهَنِ،
مونکي ماڻکين[4]، ٽاٽي هَنيو ٽارِ ۾.*

٢٠

مينهون هن ميهارَ جون، اَلا! سَبِ جِيَنِ،
ڪارِيون، ڪکيون، ڪُنڍيون[5]، وارا[6] ڪيو وِيَنِ[7]،
جُوءِ[8] جا جاندارَنِ[9] جي، ٻيلا ٻَهَ ٻَهَ ڪَنِ[10]،§
اَچي رِئلَ[11] رَهَنِ، مون سانيارا[12] سُهرِين.‡

٢١

چاهَڪَ[13] چَري، ٽارِ ٽَري، آيون مَٿي آرَ،
ڪوڙِين ڪَرَ ڪَٽَنديون[14]، سُٽي سَڌَ ڏَرارَ[15]،
مينهون ساڻُ ميهارَ، پَرچي پارِ لَنگهينديون.

٢٢

چاهَڪَ چَري، ٽارِ ٽَري، آيون مَٿي پيٽَ،†
لُٽَ لَنگهينديون ليٽَ، لُطفَ ساڻُ، لَطيفُ چئي.

٢٣

چاهَڪَ چَري، ٽارِ ٽَري، آيون مَٿي ڪُنَ،
ڪوڙِين ڪَرَ ڪَٽَنديون، ساهَڙَ جي سَمَنَ[16]،
مينهون ساڻُ اَمَنَ[17]، پَرچي پارِ لَنگهينديون.

٢٤

چاهَڪَ چَري، ٽارِ ٽَري، آيون مَٿي ڪوهَ،
سُٽي سَڌَ ساهَڙَ جو، راضي ٿيندَنِ روحَ،
مينهون ساڻُ صُبوحَ، پَرچي پارِ لَنگهينديون.

وائي

مونکي ڪامَ[18] جَهلي، سيڪا پاڻُ پَلي،×
آئون وِڏَڙي نينهَن اَچلي.
ويندي آئون پارِ پِريان ڏي، مونکي ڪامَ جَهلي،
ٽَنُ وِڏائين ٽارِ[19] ۾، آڏيءَ راتِ اَچلي،
پَسي ڏُونهيون[20] دوستَ جون، مُنهنجو جِيُّ جَلي.

١- ويران، سڃو ٢- ميهار ٣- کلن ٤- اکين جي ٽارن ٥- وڪڙدار سڱن واريون مينهون ٦- واري واري تي ٧- ويامن ٨- جاء ٩- جانورن ١٠- چمکن ١١- پاڻيءَ جي اُٿل کري سبز زمين ١٢- سامهان ١٣- چارو، گاه ٻوٽو ١٤- گاٽ ڪٽينديون ١٥- ڏنار، ميهار ١٦- انجام، وعدو ١٧- سلامتي، خير ١٨- ڪا به نه، ١٩- پاڻي ٢٠- ڏونهيءَ جو جمع.

*مونکي سندن روشن اکين، ڪشش ڪري، اونهي ۾ آندو آهي.

§جي ٻيلا چوپائي مال سان وسيل آهن، سي ٻه ٻه ڪري پيا چمڪن.

‡منهنجا پرين شل اچي سبز ميدان ۾ منهنجي سامهون رهن.

†هو چارو چري ۽ اونهي مان اُڪري، اچي سلامتيءَ واري هنڌ تي پهتيون.

×سيڪا پاڻکي وس ۾ رکي؛ مونکي ڪا به نه روڪي.

سر سهڻي ـ داستان چوٿين جو سار

چڙن (گهنڊن) جي آواز، سهڻيءَ جي اَندر ۾ سُتل عشق جاڳايو آهي. هوءَ گهر ۾ قرار سان سمهي نہ ٿي سگهي ۽ هروقت ساهڙ جي سنيهار ڪيس ستائي پيئي. سچڻ، سندس هنئين سان حل ٿيو پيو آهي. پرينءَ پر ڪان ڪيس "محبتي ميهار جي بوءِ" پيئي اَچي. هوءَ پنهنجو حال ميڻهن سان ٿي پيئي اوري. ميهار جي مهيءَ جي ڪا اَهڙي سرڪي پيئي اَئس، جو پريم جي اُجهل اَڳني اَچي سندس اَندر ۾ اُبري آهي. ميهار جي درشن لاءِ هروقت پيئي تڙفي؛ هن جي صدقي، آڌيءَ رات اَچيو پنهنجو لن، تار ۾ ٿي اُڇلي. ميهار کان سواءِ وڇن جو ڪو ٻيو وسيلو ڪونهي. شل ميهار سان گڏ سندس ميڻهون بہ هميشہ زنده هجن؛ اُنهنجون ماڪيون بہ نوراني آهن. "مونکي ماڪين، ٽاڻي هميو تار ۾."

•

داستان پنجون

١

ساندهِ سَپ دَرِياهُ، پري ڪَنڌي پارَ جي،
چِڪي[1] چولِيءَ ۾ گهڙي[2]، جتي جي وِڙاهُ[3]،
پَسيو ڏوهَ ڏَکي هِنئون، آرَ مَتي اَرِواحُ،
جي لوهُ[4] تِئي لوڏائهُن، تہ وِيرَ وَهيڻو[5] ناهِ ڪي.*

٢

ساندهِ سَپ دَرِياهُ، پري ڪَنڌي پارَ جي،
ڪَنبي هِنئون ڪما حَقَّہٗ[6]، آرَ مَتي اَرِواحُ،§
دِلاسي دارَين[7] جي، سانڍِيو[8] سانڍي ساهُ،§
جي لوهُ تِئي لوڏائهُن، تہ وِيرَ وَهيڻو ناهِ ڪي.

٣

سَڪَڻَ وارَن سُٿرو، جي دَهشَتَ سان دَرِياهُ،
اوڙَڪ[9] اُنِين جو نہ رهي، آرَ ٻِيا اَرِواحُ،
ويندي ساهڙَ سامهون، صَدقو ڪنديون ساهُ،
جن ڪي حُبّ[10] اُنهين جي آهِ، ساهڙُ ساڻي لن جو.

٤

گهڙِيا سي چڙهِيا، لِئين اَئيڻي،
مَٽي[11] مَتي مَهراڻَ ۾، پڙ لَہو ڏيئي،

١- ديواني، حيران ٢- لهر ٣- جيءَ جو جوکو ٤- مهر، لطف ٥- وير جي وس يا حوالي ٦- جڻن واجب آهي ٧- ٻنهي دنيائن ٨- آلت يا دلداري ڏني ٩- آخر يا اَنت تائين ١٠- مددگار ١١- ڦوڪيل، تمتار.

*اي ڏٽي! جي تنهنجو ڪنهن لي لطف ٿئي تہ اُهو ڪڏهن بہ وير حوالي نہ ٿئي.

§ساگر ۾ پنهنجا ڏوه ساري، سندس هنئون ڪنبي ٿو وڃي، پر ٻنهي جهانن جي آڌار (واليءَ) جي مهر کي ياد ڪري، دل کي آلت پيئي ڏئي. (سالڪ بہ هي پڙ ساگر لِئين پار ٿا ڪن.)

Gul Hayat Institute

ته ميهارُ مليئي، سَنيوُڙو[2] سيڻاه[1] سين.

٥

اَڪيوُن مُنهن ميهارَ ڏي، رَکيوُن جن جوڙي،
رِءِ سَنبَ، سَيّدُ چئي، تارِ گهڙُن توڙي،
تنين کي بوڙي، سائرُ سگهي ڪينَ ڪي.

٦

آڌِيءَ[3] اُڌاڻا[4]، سَرتيوُن! سُکَ ميهارَ جا،
لَنگهي سير سَنوان ٿيا، ساهڙَ سيباڻا[5]،
پِيئيءَ[6] تي پاڻا[7]، پَسان مانَ[8] پرينِ جا.

٧

آڌِيءَ اُڌاڻو، هِنئڙو مون هَتِن مان،
وَهِ[9] پئي، واهڙَ تَري، ساهڙَ سيباڻو،
پيچ پِيئيءَ پاڻو، پِيَ[10] جو پَسي آئيو.

٨

جيڏانهن چِتَ[11] چاهُ گهڻو، آرُ به اوڏانهين،
وهي وَهُ[12] واڪا ڪيو، تکو تيڏانهين،
ميهارُ ملائين، لَهرُن مَنجهه، لَطيفُ چئي.

٩

پَليان[13]، پاڻو نه رهي، نِرتُون[14] نينهُن نِبارُ[15]،
گهڙان، گهوربو جندڙو! اُتَلَ[16] موُن اپارُ،
جنين مَنِ ميهارُ، هَلَڻُ تنين حَقُ ٿيو.

١٠

بَسُ! پسڻان پَري ٿيا، اوري سَندَن آرُ[17]،*
دَرِياهَ رَيِ سَهاڙُ[18]، ڏسڻ گهڻو ڏهاو[19].§

١١

ڪاڏي وڃان؟ ووءِ! جتن وَهَڻُ[20] وَچارِن مَٽيو،
ڏوڏي پُڇي ڏيهَ جا، جَرِ سرِ[21] اُيي جوءِ،
شِڪَستي[22]، سَيّدُ[23] چئي، چيهان ڪريو چوءِ:
”ساهڙ! سانگُ[24] سَندوءِ، اَچي اوراهون[25] ٿئي.“

١- تيار ٢- ٻڪريءَ جي کل جنهن تي تربو آهي ٣- آڌيءَ رات ٤- پڙڪو ڪائي اُٿيا
٥- لائق ٦- پرڀات جو ٧- ماڳ، آستان ٨- من ٩- عاشقاڻي جذبي ۾ اچي ١٠- پرينءَ ١١- ٽڪ،
عشق جي جنبش ١٢- پاڻيءَ جو وهڪرو ١٣- روڪيان ١٤- ڏيان يا نظر سان ١٥- نج،
خالص ١٦- عشق يا نينهن جو جوڙلان ١٧- نينهن، قرب ١٨- ساهڙ ١٩- مشڪل، ڏکيو
٢٠- آستان (وٿاڻ) ٢١- جل جي ڪنڌيءَ تي ٢٢- پگل دل واري ٢٣- ڪوڪون ٢٤- صحبت،
سنگ، جاءِ ٢٥- اوري.

*ڏسڻ ۾ ڏور آهن، پر سندن قرب (وصال يا ميلاپ) ويجهو آهي.

§ساگر کان سواءِ ساهڙ کي ڏسڻ مشڪل آهي. (دنيا روپي ساگر پار ڪرڻ کان سواءِ حقيقي محبوب جو ديدار ناممڪن آهي، ڇو ته هي جهان انسان لاءِ هڪ ڪٺن امتحان گاه آهي.)

١٢

سَندو ڏَمَرَ ڏَهَڪارُ، هَلَهِين ڪونهي هِنَ ڪي،

هيءَ پاڻيءَ سين پانهنجو، پُساني نه سِينگارُ،

ڪارڻِ مُندَ ميهارُ، ڪاريءَ راتِ ڪُنَ تَري.

١٣

ڏَمُ ڏِهاڙي ڏي، سَندا ميهَرَ مِهڻا،

جَهليمَ تي جهوليءَ ۾، پَليءِ پايو سي،

مَرُ جان چاليهَ چي، سَگان سُپيرِيَنِ جي.

١٤

جيهَرَ لوڪُ جَهپَ ڪَري، ذَرو جاڳَ نه هوءِ،

او هيرَ اَچيو، اَديوُن! پَسَّ پِريان جو بوءِ،

جي ڪِچو چوِنمِ ڪوءِ، ته مَرڪَ پانيان مِهڻو.

١٥*

ته ڪَرڪيِنءَ سُڻي؟ جي سِيرَ نه گهڙي سُهڻي،

هِمت حياتيءَ ڏينهڙا، هَڏهِن تان نه هئي،

ڇُڪي لنهن چَري ڪئي، جو ڏنس اَن ڏٺي،

سُهڻيءَ ڪي، سَنڌُ چئي، وَڏو قُربُ ڪُهي،

هُنئهِين هوُندَ مُئي، بَرَ ٻَڏيءَ جا ٻيڻا ٿيا.

١٦

ڪا جا ڪُنَ ڪَرِنِ، پِنيءَ پُڻِ جُهڻ پاڻ ۾،§

اَڪيوُن لنهن آبَ ڪي، آڏيءَ اُڪيرِنِ،

توڻي لڪوُن ڏينِ، ته بہ اُڄَ اُنين ڪي نه لهي.

١٧

دائمُ جا دَرياهَ ۾، سا مَڇي ڪِني ڪيوهُ؟

آهِس اڀ اَندوهُ، پاڻي ڪِتي ته پِيان.‡

١٨

ڪيرَ ڪُنَ؟ آئوُن ڪيرَ؟ ڪيرَ ڏَمَرَ سَهي ڏَمَ جا؟

قَضا رِءَ ڪيرَ ڏَري؟ مَٿي پاڻيءَ پيرَ،

پينرُ! پِنيءَ ويرَ، لِڏو لِي تي لوڙيان.

١٩

جي ٻُڏان ته ٻِنَ، اولِجان اَنَ پارَ ڏي،

ڪَنڌيءَ اَچيو سُپرِينِ، مانَ "بَرا! بَرا!" ڪَنِ.

١- ڏهڪاءُ ٢- بنهي، پنيءَ ٣- پل ته ٤- سگ، يا نالي جي ڪري ٥- جنهن مهل ٦- آرام، ننڊ ٧- لنهن مهل ٨- خيال ٩- بوي ١٠- طعنو، مهڻو ١١- فخر ١٢- سرڪيءَ، پڪ ١٣- اِهنئين به ١٤- ٻيڻو اُجورو (هتي ۽ هتي جو) ١٥- ڪن ١٦- سر ۾ ١٧- سڪن ١٨- ڳيتون ١٩- غم، فڪر ٢٠- ورڏاتا، نصيب ٢١- اسر مهل ٢٢- لکيو ٢٣- ڪوءِ، ڪڏ ٢٤- ڏ ڪجان ٢٥- هاءِ! هاءِ!

*جي سهڻي سير ۾ نه گهڙي ها ته جيڪر سندس نالو ڪٿي هڏهڻ ۾ اَچي ها؟ مري ته اِهنئين به ها، پر قرب ۾ پاڻ فنا ڪري هتي ۽ هُتي جو اُجورو ڪٽيائين، يعني شهادت جو درجو حاصل ڪري، پاڻکي اَمر ڪيائين.

§ اهي ڪٿي ڳيتون ڏين ته به اُنهن جي اُڄ لهڻ جي ناهي (عشق جي اُڄ لهڻ جي ناهي).

‡ مڇي درياه ۾ اُنهيءَ ڏي فڪر ۾ آهي ته پاڻي ڪٿان پيان. (اِنهيءَ ڪري ئي هوءِ بدبودار ٿي آهي.)

Gul Hayat Institute

مُيائي سين ٽَنِّ، جيڪر اُٿي نِڪران.

٢٠

لَهر مٽوئي لالَ[1]، وَهَڻَ[2] ڪٿوُرِيان[3] وِلَرَوَن[4]،
اوبهارا[5] عبيرَ جا، جَرَ[6] مان اُڇن جالَ،
ڪُنَنِ گهڙي ڪالَ[7]، سِڪَ پِريان جي سُهڻي.

٢١

جيڪي ڏِٺَءِ تارِ ۾، ڪَنڌيءَ سو ڪَهيجِ،
جَرُ[8] وڏو، جهاجهَه گهٽي[9]، پانڌُ ۾ پُسائيجِ،
ساهَڙُ ساڱاهيجِ، تہ ثابتُ[10] لَنگهين سيرَ مان.

٢٢

ڳُوڙا ڳڙي پارَ[11]، هِنئُون حيرتَ ۾ پيو،
وِهان نہ ويرمَ ٿِئي[12]، نيڻهَن[13] ۾ پوءِ نِهارَ،
وِجان نہ واڪو ٿِئي، پاڙي[14] پوءِ پچارَ،
هُتِ ٿي وَعدي[15] وارَ[16]، هِت سوُٽُوُن[17] ڏِينِمِ سَرِيئُون.

٢٣

جا هَڙَ اَندَرِ جيِّ[18]، ساهَڙَ ڏِني ساهَ کي،
سا هَڙَ چُڙي[19] نہ ساهَ جي، سا هَڙَ ساهَڙَ رِيِّ،
ساهَڙَ ميڙِ[20]، سَميعَ[21]! تہ سا هَڙَ[22] چُڙي ساهَ جي.

وائي

اَکيُون پيرَ ڪَري، وِڃجي، ووا وِڃجي.
سُپيريان جي ڳالهڙي، ڪنهن سان ڪينَ ڪِجي،
لِڪائي لوڪَ کان، ڳُجهَڙي ڳوتِ نِجي،
مُحَبّتيءَ ميهارَ جي، سوُرُ نہ ڪنهن سَلِجي.

سر سهڻي - داستان پنجين جو سار

درياه، ڇوه مان تار پيو وهي ۽ ڪنڌي ڏسڻ ۾ ئي نہ ٿي اچي. سهڻي، عشق جي مستيءَ ۾، پاڻ کي اُلي ٿي اڇلي، جتي جان جو جوکو آهي. درياه ۾ پل دهشت هجي، پر سڪڻ وارن کي اُنهي کا ڪاڻ ڪانهي. هو "مٺي متي مهراڻ ۾" "ڪڏي ڪاهي تا پون، ۽ وڃيو پهنجو ساهڙ "سنيورو سيڻاه سين" همٿ ڪن. جن پنهنجيون اکيون ميهار ۾ جوڙي رکيون آهن، سي آسانيءَ سان سير مان پار اڪري وڃن. سهڻيءَ وانگر سالڪن کي بہ خلق جي طعنن جي پرواه ناهي. سهڻي، جي ساهہ جو سانگو لاهي، سير ۾ نہ گهڙي ها تہ سندس نالو اَمر ڪئين ٿئي ها؟ "جر وڏو، جهاجهہ گهٽي" آهي، پر جنکي ساهڙ (ڌڻيءَ) جي شناس يا ساڃهہ آهي، سي سير مان ثابت لنگهي وڃيو پار پون.

١- هيرا جواهر ٢- درياه ٣- ڪٿوري يا مشڪ ڪان ٤- سرس ٥- عطر جون هبڪارون ٦- گهٽيون ٧- ڪالهہ ٨- جل ٩- جل جي گهٽائي ١٠- ساڃهہ رکيج ١١- طرف، پاسا ١٢- ديرِ، اوير ١٣- عيب جي نظر ١٤- پوي ١٥- اقرار، وچن ١٦- مهل ١٧- ڏوراپا، طعنا ١٨- محبت جي ڳنڍ ١٩- ڪان سواءِ ٢٠- ملاءِ (ساهڙ سان) ٢١- اي ٻڌندڙ! (ڌڻيءَ جي صفاتي اسمن مان هڪ) ٢٢- مونجهارو، مشڪلات. (هن بيت ۾ تجنيس مرڪب استعمال ٿيل آهي؛ ڪٿي ساهڙ هڪ لفظ آهي، ڪٿي ٻہ: سا ۽ هڙ)

Gul Hayat Institute

داستان ڇهون

۱

ساهڙ جا سينگار، اَڄ[۱] لِکيا[۲] اَکِي هُئا،
نڪا ڪُنْ فَيَڪُوْنَ[۳]، هُئي نڪا ٻي پچار،
مَلَڪَنِ[۴] مَهِندِ[۵] هُئي، توڏِيءَ[۶] جي تنوار،
مُحَبَّتَ ساڻُ ميهار، لايائين لَطِيفُ چئي.

۲

سُهڻيءَ کي سينگار، اَڄَ لِکيا اَکِي هُئا،
ڪُنْ فَيَڪُوْنَ کان هُئي، نڪا ٻي پچار،
مَرَکي[۷] ساڻُ ميهار، لايائين لَنءُ[۸] لطيفُ چئي.

۳

گهيڙ[۹] لنگهيو گهاري، ميثاقان[۱۰] ميهارَ ڏي،
اَلَسْتُ بِرَبِّڪُمْ؟ قالُوْا بَلَي[۱۱]، پَرِ[۱۲] اِها پاري،
ڏسيو ڏيکاري، پِرتَ پِريان جو پيچرو[۱۳].

۴

اَلَسْتُ[۱۴] ارواحَنِ[۱۵] کي، جَڏهن چيائون،
ميثاقان ميهارَ سين[۱۶]، لَڏيُون مُون لائون،
سو موٽي ڪيئن پائون[۱۷]؟ جو مَحفُوظان[۱۸] معافُ[۱۹] ٿيو.*

۵

اَلَسْتُ ارواحَنِ کي، جَڏهن چيائين جيئن،
قالُوْا بَلَي قلبَ سين، ٿيو تڪاؤل[۲۰] تيئن،
مُحبّتي ميهارَ جي، آئون نِهوڙي نينهن،
سَرتيون! ساهڙ سيئن[۲۱]، هاڻ مُون حَقَّ[۲۲] ٿيو.

۶

اَلَسْتُ ارواحَنِ کي، جَڏهن اَمُر ڪيو اَحَدَ[۲۳]،
هو مَنَ ڪانيو ميهارَ ڏي[۲۴]، سُهڻيءَ سِڪَڻَ سَدَ،
دلو دُورَ دَرياهَ جي، ڪيو ارادي اَدَ[۲۵]§
جيڪي آيس ڏانهن عَهدَ[۲۶]، سو پاري مُندَ پاتارَ ۾.§

۷

اَلَسْتُ ارواحَنِ کي، جَڏهن فرمايو فتاح[۲۷]،

۱- حسن ۽ جمال ۲- ورڌالا جي اَنگ کان اَڳي ۳- "ٿيءُ، پوءِ اِلين ٿي پيو" ۴- مَلَڪن يعني فرشتن کان ۵- اَڳي ۶- سهڻيءَ ۷- فخر وچان ۸- پريت لڳايائين ۹- درياه ۾ گهڙڻ جا هنڌ ۱۰- ازل کان ۱۱- "نہ آهيان مان اوهانجو رب؟" هنن چيو: "هائو." (ڌڻيءَ جو سوال ۽ روحن جو جواب.) ۱۲- ريت، رمز ۱۳- نيههن ۱۴- ازل جي ڏينهن ۱۵- روحن ۱۶- پرڻيس ۱۷- ٻنهي ۱۸- آد کان ۱۹- اَمر ٿيل ۲۰- چڱو سوڻ ۲۱- ڏانهن ۲۲- فرض ۲۳- ڌڻي ۲۴- دل جو لاڙو ۲۵- ورڌالا، تقدير ۲۶- ٻنمنڌڙ، کوليمنڌڙ (ڌڻيءَ جو هڪ صفاتي نالو).
*جيڪي ازل يا آد کان اَمر ڪيل هو، سو ڪيئن ٻنهي موٽي يا رد ٿئي؟
§ڌڻيءَ جي اَمر ٿي دل کي درياه جي دور ۾ پکو. جيڪي ڌڻيءَ طرفان منظور ٿيل هو، سو ٿي هن مند (زال) کي درياه ۾ برسر ڪرڻو پيو.

هو مَنَ ڪايو ميهارَ ڏي، سُهڻيءَ سِڪَ ساهَ،
دِلو دَوَرَ دَرِياهَ جي، ڪيو اِرادي اَڏاهَ،
جيڪي آئُسِ ڏانهن اَللهَ، سو ڀاري مُندَ ڀاڪارَ ۾.

٨

'اَلَسْتُ' اروَاحَنِ کي، جَڏهن فائِقَ فرمايو،
هو مَنَ ڪايو ميهارَ ڏي، سُهڻيءَ کي ساعِيو،
دلو دَوَرَ دَرِياهَ جو، اوڏانهِين آيو،
جيڪي هاديءَ هَلايو، سو ڀاري مُندَ ڀاڪارَ ۾.

٩

اَلَسْتُ اروَاحَنِ کي، جَڏهِن چيائين،
هو مَنَ ڪايو ميهارَ ڏي، سُهڻيءَ سدائين،
جيڪي آئُسِ اوڏانهِين، سو ڀاري مُندَ ڀاڪارَ ۾.

١٠

'اَلَسْتُ' اروَاحَنِ کي، جَڏهِن جاڳايو جَليلَ،
سَنئين راهَ، سَيّدُ چئي، سوناڻُون سَبِيلَ،
وَحدَت جي واديءَ ۾، ڪوڙين کي قليلَ،
دَرِياهَ جي دَلِيلَ، لَکين لَهوارا ڪيا.*

١١

ڪامان، ڪِچان، ڪِبُران، لِچان ۽ لوچان،
تَنَ ۾ تُوَنس ڀِرينِ جي، ڀيان، نه ڀاڀان،
جي سَمُنڊ مُنهن ڪريان، تو سُرڪيائي نه ٿئي.§

١٢

ڪامان، ڪِچان، نه مَران، سَڙان ساري رات،
ٻن ٻِياڻيءَ کي وِجهي، ڪَرِ ڀِريان جي تات،‡
سيڪُون سَنديُون سَڄڻين، اِيرَنِ آڏيءَ رات،
نڪي هَمتِ نه سات، ڏِيهاڙِيو چَنگ چڙهان.

١٣

ڪاري رات، ڪَچو گهڙو، اَٽِڪَ اونداهي،
چَنڊُ نالو ناهه ڪو، دَرِياهَ ڏَڙ لائي،

١- آڏ ٢- اوچ ۾ اوچ (ڏٺي) ٣- سعيو ٤- رهبر، وات ڏيکاريندڙ ٥- جلال واري (ڏٺي)
٦- ڳولي لڌائون ٧- وات (خدائي راه) ٨- هيڪڙائيءَ جي ماٿريءَ ٩- ڪروڙن مان ١٠- ٿورا
١١- گمان (دنيوي وهم) ١٢- ڳوليان ١٣- اُساٽ ١٤- هڪ سرڪي ١٥- دل چيريندڙ سور
١٦- نه هِمت ۾، نه ڏيساور يا واپار ۾ سيڙپل، سکڻي ١٧- ڏهاڙي ١٨- سوريءَ يا عذاب ۾
١٩- ڏميرَ، گهمسان.
*هن دنيا روپي ساگر جي طلسم لکين لوڙهي ڇڏيا.
§پرينءَ جي ايڏي ته اُساٽ آندر ۾ آهي، جو سارو ساگر پيئي وڃان ته به جيڪر مون لاءِ
هڪ سرڪي به نه ٿئي.
‡ٻياڻيءَ يا دوئيءَ کي ترڪ ڪري، محبوب جي پچار ڪر.

ساهڙ ڪارڻ سهڻي، آڏيءَ تي آئي،

اي ڪرم الاهي، ناٿ ڪُنن ۾ ڪيرَ ڳهڙي؟

١٤

ڪاري رات، ڪچو گهڙو، نڪا سيڻه ساٿُ،

وڃي ويرم نه ڪري، پريان ڪارڻ پاڻُ.

مُحَبَّت کي مهراڻُ، سُڪي سَبُ پَٽُ ٿيو.*

١٥

ڪاري رات، ڪچو گهڙو، مٿان وَسي مينهن،

هڪو پُوُ پيراهَ جو، ٻيو سانيارا سينهُن،

شال م ڇڄي نينهن، گهڙان، گهوريو جندڙو!

١٦

اورار نه پَرار، ويچاري وَهَ وچ ۾!

سُڪيءَ ڏنيءَ سُڄرين، ٻيو مڙوئي ڪارِ،

ٽون گهڙِ، ڪيم نهارِ، ٻُڌندن سين ٻاجهون ڪري.

١٧

هن پارِ، نه هُنِ، ويچاري وَهَ وچ ۾!

نيچ نهاري نه گهڙي، لنهن ۾ پيس ڪُنَ،

اَللهُ! ساڻُ اَمُنَ، آران ڪنهن اُڪارئين.

١٨

سَهسين سائر ٻوڙيون، مند ٻوڙيو مهراڻ،§

وَهَ وچابو پاڻُ، هٿي ڪندُ ڪُنن سين.‡

١٩†

سَهسين سائر گجن، توءِ سَهَج نه مَٽي سهڻي،

ته ڪي نينهن ڇڄن، پرکهين پرين جي؟

٢٠

سُپيريان جي تُرهي، ٻُڏي! هٿُ م لاءِ،

صُباح تو چوندا: ”اَسان تو اُڪاريو.“

٢١

سُپيريان جي تُرهي، ٻُڏين، توءِ م لڳ،

جي پانئين پرينءَ مڙان، نه پُوَر اُبتي وَڳ،

١- سيٽاهه (ٻڪريءَ جي ٿوڪيل کل) ٢- دير ٣- گمراهي، اوجهڙ ٤- سامهون ٥- شينهن
٦- اورينءَ پير ٧- پرينءَ پير ٨- درياهه جي وهڪري ٩- ڪنڌيءَ ١٠- دلو ١١- سوراخ
١٢- سلامتيءَ ١٣- ڪنهن آر يا لڪ کان ١٤- ٽون پار اُڪارين ١٥- ساگر ١٦- لهن هونديءَ به
١٧- سياءُ ١٨- ڦيرائي ١٩- انهيءَ ريت ٢٠- آخرت ۾ ٢١- ملان ٢٢- وهڪري ٢٣- وچ.

*محبت اڳيان درياهه به سڪي ميدان ٿي پيو.

§سمنڊ اَنيڪ جيون کي ٻوڙيو آهي، پر هن مند جوڌ سمنڊ کي ٻوڙي ڇڏيو.

‡درياهه، پنهنجو ڪنڌ، ڪپ سان هڻي، پاڻکي ٻچال ڪيو.

†اَنيڪ سمنڊ جوُلان ۽ جوش ۾ هجن، ته به سهڻي پنهنجو سياءُ نه بدلائيندي. انهيءَ دستور به ڪو نينهن ڇڄڻ جو آهي؟ (سچي عشق کي سهسين ساگر به ماٺ ڪري نه ٿا سگهن).

پاءِ لِيڏاهين پَڳَ[1]، ناهِ جيڏاهين نِجَهرو[2].

٢٢

سُڪيءَ[3] جي سانباهَ[4] ۾، جڏهن پُڏيوُن جي،
ساهڙُ[5] تنهن کي، ٻيلي ٻنهي ڪَندئين.

٢٣

سُڪيءَ پُڏنِ جي، ساهڙُ ساٿي[6] تن جو،
لهرنِ سرِ لطيفُ چئي، ڪُلهنِ چاڙهيو[7] ني،
جي پُڄنِ پَندُ پري، تن اماڻي[8] اورَهوُن.

٢٤

سُڪيءَ جي سانباهَ ۾، پُڏين، تو ءِ پُڏُ،
ڪَڪَ، ڪانڌيرا، ڪانيوُن، ميڙي[9]، پَڌُ[10] ۾ مَڏُ،
تڪو ساهڙَ سَڏُ، تڪا سُڄي[11] سُهڻي.*

§٢٥

جي تو بيتَ ڀانيا، سي آيتوُن[12] آهينِ،
نيو مَنُ لائينِ، پريان سَندي پار ڏي[13].

وائي

ويٺي ڪيِنَ وساري، مُحَبَّتَ وِڌَڙي ماري،
ديواني! يار! وو! مستاني! دلبرا! جاني! وو!
جنهن کي سِڪَ ساهَڙ جي، سا گهايَلِ گهر نه گهاري،
ڏَمُ ڏُهيلو ڏُکيو، سَرَ[14] ۾ سوُنَتا ماري،
ٻيلي پاسِ پُرنِ[15] جي، تن ڪَرڪِنِ وِڌيس ڪاري،
هوءِ هوُنگارُوُن، پوُنِ پُڪارُوُن، تڙ تڙ دوسُ تنواري،‡
هوءِ جا پِڪَ پرينِ جي، آهيان تنهن آساري[16].

سر سهڻي - داستان ڇهين جو سار

اَڃا هيءَ سرشٽي يا ڪائنات ئي رچي نه ويئي هئي ۽ ملڪ (فرشتا) ئي وجود ۾ نه آيا هوا ته سهڻيءَ جو ميهار سان نينهن اَڙيو. اَڃا نه ڌڻيءَ ”ڪن“ چيو هو ۽ نه وري روحن کان اهوئي سوال پڇيو هوائين ته ”ڇا، ناهيان مان اوهان جو رب؟“؛ ۽ نڪي وري ڪو روحن ئي جواب ڏنو هو ته ”ها، تون آهين اسانجو رب“- تڏهن کان ميهار ۽ سهڻيءَ جو پاڻ ۾ سنبنڌ ٿي ويو هو. ظاهري طرح، سهڻيءَ جو دلو، درياهه جي دور ۾ ٻڏو، پر حقيقت ۾ اُنجو اَمر ڌڻيءَ طرفان ٿيل هو. سچو نينهن، سهسين سانئون جي گهڙا سان به نه ٿو ڇڄي. عشق وارا ٻنا ڪنهن ترهي يا وسيلي تا ترن. جنجو ٻيو ڪو وسيلو ناهي، تنجو ساٿي ساهڙ (ڌڻي) آهي.
”ساهڙ تنهن کي، ٻيلي ٻنهين ڪندئين.“

١- قدم ٢- اَجهو ٣- سڪي زمين ٤- لياريءَ ٥- مددگار ٦- واهرو ٧- وٺي هلي ٨- اوريان ٩- گڏ ڪري ١٠- ترهو ١١- ٻڏجي ١٢- روحاني اشارا ١٣- طرف ١٤- ڏکيو ١٥- وڄن ١٦- آسري.
*وصال جي حالت ۾ نه ساهڙ جو سڏ ٿو ٻڌجي، نه سهڻيءَ جو نشان ٿو لڀي.
§جي تو بيت سمجهيا آهن، سي بيت نه آهن، پر روحاني اشارا آهن، جي انسان جي من کي وڃيو رب جي طرف لڳائين.
‡محبوب جي مٺي گفتار، تڙ تڙ لي آهي. چوطرف، سندس ٿي تنوارون ۽ ترانا پيا هلن.

داستان ستون

١

لُڙِ[1] نہ گهڙي تُوڙَ[2]، ٻوءِ مَنَ[3] ڪايو ميهارَ ڏي،
ڏايو ڏوڙَ دَرياهَ جو، سَڪَ وڏو سوڙَ،
مَنَ ۾ موڄَ[4] ميهارَ جي، ٻَهَس پِريان جو پُورُ،
ٻيلي[5] ٻِئِي ڪَنڌِئين، نِتُ نِهاري نُورُ[6]،
مَنجهان جَرَ ضَرُورُ[7]، ڪَچِي[8] ڪي ڪو مَ ٿئي.

٢

ٻوڙِئين، چاڙهئين، ٿون ڏٺِي!*
ٻئي جو دعوىٰ[9] رَسي نہ دَمُ،*
هِنَ منهنجي حالَ جو، ميهَرَ تي مَعلُمُ[10]،
رَکَ ٻيلي[11] جو پِرمُ[12]، جو اَچِي ٻيو اَجهورَ[13] ۾.

٣§

ڪانڌي ڪَنگَ[14] ٿياس، وَهُڻُ[15] جَنازو سُهڻي،
ٻَگها جي ٻيٽَن جا، ڪُلها تن ڏِناس،
اَڪِئين مَلَڪَ[16] ڏِناس، ٻوءِ مَنَ ڪايو ميهارَ ڏي.

٤

اَيو ٽِڙِ ميهارُ، مَلاحَنِ سَڏَ ڪري،
آئُون پڻ وِڃهان هَٿَڙا، اَئِين پڻ وِڃهو جارُ،
گهوريُون ڪارُونيارُ[17]، مانَ مِلَنئُون سُپرِين.

٥

ميهارُ مَلاحَنِ کي، اَيو آڇي اَڇ[18]،
آئُون پڻ وِڃهان هَٿَڙا، اَئِين پڻ وِڃهو رَڇ[19]،
سَنديءَ ڪُنَ ڪُٺيَ[20]، مانَ هُونِ سلامت سُپرِين.

٦

ميهارُ مَلاحَنِ کي، اَيو ڪري سَڏَ،
اَدا! اَنهِين ٻارَ جا، موڙي اَچو مَڏَ[21]،
ويا جي وَهُ[22] گَڏَ، هلو نہ ڏوريُون اُنِ کي.

٧

ڪَنديءَ[23] جهلِيو ڪانهَن[24]، عاشِقُ اَيو آهُون ڪري،
تو ڪيئن ٻوڙي سُهڻي؟ ٻيلي! منهنجي ٻانهَن[25]،
دَرياهَ! توکي دانهَن، ڏيندُس ڏينهَن قيامَ[26] جي.

٨

جتي پير پِرِن[27]، پِرِيُون[28] پَون[29] پَواريُون[30]،
ٽانگهہ[31] نہ لَڌي ٽارئين[32]، مَڇُ[33] نہ ماڻيڙَنِ[34]،

١- لڙ ٽي ٢- سپرين ٣- من جي ڪشش ٤- زور سان ٥- جهنگ جي ٦- روشني ٧- جوکو ٨- ڪچي گهڙي ٩- حجت ١٠- خبر ١١- دلي ١٢- لڄ ١٣- اُجهاڳ، ٻاڏيءَ ١٤- درياهہ جو پکي ١٥- ٻاڏيءَ جو وهڪڙو ١٦- حساب ڪندڙ فرشتا (منڪر ۽ نڪير) ١٧- اونهو درياهہ ١٨- لسي ١٩- مڇي ڦاسائڻ جا ساز ٢٠- ڪن جي ڪنڌ پاسي ٢١- ٽڙها ۽ ٻيڙيون ٢٢- لڪي وهڪ سان ٢٣- گاهہ، سر ٢٤- داڻهون ٢٥- سڳ، ڄار ٢٦- قيامت ٢٧- درياهہ جا دور ٢٨- چڪر هڻن ٢٩- پکون ٣٠- پوائنتيون ٣١- ٽرو ٣٢- ٽارن ٣٣- ماپ ٣٤- ماڻيءَ لي ٽرنڊڙن.

*اي ڏٺي! انسان کي چاڙهين بہ ٿون، ٻوڙين بہ ٿون؛ ٻئي جي همت نہ حجت هلي، نہ وات.

§ڪنگ سندس ڪانڌي ٿيا ۽ درياهہ جو وهڪڙو سندس جنازو. ٻيٽن جي ٻگهن کيس ڪلها ڏنا. حساب ڪندڙ فرشتا اچي اَکين اَڳيان بيٺس، تہ بہ من جو لاڙو ميهار ڏانهن هوس.

Gul Hayat Institute

ڪنڌيءَ اُيا ڪيترا، سيڻاهيا[1] سَنڪن،[2]
لون ڪيئن لُن ڪَڙَنِ، اَچيو، آساريِ![3] گهڙين؟

٩

پَرِيُون پَرِ ڏَرِياهَ، پَسُ! جي پارِ پُونديون،
بَڌُ تَوَڪَّلَ جو تُرَهو، آهَرَ ساڻَ[4] اَللهَ،
جن جي ساهڙ ساڻَ صُلحَ،[5] سي ڪِين بُڏنديون ڪڏهين.*

١٠

سانيارا سَڏَ ڪيو، اُيا چَوَنِمِ: "آءٌ"،
هڪ لِڪوئي تارِ وَهي، ٻيو لُڙُ، لَهريُون ۽ واءُ،
ساڻي[6] جن اَللهَ، ٻُجهان[7] سي نه ٻُڏنديون.

١١

سانيارا سَڏَ ڪيو، اُيا چَوَنِمِ: "اَچ"،
هڪ لِڪوئي تارِ وَهي، ٻيو هَتِ ڪميڻيءَ ڪَچُ،[8]
ساڻي جنين سَچُ، ٻُجهان سي نه ٻُڏنديون.

١٢

هاري![9] حَقُ[10] رَکيجِ، سانيارا ساهڙَ جو،
خوابَ، خيالَ، خطرا، لن کي تَرَڪُ ڏَئيجِ،
اَنْدَرُ آئينو[11] ڪري، پِرَ[12] ۾ سو پَسيجِ،§
اِنهيءَ راهَ[13] رَميجِ، تہ مُشاهِدو[14] ماڻئين.

١٣

هاري! رَکِجِ حَقُّ، سانيارا ساهڙَ جو،
خوابَ، خيالَ، خطرا، لنين ڏيج تَرَڪُ،
ڪَرِئين غَيرُ[15] غَرقُ، تہ مُشاهِدو ماڻئين.‡

†١٤

سانيارا سيڻي،[16] تَنَ جنين جو طالِبُ،
مَنُ پِرِيان نيڻي، پَگهيو[17] پاڻَ[18] گَري.

١٥

لِيا[19] ڏَنِمِ لارَ،[20] سانيارا ساهڙَ جا،
هِنئون هِتِ نہ وِنڌري، ڏَراڙِنئُون[21] ڏارَ،
منهنجو مَنُ ميهارَ، پَگهيو پاڻ گَري.

وائي

آيلِ! اَمڙِ! تي جِيان، لا! جي سارِينمِ سُپرِينِ،
ساهڙَ مٿان صَدقو، ڏَهين[22] ڏَمَ ڏِيان،
مٿان ماڻڪَ هيڪڙي، اَمَلَ[23] آتَ ڏِيان،
اَچِين، عَبدُاللّطيفُ چئي، تہ جانِبَ! نِتُ جِيان.

Gul Hayat Institute

١- سيڻاه وارا ٢- ڪنبن ٣- وسوڙي! موڳي! ٤- آلله جي آڌار ٥- صلح، راضپي ٦- مددگار ٧- سمجهان ٿو ٨- ڪچو گهڙو ٩- نادان! ١٠- فرض، شناس ١١- آرسي ١٢- اَندر ۾ ١٣- هلج ١٤- درشن ١٥- ٻيائيءَ کي ١٦- سڪندڙ، ڳولائو ١٧- پگهر يا رسيءَ سان ٻڌو ١٨- وٽ ١٩- لڙيءَ جا وڻ ٢٠- ليار ٢١- ڏناڙن ڪان ٢٢- بيشمار دفعا ٢٣- اُملهه ماڻڪ.

*جي ساهڙ سان ساڙ ۾ آهن، سي ڪڏهن ڪين ٻڏنديون. (ڏٽيءَ جا نوازيل ڪڏهن نہ لڙهندا.)

§دل کي آرسيءَ وانگر اوجل ڪري، اَندر ۾ پرينءَ جو درشن ڪر.

‡جي ٻيائي وڃائين تہ حقيقي محبوب جو ديدار ماڻين.

†جنجو لن، طلب ۾ تڙقندڙ آهي، لنجي سامهون سپرين آهي. محبوب، منهنجو من پاڻ سان جڪڙي ڇڏيو آهي.

سر سهڻي - داستان ستين جو سار

سهڻيءَ جو ميهار لاءِ نينهن اَمر آهي. موت کان پوءِ به سهڻيءَ جي دل جو لاڙو ميهار ڏانهن آهي. سهڻيءَ جي ٻڏي وڃڻ کان پوءِ، ميهار ملاحن کي التجائون پيو ڪري ته "اوهين پنهنجا رڇ پاڻيءَ ۾ وجهو ته سهڻيءَ کي ڪارونڀار مان ڳولي ڪڍون". درياهه جو روپ ڀوائتو آهي. هروقت ڀوائتيون ڀڪون ڀيئون پون ۽ ڪُن چڪر پيا مارين. نه انهي لڙي جو اَنت ڪارن کي آهي ۽ نه انهي ماپ جي ڪل ماڻهن کي. جن جو ساٿي ساهڙ آهي، سي هڏ نه ٿيون ٻڏن. انسان، جي هروقت مالڪ جي شناس رکي، ۽ من مان ٻيائي ڪڍي، دل کي آئيني جيان اوجل ڪري، ته هونئد اَندر ۾ ئي پرينءَ جو درشن پراپت ڪري. ديدار ماڻڻ جو طريقو آهي خوابن، خيالن ۽ خطرن کي ترڪ ۽ دل جي غير کي غرق ڪرڻ.

داستان اٺون

١

ٻُڏندي ٻوڙن[1] کي، ڪي هالڪ[2] هَٿ وجهن،
پَسو لَڄَ، لَطيفُ چئي، ڪيڏي کي ڪَکَن،
لوڙي ڪَنڌيءَ کَن، ناسَ[3] ساڻِ وڃن سيرَ ۾.

٢

کَهي[4] ڪاني[5] ڪانهَن، ٻُڏا ڪيڏي ٻارِ[6] مان،
يا لَنگهائي، لَطيفُ چئي، يا ڏُريان[7] ڪري ڏانهَن،
کَما حَقَهٗ[8] کَکَنِ جي، آهي ڳالهه اڳازهَ[9]،
جيڪي ڏي ٻُڏَنِ کي ٻانهَن، ناسَ ساڻِ وڃن سيرَ ۾.*

٣

جانِ[10] ڪي ڪَنڌيءَ ڪانهَن، ٽان ٽاڻي ٻَڌجِ ٻُرَهو،
هَٿُ ٻرِيان جي هَٿَ ۾، ٻئي کي ڏِجِ مَ ٻانهَن،
سَندي کَہرَ[11] ڏانهَن، ڪِ لو کَڏين نه سُٺي[12]؟

٤

هاواٽا هُلَنِ[13]، کَہرَ ڪارونڀارَ جا،
لَهريُون، لُڙ[14]، لَطيفُ چئي، ٻيلي لي ٻُلَنِ[15]،
جي کهي ساڻُ[16] کَهَنِ[17]، آکو لِنِ اوٻاهِيين[18].

٥

آهِيين هُٿ اماڻَ[19]، ٻَڌُ ٻُرَهو ٽارِ جو،
لَهريُون، لُڙَ، لَطيفُ چئي، جَهليا جُنگ جُوانَ[20]،
اُونهي لَڙِ[21] آکَهِيا[22]، آڏي ٻائي آڻَ[23].§

١- گاهه جي ٻوڙن ٢- حاذق، حرفت وارا ٣- نه ته ٤- ڪانو ٥- سر، گاهه ٦- اونهي پاڻيءَ ٧- ڏر ڪان، منڍ ڪان ٨- جيئن حق يا واجب آهي ٩- مشهور، پرسد ١٠- جيستائين ١١- ڪناري، گهيڙ ١٢- ٻڏي ١٣- هل ١٤- دلي ١٥- ڪڙڪن، آوازڪن ١٦- وڃن ١٧- ڪڇو دلو ١٨- ٻار پهچائين ١٩- اَمانت، روانو ٿيڻ وارو ٢٠- جوان ٢١- روڪيا ٢٢- اَگيان، سامهون ٢٣- آڻ مڃي.

*يا ته ٻُڏندڙ کي مدد ڪن (ڪنڌيءَ تي رسائين) يا هن سان سير ۾ ساڻ هان.

§هو (جنگ جوان) به اَگيان آڻ مڃي، اونهي پاڻيءَ ۾ روڪجي بيٺا.

Gul Hayat Institute

جي ڀيا مُنهن مهراڻ، لن بانڌين[1] ٻيٽ نه اُجهي.

٦

ڪهڙو ڪان ڪُنيارَ، اوڳي[2]! ڳِيو[3] اُتئين،
ڪِ تو ڪنين نه سُئي؟ ڀيلي ٿي ڀُلڪارَ[4]،
لوڙهيا لڪ، لطيفُ چئي، ڪروڙين[5] ڪارُونيارَ،
اُڪارئين[6]، آڌار[7]! آران آڪي[8] وارئين.

٧

ڪهي ساڻ ڪهي، ڪو ڀي نه سُهٽي،
لنگهيو لُڙُ، لطيفُ چئي، وچارن[9] وهي،
ساڪئن نيهن نهي[10]؟ جنهنڪي نيهن[11] ندو ڪٽي.*

٨

اُونهي ۾ اوهَري[12]، ڪهي ڪهي ساڻ،
سُپڪ[13] جو، سَيدُ چئي، پُڄي نه پرياڻ[14]،
عشق واريؤن، عبداللطيفُ چئي، سَدَ نه ڪَڻن ساڻ،
جنين پاسي پاڻُ[15]، سي اَوَتَرَ[16] اُڪتيؤن[17].§

٩

اَنگ[18] پسي رَنگ[19]، ڪيو ڪو جو ڏوڙ دِلي،‡
ٻرا! ٻرا[20]! ڀيلي نه ٿيو، ڪجو مَنجهه ڪلي،
ٽِران ٽِي ٽارِ گهٽُو، تُنهنجي، ٻهرا[21]! ٻلي،
سو ميهارُ مِلي، آهيان جنهنجي آسري.

١٠

پانيم نه پيلو، مونکي ڏاءُ[22] ڏُناريو،
آڪي مٿي اسري[23]، روح ڏنو ريلو،
ٽيلاهين ويلو[24]، پيم واهڙ وچ ۾.

١١

ڪديا جي ڪُلالَ[25]، سي پسي خال[26] خوش ٿئي،
پاٽيءَ چت پُسائيا[27]، ڏاءُ نه جهلي ڏمالَ،
سُپڪ پانيا سُهٽيءَ، جوڀن[28] جي جمالَ،
آڪي جا احوالَ، معلومُ[29] ٿيا مهراڻ ۾.

١٢

ڪهي، ٽان ڪوهُ؟ پڪو نظر پرين جو،

١- پاڻيءَ ۾ لڙهندڙ ٻيڙن، پانڌيڙن ٢- موڳي! موڙهل! ٣- ونيو، خريد ڪيو ۴- ستڪو، غضب ٥- ڪروڙين ٦- پار اُڪارين ٧- اي ڀروسا ٨- دلي وارين کي ٩- وچارن (ميهارن) ڏي پيئي وڃي ١٠- ٻڌي، ١١- ٻڌو، قابو ڪري ١٢- قابو ڪيو ١٣- اُسهي ١۴- چڱيءَ طرح پڪل دلو ١۴- ڏس پتو ١٥- خودي، آپو ١٦- خراب يا اُبتي لڙ کان ١٧- نڪتيون ١٨- قسمت يا ورڌاتا جو ١٩- کيل ٢٠- اوکي گهڙيءَ ٢١- اي سمنڊ! ٢٢- گيڙو رنگ ٢٣- چڙهي ٢۴- دير، ويرم ٢٥- ڪنيار ٢٦- چٽساليون ٢٧- ست ٢٨- جوانيءَ جي حسن جي خمار ۾ ٢٩- معلوم.
*جنهنکي نيهن قابو ڪيو آهي، سا ڪئن نيهن کي قابو ڪري؟
§جن وٽ خودي آهي، سي وڃي ڪنهن اُبتي لڙ کان نڪتيون (گمراه ٿيون).
‡قسمت جو کيل پسي، دلي ۾ ڪو اُلٽو ڦيرو ڏنو.

ساهڙ منهنجو سُپرين، ڏم ڏنيئي ڏوڙ،

جي ڇڙو[١] جي ڇوڙ[٢]، نه ٻوڙ ٻنديس[٣] پار مٽي[٤].*

١٣

آکو نه آکو، ڪجو آئر ڪَرِ،

جي جنين جا جَرِ[٥]، پڪا سي ڀڄنديون.§

‡١٤

پڪا رچ ڪُنيار جا، پڪي نِهائين،

مونکي ليانئين، پيلو[٦] پاڳي[٧] آئيو.

١٥

ڪچي ڪَٺ[٨] نه جهليو، پيلو پيو پري،

سارَ[٩] چڏيائين سيرَ ۾، بانهن ڪان ٻري[١٠]،

لتي لهريون ويئيون، ڇوڏاري ڇري،

هنئڙي[١١] منجهه هُري، ماهيت[١٢] ملڪ الموت جي.

١٦

ڪچي ڪَٺ نه جهليو، پيلو پيو پڇي،

ماهيت ملڪ الموت[١٣] جي، منجهه وجود وجي،†

ساهڙ کي سڄي، آکي[١٤] جي احوال جي.

١٧

ڪچي ڪَٺ نه جهليو، پيلو سهي[١٥] نه پرُ،

هٿين، پيرن، آڱرين، بانهن چڏيو ٻرُ[١٦]،

ساهڙ! سگهو ورُ، ٻيڙس منهن مهراڻ جي.

١٨

پيلي پلائي، ٻسي ڇت ڇري ٽئي،

”ٻرا! ٻرا! ٻڏي سُهڻي!“ ويرن[١٧] ۾ وائي،

ڪچي ڪيرائي، لال[١٨] لهرن وچ ۾.

١٩

پڪو ڪَٺ پاڻ سين، ڇگو ڇنائي،

ڪچو ڏيج ڪلال کي، منهن تي موٽائي،

سوسَنُ[١٩] هنئين سين، سُهڻي! جيڪي فائق فرمائي،

موجون[٢٠] منجهائي، مارينئي مهراڻ جون.

٢٠

ڪر جو وريو واءُ، جيئن ٻرُ بانهن چڏيو،

١- سخت طوفان ٢- پاڻيءَ جي لڪ ٣- ويهنديس ٤- پرينءَ ڪنديءَ ڏانهن ٥- جمع، استر ٦- ڪچو دلو ٧- نصيب ۾ پيو ٨- هرگز ٩- سگهه ١٠- ساڻي تي ١١- روپ، پروڙ ١٢- موت جي فرشتي (عزرائيل) ١٣- اندر ١٤- سچي حقيقت ١٥- زور ١٦- ٻل ١٧- ويرن مان اِها لنوار يا آلاپ آيو ١٨- لعل جهڙي سندر ١٩- اوچي ۾ اوچو (ڏڻي) ٢٠- لهرون.

*جي طوفان هوندو يا جوشيلو درياهه نه به پرينءَ ڪنديءَ ڏانهن ويهنديس.

§جنجا من بي فڪر (عشق جي بي قراريءَ کان فارغ) آهن، سي ئي پڪا دلا ڀڄنديون.

‡ڪنير جي نهائين به پڪي آهي ۽ ونس ڻانوَ به پڪا ٿا ڄڙن، تنهن هوندي به منهنجي نصيب ۾ اَچي ڪچو دلو پيو.

†هينئڙ منهنجي اندر ۾ موت جي فرشتي جو روپ پيو ڦري.

آڳي اِن ٽڙاءُ، اونداهيان ٿيو اُڪران.*

٢١

هَٺيندي ٽَڪَرِ هَٿَ، هِنئڙي حُجُون[1] ڇڏيون،
لَڪَ[2] لَهرِن گَڏيو، موجُون وَريُون مَٿَ[3]،§
نِيمِ[4] ڪُنَ قُوَّتَ[5]، پِرُ[6]، پَليرا سُپِرِين!

٢٢

هِنئڙي حُجُون ڇڏيون، قُوَّتَ رهيمِ ڪانَ،
مون تي مولّيِ، مون پِرِين! ساهَڙَ جام سُڃاڻَ!
آهيان گهٽو اَجاڻَ، پِرُ، پَليرا سُپِرِين!

٢٣

پِرُ، پَليرا سُپِرِين! پَلا[7] ۾ پيراهَ،
تورِء[8] تاري[9] ناهِ ڪا، والِي! تورِء واهَ،
ساهَڙَ جي صَلاحَ، ٽَنَ ڪي ڪَڍي تارِ مان.

٢٤

ٽَنَ ڪي ڪَڍي تارِ مان، صُلحَ[10] ساهَڙَ جو،
اَتِ آڌو اَچي ڪَينَ ڪي، پِليو[11] ٻئي جو،
ميهَرَا! ڪَجِ مدهنجو، ڪو اوڪَرُ[12] ڪَنهين آرَ تان.

وائي

مون پارِيچيء[13] سارَ، آئُون جا ويندڙي وَتِ وَچارَ،
ڏُمِرَ جاڳي، لو! مون پاريچيء سارَ،
مونکي لَتي ميڙيين[14]، جِت ڪُنڊِن جي قطارَ،
ڀِرن[15] ٻيلاين جا، سانيارا[16] سَنيارَ[17]،
وِچُ[18] ۾ ٻوء وِصالَ ڪي، سَباجها سَتّارَ!
گهَر گهَر گُلا جا وَهي، ٻاڙي پَنڌ ٻچارَ،
ٽاڪُن[19] ٽَڪي آهيان، سِگهو رَسُ، سَهاڙَ[20]!

سر سهڻي - داستان آٺين جو سار

ڪڪن ڪي ٻه ڪيڏي نہ لڄ آهي! جي ڪو ٻڏندڙ اِنسان، منجهن هٿ وجهي تہ يا تہ ٻجائي ڪنڌيء تي نيئس، يا تہ پاڻ ٻہ ٻاڙون پٽجي، ۽ درد واري دانهن ڪري، ساٿس سير ۾ گڏ هان! "ڪپر ڪارونيار جا" هل پيا پون. ڏٺيء جو لطف ٿي آڪي ڪي تو اوٻاهي، نہ تہ ڪنن ۾ نسورو قهر پيو وسي. عشق وارين سپڪ جو پرياڻ نہ تيون پچن. هو ڪجهي سان ٿي ڪنن ۾ ڪاهي تيون پون. داو ڪجهو هجي تہ فڪر ناهي؛ هتي پرينء جي ٻڪي نظر جي درڪار آهي. اِنسان جي ڪايا بہ ڪچي دلي مثل آهي. اَلبت، جوانيء جي نشي ۾ اُنجو رنگ ۽ روپ ڏٺارِيندڙ تو لڳي. "ساهڙ جو صلح" ٿي ٽن ڪي تار مان تو ڪڍي؛ اِنسان لاء سواء ڏٺيء جي ٽوه جي، ٻي ڪا تاري ناهي.

١- آسرا، اُميدون ٢- نظر، سربت ٣- مٿان ٤- ڪٺي ويڙ ٥- سگهہ ٦- ور، موت ٧- اوجهڙ ٨- توکان سواء ٩- آڌار، مدد ١٠- مهر، لطف ١١- واهر، سات ١٢- ڇوٽڪارو، مڪتي ١٣- ٻاڙي واري ١٤- وڪردار سگن وارين ميڙهن ١٥- وڇن ١٦- سامهان ١٧- گهڻد، ڇڙا ١٨- ويڙم نہ پوي ١٩- ٽڪيندڙ جانورن ٢٠- ساهڙ!

*اڳي هن ٽڙ کان اُونده ۾ بہ اُڪري پار ويندي هيس.

§منهنجي نظر (اَک) لهرن ۾ سمائجي ويئي (ٻورجي ويئي) ۽ لهرون منهنجي مٿان وري ويئون.

داستان ناؤن

١

جرِ[1] ترِ لک تنوار، وڻ ٽڻ وائي هيڪڙي،
سيئي شيءِ ٿيا[2]، سوريءَ[3] سزاوار[4]،
همه[5] منصور[6] هزار[7]، ڪهڙا چاڙهيو چاڙهئين؟

٢*

سڀ[8] ڀار[9] پرينءَ جي، سڀ هوت حضور،
ملڪ مڙيو منصور، ڪهي ڪهندين ڪيترا؟

٣

لهرين لک لباس[10]، پاڻي پسڻ هيڪڙو،
اُونهي[11] ٿنهن عميق[12] جي، واري چڙ[13] وماس،
جت ناه نهايت[14] نينهن جي، ڪوءِ اُت پنهنجي ڪاس[15]،
ڏٿن جي تلاس[16]، لاه نه لائن[17] لڳ ٿئين.

٤

مرج وت ميهار، متان موٽين، سهڻي!
ساهڙ جا سينگار، متان ڌم ڏيکارئين.

٥

چوٽم جي هيڪار[18]: "م ون[19]ءَ موٽي، سهڻي!"
ڏونهينءَ پاسي دوس جي، گهاريان سڀ جمار،
پانديڻا[20] ڀهار[21]، هوند نه لڳين[22] لائيان.

٦

وڃان ڪين وري[23]، هوند رءِ ڇڄي رهي رهان،
ڏونهينءَ پاسي دوس جي، ماڳهين پٽان مري،
صورت نه سنهن ڪا، ڪيس[24] ڇت ڇري،
وصالان[25] فراق جي، سڄي ڳالهه ڳري[26]،
تيلاهين[27] تري، منهن[28] ڳنيو موٽيو وڃان.

٧

جي قيام[29] مڙن[30]، ته ڪر[31] اوڏا سڄڻين،
لهان ڀري سڄڻ[32]، وادائون وصال جون.

٨

آئون ڪِ نه جاڻان ايئن؟ ته جر[33] گهڙي جو ڪوٺئي،
قضا جا ڪريم جي، تنهن ڪان ڪنڌ ڪڍيو ڪيئن؟
هڪ لڪئي، ٻئي نينهن، آڻي[34] اوليس[35] اول ۾.

٩

نه ڪاليءَ نه ڪانهن، نڪو ڏوه[36] قلم جو،
انگ اُنيئي لکيو، جت نه رسي پانهن[37]،

١- جل ۽ ٻرتويءَ ۾ ٢- وسنو ٣- قاسيءَ جون ٤- لائق ٥- سڀئي ٦- منصور حلاج، جنهنکي "اناالحق" (مان حق آهيان) چوڻ ڪري سوريءَ ۾ عذاب ڏيئي ماريو ويو ٧- هزارين ٨- هرهنڌ ٩- موجودگي ١٠- روپ ١١- اونهي ساگر ١٢- دل تان لاهي ڇڏ ١٣- سوچ، خيال ١٤- حد ١٥- خواهش ١٦- تلاش ١٧- معشوق وٽ ١٨- هيڪر ١٩- نه وڃ ٢٠- رڱيل پوليون ٢١- ٻيهر ٢٢- لڱن سان ٢٣- موٽي ٢٤- دل (عشق) ٢٥- وصال (ميلاپ) کان ٢٦- وزندار ٢٧- لنهنڪري ٢٨- منهن يا ڪنڌ ڪنيو ٢٩- قيامت جي ڏينهن ٣٠- ملن ٣١- جڏ ٣٢- ٻڌ جن، سڄهن ٣٣- جل يا پاڻي ٣٤- ڏکي هنيس ٣٥- درياه جي ڪنڌ ٣٦- ڪاڪ (ڪانهن جي) ٣٧- لڪڏين، ورڏانا.
*هرهنڌ محبوب جي ڀڃار آهي ۽ هرجا پرينءَ جي موجودگي آهي (ڏٺي هرهنڌ حاضر آهي). ساري ڪائنات، منصور آهي (اناالحق پيئي لنواري)؛ تون ڪيترا ڪهي، ڪيترا ڪهندين؟

ڪنهنکي ڏيان ڏانهن؟ قضا[1] قلم وهائيو،

١٠

ترن جا طعنا، سهنگا[2] ڏيئم سرڪيون،
ڏرياهه ديوانا! سڻ حقيقت حال جي.

١١

ترن لاءِ طعمي، متي[3] وهه واڪا ڪيو،
آهي وڌيس[4] آر ۾، ڏرياهه ديوانيءَ،
قلم جي ڪاني، آهي اوليس اول[5] ۾.

١٢

ترن تان مران، وران تان وهه وترو[6]،
هنڌڙي ۾ هولن جا، اچن گهور[7] گهڻا،
پسيو پاڙي واريون، ڏسيو ڏوهه ڏران،
وڃان ڪئن وران؟ ڪنديءَ مهنجو ڪارڻي[8].

١٣*

نڪو سندو سور[9] جو، نڪو سندو سڪ،
عدد[10] ناهه عشق، ٻجهائي[11] پاڻ لهي.

١٤

عدد ناهه عشق جو، سٽي[12] تيءِ ساڻي[13]،
ڪانهي ٻجهائي[14]، مهندان، منڌا! مهار جي.

١٥

سڪ تنهنجي، سهڙين! جئن ترن تئن تار،
لون لون رهيو روح ۾، لون لون اکنئان[15] ٻار[16]،
پرين! تنهنجي پار[17]، مون واجهائيندي وره ٿيا.

١٦

سڪ تنهنجي، سهڙين! ڪبي ۽ ڪوري،
سنگهان[18] نه ڇوري، ڏاڍو نيز نينهن جو.

١٧

سڪ تنهنجي، سهڙين! اندر تي اجهل[19]،
ٻرڪيو ٻاهر نڪري[20]، ڪوري ڪانئي ڪل[21]،
۽ سيراهيءَ[22] سل[23]، مونکي ڏنا سڄڻين.

١٨

سڪ تنهنجي، سهڙين! اندر تي اجهاڳ[24]،
منجهين پريا[25] ماڳ[26]، پلٽيا[27] پاريون[28] ڪري.

١٩

ڪي ترن ڪي تار مون، ڪي سنگهان[29] ڪي سگهه[30]،§
آڏو ڏيج ۾ لڳ[31]، مون هيڪليءَ[32]، ولها!

١- تقدير ٢- سهانگا ٣- پاڻيءَ جي وهڪڙي (درياهه) ٤- وهڪڙي يا ڪن ۾ ٥- قسمت جي قلم ٦- زور وهڪڙو ٧- ٻوڙ، خيال ٨- حامي، وسيلو ٩- حد، انت ١٠- ڪٿ ١١- ٻجهڙي ١٢- ٻڌي ١٣- ويجهي (عشق کي) ١٤- اڳيان، اوريان ١٥- اکين کان ١٦- ٻاهر ١٧- طرف، پاسي ١٨- زنجير ١٩- اڻ جهل ٢٠- ٻرڪا ڏيو ٢١- ڪوري ۾ جليل ٢٢- سيراهيءَ (سوراخ ڪرڻ جي اوزار) کان سواءِ ٢٣- سوراخ ٢٤- اٿاهه، بيحد ٢٥- اندر ۾ ٢٦- اوسا پاسا ٢٧- اٿي وهيا ٢٨- وسڪارا ٢٩- پنهنجي ڪوشش ڪريان ٣٠- مدد ڪر ٣١- ونڊڪ ٣٢- اي پنار.
*نڪا حد درد جي آهي، نڪا سڪ يا سور جي. عشق جي ڪٿ ئي ڪانهي. عشق پنهنجو انت پاڻ ئي پروڙي.
§ڪي مان ترڻ جي ڪوشش ڪريان، ڪي تون مونکي تار؛ ڪي پاڻ پتوڙيان، ڪي تون واهر ڪر.

Gul Hayat Institute

٢٠

سِڪَ سڪنديُن لاءِ، وِڇوڙِيا[1] ميڙِ پِرينِ،
ايڏي سگهه، سَچا ڏٽي! توئي ڪي جُڳاءِ،
تَنُ جنين جو طالِبُ[2]، مَهرَ تنين کي پاءِ،
ميڙائي[3] جو، ماءِ! ڪانگُ لَوَندو ڪڏهين؟

٢١

ڏِني تِيَمِ ڏِينهَن، ڪوهُ جاڳان کهڙا پِرينِ؟
نيڻَ پيرجي نينهَن، پَلتيا پارِيُون ڪري.

٢٢

ڏِني ڏِينهَن تِيامَ، ڪوهُ جاڳان کهڙا پِرينِ؟
وَلِنِ[4] جِنَ وَرِيامِ[5]، گوندَرَ غَمَ پِرينُ جا.*

٢٣

ڏِني ڏِينهَن تِيامَ، ڪوهُ جاڳان کهڙا پِرينِ؟
سَهسين[6] سِجَ اُلهي، واجهائيندي وِيامِ،
تنين سالَ تِيامَ، جنين ساعت نہ سهان.§

٢٤

گهرُ، نہ وَرُ[7]، نہ وَٿُ[8] ڪا، آهِم مَنّ ميهارُ،
اِنَ اوسيڙي[9] اُتيان، سَدجهي ڪري سينگارُ،
پِرينِ! تهنجو پارُ، پَسان مانَ پَرِ[10] ڪڏهين.

وائي

هوئِجِ هوشيارِ خبردارِ، تِرِڪڻ آهي تَڙَ ۾،
ڪَڏون، ڪوُبا، ڇڪ، ڇڪنديون، ٽان ڪي نمي[11] نهارِ،
آڏيءَ[12] سي آڪُڙنديون[13]، اَکيُون جن ڪپارِ،‡
مُون سُڻو[14] ملاحَنِ ڪان، تَڙَ اَڙانگا تارِ،
هوتُ هَلنديُن ڪَٿيو، وِهڻُ مُنڌَ! وسارِ،
ڪُه آڪِڻَ! ٻَنِ جيڏيُون! ڏُيراٽيُون[15] ڏُٿارِ!†
ٻَڪو ڪَڻڻ پاڻَ سين، پِرينِ تهنجو پارِ،
ويندي واڻاڙَنِ[16] ڪي، ٻَڌيءَ[17] ڪيمَ[18] ٻچارِ،
ٻوڙَ ٻنيءَ مُنهن[19] ميهارَ جي، ڏَمُ وَتَ ڏِينهَن مُرگهارِ،
ساهڙَ ڪي، سُڻَ[20]، سُهڻي! ٻيڙِل[21] آڏي بارِ،
تارِ تِرنديءَ، لُڙُ[22] لنگهنديءَ، عشقَ جي آڌارِ،
پانڌُ[23] مَ ڇڏِج[24] پِرينءَ جو، پهڻ جي پالارِ،[25]
تِبندءِ سَڌُ ساهڙَ جو، توڏي[26]! تِي تيارِ.

١- وڇڙيل ٢- طلب يا اُڪير رکندڙ ٣- ميلاپ، وصال ٤- ولين ٥- وڪوڙي ويم ٦- لهي
٧- پيتار ٨- چيز، وستو ٩- اوني يا فڪر ۾ ١٠- ڪنهن ريت ١١- نمي ١٢- آڏيءَ راست
١٣- ٽاٻڙجنديون ١٤- ٻڌو ١٥- مصيبت يا مرض ۾ ١٦- واڻهڙن ١٧- هرگز ١٨- ذڪر نہ ڪر
١٩- روبرو ٿيندينءَ ٢٠- چوه مان وهندڙ ٢١- اونهو پاڻي ٢٢- لڙائيل پاڻي ٢٣- دامن، پلاند
٢٤- غرق ٿين ٢٥- سمنڊ جي لري ۾ ٢٦- اي سهڻي!
*مونکي ولين وانگر، پرينءَ جا درد وڪوڙي ويا آهن.
§جن پرين کان سواءِ هوند هڪ پل بہ ڪاٽي نہ سگهان، تن جي وڇوڙي ۾ ڪي سال ٻڌجي ويا آهن.
‡آڏيءَ راست اُهي ٽاٻڙبيون، جن جون اکيون ڪاپار ۾ آهن (جي مغروريءَ ۾ پيئون چڙهن).
†آڪڻ ۽ جيڏيون وڃي ڪڏ پون ۽ ڏيراڻيون شل ڏکيو ڏيهن ڏسن.

سر سهڻي ـ داستان نائين جو سار

جر ۾ ٿر ۾ هڪ محبوب جي ٿي واڻي ٿي هلي. قدرت ۾ سڀ شيون، منصور وانگر، "اناالحق" پيئون لنوارين. اِنهيءَ حساب سان، اُهي مڙيئي سُورِيءَ جون لائق آهن. سارو ملڪ منصور آهي؛ ڪنهن کي ڪُهي ڪنهن کي ڪُهندين! وصل جي منزل نهايت دور آهي؛ پرين، جي قيامت جي ڏينهن ملن، نه ۾ ويجها ڇپبا. سهڻيءَ کي قضا جي قلم ٿي جر ۾ جوکو رسايو. تقدير اهڙي شيءِ آهي، جنهنکي ڪا ۾ طاقت هٽائي يا مٽائي نه ٿي سگهي. نه عشق جو ڪو عدد آهي، نه سڪ يا سُور جو ڪو سنڌو. عشق ٿي پنهنجي حد پار ٿو ڄاڻي. ڏٺيءَ کي ٿي اِها سگهه آهي، جو محبتين کي پاڻيءَ ملائي. سهڻيءَ جي دل ۾ ميهار لاءِ اُجهل محبت پيئي وسي. "نيڻ پرجي نينهن، پلٽيا پاريون ڪري."

ابيات[1] متفرقه[2]

١

ساهڙ ڏاران[3] سُهڻي[2]، آڏوٽي[4] آهي،
ڪُنڊيوُن[5] جو ڪاهي، پاسي تنين پاڪ ٿئي.*

٢

ساهڙ ڏاران سُهڻي، نِسوري ناپاڪ،
نجاستَ[6] ناهِ[7] ڪري، اُنين جي اوطاقَ،§
هوءِ جي ڪيرَ[8] پياڪَ، پاسي تنين پاڪ ٿئي.

٣

ساهڙ ڏاران سُهڻي، هيءَ ٿان جُنبي[9] جوءِ،
هِنَ پاڻيءَ سين پانهنجو، موُرِ نه مٿو ڌوءِ[10]،
جي پرينءَ پاسي هوءِ، نه ڪَرَ[11] لوڏيءَ لُڙُ[12] ڪيو.

٤

ساهڙ ڏاران سُهڻي، هِيَ تان جُهڪي[13] زالَ،
لوڏيءَ تَپُ شروُع ٿيو، هَيءَ! هيڻيءَ جي حالَ،
جَڏي رِءَ جمالَ[14]، اَکهي ٿي آهوُن ڪري.

٥

ساهڙ ڏاران سُهڻي، آهي ۾ آزارَ[15]،
ڏَمَ پاسي ۾ ڏُکَندو[16]، صِحَتَ وَتِ سنگهارَ[17]،
لوڏيءَ سَندي تَنَ جي، ڏوا ۾ ديدارَ،
جي پَسي مُنهن ميهارَ[18]، نه سِگهيائي سگهي ٿئي.

٦

مَتان گهڙين، سُهڻي! اَڄُ دَرياهَ ۾ دَمُ،

١- بيت جو جمع ٢- ڇڙوچڙ ٣- ڪان سواءِ ٤- اَڻ ڏوٺل، اَپوتر ٥- ميهُون (ڪنڊيون ڪاهيندڙ= ميهار) ٦- ناپاڪائي، غلاظت ٧- نابود ٨- کير پيئندڙ (ميهار) ٩- اَپوتر، ناپاڪ ١٠- ڌوئي ١١- هڇي ١٢- سناٽ ١٣- درد جي ماريل، نبل ١٤- حسن کان سواءِ ١٥- بيماريءَ، مرض ١٦- اَگهائي ١٧- ميهار ١٨- ڪرڪ.

*جو ميهُون ڪاهيندڙ (ميهار) آهي، تنهن جي پاسي ۾ ٿي پوتر ٿيندي.

§هوءَ انهيءَ (ميهار) جي آستان لي ٿي پنهنجي ناپاڪائي نابود ڪندي.

ڪاريءَ راتِ ڪُنَنِ ۾، کهڙو آئيئي ڪَمُ؟
مَتان جاڳي ڏَمُ، پُڇي پاڙي وارِيُون.

٧

پُڇي پاڙي وارِيُون، ڪوهُ ڪَريندو ڏَمُ؟
ڪاريءَ راتِ ڪُنَنِ ۾، آهي ڪاڻِيارِنِ[1] ڪَمُ،
هِيءِ هَڏو ءِ چَمُ، گهوريو مُحِبِ ميهارَ تان.*

٨

ڏِيهاڙي ڏَمُ ڪري، مَٿي مُحَبَتَ مُون،
تَنهِن کي اَڄي تُون، پِرِيَم! ڪوهُ نہ پائيين؟

٩

جان جان هُئي جِيَري، وِڇي نہ ويئي،
وڇي پون پيئي[2]، سِڪندي کي سَڄَڻين.§

١٠

جان جان هُئي جِيَري، ويئي نہ ويسانڊِ[3]،
لُڙهي لَهرِن[4] پانڊِ، مُيائي ميهارَ ڏي.

١١

وَرُ[5] اونداهي راتڙي، ڪوءِ[6] چانڊوڻيءَ[7] چانڊان،
اوري ميهاران[8]، مُنهن مَ پَسان ڪو پيو!

١٢

سَدا پُڄُ مَ، سُهڻي! اونداهيءَ اَڏَ راتِ،
پِريان ڏي پرياتِ، وَنءُ ڏينڌاري[9] ڏِينهَن کي.

١٣

سائِرَ[10] پوڙي سُهڻي، نہ پوري، نہ پَنڊَ،
اَڪينِ مَنجِهہ اُڪَنڊَ[11]، مُيائي ميهارَ ڏي.

١٤

ساهڙُ سُڪيءَ ۾ تهو، پاڻيءَ مَنجِهہ پُنو[12]،‡
سَنڌو ڪَڇ[13] ڪُنو، تار تَرَندو ڪيترو؟

١٥†

سانوڻَ لَهرِيُون، تَرَ واري، تَرَ وارَ،
اِنهان تي اَپارَ[14]، مُون سين پَلي پالَ ڪيا.

١٦

نہ مُون ناناڻيان ڪَنيو، نہ ڪي ڏاڏاڻيان،
پِرِينِ جي پاران، مُون سين وَڏائي[15] وِڙُ ٿيا.

وائي ١

ڪُهُ جا ٽان ڪيڏاهين؟ منهنجو لَنُ لَڪي[16] ليڏاهين،
سائين نيڻين نينهڙو لَگائي وِيڙا.
جيڏانہ عالَمَ آسرو، مُون پڻ آهي اوڏاهين،
ڏُونهين دوستَ ميهارَ جي، ڏِيئي جنءَ ڏنائين،

١- غرض يا ڪاڻ وارين ٢- پاتال، ڏرٽي ٣- وسرام يا آرام ۾ ٤- لهرن مٿان ٥- مبارڪ ٦- چنڊ واري ٧- چانڊاڻ يا چانڊوڪيءَ کان ٨- ميهار کان اوري ٩- روشن، کليو کلايو ١٠- نهر ١١- اُڪير ١٢- پهتو ١٣- مٽيءَ جو دلو ١٤- انهيءَ کان ١٥- نوازشون ١٦- چِڪي، ڪشش ڪري.

*هي هڏن ۽ چم جو بدن دلبر ميهار تان گهوريو.

§سڄڻينءَ لاءِ سڪندي، وڃي پاتال ۾ پيئي (فنا تي ويئي).

‡ساهڙ جي منزل سڪيءَ تي هئي، پر هو نيٺ سهڻيءَ کي اڳي پاڻيءَ ۾ پهتو (مٽي کان پوءِ).

†سانوڻ جي مند ۾ ساگر ۾ لکين لهريون لڳنديون آهن؛ تر ۾ واريءَ جا اڻيڪ داڻا آهن؛ ۽ بدن جي ترن هيٺ اڻيڪ وار آهن؛ پر پرينءَ جي مون تي نوازشون ڪيون آهن، سي انداز ۾ انهن کان ٻي وڌيڪ آهن.

Gul Hayat Institute

ساري سپرين کي، رهه ٻر رت رنائين،
دامن ڀيڙي، چنگل ميڙا، روز قيامت تائين،
پير اسانڊا حضرت ميران، ڪل دي آس پڄائين.

وائي ٢

توڪي مڱان، جو تون آهين، ٻيو ڏکون سچاڻان.
الاهي! عنايت سين، نوازئين نماڻا،
آنڊا ڪرئين اڳ ٻر، ڪونائين ڪاڻا.

وائي ٣

نهين نهين ميڏي وس، ووا! بنا دلبر هي دل ماندي.
سڪان تي سنگهار کي، باب نه منهنجي بس،
مون کي مت ميهار جي، ڪان اڄي ٻي ڪس،*
درد دسي آهيان، درد مهين جو ڏس،§
سک نه پڇي سهڻي، ڏک ڏکيءَ کي ڏس.

وائي ٤

لڙکي لنءُ نه سڄالو، راند پانيائين راز کي.
آندو الوهيت ڪان، آهي اِيءُ اماتو،
صباح سو نه شمار ۾، ليکيان جو اڄ لاتو،
ڀيس ڪاڻ ڪريم سين، تيس نمرودي ناتو.‡

وائي ٥

وڃي سا رات وهاڻي، رءِ ڀسڻ ٻرين جي!
هيڙا اوڏا سپرين، تو ڪئن ننڊ وهاڻي؟

وائي ٦

منهنجون سيئي، آيل! ماءِ، من مرادون پنيون.
جهڙي ٻريان ڳالهڙي، تهڙي ٻي نه ڪاءِ،
ڪجهي تان ڪوڙ ٿئي، سڄي تان سيباءِ،
ويهه داتا جي در تي، شڪر جنهن جڳاءِ،
ڪانهي حد حمد جي، نه ڪريان لالن لاءِ،
ڳجهو ڳٺيان ڪيترين، وڏيون وڏاياءِ؟
سو مون هتان نه ٿئي، جيڪي تو جڳاءِ،
تو سڄيون، تو سنديون، سڪن توهين ساءِ،
اڄ تنهنجي اچيون، لوچن توهين لاءِ،
دل دانهن ري نه رهي، مون کي مات جڳاءِ.

١- وات ني ٢- پلاند ٣- تنهنجو ٤- چنبو، همت ٥- منهنجو ٦- قيامت ڏينهن ٧- اسانجو ٨- حضرت محي الدين عبدالقادر جيلاني (پيران پير دستگير) ٩- سيني جي ١٠- نوازش ١١- ناهي، ناهي ١٢- منهنجي وس ١٣- وياڪل ١٤- لاءِ ١٥- مات ١٦- پسند ١٧- ڪيراءِ ١٨- چوڪري ١٩- عشق ٢٠- الاهي ذات ٢١- گمراهه ٢٢- سياڻي (قيامت) ٢٣- ليکي ڪان ٢٤- شرمساري ٢٥- ٻاجهاري ڏٺيءَ ٢٦- شيطاني ٢٧- وٺي ٢٨- خوشي ٢٩- ٻڌجي ٣٠- وٺي ٣١- ساراهه ٣٢- محبوب ٣٣- تنهنجون وڏايون ٣٤- ڀورو ڀيٺل ٣٥- تنهنجي صحبت لاءِ.
*مونکي ميهار سان ملڻ جي صلاح ٿي وڻي، ٻي ڪابه نصيحت مونکي نه ٿي وڻي.
§مان درد جي ليٽايل آهيان، تون منهنجو درد ليٽاءِ (مات ڪر).
‡رب اڳيان شرمسار ٿيو، جو نه شيطان سان وڃي صحبت ٿيس.

Gul Hayat Institute

سر سهڻي - ابيات متفرقه جو سار

ساهڙ کان سواءِ، سهڻي ”نسوري ناپاڪ“ آهي. ساهڙ جي صحبت ئي سهڻيءَ لاءِ سنان (غسل) آهي. اهو سنان ئي سندس ناپاڪائيءَ کي نابود ڪري ٿو سگهي. ساهڙ کان سواءِ، لوڏي لب ۾ وڙل آهي ۽ ”جڏي ۽ جمال“ آهي. سهڻيءَ جي دوا، دوست جي ديدار ۾ آهي. ”لوڏيءَ سندي تن جي، دوا ۾ ديدار.“ جيسين جيئري هئي، ليسين هر راتِ، تار ترندي، پنهنجي پرينءَ ڏي ٿي وئي ۽ ڪڏهن به ورچي، ويهي نه رهي. سپرينءَ جي سِڪ ۾ نيٺ وڃي پاتار ۾ پيئي. ميهار نه ساڻس هميشه لاءِ وڃي پاڻيءَ ۾ واصل ٿيو. سڪيءَ لي ڪيس عارضي وصال ٿي مليو، مٿي ڪان پوءِ وڃي پاڻيءَ ۾ هميشه لاءِ ساهڙ سان ملي. عاشق کي وصال جو انعام، فنا کان پوءِ ئي ٿو ملي، ”هي هڏو ۽ چم، گهوريو محب ميهار تان.“

•

”سر سهڻي“- هندستاني جي گائن وديا آنوسار، هن سر جو اصلي نالو ”سر لوڏي“ آهي. هيءَ راڳڻي ديپڪ راڳ، جي پنجن استرين مان هڪ ڪري ڳڻي ٿي وڃي ۽ صبح جو پهرئين پهر ۾ ڳائبي آهي. هيءَ راڳڻي نهايت مٺي آهي. هن راڳڻيءَ کي ’سهڻي‘ انهيءَ ڪري سڏيو ٿو وڃي، جو منجهس سهڻيءَ جي سندرتا ۽ پريم جو ورنن آهي.

Gul Hayat Institute

سُرِ سَسُئِي آبِري

داستان پهريون

۱

اَوَّلِ[1] آخِرِ[2] آهِ، هَلَڻُ منهنجو هوتَ ڏي،
پورِهيو سَندو پورِهيَتِين، والِي! ڪيمَ وڃاءِ،
سو موُن ٽورو لاءِ، جنهن جُهري مِلان جَتَ کي.

۲

ڏَري[3] ۽ ڏاري[4]، سَتَ[5] سوُرَنِ جي سَسُئِي،
پيبائِي[6] پُنهونءَ ڏي، نِرمَلِ[7] نِهاري،
لالَنَ جي، لَطِيفُ چئي، سُنهَن[8] سَتِي[9] ساري،
پريتڙو[10] پاري، مارَڳَ[11] ۾ مُندَ مُئِي.

۳

جي سِڄهائِي[12] سِڪَ، ته پڌا سِڪي سَسُئِي،
پيتائين پُنهونءَ کي، هَڏِ[13] نه پِڱيَسِ هِڪَ[14]،
اِن تَڙَ[15] منجهان لِڪَ[16]، ڏِني پاڻَ اُڃَ ٿئي.*

§۴

ٻِسي جهاجهه[17] جَمالَ جي، جنين پِيتي پِڪَ،
اَپِرِ اَگانجهو[18] تيس، سوُرُ اُنِين کي سِڪَ،
هَڏِ نه پِڱيَنِ هِڪَ، سَدا سائِرَ سيرَ ۾.

۵

مُحَبَّتَ جن جي مَن ۾، تن تشنگي[19] تارِ[20]،
پِي پِيالو اُڃَ جو، اُڃَ سين اُڃَ اُتيارِ[21]،
پُنهون پاڻَ پيارِ، ته اُڃَ سين اُڃَ اُجهائِيان[22].

۱- شروعات ۾ ۲- پڇاڙيءَ ۾ ۳- روئي ۴- روئاري ۵- سڪڪو ۶- پاسي پر پيل ٿي ۷- پوتر ناري ۸- حسن ۹- ستياوان استري ۱۰- محبت ۱۱- راه ۱۲- ڪباب ڪمي ۱۳- ٻهه ۱۴- سڪ ۱۵- گهيڙ (عشق جي) ۱۶- ڳيت ۱۷- جهجهائي ۱۸- جهجهو ۱۹- اسانت ۲۰- تمتار ۲۱- جاڳاءِ ۲۲- اجهايان.

*هن تڙ منجهان ڳيت ڏيندي پاڻ اُڃ ۾ اضافو ٿو ٿئي.

§جن اِهو بي پايان حسن ڏسي، عشق جي جام مان سرڪي پري آهي، تن کي اَٿاه درد وٺي ٿو وڃي؛ پوءِ سندرتا جي سمنڊ جي سير ۾ هوندي به، هنن جي سڪ پوري نه ٿي ٿئي.

Gul Hayat Institute

٦

مُحَبَّتَ سَندو مَنَ ۾، پُرُ پيالو جن،
پِيَڪَ[1] پَرچاءَ ناهِ ڪي، ڪنهن جنهن ڏاهَ[2] ڏِيَنِ[3]،
تنهن نِهايَتَ[4] ناهِ ڪا، جنهن سُڃا سُڄَ وِڄن،
ليلان اَڄَ مَرَنِ، سَدا سائِرَ سيرَ ۾.

٧

سَدا سائِرَ سيرَ ۾، اَندرِ لَهي نَہ اَڃَ،
پَسَڪَ جو پرينءَ جو، سا سَيائي سُڃَ،
ليلان مَرَنِ اَڃَ، سَدا سائِرَ سيرَ ۾.

٨

ساڃَنَ ڪارَڻِ سُڄَ، مَرُ قَبُولي سَسُّئي،
اَندرِ جنين اَڃَ، پاڻي اڄيو اُنِ ڪي.*

٩

پاڻيءَ مَنّي جهوپڙا، مُورَک اَڄَ مَرَنِ،
ساهان[5] اوڏو سُپرِينِ، لوچي لَنّ نَہ لَهَنِ،
دَمُ[6] نَہ سُڃاڻَنِ، دانهُوُن ڪن مُنَّنِ جِئَن.

١٠

سَسُئيءَ ڪِينَ سَمجهيو، اوري آريءَ[7] سانُڻُ،
ڪري ڳيگ[8] ٻُهونءَ سين، ڀاڌارِيائين[9] پاڻُ،
جَت وِڃايو جاڻُ[10]، پانيڻُ پَروچَنِ سين.

١١

لَڳي ڪوسو واءُ، لوڪُ مِڙوئي لَهسيو[11]،
اَيَن منجهان آئيو، 'هَيءَ! هَيءَ!' جو هُڳاءُ[12]،
طَيُورَنِ[13] لَنواريو، ٻُهونءَ ڀُڃاڻاءُ،
رَسيو سوُرَ شَبانَ[14] ڪي، وُحوُشَنِ[15] وَتاءُ،
مرُوُئَن موتُ قَبوُليو[16]، اَرَ[17] اَفسوساءُ،
بَرَ[18] بِڪَ ڪن بُڪاءُ[19]، اَڪَنديا[20] آريءَ لاءِ گهڻو.

§١٢

مِهند[21] مُحتاجي[22] ڪري، ڀُنيءَ پيرُ ڪِٿيمِ،
ڪُبِيلاڻي[23]! ڪيڇ ڏي، حُجَّ[24] مَ هَلائيمِ،
پاڻا ڏارَ[25] پرينتو[26]، سَسُئي! ساڻُ ڪِٿيمِ،

١- لوپتي ٢- آگ ٣- جلن ٤- حد ٥- ساهه کان ٦- پنهنجي جان يا ساهه پساهه (جنهن ۾ پرين وياپڪ آهي) ٧- خانداني قوم، جنهن مان پنهون هو (خود پنهون) ٨- واقفيت ٩- ٻڌ رو ڪيائين ١٠- خودي ١١- جليو ١٢- واس، ٻڙ لاءِ ١٣- پکين (طير جو جمع) ١٤- ريڍار ١٥- پسن وٽان ١٦- آٿاهه ١٧- افسوس وچان ١٨- ارٻٽ ١٩- روڄ ٢٠- پياسي ٢١- اڳتي ٢٢- نهزاري ٢٣- ٻرن ساٿين واري، اڪيلي ٢٤- حجت ٢٥- خوديءَ کان خالي ٢٦- محبت.

*جنهن جي اندر ۾ پاڻيءَ لاءِ اڃ آهي، تن لاءِ پاڻيءَ کي بہ اڃ آهي، يعني سچن عاشقن لاءِ محبوب حقيقي بہ سڪي ٿو.

§شاهه صاحب، طالب کي هيءَ هدايت ٿو ڪري: "عاجزيءَ کي پنهنجو رهبر بنائي، وڪ وڌاءِ. هتي ڪا بہ حجت يا دليل نہ هلائج، پاڻ سان خوديءَ کان خالي عشق کڻج."

اوڏي عَزازِيلَ[1] کي، ويجهي ٿان مَ وَڃيجِ،
نااُميدي نيجِ، تہ اوڏي ٿئين اميدَ کي.

١٣

مَهندِ مُحتاجي ڪري، حُجَ وڃائي هَلُ،
عُذرَ[2] خواهِيوُن، عاجِزِيوُن، سَسُئي! ڪنهن مَ سَلُ،
ڏوُنگرُ[4] ڏورَڻ[3] ڏاڪڙو، لَٿو ري ڪونهي لَلُ،
اِيءُ پَلائيءَ جو پَلُ[6]، جنّن پاسي[5] تيڻ پاڻَ ڪان.*

١٤

وِڃُ مَ، مُندَ! پَنيورَ ۾، هاڙهي[7] هَڏِ مَ هَلُ،
ڪوُڙي ڪِجِ مَ ڪَڌهِين، سَچي ڳالهہ مَ سَلُ،
جانِبَ لَءِ مَ جَلُ، سوُرُ وِسارِ مَ سَسُئي!

§١٥

سُکين ٿِيءُ مَ سَنَري[8]، پَسي ڏُکَ مَ ڏَرُ،
پَٽِي[9] ڪَرِ مَ پانهنجو، گهوري[10]! اَڏِ مَ گهرُ،
ماري[11]! هَڏِ مَ مَرُ[12]، مَحِبُ جيءُ جيارِئين.

١٦

سُکين ٿئي نہ سَنَري، ڏُکين ٿا نہ ڏَري،
اوري هَڏِ نہ اُپِڄي[13]، پُري[14] ٿا نہ پَري،
سَرَلِيوُن! تو نہ سَري، پِڄين رِءَ پانِيَڻ کي.

وائي

ٿَن مَن مَنجِهہ ٿنوارَ، هو! يارَ! سَدا آهي سِڪَ جي،
ٿَنِ چِٽَڪَنِ[15] چِتَ ۾، جَنِّن سا گهَنڊِيءَ[16] لارَ[17]،
لَڳي اَڄَ اَکِيُنِ کي، سِگهو موٽَ، سَتّارَ!
پَسان ڪِيئَن پِرِينءَ، ڪاڏي پِرِتِ پَچارَ؟
بَندِياڻي پَنيورَ ۾، آهيان اوهان[18] ڏارَ[19]،
موُن کي ڇڏ مَ ڇَپَرِينِ، آرِياڻي! آڌارَ!
ڏِيان خيزُ[20] خِزانَ[21] ۾، ٻي[22] تو مَنجِهہ بَهارَ،
مُضِرُّ[23] ٿان موُن کي ڪِيا، حَڪِيمَنِ هَزارَ،
دَوا آهِيين دِلِ جي[24]، وارِو، واقِفَ ڪارَ!
آڻي ڏي عَلِيلِ[25] کي، مَعجوُنوُن، موچارَ[26]!
آهي عَبدُاللطِيفَ کي، لَنهنجي، پِيّ[27]! پَچارَ.

١- شيطان، ابليس (نفس) ٢- نيزاربون ٣- سک ٤- مزو، چارو ٥- خوبي ٦- جوهر، لت
٧- جبلن جي قطار (مڪران سرحد تي) ٨- سرهي ٩- نابود ١٠- فدا ٿيل (عشق جي راه ۾)
١١- فدا ٿيل ١٢- متان ١٣- آيي رهي ١٤- هلي ١٥- وسن ١٦- گهنڊ ٿي گهنڊ ١٧- گهنڊ جي زبان ١٨- اوهان کان ١٩- جدا ٢٠- چال ٢١- سرءُ ٢٢- توکان سواء ٢٣- ڏک ٢٤- علاج
٢٥- اَگهيءَ ٢٦- اي موچارا ٢٧- اي پريتم!

*پنهنجي خوديءَ کي ميٽڻ ۾ عين خوبي يا خوبيءَ جو جوهر آهي.

§هتي شاه صاحب پروليءَ ۾ تو ڳالهائي: تہ "سکن ۾ سرهي نہ ٿيءُ، نہ کي ڏکن کان ڏر. نہ پنهنجو گهر قناعء، نہ اُنکي اَڏ. نہ کي مر، نہ کي پنهنجي جيءَ کي جيار." مطلب تہ طالب کي پورو يوگي ٿيڻو آهي.

سر سسئي آبري - داستان پهرئين جو سار

سسئي، بيابان ۾ پنڌ ڪري ساٽي تي پيئي آهي، نه ته سندس سڪ جو زور ٽٽي نه ٿو. سندس سيني درد کان ڏريو پيو آهي، ۽ سندس رودن، بيجان وستن کي به ٿو روئاري ڇڏي. پکي ڪوڪارين پيا ۽ مرون درد کان مري ويا آهن. سارو ويران اوچنگارن ۾ آهي. عشق وارن جي اڄ به اُپار آهي. سسئي ئي آهي، جنهن پنهونءَ ڪارڻ سڀ قبولي آهي. جن کي پاڻيءَ لاءِ اُڃ آهي، ٿن لاءِ پاڻيءَ کي به اُڃ آهي. ڏٺي، اِنسان کي ڪان به ويجهو آهي. هي پنڌ، نااُميديءَ جو آهي، جو طالب کي نيٺ وڃي ٿو اُميد جي منزل تي پهچائي. طالب کي سڀ حجتون ڇڏي ۽ پنهنجي خودي وڃائي، پرينءَ جي پٽ ونڻ گهرجي.

"اِئي پلائيءَ جو پل، جنهن پاسي تيڻ پاڻ کان."

داستان پهريون

١

پَسي ڏُونگَرَ، ڏاهِ! جِمَ هَلَڻَ ۾ هيڻي وَهين،

لانئي لَڪَ، لطيفُ چئي، پُنيءَ ڪيچين ڪاهِ،

پُڇي پُورِجِ، سَسُئي! بلوچاڻي باهِ،

اِنَ وَڙانِئي وَرَ جي، آسَرَ هَڏِ مَ لاهِ،

جو اَکِيئُون اوڏو آهِ، سو پرين پَرانهوُن مَ ڄاڻُو.

٢*

هِتان ڪٽي هُتِ، جن رکيو، سي رَسيوُن،

ساجَنُ سوُنهَن، سُرتِ، وِکان ئي ويجهو گهڻو.

٣

جيڪُسِ يادِ ڪياسِ، وَرُ وڃي وَڻڪارَ ۾،

جَلدُ جَريدي پَندَ ۾، اَديُون! اَڄُ تياسِ،

وڃي ڪيچ پُنياس، بارو چاڻي باجهَ سين.

٤

واقِفُ نه وَڻڪارَ جي، ٻاري سَجَڻِ ٻَرَ،

وَرُ، وَسيلا! سُپرين! ٿڪيسِ ڏوري ٿَرَ،

لَهيج، لَعْلُ! لطيفُ چئي، ڪاندَ! مُٺيءَ جي ڪَرَ،

وِلهي ڪري، وَرَ! مَهِڻا مارِگِ ڇڏيئين.

٥

واقِفِ نه وَڻڪارَ جي، اَڳِ، نه ڏِٺهُ ڏُونگرِ،

ڏُونگَرَ ڏوراپا سهن، ڪاليءَ رِءَ ڪُنومِ،

١- ٻانهي ٢- ٻر ڪرين ٣- ڏوري ٤- پند ڪيچ ٥- ڪٽوان ٦- آسرو ٧- پورن سندر تا ٨- عقل، ڪُل پورن ٻڌي ٩- هڪ وک يا قدم ڪان ١٠- شايد ١١- ڪاڻڻ ١٢- وڻراه ١٣- هيڪلي ١٤- پهتيس ١٥- پيانڪ، وڏا ١٦- ٻڌجن، سجهن ١٧- سار ١٨- آياڳي، سڃي.

*جن پنهنجو چت، هُتان (هن دنيا يا سنسار تان) ڪٽي، هت (محبوب يا آخرت ڏانهن) ورايو، سي لحظي ۾ وڃي منزل تي پهتا. محبوب حقيقي (ساجن)، جو خود پورن سندرتا يا جمال مطلق ۽ عقل ڪل آهي، سو اِنسان کي هڪ وک کان به وڌيڪ ويجهو آهي.

جيلان مُحبُ منوم، ني چلوُن[1] ڪَرِيان چَبر ين.*

٦

واقُفُ نہ وَڪارَ جي، پاٽي ڪنيمِ نہ پاءُ،
جَبَلُ جَلدايوُن[2] ڪري، لِڪَ ڏيکاري تاءُ،
لَڳي لُڪَ، لَطِيفُ چئي، مَعذوُرنِ[3] مَتاءُ،
أني اوڏو آءُ، جِت، هوتَ! هيڪِلي آهيان.

٧

واقُفُ نہ وَڪارَ جي، جِت جَبَلُ جوراٽو،[4]
أني عَبدُاللّطِيفُ چئي، سُجي سَفرُ[5] سَتاٽو،
پُهريون[6] ني پاٽو، سَوَلو ڪَرِئين ساٿَ جو.

٨

وَڏا وَڻَ وِڪارَ جا، جِت جاڙُ[7] جُمرُ[8] جَرُ،[9]
ڪوسا ڪَپَنِ ڪڪرا،[10] ٻِي ڏَمِ ڏَمِ ٻَپي ڏَرُ،
وِيچاري ڏئي وَرُ،[11] پيرُ نہ لهي پِرينءِ جو.§

٩

وَڏا وَڻَ وِڪارَ جا، جِت نانگَ سُجَنِ نيلا،
أني عَبدُاللّطِيفُ چئي، ڪيا هيڪلِينِ حيلا،
جِت ڪُڙمَ[12] نہ قَبيلا،[13] اُتِ رَسجِ، رَهبرَا! راهُ ٻِ.

١٠

وِيچاريءَ وِڪارُ، اَڳُ نہ ڏٺو ڪڏهين،
مَهِرَ[14] نہ هُئي ماڙهين، هو سَڀُ هِندوُڪارُ،‡
جَتُ ڪيائين يارُ، سوُرَنِ ڪارَڻ، سَرِليُون!

وائي

هوءَ جي هَليا[15] هوتَ سوُنهارا،
موُن نہ وَهيڻا،[16] پُنهونءَ سَڱيڻا.[17]
سُسُئي پُڇي ساٿَ جا، اوطاقوُن اوتارا،
آن ڪي ويندا ڏٺا؟ آرِياڻي[18] لاءِ پارا،
ٽلَيوُن[19] ٽوُنرَ[20] هَلَويُون،[21] ميَنَ سِر[22] موچارا،
موُن کي نيندا پاڻَ سين، ڪامِلَ ڪُرَ[23] اجارا،
آڏيوُن! عَبدُاللّطِيفُ چئي، دوسَ آيا دِلدارا.

١- چالون ٢- جبرايون ٣- عاجز اِسترين ۴- زور وارو ٥- ڏکيو ٦- سفر، منزل ٧- لئيءَ جا وڻ ٨- بيد جا وڻ ٩- عود جهڙا سرها بوٽا ١٠- ڏرلي ١١- ڦيرا، چڪر ١٢- ڪٽنب ١٣- خاندان (يعني وسدي) ١۴- اَنڌوڪار (سياه دل ماڻهن جو هنڌ. هندوُ=ڪارو) ١٥- موچارا ١٦- هٿ وس ١٧- رشتيدار ١٨- اُنهن اهڙاڻن سان، اُنهيءَ طرف کان ١٩- گهنگهڻا (اُنن جي ڳچين ۾ ٻڌل) ٢٠- ڦندڻ ٢١- زيور (اُنن کي سينگارڻ لاءِ) ٢٢- اُنن تي ٢٣- ڪل اُجاريندڙ.

*جنهن صورت ۾ پرين مونکي منو آهي، تنهن صورت ۾ جبلن ۾ چالوُن ني ماريان.
§ويچاري گهٽيئي وروڪڙ ڏيئي، نهاريندي پيئي هاي، پر پرينءَ جيءَ پيرن جو نشان ني نہ ٿوليس.
‡ماڻهن جي دل ۾ ديا نہ هئي؛ اُني سراسر اَنڌوڪار اڳو پيو هو.

سر سسئي آبري - داستان ٻئي جو سار

سسئيءَ، پنهونءَ جي ڳولا ۾ اڻ، جهنگلن ۽ جبلن جا اڙانگا سفر ۾سر ڪيا آهن. رڻ پٽ جي لهڪ دوزخ جي ٻاھ جهڙي آهي. پاڻيءَ جو اُت نالو ۽ ڪونهي؛ نيلا نانگ پيا گهمن. اُت ڪاھ وسندي ناهي، سڄ ئي سڄ آهي. شاھ صاحب، سسئيءَ کي چوي ٿو: ”اي ڪنيزڪ! ڏونگرن جون ڏاڍايون ڏسي، هلڻ ۾ هيٺي نہ ٿج. پنهون لوڪي اکين کان ۽ اوڏو آهي. تون رڳو همت رکي، سندس پٺيان پوُ رج.“ ”جو اکنئون اوڏو آھ، سو ڀرين ڀرانهون م چئو.“ ساڄن، جو سندرتا ۽ سرت جو سر آهي، سو اِنسان کي وڪ ڪان ۽ ويجهو آهي. جن پنهنجي اُلفت هتان ڦيرائي، هوڏانهن ڪئي آهي، سي ساعت ۾ وڃي ڀرينءَ کي پهتا آهن. ”هتان ڪٽي هُت، جن رکيو، سي رسيون، ساڄن سوُنهن سرت، وکان ئي ويجهو گهڻو.“

داستان ٽيون

١

پُنهونءَ چڏيو پوءِ، جانِبُ جَبَلُ ڳولئين،
نيلانهين[1] لَنگوُن[2] ڪرِئين، جيلانهين[3] لون جوءِ،[4]
ساڄنُ سُڄَ نهارِئين، ڏُکي! ڏوهُ ڪيوءِ،*
هاڙهي هوتُ نہ هوءِ، وري پُڄُ وينئِن ڪي.*

٢

وري پُڄُ وينئِن ڪي، سَندا[5] پُنهونءَ پارَ،
ساڄنُ سُبُ جمارَ، ڏُکي! ڏورِج[6] ڏيل ۾.

٣

ڪونهي اِت ڪوهيارُ، جِت تون، پوري![7] پانئين،
پَنڌُ مَ ڪرِ پهاڙَ ڏي، وَجوُدني[8] وَٽ ڪارُ،
دارِيا پانئج دارَ، پُڄُ پرِيان ڪَرَ پاڻُ لون.§

٤

سَيئڻي ساري، سَسُئي! ڳهرَ ڪُنڊوُن لون گهورِ،[9]
وڃي ڏوُرِ مَ ڏورِ، دَرا[10] مَنجِھ دوستُ ٿيو.

٥

دَرا مَنجِھ، دوستُ ٿيو، مونئي پُڄُ پاهِين،[11]
عَبثُ[12] اَڳاهِين، وڃيو ڪوُڪين[13] ڪاڻ کي.

٦

ٻَرڳهران[14] پاسو ڪري، پُڄُ پرِيان ڪَرَ پاڻُ،
سو تان لوهِين ساڻُ، جنهن لَءِ جفائوُن[15] ڪرِين.

٧

سوئي ڪٽيو ساڻُ، سوئي ڏورئين، سَسُئي!
ڪَڏهن ڪنهِين نہ ڪيو، جُلڻ[16] مَنجهان جاڻُ،[17]
پُڄُ پرِيان ڪَرَ پاڻُ، تہ لون لِڪائين لهين.

١- تنهن صورت ۾ ٢- سڱون ٣- جنهن صورت ۾ ۴- ڙال (پنهونءَ جي) ٥- ڏس ٦- ڊڍيءَ ٧- اي پورڙي ٨- جان ٩- ڳول ١٠- در اَندر، وجود ۾ ١١- ٻونئي ١٢- اَجايو ١٣- ڪوُڪون ڪرين ١۴- ڏارئي ٻگهران ١٥- ڪشالا ١٦- هاڻ ١٧- ٻوجهہ.

*اي ڏکي! تون جو ڀرينءَ کي ٻرپٽ ۾ ٿي ڳولين، سا ڀل ٿي ڪرين. هوت ڪو هاڙهي جبل ۾ ناهي. تون مونئي، محبوب جي پٺيان اُنهن ڪان ڪر، جي سندس خيال ۾ محو ٿيون وينيون آهن.

§ڏارين کي ڏاريو سمجھہ (غير کي غير ڄاڻ)؛ ڀرينءَ جي سڌ يا سماءُ پاڻ کان پڇ.

Gul Hayat Institute

٨

جو لوڻ ڏورين ڏور، سو سدا آهي ساڻ تو،
لالن لاءِ، لطيف چئي، منجهي[1] ٿيءُ، معذور!
منجهان پنڌ[2] پرور، تو منجهه آهس[3] تڪيو.

٩

وڃين ڇو وڻڪار؟ هت نه ڳولهين هوت کي،
لڪو ڪين، لطيف چئي، ٻارو ڇو ٻئي ٻار،
ٿيءُ سٽي، ٻڌ سنڌرو، پرت پنهونءَ سين پار،
ناٺي نينهن نهار، تو ۾ ديرو دوست جو.

١٠

ڪوڙيون ڳچن ڪيچ، هوت نه ڳچن هنئين،
جن پنهونءَ سين پيچ، تن پيرين پنڌ وساريو.

١١

هل هنئين سين هوت ڏي، پيرين پنڌ وسار،
قاصدائي[4] ڪار، ڪين رسائي ڪيچ کي.

١٢

هل هنئين سين هوت ڏي، پيرين ڪر م پنڌ،
رائي[5] ڳچ م رنڌ[6]، رڙهه[7] روحاني سٽئي!

١٣

هل هنئين سين هوت ڏي، چڙهه هڏ[8] م چل[9]،
آرياڻي املُ[10]، ڪايا[11] ۾ ڪانڌ ٿيو.*

١٤

هل هنئين سين هوت ڏي، چڙهه چل م لون،
منجهان لڏو مون، ڪوهيارو ڪيچ ڏٽي.

١٥

هل هنئين سين هوت ڏي، سسي[12] ڪڻ م ساڻ،
جنين پائيو پاڻ، سي آرياڻيان اوري رهيون.

١٦

ڪجي پنڌ، ڳچان تو، ڪيچين ڪارڻ ڪيئن؟
بيخود هلج برهه، آئون تو چوان ايئن،
سڪڻ ساڄن[13] سيئن، متان، مٺي! ڇڏيئن.

§١٧

متان، مٺي! ڇڏيين، پريتڪو پاڙا،
جاڻ جڻ جاڙا[14]، تون پڻ هونئج ان جڻ.

١٨

متان، مٺي! ڇڏيين، پاڙان پريتڪو،
ڪتوريءَ[15] ڪٽو[16]، مڙهي[17] مڙهج منهن ۾.

وائي

غفلت يار گنوايو، ٻڙي! جيڏيون!
ڪيئن ڪريان آئون؟ ڪوهُ[18] ٿيو؟
سُتيس تان ساٿ ويو، اٿيس تان ڏک آيو،
ڳچان پوءِ پنهونءَ کي، عبث تان اُن ڪانيو،‡
هوت هلندي جا ڪئي، سا مون ڳالهه سڻائيو.

١- اندر ۾ جهالي پانيندڙ ٢- پاڻ، نقطو (اشارو) ٣- ديرو ٤- قاصد جي، قاصد واري (دوڙڻ ڀڪڻ جي ڪار) ٥- جبل جي واريءَ ۾ ٦- وات ٧- روحاني طرح ٨- جبل ٩- ستون پاءِ ١٠- املهه ١١- بدن ١٢- هودي ١٣- ٽائين (ڀڃڪڙ ٽائين) ١٤- جاڙا (گڏ جاول) ٻار ١٥- مشڪ (عشق کي مشڪ سان ڀيٽيو آهي) ١٦- رتي ١٧- لڳائج ١٨- ڇا.

*لطيف جو ٻي بها معشوق، لطيف جي دل ۾ ئي موجود آهي.

§اي مٺي (مصيبت ۾ قاتل زال)! تون متان پريت کي پاڻ کان الڳ ڪرين. تون، محبت سان گڏ ائين رهج، جئن جاڙا ٻار گڏ ڄمن.

‡افسوس جو ٻهرين پيٽ پوڄا ڪري، پوءِ پنهونءَ جي طلب ٿي ڪريان. (عام ماڻهن جي حال ڏانهن اشارو.)

سر سسئي آبري - داستان ٽئين جو سار

دلبر جو ديرو انسان جي دل ۾ ئي آهي. جانب کي جبلن ۽ جهنگلن ۾ ڳولڻ نسوري گمراهي آهي. هي پنڌ جسماني ناهي، پر روحاني. ڪنهن به شخص، پنڪڻ سان پريتم نہ پاتو آهي. هن راه ۾ خوديءَ کي ڇڏي، محبت کي ساڻ کڻڻو آهي. پرينءَ لاءِ پهاڙ ڏانهن پنڌ ڪرڻ فضول آهي؛ وجود ئي وڻڪار آهي. پيرن جو پنڌ وساري، هنئين سان هوت ڏي هلڻ گهرجي.

شاه صاحب، طالب کي سسئيءَ جو ويس ڏنو آهي. طالب کي هدايت ٿو ڪري تہ "لون وڻڪار ڏانهن ڇو ٿو وڃين؟ پرينءَ لاءِ پنهنجي وجود ۾ ئي نہ ٿو نظر ڪرين!" جن ايشور سان لنؤ لاتي آهي، سي پنڪن نہ ٿا، پر هڪ ئي هنڌ سندس خيال ۾ محو ٿيا وينا آهن. "جن پنهونءَ سين پيچ، تن پيرين پنڌ وساريو."

•

داستان چوٿون

١

هيڄُ نہ هوندو جن، سي ڪيئن وِندُرِ ويندِيُون؟
وِهو وِڃِ رَهَنِ، سَهسين سَڌُنِ وارِيُون.

٢*

سَڏائِتي سَيَڪا، ٻُڪَ نہ باسي ڪا،
جيهيءَ ليهيءَ ذاتِ جِي، جُنبِشِ ڪانهي جا،
مون سين هَاي سا، جا جِيَّ مِٺو نہ ڪَري.

٣

ڪيڄُ نہ جُنبڻَ جاءِ، تہ ڪا هَلِي هوتَ ڏي،
مون سين هَلِي سا، جا جِيَّ مِٺو نہ ڪَري.

٤

آلِڻَ ۾ ٻِرِياڻُ، هو سَيني جيڏِئين،
مون سَياڳِيءَ ساڻُ، ڪيرَ چُلندي ڇپَرِين؟

٥

سُڪَنِ واري سَڏَ، مَتان ڪا مون سين ڪَري،
اَندَرُ جنين اَڏَ، ڏُونگَرَ سي ڏورِيندِيُون.

٦

ڏُونگَرَ نہ ڏُوري، سِڪَڻَ جون سَڏُون ڪَري،
وِيَنِي گَهرِ گهوري، مَتان پِرِيَنِ جِندُڙو.

٧

وَرِيتيُون! وَرو، آئُون نہ وَرَندي وَرِ ري،
جاڏي هِنَ جَبَلَ جو، تانگهيندِيَسِ تَرو،
جَتَنِ ساڻُ ذَرو، نينهُن نِبيرَڻُ نہ ٿئي.

٨

وڃو سَبِ وَري، اَئين جي وَرَنِ وارِيُون،
ٿوڙائي فِراقَ جِي، سُڃي ڳالهِ ڳري،

١- اُڪنڊ ٢- جيل ۽ ٽئين جو نالو ٣- سڏ ڪندڙ ٤- هلڻ (عشق جي راه ۾) ٥- اُڳتي ڌرڻ ٦- ڪترڻ جي جاءِ (يعني گهر) ٧- محبت ٨- ورن واريون ٩- موٽنديس ١٠- پتار ١١- ڏکئي ١٢- ڳولينديس ١٣- ڌار ڪرڻ ١٤- اوهين ١٥- جدائي.

*سڏ ڪندڙ هرڪو آهي، پر ڦاڦا (ڪشالا ڪڍڻ) ڪوبہ پاڻ تي هموار نہ ٿو ڪري. هن راه ۾ جهڙي تهڙي انسان جي هلڻ جي جاءِ ناهي. مون (سسئي) سان اها سفر ڪري، جنهن کي پنهنجي جان پياري نہ هجي.

بُنيان[1] جن ٻري، ڏونگر سي ڏوريندءُن.*

9

وڃو سَپ موليي، اَئين جي وَرَنِ واريُون،
ڪانَ هَلندي ڪيچ ڏي، ڪَرِيو مَ ڪوني،
ڪَديمِ ڪاڇوني[2]، وِڌم جوڳ، جتن لاء.

10

اَڄ مليندِيسِ[3]، ماء! ڏاڍا ڪَنديسِ[4] ڪِبرا،
جيجان! جوڳِياڻي ٿِيان، مون کي جهَلَ[5] مَ ٻاء،
هوت ٻروچي لاء، ڪَنين[6] ڪُنڊر[7] پائيان.

11

عِناتا![8] اُتاهِين، جاني[9] جَڙي بَندُ،
آهي گهڻو اَهُکو، فقيريءَ جو فَندُ[10]،
چَکين نه چريو ٿِئين، ميخاني[11] جو مَڌُ[12]،
ڪينَ ڪِڍيو ڪَندُ، مَڃهان سگ[13]، سيڌ ڇڻي.

12

مون کي پانڻي پاڄَ، ڏِير[14] ڏوراڻا[15] هَليا،
اڳيان اُٿي اُن جي، خوبُ نه ڪَم ڪاڄ،
ميڙي آپَ سَرنِيون[16]، نَڪي ڳايم[17] ڳاڄ،
سا مون هَتان نه ٿي، جيڪا رَسَمَ راڄ،
آيِل! آئون اَڪاڄ[18]، ٻولُ[19] ٻروچي وِکرو[20].

13

تو جو ٻولُ، ٻروچ! ويهي ڪيو وِٽڪار ۾،
سوني پارِ، هوت! وِلهيءَ مون مَعذُورِ سين.

14

ٻِهرين تون پاريج، پارَڪُ ٻوءِ پُنهونءَ ٿي،
ٻولُ مَ وِساريج، هوُ جو ڪَيءُ هوت سين.

15

تو سين ٻولُ ٻهون[21]، سَهَسين ساجَنُ جي ڪري،
ڪَنديِنءَ تو ء کهون[22]، جي نالو ڳيڙُءِ نِينهَن جو.§

16

سُٺي ٻولَ سَندان، جَمَ سُمهين سَسُئي!
ڪَنديِنءَ ڪُرهُ[23] ڪيٽان[24]؟ جُه سي اُن اوراڳهيا[25].‡

17

سِجَ[26] اُلِتي سَسُئي، رَتَ[27] ورَٽو روء،
پهي نه پانڌي ڪو[28]، جِنهن ڪرَ پڇي[29] لوء،
موڙهي وڃي لوء، موتَڙا[30][31] جي ڪانَ ڪري.

18

چُلان[32]، مَڃهمِ نه چاڪ[33]، پُران[34]، پُوَنمِ پُرڪَٽا[35]،

١- گهر اَندر ٢- لانگوٽي ٣- صاف ڪنديس ٤- گيڙوءَ رتا ٥- روڪ ٦- ڪَنن ۾ ٧- ڪنڊل
٨- اي عنايت! (شاه جو هڪ مريد) ٩- جاني ڏيرو (عنايت جو پيءُ)، محبوب، ڏاڍي (ٻئي معنائون)
١٠- فن ١١- شراب خاني ١٢- شراب ١٣- لاڳاپي (حقيقي يا دنيوي) ١٤- سريت ١٥- ڏورانهان
١٦- پنهنجيون ١٧- گيت ١٨- نڪار ١٩- انجام ٢٠- سرس ٢١- گهڻيئي ٢٢- ڪاهون ٢٣- ڪين
٢٤- جلدهن ٢٥- لوڙيا (انجام) ٢٦- سج لٿي ٢٧- رت جا ڳوڙها ٢٨- قاصد ٢٩- ديس (پنهونءَ جو)
٣٠- منجهيل، پريشان ٣١- ڏهن هوندي به ٣٢- چالون ماريان ٣٣- طاقت ٣٤- هلڻ ٣٥- ٿوڪٽا.
*جنهي اندر ۾ عشق جي آتش ٻري آهي، سي ئي جبل جهاڳيندءُن.
§جي نينهن يا عشق جو نالو ڳڌء، ته سفر جا ڪشالا ڪڍڻا پوندءِ.
‡تون ڪين ڇا ڪندينءَ، جي هو پنهنجا قول يا وچن نه پاڙين.

مَتان ڪا مُنڌ ڪري، موٽڻ جي مَزاڪ،
چِتُ سَندو مُون چاڪ، هاڙهي هَڏ هٽي ڪيو.*

١٩

پيرين پيم پُرڪڻا، رَهُ ۾ ڪَهڻو رُنوم،
پاراتو پِرِينءَ ڪي، تهي تان نه ڏنوم،
چڪي، ٿي چيوم، 'سُواهَرُو' سَڄڻين.§

٢٠

ڇُڪيءَ ڪي ڇني، ڪا جاڳائي، جيڏيون!
وِڙهُو ساٿُ وَهي، تو نِنڊائي نه لهي.

٢١

ڇُڪسِ سَڀِ ڇني، ماڙهوءَ شَهَرَ ڀنڀور جا،
سا موٽي ڪيئن مُٺي؟ جنهنجو جانبُ جَتُ وٺي ويا.

٢٢‡

موٽڻ جا مَڏڪوڙَ، جان ڪي ڇَپَس جيڏيين،
پَرِيَتِ پهرئين پوءِ، نيئي پُڄائي پنهونءَ ڪي.

٢٣

موٽڻ جي مَصلحت، مون ڪي ڏيو مَ جيڏيون!
نهاريندي سَن نڪري، آرياڻي اَلمَتَ،
ڪندي سِ اوتَ، عيبَ جي، لَڪَنِ ڏيئي لَتَ،
سَرَليون! شريڪَتَ، آئُون ڪيئن آڳنِ سِين ڪريان.

٢٤

موٽي مَران مَ ماءُ! موٽڻ ڪان اَڳي مَران!†
لُڇِي لالَنَ لاءِ، شالَ پوندي سِ پيرَ ٿي!

وائي

مَعلوُمُ حالُ حَبيبَ! مُون کي دَردُ قديمي، ووا!×
دَردُ جديدي، حُبُّ حَبيبي.
آلُودي آزار ڪان، تو لَءِ ٿيسِ، طبيبَ!
شادِي ڏٺين صحت جي، غمي لاءِ، غريبَ!
اَهڙان ٿي آهُون ڪريان، نَعرو منجهه نَصيبَ!
ڪاهلِ آهيان ڪُوڙي، رَسي لاءِ، رقيبَ!
حاذقُ آهين هَنَ جو، اَڇين شالَ، عَجيبَ!
دَوا آهين دلِ جي، پُڇُ پُڇُ رَهيسِ طبيبَ،
اَلا! عبداللطيف ڪي، ڪوڙي لاءِ، قريبَ!

١- مذاق ٢- ٽڪي ٣- سنو مددگار ٤- ننڊ جو خمار ٥- صلاحون ٦- ڏو ٻياڻي ٧- پهرئين پيري ٨- ٽلافي ٩- برابري ١٠- سرداري ١١- پير جي نشان ١٢- جهونو ١٣- نئون ١٤- مبتلا ١٥- اي عجيب ١٦- اوهان جي ڪري ١٧- سست ١٨- ڪليڇي ١٩- ٻڌن ٢٠- اي نگهبان ٢١- هوشيار ٢٢- گلي يا چاليءَ سان ٢٣- لڳاءِ ٢٤- سهرين!

*هاڙهي هٽي، منهنجي چت کي ٻنهه چاڪ چاڪ ڪري ڇڏيو آهي.

§ ٽڪيس ته ٻه پرينءَ کي "سنو مددگار" ڪري سڏيم.

‡ سرلين واپس ورڻ جون گهٽيئي صلاحون ڏنيون، پر ڏوٻڻ کي پهرئين ٿي پند وڃي پنهونءَ وٽ رسايو.

† اي اُمڙ! مان شل ڀنڀور ۾ موٽي اَچي نه مران، پر واپس ورڻ کان اَڳيئي مران.

× لوڪي معلوم آهي، جاني! ته مون کي هڪ جهونو درد يا مرض لڳل آهي.

Gul Hayat Institute

سر سسئي آبري - داستان چوٿين جو سار

جنکي سچي عشق جي لغار لڳل ناهي، سي ڏونگر ۽ جبل ڪٿي جهاڳيندا يون! گهر ويٺي هرڪا عاشقيءَ جا دم هڻي ٿي، پر جفاڪشي ڪرڻ ۽ ڏکن سهڻ لاءِ ڪا به تيار ناهي. سسئي پنهونءَ ڪاڻ جوڳياڻي ٿي آهي. ڪشالن سندس جسم جهوري ڇڏيو آهي، ته به هوءَ اڳتي ڪاهيندي پيئي هلي. سندس پڪو پرڻ آهي ته "يا پنهونءَ سان ملنديس يا پرين جي مارڳ ۾ مرنديس."

"موٽي موان مَ ماءُ! موٽڻ ڪان اڳي مران!"

پنهونءَ جي وڇڻ ڪان پوءِ سسئيءَ کي احساس ٿو ٿئي ته "مون اَڪاچ مان اُهو نه ٿيو، جيڪي ٿيڻ کپندو هو." طالب جو ڪم آهي ته پاڻ پورين محبت جا شرط بجاءِ آڻي ۽ پوءِ پنهنجي پرينءَ طرفان محبت جي موت جي تمنا رکي. "پورين تون پاڙ پيچ، پاڙڻ پوءِ پنهونءَ لي."

داستان پنجون

۱

پَچِي جان پَبّورَ ڪان، ڏُونگَرُ ڏُورِيو مُون،
ڪاهي وَسِيَس ڪيچَ کي، جِتي پاڻَ پُنهون،
سَيَتْ[1] آهِيِن تُون، قَضا[2] ڪَندين ڪِنِ سين؟*

۲ §

پيهي جان پاڻَ ۾، ڪَيَمِ رُوحَ رِهاڻِ،
نه ڪو ڏُونگَرُ ڏيهَ ۾، نَڪا ڪيچَنُ ڪاڻِ،
پُنهون ٿِيَس پاڻِ سَسُئي[3]، ٽان سُوَرَ هَٺا.

۳

ڏِنا جِنَڪَ لَءِ، جيڏيُون! ڏيرَن مُون کي ڏُکَ،
پَکِيَس جان پَبّورَ ڪان، ٽان سُوَرَ مِڙِئِي سُکَ،
لُٽِي مُون تان لُڪَ[3]، پُنهون ٿِيَسِ پاڻهِين.

۴

پُنهون ٿِيَس پاڻهِين، وِيو سَسُئيءَ جو شَرمُ،
هيڪليُون هَلَن جي، پَچِي تَن پَرَمُ[5]،
جو وِنِدَرَ[6] ۾ وَرَمُ، سو سودو سِرِيَس[7] هَٿَهِين.

۵

پُنهون ٿِيَسِ پاڻهِين، وِيو سَسُئيءَ جو سِينگارُ[8]،
مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ[9]، اِهوئي آچارُ[10]،
جو وِنِدَرَ ۾ واپارُ، سو سودو سَرِيُس هَٿَهِين.

۶

پُنهون ٿِيَسِ پاڻهِين، وِيئي سَسُئيءَ جي سُوَنهَن،

Gul Hayat Institute

۱- سيني وسَنِ ۾، هرهنڌ، هرجاءِ ۲- قاضيءَ جي فتوٰي، موت جي سزا (منصور ڏانهن اِشارو) ۳- جهڙين سسئي ميس ۴- اَلڪ، پردو ۵- پردو، حجاب ۶- آهم وهنوار ۷- حاصل ٿيس ۸- ويس وڳا (انفرادي هستي) ۹- جنهن پاڻ سڃاتو، تنهن ڄڻ پنهنجو رب سڃاتو ۱۰- دستور.

*سيني شين ۾ تون ئي موجود آهين، پوءِ (منصور جيان) ڪنهن جي خلاف موت جي سزا جوڙيندين؟

§جيسين سسئي هيس يعني جيسين وجود يا خودي ساڻ هيم، تيسين ڪشت سٺم. پر جڏهن پنهنجي هستيءَ کي ميساري ڇڏيم، تڏهن خود پنهون ٿيس.

خَلَقَ آدَمَ عَلىٰ[1] صُوْرَتِهٖ، اِنَ وَڻَن مَنجهه وِرُونَهَ[2]،
ڇَرِيءَ مَنجهان[3] ڇوُرَنَهَ، ڪَٽِي هوتَ هَنجَ ڪيو.

٧

ويٺي سوُنهَن سَٽَيءَ جي، پُنهون ٿِيَس پاڻَ،
سَيِّن جي سَيّدَ[4] چئي، آهي اُبَ اماڻَ،
پَنيوَرَ جا[6] پاڻَ، آڏا[5] عَجيبَن ڪِي.

٨

وَهمَ وِرساياس، ذاتَ پُنهون آئون[7] پاڻَ[8] هُئِي،
پاڻُ وِڃايُم[9] پانهنجو، پَئِي[10] پِريان[11] جي پاسِ،
رَکِي عِلمَ نَه راسِ، ڏاران پَسڻَ[12] پِرينءَ جي.*

٩

قافڻُون ڪاهيندياس، موٽان، تان[14] ڪُرُ ميهڻوُ[13]،
پانهنجي پارِوچَن جي، سَگُ[15] نَه ساهيندياسِ،
اَلفِراقُ[16] اَشَدُّ مِنَ الْمَوتِ، هِتِي نَه هوُندياسِ،
آءٌ[17] نَه لاهيندياس، جَرِي جَتُ ڏِسِي مَران!

١٠

جِتَڻُ جَتَ ڏاران، مَعذوُرِ جو مَسَ ٿِئي!
چانگَنِ[18] سِرِ[19] چڙهي ويا، ساٿي سَوارا[20]،
اَکيوُن اوتارا، پَسيو رُئَنِ پُنهونءَ جا.

١١

هيڪَرَ هُئڻُ چَئِي، نَه اوڏي ٿِئين عَجيبَ ڪي،
مَارَاَيْتُ شَيْئًا اِلَّا وَرَاَيْتُ اللّٰهَ[21]، نيٺي اَجها اوڏا نهين اَئِي،
نَه هوتُ توهين کان هَڏِ، پِرين پاسي نَه ٿِئي.

١٢

هوتُ تُنهنجي هَنجَ ۾، پُڇِين ڪوُهُ پَهي؟
وَفِي اَنْفُسِكُمْ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ[22]، سوُجهي ڪَرِ سَهي،
ڪَڏهِن ڪانهَ وَهي[23]، هوتُ ڳولڻَ هَتَ لِي.§

١٣

هوتُ[24] تُنهنجي هَنجَ ۾، پُڇِين ڪوُهُ پَرِياڻُ؟
وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ[25]، تُنهنجو توهين ساڻُ،
پنهنجو[26] آهي پاڻُ، آڏو عَجيبَن ڪِي.

١- ڏٺي، آدم يا انسان کي پنهنجي روپ انوسار يا صورت موافق رچيو آهي ٢- تنوار ٣- چاهه، ڇوڙ ٤- ماڳ ٥- لاڳاپا ٦- رنڊڪون ٧- اَگيان ٨- پلايس ٩- خودي ١٠- پرينءَ ١١- پرم ١٢- بحال ١٣- قافن يعني جبلن مان ١٤- ڪُل ١٥- برابري نه ڪنديس ١٦- جدائي، موت کان وڌيڪ سخت آهي ١٧- آس ١٨- اُٺن ١٩- تي ٢٠- سوير ٢١- اهڙي ڪا وستو يا شيءِ نه ڏٺيم، جنهن ۾ الله جو حسن نه ڏٺم ٢٢- اوهانجي اندر ۾ آهن (ڏٺيءَ جي قدرت جون نشانيون)، پوءِ ڇو نه ٿا جاچي ڏسو؟ ٢٣- ويٺي ٢٤- پريتڙو ٢٥- "اسين، هنکي (انسان کي) سندس ڳچيءَ جي رڳن کان به ويجها آهيون" (قرآن شريف) ٢٦- خودي.
*محبوب جي ديدار کان سواءِ، علم جو ذرو به بحال يا ملهائتو ناهي.
§هوت (پريتم) کي ڪا به دڪان تي ڳولڻ ڪانه ويٺي. (هنکي ملهه تي ڳنهي نه ٿو سگهجي.)

Gul Hayat Institute

۱۴

وڙيم[1] سڀ وٿاڪ[2]، ٻار ڪارڻ جت جي،
اَللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ[3]، اي آرياڻيءَ اهڃاڻ،
سڀ ۾ پنهون پاڻ، ڪيهي ٻيو ٻروچ ري.

۱۵

ڄاڻي سڄاڻي، ڪهان ڪٿ ماپ ڪري؟
اندر آڳ عشق جي، اُبر[4] اڌاڻي[5]،
اَلْعِشْقُ نَارُ اللّٰهِ الْمُوْقَدَةُ[6]، ڪوري جئن ڪاڻي،
آهي آرياڻي، ٻيو، سرليون! سڄي ڪين ڪي.

۱۶

سرليون! سيونءِ تيو، اندر آرياڻي،
وينئي ٻسان ٻاڻ ۾، ڏونگر ڏيهاڻي،
هيس هوتن هاڻي، لي ڪيچي گڏيم ڪه ۾.*

§۱۷

ڪَڏ[7] پنهونءَ ڏي ڪاهي، چاڻيءَ[8] روح چريو ڪيو،
آني ويلي اوڏهين، سُتي پڻ[9] ساهي،
اَلْعِشْقُ حِجَابٌ بَيْنَ الْعَاشِقِ وَالْمَعْشُوْقِ[10]، لاشڪ[11] ٿي للهي،
آرياڻي آهي؛ ٻيو سرليون! سڄي ڪين ڪي.

۱۸

ٻيئر! آئون پوري[12]، مون سڳ، سڄاڻي نه ڪيو،
ڏيندا مون ڏير ويا، جهجهڻ ۽ جهوري،
لڳي جن لوري[13]، ڏونگر سي ڏور ڏينديون.

۱۹

اَديون! آئون اجاڻ، مون سڳ، سڄاڻي نه ڪيو،
هوند نه سنئيم هيتري، ڪوهياري جي ڪاڻ،
رلي جي رهاڻ، جي اڙايم جت سين.

وائي

اُهڪيءَ[14] آڳه آهي، ووا مون کي تان نه ڇڏيندو لڪ ۾.
پچي پوءِ[15] پين کي، لکن ۾ لڏ[16] لاهي،
آري اُگهاڙن کي، پنهون جام پراهي[17].

۱- ڳوليم ۲- آستان ۳- الله سڀني شين کي چوڌاري قريل آهي. (قرآن شريف) ۴- اُتاه ۵- جاڳي ۶- عشق، خدا جي جاڳايل باه آهي ۷- ڪشش ۸- چشڪي ۹- ڪشش ڪري ۱۰- عشق، عاشق ۽ معشوق جي وچ ۾ پردو آهي ۱۱- شڪ کان فارغ ۱۲- پورڙي ۱۳- جهوري، کان ۱۴- اوکيءَ ۾ وسيلو ۱۵- پنتي پيلن ۱۶- بار لاهي ۱۷- پهرائي.

*مان محبوب جي مارايل هيس، لنهنڪري ٿي ڪيچي مونکي سفر ۾ گڏيا: يعني ڏٺيءَ جي عاشق کي، مارگ ۾ عارف يا گياني (طريقت جا ڄاڻو) گڏجن ٿا.

§پنهونءَ جي نينهن، منهنجو چت چريو ڪيو آهي. اُٿندي، وهندي ۽ سمهندي، منهنجو روح ڏانهنس پيو ڇڪجي. عاشق ۽ معشوق جي وچ ۾ آيل پردو (خودي) ٻري ڪر، ته هرهند محبوب جو مشاهدو پسين. (سواءِ آرياڻي يعني پرينءَ جي چوطرف ٻيو ڪي ڪين ٿو وسي.)

سر سسئي آبري - داستان پنجين جو سار

جو طالب، دنيا (ڀنڀور) ۽ اُنجي لاڳاپن کي ترڪ ڪري، حق يا ايشور جي جستجو ۾ تو نڪري، سو نيٺ، پنهنجي قلب ۾ ساري ڪائنات ۽ حق جو جلوو ڏسي ٿو. جيسين طالب، پنهنجي وجود يا هستيءَ کي فنا نہ ڪيو آهي، تيسين هو وصل ماڻي نہ سگهندو. جڏهن هو خوديءَ جي پردي کي پري ٿو ڪري، تڏهن اَندر ۾ ئي محبوب جو مشاهدو ٿو ماڻي.

"پنهنجو آهي پاڻ، آڏو عجيبن کي."

عاشق ۽ معشوق حقيقت ۾ هڪ آهن. وچ وارو حجاب هٽي ٿو وڃي تہ ٻنهي جي وچ ۾ فرق ڪي نہ ٿو رهي. اِنسان ڪيترو بہ علم پرائي، پر پاڻ وڃائڻ جي رمز سڪڻ بنا ۽ پرينءَ کي پسڻ ڌاران بي سندس سڀ ڄاڻ فضول آهي.

"رڳي علم نہ راس، ڌاران پسڻ پرينءَ جي."

داستان ڇهون

١

جُدائيءَ جو جامُ[1]، ڏِناٿون ڏُکيءَ کي،
مَنگَلُ[2] مُنهنجي مَنَ[3] ۾، بارِيو هوتَن حمامُ،
اَرَڪِ[4] ٿيو آرامُ، ڪاڪُلُ[5] پسي ڪانڌَ جو.*

٢

دَردُ نہ لَهي دارُونِين، زُلِفَ زورُ ڏِنومِ،
ڪاڪُلُ ڪالَ ڏِنومِ، رُخساري[6] تي رُوپَ سِين.§

٣

ڀَنڀو جو ڀَنڀورَ ۾، ڪاڪُلَ ڏِنُمِ ڪالَ،
هيءَ تنهِن جي حالَ، زُلِفَ[7] جي زافُ ڪيوُن!

۴

پَريديهي[8] پاڻَ ويو، زُلفَ ڪَيَس زافُ،
سَندو ڪاڪُلَ ڪافُ[9]، ماري مَعذوُرِن کي،

هاڻِ نہ جيان، جيڏيوُن[5]! زُلفَ زافُ ڪَياسِ،
ڪاڪُلَ آئوُن ڪُنِياسِ[10]، ڀَنڀو جو ڀَنڀورَ ۾.

ڪاڪُلَ ڪُني جا، ڪَفَن[6]‡ تنهن ڪِين ٿئي،
مَنجهِ شَهادَت ساڻ، تُڏي ۽ لاڏ ڪري.

ڏُکا[11]، ڏوُنگَر[7] جامَ! مَرُ ڪَرِ مَعذوُرِنِ لي،
لوڻي لَبَ، لَطِيفُ چئي، آهي سَندي عامَ،
مارِ مَرچَئي[12] مَعذوُرِ ڪي، وَنهيا ڪانڌَ! ڪَلامَ،

١- پيالو ٢- ڪوُرو، ميڄ ٣- گرم پاڻيءَ وارو غسلخانو، گرمايش ۴- اَلڳ، جدا ٥- وار ٦- ڳلن ٧- فنا ٨- اَوائل ڪان ٩- پيچ ١٠- ڳتيل ١١- ڏهشتون ١٢- شاهوڪار، سياڳا.

*پنار جا زلف پسي، آرام ڪان اَلڳ (بي قرار) ٿيس.

§ ڪالهه، محبوب جي ڳلن تي نزاڪت سان زلف لڙيل ڏٺم.

‡ جا زلفن جي ڪٺل آهي، تنهنکي ڪفن ۽ غسل جي درڪار ناهي، جو تہ هوءَ شهادت جي ممتاز درجي کي رسي، اَڳيئي پاڪ ٿي چڪي آهي.

Gul Hayat Institute

ڀرچڻ[١] پيادن سين، اَللهَ لڳ، عَلامَ!
جا نَوازي[٢] اُهنجي نامَ سا، هوتَ! مَ ڇَلِج هيڪلي.

ڏمَر ڏونگرَ جامَ! سَکَرَ[٣][٨] ٻاڻَ شَريڪَ سين،*
ڪيهي ڪُلفَتَ[٥] تنهن سين؟ جا گولي اُهنجي[٤] گامَ،[٦]
وَرجِ[٧] تون وَرِيامَ![٨] مُهنجو اَچڻَ[٩] آن ڳَري.[١٠]

٩

ڏَکا ڏونگرَا! لاهِ، آئون اَڳَ مُٺي آهيان،
آرِياڻيءَ سين آهِ، ذاتي سَڳُ، ضَعيفَ جو.

١٠

پيرَ پَٽانئي ڪُنڌرا،[١١] ڏونگرَ مَٿي ڏي،§
ڦَٽيا قَرڻَ[١٢] فَقيرِ جا، سيرُون[١٣] ٽيڙا سي،§
جهڙي لهڙي[١٤] حالَ سين، ٻَري ٻَنهونءَ ڏي،
وَڃي، مانَ وَري، ٻانهيءَ ٻَنڌَڻُ[١٥] جنهن سين.

١١

پيرَ پَٽانئي ڪُنڌرا، ڏونگرَ مَٿي ڏي،
ٻاڻُ نه ٻسي[١٦] ڦَٽيو، ڪَڙهي ڪيچيَن ڪي،
هاڙهو هوتَ ٻري، ڪوهُ جاڻان، ڪِٿَن لَنگهيا؟

وائي

مُون اَنديءَ ڏي اِيندا، هوتَ سلامَتَ سُپرِين.
پليءَ لائي ٻانهنجي، ڙِيءَ[١٧] کي اُسِ نيندا،
سَڳُ نه ڪندا سُکَ سين، سوُرَ سَگهِڻا[١٨] ٿيندا،
رَکي ڳَلُ ڳَلَن تي، نِينهَن نِباهِو ڏيندا،
پَرِيَت نيندا ٻاڻَ سين، ڇوري ڪان نه ڇَڏيندا.

سر سسئي آبري - داستان ڇهين جو سار

سسئي ٿي چوي ته "هوت منهنجي اندر ۾ محبت جو منگل ٻاري ويو آهي ۽ مونکي پيڙا جو پيالو پياري، هميشه لاءِ بي آرام ڪري ويو آهي. سندس رخسارن تي لڙڪيل سهڻن زلفن مونکي فنا ڪري ڇڏيو آهي. هاڻي مون معذور جو جتن ڪونهي." ڏونگر جي ڏولائن، سندس ريشم جهڙا پير ڦٽي، سيرون ڪري ڇڏيا آهن؛ اِنهيءَ هوندي به هوءَ جهڙي لهڙي حال سان پنهونءَ ڏانهن پيئي ٻري ۽ زاريون ڪري پيئي چوي ته "جا نوازي اُهنجي نام سا، هوت! مَ ڇڏج هيڪلي." جو ڪاڪل جو ڪنل آهي، تنهن کي ڪفن جي درڪار ناهي، ڇو ته جنهن شهادت جو جام پيتو، سو پاڪ ٿي چڪو. سسئيءَ وانگر، جي سڪ جي واٽ ۾ مرن ٿا، سي بيشڪ ابد تائين لڏندا ۽ لاڏ ڪندا.

١- حال جا واقف يا ڄاڻو ٢- اوهانجي ٣- شريف، لائق ٤- ڪهڙي ٥- اَڪٻڻ، نفاق ٦- ڳوٺ ٧- موٽج ٨- سورهيه، پهلوان ٩- اوهان ١٠- وٽ ١١- پٽ يا ريشم ڪان ٿي ١٢- پب، پيرن جون ترئون ١٣- چيرون، ڦاڪون ١٤- هلي، پنڌ ڪري ١٥- ناٺو، سنبنڌ ١٦- جلي، ٻچي ١٧- ڏوٻڻ ١٨- سنبنڌي، سائي.
*اي لائق ڪوهيارا! ڏمر پنهنجي شريڪن سان ڪرڻ جڳائي.
§سسئيءَ جا ريشم ڪان ٿي نرم پير، پهاڙن تان هلندي، ڦٽجي ڦاڪون ٿي پيا.

داستان ستون

١

ڏُورِ مَ ڏِيهَ وِيو، ڀيرُ لُنهجي ڀِرِينءَ جو،
وِهَڻُ وائِڙِنِ لِي[1]، ڪيچِيُنِ ري ڪِهو؟
وِنڌُرِ جو وِيو، سو اَللهَ! واري آڻئين!

٢

وِنڌُرِ جي وَچَنِ، سي مُرُ ٻَڌَنِ سَندِرا،
ٻِيوُن ڪوهُ ٻَڌَنِ، چوڙي جي ڇِڏِينديوُن.

٣

ڏِيهُ ڏِيهان ٿِي ڏُورِ، پَرَڏيهان پَري ٿِيا،*
سيڻَنِ ڪارَڻِ سَسُئِي، پيئي پَرانهين[2] پُورِ[3]،
ٿُون وَڃين، هوتَ! حُضورِ[4]، مُنهنجو جِنِ[5] جِيلانهين ٿئي.§

٤

هيڪانديءَ هوئِي، اُٿِي[6] راتِ[7] رَوان[8] ٿِيا،
ساهُ سَگهي ۾ سُورَ جي، پُنهون وِيو پوئِي،
رَهُ، قَضا[9]! ڪَمُ ڪوئِي، تہ هيڪَرَ هيڪانديِ ٿِيان.‡

٥

هَڏِ نہ ساهُ سُڏِيِنُ[10]، دِلِ دَرماندي[11] دوسَ ري،
پائي وِيڙا پِرتِ جو، زوراوَرُ زَنجيرُ،
جِيءِ، جُسو، جاگيِرُ[12]، هاڻي مِلڪَ[13] هوتَ جي.

٦

عُمرِ سَڀَ عشقَ سين، پُنهون جي پُڇَنِ،
رِيسَ ريڍاليوُن[14] تن سين، ڪُجاڙي ڪِي ڪَنِ؟
مارَڳِ[15] جي مُرَنِ[16]، وڏو طالِعُ تن جو.

٧

وَڏو طالِعُ تِن، جِنِ لَڳِينءَ ڀيرِ پُنهونءَ جي،
سَسُئِي! اِن سُتوُنَ[17] ڪِي، رويو رويو رُو،
ويئي هِتِ مَ هو، هَلِين تہ هوتُ لَهين.

٨

وِيئين ناهِ[18] وَراڪو، سَتِيِنِ ڪونهي سَنگُ[19]،
هوتُ هَلندئِنِ ڪَنِيو، جِن اُنگَنِ[20] چاڙهيو اَنگُ[21]،

١- ڪهڙي ڪم يا سود جو ٢- دور ٣- مسافري، منزل ٤- درٻار ۾ (آريءَ جام جي) ٥- جنهن جي خاطر ٦- وصل ۾، ميلاپ ۾ ٧- ٿي ڪري ٨- روانا ٩- تقدير، ورڏاڏا ١٠- ڏيرج ۾، سرت ۾ ١١- وياڪل ١٢- مال اسباب، ڌن دولت ١٣- ملڪيت ١٤- ڪميڻيون ١٥- واٽ ۾، راه ۾ ١٦- نصيب، ڀاڳ، ١٧- ٽنبي، آڏار (پنهونءَ جي ڀير جي) ١٨- پيچ، وڪڙ (محبت جو) ١٩- پيوند، ناتو ٢٠- سورين، ڦاسين ٢١- عضوو، جسم.

*پنهونءَ جو ديس منهنجي ديس کان تہ پري آهي، پر پنهون پاڻ پرديس کان بہ پري آهي، يعني محبوب حقيقي اُلي آهي، جنهن کا حد يا نهايت ناهي.

§اي هوت! تون، جنهنجي خاطر مان جتان پيئي، سو هليو وڃين ٿو آريءَ جام جي درٻار ۾.

‡اي ورڏاڏا يا ڪالَ! تون ڪجهه عرصو ترس تہ مان هڪوار محبوب سان ملان.

باسي پٿي پَنگَ، رِڙهي جامَ رَسيون.*

٩

وينَي وَرِ نه پوَنِ، سَتي مِلَنِ نه سُپرينِ.§
جي مَٿي رَندَنِ رُئَنِ، ساجَنُ مِلي تن کي.

١٠

ڪَڙهي ۽ ڪَڙي، پَرِ ۾ پيرُ پُنهونءَ جو،
سِڪَ پُدائين سَندِ رو، جانبَ لَءِ جڙي،
لَکَنِ سِرِ، لَطيفُ چئي، مُندَ جهيڙي ۽ جهڙي،
پَٽيءَ تان نه پڙي، جي عُمرِ سَڀ اِئن ڪَري.

١١

ڪي ڪي ڪَڙيان پيرَ؟ ڪَ ڪَڙهان ڪيئَ ڏَٽيُنِ لَءِ؟
اِيَ ڏَنءَ ڏيٺي ڏيرَ، پاٽا پرانهان وِيا.

١٢

ڪَڙهُ پڻ ڪيئَ ڏَٽيُنِ لَءِ، ڪَڙ پڻ پيرَ سَندانِ،‡
اِنهيءَ پِرِ اُتانِ، پوندينءَ، مُندَا پهاڙَ پرِ.

١٣

سوَرِنِ سِجهائي، چيلهه پَڌيو چوٽئين چڙهي،
سَگَ پِريان جي سَسُئي، ميڙي، مِلائي،
لَڏائين لَطيفُ چئي، لالَنُ لالائي،
پانيڻ پاڏائي، حَبيان وارِيو هوتَ کي.

١٤

رائي ڪي رَنجُوَرَ، اَڪَرَ توءِ ناڪيو چڙهي،
لانهي لَڪَ، لَطيفُ چئي، هَلي ڏانهن حَضُوَرَ،
رَهيا سَڀ رُئَنِ پرِ، سَسُئيءَ جا سالُوَرَ،
ساجَنُ ميڙيُس سوَرَ، سُکَ نه ميڙيُس سُپرينِ.†

١٥

مَنجهان پَنءَ پَرُوڙِ، سَڀَ مَ پُڇِج، سَسُئي!
وِيهي وَڏي پڳَ مان، ڏٽي وِجهج ڏوڙِ،
نه ٿوَن ماٽئين موڙِ، جي پَندَ اِهائي پارِئين.

١٦

لَٽي، ڪين کُٽي، آئي مُندَ اَندوهَ پرِ
پَرِ ۾ پيرُ پَٽِي، لالَنَ جو، لَطيفُ چئي.

١- ٻپ، خطرو ٢- مشڪلات، رنڊڪ ٣- پنهنجي جان سان وڙهي ٤- ڳاراٽي ۾ ڳري، هيانجي ٥- خاڪ، رج ٦- برابر ٿئي ٧- پيرو ڪڍان ٨- ڏک، سزا ٩- ليلائي، ريجهائي ١٠- حب نديءَ تان ١١- پهاڙ، جبل جي واريءَ ١٢- قتيل ١٣- پنهونءَ جي حضوريءَ ۾ ١٤- ريشمي وڳا ويس، هار سينگار ١٥- پاڻ، اِشاري ١٦- ڇاٽي، صاف ڪري ١٧- موڙي، خزانو ١٨- صلاح ١٩- رجي، ڳري ٢٠- غم، ڏک.

*خوف خطرا ۽ ڪشالا يا مشڪلاتون قبولي (باسي)، وڃي پنهونءَ کي رسيون.
§ وينَي همت نه اچن، سمهڻ سان جانب نه ملن.
‡ نه رڳو پنهونءَ لاءِ جل، پر هلي سندس جستجو به ڪر.
† سوَر ٿي ڪيس معشوق يا ساجن ملايو، نه سک.

۱۷

بَرِياڻِي نہ بارِ، ڦوڪِ نہ لَڳي اَنبَرين[1]،
هِتي جي هُتَڻَ جوُن، وَڃُون سَڀِ وِسارِ،
سَموُري سَرڪارِ[2]، نيٺِي رَکِجِ[3] ناهِ ۾.

۱۸

قَدُ[4] بَڌِي، ڏوُن ڪِينَ[5]، پُهچَندِينءَ پُنهونءَ سين،
جِنَ سينو ساهِئين سَسُئي، تِنِين تَهِواروُن[6] تِينَ[7]،
مُٺِي! تُنِ مِسڪينِ، هِمَّتَ[8] هوتُ وِڃائيو.

۱۹

بَلِرَ[9] لَڳو باڻُ، پَسو! جوءِ جَرا[10] ٿِئي،
سا مُندَ مَري نہ جِئي، پيئي پَچاڙي پاڻُ،
سَسُئي سوُرَنِ ساڻُ، سَنيوڙي[11]، سَيّدُ چئي.

وائي

بارو چان باجهہ گهَٽِي، آن ٿي چُلان چَپَرِينِ؛
آئوُن پَنهنجي پِرينءَ سين، ويڌيَسِ واڳَ[12]، وَٽي[13].
مَرُ[14] تان پَويمِ مُنهَن ۾، سَندي پِيَّ[15] پَٽي،
ڪونهي هِنَ پَنيورَ[16] ۾، ڏاران دوسَ ڏَٽي،
هَٿان هَڏَ نہ ڇَڏِيان[17]، آريءَ جي ۾ اَٽي،
آهي هوتَنِ هَٿَ ۾، سَندي جيَّ جَٽي،*
ڪِينَ وِرِميا[18] ڪِٿَهِين، جُليا جَڻُ[19] هَٽي،
مون کي ڪونيو پاڻَ ڏي، هادي! هَٿُ ڪَٽي،
پُنهونءَ ڏاران پَبَ ۾، بيلي ناهِ ٻَٽي[20]،§
تو رِءِ تيلَ نہ پائيان، نَڪا سيندِ ڦَٽي،
آدِ يوُنِ! عَبدُاللطيفُ چئي، لَڳِمِ لَنَ[21] لَٽي.

سر سسئي آبري - داستان ستين جو سار

جي ونڊر جو ڏکيو سفر ڪرڻ لاءِ تيار هجن، سي ئي پل پنهونءَ جي پچار ڪن ۽ ٻئي ڪنهن جي هٿ جاءِ ناهي. پنهونءَ ڏاران سسئيءَ جي دل درماندي آهي. سسئيءَ سندس وڇوڙي ۾ پورن ليا ڳ، ورتو آهي.
"جيءُ، جسو، جاڳير، هاٺي ملڪ هوت جي."
سياڳا آهي، جي محبت جي مارگ ۾ مرن:
"مارڳ، جي مرن، وڏو طالع تن جو."

هوت آهي تي ئا ڪٽن، جي پاڻ اَڳن ٿي ٿا چاڙهين، ۽ وهڪ ۽ آرام کي ترڪ ڪري، سندس طلب ۾ هلندا ٿا هلن. پرينءَ کي پهچڻ جو طريقو آهي پاڻ کي نابود ڪرڻ ۽ ساري دنيوي ڪاروبار، نيٺي ناه ۾ رکڻ.
"سموري سرڪار، نيٺي رکج ناه ۾."
سسئيءَ جا سا اور ہ جڏهن رڄن ۾ رهيا، تڏهن ساجن سان ملي. سپرين، سورن سان ٿو ملي، نہ سکن سان.

۱- عرشين، آڪاس سان ۲- دنيوي ڪاروبار ۳- نابودي، نيستي ۴- سيدو ساهي، اوچي ڳاٽ ۵- ڪڻن ٦- ڇيهون ڇيهون ۷- لٿن ۸- گيرب، وڏائي ۹- معصومڙيءَ کي، اَبلا کي ۱۰- ذرا ۱۱- سنيري، ليار لٿي ۱۲- مهار سان ۱۳- پاڻ واٽي، جڪڙي ۱۴- پل ۱۵- پرين ۱٦- محبوب ۱۷- نوڪ، پلاند ۱۸- لرسيا، روڪيا ۱۹- جڙ، سيخ ۲۰- بيلي، ساٿي ۲۱- سڪ، اُڪير.
*پرينءَ جي هٿ ۾ منهنجي جڻڻ جي ڏوري آهي.
§پنهونءَ کان سواءِ، پب جبل ۾ مونکي ڪو بہ همراه يا ساٿي ناهي.

داستان اٺون

١

اَڏَرِ، نِڌَرِ، اَيَرِي، اَسُونَهِين آهيان،
لُڙِڪَ لَعَلَ، لَطِيفُ چئي، وَرَ لَءِ وَهايان،
هيڪان هَنجُون حُبَ ۾، هوتن لَءِ هاريان،*
جانِبُ ضَعِيفِيءَ سين، ڀُڻهون ڀَڃايان،*
پيهان، ڀَڃايان، جي مان نيو پاڻَ سين.

٢

اَڏَرِ، نِڌَرِ، اَيَرِي، آهيان اَسُونَهِين،
ڀَوڏِيهي ڀِرينِ ڪِيا، مَرَڻَ لَءِ مُونَهِين،
سَسُئِيءَ کي، سَيّدُ چئي، تَنگُنِ ۾ تُونَهِين،
هاري! ڪَئَن هُونَهِين، رِءِ سَمَرَ سَڌُون ڪَرِين؟

٣

اَڏَرِ، نِڌَرِ، اَيَرِي، اَسُونَهِين آئُون،
چيتا، چورَ چُنجُنِ ۾، اَرَ ۾ بَلائُون.§
مونڌُ ڀُنهون! پانهُون، مَتان، مُحِبُّ! مَرِي رَهان.

٤

اَڏَرِ، نِڌَرِ، اَيَرِي، اوڳِي، اَوائِي،
ڪِينَ نَهارِي نَڪَرِين، ساٿُنِ سَڳائِي،
لاڳاپَنِ، لَطِيفُ چئي، مُنڌَ راتي رَهائِي،
جاڻُ، جُڏائِي، آري! لاهِ اَصِيلِ تان.

٥

اَڏَرِ، نِڌَرِ، اَيَرِي، ڪُمَنِ ڪُمائِي،
سا ڪَئَن وِهي وِسِري؟ جا ڪُهائِي، گهُومائِي،‡
پيئي پيش پُنهونءَ جي، اُسَنِ ۾ آئِي،
جا لُڪَنِ لُوسائِي، سا سيجَ چَڙهندي سَسُئِي.

٦

اَڏَرِ، نِڌَرِ، اَيَرِي، سَڌَرِ لِيُ سَهِي،
سُڀَڪَ ٿِيُ، سَيّدُ چئي، ڀَڳِنِ مَنجهه ڀَڃِي،

١- ري آڌار، نڌڪي ٢- بي وسيلي ٣- ضعيف، هيڻي ٤- بنا سونهن جي يا بنا سونهي جي ٥- هيڪ يا محبت وچان ٦- ڀڃايان، ڀڄهايان ٧- جند ۾ آڻ پيهان ٨- مشڪلاتن، ڏڪتن ٩- نادان، وسوڙل ١٠- اهڙيئين، مفت ١١- ڪنڊن، غارن ١٢- ڀنٽي، پونئي ١٣- مرڳي، وسوڙي ١٤- لوائي، موڙهل ١٥- ساٿي يا همراه ٿي ١٦- مانٽي، سگ، ١٧- خانداني يا شريف عورت ١٨- غمن ١٩- گدوائي، وڃائي، فنا يا نابود ڪئي ٢٠- سڙي، ٻڇي ٢١- سگهاري ٢٢- رسيل، پڪل.

*"مان پرينءَ لاءِ نيڻهن وچان، حب ۾ اکين مان نير وهايان؛ ۽ محبوب، نماڻائيءَ سان ريڇهايان."

§غارن ۾ چيتا ۽ چور لڪل آهن ۽ ٻرپٽ ۾ بلائون پيئون گهمن.

‡جا عشق جي قتيل ۽ پريشان ڪيل آهي، سان ڪئن غافل وهي؟

مَعذُوُرِ[١] تي مارو ڪيو، اولاڪَنِ[٢] اَچي،
مَنجهان راهَ رَچي[٣]، ٽيڙي لالُ، لَطِيفُ چئي.

٧

اَڏَرِ، نِڏَرِ، اَيَري، ويچاري نہ وَري،
لالَنِ ڏي، لَطِيفُ چئي، ٻُري پيرُ ڀَري،
ڪَميڻي ڪَري، ڪارُوُن[٤] ڪيچ ڏَٽِينِ ڪي.

*٨

اَچي عِزرائِيلَ[٥]، سُتي جاڳائي سَسُئي،
تي ٻَوڙائي دَلِيلَ[٦]، تہ پُنهونءَ ماڙهوُ موڪليو.

*٩

مُنڪِرَ[٧] ۽ نَڪِيرَ ڪي، جڏهن ڏِٺائِينِ،
اَڳيان اُٺي اِنِ کي، پُنهون پُڇيائِينِ،
اَدا! اِٺائِينِ، ڪو وِيو ساٿُ سَچَڻَ جو؟

١٠

ياياطي[٨] تي ڀورِ، ٻُٺيءَ[٩] ڪيچِين ڪَڪرا،
رائو[١٠] مِڙيوئي رَسَ سين، ڪارَڻِ ڪانڌَ ڪَڪورِ،
لانڍي لَڪَ، لَطِيفُ چئي، اُتي ڏُونگَرَ ڏورِ،
جَتَ وَڃي تو زورِ، اُپٽُو[١١] تان اوڏي ٿئين.

١١

پَٺي تي پيمالُ[١٢]، سا مُنڌَ مَري نہ جِئي،
ٻُري هِنَ ڀَنڀورَ سين، هَڏِ نہ گُرَهي[١٣] حالُ،
لالَنَ جو، لَطِيفُ چئي، وِساري نہ وِصالُ،
پِري ڪَڄانءِ[١٤] ڀالُ[١٥]، هِيَ ڏاهِ ڏُورِيندي[١٦] ڪيترو؟

١٢

جُهتَ پِٺي[١٧]، پَهُ جهَنگِ، هاڙهي پُڇِ مَ هوتَ کي،
سُوُرُ سُبيلي[١٨]، سَسُئي! لَڪَ لَنگهِين سين لَنگهِ،
تہ سُپيريان جي سَنگِ، مُنڌَ! ميڙائو تو ٿِئي.

١٣

ٽَڪِيائي، ٽَرَ[١٩] تيلهہ[٢٠]، چَڙهُ چُڪِيائي، چِرِٽئين،
هَلَندي هوتَ پُنهونءَ ڏي، ڀَوَ[٢١] مِڙيئي ڀيلِ[٢٢]،
اُٿي، رائو ريلِ، وينَنِ تان واري[٢٣] وَري.

١- هيٺي، لاچار ٢- فڪرن ٣- رڳجي ٤- پڪارون، دانهون ٥- موت جو فرشتو، ملڪ اَلموت، ڪال ديوتا، يمراج ٦- خيال، ٻوُر ٧- قبر ۾ بہ حساب وٺندڙ فرشتا، پڇاڻو ڪندڙ ملائڪ ٨- ياڳي ياٿيوار، همشريڪ ٩- پيچ، رليون رليون ڪر ١٠- ڳاڙهو يا لال ڪر ١١- لڪڙي وڪ وڌاءِ، لڪو هل ١٢- فنا، نابود ١٣- سلي، اوري ١٤- ڪلڄي، ٻرڇي ١٥- نوازش، مهر ١٦- ٻانهي، گولي ١٧- سٽرون پٺي (جهته پٺي=مٿا مونا هٺي، ڪشالا ڪڍي) ١٨- سنو ٻيلي يا همراهہ ١٩- ڏوک، اڳتي هل ٢٠- ٽڪل ٽٽل ٢١- خوف، خطرا ٢٢- لٽن هيٺ لتاڙ ٢٣- واريءَ کي اُٿلائيندي وڃ، پٺ ڪندي وڃ.

*سسئيءَ اڳيان موت جو فرشتو (عزرائيل) لوڙي قبر ۾ حساب پڇندڙ فرشتا (منڪر ۽ نڪير) اچي بيٺا تہ بہ اِئين سمجهيائين تہ اهي پنهونءَ جا قاصد آهن.

١٤

هِيَ ڪِسي، هِيُ ڪَسُ، هِيُ ڀَڪَڙُ[1]، هِيُ ڀيچِرو،
وِيچاريءَ وَڏو ڪيو، ويندَنِ پُٺيءَ وَسُ،
ليڙَنِ[2] جو، لَطيفُ چئي، ڏُونگَرِ اُتيئي ڏَسُ،
جَڳَ ۾ رَهيُسِ جَسُ، سَڳَرِ[3] تي سَردارَ جي.*

١٥

ڪَرِ ڪو واڪو وَسُ، وِهُه مَ مُنڌَ پَنيورَ ۾،
چَڙهي ڏاڍِين ڏُونگَرِين، پيرُ پُنهونءَ جو پَسُ،
ڏورَڻ مَنجهان ڏَسُ، پَوَندءِ هوتَ پُنهونءَ جو.§

١٦

سيڻَنِ ڪارَڻِ، سَسُئِي! وَڃَڻُ ڪَڄِي وَسُ،
جِمَ وِرچِي ڇَڏِئين، سَندو کُنگَن کَسُ،
ڏولِي ڏيندءِ ڏَسُ، اَڳيان ٻاروچَنِ جو.

وائي

هوتَ سي هَلڻَ هارا، ووا! جيڏيُون!
ڪيئن ڪَرِيان آئُون اِنِ سين؟
ڪوءِ پَلَنگَ! ٻَنِ ماڙيُون! ڪيڻَ سي تيڙَمِ ڪارا!
سوُنهَنِ سُپيرِيُنِ جا، آلَڻَ وَٽِ اوتارا،
وِينو ڏِٺي ڏِکيُنِ[4] کي، پُنهون جامُ ٻوچارا،
آهيان ٻَرَتِ پُنهونءَ جي، ڪَندِيَس ڪُنرَ[5] ڪارا،
پيرُ مَ ڇَڏِجِ پِرينءَ جو، هيءَ! هيءَ![6] هَتَ[7] آسارا!‡
ڪيڇِين ڪَرَهَ[8] پَلاڻيان، مَيا[9] تيڙَمِ مارا،[10]†
اَندَنِ آهِئين آسِرو، مولِيَ، مُحِبَّ موچارا!

سر سسئي آبري - داستان اٺين جو سار

اَڌ ر، نڌر سسئي، پنهونءَ ڪارڻ ڀهاڙن ۽ ٻرپٽن جا پند ڪري، بيحال ٿي پيئي آهي. هنجن هارڻ کان سواءِ ٻيو وسيلو ڪونهيس. جبلن جي غارن ۾ چيتا ۽ چور لڪل آهن ۽ ٻرن ۾ ٻلائون. اندر ۾ غمن جو درياهه پيو وهيس. جانب لاءِ نسورو جلي پيئي. اُس ۽ اُڪن ۾ لوساڻجي ويئي آهي. اِنهيءَ حال ۾ به پنهونءَ لاءِ رڙندي، ٽڪر ٽاڪيندي ۽ ريگستان ڪيپيندي پيئي وڃي. موت جو فرشتو اکين اڳيان اچي بيٺو اٿس ته به هوءَ پنهونءَ جي خيال ۾ ايتري قدر ته محو آهي، جو فرشتي کي به، پرينءَ جو قاصد ٿي سمجهي. سچو عاشق فنا ٿي وڃي ته به سندس عشق فنا نه ٿو ٿئي. طالب جو ڪم آهي ته وڃڻ سان وس ڪري ۽ ڪڏهن به ورچي پرينءَ جو ڳس نه ڇڏي. "ڏورڻ مدجهان ڏس، پوندءِ هوت پنهونءَ جو."

١- لڏي، ليڏوٽا ٢- اٺن ٣- ڀيڇري، راهه ۴- نوازشون، ڀلايون ٥- ڏوٻين جا ڪُن ٦- ڏيهي، سرير ٧- غافل، وسوڙا ٨ ۽ ٩- ڪرها، اٺ ١٠- ماريندڙ، ماٺ ڪندڙ.
*هوءَ (سسئي)، سردار (پنهونءَ) جي ڀيچري لڳي، جنهنڪري جهان ۾ سندس جس پيو ڳائجي.
§ڳولڻ يا جستجو مان ئي توکي پنهونءَ (محبوب) جو پتو پوندو.
‡اي منهنجا غافل سرير! تون پرينءَ جي پيرن جو نشان نه وڃائج.
†ڪيڇي اٺ پلاڻي ويا؛ ڪرها منهنجا ماريندڙ يا قاتل ٿيا.

داستان ٽيون

١

ويهه م وساري، ڀُڃا ڪر م پنڌ جي،
نرمل نهاري، هلندن تان همت ڪيو.

٢*

اوجهڙ اسونهن، ڏيهه گهٽوني ڏوريو،
سگهر ري سونهن، ڀهتي ڪانه پنڌ ڪري.

٣

واءِ! وڃاءِ م سو، ڀنيءِ جدهن پنڌ ڪريان،
چِتا! چهر پرينءِ جو، ٻيو ڀرنيان تو،
ٻر ٻورالو جو سو، لڳي، متان لئيين!

٤

واءِ وڃايم ڪال، ڀنيءِ جنهن پنڌ ڪريان،
وڃُ مون وانئي ٻيو، هون ڪارڻ حال،
جبل ڏوريان جال، ڪارڻ ٻير ڀنهونءِ جي.

٥

کُهج م، اجها ڪيهه، گرد پس گهگن جي،
ڏُکي! مدجهان ڏيهه، نڪر ناهه ڪُلهي ڪري.

٦

ڏور م تون ڏوريج، صبر ڪر م سستئي!
ڀرڪ چڏ ٻيرن سين، وهُڪ وساريج،
سُکن جا، سيد چئي، لاڳاپا لاهيج،
هنئين ساڻ هليج، ته پنڌ پاسي ٻر نبري.

٧

وينيس، وڪ نه اُپڙي، تون، آرياڻي! آءُ،
ڇڪيءِ لو سين چاءُ، پاسي ٻر ٻئي رڙهي.

٨

کُهي جا ڪنيائين، وڪ ٽنهين وڃهي ڪئي،
چڪيءِ چيائين، پنڌ مڙوئي پٻ جو.§

٩

سڙ ڪوه ڪري سيڪا، تون، کُهي! ڪٽج وڪ،
تاڻج منجهان لڪ، ته پنڌ پاسي ٻر نبري.

١٠

ويو جاڳاني جت، ويري ڪنهن ولات جو،

Gul Hayat Institute

١- پورو نظر ڏاري ٢- ويراني ۾، سڄ ۾ ٣- رهبر کان سواءِ طالبن ٤- پيهري لي ٥- اي واءِ ٦- سونهيان، حوالي ڪريان ٧- رهبر، سونهون، اڳوان ٨- قسمت، ڀاڳ ٩- هيئڙو، هڪدم ١٠- گهٽو، ڳچ ١١- ٿڪج، بيزار ٿج، ورڇج ١٢- خاڪ، ڌوڙ، دز ١٣- ڌوڙ، لت ١٤- اُنن ١٥- طيءِ ٿئي، پورو يا ختم ٿئي ١٦- ٿڪل ١٧- چاهه، محبت ١٨- ٿڪجي ١٩- هڪ ٿي ست سان ٢٠- پٻ جبل (هالار جبل جو ڏاکڻو ڀاڱو).

*ري مرشد، طالبن گهٽوني ملڪ ٻوڙيو ۾ سواءِ رهبر جي، اُنهن مان ڪو به منزل مقصود تي نه رسيو. (حقيقي جستجو ۾ گروءِ يا مرشد جي درڪار آهي، ڇو ته هن سفر ۾ اُنيڪ خوف، خطرا ۽ گمراهيون آهن.)

§هڪ ٿي ست سان، پٻ جو مفاصلو طيءِ ڪيائين. (محبت وارن لاءِ هر مشڪلات آسان ٿيو پوي.)

سَندو سوُرَنِ خَطُ، ڏِنُمِ هوتَ هَٿَنِ سين.

١١

ڏُهلا[1] موُن ڏينهَن ٿيا، پِيُرِ، جامَ! جيوُن[2]،
ڪَندي پَنڌُ پَهاڙَ[3] ڏي، ٿيَرُمِ روُحُ رَيوُن،
لُڇيو[4] ٿيان، لَطيفُ چئي، ڪارڻ دوستَ ڏيوُن،
پانيان لَڪَ لَيوُن[5]، جي سوُرَ پِريان جا ساڻُ موُن.

١٢

هيڪِليائي هاڻِ، پوُرِ يِنديَس[6] پُنهونءَ ڏي،
ڪَنديَس ڪوهيارَلَ[7] سين، رُچي روُحَ رِهاڻِ،
ڏُلِي ڇُلي ڇپرن، ڪَنهن پَرِ لاهيان ڪاڻِ،
آهيان گَهڻو اَجاڻِ، پَرَ سوُرَ پِريان جا ساڻُ موُن.

١٣

هيڪِليائي هيلَ، پوُرِ يِنديَس پُنهونءَ ڏي،
آڏا ڏوُنگَرَ لَڪيوُن[8]، سوُرِ يوُن[9] سُڃَنِ سيلَ،
تہ ڪَرَ بيلي[10] آهِنِ بيلَ، جي سوُرَ پِرِيان جا ساڻُ موُن.

١٤

دوستَ ڏِنائين دِلِ سين، وِرچي تان نہ وِهي،
لانچي لَڪَ، لَطيفُ چئي، پهڻَن مَنجهہ پِهي،
سَندي نِينهَن نِهي[11]، ڪي[12] سَرِفرازُ[13] سَسُئي.*

وائي

وَڃي وَڃي نينديس [illegible]، پسرِ پاڪارڻ پرينءَ جي،
آڏا ڏوُنگَرَ لَڪيوُن، [illegible]، مُحِبَ مجيجي[14]!
پِرِين، پَنوهارَ[15]! تو ڇوان؟ پَيَرَ[16] آهِيان ٻئي جي،
نَمُ[17] گهِرجي نِينهَن جو، آهِيان آئوُن اَروجي[18]،
جا نہ هَلندي هوتَ ڏي، پِيُ تَنهِين جو پاجي[19].

سر سسئي آبري - داستان ٽائين جو سار

روحاني پنڌ ۾ رهبر جي درڪار آهي. مرشد بنا هن راه ۾ هلڻ نسوري گمراهي آهي. "سڳر رءِ سوُنهن، پهتي ڪانہ پنڌ ڪري."

سسئيءَ پنهونءَ جي پيرن جي نشانن کي ئي "ٻر جو ٻورائو" بنايو آهي. هوءَ پنڌ ڪري ٿڪجي پيئي آهي، پر پنهونءَ جي محبت ۾ لڪ مان، جهنگلن ۽ جبلن وچان ڪاهيندي پيئي وڃي. سندس حسن زبون ٿي ويو آهي. هوءَ هيڪليائي پنهونءَ جي ڳولا ۾ ڪهندي ٿي وڃي. سوُرن کان سواءِ سندس ڪو ساٿي ڪونهي. نيٺ، پنهنجو دوست (پنهون) دل ۾ لهي، عاشقن جي صف ۾ سرفراز ٿي ويئي. هن پنڌ ۾ جو پوي، سو سکن کي ترڪ ڪري. هي سفر، هنئين سان ڪرڻو آهي، نہ پيرن سان.

"سکن جا، سيد چئي، لاڳاپا لاهيج،
هنئين ساڻ هليج، تہ پنڌ پاسي ٿي نبري."

١- ڏکيا ٢- جوُن، ليکوُن ٣- ٻرڙا ٻرڙا ٤- دهيون، ذرا ذرا ٥- واحد لئي (وڻ جو قسم) ٦- هلنديس ٧- خوش ٿي ٨- جبلن جون اُتاهيون چوٽيون يا ڇهنبون ٩- اُتاهان پهاڙ ١٠- ٻيلهي، همراه ١١- خزاني، دولت ١٢- ڪئي ١٣- نوازيل، مان واري، بلند ١٤- مزاج وارا، هڏيلا ١٥- ٻکرار (ايل پنهوار، جنهن سسئيءَ ۾ خراب نيت رکي هئي) ١٦- زال، استري ١٧- ماڪ، آلاڻ، ريج ١٨- اَريجي (ريج کان سواءِ) خشڪ، ٿوڙ ١٩- ڪميڻو، نيچ، خسيس.

*عشق جي خزاني يا برڪت، سسئيءَ کي اعليٰ مرتبي تي رسايو.

Gul Hayat Institute

داستان ڏهون

١

آءٌ اوراهوُن سُپرِين! وَڃُ مَ اَڳاهوُن،*
ٽَڪي ڪَٽي ٽَرَنِ ۾، ٻاڪاريو ٻانهوُن،*
دَردَ جوُن دانهوُن، موُن مارِينديوُن، موٽُ توُن.

٢

آءٌ اوراهوُن، سُپرِين! وَڃُ مَ پِيَّ! پَري،
موُن ڏٺي، موُن وِسَهو، وِرچي تان نه وَري،
ڏاران مُنهَن مَري، ڏُکيءَ جي ڏيکارِئين!

٣

آءٌ اوراهوُن، سُپرِين! پَري وَڃُ مَ پِيَّ!
موٽُ، مَرَنديسِ ڇَپَرين، توُن جِيارو جِيَّ،
هوتَ! مَ ڇڏجِ هِيَّ، پُنهون! پيادي پَنڌَ ۾.

٤

آءٌ اوراهوُن، سُپرِين! ڏُکيءَ ڏيجِ مَ ڏاڳهه،
وَتِ ڇڏي موُن واڳهه، آري! وِئين عِشقَ جو.§

٥

آءٌ اوراهوُن، سُپرِين! ڏُکيءَ ڏاڳهه مَ ڏيجِ،
پيهي گهرِ پُڇيجِ، ته، هوتَ! هَلاڪَتَ نه ٿئي.

٦‡

مَهِڙِ، وَرَ! وِسارِئين، آري! لَڳِ اَللهَ،
لوڪي سارِيو ساهُ، اَڪنديو آهوُن ڪَري.

٧

مَهِڙِ، وَرَ! وِسارِئين، صَبرُ نه سارِيان،
لوڪي نِهارِيان، آءٌ، منهنجا سُپرِين!

٨†

هَٿان هَڏِ نه ڇَڏيان، صَبرُ شُڪرانو،
ذوقَ زمانو، موُن، وَرَ! وِيو وِسِري.

٩

صَبرَ ۽ شُڪرَ ڪي، ڪاڏي آئوُن ڪَندي،

١- اوري ٢- اَڳيان ٣- پريتم، پرين، محب ٤- داغ، ڏنب، ساڙو، سوز ٥- چيتو (عشق جو) ٦- پريشاني، بي قراري، نابودي، موت.

*اي محبوب! تون اوريان اچ ۽ اڳيان نڪري نه وڃ. هيءَ (سسئي) ٻرن ۾ پنڌ ڪري ٿڪي آهي ۽ رڙيو ٻانهون مٿي ڪري ٿي.

§اي آري ڄام! تون مون وٽ عشق روپي چيتو ڇڏي ويو آهين.

‡اي ڪانڌ! اي آري ڄام! تون خدا جي واسطي مونکي متان وسارين. منهنجو ساهه (جان) توکي ياد ڪيو، ۽ تو لاءِ سڪيو، آهون ۽ دانهون پيو ڪري.

†صبر ۽ شڪراني کي هرگز هٿان نه ڇڏينديس. اي ڀتار! مون کان شوق ۽ شغل وارو زمانو ئي وسري ويو آهي.

Gul Hayat Institute

آهيان جنهن سَندي، سو نہ گهرجي ساڻُ مُون.

١٠

صَبُرَ ۽ شُڪُرَ ڪَي، وَٽي آئُون ويٺي،

ڏُکيءَ[1] سين ڏينهن، ڪا ڪَجِ اَچي ڪَڏهين.

١١

صَبُرَ ۽ شُڪُرَ ڪَي، هَٿ ڪيو مُون هاڻِ،

پِرِيَمِ! اَچي پاڻِ، پَتيءَ[2] کي پُڄِيجِ تُون.

١٢*

ناهہ جَمعيّتَ[3] جانِ کي، هوتَ پُڄاڻا هاڻِ،

اَللّٰهَ! سيئي آڻِ، جن ساءُ چکايُم سِڪَ جو.

١٣

ناهہ جَمعيّتَ جانِ کي، هوتَ پُڄاڻا هتِ،

پنهونءَ جي پِرِتِ، ساءُ چکايُم سِڪَ جو.

١۴

ناهہ جَمعيّتَ جانِ کي، پُنهونءَ پُڄاڻا،

سي مُون سيباڻا[4]، جن ساءُ چکايُم سِڪَ جو.

وائي

پَلڪَ نہ رَهي دِلِ توري، وَرُ، ميان ڪانَ ناوچا!

اَنڪَ چاريندِيَس اِن جا، مَتان نُڪُرَ[5] ٽوڙي،

ڏيندِيَس ماهہ[6] مَرنِ کي، مَتان ڪُلهَن ڪوري[7]،§

ڪانگَ ڪيمَرِ ڪيچَ جا، ماسُ چنجُن[8] سان چوري،§

ڏُکَ لاهيندِيَس ڏيل جا، ساڻُ عجيبن اوري،

آرياڻي[9]، عَبدُاللطيفُ چئي، سارَ لَهندُمِ سوري.

سر سسئي آبري - داستان ڏهين جو سار

سسئي، پنهونءَ کي سڏن مٿي سڏ پيئي ڪري: ”اي سهڻين! تون اوراڻهون اچ؛ مون کان پري نڪري نہ وڃ. تون منهنجو جيءُ جيارو آهين. جي موٽي مون وٽ نہ آئين تہ هت ڇهرن ۾ فدا ٿي ويندس. منهنجو ساهہ توکي ساري ٿو. صبر ۽ شڪراني کي مان ڪيڏانهن ڪريان! تون ئي مون کي ساڻ گهرجين. تون ئي اچي مون قتيل کي ڇڏ ۽ منهنجي جان کي ڪا جمعيت ڏي.“ واحد در، سسئي اهائي ونتي پيئي ڪري تہ:

”اَللّٰهَ! سيئي آڻ، جن ساءُ چکايم سڪ جو.“

هوءَ پنهنجو ماس، ڪلهن تان ڪوري، مرن کي ڏيڻ لاءِ تيار آهي؛ من ۾ اهائي آس رکندي پيئي وڃي تہ شل ڪيچ جا ڪانوَ منهنجو ماس چهي کائين:

”ڪانگ ڪيمر ڪيچ جا، ماس چنجن سان چوري.“

١- گڏجاڻي، مڪاميلو ٢- قتي، قتيل، زخميل ٣- آرام، قرار، شانتي ۴- دل کي وڻيا، پسند پيا ٥- گهمائي، لڪڙا هلائي ٦- ماس ٧- ڪپي ٨- چهنبن ٩- ساري، ياد ڪري.

*محبوب (هوت) جي وڇڙ کان پوءِ، منهنجي جان کي ڪو قرار ناهي. اي ڏڻي! تون انهڪي موٽائي آڻ، جن مونکي سڪ (محبت) جو ذائقو چکايو آهي.

§مان ڪلهن تان ماس ڪپي، مرن جي حوالي ڪنديس. شال ڪيچ جا ڪانوَ، منهنجو ماس، پنهنجي چهنبن سان چهي کائين.

داستان يارھون

۱

ڪُنُ[1] تِيءِ، ڪيڙِيُن ڪُڙيو، ڪُڇُ مَ، تا ڪُڇِنِ،
[2]اِشارَتُون اِنِ جون، [3]سُڪُوتان سُڃِنِ،
وَتان ويھي ٿَنِ، سُڻُ نہ سوز پِرائيين.

۲

سُڻُ نہ سوز پِرائيين، ”آءٌ“ چياتُون اَڄُ،
بولي ٻِي نہ سِگھيا، ”[4]پاڻا“ چوندءِ ”پَڄُ“،
واڄي [5]وَتِ مَ وَڄُ، ٻُڌُ نہ پيائي لَھي.

۳

ٻُڌُ نہ پيائي لَھي، ”[6]آئُون“ اُتِ نہ آھِ،
ڪُڇِڻُ [7]ڪَنڊي لاھِ، ڪَنُ تِيءِ، ڪيڙِيُن ڪُڙيو.

۴

ڪَنُ تِيءِ، ڪيڙِيُن ڪُڙيو، ڪُڇُ مَ، ڪُڇياتُون،
رَھي نہ رَليءَ جيتري، اُنِين وَٽِ ”آئُون“،
وَڍي وِڌائُون، ھُوءَ جو وَڻُ ”[8]ھُنڌَ“ جو.

۵

ڪَڏَھِن ٻُجھي ڪَنُ تِي، ڪَڏَھِن تِيجھي وات،
ڪَڏَھِن تِيجھي ڪاتُ، ڪَڏَھِن تِيجھي ٻَڪرو.

۶

[9]ڪَٽارو ۽ ڪوسُ، اَڱڻِ آريءَ جامَ جي،
[10]ڏِيَتُ آھي [11]دوسُ، مارڳ ۾ مُئِنِ جي.

۷

ڪامُون [12]مُھِجاھُ، [13]گَھِٽيُون [14]گھورجَنِ آنِ، اونيا!
ھي وَڻُ نہ لَھَنداھُ، ھُوءَ وَڻُ اوڏانھِين گَھَٽا.

۸

اَڪيُون لَتَ اورا[15]ئيُون، ڪنھن ٻَرِ [16]ڪَڙيان پيرُ؟
لَتَ لاھيندو ڪيرُ؟ مُون جيھيءَ مَعذُورِ ڪي.

۹

اَڪيُون آريءَ جامَ جون، اَنڌيءَ سين آھِينِ،
ھُوءَ جي وَڻَ وِندُرَ جا، سي مُون سُونھائِينِ،
ڏِسيو ڏِيکارِينِ، پيشاني پُنھونءَ جي.

۱۰

اَڪيُون آريءَ جامَ جون، آھِينِ اَنڌيءَ ساڻُ،
پَسي ڪَنديُون پاڻُ، پيشاني پُنھونءَ جي.

۱۱*

سَڏَ مَ ڪَرِ سَڏَنِ ري، ھَاڪَ رِءَ مَ ھَلُ،
جَلَڻُ رِءَ مَ جَلُ، رُئَڻَ رِءَ مَتان رُئِين.

وائي

دَرِدَمَنِديءَ جي جا دارُون، وو! موتُ، سَڀا جھا سُپرِين!
مُون لَڳيُون، مُون وِسھو، مُحَبَتَ جون مارُون،
[17]مائٽِنِ مُون سين گَھٽا، ڪُسَڻَ ڪيا ڪارُون،
سُڪَنِ مُون سين ڪِينَ ڪيو، سُوڙِن لَڌِمِ سارُون،
مُنھنجيُون شَھَرَ ڀَنڀورَ ۾، ٻَلھَلِ ٻُونِ ٻَڇارُون،
اَڏيُون! عَبدُاللطيفُ چئي، لَڳيمِ لَنَ اَندَرِ [18]تارُون.

۱- سارو وجود يا جسم ڪن ڪري ۲- روحاني اِشارا ۳- ماٺ مان (سڪوت=ماٺ) ۴- پاڻ يا خوديءَ کان ۵- وانگر، مثل ۶- خودي، مان مان جي وائي، آپو ۷- ڳچي، طوق، ھار ۸- خوديءَ يا آپي جو ۹- ڪٽار، خنجر ۱۰- خون بھا ۱۱- دوست، محبوب ۱۲- چڙھيون، لڪڙيون ۱۳- ونءَ جو ۱۴- اوھانڪي ۱۵- ڀڪيون ۱۶- پيرو لھان ۱۷- جنيون ۱۸- ميخون، جڙون.
*سڀئي سڏن کان سواءِ، ڪو سڏ نہ ڪر ۽ سڀئي ھِڪ کان سواءِ، ڪو ھڪ نہ ڪر. سڀئي جلڻ کان سواءِ نہ جل، سڀئي روئڻ کان سواءِ نہ روءُ. (سڀئي عشق ۾ جل ۽ سڀ روءُ.)

Gul Hayat Institute

سر سسئي آبري - داستان يارهين جو سار

ڪيچي (ڪامل) سڪوت ۽ سور جا صاحب آهن. سندن روحاني اشارا سندن ماڻ مان ئي پروڙي ٿا سگهجن. سندن حضوريءَ ۾ چپ چورڻ بي ادبي آهي. هنن جي دربار ۾ ''آءٌ'' ۽ ''اسين'' جي وائي ئي ڪانهي. هنن پنهنجي ساري خودي فنا ڪري ڇڏي آهي. هنن وٽ، سواءِ ڪناري ۽ ڪوس جي، ٻي ڪا به ڪار نه ٿي هلي. جيڪي عشق جي مارڳ ۾ مرن ٿا، ان کي محبوب جو وصال ٿو ملي. محبوب جي ديدار ماڻڻ جو هڪ ئي طريقو آهي؛ مجازي اکيون ٻوٽڻ. سچن سان ۽ پيڙن ڏاران، ٻيا مڙيئي سڏ ۽ پڪ فضول آهن ۽ سچي سور کان سواءِ ٻيو سڀ جلڻ اجايو آهي.

''سڏ م ڪر سڏن ري، هلڻ رءِ م هل،
جلڻ رءِ م جل، رُئڻ رءِ متان رُئين.''

روئڻ ته سچو روئڻ، ٻيو سڀ روڄ بيسود آهي.

ابيات متفرقه

١

اُٺيو[1] ۽ اُتياڪُ[2]، ڪالهوڪو ڪاڏي ڳيو؟
وِيو جاڳائي، جيڏيون! ٻرهُ[3] هِيُ بيباڪ[4]،
ڇُرٌ[5] ڦُر ڪاري چاڪ، سوُرُ سُمهاري ڪِينَ ڪِي!*

٢

سَنديُون سوُرَ ڪرِينِ، هَڏَ پڻ ڏُکَنِ هوسَ لَءِ،
پرِيُن جي پاڻَ ڏنا، سي سُتي سُکَ نه ڏين،
جي ماڙهن کي مارِين، تن سوُرنِ کي سَڏُ ڪَريان!

٣

صَدا[6] وِدِيمِ سوُرَ جي، اَڳيان ڪرهِياري،
جو نِجَس نِڪاري، سو ٻُهُون وِڏُمِ[7] پاندَ ۾.

٤

جان ساماٽيئن، سَسُئي! تان ويسُ وِڙُن[8] جو ڪَرِ،
لاهي لَڄَ، لَطيفُ چئي، ٿيءُ بيگارِياٽي[9] ٻَرِ،
ته ويندي پَوَنئي[10] وَرِ، اَڳيان هوتُ حُضوُرَ ۾.

٥

سَسُئيءَ کي سَڏُ ٿيو، اَسان اولاٽو[11]،
پَندَ نه ٻُجهاٽو؛ اَڻ ڪوتي ڪانَ ڪَري؟§

٦

پَسو! پَرائُن[12]، سوُرَن آڏي سَسُئي،‡
پَرايا پَنهنجَنِ، وِجهن ويڇاريءَ ئي.

٧

مُنڌ نه مَدجهان تن، پَسي لَڪَ لُڏَنِ جي،

١ ۽ ٢- اُٺيل ۽ اُتيدڙ يعني عشق ٣- بي خوف، بي پرواهه ٤- آنڌ مانڌ، لوڇ ٥- زخم، ويڄ ٦- پڪار، فرياد ٧- صاف يا اوجل ڪري ٨- ڪميڻن، نرلڄن ٩- دربدر، ڀٽڪندڙ ١٠- حاصل ٿيندي، پرپٺي ١١- اوراٽو، لولي ١٢- ڌارين، پراون.
*وڇوڙي جي وڍ، لوڇ ۽ بي آرامي لائي آهي؛ درد مونکي سمهڻ نه ٿو ڏئي.
§هي پنڌ، جو پيچرو جو ناهي، سو جيڪر ڪا به اَڻ ڪوتايل (اَڻ ڪوتي) نه ڪري.
‡ڏسو ته سسئي ڪئن نه پراون (ڪيچين) جي سورن سامهون ٿي آهي.

Gul Hayat Institute

جا ٻر[1] ڪاهوڙين، سا ٻر سڪي سسئي.*
مُند! م[8] مَنهن[3] وِڃ[2]، اچي اوسر اس ۾.§
تو سيئي سيڪا ڪيا، ڏور جبلن جو ڏيهه،
پاڙي پاڙي پيهه، وٺ ڳولهيندي پرينءَ کي.‡

بيٺي[4] ناهه[9] پنهور ۾، تنهن سسئيءَ جو سهي،
ڏمر ڏيرن من ۾، ڪندا اِئن ڪهي،
لنگهائي، لطيف[5] چئي، ڪٺي، جام! ڪهي،
هي معذور هڏ مٺي؛ تون ڪامل! وڃ م ڪيڏهين.
اولاڪن[6] اچي، معذور[10] تي مارو ڪيو،
متان، ورا! وسارئين[7]، منجهان ڪُر[8] ڪهي!
لاهي لاڳاپا لنگهه تون، سيڻن ڏانهن، سچي!
منجهان راهه رچي، نيندئين لعل، لطيف چئي.

وائي ١

ڳالهيون هوت ٻروچ ساڻ،
وا! منهنجي جيءَ جون، جيڏيون!
ڇلي پينئس ڇپرين، سگ، تنهنجي ساڻ،
چڙهي ڏاڍين ڏونگرين، ٻرا ڪنديس پاڻ،
رلي ڇلي ڇپرين، جام! وڃايم جاڻ،†
هتان هڏ نه ڇڏيان[9]، سندو نينهن نداڻ،
نصيب[10] ڪر نسئيءَ کي، پنهونءَ اٺ وٺاڻ.

وائي ٢

مون کي تان جهل م پابو،
وا! جيڏيون! آئون هلندي هوت ڏي.
هي جو ٻار پنهور جو، اوٺيءَ تان سڀ لاهيو،
آهي عاجزن تي، پسڻ سندو ساعيو[11]،×
ڪين وهنديس ڪنڌ ۾، نه مون اِيءُ نه مايو[12]،
وهاري وطن ۾، شهديءَ[13] کي م سڪايو،
ڪنل ڪجائن ۾، چاڙهي هيءَ هلايو،

١- جهانگي ماڻهو، جنجو ڪم آهي ڏونگرن ۾ ڏٿ ڏورڻ ٢- ڇانو، ڇڪ ٣- اگهتي هل، اگهتي ڪاهه ٤- واقف، سڃاڻو ٥- تکي وک ٦- ڳٺڻين، محبت جي مڇن ٧- دل منجهان ٨- ڪُل ڪڍي، گهٽ خاندان جي ٩- خزانو، پدارث ١٠- اڻ سڻي، گمنام ١١- سعيو ١٢- ماءُ ١٣- فنا ٿيل، نماڻي، بيحال، ڪميڻي.
*جا ريت جهانگين جي آهي، سا سسئيءَ پرائي.
§اي ناري! تون ٿڌي ڇانوَ ۾ نه ويهه، پر اُس ۾ اگهتي هلندي هل. (آرام کي ترڪ ڪر، ڪشالا ڪڍ.)
‡هرهنڌ محبوب جي جستجو ڪندي رهه.
†اي جام! جبلن ۾ ڀٽڪي، مون پنهنجي خوديءَ کي نابود ڪيو.
×عاجز عاشقياڻين تي فرض آهي، پرينءَ جي پسڻ جو سعيو ڪرڻ.

مُنهنجو پَنڌُ پُنهونءَ ڏي، رِهي ٿان مَ رَهايو،

اَديُون! عَبدُاللطِيفُ چَئي، مولا مُحِبُّ مِلايو.

وائي ٣

ڪَرَها مَ ڪاهِيو، مِيان! ڪيچي!

آئُون آرِياڻي عَرضُ چوندي.

ڪَري، هوتُ! هَلَڻَ جِي، اُوٺيءَ کي مَ لَڏايو،

وَسيلو وِلَهيءَ جو، آڳانِديو[1] اَئِين[2] آهِيو،

پاسي پَرِ پَرِيَتِ جي، جهيڪي[3] اَٿ جُهڪايو،

وِلَهيءَ جي وِهانءَ ۾، واڄِتَ سَپِ وَڄايو،

اَگهاڙيُون آڱَڻَ ۾، پَنهنجُون[4] پاڻَ پَراهِيو،

سائِينءَ ڪارَڻِ، سُپِرين! صُورَتَ کي مَ سِڪايو،

ساڪِنَ[5] ٿي شَهَرَ جا، مَعذُورِ کي مَرڪايو،*

پُنهون جامَ! پَرِتِ سين، ويهي سُوَرَ وِراهِيو،

لاهي بارُ[6] پَنهورَ ۾، ويندو گهوٽُ وَناهِيو،§

پُنهونءَ جاجِيڙَنِ کي، رَڌي کيڻَ[7] کارايو،‡

پَرڻائي، پُنهونءَ کي، نيڪيٽي[8] نِڪِرايو[9]،

ٻيلي ٿي ٻانڀڻِ سين، ڏِکيءَ[10] ڏيجُ[11] ڏيکاريو،

اَديُون! عَبدُاللطِيفُ چَئي، سَڄَڻَ کي ساراهِيو.

وائي ٤

اَدا! ڙي! ڏوٿِي[12]! آئُون ٻُڌان تو ٿِي:

ڪيچِ رَسنديَس ڪَڏهن؟ ڏَسَ مُون ڏي.

نَہ سَمي، نَہ سُومِري؛ نَہ آئُون جَتِ، اوٺِي؛

آئُون اُنِين مان آهِيان، جي ٻانڀڻَ ٻَڙهن پوٿِي،

پَرِت ٽِيندِيَس، پَرِين ٻُڌنديَس، ٻَچاڙِيندِيَس[13] پوٿِي[14]،†

سَدجهي وَڙُو سُورِين، ساڄَنُ ٻُڌان سوٿِي،

ساڄهرِ سانگ[15] پَلاڻيو[16]، تو پَلاڻيو پوءِ ٿِي،

هِتان ٿي هوتُ وِيو، جَتُ ٻُڌين جو ٿِي،

١- پروسو، ٽيڪ، پرجهلو. ٢- اوهين ٣- جهڪائي، وهاري ٤- پهرايو، پڪايو ٥- رهاڪو، رهندڙ ٦- ونہ (شاديءَ جي منڊپ يا شامياني) ۾ وهاريو، وهانءَ لاءِ سينگاريو ٧- کاڄ، خوراڪون ٨ ۽ ٩- نڪاح يا وهانءَ کان پوءِ ڪنوار جي گهر مان ٻاهر آڻيو ١٠- ڏکيل، هار سينگار ڪيل ١١- ڏاج ١٢- جهانگي، جهنگ جا رهاڪو (ڏنڌ تي گذران ڪندڙ) ١٣- سٽيندِيس (ڏوٻين وانگر) ١٤- ڪِرڙو ١٥- قافلي ١٦- لاڏاڻو ڪيو.

*هن شهر (ڀنڀور) جا رهاڪو ٿي، نماڻيءَ کي سرخرو ڪريو.

§ڀنڀور ۾ سامان سرو لاهي، ويندڙ يا لڏيندڙ گهوٽ (پنهونءَ) کي وهانءَ لاءِ سينگاريو.

‡پنهونءَ جي جاڄين کي، طعام رڌي کارايو.

†مان پنهنجو محبوب لهي، سندس ڏوٻڻ ٽيندِيس ۽ سندس ڪپڙا ڌوئنديس.

هَلِ هوت پُنهونءَ[1] ڏي، مَنجهان نينهن نڪو ٿي،
آرَڻُ وِجهي آڳ ۾، مَنجهان جوڙن جوءِ ٿي،
سَنجهي ساٿ سِداريو[2]، پُنهون ڀڳان پوءِ ٿي،
رويو رُئان رڃَ ۾، هَيءَ[3]! آئُون هيت ڪُهه ٿي؟

وائي ٥

کهڙو سَڱ، سِياڪو[4]؟ هاريءَ مون هوتن سين.

آئُون هيڪلي حُبَ ۾، نه مون مِٽَ نه ڪاڪو،
مُنَڌَ پيادي[5]، پَنڌَ گهڻو، نه مون اُٺ، نه ناقو،
چَڙهي نه سَگهان چوٽِين، ڏُونگر ڪونهي ڏاڪو،
پِرين ڀڃَنديس ڀَب ۾، وَڻ وَڻ وِجهنديس واڪو،
هوءَ جا پڪَ[6] پُنهونءَ جي، چَنِيان تنهن چُٺاڪو،
پَسَڻ ڌاران پِرينءَ جي، فَقِير[7] پوءِ م فاقو[8]،
وِڇُ[9] م پوءِ وِصالَ[10] ۾، لِڪَ[11] م پوءِ لياڪو،
آرَڻُ وجهي آڳ ۾، ڀڃَنديس پوءِ ڀاڪو[12].

وائي ٦

ٻانڌي پِرينءَ جو، اي! مانَ ڪو پَسان!
پيرَڙا[13] پِڙيءَ اَسهو[14]، ڏُونگَرُ ڏورَڻُ آسان،
مُدائِين[15] مِيڙهَن جڳن، ويلو ويلَ ٿي وَسان.

وائي ٧

آرَڻَ ۾ ويهي، سَڀِ دُعا ڪريجاهُ، جيڏيُون!
ڪانهي بَسِ ٻهير[16] ۾، هَلُ چَلُ پَئي پيئي،*
راهَ مسافِر سَيُڪو، ڪون ڏِنو سوُن هِتِ ڏيهي،
سارِيندا صَلواتَ[17] ڪي، مَنجهِه قبر سَڀِ ٻيهي،
ڪوناڻُو ڪَرِيمَ جو، ٻالهِه[18] ڀڃَندُمِ ڪيهي؟
نَوازِيندو نُورَ سين، ناقِصِ[19] ڪي اُتِ نيئي[20]،
اَللهُ هيڪ، محمدُ بَرحَق[21]، شالَ چوان مان حَرف اِهيئي.

وائي ٨

جيڏيُون! آئُون تان نه چوندي، لو!
ڏُکَ ڏوراپو سيڻَن کي، صَريحُ[22]، او!
سَڱَ نه وَرَنِ سُپِرِين، مِنَّتَ[23] موٽِن مانَ،§

١- نڪوري، صاف، بي داغ ٢- ڪوُچ ڪيو، لڏيو ٣- ڪره، ڇو، ڇو لاءِ ٤- ناتو، مائٽي، لاڳاپو ٥- ڏاچي ٦- سرڪي، چڪو ٧- ٻوي ٨- ٻک، لنگهڻ ٩- ويڇو، ڏار، وڇوڙو ١٠- ذرو ١١- نظر (عيب جي نظر) ١٢- واٽ، هدايت، صلاح ١٣- شل، شال ١٤- ٻيهج پنيءَ، ٻره ڦٽيءَ، پرياٽ جو ١٥- هروقت، هرگهڙيءَ يا ساعت ١٦- قافلي، قطار (دنيا مان هروقت لاڏاڻو جاري آهي) ١٧- نماز، درود، پيغمبر صاحب جي واکاڻ ١٨- ڪونيندڙ (ملڪ الموت يعني عزرائيل، ڪال) ١٩ عيبدار، عيبن ڀري ٢٠- وٺي ٢١- حق يا سچ ٿي، سچو ٢٢- ظاهر ظهور، پڌري پٽ، بي حجاب ٢٣- منت سان، آزيءَ سان.
*قافلي (دنيا مان رحلت) جي رفتار کي بيهڪ ئي ناهي. هروقت لاڏاڻي جي نوبت جاري آهي.
§سڱ، يا ناتي جي لحاظ کان پرين واپس ورڻ وارا نه آهن، شال آزيءَ سان يا احسان طور موٽن.

پنهنوَ! پيٽي[1] حُجَ[2] جي، ڪوهياري سين ڪانَ،*

سو تُون صاحِبُ آهِئين، جو نه پيرائين[3] پانَ[4]،

سَٿين سُوالي سَمِڱَنا[5]، تون، داتا! ڏيئي دانَ.

وائي ۹

ڪا جا ڳالهه هُئي، سا جي لوڪ سُٺي[6]،

لوا! ٻاروچي جي مَنَ ۾.

سُرُ[7] سَگُرِ[8] ڀُرُ[9] پيچري، تُون جا لوڪ سُٺي،§

سَسُئي سَگَرَ پَٽِيين، ڪيرُ چوندو مُٺي؟

پَنڌُ ڪريندي پرينءَ ڏي، ڪَڏهِن ڪانَ ڪُهي[10]،‡

آن ڪا ڏٺي، ڏوٿيا! ڪيرِنِ[11] پاسِ ڪُهي[12]؟

وائي ۱۰

ويجهي وِندُرَجن وَٽن،

اي! اوڏي آهس، چانَ[13]، پريان جي پيچري.

جي تو اوڏا پايان، سي ڏُونگرَ ڏُورِ ڏِسَنِ،

مَدي نه هُئين مَنَ ۾، ته ڪيچان ڪوهُ اَچنِ؟

مَرڪَ منهنجي ڪي ڪيو، هيِ پَهُ[14] ٻاروچَنِ،

سُونهَنِ سَگَرَ پَٽِيين، مَنهَن مَعذُورَنِ،

وِندُرِ وائي جا وَهي، مُون ڪي سا نه سَلَنِ،

آٽِي ٻَدا اونئين، مولي ڪي مِيَنِ[15]،

لاتانُونِ، لَطيفُ چئي، لَڏُون سِرِ لَڪَنِ[16].

سر سسئي آبري - ابيات متفرقه جو سار

سسئيءَ جي اندر ۾ پنهونءَ جي عشق بي آرامي مچائي ڏني آهي، وڇوڙي جو ويڌ ڪيس سمهڻ ئي نه ٿو ڏئي. سندس هڏ هڏ، هوت لاءِ پيو ڪڙهي. معذور ئي سورن اچي مارو ڪيو آهي. نه رڳو پاڻ ئي ”نه پڇاڻو“ پنڌ وڌو اٿس، پر سيني ۾ ڏاڍين جو درد به سانڍيو اٿس. ڪوهياري اڳيان، سورن جون صدائون پيئي وجهي. ڪاهوڙين واريون جفائون هموار ڪيو، ٻرن جا سفر پيئي ڪري. هوءَ لڪ ڏسي، لڏي نه ٿي. شاهه صاحب به ڪيس هدايت ٿو ڪري ته ”نهنائيءَ جو لباس پهري، پنهونءَ جي ڳولا ۾ رل ۽ ڪڏهن به آرام جي طلب نه ڪر.“ تحقيق، طالب کي ٻيون سڀ ڳالهيون وساري، محبوب جي ئي تاسَ رکڻ گهرجي. ”جان ساماٽينءَ، سسئي! تان ويس وڃن جو ڪر، ته ويندي پرئين ور، اڳيان هوت حضور ۾.“

•

”سر سسئي آبري“- ’آبري‘، ’اَبِري‘ جو بدليل روپ آهي. ’اَبِري‘ جي معنيٰ آهي ضعيف يا ڪمزور. هن سر ۾ سسئيءَ جي اَبرائيءَ جو ورنن آيل آهي، جنهنڪري ئي اُنس اهو نالو ڏنو ويو آهي. سسئي پاڻکي ”اَڌر، نڌر، اَبِري“ ئي سڏي ۽ پنهنجي جانب کي ضعيفيءَ سان ڀيڄهائڻ ٿي چاهي: ”جانب ضعيفيءَ سين، پنهون پاڻان.“

۱- جاءِ، وات، حد ۲- حجت، دعويٰ ۳- موٽائين، نراس ڪرين ۴- فقير، مڱڻهار ۵- نوازيا ۶- ٻڌي ۷- رڙهه، چڙ ۸- پيچري ۹- هل، اڳتي وڌ ۱۰- ٿڪي ۱۱- وڻ جو قسم (واحد ڪيري) ۱۲- ٿڪل، ماندي ۱۳- چوان، پائيان ۱۴- ويچار، خيال، ارادو ۱۵- اُٺن ۱۶- مٿان.

*پيمر! پنهونءَ سان حجت جي وات يا جاءِ ناهي.

§اي تون، جا جڳ پرسڌ ٿي آهين! اٿي پيچري ئي رڙهه ۽ راهه ۾ اڳتي وڌ.

‡ساجن ڏانهن سفر ڪندي، ڪا به (عاشقياڻي) ڪڏهن ڪانه ٿڪي يا ورچي.

Gul Hayat Institute

سُر مَعذوُرِي

داستان پهريون

هَلندي هوتَ پُنهونءَ ڏي، ڪُهجَن[1] ڪي ڪوُلِيوُن[2]،
ڀَڪَڙَ[3] لنبِن پَٽُ ٿِئي، جي لَءِ لالَنَ[4] اوُنِيوُن[5]،
سَڀِ سَهيليوُن سِڪَ ڪي، ڇُنجهوُن[6] ءِ ڇوُنِيوُن[7]،
بانيَڙا! تِي ٻوُنيوُن[8]، نَه ڪُتا[9] ڪِينِئي ڪيچَ جا.

۲

ڪُتا ڪِينِئي ڪيچَ جا، سَندا جي پُنهونءَ،
اَکِهِين[10] هوُنِدَ اَسوُنهَن![11] جي جانارَنِ[12] ياد پئين.

۳

لَن پيئي جانارَن ياد، جي پارِيَل[13] پُنهونءَ جامَ جا،
سَندي لالَنَ لاڙِ[14]، مُئان پوءِ[15] مُندَ ٿِئي.

۴

جاڳائَس جَمبوُرَ[16]، ڪُتي ڦَرِيَنِ جي،
ٻهي ٻئونڪي[17] اُٿيو، گِهڏِي[18] مَڇهان ڳهوُرَ،
سَڀِ لاهِيندو سوُرَ، گِري[19] هِنَ غَرِيبِ تان.

۵

نَڪي آهيوُن ڇُهڙا[20]، نَڪي آهيون چورَ،
هانگاما[21] ءِ هورَ[22]، ڪُتا! ڪَرِئين ڪِن لي؟

۶

ڪُتو ڇِئي قَرِيبَ[23] جا، آهيوُن ساڏَ[24] سُهِي[25]،
ڀَرِين باٽِ ٻهي، ٻُچوُن[26] پوءِ پانڌِيَنِ[27] ڪي.

۷

ڪُهين، نَه آپُ[28] ڪُڪُهُ، ڏَسِ مَ ڇُهڙِيان[29]،

۱- ٽڪجن ۲- ڪوڙيون ۳- ڀهڙ، جبل ۴- محبوب ۵- رليل، پنڪيل، بيحال ۶- چوچيون، ڪمزور
۷- تنگدل يا سست دل، بخيل ۸- سُڏيون (ماس جون) ۹- لوکي ڪائين ۱۰- قبول پوين
۱۱- اڻ واقف، بي رهبر ۱۲- جانورن ۱۳- پاليل ۱۴- حالت ۱۵- مُئي کان پوءِ ۱۶- زنبور،
ڏيموءَ (سهاڳ ۽ شوخ ڪتي) ۱۷- ٻئونڪي ۱۸- بدن کي لوڏي ۱۹- گهر ڪري، ٻئونڪي
۲۰- اچوس، شڪاري (عشق کان غيرواقف) ۲۱- هنگاما، هل ٻڪيڙا ۲۲- الرون، ڪاهون ۲۳- محبوب
۲۴- اشراف ۲۵- واقف، سياڻو ۲۶- ٻونڪي ۲۷- پيڌ ڪندڙن، ايندڙن ۲۸- پاڻ ۲۹- شڪارين.

سَندا آهيڙيان[1]، آئُون نہ سَهَندي هَتڙا.

٨

ڪُتو طالِبُ ٻوُنڊَ جو، اَسِين ڪُتي ڪيڙَ[2]،
ڇُهڻي آهي چيڙَ[3]، ڪاراڻي[4] جي ڪَنَ ۾.

٩

ڪُتو ڪُرڻي[6] هَڏِيُوُن، جوانمَرد[5] جِگر ڪاءِ،
اَلدُّنِيَا جِيفَةٌ وَ طُلّا بِهَا كِلَابٌ، اِيَ هِندئين سين لاءِ.

١٠

جُہ يارُ ڏنائوُن ٻاوَ جو، پُنيءِ پيرُ[8] ڪَڙِين،
قُرِيا نہ فَرمانَ ڪان، اُنهيءِ ۾ آهِين،
ڏِسِي نہ ڏاڙهِين[10]، شَبانَ[9] جي سَڳَ ڪي.

١١

سَگبانَ[11] سيِديارِيا[12]، ٻَچِيا، تي ٻهن[13]؛
قُرِيا نہ فَرمانَ ڪان، مُلهہَ نہ موتيڙن[14]،
ڪونهي ڏوهُ ڪُتَن؛ ڏاڪارِيا[15]، ڏاڙهِين تا.

١٢

ڏَڪا[16]، ڏوُنگَرَ جا مِروُن، مَرُ تا موُن لي ڪَن،
ڙندا[17] ڪِين پِرِيتَ[18] ٿي، هِن جا سدَر[19] تا سچن،
سَڳائيءِ[20] جي، سَبّدُ ڇڻي، آهي سُدِ سَين،
هوُندَ نہ هِت ٿَرَنِ، ۽ قَرابَتَ[21] ڪَمُ ڪيو.

١٣

ڪَم قَرابَتَ جن جي، هِتي آيَمِ هيئن،
رَفاقَتَ[22] راڪَنِ[23] جي، پَهُتِيَسِ، پاهَڙَ[24] سيئن[25]،
ماڙهوُ مُلاحِظو[26] لن جو، ڪيِچِ نہ ڪندا ڪيئن؟
ذات نِسورِياڻِي[27] نيئن، ۽ سَدَرَ سين سَڳُ ٿيو.

١٤

سَدَرَ سين سَڳَ ڪَري، ۽ رَڪَنڊين[28] پيياسِ،
ڪيرَ ڀِرهَنِ[29]؟ ڪن جي؟ ڪيرُ جاڻي ڪيڻاسِ؟
هوُندَ نہ سِندُ[31] سُياسِ[30]، هِنَ ۽ رِيين ڪَيَسِ پَدِرِي.*

وائي

خُوبِي مَنجهہ، خِفَتَ[32]، اي! دوستَ! دِقَتَ[33]،
آهي عَبدُاللّطيفَ ڪي.
مَدَحَ[34] مون ڪان نہ ٿِئي، سَندي سوُرَ صِفَتَ[35]،
هجي ڪَريان هيبجَ[36] سين، مُطالِعُ[37] مَحبَتَ،
حزن[38] هوت پُنهونءِ جو، رِڳياڻي راحَتَ،
پِريان جي پِستانَ[39] جو، فاقوئي فَرحَتَ.

١- شڪارين ٢- ڪيڙا، ڪيمئان ٣- چچر ۴- مور (ڪتي لي ڪوڏ مان رکيل نالو) ٥- سچو طالب ٦- ڪاڻي ٿو ٧- دنيا ٻوندي آهي ۽ اُنجا طالب ڪتا ٨- پيرو ڪڻن ٩- ڌنار ١٠- عزيز، مالڪ ١١- ڪتي جي مالڪ ١٢- سيٽيون وڄايون ١٣- ٻوڙڪن ١۴- ڪتن (پيار مان رکيل نالو) ١٥- ٻچ ڪيل ١٦- حملا، هلائون ١٧- غالب پوندا، سوپ پائيندا ١٨- ڌوڙ ١٩- سگهارا سچ ٢٠- سڳ، مائٽيءِ ٢١- مائٽيءِ، عزازت ٢٢- دوستي، شراڪت ٢٣- نگهبانن ٢۴- ٻهاڙ ٢٥- ڏانئين ٢٦- چتاءِ، جاچنا، خيال ٢٧- ڪٽياڻي ٢٨- ٻرانهن ديسن ۾ ٢٩- ڪيس ٣٠- سندس نالو ٻڌي ها ٣١- ديسان ديس ٣٢- عاجزي، نماڻائي ٣٣- جفا، ڪشالو ٣۴- ساراه، ٣٥- واکاڻ، ورڻن ٣٦- شوق يا شدمد سان ٣٧- اَيياس ٣٨- درد، سوُر ٣٩- سيني، ڇاتيءِ، اره.

*هوئن جيڪر سنڌ ۾ سندس نالو نہ ٻڌي ها، پر هن (سدر جي سڳ) کيس ملڪان ملڪ مشهور ڪيو.

سر معذوري - داستان پهرئين جو سار

پرينءَ ڏانهن پنڌ ڪندي، اهي ئيون ورچن، جن جي سڪ سچي ناهي. محبت جي راه ۾ رُڪيوُن ٽيڻ سان ئي عاشق پنهنجي محبوب وٽ قبول ٿو پوي. پرينءَ طرفان مصيبتون، عاشقن لاءِ آزمايشون آهن. نفس هميشه خرابيءَ ڏانهن ٿو ڌوڙي، پر هوشيار طالب ڪيس هرگز اُپڙڻ نه ٿو ڏئي. هوُ ساڻس اها ڪار ٿو ڪري، جا ڇيڙ ڪري ڪتي سان. سچو عاشق کهڙي ۾ خسيس ڪل جو هجي، ته ۾ سندس ٿالو اُوس ساري جڳ ۾ پڌرو ٿيو وڃي. سسئي ۾ محبت جي برڪت سان اَمر ٿي ويئي. پرت جي مارگ ۾ مري، هن اَمر پد پاتو. ڏوُنگر جا مروُن ۾ سسئيءَ لئي اِنهيءَ ڪري اُپڙي نه سگهيا. محبوب جي طرفان جيڪي ڪشالا سر ٿي اَچي سهڙن، تن ۾ عجيب خوبي آهي. ”خوبي منجهه خفت، اي! دوست! دقت.“

●

داستان ٻيو

١

ڏُکيءَ ڏَمرُ ناهِ، ٻُکيءَ ڪِلَ نه اَچِڻي،
اُگهاڙيءَ وِهانءُ، ويو ويچاريءَ وِسري.

٢

اَدِ يوُن! وَرُ[1] اُگهاڙَ، وِهانءُ جنهن وساريو،
جيڏِيوُن! ڇڏي جاڙَ[2]، سَڀِ ننگيوُن ٿي نِڪرو.

٣

سَڀِ ننگيوُن ٿي نِڪرو، لالچ ڇڏي لوبَ،
سُپيرِيان سين سوبَ، ننڍوُن ڪندي نه ٿئي.

٤

سَڀِ ننگيوُن ٿي نِڪرو، پَرَهَڻُ[3] ڇڏي پوءِ،
مَهَندِ[4] مِڙَنِهان[5] هوءِ، کَهي جا کِينَ[6] کَٽي.*

٥

کَهي جا کِينَ کَٽي، پِرينءَ ٻَهَٿي سا،
وِهي ويڙهجي جا، وَصُلُ لڌڻ وِجائيو.

٦

وَصُلُ لنهن وِجائيو، سِيڌِ سُرمي سيئَن،
سا اوُٿي ليلان جيئَن، مُٺيو جنهن مِٺُ ڪيو.

٧

هوُنديان هوتُ[8] ٻَري، اوڏو آه اَڻَ هوُندِ کي،
ساجَنُ[9] تن سَري، ”لا“[10] سين لَڏِنِ جي.§

٨

لائي خنجرُ ”لا“ جو، هَيءَ! خَچَرَ[11] کي هَڻُ،
سَڏُنِ جوُن، سيّدُ چئي، وَٿوُن سَڀِ وِڪڻُ،

١- ڀلي، مبارڪ ٢- غفلت، سستي ٣- ڀهرڻ، پوشاڪون، ويس وڳا ٤- اڳري، گوءِ کٽندڙ ٥- سڀني کان ٦- هلي، ڪاهي ٧- ڦري، لٽي ٨- هوند کان، هستيءَ کان ٩- پراپت ٿئي، حاصل ٿئي ١٠- نيستي ١١- نفس، جو نافرمان آهي.

*جا پاڻ سان ”کين“ کٽي (دنيوي پدارٿن کي ترڪ ڪري) ٿي هلي، تنهنجو مرتبو ٻين سڀني کان مٿي آهي.

§محبوب اُنهنکي ٿو ملي، جنکي نيستيءَ جو اسباب ساڻ آهي. (جي پورن سنياسي يا تارڪ آهن.)

Gul Hayat Institute

پيرُ پرُوڙي ڪَڻُ، نہ هلاڪا ۾ هوري[1] وهِين.

٩

هورِنِ هاڙهو لَنگهِيو، ٿيءُ جَريدِي[2]، جوءِ!
هوُنِد جنهِين سين هوءِ، هوتُ نہ هوُندو تن سين.

١٠

هورِنِ هاڙهو لَنگهِيو، مُٺِي! مؤسُت[3] چَڙُ،
”لا“ سين اُٿِي لَڙِ، ”ڪينَ“ وَساٽِي ڪيچَ ڪِي.*

١١

هورِنِ هاڙهو لَنگهِيو، ڳورِيوُن پاسي ڳوٺَ،
ڪيچِ لنِين ڪي ڪوٺَ، ”ڪينَ“ جنِين جي ڪيچَ ۾.§

١٢

هورِنِ هاڙهو لَنگهِيو، ڳورِيوُن ٿيوُن ڳَمِن[4]،
هاڃي لنهن هَجِن، ڏاران سَڪَ، سَيِّد چئي.

١٣

نڪا هِتِ، نہ هُتِ، ڪا ڳوريءَ سندي ڳالِ،
ڪينَ ڀُهتِي مالِ[5]، حالِ ڀُهتِي[6] هوتَ ڪي.

وائي

هَلُ هوتَنِ ڪارَڻِ حالَ، شالَ سَگَر ٿيندين ساٿَ جي!
پيرَ پنهنجي پِرينءَ لَءِ، ڪوڏِ[7] رَتائين[8] ڪالَ،
چَڙهندي سِرِ چوٽِين، لَڪَنِ ڪيڙُسِ لالَ،
جي پائين جَتَنِ جي، ويجهي ٿيان وِصالَ،
ڀُري پَبَ وَڙَنِ[9] ۾، وجهِج ڪا وَڙالَ،
ڪيڃان آيو قافلو، مَيَنِ مَٿي مالَ،
ايندي ءَ بُوءِ بوتَنِ[10] جي، تون جهَلِج پَبَ پيالَ[11]،
جتي جَمازَنِ ڪي، جَبَلَ ٿين جنجالَ[12]،
پُڄي پيادِيِنِ کي، اَسِ آريائي اَحوالَ،
اَدِ يوُن! عَبدُاللطيفُ چئي، سَجَڻُ مِلَندَمِ شالَ!

سر معذوري - داستان ٻئي جو سار

روحاني پنڌ ۾ ويراڳ ۽ نيستيءَ جي درڪار آهي. جو طالب پاڻ سان ڪي ڪين نہ کڻي (پاڻکي ويراڳي نہ بڻائي)، سو ئي پرين پائي ٿو. هن سفر ۾ سنساري پدارٿ وڏو بار آهن. جنهن انسان کي مايا ۽ ڪايا سان نينهن آهي، تنهن کان پرين پري آهي. نيستيءَ واري کي ويجهو آهي، هستيءَ واري کان ڏور. هوريون (بي بار) ئي هاڙهو لنگهي ٿيون سگهن ۽ ڳوريون (دنيوي بار واريون) ڳوٺ ۾ ئي رهجيو وڃن. ڪيچ ۾ انهنکي ڪوٺ ٿي ٿئي، جنکي ڪيچ ۾ ”ڪين“ آهي. هن پنڌ ۾ حال (روحاني ذوق) گهرجي، نہ مال. جن وٽ دنيوي اسباب آهن، تن جي نہ هت سوب آهي، نہ هت.

”نڪا هت نہ هت، ڪا ڳوريءَ سندي ڳال،
ڪين ڀهتي مال، حال ڀهتي هوت کي.“

١- هلڪي، بي بار ٢- اَڪيلي، ڇڙي ٣- هار سينگار، ناز نخرا ٤- ڳهن، ڏيمي ڏيمي هلن ٥- مال ملڪيت سان، دنيوي پدارٿن سان ٦- اُڪير يا اُڪنڊ سان، بيخوديءَ جي حالت ۾ ٧- ڪوڏ يا سڪ مان ٨- لال ڪيائين ٩- ڳولا ڦولا، تلاش، جستجو ١٠- نڌين اُٺن، ڳوُنرن ١١- ٽڙو (پب جبل جو) ١٢- لڪن اُٺن، مهري اُٺن.
*نيستي اختيار ڪري هل، ڇو نہ نيستي ئي ڪيچ (منزل مقصود تي) پهچائي ٿي.
§ڪيچ ۾ (هوت جي حضور ۾) انهنکي سڏ ٿو ٿئي، جنکي اُتي هوند جو اسباب ساڻ آهي.

Gul Hayat Institute

داستان ٻيون

١

هَلَندي هاڙهو مَٽِي، ڪَرَڻَ[١] ڪوهَ پيامِ،*

اَرڏا[٢] آريءَ جامَ ري، گوُندَرَ گُذِريامِ،

لَڪِيوُن، لَڪَ، لَطيفُ چئي، اورانگهڻ[٣] آيامِ،

پُرَڻ[٤] پُنهونءَ پُٺِ مِ، اِيَ سَعادَتَ سَنديامِ،§

مَٿس ڪَمَ وِڌامِ، وِهان تان نَ وَسِ پيو.

٢

هَلَندي هاڙهو مَٽِي، ڏَڪَنِ مُنهنجا ڏوهَ،

هو اوچَڙَ[٥] سِرِ اُنِ لي، هيءَ پَندَ پَهاڙي پوءِ،‡

ليڙَنِ ري، لَطيفُ چئي، ڪيئَن ڪَرِيندِيَس ڪوهَ؟

اَڳيان راتو سُڄي روهَ[٦]، وِهان تان نَ وَسِ پيو.

٣

هَلَندي هاڙهو مَٽِي، سِيي ڏيندِيَس ساهُ،

لڱَنِ تان، لَطيفُ چئي، پاري نيمُ[٧] پاهُ،

ڪندو باجهه اَللهُ، وِهان تان نَ وَسِ پيو.

٤

هَلَندي هاڙهو مَٽِي، گُسان[٨] تان مَ گُسان،

لَڪَنِ تان، لَطيفُ چئي، رِڙهي مان رَسان،

پُنهون شالَ پَسان، وِهان تان نَ وَسِ پيو.

٥

پائي حالَ هَلِي وِيا، ڪهڙي سوُرَ سَلان؟

ڪٽيو لَڪَ، لَطيفُ چئي، لَڪَنِ مَنجهه لُڇان،

پائدي ڪيرُ پُڇان؟ وِهان تان نَ وَسِ پيو.

٦

وَڏو ڪيمَ وَڻاهُ[٩]! اوُنچا ڏُونگَرا! مَ ٿيو،

نِمو مَ نيڻاهُ[١٠]! نَ پيرُ نِهاريان پرينءَ جو.†

٧

وارو! موُن وَڻاهُ! ڪا سُڌِ سوُنهَپَ[١١] جي نَ ڏيو؟

اِيَ اِهائي ڳالهڙِي، شَجَرَ[١٢]! سُڻيجاهُ[١٣]،

١- ڏانهن ٢- ڏکيا، اَڙانگا ٣- هاڻ، پند ڪري ٤- نيڪبختي، خوش قسمتي ٥- ڪڙو، هتي اُت جو غاشو ٦- جبل يا پهاڙ لي ٧- رونق، سگهه سار ٨- گس يا واٽ تان ٩- اي وڻ، اي درخت! ١٠- اي اَڪيون! ١١- رهبري ١٢- اي وڻ، اي درخت! ١٣- سڻبج.

*هاڙهي جبل ڏانهن هلندي، مونکي ڪوهن جو سفر ڪرڻو پيو آهي.

§پنهونءَ جي پنيان وڃڻ، منهنجي نيڪبختي آهي.

‡هو (ڪيڇي) اُنن لي پيل غاشن لي براجمان، هيءَ (سسئي) سندن پنيان پند ۾ ٻاڻ پهاڙ پندي ولي.

†اي منهنجون اَڪيون، آب نه هاريو، جئن ڳوڙهن جي ڪري، اَکين لي ڏنڊ نه چڙهيمِ؛ پنهونءَ جي پيرن جا نشان چٽيءَ ريت ڏسي سگهان.

چوڻيءَ چاڙهجاهُ[2]، نه مُوڙهيءَ[1] کو مُنهن ٿئي.

٨

وارو! مؤن وَڻَراهِ! ڪا سُڌِ سوُنهَپَ جي نه ڏيو؟
وِجهي وَراڪَنِ ۾، مَعذوُرِ ڪي مَ مُنجهاءِ،
مَنجهان ٻاڻَ ٻِيادِيُون، هادي تِي هَلاءِ،
پِرِيان ڪي ٻَهُڄاءِ، ته لَڳِي لوُنو نه ٿئين.

٩

وارو! مؤن وَڻِڪارَا! ڪا سُڌِ سوُنهَپَ جي نه ڏيو؟
آهي اَسوُنهينِ جي، مَتي تو مَيارَ،
وِڙهيا ويراڳِڻِ[3] سين، لَڪَنِ جا لِيارَ[4]،
ڪَرِيان تِي ڪُوارَ[5]، ڪَنڌَنِ ڪانڌيرَنِ جي.

١٠

ڪَنڌا مؤن پيرَنِ ۾، توڻي لَکَ لَڳَنِ،
آڳِ آڳُوڻي نه مِڙِي، ڇڄُون پيرَ ڇِنَنِ،
ويندي ڏانهن پِرِينِ، جُتِي جاٽ[6] نه پائيان.

*١١

ڄُنيون[7] سي پائيندیُون، جنين پيرَ پِرِينِ،
لائيون سَبِ[8] پَرِينِ، سَسُئي سُهڻِين کي.

وائي

جيڏِيُون! جا جَڙُ[9] لائي، جِيَّ جَتَنِ سين،
سا مؤن، سَرَلِيُون! سيباڻيام[10]؛ لنهن جَڙُ جالَ ڪيام[11]،
مَهَرَ جا مِينِ جي، سَنجهي هَٿِ هُيامِ،§
صُبحِ سُٽي سُکَ ۾، ويسلي وِيامِ،
هَڪَلَ هوتَ پُنهونءَ جي، سَگَرَ منجهه سُيامِ،
ڏورِيندي ۾ ڏوُنگرِين، ٿَهرَ[12] توپَ[13] تِيامِ،
ڪوڙين پالَ ڪَرِيمَ جا، گَنجي[14] مَنجهه گُهرِيامِ،
سُتي سَگَرَ پَٽَنِ[15]، سگهَڙِي سارَ لَڌِيامِ،
ڪِيهوُن[16] ڪوهَنِ[17] پَٽَنِ، ڪوُڪوُن جَماجانِ[18]،‡
هوتاڻي هَٿَ ڪٽي، پُنهون پِيادِيانِ[19]،
ڏُکوُن، ٻُکوُن، ڏاڪڙا، ڪارَڻِ جن ڪيامِ،
موڻي، ماءَ! پَنيورَ ۾، اَگَڻِ سي آيامِ.

١- منجهيل جو ٢- ٻلو، موک ٣- بيراڳڻ، سنياسڻ، جوڳڻ ٤- ليار جا وڻ ٥- شڪايت، گلا ٦- ذات، اَصل، بنهه ٧- پيارا ٨- ريتيون، رسمون (ٻر جو ٻي قاعدي جمع) ٩- ميخ، سيخ ١٠- مونکي سيباڻي يا وڻي ١١- ايدگهه واري، دراز (وڏي حياتي، جا ٻاڻ بيزار ڪري ڇڏي) ١٢- ٿهر، آرام ١٣- آرام، وسرام ١٤- گنجي ڏکر ۾ يا ٻوٽي جبل تي ١٥- پٽن يا ميدانن ۾ ١٦- رڙيون، صدائون ١٧- جبلن ١٨- سندن اُٺن ١٩- پيادين ڏانهن.

*جتي اهي پائيندیون، جنکي پنهنجا پير پيارا آهن. سسئيءَ پنهنجي پرينءَ ڪارڻ سڀ ريتيون ۽ رسمون لاهي ڇڏيون (ترڪ ڪيون).

§اُٺن جي جا مهار، سا سنجهي مهل هٿ ۾ هيم.

‡سندن اُٺن جون رڙيون ۽ رنيون، ٻهاڙن ۽ پٽن ۾ پيئون ٻون.

سر معذُوري - داستان ٽئين جو سار

هاڙهي ڏانهن هلندي، سسئيءَ کي ڪوهن جو پنڌ جهاڳڻو پيو آهي. پنهونءَ جي محبت ۾ لڪ اورانگهڻ، سسئيءَ لاءِ سعادت آهي. "پر پنهونءَ پٽ ۾ اِيَ سعادت سنديام." سندس اِرادو اٽل آهي: "يا رڙهي پنهونءَ کي رسنديس يا ڪس متي مري ساهه ڇڏينديس." وڻن کي به رهبريءَ لاءِ اِلتجائون پيئي ڪري: "وارو! موُن وڻڪارا! ڪا سڌ سوُنهپ جي نه ڏيو؟"

"آهي اَسوُنهين جي، مـتـي لو مـهـار." "لڪن جا ليار" هن جوڳڻ سان وڙهيا آهن ۽ ڇپرن جي ڇپن سندس پير ڇني ڇڏيا آهن. اِنهيءَ هوندي به هوءَ پرينءَ ڏانهن ويندي جتي نه لي پائي، ڇو ته:

"جتيوُن سي پائينديون، جنين پير پرين،
لا ٽيوُن سب پرين، سسئي سپيرين کي."

سچن عاشقن لاءِ هرڪو عذاب راحت آهي.

●

داستان چوٿون

١

مَري، جِيءُ نه ماڻين، جانِبَ جو جَمالُ،[1]
ٽئين هوُندَ حَلالُ،[2] جي پَندِ[3] اِهاني پارئين.*

٢

مَرُ نه موچاري ٽئين، اَجَلان[4] اَڳي اُڄُ،
جان ڪي هُئين جِئري، نه مُنڌَ! پَنيوران پڄُ،
پُنهونءَ ساڻ پَهُچُ،[5] نه مَلَڪُ اَلموتُ[6] ماڻئين.

٣

مَرُ نه موچاري ٽئين، جِتَڻُ آڏو[7] جَتَ،
هاري! ڪَر هِمَتَ، نه ڏيئي دَمُ دوسُ لَهين.

٤

مَرُ نه موچاري ٽئين، ويهي وِجهه مَ وارُ،
دِلِ ۾ آڻِ مَ دَورُ[8] توُن، ڦَرَڻَ سَندو ڦيرُ،
ٽوٽي لَهِين نه پيرُ،[9] لوءِ راحَتَ آهه رِڙهَڻَ ۾.

٥

مَرُ نه موچاري ٽئين، ويهي جِيُ مَ جوءِ!
مُنڌَ! مرڻان پوءِ، پهچندينءَ پُنهونءَ کي.

§٦

اَجَلان اَڳي، سَسُئي! مُنڌَا! جِئريائي مَرُ،
ٽوليان[10] لنهن مَ ٽَرُ، جنهن روُحُ وِڃايو راهَ ۾.

١- سوُنهن، سندرتا، حسن ٢- قبول ٣- صلاح، نصيحت ۴- اَجل يا موت کان ۵- ٻرڇ، سرچ، ساز ۾ هل ٦- موت جو فرشتو ٧- رنڊڪ، حجاب، آڏ ٨- خيال، ويچار، وهم ٩- نه ته، لنهن هوندي ۾ ١٠- ٽوليءَ کان (عارفن يا گياني پرشن جي سنگ کان).

*جي اها صلاح مڃين نه جيڪر (پرينءَ جي حضور ۾) قبول پوين.

§اي سسئي! اي ناري! لون مرڻ کان اڳي، جيئري ئي پاڻکي فنا ڪر. اُنهيءَ ٽوليءَ يا جماعت کان ڪنارو نه ڪر، جنهن حقيقي وات ۾ پاڻکي فنا ڪري ڇڏيو آهي. (سچن عاشقن ڏانهن اِشارو.)

Gul Hayat Institute

٧

مَرڪان اَڳي جي مُئا، سي مَري ٿِيَنِ نہ ماسُ،

هوندا سي حَياتُ، جِئَڻان اَڳي جي جِئا.*

٨

جِئڻان اَڳي جي جِئا، جُڳِ جُڳِ سي جِئَنِ،

اوءِ موئي ڪِيَنَ مَرَنِ، مَرڪان اَڳي جي مُئا.

٩

اُونچو اُتاهون گهڻو، جِئَڻَ کي جَبَلُ،§

مَرَڻَ! مُون سين هَلُ، تہ پَنِيءِ تو پَنڌُ ڪَريان.

١٠

تو سَڱُ، ساهَ! گهڻن سين، جِئَڻَ! گوشي[1] جاءِ،‡

مَرَڻَ! مُون سين آءُ، تہ پنيءِ تو پَنڌُ ڪَريان.

١١

لو سامائي، سَسُئي! مَرَڻَ[2] ڪهو مُردارُ،

ڪُهَرِ[3] سين ڪوهيارُ، لوُنِي! تو لَڄايو.

١٢

پَرِ ۾ پَهچي پِرينءَ[4] کي، مَري نہ جانوءِ،

"مُوئوا"[5]، مُندَا! نہ سوءِ، ڪَنڌُ[6] ڪُهاڙِيان ڪاٽين؟†

وائي

تونِ تان نہ تَنوارِيو[7]، مُنهنجو لالَنُ وارِيو،

اَللهَ ڪارَڻِ، مِيان! اونيا!

شَرَفُ لَهي سَسُئي، ڪُنَلِ[8] کي ڪَمُ ڪارِيو،

ميندِيءَ مورَ مَلِيرَ جا، چانگَنِ[9] کي سَبِ چارِيو.

سُر معذُوري - داستان چوٿين جو سار

اَجل يا موت، ڪان اَڳي مرڻ سان ئي عاشق ذاتيءَ جي درگاه ۾ قبول ٿو پوي ۽ سندس لاثاني حسن جو مشاهدو ٿو ماڻي. طالب کي پنهنجي مرشد سان سچو رهڻ گهرجي. عارفن جي صحبت کان هرگز ڪنارو ڪرڻ نہ گهرجيس. جيئڻ سان محبت رکندڙ لاءِ هيءَ راه بلڪل اڻانگي آهي. موت هڪ اعليٰ وٿ آهي، جنهنجي ملهہ جي، جيئڻ وارن کي پروڙ ناهي. زندگيءَ ۾ سوين ناتا آهن، جي عاشق کي منزل تي پهچڻ ۾ ڪان روڪين ٿا. جي مرڻ کان اَڳي ٿا مرن، سي ڪڏهن بہ مري مات نہ ٿا ٿين. اُنهن کي اَبدي حياتي ٿي ملي ۽ هو ٻنهي جهانن ۾ سرخروئي حاصل ٿا ڪن. اَجل کان اَڳي مرندڙن جو درجو وڏو آهي.

"مرڻان اَڳي جي مئا، سي مري ٿين نہ مات،
هوندا سي حيات، جيئڻان اَڳي جي جئا."

١- ڪنڌ پاسي وڃ، پري ٿي وڃ ٢- نڪمو، بيڪار ٣- نيچ يا بري روش ۴- پهچي، اندر ۾ ٥- مرو (مرڻ کان اَڳي مرو) ٦- ڳچي ٧- وڙايو، موٽايو ٨- ڪارج سڌ ڪريو ٩- گونچ، مڪڙيون.

*اُهي اَمر رهندا، جن اَبدي حياتيءَ کان اَڳ، (جيئڻان اَڳي) هستي ئي اِها زندگي همت ڪئي آهي.

§جيئڻ جي سڌ رکندڙ لاءِ ئي پهاڙ اوچو ۽ اُتاهون آهي.

‡اي ساهَ! تنهنجو لاڳاپو گهڻن سان آهي. اي جيئڻ! تون مون کان هٽي، وڃي ڪا ڪنڊ وٺ.

†اي مندا! "مرڻ کان اَڳي مرڻ" نہ پڌو اٿيئي؟ ڪنڌ ڇا جي لاءِ ٿي ڪاٽين؟

داستان پنجون

١

هَٿين، پيرين، مُونڍئين[1]، هَلج ساڃَ هئين[2]،
عِشقُ آريءَ جامَ جو، نِباهي نئين،
جان جان تِي جِئين، تان پاڙِج[3] کوءِ پُنهونءَ سين.*

٢

هَٿين، پيرين، مُونڍئين، ڪَهجِ[4] پَرِ ڪَپارَ[5]،
مَتان، چوري! ڇَڏئين[6]، پرِينءَ[7] پَچارَ،
تُوکي سَنڌَ[8] سَسُئي! سَندي لَنوُ[9] لَغارَ[10]،
جي هُونئي هوتَ[11] هَزارَ[12]، تہ بہ پاڙِج ڪوءِ پُنهونءَ سين.

٣

هَٿين، پيرين، مُونڍئين، ڪَهج پَرِ[13] قُدامَ[14]،
وچ وَسيلو ناهه ڪو، اوري آريءَ جامَ،
هئين[15] لائي هامَ[16]، پاڙِج ڪوءِ پُنهونءَ سين.

٤

هَٿين، پيرين، مُونڍئين، پُري[17] ڪَج پَرڪَ[18]،
قُدمُ ڪيج ڏَٺين ڏي، پاءِ وَڏَ نِدي وِکَ،
جي هُونئي هونئِ لکَ، تہ پاڙج ڪوءِ پُنهونءَ سين.

٥

هَٿين، پيرين، مُونڍئين، سِرج[19] ساهَ پَساهَ،
هوتُ ڳَڏبُ حَبَ[20] ۾، رَهبرُ مَٿي راهَ،
جان جان ساڃهه ساهَ، تان پاڙِج ڪوءِ پُنهونءَ سين.

٦

تَڏيءَ[21] ٽَڪي نہ وِهي، لَتيءَ ڪَري تاڪَ،
وڏائين وَٽڪارِ[22] ۾، سَسُئيءَ پاڪَ سُڪاڪَ،
پُڇي پَہ پَکين[23] کي، پيٺي مُنڌ پرِياڪَ[24]§
ڏَنس ڏيہَ وَٺن جا، ان اَللهُ لَڳ اُهڃاڪَ،
مان پُرچي پاڪَ، اچي آرياڻي وَري.

٧

توڙي وِلاڙُون[25] ڪَرِين، توڙي هَلين وِکَ،
لِکئي[26] مَنجهان لِکَ[27]، ذَرو ضايع نہ ٿئي.‡

١- موڍن يا گوڏن سان ٢- دل، هردي ٣- مت يا ثاني پائڻج ٤- هلج، ڪاهج ٥- ڪاپار، مٿو ٦- محبت، نينهن، ٧- پچر ٨- ٽيڪ، آڌار ٩- محبت، پرام ١٠- چهٽ، ڪٽو ١١- توکي هجن ١٢- محبوب، معشوق ١٣- آڌار، وسيلي ١٤- پيشاني، نراڙ، مستڪ ١٥- دل سان، چت سان ١٦- قبولداري (هام لائي = خوشيءَ سان قبولي) ١٧- اَکيتي هلي ١٨- نظر، درشٽي ١٩- رڙهج، هلج ٢٠- نديءَ جو نالو ٢١- تکو پند ٢٢- سڪائڻ ٢٣- رستي تي، واٽ تي ٢٤- نشان ٢٥- وڏيون ٻرانگهون، سٽون ٢٦- قسمت، ورڌاتا ٢٧- ليک، لکيت، نوشتي.

*جيسين جٽري آهين، تيسين پنهونءَ جو ثاني يا مت ڪنهن کي بہ نہ سمجهج.

§هيءَ عورت (سسئي) واٽ تي پکين کان (پنهونءَ جا) ڏس پتا پيئي پڇي.

‡ورڌاتا جي اَنگ مان تر بہ نہ ٿو ميسارجي.

٨

لِکيو جو نِراڙِ، سو اَنگُ ڪِياڙيءَ نه ٽَري،
ڀاڙِيو وِيني ڀاڙِ، جيڪي لاٰنَ لِکيو لوحَ ۾.

٩*

جِتي جيٽريُون، لِکيُون لوحَ قَلَمَ ۾،
تِتي تيتريُون، گهڙِيُون گهارَڻَ آئِيُون.

١٠

ڪَيائين ڪيچِينِ لَءِ، جُسو جَلاوَتَ،
ڇَڏي ڀيني ڇپرين، هاري سَڀِ حُجَتَ،
هُئي نِماڻي نَسَتَ، پَنڌُ وِڌائين پاڻَ تي.

١١§

ڏُکيءَ ڏورَڻُ پاڻَ تي، ويچاريءَ وِڌو،
ڏِيلُ جنهنجو ڏُکَ سين، سيوئي سِڌو،
هُنڙَسِ اَڳَ، لِڌو، پوءِ تي ڪَري پَندڙاءِ.

١٢

پَنڌُ نه پَنڌَنِ جيترو، ڪيئن سُجهندي ڪيهِ؟
جيڪَرَ ڪَرِيان رِيهَ، ته چوندا مُنڌَ چري ٿي.

١٣

چَوَنِمِ مَرُ چَري ٿي، پر جي سَڌُ سُٺينِ،
مَرُ مؤنهِينِ کي ڏينِ، ماڙهوُ اَچِيو مِهڻا.

١٤

ماڙهوُ ڏيئي مِهڻا، مؤن کي ڪَندا ڪوهُ؟
جنهن چوڙيءَ ۾ چوهُ، سا پِٽؤن تيندي پير تي.‡

وائي

ويُهُ مَ واتَ وِرچِي، هو! اَلا! مِيان!
جِتَن کَهَندِينءَ، لَتَن لَهَندِينءَ.
ڪنِين اَچي کا کَهي، ڪنِين اَچي کا ڇَٽي،
اَمُلُ پانيان اَنَ کي، ساڄَنَ مؤن کي جا ڇَٽي،
پيرَ پَٽان ٽي ڪوُنڊرا، راٽي ڪَيس رَچِي،
مُنهن ڪر مَعذُورِ ڏي، پُنهون جامَ! پَرچِي،
مؤن کي لَنهِين مارِيو، جِتَنِ جا ڇَٽي،
وِندُرَ واڙِين تي، ڪانڌي تيندَمِ ڪيچِي.

١- لکيو، قسمت ٢- پٽي، لڪتي ٣- جليل، سڙيل ٤- بيراه، وچايل، نادان ٥- نبل، هيٺي ٦- سجهيل، ڪباب ٿيل ٧- نصيب، قسمت ٨- دانهن، پڪار ٩- ڪوڪ، رڙ ١٠- جوش (عشق جو)، جولان ١١- ذرا ذرا، پرزا ١٢- ڇٽي ١٣- اَملهه، بي بها ١٤- لال، ڳاڙهي، رچيل.

*تقدير جي قلم، انسان لاءِ جتني جيترا ون ۽ گهڙيون لکي ڇڏيون آهن، لتي تيتريون ئي گهڙيون ڪيس ڪاٽيون آهن.

§هن ويچاري ڏکيءَ، ڏورڻ يا تلاش ڪرڻ جو ڪٺن ڪم، پاڻتي هموار ڪيو؛ سندس سارو سريو، ڪشٽن ۾ ڪباب ٿي ويو؛ سندس نصيب ۾ اڳيئي ائين لکيل هو؛ پوءِ ٿي ڪيس اهي پند جهاڳڻا پيا.

‡جنهن چوڙيءَ کي عشق جو جولان لڳل آهي، سا (پنهونءَ جي) پيرن جي نشان تي پرزا ٿيندي.

Gul Hayat Institute

سر معذوري - داستان پنجين جو سار

عاشق کي پنهنجو محبوب حاصل ڪرڻ لاءِ سڀ حيلا هلائڻا آهن. ڪيس هڻڻ، پيرڻ، موڙڻ، ڪاپار، نراڙ ۽ هٿين سان هن راهه ۾ هلڻو آهي. ڪڏهن پلجي به پنڌ ۾ ڪا ويرم نه وجهڻي اٿس. اهڙيءَ طرح ئي هو ڪامل رهبر کي پاڻ ڏانهن ڇڪي سگهندو. سسئي به پنهونءَ جي عشق ۾ لٽيءَ ٿڏيءَ رڻ پٽي لتاڙيو. پر اهو سڀ قسمت يا ورڌاتا جو کيل آهي. جنهن جي نصيب ۾ حقيقي جستجو لکيل آهي، سوئي هن مشڪل راهه ۾ قدم رکي ٿو؛ ٻئي ڪنهن جي هت جاهه ناهي. جنهنکي عشق جو جولان آهي، سو ڪهڙا به اڙانگا پنڌ طيءِ ڪيو وڃي. سچو عاشق اهو آهي، جو سوين ڏاکڙا سهندي به، پنهنجي پرينءَ سان ڪنهن به ٻئي کي نه ٿو پاڙي. "جي هونئي هوت هزار، نه ٻا پاڙج ڪو م پنهونءَ سين."

•

داستان ڇهون

١

جَهلي تان نه رَهان، ڏاران پَسڻَ پِرينءَ جي،
اَپر[1] عاجزِ آهيان، لالنُ[2] جان نه لَهان،
فَردا[3] مون قِٿي ڪٿي، وَعدي ڏي نه وَهان،
صُباحَ سِيئَن نه سَهان[4]، خواهِ ميڙئين[5]، خواهِ مارئين.

٢

فَردا مُندَ قِٿي ڪٿي، نَقدُ[6] ڪنيو نارِ[7]،
هِيَ جا واڳَ وِلَهيءَ[8] جي، ويرم[9] ڏي مَروارِ[10]،
جانڪَي[11] مُنيءَ مار، جانڪي ميڙِ مُنيءَ ڪي.

٣

مُنِي ٿي مُدَعا[12] گُهري، موٽ ٿيو موجودُ[13]،
اَڄين نه اَڄ ڪَريان، صُباحَ جو سُجودُ[14]*
جانڪي نِي[15] وُجودُ[16]، جانڪي ميڙِ مُنيءَ ڪي.

٤

جانڪي ميڙِ مُنيءَ ڪي، جانڪي مُنيءَ مارِ،
ڏُکيءَ کي ڏيکارِ، هيڪَرَ هوتُ اَکين سين.

٥

ڏُکي ٿي ڏَڏورَ[17]، لَهسي[18] لَڏ پُنهونءَ جي،
ڏيئي آڳِ، اَلورَ[19]، سَڀَ نه ساڙي سَسُئي.§

٦

ڏُکي! ڏُکَ[20] وِسارِ، سِيجَ قِٿي کَرِ، سَسُئي،
پَٿين پيرُ[21] نِهارِ، نه آرِياڻي اُنان لَهين.

١- بيحد ٢- محبوب، پرين ٣- سياڻو، آخرت ٤- ڪانئين ٥- ملائين، گڏجائين ٦- روڪڙ يعني حاضر وقت ٧- ناريءَ، استريءَ ٨- مسڪين، بي زور ٩- دير ١٠- وراءِ ١١- يا ته ١٢- آس، مراد ١٣- حاضر ١٤- سجدو، نمسڪار ١٥- وٽ وڃ ١٦- جان، هستي ١٧- ڏڏل، ڏکن ۾ ورتل ١٨- جلي، سڙي ١٩- لاثانيءَ، اَمت ٢٠- هار سينگار، خود نمائي ٢١- پٽن تي.

*جي اَڄ اَڄي مونکي پنهنجو ديدار يا درشن ڏين، ته اَڄ ئي توکي آخرت جو به سجدو ڪري ڇڏيان.

§لاثاني محبوب آگ ڏيئي، سسئيءَ کي سارو بسم ڪري نه ڇڏيو (هوءَ اَڌ جلي آهي.)

٧

ڏُکي! ڏُکَ مَتي ڪَري، وَنءُ ڇَپَرَ پيهي،
ڳَڏِ ٿِي ڏِيهي، سوڍِيُون ڏِيندءَ خَبَرُون.

٨

ڏُکيءَ ڏِيهاڙِي، مُنيءَ مَتي هَتَڙا،
تِنهن پَرِ[1] نہ ڪاڙِي[2]، جِنهن پَرِ جِئِي[3]، جيڏِيُون!*

٩

ڏَسَڻُ ڏِکان اَڳِرو، سَسُئي! آهِ مَ شَڪُ،§
تِي باڻِهي[4]، پَرِ اوڻِيُون، لَڏِ مَ پَسِي لَڪُ،
وَرُ پُنهونءَ سين پاڪُ، ڪوءِ بارهَن ماهَ ٻِيَنِ سين!‡

١٠

هَرِدَمُ هوتَ پُنهونءَ جو، ڏَسَڻُ پائِڄ ڏُکَ،
وَرُ پُنهونءَ ساڻُ پاڪُ! ٻَنِ بارهَن وَرِهَ ٻِيَنِ سين!

١١

تورَ[5] وِيَرِمِي تِئِي، وِڃڻ ويرَمَ نہ سَهي،
ڏِيئِي مَرِڄِ ڏُونگَرين، جَتَنِ ڪارڻ جِي،
هَڏِ نہ هوندو هِيءَ، ساهُ پِرِيان تان صَدِقو!

١٢

ڏُکيءَ سَندِيُون ڏُونگرين، آڏِيءَ آهُوَن پَوَنِ،
ڏاري جو ڏُونگَرَ ڪِي، سو ڪِي ڇيو ڇَوَنِ،
آريءَ جي اَفسوسَ ۾، ماڙهُوَ، مِرُوَن رُئَنِ،
اِن پَرِ سِيئِي هُونِ، هينئڙا جن هَڇِي وِيا.†

١٣

ڏُکيءَ سَندِيُون ڏُونگَرين، پَسو! پِٿُوَن پَوَنِ،
مُٺِي پِڇاڙا مُندَ کي، روجهہ رُڃُنِ[6] ۾ رُئَنِ،
پِرُوٽا[7] اِيهين چَوَنِ، تہ ”مُٺيءَ اَسانکي مارِيو!“

١٤

ڏُکيءَ سَندِيُون ڏُونگَرين، اوچِنگارُون اُڇِنِ،
هَٽِي سانگَ[8] سَسُئيءَ کي، ڪِلو[9] ڪيرو ڪيچِينِ،
جي هَتان هوتَ مَرَنِ، هوتُ تِنين جي هَنج ۾.×

١٥

ڏُکيءَ سَندِيُون ڏُونگَرين، وَڻَ ٽِڻَ وايُون ڪَنِ،
وَٽان وِيهي جَنِ، وِيڳِيءَ سي واڍوڙِيا[10].+

١- رِيت، نموني ٢- جلي، سڙي، ڪامي ٣- آبدي حياتي حاصل ڪري ٤- سانداريون، پڳالون ٥- لڪڙي، چست ٦- سفيد پيرن وارا هرڻ ٧- گهمندا ڦرندا ٨- نيزو، ڪٽاري ٩- جهيڙو، لڙائي ١٠- وڍيا، زخمي ڪيا.

*اهڙي نموني نہ جلي، جنهن نموني اَبدي حياتي نصيب ٿئيس يا وري سندس جِئڻ ٿئي.

§اي سسئي! تون اِنهيءَ ڳالهہ ۾ گمان نہ آڻ تہ محبوب جو مشاهدو، هار سينگار کان مٿي آهي.

‡پنهونءَ سان هڪ دم بہ مبارڪ آهي، پر ٻين سان ٻارهن مهنا بہ ٻن پون.

†اهڙي حالت ۾ اُهي ئي تا ٿين، جن جون دليون عشق ۾ فنا ٿي ويئون آهن.

×جي محبوب جي هٿان تا ڪسجن، تہ جي ئي آغوش ۾ محبوب اچي ٿو پوي.

+جن (وطن) وٽ تا هينئان هوءَ ويني، تن کي هن وڍيل (درد سان) ويڳي ڇڏيو.

Gul Hayat Institute

۱٦

وَڍيءِ سي وايوڙِيا، رَتُ نہ ڏِنو جن،*

موتُ قبوليو تن، ڏِنو جن ڏُکيءِ کي.

۱۷

ڪنهن[۱] جدهن ڏُکان[۲] ڏي، پاراپا[۳] کي پانڌِئين[۴]،

سوُرَ پِرِيائِين سي، ڳالهِ کَيائِين جن سين.

۱۸

کو جو وَڍيءِ وَڍُ، جنّن وِڻا[۵] وَڍِيائِين وَڍَ سين،

ڏُکُ ڏُکيءِ کي ڏُبُ[٦]، جن ڏِني سي ڏُکيا ٿِيا.

۱۹

وَڍيَلِ[۷] تي وايوُن ڪري، ڪُنَلِ[۸] ڪوُڪاري،§

هُنَ پَنَ[۹] پنهنجا سارِيا[۱۰]،هِيَ هنجوُن هڏَنِ[۱۱] لَء هاري.

۲۰

ڏُکيءِ تُوء ڏُڪارُ[۱۲]، ٿوٺي وَسَنِ ميهڙا،

صاحِبَ هَٿِ سُڪارُ، هِنَ وَسِ آهِينِ هَٿڙا.

۲۱

ڏُکيءِ تُوء ڏُڪارُ، سيڻَن ڏيہُ سُڪارِيو،

ٻاروچاڙو[۱۳] ٻارُ، سَيوئي سُواء سين.

وائي

اَچِي، لالَنَ! لَتِ، ميان! مُٺيءِ جو لوڙهُ[۱۴] لَکَنِ ۾.

هو ڪانُ[۱۵] ڪَٿوُريءِ هيرَنُوُن، موُن ۾ صابُڻَ ڇِتَ،

آرِياڻي[۱٦]! اَچِي ڪَري، ڪا گهڙِي موُن وَتِ جِتِ،

ڪَٿوُرِي ڪَشبوُء[۱۷] سين، هارِيائوُن هَتِ هَتِ،

دَرِدُ منهنجي دِل جو، توُن، ڪامِلَ! اَچِي ڪَٽ،

آدِيوُن[۱۸]! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، سِرَ ٿائِين آهي سَتِ.

سر معذوُري - داستان ڇهين جو سار

سسئيءِ جو سيان ٿي ڀروسو ناهي. هوءِ ٻرينءِ جي پسڻ ڏاران دائم بي قرار آهي. ڪيس پنهونءِ جو ديدار اَڄ ٿي گهرجي؛ يا ڪيس ڪال کپي يا وصال. ويچاري عشق جي آتش ۾ جليل آهي ۽ فراق جي ڪنل. پنهونءِ جي اَفسوس ۾ جو هن رنو ۽ رڙيو آهي، تنهنکان وڻ ٽڻ ۽ پهڻ وڍ جي پيا آهن ۽ هرڻ پڻ روج ۾ آهن. جنّن مرلي، پنهنجي اَصلوڪي مڪان لاءِ ورلاپ ڪندي آهي، تئن سسئي ٻه پنهونءِ جي وڇوڙي ۾ پيئي آهون ۽ صدائون ڪري.

"وڍيل تي وايوُن ڪري، ڪنل ڪوُڪاري."

سندس وس آهي رڳو همٿ ڪٺي دعائون پنڻ، باقي وصال ڏڻيءِ وس آهي. محبوب جو مشاهدو محبوب هٿان مري حاصل ڪرڻو آهي.

"جي هٿان هوت مرن، هوت لهين جي هنج ۾."

۱- ڪنهن اهڙي ۲- ڏک کان ۳- نياپا، سنيها ۴- پانڌين يا قاصدن ۵- ويڻا ٦- آتت ۷- وڻ مان وڍيل ٽڙ ۸- فراق جي ڪنل سسئي ۹- سبز آستان (پنهنجا اصلوڪا ماڳ) ۱۰- ياد ڪيا ۱۱- عزيزن، محبوبن ۱۲- ٿنهن هوندي به ۱۳- سٽائي واءِ، سڪار، سک ۱۴- قبر ۱۵- خان (پنهون) ۱٦- ويڪ، گهار ۱۷- خوشبوء ۱۸- سوُدو.

*هن عشق جي قتيل، اُنهنکي وڍي وڌو، جنهن رت ٿي ناهي. (يعني بيجان شين کي.)

§وڻ مان وڍيل ٽڙ ورلاپ پيو ڪري ۽ فراق جي ڪنل سسئي ڪوُڪوُن پيئي ڪري.

داستان ستون

١

آئون نه ڳڌي پرينءَ کي، تورا ڏينهن ٿيا،
راتين روز ويا، عبث[1] آريءَ جام ري!*

٢

آئون نه ڳڌي پرينءَ کي، سهسين سج ويا،
هلڪ وير هتان[2]، ڏيکي[3] شال ڏم ڏيان!§

٣

آئون نه ڳڌي پرينءَ کي، لون ٿو لهين سج!
آئون جي ڏٺين سنيها، نيٺي پريان کي ڏج،
وڃي ڪيچ ڇنج، ته "ويچاري وات مٺي!"

٤

آئون نه ڳڌي پرينءَ کي، پويون ٿيو پساهه،
سڪان ٿي سڪرات[4] ۾، رويو پڇان راهه،
شال م وڃم ساهه، ڏاران پسڻ پرينءَ جي.

٥

آئون نه ڳڌي پرينءَ کي، عمر لان ويٺي،
ولهي ڏينهن وڃائيا، سرڪيون! سيٺي،
پيريءَ ۾ پيٺي، اکيون آريءَ ڏي ڪٽي!

٦

آئون نه ڳڌي پرينءَ کي، جوڀن[5] ويو جاڙ،
آڏا آريچن کي، چاڙهيڪا[6] ۽ چاڙ،
مون مٺيءَ ڪان نه لٿي، وڏڙا[7] منجهه ولاڙ[8]،
عمر سڀ آواڙ[9]، ويم! تي واڪا ڪريان!‡

٧

آئون نه ڳڌي پرينءَ کي، هي ٻڻ ڏينهن ويو،
نهوڙي نائين[10] سين، مون کي نينهن نيو،†
مٺيءَ موت ٿيو، "پيءَ، پيءَ"[11] ڪندي پنڌ ۾!

٨

آئون نه ڳڌي پريانءَ کي، آيو عزرائيل[12]،
جوراڻي[13] سين، جيڏيون! نڪو قال[14] نه قيل،×

١- اجايا، بيسود ٢- هتان ٣- ڏسي، پسي ٤- موت جي وقت ٥- اجايو، غفلت ۾ ٦- چاڙهيون، اڀاهيون ٧- وڏي اوستا يا عمر ٨- لکو پنڌ ٩- آواره، اجائي ١٠- نوڪن، نيزن، ڇهبن ١١- پرين پرين ١٢- ملڪ الموت، موت جو فرشتو ١٣- زوراور، ڏاڍائي ڪندڙ (موت) ١٤- ڳالهه ٻولهه، چون چرا.
*پنهون سردار کان سواءِ، راتيون ۽ ڏينهن اجايا برباد ٿي ويا.
§شل هتان (دنيا مان) لڏڻ وقت، پنهونءَ جو ديدار ڪري، پران ڏيان.
‡منهنجي ساري ڄمار اجائي ويئي، هاڻ وتان ٿي دانهون ڪندي.
†مونکي محبت، نيزن جي نوڪن تي چاڙهي، فنا ڪيو.
×زوراور (موت) آڳيان، اي سرتيون! ڪا، چون و چرا نه ٿي هلي.

Gul Hayat Institute

آيو مَوتُ دَليلُ[١]، ماريِندو مُرادَ ڪان!

٩

آئُون نه گَڏي پرينءَ کي، مَتان آيو مَوتُ،
واجهائيندي وَرِهَ ٿيا، هَڏِ نه گَڏيمِ هوتُ،
جيڪُسِ ٿيندِيَسِ فوتُ، فَنا هِنَ فِراقَ ۾!

١٠

آئُون نه گَڏي پرينءَ کي، ڪاري ٿي قِيامَ[٢]،
هَٿَنِ هاجَ ڦِٽي ڪَئي، نيڻَنِ ننڊ حَرامَ،
ڪُنِيسِ ڪَنهن ڪِمامَ[٣]، هوتَ هَلندي جو ڪَيو.

١١

وِلاڙِيو وَڻين چَڙهي، ڳجهُن ٿيندي ڳاهُ[٤]،
سَسُئيءَ سوريءَ چاڙهيو، پريان لَءِ پَساهُ،
هو مِروُن، هِيُ ماهُ[٥]؛ ڪِينَ ڪميڻيءَ رِکيو.

١٢

وِلاڙِيو وَڻين چَڙهي، رَئي پِسيو روءِ[٦]،
وِچان جو وِچَ[٧] پوءِ[٨]، سو ڪنهن پِرِ کهي لاهيان!*

١٣

وِلاڙِيو وَڻين چَڙهي، اوُنهين مَٿي اَڄُ،
لالَنَ ڪارَڻِ لَڄُ[٩]، پاسِيائين پَردارَ[١٠] جو.§

١٤

وِلاڙِيو وَڻين چَڙهي، ڏيو[١١] ٻُولي[١٢] لانگ،
ٽاريءَ ٽاريءَ چانگ[١٣]، سَسُئيءَ مورَ اکين جئن.‡

١٥

وِلاڙِيو وَڻين چَڙهي، پَسو سَگَهه سَنديِاسِ،
آڏيءَ وَجيو آڪُڙي[١٤]، نَڪو پِيُ نه ماسِ[١٥]،
سوئي سو سيٽاسِ[١٦]، پَري پَڙاڏا ڪري.†

١٦

وِلاڙِيو وَڻين چَڙهي، ڏايو ڏوري ڏوُرِ،
سُهِيريان جي سوُرِ، پَري پَڙاڏا ڪَري.

١٧

پَري پَڙاڏا ڪَري، اوري نه آهي،
ڪَهنر[١٧] ڪا ڪاهي، پهُچي هِنَ پَٽيءَ[١٨] کي.×

١٨

رَهنِ ۾ رَڙِ[١٩] تي، ڪَر ڪوَلَ جي ڪوُڪَ،

١- رهبر، وني ويندڙ ٢- قيامت ٣- ڪار، ويڻ ن، آنڌير ٤- ڪاڏو، ڪاڄ ٥- ماس ٦- لت، آنڌڪار ٧- وڇوڙو، جدائي ٨- پوي ٩- لڄ پاسڻ=ڪاڻ يا محتاجي ڪيڻ ١٠- ميوه دار يعني وڻ ١١- ريشمي پيشگير ١٢- ٽنگ ١٣- ٽپا، اُچانگ ١٤- ڳولي، سفر ڪري ١٥- ماٽس ١٦- ساٽس، سندس ساٿي ١٧- وراڻ، مشڪل ١٨- ميدان ١٩- ڪوئل پکي.

*وِچان جو وِڇو پيو، سو ڪهڙيءَ ريت هلي دور ڪريان.

§محبوب ڪارڻ، وڻ جي ٻه ڪاڻ يا محتاجي ڪيائين.

‡ٽاريءَ ٽاريءَ تي، مور جي پڇن وانگر، سسئيءَ جا ٽپا يا اُچانگ پيا پون.

†اهو آواز سندس همراه آهي، جنهنجا پري کان پڙاڏا پيا پون.

×مشڪل ڪا عورت، پنڌ ڪري، وڃي هن پٽ کي پهچي، (جتان سسئي ستون ڏيندي پئي وڃي.)

Gul Hayat Institute

وَلوَلو[1] ۽ ووُڪَ[2]، اِيَ تان آهَ عِشقَ جي.

١٩
رُڃُنِ ۾ رَڙِ ٿي، ڪَرَ چِتوُنءِ[3] جي چانگهارَ،
اِيَ عِشقَ جا اُبڪارَ[4]، نَعرو آهي نينهن جو.

٢٠
رُڃُنِ ۾ رَڙِ ٿي، جهڙي ڪَري جوءِ[5]،
اِيَ نہ عَورَتَ هوءِ، اِيَ تان آهَ عِشقَ جي.

*٢١
رُڃُنِ ۾ رَڙِ ٿي، ڪَرَ[6] ڪَرڪي[7] ڪوُنجَ،
نَعرو مَنجهہ نِڪوُنجَ[8]، اِيَ تان آهَ عِشقَ جي.

٢٢
رُڃُنِ ۾ رَڙِ ٿي، ڪَرَ سارَنگي سازُ،
اِيُ عِشقَ جو آوازُ، ماڻهو رَکَنِ مُندَ تي.§

وائي

هِيَ گهايَلِ هَڏَ گهوري،
واه! آلا! ميان! ڪيڏي مؤن نہ سگهيڻا[9].
عِشقَ آريءَ جا مَ جي، هيءَ جهوُنڙي[10] هَڏَ جهوري[11]،
رَهي جا رُڃُنِ ۾، سا چَمرَ چِڏيو مَ چوري،
اَديوُن! آرَ ڀُڃَنِ لَءِ، ڏوُنگرَ ڏينديس ڏوري[12].

سر معذُوري - داستان ستين جو سار

پنهونءَ کي ڏني، سسئيءَ کي سهسين ڏينهن گذري ويا آهن. هينئر هوءَ جهور ٿي ويئي آهي ۽ سڪرات کي اچي ويجهي پهتي آهي. سڄ کي پنهل لاءِ سنيها پيئي ڏئي. افسوس جو موت نيٺ اچي ڪيس پنهنجي جانب کان هميشه لاءِ جدا ڪندو. هوءَ عشق جي جوش وچان، وڻن تان ۽ ولاڙون ڏيندي پيئي وڃي. سواءِ سندس مٺي آواز جي، رڃن ۾ ٻيو ڪوبہ سندس ساٿي ناهي. سندس آواز، ڪوئل جي ڪوڪ ۽ چتونءِ جي چانگهار جهڙو مٺو آهي؛ هي آواز ناهي پر خود سارنگي ساز آهي. نہ، هي خود عشق جو آواز آهي؛ البت، ماڻهن جي ليکي تہ اهو آواز صرف هڪ مند جي پڪار آهي.

"رڃن ۾ رڙ ٿي، ڪر سارنگي ساز،
ايءُ عشق جو آواز، ماڻهو رکن مند تي."

•

"سر معذُوري"- 'معذُور' عربي لفظ آهي، جنهن جي معنيٰ آهي ضعيف يا لاچار يا بيحال. هن سر ۾ سسئيءَ جي هيڻي حال جو بيان آيل آهي، جنهن ڪري ئي متس اهو نالو رکيو ويو آهي. هيٺئين بيت مان سسئيءَ جو هيڻو حال ظاهر آهي:

"ڏکي ٿـي ڏڏور، لهسي لنؤ پنهونءَ جي،
ڏيئي آڳـ، اٿور، سپ نہ ساڙي سسئي."

١- آواز، غلغلو ٢- ڪوڪ، دانهن ٣- ٻولي، لاٽ ٤- آواز، پڪار ٥- اِستري، ناري ٦- ڄڻ ٧- ٻوليون ٻولي، لاتيون لنوي ٨- سبز ڪنارن سان چشمو ٩- عزيز، ماڻٽ ١٠- جهوني، جهور ١١- ڏک ۾ وڌو، جهوري وڌو ١٢- ڏور ڏيندڙ، ڳولائو.

*ويران پٽن ۾ رڙ ٿي، ڄڻ ڪا ڪوُنج ڪنهن چشمي ۾ لاتيون ٿي لنوي يا آلاپ پيئي ڪري. حقيقت ۾، اِها صدا، عشق جي آهي.

§هيءَ نينهن جي لاٽ آهي، پر ماڻهو اُنکي هڪ عورت جو آواز ٿا سمجهن.

Gul Hayat Institute

سُر ديسي

داستان پهريون

۱

مُنِيَسِ! جَهلِ مَهارَ، ڪُنيَسِ! ڪاهِ[1] مَ ڪَرهو،
مُون نِماڻيءَ جي نِجهُري[2]، پيرو ڪَنجِ، پَنارَ!
ساجَنَ! ٿوهان ڌارَ، ڏِنَم ڏينهُن قيامَ[3] جو.

۲

ڏاگهَنِ[4]، ڏيرَنِ، ڏُونگَرَنِ، تِنهي ڏِنَم ڏُکَ،
سي سَبِ پانيمِ سُکَ، هيڪاندڪارڻ[5] هوتَ جي.*

۳

ڏاگهَنِ[6]، ڏيرَنِ، ڏُونگَرَنِ، ڏُکَنِ آئُون ڏَڏيِ،
پُچان پيرُ پُنهونءَ جو، وِجهان وِکَ وَڏيِ،
لِکِئي آئُون لَڏيِ، ناتَ پَنِنِ ڪيرَ پَنڌُ ڪَري؟§

۴

ڏاگها! ڪيمَ ڏَرو[7]، اَچا آرِياڻي اَڳِي ٿِيو،
مُوڙي مَچَرَ[8] ٿارِيُون، چانگا! تا چَرو،
آن تان حَرفُ[9] هَرو، مُورائِين[10] معافُ ٿِيو.

۵

اَڳَڻَ[11] مَتي اوپِرا، جڏهن ڏاگها ڏِٺاءِ ڏينهَن،
وَني سَڙَڪَ، سَسُئي! ويهُ[12] وِهاڻيءَ سيئَن[13]،
چوڻي سِين چانگَنِ کي، جَڙِ زَنجيرُن جيئَن،‡
نہ هوتُ تنهنجو هيئَن، هو ندِ پُنهون نيا ئون نہ پاڻ سين.‡

۶

اَڳَڻَ مَتي اوپِرا، جڏهن ڏاگها ڏِٺهَن ڏِٺاءِ،

۱- اُٺ ۲- جهوپڙي ۳- قيامت ۴- اُٺن ۵- وصل، ميڙائي ٦- ماريل، هيڻي ڪيل ۷- رڙو، رنيو ۸- ڪنڊيءَ جو وڻ، جو سڳريون ڏيندو آهي ۹- ميار ۱۰- بلڪل، بنه ۱۱- اڱڻ ۱۲- پرڀات ۱۳- تائين.

*محبوب جي وصل حاصل ڪرڻ لاءِ، اهي سڀ سور، سک ڪري سمجهيم.

§منهنجي تقدير ۾ اهو اُنگ لکيل آهي، نہ تہ ٻروچن جا سفر ڪير ڪري؟

‡چوڻي سان اُٺن کي زنجيرن جيان جڪڙين ها تہ تنهنجو پنهون رجيڪر هيئن ڪٽي نہ وڃن ها.

Gul Hayat Institute

١

ڪُنجُوَن جي قُلُنَ جون، تان ڪَنهن لَکِ لِکاءِ،
نہ سُپاڻي سَندياءِ، ٿئي سارُوَڻي، سَٽُئي!

٧

اَڳَڻَ مٿي اوپرا، جڏهن ڏِٺاءِ اَٺَ،
ڏاڍيءِ نہ ڏاگهن ڪي، اوڳي! ساڻُ اَڳَٺَ؟
نہ هوندَ نہ ڪُنهنجي هَٺَ، سوَرَ پرايا، سَٽُئي!

٨

اَڳَڻَ مٿي اوپرا، جڏهن ڏِٺاءِ ڏوڏا،
وَنڳيءِ نہ وارَنِ سين، تن ڳورَنِ جا ڳوڏا؟
نہ لَکَنِ جا اوڏا، هوندَ نہ سَٽاءِ سَٽُئي!

*٩

ڏاگهندُوَن ڏيرَن، جي آندا پُرَ پنيور ۾،
هَٽِي چِيلَ چُرا ڪيا، وَهَ پئي وَهڙَنِ،
ڪُڙيءِ ڪُڙڪو اُنِ جو، هوندَ سُتي سُڻو سِيَنِ،
ڏاندَنِ سانُ، سَيَّدُ چئي، پيادِيُوَن پهچِنِ،
جن جو پيرُ نہ لڳو پَٽَيِين، تن آيَر ساڻُ اُٺَنِ،
ڪُنگَنِ ۽ جُنگَنِ، مُنڌَ اَسوُنهين ميڙَئين!

١٠

اَکِي اَٺَ وَڙَنِ، موُن پيري ماٺ ٿئي،
پَلاٽيندي، پاڻَ ۾، ڪُڇيو ڪِينَ ڪُنَنِ،
ڪا جا مامَ مُنَنِ، هنِ پڻ هُئي هُنِ سين.

١١

ڇا جي ڏِنگا ڏيرَ؟ مُنهنجو ڏيهُنَ ڏِنگو مَ ٿئي!
اُنَن ۽ اونيڙَنِ جي، ڇا وَهيڙو ويرَ؟
هِيَ ڪميٽي ڪيرَ؟ جا اُمرَ کي آڏي ٿري.

١٢

ديسي سيڻَ ڪَجَنِ، پَرديسي ڪهڙا پرينَ؟
لَڏيو لاڏوٽا ڪيو، پنهنجي ديس وَڃَنِ،
پُڄاڻا پرينَ، ڪجهي بَس پنيورَ ڪانِ.

١٣

ڏُرِيانِ ٿي ڏارِيانِ، مت مُٺيءِ جا نہ ٿيا،
مَدي ڏيرَنِ مَنَ ۾، ڪِليو ڪينڪارِيانِ،
صُبوُحِ ٿي سارِيانِ، نہ اَٺَ نہ اوطاقُنِ ۾،

١٤

اَٺَ مَ اوري آڻِ، ڏاگهن ڏِڌي آهيان!

١- انجوڻ، رمز ٢- سار، سنڀار ٣- بِڌءِ، قابو ڪيءِ ٤- موڳي، نادان ٥- سرپر ٦- بِڌءِ ٧- اُٺن
٨- اُٺين ڪان ٩- ڏاند ١٠- ڇيرِيل ڪر ١١- ڪَڏُون، پرڳهہ ١٢- جوش ۾ آچي ١٣- جوان ليڳن
١٤- اُٺن ١٥- پهلوانن (پنهورءِ ڏاگهن اِشارو) ١٦- ملائين، واصل ڪرين ١٧- منصوبو، ڳجهي صلاح ١٨- هٺ وس ١٩- وقت، واروُ ٢٠- لڏون پڌيو ٢١- اصل ڪان.

*جيڪڏهن منهنجا ڏيرَ، اُٺن بدران ڏاند وٺي آچن ها، ته اهي جوش ۾ اچي، هوند زمين ۾ پنهنجن ڇيرِيل ڪرن سان ڪڏون ڪري وجهن ها، ۽ پوءِ اُنهجي ڪرن جو ڪڙڪو، سڀيئي سُتي ٿي سُڻن ها. ڏاندن سان پيادِيُون جيڪر سولو پهچي سگهن، پر منهنجو ڪم اُٺن سان پيو آهي، جنهجو پيرُ پٽ تي ٿي نہ ٿو ڪِپي. اي ڏِٺي! شل توُن هن واٽ وِچا پلي آپلا کي وري اُٺن ۽ پهلوانن سان ملائين!

هَٺِي هَٿُ هَٿَنِ[1] کي، ٻَري نيٺي ٻَلاڻِ،
هوتُ مُنهنجو هاڻِ، ڀُنهون نياءُون ڀاڻَ سين.

١٥

جَتا! شالَ جِئو! جِئو! تا جاڙَوُن[2] ڪَريو؟
ٻانيَڻِ کي ٻَروچَ ري، ٻِئي ناهِ ٻِيو،
چِتَڻُ ٿان نہ پِيو، هِيُ سَگَهہ، نہ چِتَڻَ جهَڙو.

١٦

جَتَنِ جا جِيلَ[3] تِي ساٿَ ڀُڃائي سَنُٿِي،
آيَسِ آريءَ جامَ جا، لَڙَ[4] لوڏا[5] لِيلَ[6]،
اُنِ کي ناڪِيليُوَن[7] نَڪَنِ ۾، ڏُهرِيُوَن[8]، دَليلَ،
سِرِ هَٽِيو[9] سِيلَ، لايو نينهُن، نَندوُن ڪَرِنِ!

١٧

جَتَنُ[10] ڪَڄِ جَتَنِ جو، آيا ڪِ ايندا،
وَنِي ڀُنهون ڀاڻَ سين، وَٺان تو ويندا،
دَمُ نہ دَميندا[11]، سِدارِيندا[12] ساٿِيہ[13] ڏي.

١٨

جَتَ هَنڌهِين هُتِ، مُوَن هِتِ هِنَڙي[14] ۾ حَلُ ٿِيا،*
چَنگَلَ جِنِينَ[15] چوڦَرا[16]، راحَتَ تن جي رُتِ[17]،
ڳُنگَنِ جي ڳُپِتِ[18]، چِيڙي وِڏِيَسِ چَپَرِنِ.

١٩

جَتَنِ وِڏِيَسِ جارِ[19]، ناتَ هُيَسِ نِماٺِي نِڪَٺِي،
ٽِيَڙا[20] ڀاڻَ قرارِ، مُوَن مَنُ گَڏي ڳُونڊَرِنِ.

٢٠

جي جاٿان جَتَنِ، ٻوءِ[21] پَٽاندُرُ[22] هيٺرو،
آئُون ڪِيٿَن مُلان ٿَنِ، سَرِيوُن[23]! سوُرَ پرائِيان؟

٢١

هِيُ جي آيا هيرِ[24]، سي مُوَن اَڳُ، نہ ڏِٺا ڪَڏهِينِ،
آئُون ٿَرسانِ، هوُ تَڪِڙا، پَٽ نہ لائِينِ پيرَ،
ڀَنيولِيَسِ[25] ٻَرَنِ[26] ۾، ڀَسِي پيندِيُنِ[27] پيرَ،
آءُ، آرِياڻِي! اُسِري، تِي واهَرَ جي وِيرَ،
هِيَ ڪَميٺِي ڪيرَ؟ تون، ڀارِسَ[28]! رَسِجِ ڀَٻَ ۾.

٢٢

جتن ڀارانو[29]، ڪيچِينِ مُوَن سين ڪونَ ڪَيو،
ناليِ سُيَسِ هوتَ جي، مَٿِمِ ڀارانو[30].§

١- مٿن، مصيبت مارين ٢- زورآوريون، جٽيون ٣- جيلان، جنهن صورت ۾ ٤- لڙ يا گهات لي ٥- اُٺ ٦- لنهن صورت ۾، تنهنڪري ٧- مالهائون، ڳانيون (چانديءَ جون) ٨- زيور، نٿن گهڻن وانگر ٩- ريشمي دشالا ڏيئي ١٠- خبرداري، سنڀال ١١- ترسندا ١٢- اُسهندا ١٣- وطن ١٤- جذب ٿيا، سمايا ١٥- اُٺن جا چنبن جهڙا پير، والا ١٦- چٺن ڦون يا ڏوڪن وارا ١٧- چال، لوڏ ١٨- ماٺ ١٩- ساڙي يا پڄ ۾ ٢٠- ڏڪن ۾ ٢١- ٻوندو ٢٢- نتيجو، ليڪو ٢٣- وٽان ٢٤- هينئر ٢٥- ٻاليس، منجهي پيس ٢٦- ڏڙن، واريءَ جي ڀٽن ٢٧- ورو ڪڙ، پيچ ٢٨- اي ڀارس، اي ڪيميا جا پٿر (محبوب ڀنهون) ٢٩- ڀاراٽي، دوستي ٣٠- ٻالپڻ.
*جت ماڳهين هت يعني ڀنهنجي ماڳ، وڃي رسيا آهن، پر هت هو منهنجي جان ۾ سمايل آهن.
§اُجا ٻالپڻ ۾ ئي هيس تہ ڀنهونءَ جي نالي سڏجڻ لڳيس. (سندس ڪنوار سڏجڻ لڳيس.)

Gul Hayat Institute

ليلائِهِن طَعنو، ڏِيندا مون ڏيرَ وِيا.

٢٣

گورا وَڄِنِ گامَ[1]، ڏيرَنِ سَندا ڏيهَ لي،
لوڏَنِ جون لَڙَ[2] پيڙَ[3] ۾، لِڙيون لِرڪَنِ تان مَرا!*
اوِتيڙا آرامَ[4]، لَنگهي پَٻُ، پَري ٿِيا.

٢٤

گَهَ[5] سِرِ ٿِئي مَ[6] گُسُ[7]، پَٽِي پوءِ مَ پِرينءَ لي!§
جڏهن سِرِ ساڄَنُ سُپِرينِ، تڏهن اَٽَ مَ لَڳِي اَسَ!
پُنهون پاڪَ پُرِسَ[8]! هوتَ نہ ڪَڄَنِ هيڏيُون.

٢٥

اَسَ مَ لَڳي اونِٿِين[9]، ليڙان لُڪَ مَ لَڳَ!‡
اَللهَ! آريڄَنِ[10] کي، ڪوسو واءُ مَ وَڳَ!
جَتَ جهَجها ۾ جَڳَ، مدهنجي پِرتَ پُنهونءَ سين.

٢٦

لَڏيندي لِباسُ[11]، جَتَنِ جيڏوئي ڪيو،
اَڇي آريءَ جامَ جو، وَڻَ وَڻَ منجهان واسُ،
مِرون کيدَمِ ماسُ[12]، هَڏَ هَلندا هوتَ ڏي.

٢٧

اَٺَ ويرِيءَ، اونارَ ويرِيءَ، ويري ٿِيڙَمِ ڏيرَ،
چوٿون ويري واءُ ٿِيو، جڏهن لَٿيا پُنهونءَ پيرَ،
پَنجون ويري سِجُ ٿيو، جڏهن اَلهي[13] کي اوِيرَ،
ڇَهون[14] ويري ڇَپَرُ ٿيو، جڏهن سَنوان ڪيا نہ سيرَ،
سَتون ويري چَنڊُ[15] ٿيو، ڪَڙيو نہ وَڏيءَ ويرَ،
واهيري[16] جي وير[17]، ڇَلوُن[18] ڪَرِيان ڇپَرين!†

وائي

ڏاگهَنِ، ڏيرَنِ ساڻُ، ڪَرَهَنِ ڪيچيُنِ ساڻُ،
مَتان ڪا[19] ٻِي لَنؤ لائي!
آئُون سُتِي، هو هليا، وِيڙا ڪَرَهَلَ ڪاهي،
آسَڻَ اَڳيان اِنِ جي، ”ٻَرا! ٻَرا!“ ڪيو ٻاڏائي،
چُتَرُ[20] ڏِئي چِتَ کي، وِيڙا هوتُ ڇپائي،×
جيڪا هيِنِ مَن ۾، وِيڙا پنهنجي پُڄائي،
اَديُون! عَبدُاللطيفُ چئي، اِيندَمِ واڳَ وَرائي.

١- لکي وک سان ٢- لڪڙ ٣- پيرن جون لڙيون ٤- آرام سان، فرحت سان ٥- گس يا پيچري لي ٦- ڌڙ، لت ٧- مٿي، ڌوڙ ٨- پرش، پنار ٩- اُتر ١٠- لڳي ١١- ويس، دولاب ١٢- مدهنجو ڪائين ١٣- لهي، غروب ٿي ١٤- لنگهه، پيچرا ١٥- سويل ١٦ ۽ ١٧- پڪين لاءِ آکيرن ۾ آرام ڪرڻ جي مهل ١٨- ستون، ڪاهون ١٩- محبت، نيڌهن ٢٠- چترائي، دلبو.
*شل لڪڙ ڪان اُتر جي پيرن جون لڙيون نہ ترڪن!
§شل پيچري تان ڌڙ نہ اُٿي ۽ پنهونءَ کي لت نہ لڳي!
‡شل جتن کي اُس ۽ اُتر کي لڪ نہ لڳي!
†پکين جي آرامي ٽيڻ وقت، مان ڀاڙن وچان ڪاهون ڪندي ٿي وڃان.
×منهنجي دل کي دلبو ڏيئي، منهنجو محب ڇپائي هليا ويا.

سر ديسي - داستان پهرئين جو سار

سسئيءَ لاءِ ڏاگهن، ڏيرن ۽ ڏونگرن جا ڏک به سک آهن. هوءَ پنهنجي لڪڻ موجب، پنهونءَ جا پير ڪڻندي، برپٽن جا پنڌ ڪندي پيئي وڃي. اُتن جي به جتن سان ڪا ڳجهي مصلحت هئي، جو وڃڻ مهل رڙڻ بدران ماٺ اختيار ڪيائون. شاهه صاحب، سسئيءَ کي عتاب ڏيندي چوي ٿو: ”تو جڏهين پنهنجي اکڻ ۾ ڏارين کي ڏٺو، تڏهن ڇو نه تي ڪنهن حرفت سان، ڏاگهن کي ونگي ڇڏيءَ؟ پنهنجي وارن سان، سندن گوڏا ٻڌي ڇڏين ها ته هي لڪن جا لوڏا ٿوڪي سهڻا نه پون ها.“ جيتوڻيڪ قدرت کيس مختلف رُوپن ۾ نهايت ڪرڙا ويري موڪليا آهن، ته به هوءَ ٿر ماٿر به دل نه ٿي هاري ۽ لائين پيئي چوي ته:
”مرون ڪينم ماس، هڏ هلندا هوت ڏي.“
کيس وڻ وڻ منجهان، آريءَ جو واس پيو اچي.

•

داستان ٻيو

اَڄ پڻ وَسائِي اوٺيِن،[1] مَٿي مارِڳَ،[2] ماڪَ،
پُنهون نياٿُون ٻاڪَ سين، ٿاڙ يُون پَچي طاقَ،
هَيۡهاتَ هَيۡهاتَ لِماتُوۡ عَدُوۡنَ،[3] سُڄي ٿي اوطاقَ،
چُڪيءَ چوري چاڪ،[4] هاڙهي هوتَ هَلي وِيا.

٢

مِڙي مُندَ ڏي آئيُون، ساهيڙيُون سهڄان،[5]
اَلسَّفَرُ قطۡعَۃٌ[6] مِنَ اَلنَّارِ، هاري! موتُ هتان،
سَگَ صِراطَ اَلۡمُسۡتَقِيۡمَ[7] جو، اَئيئي ٿان اَڳيان،
سي ڪيئن پي نِينڊَءِ[8] ڪِيان[9]؟ ٽُنهنجو نيِنهُن نِفاقَ[10] سين.

٣

جَڏان ڪُنۡ فيَڪُوۡنَ[11] چَئي، نِيو آريائيءَ اَرِواحُ،
اَنگ اَڳهين لِکيو، مُنهنجو ميثاقاءِ،[12]
مَنۡ طَلَبَ شَيۡئاً وَ جَدَّ وَجَدَ،[13] اِئو عَليءَ شاهُ،[14]
اَڄا اِن حَديثَ جو، مُون آسِرو آهِ،
پُنهونءَ جي پيغامَ ٿان، مُنهنجو موتُ مُباحُ،[15]
سرتيُون! دُعا ڪِجاهُ، ته ميڙائو مُون ٿئي.[16]

۴

سَبَکَ[17] سِياهيِ،[18] آهي آريءَ جامَ ري،
ڪڏهن پَسي ڪا نه ڪا، رِءَ لالَنَ لالائي،

١- اوٺين ٢- مارگ ٣- دور دور آهي اُها ڳالهه، جنهنجو اوهان کي خوف ڏنو ويو آهي (قرآن شريف) ۴- زخم ٥- سهڄ يا ڪوڙ مان ٦- مسافري، دوزخ يا باهه جو ٽڪرو آهي ٧- صراط جي پل (دوزخ مٿان پل)، جا ترار کان تکي ۽ وار کان به سنهي آهي ٨- ونئي ويندءِ ٩- ڪٿان ١٠- ٻيائي، دوئي ١١- ”ٿيءُ ۽ اِئين ٿي پيو“ ١٢- روز ميثاق يا ازل کان ١٣- جو ڪنهن شيءِ جي طلب ڪري ٿو ۽ اُنجي جستجو ۾ جدوجهد ڪري ٿو، سو ضرور اُها شيءِ حاصل ڪندو (حضرت علي) ١۴- چيو، فرمايو ١٥- روا ١٦- ميلاپ ١٧- سڀ ١٨- اونده.

دوُدُ دلِ تان دوُرِ ڪري، ڪَرِ ساجَنَ! صَفائي،
مَنْ لَاشَيْخَ لَهٗ فَشَيْخُهُ الشَّيْطَانُ[2]، اِنَ رِءِ اونداهي،
هوُءِ جا هَلي هيڪِلي، سا گيرَبَ[3] گمائي[4]،*
بِلَا شَيْخٍ مَنْ يَمْشِيْ فِي الطَّرِيْقِ[5]، اِهڙي اَوائي[6]،
لنهن[7] رِءِ نُوائي[8]، ڪوڙين تِينَ ڪيترِيوُن.

٥

بَرُ[9] وَڏو، بارُ گهڻو، ويجهو نَه وَٽڪارَ،
ليڙَنِ[10] جو، لَطيفُ چئي، ڪَنيو مُنڌَ مَدارُ[11]،
وَٽندُنِ نَه وَرِ ڪندا، نات اَڳين جي اِختيارُ،
ڪاڏي تِيو ڪوهيارُ! ڪاڏي تِي هَتَ ڪٽي!

٦

ڪيڙي[12] ڪيهاين، گوُرا گَس هَلائيا،
لَڙيو، چَڙهيو چوٽيئن، ڪريو ڪوهَ ڪٽَن[13]،
سوُنهَنَ[14] جي سَردارَ سين، سي لوڏَ مَ لَرَنِجَن!
لُطفَ ساڻُ، لَطيفُ چئي، لَنگهيو بَرُ بوڙَن[15]،
تن ڪهڙو غَمُ[16] ڳُنگَنِ؟ هوتُ حمائي جن جو.

٧

جاڳائي جَتَنِ، گوُرا گَسِ هَلائيا،
پُٺتي رِءِ پهاڙَ ۾، اُٺ مَ آڳهتِجَنِ[17]!
لَتاڙي، لَطيفُ چئي، لَنگهيو بَرُ بوڙَنِ،
تن ڪهڙي چُڪَ چانگَنِ[18]؟ هوتُ حمائي جن جو.

٨

پَنڌِيءَ[19] تا پَرينِ، ساٿين[20] سَنڌَ هَٿَنِ ۾،
ليڙَنِ جو لَطيفُ چئي، مؤن[21] کي مَنجهه نَه ڏين،
هوتُ پُنهون تا نِينِ، اَسوُنهينءَ[22] جو آجڪو!

٩

پرِ تا پَلاڻين، اوني اَڄُ اُباڪَرا[23]،
پَڻ، پاريسيوُن باٽ[24] ۾، ڏيرَ ڏهاٽي[25] ڏين،
هوتُ پُنهون تا نِينِ، بارُوچي[26] بولي ڪيو!

Gul Hayat Institute

١- دونهون، ڪٽ ٢- جنهنڪي ڪو مرشد يا گرو ناهي، تنهنجو مرشد شيطان آهي (صوفي قول) ٣- هٺ، مغروري ۴- گمراه ڪئي ۵- جو مرشد کان سواءِ طريقت (روحاني پنڌ) ۾ هلي ٿو (سو بنا پيڙهيءَ جي سمنڊ ۾ هلي ٿو) (صوفي قول) ٦- بد يا خراب وائي ٧- تنهن يعني مرشد کان سواءِ ٨- گمراه ٩- برپٽ، ريگستان ١٠- اُٺن ١١- جوابداري، ڀروسو ١٢- سيڪاري، مهميزون ڏيئي ١٣- ڪٽڪن ١۴- ٽڪجن! ١۵- اُٺن ١٦- مددگار، واهرو ١٧- ٽڪجن، ٿڪن ١٨- چيلهه جي چڪ يا درد ١٩- اسر جو ٢٠- سانداران پٺالون ٢١- راز، ڳجهه ٢٢- ڀروسو، آسرو ٢٣- اُٻڪڙا، ٽڪڙا ٢۴- صلاحون، مصلحتون ٢۵- پارسي ڳالهيون، ڳجهيون ڳالهيون ٢٦- بروچڪي بولي، جا بگڙيل پارسي آهي. (جنهن کي "بلوچي" چوندا آهن.)

*جا هن پنڌ (روحاني سفر) ۾ اڪيلي (رهبر بنا) ٿي هلي، تنهنکي خودي گمراه ٿي ڪري.

١٠

ڀڻ تا ڀلاٽين، اوني ڳهڻو اُٻاهرا[١]،
هوءِ جي هَلَڻَ سنديُون[٢]، ڳاهوُن ڳالهائين،
مؤن کي تا مارين، سڄڻ سانباهي[٣] ڪيو!

١١

اوڳارين نه آنرا، ٻدا چَرن نه ٻوُر[٤]،
ليڙن کي، لَطيفُ چئي، هَلَڻَ جو مَذڪوُر[٥]،
مَيَن کي ماموُر[٦]، آهي اُٽَنڙ اَڳئين ڀَندَ جي.

١٢

ويٺي ٻُڪي[٧] ٻاڦَ، جهولي[٨] جهُٽڪ جهُني[٩] ڪي،*
آيَم تن اُٺن سين، جن جا ڀير ڏُڏا[١٠] ڏَڙ[١١] داڦَ[١٢]،
لَنگهيا لَڪَ[١٣]، لَطيفُ چئي، توڏا[١٤] ٽڙ[١٥] ٻنگ طاقَ،
ڪير لَنگهيندي قافَ[١٦]؟ اِيُ ٻَرُ ٻِرهَمڻ ٻاسيو.

١٣

دوڪَ[١٧] دَهليا جت، ڳوُرا هَلَن نه ڳَسُ ۾،
چؤسالَ[١٨] ئي نه چَلِئا، تي لَنگَ[١٩] نِهاري لِت،§
سوُ ڏي[٢٠] اُٺين[٢١]، سيَّدُ چئي، ٻوءِ[٢٢] پانڄارين پرت،
اِنَ آڙانگي ڀَندَ جي، ڪا نيشَن[٢٣] ٻوءِ نِرت[٢٤]؛
سَٺُئي وَڏي سَت، جا اَهڙيءَ ٻَرِ ڀَندُ[٢٥] ڪري.

١٤

”هَيءِ! هَيءِ!“ ڪيو ”هاءِ!“، تي پاڻاهڻي سرِ پاهڻين[٢٦]،
لَدائين، لَطيفُ چئي، جوءِ جَتَن جي جاءِ،
شُڪُرَ، بارِ[٢٧]! سَنداءِ، سُٽاٽي[٢٨] سات مڙي.‡

وائي

لالن آيڙو ٻيهي، وِيڙا سوُر سيٺي،
جِٽسِ! جِٽسِ! وو! جيڏيُون! مُنهنجو لالَنُ آيو ٻيهي.
ڳالهيوُن ڪنديس ڳُجهيوُن، مُنهُن مُقابِل ويهي،
ڪَٽوُريءَ بارُ ڀري، آيو ڏوُنگر[٢٩] ڏيهي،
سَر ڪَشي سَردار[٣٠] سين، مؤن ڪميڻيءَ[٣١] ڪيهي؟
هُئي شِڪستي[٣٢] سَٺئي، رازَ ٻُنهونءَ جي ريهي[٣٣]،
اَديُون! عَبدُاللطيفُ چئي، سڄڻ آيَم سيٺي.

١- اُٻهرا ٢- ٻروليون ٣- سانباهو ٤- ڪيرولي گاه ٥- ذڪر ٦- اَمر ٽيل، نصيب يا قسمت ۾ ٧- ٻڪن ۾ ڦوڪي ٨- جهوٽي ٩- جهوني، ضعيف ١٠- ٿلها ١١- آواز ١٢- وڏا ١٣- گهمڙ ١٤- وروڪڙ ١٥- ڏنگا ٻيچرا ١٦- جبل ١٧- ڀنجن ڇهن سالن جا اُٺ ١٨- چئن سالن جا گهوڙا ١٩- لڪ ٢٠- ٻوي ٢١- ٻدجن سالن جا گهوڙا يا اُٺ ٢٢- ٻوجهه، ٻروڙ ٢٣- نيشي گهوڙن يا اُٺن ٢٤- نظر ٢٥- سنياٽي ٢٦- پٿرن تي ٢٧- باري تعاليٰ، خدا تعاليٰ ٢٨- سنئي ٽاٽي يا ٽاٽي تي ٢٩- ڏونگر جو رهاڪو ٣٠- هٺ، وڏائي ٣١- ڪهڙي ٣٢- دل شڪستي ٣٣- رڄهي.

*تڪ وچان، ٻڪن ۾ ٻاڦ پيئي ڦوڪي. جهولي جي جهوٽي ڪيس ڪمزور ڪيو آهي.

§جتي چوسال ئي هلي نه سگهن، تتي هوءَ لڪ پيئي لڪي.

‡اي ڏٽي! تنهنجا شڪرانا، جو هوءَ سٺي مهل يا آستان تي وڃي سات سان ملي.

سر ديسي - داستان ٻئي جو سار

سسئيءَ کي ساھيڙين گھڻيئي مٿيون ڏنيون جن ھوءَ ٻر جو سفر نہ ڪري، پر ھوءَ سڻياڻي ماڻ ڪري نہ ويٺي. جيتوڻيڪ روحاني پنڌ صراط تي ھلڻ جھڙو ڪٺن آھي تہ بہ سچا سالڪ خوشيءَ سان اِھو پنڌ پار ڪري تا وڃن. اِھو لازم آھي تہ طريقت جي واٽ ۾ ڪو ڪامل رھنما (مرشد) ھجي، نہ تہ اوڙاھ ۾ ڪرڻ يقيني آھي. سسئي بہ اُھڙن لڪن مان ٿي لنگھي، جتي ھوند دوڪ، چوسالا پانڇاريا ۽ نيش بہ حيران ٿي وڃن.

”ڪير لنگھيندي قاف؟ اِئي ٻر ٻرھمڻ ٻاسيو.“

ٻر وڏو آھي ۽ وڻڪار ويجھو ناھي. ڪيچي اُن تي اُڏامندا، پاڻيء پاريسيون ڪندا وڃن. ھيءَ مڌ، پيدل پھاڙ لتاڙيندي وڃي! ھن اُڙانگي پنڌ جي نرس، نيشن کي بہ مس ٻوي.

”سسئي وڏي ست، جا اُھڙيءَ ٻر پنڌ ڪري.“

•

داستان ٽيون

١

اَللہ ڪارڻ، اوٺيا[1]! ڪَرَھا[2] مَ ڪاھِيو،

جانِبَ! جَڏي جيءَ جو، آڳانڍو[3] آھِيو،

لاڳاپو لاھِيو، مَتان مُنھنجو، سُڄڻِين!

٢

اَللہ ڪارڻ، اوٺيا! ليڙا[4] نيو[5] مَ لُڏَ[6]،

نِيو نِماڻي پاڻ سين، باڙھيءَ جھلي ٻُر[7]،

مُون کي ماري مَنجھ ٿي، سَندي ھوتن ھُرَ[8]،*

ڪَچو[9] لايان ڪُرَ[10]، ڪيچان اوري جي وَران.§

٣

ڪيچان اوري ڪِٿِھين، وَڻُ[11] نہ ويساھِين،

ڪَميڻي! ڪيچِين لَءِ، ٻُوڙِجِ[12] پَرانھين[13]،

ٽاڻِج ليڏانھين، وارِجِ[14] ڪا مَ وَرَڻَ جي.‡

٤

ڪيچان اوري ڪيٽريُون، مَعذُوريُون مُيُون،

واڙون وِڃِ ٽيوُن، ڪُھ جاڻان ڪيھي ويا؟

٥

اَلا! اَچِنِ اوُءِ، جن آئي مَن سَڙھو ٿِئي،

پَسان مانَ پِرِ[15] ڪَنھِين، جَنَنِ سَندي جوُءِ،

١- اي اوٺيو ٢- اٺ ٣- آڏار ۴- اٺ ۵- وٺي وڃو ٦- لڪڙ ۾ ٧- وارن جي ڇِڳن ڪان ٨- يادگيري، سار ٩- ملامت، داغ ١٠- خاندان، ڪل يا ڪٽنب کي ١١- آرامگاھ، ساھ پٽڻ جي جاءِ ١٢- ھلج ١٣- پري ١۴- واٽي وارج ١۵- ڪنھن طرح.

*مونکي محبوبن جي سار، اندر جو اندر ۾ ٿي ماري.

§ پنھنجي خاندان تي داغ لڳائيندس، جي ڪيچ جي اوريان ئي موٽي ايندس.

‡ تون اوڏانھن ڪاھج ۽ پٺتي موٽڻ جي واٽي نہ وارج.

Gul Hayat Institute

لَنگھي لَکَ، لطِيفُ چئي، سَٽِيان[1] هوتَنِ هوءِ[2]،
گولي ٿِيان ڳُلبوءِ[3]، جي سُهاڳان ساٿَ ڏٺي.

٦

ڪيچان آيو قافِلو، راتِ موچاريءَ رُوءِ[4]،
بولي ۽ بَلوچَ جي، رِڙهي پَسان رُوءِ[5]،
لَنگھي لَکَ، لطِيفُ چئي، پُٺان ڪيچِيُنِ ڪوءِ،
گولي ٿِيان ڳُلبوءِ، جي مُون نِيو پاڻَ سين.

٧

ڪيچان آيو قافِلو، پَلِيرو پايان،
پَٽي جا پيرَنِ جي[6]، لَگَنِ ڪي لايان،
چَنبيلي[7] چايان[8]، جي مُون نِيو پاڻَ سين.

٨

ڪيچان آيو قافِلو، جامَنِ سَندو جامُ،
پَسندي پُنهونءَ کي، اَکِيُنِ ڪيو آرامُ،
نازِ[9] چايان نامُ، جي مُون نِيو پاڻَ سين.

٩

ڪيچان آيو قافِلو، جُنگ[10] سُونهاريءَ جوڙَ،
ٽَليارا[11] لوڏِنِ کي، ڏِٺيءَ سُونهَنِ موڙَ[12]،
دَوْلَتَ[13] چايان دوڙَ[14]، جي مُون نِيو پاڻَ سين.

١٠

ڪيچان آيو قافِلو، طَرَحَ موچاريءَ توڙَ[15]،
سينگارِيائُون، سَيّدُ چئي، ڪَرَها مَنجھان ڪوڏَ،
لَکَ لَهي ٿي لوڏَ، جيجان! تن جَتَنِ جي.

١١

ڪيچان آيو قافِلو، ساٿَ ڏٺي سَرِوانُ[16]،
وارَ وَڍي واڄُون ڪَريان، پُٺان هوُند پَلاڻُ*،
جھڙو پُنهون پاڻُ، تهڙي سِٽا[17] ساٿَ جي.

١٢

جھوڙا[18] جن جُهانِ[19] بِرَ، هيري لَکَ هزارَ،
لَڳا واتَ وَٽَنِ[20] جا، پُنهونءَ کي پالارَ§.

١- ٻڏان ٢- هل، آواز ٣- گلن جي سرهاڻ (بانهن ۽ بانهين لي نهايت سهڻا نالا رکيا ويندا هوا، جهڙوڪ چنبيلي، گلبوءِ، ناز بوءِ وغيره). ۴- نموني، طرح ۵- منهن، شڪل ٦- خاڪ، مٽي ٧- چنبيليءَ نالي بانهي ٨- چوايان، ڪوٺايان ٩- ناز نالي بانهي (جڏهن مومل جي بانهيءَ جو نالو هو) ١٠- جوان ١١- ٽلين وارا (موڙ) ١٢- ٿوڻر، جهاپا، ڳانا ١٣- دولت نالي بانهي ١۴- ڪميڻي، خاڪسار ١۵- رفتار، ٽور، اٺ (ٽوڏا) ١٦- ساربان، جت ١٧- ٺاٺ ٺوڙ، رونق ١٨- ٿوڻر، جهاپا ١٩- غاشن، بالا پوشن ٢٠- ٻن، ٿاريون.

*پنهنجا وار ڪپي، جيڪر انهن مان اٺن جون مهارون جوڙيان ۽ انهن سان سندن پلاڻ سبان. (شاه جي نازڪ خيالي.)

§وات تي بيٺل وٽن جا ٻن ۽ ٿاريون، پنهونءَ جي جسم کي لڳا.

آن کي ويندا ڳڏيا، آهڙيءَ ست سُوارَ؟
لڳهي ڪالهہ قطارِ، تُون، آئي! اَڄ نهارئين!

١٣

مِرِمانَنِ مَهري، آٺي جهوڪيا جهوڪ ۾،
چاڙي چَنبَنِ ۾ وِيا، جٺن ہارُ سَتي بَحري،
ڪوهيارو ڪهري، وِيو نهوڙي نَنگ ۾!

١٤

ڪيڇي ڪالهہ ڪهي وِيا، اَديُون! آذيءَ راتِ،
جاڳان تان جيڪي ٿِيو، وِهاڻيءَ پرڀاتِ،
ٿوڙائو فقيرِ کي، ڏنو جَتَنِ ذاتِ،
رَفيعُ الدّرجاتِ! ٻرمَلُ پُنهون ميڙئين!*

١٥

مُون پانيو مُون وتِ، هَميشهَ هوُندا پرين،
ويڙهو ڏيئي ويڪرو، ڀهري وِيا پٽ،§

١٦

ساهُ جنين جي سَت، وِڪيم تَي وَڻڪارِ ۾.

١٦

مُون پانيو مِرِمانَ، هَميشهَ هوُندا پرين،
کُهي ڪَميڻي هَليا، کهل کيائون ڪانَ،

١٧

ڏيئي ويا ڏاهه کي، سوُرَنِ جا سامانَ،

١٨

جورو راتِ جُوانَ، جيڏيُون! جَتَ ڪري وِيا!

‡١٧

پانڌيم جي سَرواڻِ، ڇَلا ئيندم ڇَپَرين،
ڪانيم هوُند ٻَلاڻِ، اَتَ ڳَڏائم اُنِ جا.

١٨

ڪاڏي مُنهن مَڪرانَ جو؟ ڪاڏي ڪيچ ٿِيو؟
ههڙو ساٿُ پَنهوَر تان، ڪڏهين ڪونہ پِيو،
ڪوهيارو ڪامَ هڻي، چوري چِتُ وِيو،
جنين جَتُ نِيو، تن اُنَ گهوري آهيان.

١٩

ڪاڏي مُنهن مَڪرانَ جو؟ ڪاڏي پَريون پارُ؟
ليڙَنِ جو، لَطيفُ چئي، سوُنهون ٿيو سَرْدارُ،

١- ستا، ٻول ٢- آيل، اي منڌ! ٣- پلا اُٺ ٤- جهڪايا ٥- اُٺن جي وهڻ جي جاءِ، وٿاڻ ٦- جهپو هڻي ٧- ساموندي، وڏو ٨- ظالم، بيدرد ٩- فراق، وڇوڙو ١٠- اي وڏي درجي يا شان وارا ڌڻي! ١١- پاڪ، پوتر ١٢- چڪر، ڦيرو ١٣- وڏو، وسيع ١٤- پڪڙجي ١٥- ميدانن ۾ ١٦- سودي يا عيوض ۾ ١٧- پانهيءَ ١٨- ظلم، زبردستي ١٩- جلايم، ساڙيم ٢٠- ڪٺايم ٢١- محبت جي ميخ، ڪاڻ، جادو ٢٢- قربان ٿيل، گهولائو.

*اي وڏي شان وارا ڌڻي! شل تون مونکي پنهون پاڪ سان ملائين.

§وڏو چڪر ڦري، ميدانن ۾ هيڏانهن هوڏانهن پکڙجي ويا.

‡جي جاڻ هجيم ها تہ جت روه ۾ رلائيندم تہ هوند سندن اُٺن کي ڏنبن سان ڪٺايان ها ۽ اُنهنجا پلاڻ جلائي ڀسم ڪريان ها.

جو مُلڪَ جو مُهندارُ، سو مولي مون کي ميڙلين.

۲۰

ٻره[1] مَٽايُس[2] ٻَرُ، ناتَ سُکي کيرَ سَڌون ڪري؟
گهٽو ڏوريائين ڏُکَ سين، ڏيرن لَءِ ڏونگرُ،
وَري آيُسِ وَرُ، سَفَرَ[3] مٿيءِ جا ساب پيا.

۲۱

وَرَ[4] ۾ ڪونهي وَرُ، ڏيرن[5] وَرُ[6] وڏو ڪيو،*
نِهار ينديس نِڪري، ٻوٽن ڪارڻِ ٻَرُ،
آڏو ڏُکَرَ ڏَرُ[7]، مَتان روهَ رُليون ٿئين!§

۲۲

وَرَ وَراڪا وِچَ ۾، لَکين آڏا لَڪَ،
هوجي آڏا حَقَ[8]، سي ڪَندا ڪوهُ[9] ڪَنديُن[10] کي؟‡

وائي

هوتَ! نه پانءِ هيٺن،
آئون جا ماري، سَجَڻا! تُنهنجي نيڻهَن،
ووا! ڇڏي تون ڪو ڇَپَرِ ويندين.
لُڪون لڳن ڪوسيون، ڏاڍا ڏونَرَ ڏينهَن،
عِشقَ آريءَ جامَ جي، ڪيتس نِماڻي نينهَن،
جُهنگاريندي[11] جهنگ ۾، ڏوٽين ڏَنگري ڏينهَن،
آن جا ڇَڏي ڇَپرين[12]، ڪيچ رَسندي ڪيئَن؟
وِلهيءَ[13] هِتِ وَسائيا، سَندا مُحبَتَ مينهَن،
اَديون[14]! عَبدُاللطيفُ چئي، ٻُهڃان سيڻَن سين.

سر ديسي - داستان ٽئين جو سار

پنهونءَ جو قافلو نهايت سهڻي رونق سان ڀنڀور ۾ وارد ٿيو هو. ڇهڙو پنهون پاڻ حسين هو، ٿهڙوئي هو سندس ساٿ سونهارو. سسئيءَ کي جي جت ساڻ نين ته هوءَ جيڪر دل وجان سان پاڪڪي سندن ٻانهي ڇوائي ۽ سندن پيرن جي خاڪ پنهنجي اکين کي لائي:
”ٻٽي جا پيرن جي، اکين کي لايان،
چنبيلي چايان، جي مون نيو پاڻ سين.“

هيئنءَ ويچاريءَ کي ٻر ۾ سندن نشان به نه ٿو ملي. هي ٻره جو ڪم آهي، نه ته ٻر ۾ پنڌڪڻ کير ٿو ٻاسي! جي عشق ۾ فنا ٿيا پيا آهن، تنهن جي آڏو جبل به ڀي نه ٽا سگهن:
”هوجي آڏا حق، سي ڪندا ڪوه ڪندين کي.“
جو ڏک سهي، ڏوري ٿو، سو للشڪ لهي ٿو:
”گهٽو ڏوريائين ڏک سين، ڏيرن لءِ ڏونگر،
وري آيس ور، سفر مٿيءَ جا ساب پيا.“

Gul Hayat Institute

۱- عشق ۲- مچايس ۳- پنار ۴- مڙس ۵- پيچ، ڏنگائي ۶- ٻونگ، ڇل ول ۷- اي جبل، پهاڙ ۸- مڙس، ڏٽي، سچ ۹- ڇا ۱۰- جفاڪش عورتن ۱۱- جهنگار ڪندي، لوڙائو ڏيندي ۱۲- اوهان ۱۳- مسڪين، هيٺي حال واريءَ ۱۴- محبن وٽ.
*پنار ۾ ڪا ڏنگائي ڪانهي، پر ڏيرن وڏوئي دولاب ڪيو.
§اي ڏکر! منهنجي آڏو هٽي، ٻري ٿيءُ؛ متان اي پهاڙ! ٻرڙا ٻرڙا ٿئين!
‡ آهي رنڊڪون يا حجاب، جي ڏٽيءَ يا سچ يا پنار جي آڏو آهن، سي سرجوش اِسترين کي ڇا ڪندا؟

داستان چوٿون

١

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، آريچا[1] اَظّلامَ[2]،

آنداڻوُن آريءَ جا، پُڌهونءَ ڏي پيغامَ،

پَهْ ڪياڻوُن پاڻَ ۾، مُنهان[3] مَخفِي[4] مامَ[5]*

سَنيهُوَرا[6] سانُتَ ڪَٺِي، ويساهي[7] وَرِيامَ[8]§

ڪاڪِيوُن[9]! راتِ قِيامَ[10]، جيڏِيوُن! جَتَ ڪَري وِيا!

٢

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، جابِرَ[11] ڪَري جورُ،

بيدي[12] ٿِيو پَنيورُ، حَشرُ[13] ڪَري هَليا!

٣

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، ڪَري ڏيرَ ڏَمَرُ،

هاڻي ٿِيو حَشَرُ، پُدا قَولَ قِيامَ جا!‡

٤

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، ڏيرَ[14] ڪَري ڏورو،

ساڄَنَ رِءَ، سَرَتِيوُن! اَڻاڏورو[15]،

نِيّ[16] سين نِسورو، حَشرُ ڪَري هَليا!

٥

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، جوري[17] سين جابِرَ،

صَبرُ ڪئن صابِرَ، اَچِي عَجيبَنِ ري؟

٦

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، ڏاڙهيءَ[18] ڀَميا ڏيرَ،

ڏِيندِيسِ ڏاڍِين ڏوُنگرِين، اَنِين لَءِ اَلِيرَ[19]،

ڪيئن ڀِچِي ڪيرَ؟ وِچِڙَ سين وَسُ ڪَرِيان.

٧

سَنجهي موُن نه سَنڀاليو، نه ڪي اوٺي ڪندا ايئن،

ڪُهي ڪَميٽي ڪيئن، جَڏي راتِ جَتَنِ ڪي![20]

٨

سَنجهي موُن نه سَنڀاليو، صُبُحَ سارِيَمِ سوُرَ،

جَتَنِ لاءِ ضَرَوُرِ[21]، گهڻا گهارِيَمِ ڏِينهڙا.

٩

سَنجهي موُن نه سَنڀاليو، صُبُحَ سارِيَمِ سوُرَ†

١- آريءَ جي ڪل جا، سسئيءَ جا ڏير ٢- ظالم، ڪٺور ٣- مون کان ٤- ڳجهو ٥- راز، ڳجهارت ٦- سنيري هليا ٧- ڪوڙو ويساهه ڏيڻي، دلبو ڏيڻي ٨- پهلوان، بهادر ٩- آڏيون، ڀينر چاچيون ١٠- قيامت ١١- زوراور، زبردست ١٢- رڻ ڀت، سچ ١٣- قيامت، ماتم ١٤- زور زبردستي، ستم ١٥- اَڻورو، بيحسو ١٦- ڏنڊ ١٧- زبردستي، زوراوري ١٨- سهڻين ڏاڙهين وارا ١٩- اڇل، ٽپو ٢٠- ڪٿي ٢١- ضرر ۾، رنج ۾.

*مون کان لڪائي پاڻ ۾ ڳجهي مصلحت يا صلاح ڪيائون.

§بهادر جت، مونکي دلبو ڏيئي، سنيري، قافلو ڪاهي هليا ويا.

‡هاڻي قيامت اچي ويئي: اُن جا سڀ اهڃاڻ هاڻ صورت وٺي اچي پيدا آهن.

†سنجهي مهل نه سنڀاليم، صبح جي وقت اُٿي دردن جو ڏُور ڪيم.

آڏيءَ رابِ اڏَميو، ڏِيَنِ پَلٽيو پُوَرَ،
جَتَنِ لاءِ ڞَروُرَ، مادَرِ! ماري آهِيان!*

١٠

سَنجهي مُون نہ سَدِيالِيو، مارِيَسِ سوُرَ صُبوُحِ،
نيڻَ هيراڻِيءَ نِندَ سين، جَتَنِ لَنگهي جوُءِ،
هاڃو ڪَري هوُءِ، آڏيءَ رابِ اُٿي وِيا!

١١

آڏيءَ اوءِ اُٿي وِيا، ڪَرُ[1] رَکِيائُون ڪيچَ،
پاروچاڻي پيچَ، مُنهنجو مَنُ[2] مُنجهائِيو!

١٢

جَڏيءَ وَتِ جالي، مانَ اَللهُ ڪارَڻِ لِکَ[3] سيڻَن،§
آهي آريءَ جامَ جي، هِتِ هُتِ حوالي،
عَيبَ مُون اَگِرا، مانَ نِرمَلُ[4] نِڪالي[5]!
پَرِڏياڻي[6] پالي، ڪامِلُ نِيندو[7] ڪيچَ ڏي!

١٣

پَرِيَٽَنِ[8] پالِياسِ، پانيَڻِ پيٽي آهِيان،
حُسنَ هوتَ پُنهونءَ جي، ماري مَوتِ وِڏياسِ،
جانڪي[9] تان جِنڊياسِ، پِيَسِ وَرِ[10] وِصالَ جي.

١٤

پِرِٽَن جي پاڙي، جاڙَ گُذارِيمِ، جيڏِيوُن!
جنين مُون کي مارِيو، سوُرَنِ سين ساڙي،
اِرادي[11] آڻي، سانگِيَنِ[12] سين سَگُ، ڪَيو.‡

١٥

اَسين پارَ پِرتَ، پورِهيَتَ پُنهونءَ جامَ جا،
هوتُ ڪٿوُرِيءَ هيرِئون، مُون ۾ صابُڻَ چِتَ،†
آڙَ مَنجِهہ اَگَهتَ، ڪانڌُ[13] ڪنهِن جي مَ ڪَري!

×١٦

آئُون تان اَهڙِياءِ، جا پانهِيءَ کي پاڻي چوان،
مُون ڪَمِيڻِيءَ لاءِ، پُنهون ٿي پَرِتُ[14] ٿِيو.

١- رخ، منهن ٢- نالي، وڪڙ ٣- ذرو ٤- پاڪ، پوتر ٥- تڙي ڪڍي ٦- ڏوبياڻي ٧- پناه ۾ رکي ٨- ڏيءَ ٩- جيستائين ١٠- حوالي ١١- قسمت، تقدير ١٢- سانگي سان ايندڙن، سفر ڪندڙن ١٣- اوگهڙ، پڌر ١٤- ڌوٻي.

*اي امڙ! مان جتن ڪارڻ، رنج يا ڏک ۾ فنا ٿيل آهيان.

§شل سائينءَ لڳي، مون معذور سان، هو ٿورو وقت گذاري.

‡قسمت منهنجو پيچ، سانگي سان ايندڙن يا سفر ڪندڙن سان اڙايو.

†هوت (پنهون) مشڪ ۽ عطر ۾ هريل آهي؛ مون (ڌوبياڻيءَ) ۾ صابڻ جي چت (گهي) آهي. (اسان ڌوٻين جو واهپو صابڻ سان آهي.) (شاه جي نازڪ خيالي.)

×مان اهڙي آهيان، جا گوليءَ کي ٻہ سائڻ چوان. مون ڪميڻيءَ جي ڪري، پنهونءَ ڌوٻي ٿيڻ قبوليو.

*١٧

ڳڌيو ڏوٻين[1] ڏوءِ، پُنهونءَ پارچو هٿ ۾،
اُٺي آريءَ ڄام جو، قاصِدُ آيُس ڪوءِ،
اِيءُ، ڪامِل! ڪَمُ[2] نہ سَندوءِ، جئن ٻَهَس[3] ٻچاڙئين[4] ٻوٽئين.

١٨

نَڪو ڪِنهِن پَنهورُ، نَڪو مائِٽ مُندَ جو،
هورُ[5] مِڙوئي هِنَ کي، هوتَنِ ڪونهي هورُ،§
زاريءَ ڏاران زورُ، هَلي ڪونَ حَبيبَ سين.

١٩

ڇوري، نِدوري، نَڪو مائِٽ مُندَ جو،
سَوين هَلَنِ سات ۾، کَمِي ۽ ڪوري،
آئُون ٻِڻ آهِيان آنِ ۾، لَنگهي[6] ۽ لوري[7]،
لَنگهائيين، لَطِيفُ چئي، ڳُرَنِ جا ڳوري[8]،
آهِيان اَزوري[9]، تُنهنجي جوري جَبَلُ لَنگهيان.

وائي

ڇا کي ٿا ڪَرَهَ قَطارِيو[10]؟

وو! مُون نِماڻيءَ تان کي نہ ڇيو.

اَللهَ ڪارڻِ، اوٺِيا! اَئِين، واڳَ، وَنِي وَرُ وارِيو،
رَهُو راتِ پَنهور ۾، تان ڪا گهڙي هت گهارِيو،
سَڪي جنهن سَڳُ ڪيو، تنهن مَعذُورِ کي مَ مارِيو،
سائينءَ ڪارڻِ، سُهڻِين! دوستَ! دَرسَنُ ڪارِيو،
موڙي مِهِر[11] ٿارِيُون[12]، ڇانگَنِ کي اَئِين چارِيو،
اَيَري عَبدُاللّطِيفَ ڏي، واڳَ، وَنهيَلَ! اَئِين وارِيو[13].

سر ديسي - داستان چوٿين جو سار

جابر جت، پاڻ ۾ پہ ڪري، ۽ سسئيءَ کي ويساهي، پنهونءَ کي ٻاڻ سان زوريءَ وٺي ويا؛ ۽ ويچاريءَ لاءِ ڀنڀور ۾ نسوري قيامت برپا ڪري ويا. پنهونءَ جي حسن جي ماريل سسئيءَ لاءِ سواءِ جهڄڻ ۽ جهوريءَ جي ٻيو ڪي ڪين رهيو. آخر پنهون، ٻاروچو سردار هو ۽ هيءَ ٻانهين جي ٻانهي. هو خان، ڪتوريءَ سان واهپو رکندڙ؛ هيءَ ذات جي ڌوٻڻ، جنهن جو ڪم صابڻ جي ڇٽ سان. پنهون، سندس پريم وس ٿي، پارڇا ڀچاڙڻ بہ قبوليو هو؛ پر آريءَ ڄام جي قاصد اچي ڏٺاريس. ڇي:
”اِيءُ ڪامل! ڪمُ نہ سندوءِ، جئن ٻهس ٻچاڙئين ٻوٽئين.“
ويچاري سسئي، برپٽن ۾ زاريون ڪندي، ڪاهيندي پيئي وڃي. سواءِ زاريءَ جي ٻيو ڪي بہ سندس وس ۾ ناهي:
”زاريءَ ڏاران زور، هلي ڪون حبيب سين.“

Gul Hayat Institute

١- ڪپڙو ٢- زور سان ٣- ڌوئين، سٽين ٤- ڪپڙن کي ٥- فڪر، ڳڻتي ٦- مڱڻهار، خسيس زال ٧- ڪميڻي، بي شرم ٨- ٽر جي هڪ ناپاڪ ۽ ڪميڻي ذات ٩- زور تي، آسري ١٠- اُٺ ١١- ڪرايو ١٢- ڪنڌي وڻ جو ٻور ١٣- اي ونهيا!

*پنهون هٿ ۾ ڪپڙا ڪنيو، ڌوٻين گڏ پيو ڌوئي. اُٺي آري سردار جو ڪو قاصد آيس. چي: ”اي ڪامل! اهو تنهنجو ڪم ناهي، جو ٻازو هڻي، زور سان ڪپڙا پيو سٽين!“

§سموري فڪرات هن (سسئيءَ) کي آهي؛ محبن (پنهونءَ) کي ڪو بہ فڪر ناهي.

داستان پنجون

١

جئن سو هرڻ[1] هماءِ[2]، سرگردان[3] سنسار ۾،
هيءُ پڳ[4] نه ڪوڙي پنڌين، هوءَ ڏڙ سر ڏري نه ساهُ،
جيڪس[5] تن ملاءِ[6]، سسئيءَ سور ڀرائيا.

٢

رات ڏنائين روجهه[7]، پانءَ ڪ اوني آئيا،
ڀرينئي[8] پرين جي، سڪڻ ڪي[9] سبوجهه،
هئي گهٽو اٻوجهه، سورن سنهائي[10] سسئي.

٣

روجهه ڏنائين رات، هوت ڳوليندي جبَ ۾،
ڪيچين جي ڪوڙي[11] لئي، لوءِ لنبين جي تات،*
باروچائي ذات، مان[12] مئيءَ نه وسري.

٤

جبل ۾ جانار، سره[13] گڏيئي، سسئي!
پنيءَ پوءِ پوارئي، پانيڻ[14] جي پاڪار،
هوتائي هيڪار، موليا! موُن کي ميڙئين!

٥

سمر جنين نه ساڻ، هوت حماتي تن جو،§
ڪري چيچ چپر[15] ۾، پنهون ايندو پاڻ،
تيندي ريجهه رهاڻ، لحظي منجهه، لطيف چئي.

٦

پسي سي سرهي ٿئي، جي مين لنگهيا مس،
لٽ[16] تنهن کي ناهِ ڪو، لڪ مڙيئي لس،
حب جنهن کي هوت جي، وندر[17] لنهن کي وس،
سنديءَ چانگن[18] چس، پير ترندءَ پب ۾.

٧‡

سسئيءَ لنگهيو سو، مرد جنهن ماٺ ڪيا،
جبل وڏو جو، نوڻ[19] مڙوئي نيهن کي.

٨

جبل ماري جڪ، جو آڏو آريچن کي،

١- ختن جي ملڪ جو هرڻ، جنهنجي ڏن ۾ مشڪ ٿيندي آهي ٢- هڪ خيالي سڳورو پکي، جنهنجي سايي پوڻ سان چون ٿا ته ڪو به شخص بادشاه ٿيو پوي ٣- حيران ٤- قدم ٥- شايد ٦- وٽان ٧- اچن پيون وارا هرڻ ٨- عشق ٩- سياڻي ١٠- واقف ڪئي ١١- ڪوڙي ١٢- من مان ١٣- ڦاڙها ١٤- پڙ واري ١٥- ناچ، جهمر ١٦- ڏيهن، وار ١٧- وسندي، آبادي ١٨- ذائقي يا اڪير ۾ ١٩- هينائين زمين. (ٽر ۾ ٻه سڙ واري پٽ کي نوڻ چوندا آهن.)

*جي ڪيچين کي ڪوڙي ٿئي، ته به ڪيس انهن جي تات رهندي ايندي.

§جنکي ڪو دنيوي اسباب ساڻ ناهي (جي تارڪ يا تياڳي آهن)، تنجو مددگار پاڻ محبوب آهي.

‡سسئيءَ اهو پهاڙ پار ڪيو، جنهن جنگ مردن کي به فنا ڪري ڇڏيو هو. محبت اڳيان وڏو جبل به هڪ لسو پٽ يا پٽ ٿيو پوي؛ يا نيهن کي اڳاهون جبل به نمدڙ آهي.

Gul Hayat Institute

ٽوٽي لَڪَنِ لَڪَ، سَڀِ لَڏگهيندِيَسِ سڪَ سين.

٩

جَبَلُ جيڏو ئي، جو آڏو آريچَنِ کي،
وَئي وَرُ، واتَ وِيا، بُرفت[1] بروهي،
رُهُنِ ۾ روئي، پَسان شالَ پُنهونءَ کي!

١٠

جَبَلَ سَچَنِ جالَ، آڏا آريچَنِ کي،*
هاڙهي ڏانهن هَٿُ کَڻيو، چِبَر مِڙان شالَ!
ڪيچي وِيڙمِ ڪالَ، ٽي ٽَي ڏونگر ڏوريان.

١١

چِبَرُ چِمَرُ[2] پانيان، ڪانڀو ۽[3] ڪارو،[4]§
پَبُ وِجهَنديَسِ پُٺِ تي، صُبحَ سَوارو،§
وَڃَڻَ مُون وارو، ڪِينَ وِهَنديَسِ وِچ ۾.

١٢

چِبَرَ ۽ چِمَرَ، تا لَڳُهَ[5] لَڳَنِ پاڻَ ۾،
ڏاڍا ڏونگرَ ڪَرڪَرا،[6] ويڌَ،[7] وِنگا يُون[8] وَرَ،
آئون پيادي پَٽين،[9] نِماڻي نِڌَرَ،[10]
سُوريُون جِتِ، سَگَرَ؛[11] اُتِ باتاڙيءَ[12] ٻيلي ٿئين!‡

وائي

هِمَٿَ[13] تو هُنِ ساري، مُنهنجو ساهُ سَيّدَ کي تو ساري،

جيڏيُون! آئون هاڻدي، ويندي هوتَ ڏي؛
سَرتيُون! آئون ڪهندي، ويندي ڪيچَ ڏي.
هوتَنِ هَلَڻُ مَنَ ۾، ڪيرَ گهَڙي هِتِ گهاري؟
آسَرَ[14] پِري آهيان، مانَ واحدُ آڻينِ واري!†
[15]پَنَدَ اڙانگا پَٽين، مُون کي ڪوهيارو ٿو ڪاري،
سَڄو سُکُنُ سُڃِرِين، مانَ پُنهَلُ پَنهنجو پاڙي!
جيرو اَنڌَرِ جندَڙي، وِيو بارو چَلِّ باري!
وِڏا ڪَرِم[16] ڪَريمَ تي، ڏِسَ وِيچاريءَ واري،
اَديُون! عَبدُاللطيفُ چئي، وِهَندِمِ ڪِينَ وِساري.

١- هڪ قورو ذات ٢- ڪارو ڪکر ٣ ۽ ٤- ٻن ٻهاڙن جا نالا ٥- بادل، ڪکر ٦- ڪرڙا، سخت ٧- ويڌنون، ڪشالا ٨- ڏنگايون ٩- پٽن ۾ ١٠- نڌڪي، ٻي وسيلي ١١- پنڌ، پيچرا ١٢- منجهيل، موڙهل ١٣- ياد ڪري ١٤- اُميد، آسري ١٥- ڪرائي ١٦- ڏٽي باجهاري.
*آريچن جي اڳيان گهٽيٺي جبل ٿا سڄهن. (محبوب حقيقيءَ جي ديدار کان اڳ، طالب کي ڪيئي رنڊڪون لتاڙڻيون آهن.)
§جبل کي (ڪانڀي ۽ ڪاري نالي ٻهاڙن کي) ٻئه ڪارو ڪکر ٿي سمجهان. صبح جو سويل پب جبل پٺتي ڇڏيندِيس (لتاڙي ويندِيس).
‡جتي ٻهاڙن جون چوٽيون منهنجا پيچرا آهن، اتي شل تون هن منجهيل جو ساٿي ٿين.
†آسائتي آهيان، شل ڏٽي هيڪي موٽائي آڻي.

سر ديسي - داستان پنجين جو سار

هوت ڏانهن هلندي، سسئيءَ هرڻ ۽ هماءَ واري ڳُر ورتي آهي. ڪيس هرڻ وانگر پنهنجي سرڀر جي سمڪ ناهي ۽ هماءَ وانگر سندس پير پٽ تي ئي نه ٿو لڳي. شايد هرڻ ۽ هماءَ کان ئي سورن جو سبق پرايو اٿس. هوءَ گويا پنهونءَ ڏانهن پرواز ڪندي پيئي وڃي. جبل جي جانارن جي ڪيس پرواه ناهي؛ جاڏا جبل، سندس نيڻهن اڳيان، پٽ مثل ٿيو پون:

"جبل وڏو جو، نوڻ مڙوئي نيڻهن کي."

جنکي ڪو سمر ساڻ ناهي، تنجو ساٿي پنهون (ڏٿي) آهي. هو ڇپر پر ڇپج هٽيو، اَڇيو عاشق کي پنهنجو ديدار ڏئي. ٻوءِ "ٿيندي ريڇهه رهاڻ، لهڻي منجهه لطيف چئي." پٻ جبل سسئيءَ جي اڳيان، پنهنجو تاب رکي نه ٿو سگهي:

"ڇانگن جي ڇس، پير ترندءِ پٻ پر."

داستان ڇهون

١

آڏِڙاڇا،[1] آهُڙا،[2] ڏُونگر کي ڏاڪا،
ڪَيِم آهَ عَجِيبَ کي، سِڪَ مَنجهان سا ڪا،
پيئي هتيڪي هوتَ کي، ڪُوڪَ وَڃي ڪَنِ ڪا،
مُنهنجو وَسُ واڪا، ٻُڌَڻُ ڪَمُ ٻروچَ جو.

٢

آڏِڙاڇا، آهُڙا، ڏُونگر کي ڏاڪا،
وَئي وَرُ واٽ[3] ئيا، ٻر چڙهي باڪا،*
ڦَتيا پيرَ فَقيرِ جا، چڙهندي چڙهاڪا،
هُيَنِ جيءَ اَندَرِ جاڪا، وِيا پڄائي پانهنجي.§

٣

آڏِڙاڇا، آهُڙا، ڏاڪا ڏُونگر کي،
هو جي وَرَ وِندَرَ جا، مارِيندا مُون کي،
هاڙهو هيٺِيءَ کي، لَنگهائيم، لَطِيفُ چئي.

٤

آڏِڙاڇا آهُڙا، وِندُرَ وَراڪا، وَرَ؛
حُبُّ[4] جَنهين کي هوتَ جو، سا ڏورِيندي ڏُونگَر،‡
ٻهڪائين ٻرورا! لُطفُ ساڻُ، لَطِيفُ چئي.

٥

آڏِڙاڇا، آهُڙا، وِندُرَ وَراڪا، واڪَ[5]؛
اُجهائِيَس اَنِ جي، ڦوڙائي فِراقَ،†

١- ڏنگا ڦڏا، وروڪڙ ٢- اَهنجا، اڙانگا ٣- بانڪا، پهلوان، سوره ٤- حب، محبت ٥- وروڪڙ، پيچ. (واڪ جي معني مڙيئي يا بنهي آهي.)

*پهلوان (پنهونءَ جا ماڻهو) منهنجو ٻنار وئي، ٻرپٽ جي سفر تي هليا.

§ اَندر ۾ جا نيت يا تجويز هين، تنهنجي نيت پوئواري ڪيائون.

‡ جنهنکي محبوب جو نيڻهن لڳل آهي، سا ئي جبلن ۾ جهاتيون هڻندي.

† اُن، جو مونکي پنهونءَ جو وڇوڙو ڏنو آهي، تنهن مونکي بيحال ڪيو آهي.

Gul Hayat Institute

پُنهون پَرمَلَ[1] پاڪَ! واحدَ لڳي، وَريجِ ٽوُن.

۶

آڏَراڇا، آهُڙا، وِنگا وَر وانِّ،
جيرا جِگَرَ[2] ٻُڪِيوُن، آريءَ لَء آنِّ،
ڪَشي ڪَنوانِّ[3]، سَنيوُڙا[4] سَيّدُ چئي.*

۷

ڪوڏَرِ نہ ڪالي، جڏهن سين ٽَڪَرُ ٽاڪيان،
جيڪو جَبَلُ لَنگهِيان، سو هَيبَتَ جو هاڻي،
پِرينِ جا پالي، سا جَڙَ جيڏَري نہ لَهي.

۸

ڪَرِڙا ڏُونگَر ڪَہَ[5] گهَٽِي، جِتِ بَرَپَتَ، سُڄَڻ ٻيرانُ،
ڏاهَنِ ڏاهپَ وِسري، ٿِيا حَريفَ ٿِي حيرانُ،
سَسُئيءَ لَنگهِيو، سَيّدُ چئي، مُحَبَّتَ سين مَيدانُ،
جنهنجو آريا ڻي اڳوانُ[6]، تَنهن کي ڪاٿهي[7] پاڪَ ٻَهيرَ.

۹

ڪَرِڙا ڏُونگَرَ، ڪَہَ گهَٽِي، جِتِ وانِّ ني واري،
آڏا ڏَڪَ، لَطيفُ چئي، ٻَرَ سُڄَڻِ ٻاري،
جا مَنزِلِ ماري، سا، قادِرَ! ڪيئن رَساڻئين!

۱۰

ڪَرِڙا ڏُونگَر ڪَہَ گهَٽِي[8]، جِتِ جَبَلَ ڳُوناڳُونِ،
ليڙَنِ[9] جوُن، لَطِيفُ چئي، ٽَڪِ ٽَنوارُون ٻُونِ،§
جن ڏنو پيرُ پُنهونءَ جو، سي نہ ڪي رُون، نہ چُونِ،‡
هوُندَنِ[10] مَٿي هوُنِ، لاڳاپا هَنَ لوڪَ جا.†

۱۱

ڪَرِڙا ڏُونگَر، ڪَہَ گهَٽِي، جِتِ ماٿَر مَٿاهين،
سُڄَڻِ تا، سَيّدُ چئي، اَٿَ[11] مِرُون مَهائين،
ٽوُن، آريا ڻي[12]! آهين، مَنهن مَعذُورِن جي.

۱۲

ڪَرِڙا ڏُونگَرَ، ڪَہَ گهَٽِي، جِتِ وِيا روڏا[13] رِنگائي[14]،
ساڳاهي[15] سيڻن جي، ٿي وِندُرِ واجهائي،
رَهيَسِ، رَسُ، لَطِيفُ چئي، لنهن ڪَمينِيءَ ڪاهي،×

۱- رلٽا، سڳند پريا ۲- جلن، سڙن ۳- اُٺن ۴- لبار ٿيا، سنبهيا ۵- پند، ڪاه، ۶- خوف، خطرو ۷- قطار، سات ۸- قسمين قسمين ۹- سوڙهن لڪن ۾ ۱۰- جيئرن، هستيءَ وارن ۱۱- شوخ، خوفناڪ ۱۲- پناه، پردو ۱۳- اُٺ ۱۴- رڙندا، ريڙگت ڪندا ۱۵- سڳ، نالي.
*اُٺن کي مهارن کان ڪشي، هلڻ لاءِ لبار ٿيا.
§سوڙهن لڪن ۾ اُٺن جون پاڪارون پيئون پون.
‡جن محبوب جو نشان لڌو آهي، سي نہ روئن ٿا، نہ چپ ٿا چورين.
†جيئرن لاءِ ٿي هن سنسار جا سنبند آهن. (جي مرڻ کان اڳي ٿا مرن، تن لاءِ ڪوبہ دنيوي تعلق ناهي.)
×مان پنني رهجي ويئي آهيان، تون ڪاهي اچي هٿ هن ڪمينيءَ وٽ پهچ.

Gul Hayat Institute

آريائي آهي، منهن معذورن جي.*

١٣

ڪرڙا ڏونگر ڪه ڳهٽي، جت رڻ[1]، لتو رائو؛

لِتر ليٽي مر لن ڪي، ڏونگر ۾ ڏائو،§

جڏهن جام پنهون جائو، تڏهن ٿي وس وڪار ۾.

١٤

ڪرڙا ڏونگر ڪه ڳهٽي، جت ميهن وسن ماڪون

سُڄن ليون، سيد چئي، هاڙهي جون هاڪون،‡

جت اَنديون اوطاقون، لِت ڪاهي رسج، ڪارڻي![2]‡

١٥

سِڪي جان سُتياس، تان سِڪ سُمهڻ نه ڏئي،

جاڳي، سُتيس جن لَءِ، سي آيا تان نه اُٿياس،

پينرا! آئون پُلياس، نه ته سِڪ سُمهڻ ڇا لڳي؟†

١٦×

ماڻڪ[3] مٺ سندوم، اونداهيءَ ۾ سوجهرو،

حشر[4] وِيل حساب ۾، ڇڏي نه ويندوم،

سارِيو سڏ ڪندوم، ڪوهيارو ڪيچ ڏئي.

وائي ١

ويندِيس ڪيچ ڪهي، سيڻن ساڻ[5] سهي،

وو! پينرا! آئون جيندِيس تان نه جتن ري.

وِهان ڪيئن ماب[6] ڪري، هيڏو سُور سهي؟

هيڏي[7] شهر ڀنڀور ۾، سارِيان ڪون سهي،

اڳيان آريءَ جام جو، وِيڙو ساٿ وهي،

صُبح ڏونگر ڏوريان، ڪنهن[8] ٻر رات رهي.

وائي ٢

ڳهان جال جبل، ميان! جيڏيون! جانب جت لَءِ.

ڏوريندِيس ۾ ڏونگرين، ڪنديس آئون اَڇل،

هيڏي شهر ڀنڀور ۾، رهان نا هِڪ پل،

پنهون پاڻ[9] نه وِيڙو، ڪو مُنهين ۾ وَل[10]،

اوڏي ٿي، عبداللطيف چئي، هوت ڪارڻ هل.

١- جابلو ريتي، جبل ٢- وسيلو، حامي ٣- مولي، در (پنهون) ٤- قيامت ۾ ٥- برابر، ضرور
٦- برداشت ڪري ٧- جاڻو سڃاڻو، واقف ٨- ڪنهن رات ٩- مون ۾ ١٠- نقص، اوڻائي.
*آري جام ٿي هيڻين جي پناه يا پردو آهي.
§شل ڏونگرن ۾ لتر انهيءَ ڏائي طرف نه لنواري. (جو بد سوڻ آهي.)
‡هاڙهي جبل جي جبراين جون وڏيون وارتائون پيئون ٻڌجن. اي حامي! جتي اونداها هند
لڳا پيا آهن، لتي لون ڪاهي اچي مون وٽ پهچج.
†اي پينرا! مون وڏي غلطي ڪئي، نه ته ڇا لڳي نيڻهن ۾ ڇا لڳي ننڊ!
×هن بيت ۾ پيغمبر صاحب (حضرت محمد صلعم) ڏانهن اشارو آهي، جو قيامت ۾ شفاعت
ڪندو. (ٻي مصرع ۾ اشارو صاف آهي.)

Gul Hayat Institute

سر ديسي - داستان ڇهين جو سار

ڏونگر جا ڏاڪا ڏکيا آهن ۽ وراڪا اڙانگا. چاڙهيڪا چڙهندي، سسئيءَ جا پير ڦٽجي پيا آهن. سندس جيرا، جگر ۽ ڪيئون آري ڄام لاءِ جلڻ پيا. هيءَ اهڙا پوائنٽي پيونءِ آهي، جنهنڪي ڏسندي حريف به حيران ٿيو وڃن. "ڏاهن ڏاهپ وسري، ٿيا حريف ٿي حيران."

روڏا به اُلي بيحال ٿي رڙن ٿا. هرهڪ جبل هڪ هيبت جو هاٿي آهي. اهڙي سر زمين تي سسئيءَ لاءِ پنهون ئي هڪ وسيلو آهي. هوءَ هر ساعت آريءَ کي پيئي ساري: "منهنجو ڪم واڪا، پڌرا ڪم ٻروچ جو."

جبل گوناگون ۽ ماڙيون مٿاهيون آهن ۽ مرون قاتل. اڳيان هاڙهي جبل جون هاڪون ۽ اُنڌيون اوطاقون پيئون سڄن. اُتي آريءَ جي حمايت ۽ نسوري قيام آهي. "جت اُنڌيون اوطاقون، تت ڪاهي رسج، ڪارڻي!"

•

داستان ستون

١

پُنهونءَ سين پريت جي، ڪو جو پيچُ پيومِ،
پَئِي هِنَ پَنيور[1] ۾، وِهَڻَا وِهُ ٿيومِ،
مَٽيوُن موٽَڻَا سَنديوُن، ڪاڪيوُن! ڪيم ڏيومِ،
سَرَتِيوُن! ساهُ سَندومِ، ٿِيو حَوالي هوتَ جي.

٢

ڪُهاڙِيا ڪاهي، شُتَرَ[2] اُنِ سينگارِيا؟[3]
ٽِليوُن، ٽوُنَرَ[4]، هَلويوُن، وِيا ڇيريوُن ڇمڪائي،
لَنگهِيا لَڪَ، لَطيفُ چئي، وِيا ڪَرهَلَ ڪُڏائي،
پانڌِيڙَ کي پَروچَ جي، آسِرو آهي،
واڳوُن وَرائي، ڦيرائِنِ مان[5] فَقيرِ تي!

٣*

ڏانجهُنِ[6] تي ڏانجها، ڏنائوُن ڏکيءَ کي،
لِڱيسِ ناوُڪَ[7] نينهَن جي، ڪُڙهه اَندَرِ[8] ڪا جا،
ٽَرَنِ[9] ۾ ٽاجا، ڪَري مُنڌَ مَرَنِ سين.

٤

ڪو مُنهن ڪُنَلِ آئيو، وَسِ نَه ويچارِي،§
هوتَ! تُنهنجي هَٿَ رَي، پَهچي نَه پاري،[10]
اَڇِين جي، آري! تَه پانڌَ[11] پُڄي، لَڪَ لَنگهيان.‡

٥

ڪو مُنهن ڪُنَلِ آئيو، ناهِ ويچارِي وَسِ،

١- بد حال، اَپوڙي ٢- اٺ ٣- سينگار جو سامان، زيور ٤- گهنگهرا ٥- شال ٦- ڏکن، عذابن ٧- نوڪ، تير ٨- سيني ۾، دل ۾ ٩- مڪلون، رهاٽيون ١٠- پاليل، ٻانهي ١١- پلاند يا دامن کي پهچي.

*ڏکيءَ (سسئيءَ) کي عذابن تي عذاب ڏنائون. هن منڌ جي سيني ۾ عشق جو اهڙو ڪو ڀالو لڳو آهي، جو هوءَ هاڻ ولي ٻرن ۾ مرن سان مڪلون ۽ رهاٽيون ڪندي.

§اهڙو ڪو امتحان يا ڪشالو، ڪنل جي منهن ۾ آيو، جو هوءَ ويچاري پنهنجي وس ناهي.

‡اي آري سردار! تون جي هٿ اچي سهڙين، ته مان جيڪر تنهنجو دامن پڪڙي، لڪ لنگهي وڃان.

Gul Hayat Institute

هوتَ! تُنهنجي هٿَ ري، گولي تِٺي مَرَ ڳَسِ،
ڏُکَ ڏُکيءَ کي ڏَسِ، نه مُوڙهيءَ ڪُر[1] مُنهن ٿِئي.

٦

ڪَڏِهن ٿان ٻاجهه ٻَئي، ساجَن! مُنجَ سَلامُ،
سِڪَ تُنهنجيءَ، سُپرِين! ڪِيو تَنَ تَمامُ[2]،
هَتين هاجَ وِهُ ٿِي، نيڻين نِنڊَ حَرامُ،
دوسَ! نه سَهان دامُ[3]، ٽَوُن وِنڌِر ٿو ويلا ڪَرين[4]!

٧

سُرَهي مَنجهان ساٿَ، آئي ٻُوءِ پَنهوَرَ کي،
هِينا ٻازارِنِ مِر، لائي جَتَ جَباتَ[5]،
سَنڌيءَ هوتَ حمايتَ[6]، ڪيچ پُهتو قافلو.

٨

ٻَرُ مِڙوئي ٻُوءِ، چَهرَ چاڻون[7] مُڪيون،
ٻَهِ ٻَهِ ٿي پَنهوَرَ مِر، هَندَ مِڙيئي[8] هوءِ،
راڻينِ وَري رُوءِ[9]، گوندَرَ[10] لَتا ڳولِئين[11].

٩

جَڏهن ٻيئي چِتَ، چهرِ هوتَ پُنهونءَ جِي،
ٻَرَهي[12] ويٺيُون ٻِتَ، گوندَرَ لَتا ڳولِئين.

١٠

جَڏهن ٻيئي ٻاسَ، چهرِ هوتَ پُنهونءَ جِي،
اَديُون! آريچَنِ جا، وَٽَنِ مُڪا واسَ،
آيَلِ! ٻُني آسَ، پُنهون آيو ڪيچَ مِر.

١١

آيَلِ! اوطاقُون، ڪَري ڪيچي هَلِيا،
سُڪيُون نه سيڻَنِ جي، ماڳَنِ ٿان ماڪُون،
نَسورِيُون ناڪُون[13]، سَجي[14] هَلِيا سوُرَ جوُن.

١٢

جُتَنِ سان جانڪُون[15]، سَرَتيُون! مُون سَڱُ ٿيو،
ڪَري ڪوهيارو ويو، تَنُ چِنِي لانڪُون[16]،
آئُون پڻ تَڏانڪُون، اَڌَ[17] ڏُکوئي آهيان.

١٣

مَتان ڪا، ٻَڙي! ٻولَ ٻاروچي وِسهي[18]،
هوُندَ نه سَتيَسِ، سَرَتيُون! ويهي رَهيَسِ وَڙي[19]،*
جَتَ پُنهنجي جُوءِ مِر، گهارِنِ مانَ گهڙي!
ڪيچِيُن آئُون نه ڪَڙي[20]، ڪنهن ڏُکيءَ ڏاوڻ[21] ڏائيو.§

١- چارو، علاج ٢- فنا، نابود ٣- دم، پل ٤- وقت گذارين يا وجهين ٥- مشڪ، عطر ٦- مدد، واهر ٧- خوشبويون، سرهاڻيون ٨- سڳنڌ، سرهاڻ ٩- منهن سرهو ٿيو ١٠- غم، درد ١١- ٻانهين جا ١٢- ٻهري، ٻڪي ١٣- لکا تير (ناوڪون) ١٤- هٽي ١٥- جڏهن ڪان ١٦- لڏهن ڪان ١٧- نيم بسمل، اَڌ ڪُٺل ١٨- اعتبار يا ويسه ڪري ١٩- واڻجي، ويڙهجي ٢٠- ڪوڙي ٢١- ڏاوڻ جي رسم: (ڪا سهاڳڻ ڳاڙهي ڪچي سٽ جي ڌاڳي سان، پنهنجي پيرءَ هٿ جي آڱوٺي کي سٽ وراڪا ڏيئي، گهوٽ جو رستو روڪي بيهندي آهي. پوءِ گهوٽ اُنکي ڪاٽيءَ سان ڪپي، ڪنواريءَ گهر گهڙندو آهي.)

*اي سرتيون، جيڪر سمهي نه پوان ها، پر ساٿس واڻجي يا مڙهجي ويهي رهان ها.

§ڪيچين کي ڪوڙي ناهيان، پر شايد ڪنهن اَياڻيءَ ڏاوڻ جو ساٿ سوڻ ڪيو.

١۴

ڏيرِن ڏوهُ نه، جيڏيُون! ماءِ! مِڙوئي مُون،*
آئُون اَسُونهِين، اوءِ سُونهان، پِرِين ڀلا ڀَرِيَوُن،[١]
اَصْلِ آريءَ جامَ جو، ٻانڌُ نه پُڇِتوسُون،[٢] §
جنهن جو تُونهِين تُون، سي ڀيادِيُون ڀَڦِّائِيِن!

‡١٥

اَديُون! آئُون نه ليکَن، جيکَن پِرِيَنَ‌ٽو پِرِين سين،
ٻَڌي سُتِيَسِ نه سوگهو، چُلَورُ[٣] چاليءَ سيکَن،
کيهي کاهي کَرَها، مُونهان وَڃَن ڪيکَن؟
ڏوهُ مُنهنجي ڏيهَن،[۴] پُنهونءَ کي ڪامَ ڇَئي.

١٦

وَرَا! مَ وِساريِجِ، آهيان تُنهنجي آسري،
ڏاڍو ڏونگَرَ جو سُڃي، سو لُطْفُون[٥] لَنگهائيِجِ،
اِسري اَلهِين، وِيرَا! تُون، آري جامَ اَچِيجِ،
نِماڻيءَ کي نُوَرَ سين، لالَنَ! لَڏائيِجِ،
ظُلمَتَ[٦] جا زِمِين جي، سا نِرمَلَ[٧]! نُورُ[٨] ڪَريِجِ،
ڪامِلَ! ڪَنِ ڪَريِجِ، فَرياديُون فقيرِ جُون.

وائي ١

لَڳَڙي آهي لَغارَ، وو! يارَ! لُنءَ[٩] لُنءَ ۾ لالَنَ جي؛
سَنڌَ سَنڌَ ۾ ساڄَنَ جي.
آئُون سُتِي، هوُ هَليا، سَنجهي تِيڙا سُوارَ،
جيڪي اورَڻُ[١٠] پِرِينءَ سين، جيڪي پِرِينءَ پَچارَ،
ڪوءِ سي جِنڊَ ڏيهَڙا، جي پُونِ پِرِيَنِ ڌارَ!
لَڳِي آهي، نه لَهِي، سَندي عِشق پَچارَ،
گهڻو[١١] اَڪَنِدِي آهيان، تن جَتَنِ جي جِنسارَ،
گَڏي ويِديَسِ گَس ۾، ڪاڪيُون! ساڻُ قطارَ،
ميڏُون مُحَبَتَ سَنديُون، هِنَڙي مَنجهِ هَزارَ،
ڪانگَنِ قطارُون ڪيُون، چُڪيءَ[١٢] کي چوڌارَ،
آئُون نِماڻي نِڪَڻي،[١٣] دَميِجِ[١۴] تُون، دلدار!

١- پرائي ٻونءِ، پرديس ٢- پڇتوسون ٣- گهڻ ٻيدار وارن وارو ۴- قسمت، ورڌاتا ٥- مهر سان، لطف سان ٦- اونده، تاريڪي ٧- پاڪ، پوتر ٨- روشن، نوراني ٩- وار وار، رڳ، رڳ، ١٠- ياد ١١- رونق يا سينگار ١٢- ڪل، ماڻديءَ ١٣- ٻڪ، ٻلڪل ١۴- دم دلاسو ڏج.

*اي سرتيون! ڏيرن جو ڪوبه قصور ناهي، ساري خطا منهنجي آهي.

§اَصل کان، پنهونءَ جي دامن کي پڪڙ، اسانجي وس کان ٻاهر هو.

‡اي اَديون! مون اِئين نه ڪيو جئن محبوب جي محبت ۾ ڪرڻ کپي. مان پنهنجو پيچدار زلفن وارو پرين (پنهون)، چاليءَ سان جڪڙي نه سگهيس. جي اِئين ڪريان ها ته ڪيچي ڪئن مون وٽان پنهنجا اٺ ڪاهي وڃن ها؟ اِهو سڀ منهنجي تقدير جو قصور آهي. پنهونءَ کي اوهان مان ڪابه ڏوه نه ڏئي.

Gul Hayat Institute

وائي ٢

هوتن ٻنا ني، ميان! درد فراق ني، ميان!

پنهون سائينءَ، جيڏيون! الولا! ماري آهيان!

اَديون! آرياڻين جي، آئون نهوڙيس نفاق،[١] *

ڏونگر ڏوريو نه ٿئي، مون ولهيءَ کان واک[٢]. *

وائي ٣

تن پرين کي اُڪنڊي آئون، لڪ لنگهيائون،

ڏير قراريا[٣] ڏيهه ۾: تن اَنِ گهوري آئون!

چڙهي ڏاڍين ڏونگرين، ٻانهڻ اُچلي ٻانهون،

هيس پاس پرت جي، ٻانهڻ ڏيءَ نائون. §

وائي ٤

ڇوري ڇڏ م ڇپرين، پاروچل! ٻانهي،

جانب جهڙو جڳ[٤] ۾، ناهي ڪو ثاني،

پنهل! نيو پاڻ سان، پورهيت پرڻياٽي،‡

پورهيو ڪنديس پر[٥] جو، پرينديس پاٽي،‡

هوت! م ڇڏيو هيڪلي، هيءَ جا وندر وڪاٽي،

اَديون! عبداللطيف چئي، ايندم آرياٽي.

سر ديسي - داستان ستين جو سار

پنهونءَ پچاٽا، سسئيءَ کي پنهور سچو تو نظر اچي. جت، پنهنجا اٺ سينگاري هليا ويا، پر سسئيءَ کي ڪٺ اندر نسوريون نا ڪون هٽي ويا. هاڻ هوءَ پنهونءَ جي سلام لاءِ پيئي سڪي. جڏهن پنهونءَ جو سات، ڀورين پنهور ۾ وارد ٿيو هو، تڏهن اُنجي خوشبوءِ بازارن کي واسي ڇڏيو هو ۽ هينئر به ٻر ۾ اُنهيءَ سرهاڻ جو هوڪو پيو پوي: "ٻر مڙوئي ٻوءِ، ڇپر ڇائون مڪيون، ٻه ٻه ٿي پنهور ۾، هند مڙيئي هوءِ." سسئي پنهنجي قسمت کي ڏوهه پيئي ڏئي، جو هيئن پنهونءَ جو فراق سهڻو پيو اٿس. ڇاڪاڻ جو ڪي ڇائيءَ ساڻ مڙهي ڇڏي ها ته هوند هو ڪيس هيئن اڌ مئو ڪري ڇڏي نه وڃي ها. وصال جي ٻوءِ اهڙي آهي، جا معذورن جي اکين ۾ نئون نور آڻيو ڇڏي.

•

"سر ديسي"- سر ديسي هڪ راڳڻيءَ جو نالو آهي، جا ديپڪ راڳ جي پنجن استرين (ڀارياڻن) مان هڪ ڪري ليکي ٿي وڃي ۽ ڀيرويءَ جو ڳالبي آهي. هن سر جي شروعات ۾ ني سسئي اهو ورلاپ ٿي ڪري ته: "ديسي سيڻ ڪجن، پرديسي کهڙا پرين." اِنهيءَ لحاظ کان مٿس اهو نالو موزون پيو لڳي. هي سر، ديسين جي سڪ ۾ چيل آهي.

١- فراق، وڇوڙي ٢- بلڪل، پٽيءَ ٣- آرامي ٿيا ٤- مت، شريڪ ٥- پرينءَ.

*اَديون! مونکي آرياڻين جي فراق فنا ڪري ڇڏيو آهي. مون مسڪين کان جبل ۾ جستجو يا ڳولا، پٽيءَ نه ٿي پڄي.

§مان ٻانهيٽياٽي، ڏيءَ نائونءَ جي، ڏوبيءَ وت پليس.

‡اي پنهون! اوهين هن پورهيت يا ٻانهي ڏوٻڻ کي پاڻ سان وٺي هلو. مان پنهنجي پرينءَ لاءِ پاٽي ڀرڻ جو پورهيو ڪنديس.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

سُر ڪوهياري

داستان پهريون

١

لَيْلَ[1] نہ جاڳين ءِ لِڪَ[2] سيئَن، ڪُلّي[3] نُوم[4] ڪياءِ!*
قُمْ[5] تي، پُڄُ قَرِيبَ[6] کي، اِجْلِسْ[7] تو نہ جُڳاءِ،*
مُنّي! مِهمانَن سين، ويهي رات وِهاءِ،
جيلان نِنڊَ ڪياءِ، تي روزُ رَهين تي راهَ ۾.

٢

لَيْلَ نہ جاڳين ءِ لِڪَ سيئَن، شام سُتين ءِ سَبَ راتِ،
اوڳي![8] اونِيڙن جا، تي ٻَہَ ڳُڻين پرياتَ!
تِي سَگُرِ[9] لن جي ساتِ، لَ[10]، پوري![11] ڪِنهن پال مڙين.

٣

لَيْلَ نہ جاڳين ءِ لِڪَ سيئَن، سُتين ءِ راتِ سڄي،
هِتان هوتاطِين جُون، ويئُون خُرزِ يدُون ڪَڄي،
پوري! تُون نہ پڄي، سَبَبَ ڪَنهن ساٿَ مِڙين؟

٤

اِجْلِسْ ڪَري اَتيا، تَنوار پو توڏَنِ،
نُومَ نَوازِين ءَ؛ اَن جي،[12] مَرحبا[13] موڏنِ،§
رِڙهي رَسُ روڏَنِ،[14] اَلْيَوْمَ شَيْرُوا،[15] سَسُئي!

٥

غافل! غَفلَتَ ڇوڙ! تُون ڪيئَن، اَٿاسي![16] اوجهرين؟
ڇپاتا[17] چَڙهي ويا، وڃي پَهُتا ٽوڙِ،
نيٺين ننڊَ اَکوڙ، جَمَ[18] وَرَنِ[19] ۾ واڪا ڪَرين.

٦

سَنجهي رَهين سُمهي، غافل! مَنجهہ گهرَنِ،
ليڙَنِ جو، لَطيفُ چئي، ڪَرڳَلُ[20] سوءِ نہ ڪَنِ،
سي ڪيئَن مُحِبَ مڙَنِ؟ جي سَنجهي رَهَنِ سُمهي.

١- رات ٢- ذري، ٽر (لِڪ سيئن = ٽر ماٽر) ٣ ۽ ۴- سموري ننڊ ٥- اُٿي، ليار تي ٦- محبوب، پرين ءِ ٧- وهڪ (سستي، غفلت) ٨- موڳي، نادان ٩- وات، راه ١٠- نوازش، لاپ ١١- پراپت يا حاصل ڪرين ١٢- جس، مبارڪ ١٣- ٽوڏن، اُنن ١۴- اُنن، ٽوڏن ١٥- اَڄ سفر ڪر ١٦- اَسوري، نرلجي ١٧- چپ چاپ ۾، ڳجهہ ڳوه ۾ ١٨- ڪڏي چڏ ١٩- متان ٢٠- آواز.
*رات جو ذرو بہ نہ جاڳين ءِ سموري ننڊ ڪيءِ. اُٿي محبوب کي رس؛ توکي وهڪ واجب ناهي.
§توکي ننڊ نوازيو؛ هندجي اُنن کي بہ جس هجي (جو هو سجاڳ رهيا).

Gul Hayat Institute

٧

آلوڙو[1] اکين، آيم ننڊ اياڳ، کي!

هاڻي هن ڀنڀور ۾، گهاوِيان ڪارڻ ڪن؟

اَديُون! اونيڙن، همٿين سان هاڄو ڪيو!

٨*

جَڏهن سُتيُون جي، پٿر[2] پير ٻِگها ڪري،

تڏهن لِيين کي، سات سُتيئي ڇڏيو.

٩

سُتين ۾ پير ٻگها ڪري، وڏي جاڙ[3] ڪياءِ،

دَرَ ئِي اِيئين دوست جي، نه سُر پُر هوُند سياءِ،§

اصل آريءَ جام جي، سَڳي ڏوُن نه سباءِ،

ٻُڌهون[4] سين پياءِ، تي، نياڳي! ننڊوُن ڪرين!

١٠

اِي ڪَمُ ڪميڻين، جِنِ سُمهَن پير ٻگها ڪري،

لوچين[5] ڇو نه، لطيف چئي، هاوي! لاءِ هوتن؟

نِندان نياڳين[6] کي، اويالا اچن،

سي ٻُڌهون ڪوه پچن؟ جي سنجهي رهن سُمهي.

١١

سُتين ۾ سواري، مُنهن[7] ويڙهي مَٽن جِنِ،

ڏسڻ نه ڏيرن جا، چوڏاري[8] چاري؟

تيلان، وياري! سات سُتيئي لڏيو.

١٢

سُتين ۾ سنجهيئي، مُنهن ويڙهي مَٽن جِنِ،

اوجاڳو اکين کي، جانوءِ نه ڏيئي،

هَتان تو پيئي، تي ڪُڇو[9] ڪچين ڪرين!‡

١٣

اوجاڳو، اجاڻ! ڪِي نه ڪميڻين جِنِ،

آساري! اهڙيءَ[10] پر[11]، پيءِ ڪچين سين ڪاڻ،

بانهي چايو[12] ٻاڻ، تي سڄڻوُن راليوُن سُمهين!†

وائي

گلا ڪا مَ ڪري، لکيو تان نه ٽري،

ٻڙي! جيڏيون! منهنجي، وو! شهر ڀنڀور ۾.

جو سينگار[13] سرتين، سو مون ناهِ ڳري،

جهڙي ٿهڙي حال سين، وڃان پير ٻري،

جنهن وڻ هينان هليا، سڄڻ سانگ[14] ڪري،

لاموُن[15] تنهن وڻ سنديون، لوڏيان، لايان[16] ڳري،

قضا جا ڪريم جي، ڪنهن تان ڪين ٽري[17]،

جيڪي لکيو لوح ۾، پاڙيان[18]، سو پڙي؛

اَديُون! عبداللطيف چئي، شل قادر ڪرم[19] ڪري!

١- جهوٽو، گهرمٽ ٢- پٿرٽي يا بستري تي ٣- غفلت، وسر ٤- ماڪنياڻي ٥- ڳولين، سڪين ٦- عتاب ٧- سويو ٨- جاسوس، خابرو ٩- عيب، قصور ١٠- غافل، وسوڙي ١١- طرح ١٢- چوايو، سڏايو ١٣- وٽ ١٤- سفر، لاڏاڻو ١٥- ٽاريون، شاخون ١٦- ياڪر ۾ وجهان ١٧- ٽڪي پاجهاري ١٨- قسمت، ورتاڻا ١٩- مهر، رحم.

*جن بستري تي پير سنوان ڪري ننڊون ڪيون، تن کي غافلو ننڊ جي حالت ۾ ئي ڇڏي ويو. (جو طالب ننڊ جو شائق آهي، تنهنکي هادي يا رهنما ڇڏيو وڃي.)

§جي محبوب جي در وٽ وڃي ٻهن ته جيڪر سندس سرهو پڏاين.

‡خطا توکان ٿي، قصوروار ڪچين کي ٿي ڪرين!

†زبان سان يا وقت سارو پاڪي بانهي سڏايو، سڄڻون راتيون ولين ننڊن ۾ ڪاٽيندي.

سر ڪوهياري - داستان پهرئين جو سار

شاهه صاحب سسئيءَ کي عتاب ڏيندي چوي ٿو: ”تون رات جو ڏرو به نه جاڳيينءَ ۽ رڳي ننڊ ڪيءِ. هاڻي اُٿي پنهونءَ جي ڳولا ۾ پؤ، جو نه سگهه وارن کي وهڻ نه جڳائي“.
’ليل نه جاڳيينءَ لڪ سيئين، ڪلهي ننڊ ڪياءِ!
قرب ٿي پهچ قريب کي، اِجلاس تو نه جڳاءِ.‘
”بستري تي پير ڏگها ڪري سمهي پوڻ، عاشقن جو ڪم ناهي. تون مون وانگر منهن ويڙهي سمهي پيئينءَ ۽ پوءِ ڏوهه ڪيچين کي ٿي ڏين! پاڻکي ٻانهي ڪوٺائي، سڄيون راتيون ننڊون ٿي ڪرين!“
’ٻانهي ڇانيو ٻاڻ، ٿي سڄيون راتيون سمهين!‘
اِنسان کي جڳائي ته رات جو جاڳي، پنهنجي رب سان اوري، نه ته پاڻکي ٻانهو نه چوائي. جي پير ڊگها ڪري، سوڙ ۾ سمهي، تنکي سات سنيهي ڇڏي ويو.

داستان پهريون

١
ڏونگرا! تون ڏاڍو، ڏاڍا! ڏاڍايون[١] ڪرين،
مون تن اندر ليڪن وهين، جن ونءَ وڃي وايو،
اي ڪرم جو ڪايو، ناتو پٿر[٣] کير پند[٢] ڪري؟*

٢
ڏونگرا! ڏک سنداءِ، پرينءَ ڳڌجان نه چوان،
پنيءَ[٥] تئين پوارئون،[٦] پيا ونگا[٧] ور سنداءِ،§
چڳي ڪان ڪياءِ، پير وڃايءِ پرينءَ جو.§

٣
ڏونگرا! ڏس پرين جو، قاف![٨] نه ڏئين ڪو؟
قطاريا ڪالهه ويا، توڏا ونان تو؟
هوت مٺيءَ جو هو، ڪو ساڃُ اٿهيءَ سات ۾؟

٤
ڏونگرا! ڏس پرين جو، قاف! نه ڏئين ڪل؟[٩]
قطاريا ڪالهه ويا، توڏا[١٠] توهين جهل؟[١١]
سٽي هوت هڪل، مان ٻڏي باروچو وري!

٥
ڏونگرا! ڏوراپو، پهريون چوندي پرينءَ کي:
”پهڻ پير پٿون ڪيا، ڙيون ڇيون لو،
رحم نه پيءِ روح ۾، قدر مهنجو ڪو“
واڪو ڪنديس: ”وو امون سين جبل توجاڙون ڪري!“

Gul Hayat Institute

١- سختيون، جنيون ٢- قسمت، تقدير ٣- ڪشش، ڇڪ ۴- پٿرن ۾، پهاڙن ۾ ٥- اسر جو، پرڀات جو ٦- خوفناڪ، پوائتو ٧- ڏنگا، پيچدار ٨- جبل، پهاڙ ٩- خبر، سڌ ١٠- ٿڌهنجي ١١- پرسان، وٺان.
*هي تقدير يا ورڏاتا جو کيل آهي، نه ته پهاڙن ۾ جيڪر کير پند ڪري؟
§اي جبل! پرڀات جو پوائتو روپ ٿو وٺين ۽ پيو ته ٿڌهنجا وروڪڙ نهايت اڙانگا آهن. اِها چڱي نه ڪيءِ جو پنهونءَ جي پيرن جا نشان به گم ڪري ڇڏيءِ.

٦
ڏُونگرا! مُون نہ ڏُکوءِ، آئُون اَڳِ ڏُکوئي آهيان،
سارِيان ڪونہ سُکوءِ، سُورُ گهٽيئي سَنيِران.*

٧
ڏُونگرا! ڏُکوئِن ڪي، دِلاسا ڏِجَن،
گهڻو پُڇجي تِن کي، جن وٽان هوت وڃن،
توُن ڪيئن سندا تن، پهڻا! پيرَ ڏُکوئيين؟

٨
ڏُونگرا! ڏُکَ پَئِي، ڪَيم تو سين ڳالهڙي،
پاٽا آئُون مُئِي، سُورُ سُٺائي پِرينءَ جو!

٩
ڏُونگرا! مُون سين رو، ڪَڍِي پارَ پُنهونءَ جا،
سَڄڻُ هوم هيڪڙو، وِيو ڦوڙائي سو،
ڪنهنکي ڏِيان ڏوهُ؟ مون سين اِرادي اِئن ڪيو!§

١٠
ڏُونگرا! ڏُکوئيوُن، تو ۾ اورڻَ آئيوُن،
جي اَچِن ڦوڙائيوُن، ڏِجن دِلاسا تن کي.

١١
ڏُونگرا! ڏُکوئِن ڪي، ڳِلُ نہ سُڪا ڳوڙها،
هوُ جي پهڻَ پَٻَ جا، سي پُڇِي ٿِيا پورا،
ڪُونڌَرَ جا ڳوڙا، وڃن جانِ جُدا ڪيو!

١٢
ڏُونگرا! ڏيهاڻِي، پاڻُ مٿان تو گهوريان،
تو مَنجهہ رهاڻِي، سَدا پاروچن جي.

١٣
ڪي جي ڪَڍيا پارَ، ڏُکيءَ ڏُونگر پاڻَ ۾،
سُٺِي سا تنوارَ، مِرُون پِيا ماٺِري.

١٤
ڏُونگر پوئنين ڪِين، سَڄڻَ ميڙوُن ڏونگرين،‡
هَڙا سيڻُ سُڏين، ڪِين لَهَندِينءَ ڪي پِيا.

١٥
ٻَئِي وينا رُوَن، ڏُکي ڏُونگر پاڻَ ۾،
ڪنهنکي ڪِينَ چَون، مَنجهن جو پرينءَ.

١٦
اَڄُ پڻ وينو روءِ، ڏُکي ڏُونگرُ پاڻَ ۾،
ڪُرهياري جو ڪوءِ، اَچِي سُورُ اُڌميو.

١٧
ڏُونگرَ نہ پيليءِ، ڏِجي پَن پيلين ري،†

١- لنهنجو سک ٢- جدائي ڪري، فراق يا وڇوڙو ڏيئي ٣- سور يا درد سلڻ ٤- فراق جون ماريل ٥- ڳلن تان ٦- پرزا پرزا، رليون رليون ٧- غم، درد ٨- لشڪر، انبوهہ ٩- رهاڻ ١٠- ڏک يا درد ۾ ١١- زمين لاءِ ١٢- ڪلا ڪيلا ١٣- سنتوشي، صابري ١٤- محبت، نيڻهن ١٥- جاڳيو، اسريو.

*اي ڏونگرا! تو وٽان ڪوبہ سک نہ سنيِران. البت لنهنجا ڏک گهٽيئي ياد اٿم.

§مان ڪنهنکي قصور ڏيان؟ اهو سڀ مونسان قسمت ڪيو آهي.

‡جبل، زمين لاءِ ڪيلا آهن (جئن قرآن شريف فرمائي ٿو)، پر محبوب خود جبلن لاءِ بہ وڏا ڪيلا آهن. (محبوب يعني ڏاڍي وڏن جبلن کي هڪ هنڌ قايم رکيو بيٺو آهي.)

†پهاڙن جو پند ڪجي، نہ ساڻي ساڻ ڪجن، نہ نہ اهو پند ٿي گهوريو.

Gul Hayat Institute

ڪانَ ڇُانَدي چڙهن، ساڻُس سَهيلي،
چوٽيون[1] چنبيلي[2]، جتي تتي جهاڳي[3] اکتي.*

١٨

تَنهي ڪَندين ڪوهُ؟ ڏونگرَ! ڏکوئِن کي،
تون جي ڀُورا ڀَپ جا، نه لِڳَ، مُنهنجا لوهُ،
ڪَنهنجو ڪونهي ڏوهُ، اَمرُ[4] مون سين ائين ڪيو.

١٩

جتي جتي ڪَڪَر اڀَ ۾، تتي تتي ڏونگرَ ڏيٺِ[5]،
مون تان نهين هيٺ، پيرُ نهاريو پرينءَ جو.

٢٠

ائين رَهِيَس راهَ ۾، اهينئين هَمتَ هٽي،
وِيا خيالَ ڪَٽي، ماءَ! مُنهنجو جِندڙو.

٢١

ماءَ! مُنهنجو جِندڙو، ڪَيو خيالَن،
ڪوڙن ڪذابن[6]، ڏاگهن ڏڏي آهيان.

§٢٢

ٻَڙي! نه ٻيلي گهٽا، ساٿي ٻچي سُکُ،
رَفاقتَ[7] رُڃُن[8] ۾، ڏونگرَ ڪاري ڏُکُ،
آريءَ جو اَهُڪُ[9]، مون رَهنما[10] راهَ ٿيو.

وائي

آهِيان جن سَندي، ڙي! اڙي! مِيان!
مون کي تان سي نه ڇڏيندا هوتا.

پرچائيندس[11] پنهونءَ کي، آئون ڏچيءَ پاٽي گندي،
وڃي آهيان وات ۾، آهيان آسَروندي[12]،
پرينءَ پڇاڻا هنڌين، آئون رتي[13] تان نه رهندي،
ڪَرمَ[14] ساڻ ڪَريمَ[15] جي، آئون پرينءَ ملندي.

سر ڪوهياري - داستان ٻئي جو سار

سسئي ڏونگر کي سندس ڏاڍاين ۽ ڏنگاين تي ڏوراپا ڏيئي ٿي ۽ ساڳئي وقت ڪانئس پنهونءَ جون پڇائون به پيئي ڪري. ڏونگر جو پنڌ پوائتو آهي؛ ۽ سواءِ ڪنهن رفيق جي، رڃون جهاڳڻ، هڪ نهايت ڪٺن ڪم آهي. پٿرن تي پنڌ ڪري، سسئيءَ جا پير پٿون ٿي پيا آهن. جبل جي ساڻس جاڙون ڪيون آهن، تن جي شڪايت پنهونءَ سان ٿي ڪندي. حال نه ڀاڙن کي ٿي ورلي دلاسن ۽ دلدارين لاءِ آڙيون ڪندي. ڏونگر کيس اِنهيءَ ڪري مٺو آهي، جو پنهون پنهنجي قطار سان اُنهي لڪن مان لنگهيو هو:

"تو منجهه رهاڻي، سدا ٻاروچن جي."

نيٺ ڏونگر به سندس ورلاپ ٻڌي جهڄي ٿو پوي ۽ ساڻس گڏ روڄ ٿو ڪري:

"ٻئي وينا رئن، ڏکي ڏونگر پاڻ ۾."

١- جبلن جون چوٽيون ٢- ٻانهي، گولي ٣- پار پيئي، نڪتي ٤- خدائي اَمر، ايشوري حڪم ٥- واقفيت، سڃاڻپ ٦- ڪوڙن، دغاباز ن ٧- دوستي، واقفيت ٨- ڪرائي ٩- رنج، اَهنج ١٠ رهبر، سونهون ١١- پرچائيندس ١٢- آسائتي ١٣- ذرو، ڪڻ ١٤- مهر، نوازش ١٥- ٻاجهاري ذاتِ.

*هيءَ ٻانهي، جتي تتي جبلن جون چوٽيون جهاڳي پار پيئي.

§ٻڙي! ساٿي نه گهٽيئي، پر اُهي سک چاهيندڙ آهن. سڃ ۾، سور ۾، ڏونگر سان سڃاڻپ ٿو ڪرائي. آريءَ جو عشق (درد) مون لاءِ هن راهه ۾ سونهون ٿيو آهي.

داستان ٽيون

١

رويو وينئي راڄ[2]، اَمڙ[1]! اوريان نِڪُري،
لاٿو مون ڏيهه وٽان سان، لاڳاپو ۽ لاڄ،
ڏونگر سي ڏوريندي، جن اندر پري آڳ،
هوتاڻي! هن ماڳ، مون کي ڇڏِ مَ ڇپرين.
توهين لءِ ڪاڻي، ڏکي ڏوري ڏونگرين.

٢

مون کي ڇڏِ مَ ڇپرين، همت، هوتاڻي! هاڻ،
اوڏي مُندَ اَنِ کي، اَللهَ ڪارڻ آڻ،
پورهيو ڪنديس پاڻ، اَڳيان آريچن جي.

٣

مون کي ڇڏِ مَ ڇپرين، هوتاڻي! هن هنڌ،
تو سين پوندِيس پنڌ، ڏينديس ڀاهه پنهور کي.

٤

مون کي ڇڏِ مَ ڇپرين، هاڻڪ[3] هوتاڻي!

٥*

مون کي ڇڏِ مَ ڇپرين، پوءِ رهائيس 'پاڻ[3]'،
جي پُلايون پاڻ[5]، تن کي رَس، رَسيلا[6]! راهه ۾.

٦

سُتي پون ڇرڪ، آيل! پاروچن جا،
وَم[7] وهائي[8]، ووءِ! ڙي! ڪوهياري ڪرڪ[9]§
ڏرُ[10] ڏوٽيو[11] تنهن ڏڪ، جڏيءَ جگر نه ٿئي!§

٧

سُتي پون ڇرڪ، آيلَ! پاروچن جا،
پنهونءَ جي پيڪان[12] جون، راسيون[13] منجهان رُڪ،‡
هَنيم هوت ڪرڪ، اوچان[14]، لوهه نه نڪري.

٨

جيهي جي ليهي[15]، نه ٻه پانهي پاروچن جي،

١- رڙ، روج ڪر ٢- گهر ۾، جهوپڙي ۾ ٣- حاذق، ماهر ٤- همت، خودي ٥- خوديءَ، مغروريءَ ٦- وسيل، رس ڀريا ٧- مکيه عضوي لي (جئن نه دل، جگر، جيري، ڦڦڙ لي) ٨- زور سان هنئي ٩- تير، پاڻ ١٠- بدن ١١- لوڏي ڇڏيو ١٢- تير، کان ١٣- ڇهنبون، نوڪون ١٤- پاڻ ڀڃاڙيان ١٥- جهڙي جي تهڙي.

*مون کي خوديءَ پوئتي رهائي ڇڏيو آهي؛ تون مون کي ڇپر ۾ نه ڇڏ. اي دلبر! جن کي خوديءَ گمراهه ڪيو آهي، تن کي اچي رس!

§ اَلا! ڪوهياري منهنجي دل، جگر، جيري يا ڦڦڙ لي نهايت زور سان تير هنيو. انهيءَ ضرب منهنجي ساري سرير کي اوڏيو آهي. هاڻ هن جڏيءَ جو وڌيڪ جگر نه ٿيندو.

‡ پنهونءَ جي تيرن جون نوڪون، رڪ مان ٺهيل آهن. (يعني نهايت سخت ۽ گهائيندڙ آهن.)

Gul Hayat Institute

حُجَتَ هوتَ پُنهونءَ سين[1]، مُون ڪَميڻيءَ ڪيهي؟
اَصْلِ آريءَ ڄامَ جي، پَليءِ آئُون پيٺي؛
هُوءَ جا پاڻين پيرَ ۾، تنهن جُٺيءَ[2] نه جيهي،
وِساري ويهي، تن ڪيچِينِ کي ڪيئَن رَهان؟

٩

هُٺي، جي نه هُٺي؛ تَهِ به ٻانهي ٻاروچَنِ جي،
اِنَ سَڱَ[3] مُقابِلِ سَسُئي، سَندَنِ تي سُئي[4]،
هُنِ تان لَڄَ[5] لُٿِي[6]، هِنَ جو هَلَڻَ هوتَ ڏي.*

١٠

ڪَنيزَڪَ[7] ڪيچِينِ جي، ٻانهي، ٻانَهوٽِي[8]؛
ٻُٺِي ٻاروچي هَٿَ ۾، چَڱِنِ سِرِ چوٽي[9]،
ٻانيڻِ کي موٽي، پاٿهي پُڇندو پَبَ ڏٺي.

١١

ڪَنيزَڪَ ڪيچِينِ جي، ٻانَهوٽِي، ٻانِهي؛
سي ڪيئَن وَڃَنِ وِسِري، جي جيءَ اَندرِ جاني؟
اَڱَڻِ[10] اَماني، شالَ ڪيچِينِ جي ڪا مَرِ ٿِئي!§

وائي

مُون کي نِيندا ساڻُ، ٻاروچا ٻاجهَ پِئي، اَلو! اَلو!
ڏِيندا مُون ڏُکيءَ کي، اَللهَ لَڳِ، اُهڃاڻُ[11]،
لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ[12]، پِرِيِنِ ڇيو پاڻُ،
اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُالذُّنُوْبَ جَمِيْعًا[13]، سَچو اِهي پِرِياڻُ[14]،
اَدِيُون! عَبْدُاللّطِيفُ چَئي، اِهڙو آهي اَڱِراڻُ.

سر ڪوهياري - داستان نائين جو سار

جن جي اَندر ۾ عشق جي آگ ٻري، سي ئي ڏُونگر ڏوريِن. سسئيءَ کي ڇپر ۾ سورين ڏُک ڏسڻا پيا آهن. اِنهيءَ ڪري آرياڻيءَ کي سڏن تي سڏ ڪري، ليلائي پيئي چوي ته ”اي هوت! مون کي هيئن هيڪلو ڇڏي نه وڃ. مون کي پنهنجي خوديءَ ئي بيراهه ڪيو آهي؛ پر تنهنجي دلبري ۽ رهبريءَ سان ئي پار پونديس. هاڻ اَچي مونکي رس“:

”مُون کي ڇڏ ۾ ڇپرين، پوءِ رهايس ’پاڻ‘، جي پلايُون پاڻ، تن کي رس رسيلا! راهه ۾.“ سسئيءَ کي پنهونءَ جو لوهه ڪان ئي تکو تير لڳو آهي. پاڻ هڪ خسيس ٻانهي آهي، جنهنجي چوٽي به ٻاروچي جي هٿ ۾ آهي. طالب کي به جڳائي ته پاڻ کي نيست ۽ نابود ڪري ۽ سسئيءَ واڱون پنهنجي هاديءَ جي حوالي ڪري. پوءِ ”نيندا ساڻ، ٻاروچا ٻاجهه پئي.“

١- کهڙي ٢- جهڙي ٣- ڪارڻ، جي لحاظ کان ٤- ٻڌڻ ۾ آئي ٥- ڙال، شرم ٦- وڃي، ڇڏي ٧- ٻانهي، گولي ٨- خسيس ٻانهي ٩- ٻُٺي چڱون ١٠- بي عزت، بي آبرو ١١- نشان، ڏس ١٢- ڌڻيءَ جي ٻاجهه مان اميد نه لاهيو (قرآن شريف) ١٣- تحقيق، الله مڙيئي خطائون معاف ڪري ٿو (قرآن شريف) ١٤- نشان، ڏس.

*هُنن (پنهونءَ) پنهنجي لڄ يا ڙال ڇڏي ڏني؛ هن (سسئيءَ) جو پند پنهونءَ ڏانهن آهي.

§شل ڪا (ڪو طالب) ڪيچين (روحاني سردارن) جي اَڱڻ (ڪچهريءَ) ۾ بي آبرو نه ٿئي.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

ڳائُو [1] نہ وائُو [2]؛ اَديُون! آرِيڄَنِ جو،
لَنگهي ٻَپُ ٻَرِي ٿِيا، ڇَڏي رِڻُ، رائُو؛
ڏيئي ڦوڙائو [3] وِيا ويچاريءَ سُورِنِ.

٢

ڳائي [4]، نہ وائي [5]؛ اَديُون! آرِيڄَنِ جي،
ڪنهن پِرِ [6] کهي لَنگهيان، جَبَلَ [7] جهاجهائي؟*
جيڪُسِ [8] واجهائي، هاٿي مَرَنديَسِ هوتَ لَءِ!

٣

هَلَڻُ سَهان نہ هوتَ جو، وَڇَڻُ آئُون گهوريان،
هُونِ هَميشَہَ هِتَهِين، تہ ڏُونگَرُ ڪوهُ [9] ڏوريان؟
اَکِيُنِ سان اوريان، ٻَسان شالَ پُنهونءَ کي!

٤

هَلَڻُ سَهان نہ هوتَ جو، وَڇَڻُ مُون نہ وَسِ،
اَللهَ! آرِيڄَنِ جي، گولي ميڙِئين گَسِ،
رِڙين، پُنهوارَ! تو ٻَڇان، ڏُونگَرِيا! مُون ڏَسِ،
اَکِيُنِ جي آرَسِ [10]، مُنڊَ جيهائي [11] جوڙَ [12] ڪِي!§

٥

هَلَڻُ سَهان نہ هوتَ جو، وَڇَڻُ مَ [13] وارِيو،
رَهو راتِ پَنيورَ ۾، گهَڙِي هِتِ گهارِيو،
مَعذُورِ مَ مارِيو، سِڪي جنهن سَگَ ڪِيو.

٦

مُون کي جنين مارِيو، آن [14] کي گَڏِيا سي؟
تَنَ ۾ طاقَتَ ناهِ ڪا، اَدا! اُنين ري،
سُورُ سَلَئِمِ [15] تي [16]، جيلان [17] ڳالهِ ٻُري ٿئي.‡

٧

مُون کي جنين مارِيو، سُڄاڻَمِ سيئي،
پُنهونءَ ٻيڪانَ [18] ٻڇَنديا [19]، پلَنِ [20] تان پيئي،†
ويڄئُون [21] ويئي، تي وَهيٺي سَڄَٽين.

٨

مُون کي جنين مارِيو، سُڄاڻَمِ پاڻا،

١- ڳالهه، ذڪر ٢- وائي، بيان ٣- فراق، جدائي ۴ ۽ ٥- ڳالهه ٻولهه، خبر چار ٦- ڪهڙي طرح يا نموني ٧- جبلن جي جهڄهي يا لنبي قطار ٨- شايد ٩- ڇو، ڪهڙي ڪارڻ ١٠- آلس، غفلت ١١- ههڙي، هيڏي ١٢- جٺ، تعدي ١٣- وائي نہ ورايو ١۴- اوهانکي ١٥- سليم، اوريم ١٦- انهيءَ ڪري ١٧- جنهن صورت ۾ ١٨ تير، ڪان ١٩- وسايا ٢٠- اکين جي تارن ٢١- ويڄن يا طبيبن کان.

*مان جبلن جي هيڏي وڏي قطار ڪهڙيءَ طرح لنگهي پار پوان؟

§اکين جي غفلت (ننڊ) هن زال سان هيڏي جٺ ڪئي!

‡پنهنجا سور يا ڏک انهيءَ ڪري سليم، جو ڳالهه ٻري (نہ برداشت ڪرڻ جهڙي) ٿي وئي.

†پنهونءَ پنهنجي ٻنهي چشمن مان مونتي باڻ وسايا.

لوهُوَ[1] لَگَنِ ناهِ ڪِي، سَندَ مَڙئي ساڻا،
داروَن[2] جا داڻا، ڏِنَمِ هوتَ هَٿَنِ سين.

٩

ڀَرَڪو[3] پُنهونءَ جو، ڪي چانئين[4]، ڪي اُسَ،
قَرِيباڻي[5] ڪُسَ[6]، آهي ڪَرَ[7] ڀَڪَرَڙي!*

١٠

ڀَرَڪو پُنهونءَ جو، سَهائي[8]، سياهُ[9]؛§
مُنهَن ڏيئي مُون آئيو، رَنگارَنگي راهُ[10]،
ڀَهرِين ڏِيندا پاهُ[11]، پوءِ رَڱِيندا رَڱَ ۾.

١١

ڀَرَڪو پُنهونءَ جو، جهَڙَ جَهَن جهالا[12] ڏِئي،
آئُون لنهن آريءَ کي، وَنيو راهَ، رُئان گهڻو.

١٢

ڀَرَڪو پُنهونءَ جو، رُڳيائي راحَتَ،
پانئيان ڏِينهُن پَوارَئون[13]، ساڃَنَ لاءِ صِحَتَ،‡
مِنِي مُصِيبَتَ، آهي آريءَ جامَ جي.

وائي

باروچي ساڻُ، ٻَڙي! اي جيڏِيُون!
هيڪَرَ تِيان[14] هيڪاندي.
چَڙهي نہ سَگهان چوٽِيُن، يارَ بِنا، دِلِ ماندي!
ڀَهچائيجِ پُنهونءَ کي، هِيَ پيادَڙي، پاندي!
پيمَرُ! هن پَنيورَ ۾، آئُون اِرادي آندي،
پورِهيَتَ پُنهونءَ جام جي، باندِيُن[15] جي باندي،
ڪَرَمَ ساڻُ ڪَرِيمَ جي، ڪيچي ٽِيندَمِ ڪاندي.

سر ڪوهياري - داستان چوٿين جو سار

سسئيءَ کي سيج ۾ پنهونءَ جو ڪوبہ پرو نہ ٿو پوي. پنهون کيس پنهنجي چشمن جي پيڪانن سان نسورو چيري ويو آهي. هوءَ هاڻ بنهہ بيحال آهي ۽ ويڄن جي هٿن کان بہ ويئي پيئي آهي. سندس دارون دوست وس آهي، جنهن دارن ٿن ۾ طاقت نہ آئس. "پنهونءَ پيڪان پچبد يا، ٻلن لسان بيٺي، ويڄڻئُون ويئي، تي وهيڻي سڄڻين." پنهونءَ کيس ڀڪريءَ وانگر ڪٺو آهي. هو کيس پنهنجو حسن ۽ جمال ڏيکاري، پوءِ چيرن ۾ پاڻ ڇپائي ويو آهي. پنهونءَ ڀڄاڻا، سسئيءَ جو حال هي وڃي رهيو آهي: "لوهُو لگن ناه ڪي، سند مڙيئي ساڻا." روحاني رهبر بہ طالب کي ڀهرين ڪاڙهي ۽ ڀڃائي، پوءِ نوازيندو آهي. "ڀهرين ڏيندا پاه، پوءِ رڱيندا رڱ ۾."

١- رت، خون ٢- علاج، ڀڪيءَ ٣- عڪس، تجلو ۴- ڇانو ۵- محبوباڻي ٦- قتلام، ڪوس ٧- جڻ ٨- چانڊني ٩- اونداهي ١٠- طريقت جي وات، طريقو ١١- تيزاب (ميل ڪڍڻ لاءِ)، لسو ١٢- تجلا، چمڪاٽ ١٣- پوائتو، خوفناڪ ١۴- واصل ١۵- قيدين.
*معشوقاڻو ڪوس جڻ ڪنهن ٻڪر ڏي هليو اچي. (جڻ ويچاري سسئي ڪا ٻڪري آهي!)
§پنهونءَ جي عڪس ۾ ڪڏهن چمڪ آهي تہ ڪڏهن اونداهي.
‡محب جي صدقي، ڏکيو ڏينهن بہ صحت ڪري ٿي سمجهان.

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

۱

رءِ قَرِيبَن قوُتُ ڪين، ويٺِي وِرَهَ چران،*

لَنَ عَذابان اَڳهين، ماڌَرِ! جو نہ مَران؟

اَديُوَن! جو نہ اوهان، سو مان سوُرُ سَرِيُوَن!

۲

رءِ قَرِيبَن قوُتُ ڪين، وِرَهَ چران ويٺِي،

بانيِڻ کي بَروچَ ري، ٿي ڏُکَنِ سين ڏيٺي،

تو ڀُڄاڻا سُپرين، آئُون سوُرَنِ سانيِيٺي،

جا مَرِضَن مَريٺي، سا، سَرِيُوَن! ڪِيئَن سگهي ٿِي؟

۳

سَرِيُوَن! ڪِيئَن سگهي ٿِي؟ وِيڙهي جا وِرهَن،

چِٽُ جهنجهو چوُرُ ڪين، ڏُکويو ڏُکَنِ،

ڀُڄاڻا پِرين، اَديُوَن! اَگهي آهيان.

۴

اَديُوَن! اَگهي آهيان، پِرِين ڀُڄاڻا،

سي ڪوهيارا ڪيڏِ ويا، ساڄَن سيباڻا؟

جي سَسُئيءَ سيباڻا، سي وِچي ڪيچ قَرارِيا.§

۵

حَقيقَتَ هِنَ حالَ جي، جي ظاهِرُ ڪِريان ڏ رِي،

اَگي مانِ مِروُئَنِ کي، ڏُونگَرَ ڀِرَنِ ڏ رِي،

وَڄَنِ وَڻَ ٻَرِي، اوپَرِ اُپري ڪينَ ڪي.

۶‡

حَقيقَتَ هِنَ حالَ جي، جي ظاهِرُ ڪِريان زبانَ،

اَگي مانِ مِروُئَنِ کي، رَسي سوُرُ شَبانَ،

ٽاڪَرِ ٽڪي ڪانَ، جَبَلُ سَپِ جَلِي وَڃي.

۷

جي حَبَ نہ هَلَڪُ سَگيا، سي جَڏا ميڙِ جَليلَ!

لَنگهائي، لَطيفُ چئي، نِجَنِ ڪيچ قَليلَ،

وِساري، وَسيلَ! مَتان مارَڳِ ڇَڏئين!

Gul Hayat Institute

۱- محبوبن، سڄڻن ۲- برهہ، درد ۳- عذاب کان، درد کان ۴- واقفيت، سڃاڻپ ۵- وڙهجي يا وڪوڙجي وڃڻ ۶- نهوڙي ۷- ڪيڏانهن ۸- وڻيا، پسند پيا (يعني محبوب) ۹- پسن، حيوانن ۱۰- وڻڪار، ساوڪ ۱۱- ڏنار ۱۲- ٽڪري ۱۳- ملاء ۱۴- اي شان وارا، اي جلال وارا (ڏٽي) ۱۵- وٺي وڃن ۱۶- ٿورا، اُٺهورا ۱۷- وسيلا، آڌار.

*محبوبن کان سواءِ، مان درد کي ئي پنهنجي خوراڪ ڪري ويٺي آهيان.

§جي سسئيءَ کي وڻيا، سي وڃي ڪيچ ۾ آرامي يا ٺائيڪا ٿيا.

‡جي زبان سان هن حال (پنهنجي برهہ جي باهہ) جو سچو داستان ويهي ڪريان تہ هوند مرن کي هميشہ واري سن وٺي وڃي ۽ ڏنار کي درد نهوڙي ڇڏي. جبل جيڪر جلي خاڪ ٿي وڃن ۽ پهاڙن جي ذات هوند قائم نہ رهي.

٨

سارِيان ٿي سَبيلَ[1]، پُرِ ٿَڪصيرون[2] پاڻَ ڏي،
مَتان مون کي ڇڏئين، آري جامَ اَصيلَ[3]!
وَرُ، وِلَهنِ[4] جا وَسيلَ! رَسُ، رَهبَرَ! راهَ ۾.

٩

اَڇيو اَڇيو چَوَنِ: "وِهُ[5]، وِيا تان گهوريا،"
سَرَليُنِ سانگُ سُکَنِ سين، مون جمَن رَتُ نه رُونِ،
اوُ مرُ وِينيوُن هُونِ[6]، مون ساگائو سوُرَ ٿيا.

١٠

سَرَليوُن[7] سوُرانِنِ جي، ڪوهُ تيون ٿِڙَ[8] پَوَنِ؟*
گهاءُ نه لَڳَنِ گهٽَ[9] جو، رِيا مان تيوُن رُونِ،
چيتارِيو[10] نه چَوَنِ، پارَ مُنهنجي پِرينءَ تان.

١١

اَڻَ ڏُکوئيوُن ڏُکَنِ جي، ڪوهُ تيوُن ٿِڙَ پَوَنِ؟
ناهِ اورائو[11] اُنِ کي، ليوُن لوکَ رِياڻوُن[12] رُونِ،§
پَنڌَ پيڙِيوُن[13] هُونِ[14]، پارَ ٽنين جا پَڌرا.

وائي

ٽوٽي نينِ، نه نينِ؛ آلو! مِيان! آئوُن اُنِين جي آهِيان،
ڏورو هِنَ ضَعيفَ سين، ڪاملَ ڪوهُ ڪَرينِ؟
جَتَ[15] پنهنجي جوءِ ۾، جانبَ مانَ جَتينِ!
پَکَ[17] پَڌمنڻان[16] اُگِري، سُرڪي مانَ سَڄِينِ!
پانهي پروچا پانهنجي، سِڱُر[18] مانَ سَڏينِ،
پيرين آئوُن نه پُڄَٽِي[19]، ڪَرَهَلَ هوءَ نه جهلينِ،
اَدِيوُن! عَبدُالّلطيفُ چئي، نيڻهُن نِباهِيو نينِ.

سر ڪوهياري - داستان پنجين جو سار

پنهونءَ کان سواءِ، سسئيءَ لاءِ درد يا وره ٿي قوت آهي. پرينءَ پڄاڻا، هوءَ ڏکن ۾ ورلل آهي ۽ ڪيس وري صحت حاصل ٿيڻي ناهي. جا عشق جي اَگهي، سا ڪئن سگهي ٿئي؟ "جا مرض مريئي، سا، سرليوُن! ڪئن سگهي ٿئي؟" سندس دل ۾ اُها ٻره جي باه آهي، جنهنجي صرف هڪ ئي چڻگ جيڪر سمورا جبل ۽ وڻ ٽڻ جلائي ڀسم ڪري ڇڏي. مرون جيڪر لهسجي مري وڃن ۽ ڏاڙهن ڪي جهوري وڃي. نه وري پوءِ جيڪر ڪا ٽاڪر ٽڪي، نه ڪا اوير اُيري. سندس سرلين ڪي وڇوڙي جو گهاءُ گهٽ ۾ نه لڳو آهي. جي هوُ روئن ٿيون ته به مڪر ڪري. جنکي درد ناهي، تنکي روڄ ڪهڙو! جن جي دل گهايل آهي، تنجا ورلاپ ئي پڌرا.
"پنڌ پيڙيوُن هون، پار ٽنين جا پڌرا."

١. گهٽيون ٢- اوڻايون، عيب ٣- اَصل خاندان وارا، اعليٰ نسل وارا ۴- مسڪين يا نماڻين استرين ٥- ويهه ٦- سنگي، ساٿي ٧- سورائتين، ماتم ڪندڙ استرين ٨- ماتم لاءِ وڇاڻو يا ٽوٽري ٩- ٺڳي، دولاب ١٠- ڌيان ڏيئي ١١- روڄ، رودن ١٢- ريا يا ٺڳيءَ مان ١٣- واريون ١۴- ورلاپ، اوسار ١٥- ٽرسن ١٦- پڌمن کان ١٧- پيارين ١٨- پاسي، راهه ١٩- اُٺ (ڪرها).
*سرليون، سورائتين ۽ ٽوٽريءَ ڏي ڇو وهن؟ (جنکي درد ناهي، سي ڇو روڄ ڪن؟)
§ اُنهنکي ماتم ناهي، پر جهان اَڳيان ڪوڙو ٿيون روئن. جيڪي پنڌ واريون آهن، تنجا ورلاپ ئي پڌرا.

داستان ڇھون

١

ڪنھن پر ڳالھائڻ پرينءَ کي؟ روئي نہ جاڻان،
مٿي ڪيو ڪَنڌُن[١]، ھنجن[٢] ھاڙا[٣] ھنئرا.

٢

ڪنھن پر ڳالھائڻ پرينءَ کي؟ اندر[٤] ناھ اساٽ،
لوھوڪا[٥] لڪن ۾، ويري[٦] مٿي واٽ،
ڇپر ۾ ڇونڇاٽ[٧]، ڏنم ڏکوين جا.

٣

ڪنھن پر ڳالھائڻ پرينءَ کي؟ پڌرا[٨] ناھ پچار[٩]،
اندر تي آھون ڪريان، ڪاٽي[١٠] منجھہ خمار،
گريي[١١] جي گفتار، ٻيءَ پت[١٢] باروچن ۾.

٤

ڪنھن پر ڳالھائڻ پرينءَ کي؟ پار نہ جاڻان پند،
ڪيچين ڪارڻ ڪنڌ، نايو[١٣] تي، نعرو ھڻان.

٥

ڪنھن پر ڳالھائڻ پرينءَ کي؟ پار نہ جاڻان پير،
پنڌ مون پيڙو[١٤] ٿيو، سورن لايو سير[١٥]،
آريءَ لاءِ اليل[١٦]، رقص[١٧] پاڳي[١٨] رن جي.

٦

ڪنھن پر ڳالھائڻ پرينءَ کي؟ رنڌ[١٩] مون رياءِ،
ٻرن منجھہ ٻڪاءِ[٢٠]، ٻيءَ پت ٻڌم، جيڏيون!

٧

سڄ وسندي ان کي، جوش جلايا جي،
طالب جي تحقيق[٢١] جا، نينھن[٢٢] تنين وت[٢٣] ني،*
ٻيڏي پسي ٿي، ھو تان آھي ھيڪڙو.

٨

ٻيون ڏيٺي ٻن کي، ھلج پاسي ھيڪ[٢٤]،
ور نہ سھي ويڪ[٢٥]، ٿون، ٻيڏي! ٿڻايون[٢٦] ڪرين.

٩

اجا[٢٧] ٿون اوات[٢٨]، واڻان پاسي ويسري[٢٩]،
سونھين[٣٠] تي سوات[٣١]، نہ منجھان دل دگ، لھين.

§١٠

ٻانھين، پسي[٣٢] پٻ[٣٣]، متان ڪا، منڌ! ڏٿين،
اڳيان[٣٤] ڪوم ڪپ[٣٥]، اي قالي[٣٦] آڏو ڪيچ کي.

١١

ڏاڍي لڪ[٣٧] لڪن جي، پٽن پوءِ[٣٨] پڄاءِ،
ڇپر ڪوسو واءِ، ھريا[٣٩] تو نيڻ ڪيا.

Gul Hayat Institute

١- گھمان ٢- لڙڪن ٣- وارا ٤- اڪير ٥- لوھيڙي جا وڻ، گھاٽو ۽ ڇپريندڙ گاھ ٦- دشمن ٧- سوساٽ، سڏڪا ٨- سوز کي ٩- ظاھر ڪرڻ جو نوع ١٠- سڙيل ١١- رودن ١٢- نموني ١٣- نوائي، نمائي ١٤- ويجھو، حوالي ١٥- وات ١٦- چال ١٧- ناچ ١٨- قسمت ۾ ١٩- دولاب ٢٠- رودن ٢١- گولائو ٢٢- سچ ٢٣- وني وچ ٢٤- ھڪ ٢٥- ويڇو ٢٦- ٽيڻ جون وايون ٢٧- گمراھ ٢٨- روحاني وات ڪان ٢٩- غافل ٣٠- واقف ٣١- سنئين وات ٣٢- پوئتي ٣٣- پٻ جبل ٣٤- ڪيباءِ ٣٥- ڪنب، ٻچ ٣٦- قالين، گلم ٣٧- پوي ٣٨- گرمي، پچڻ ٣٩- آلا ٿيا، ساوا.

*جي سچ جا گولائو آھن، تن وٽ محبت ڪٺي وچ يا تن وٽان عشق پراءِ.

§پٻ جبل پسي، اي منڌ! متان پنتي ورين. تون نڪي ڪيباءِ نڪي ڪنب. ھي ڀاڱو، ڪيچ اڳيان جڻ ھڪ قالين (گلم) وڇايل آھي.

وائي ١

زاري سا زاري، آلوا ڀلوا ڪوهياري ساڻُ،

آئون جا ڪنديس زاري.

ڪينَ ڇڏينديسِ، جيڏيون! سور ڀريان جي آئون ماري،

أُٺَ ڪُنگائي هَليا، ٻوتا[١] هُڪِتَرِ باري،

ڪَري ڪوهيارو هَليو، مون سين قِيامَتَ ڪاري،

مانَ وِرمَنِ وِچَ[٢] ۾، اولاڻي[٣] آري؛*

هندوئَنِ[٤] جڻن هولي ڪَري، مون ڏوڙ مٿي تان واري،*

لالَنَ لَڳِـ، لَطيفُ چئي، واجهائي تي ويچاري.

وائي ٢

جنهنجي آهيان ڏُونگَرَ ڏوري،

تنهن ڪوهياري کي ڪَهلَ ٻَوي!

آئون تنهن گهوري[٥] گهوٽَ جي، ماڻهو چوَنمِيوري[٦]،

نيو نماڻي پاڻَ سين، ڇَپَرِ ڇَڏيو مَ ڇوري،

روئي رَڱينديس رَتَ سين، ساڻُ ڇڻاڪَن[٧] چوري[٨]،§

اَديُون! آريچَنِ جو، لَـڱ[٩] لَڳو مون لوري[١٠]؛‡

ڪَشي ڪانُ ڪمانَ مان، لاٿي[١١] وِيڙا لوري[١٢]،

نالائِق ساڻُ، لَطيفُ چئي؛ قادِرُ ڪَرمُ ڪَندو، ڙي!

سر ڪوهياري - داستان ڇهين جو سار

سسئيءَ کي روئڻ جو فن اچي ئي نه ٿو، ڇو ته هوءَ روئڻ کي "رياءُ" ٿي سمجهي. سچ ته کيس ڪل ئي ڪانهي ته کهڙيءَ پر رودن ڪبو آهي! سندس درد جي پڇاڻي ناهي؛ ته به هوءَ لِئين ٿي جاڻي ته پنهونءَ لاءِ اُجا به کيس پورو سوز ناهي. حقيقت ۾ ته به ڪانئس وڌيڪ روڄ پيا ڪن. "ڪنهن پر رئان پرينءَ کي، رئڻ مون رياءُ، ٻرن منجهه ٻڪاءُ، ٻيءَ پٽ، ٻڌم، جيڏيون!" نينهن وارن لاءِ محبوب پري ناهي؛ پر جيڪي عشق کان واقف ناهن، تن وٽ ويڇو آهي. جوش وارن لاءِ تسوري سچ ۽ رڄ آهي. عاشق کي، اڳيان مصيبتون ڀسي، پٺتي ورڻو ناهي. محبت اڳيان پٻ به هڪ قالين (غاليچو) آهي. "ٻانهين ڀسي پٻ، متان ڪا، منڌ! ڏئين، اڳيان ڪوهُ مَ ڪب، اِئي قالي آڏو ڪيچ کي."

•

"سر ڪوهياري"- ڪوهياري لفظ جي معنيٰ آهي 'جابلو'. هي سر، سنڌ، پنجاب ۽ سرحد ۾ ڳائڻ ۾ ايندو آهي. هن سر ۾ سسئيءَ جي ڏکئي پهاڙي سفر جو ذڪر آيل آهي. اِنهيءَ ڪري ئي مٿس اهو نالو رکيو ويو آهي. منجهس ڏونگر جي ڏاڍاين جو گهڻو وستار آهي: "ڏونگر! تون ڏاڍو، ڏاڍا! ڏاڍايون ڪرين، مون تن اندر تيئن وهين، جئن وڻ وڍي واڍو."

١- أٺ ٢- ترسن ٣- اوراڻي، لولي ٤- هندن ٥- قربان ٦- نادان ٧- ڦڙن، ڳوڙهن ٨- چولي، ڪنجرو ٩- لڱن، نيڻهن ١٠- ٻاڻ، تير ١١- هٽي، ڇٽي ١٢- ٻاڻ، ڪان.

*شل منهنجي اوراڻي ڪري، آري سردار، سفر جي وچ ۾ ترسن. مون هندن وانگر هولي ملهائي، پنهنجي مٿي تي مٽي وسائي آهي.

§مان اکين مان رت جا ڳوڙها ڳاري، اُنهن سان پنهنجي چولي لال ڪنديس.

‡اَديُون! مونکي آريچن جي عشق جو تير لڳو آهي.

Gul Hayat Institute

سُر حُسيني

داستان پهريون

١*

لَڙُ مَ، لاڙائُو ٿِيو، گُهتُوَن گوهيُوَن ڇڏِ،
لاهِ مَ لَڏو، لَڏِ، تہ ڳاڙهي سِجِ ڳالهِ مڙِين.

٢

لَڙُ مَ، لاڙائُو ٿِيو، هَلي ڪَرِ هِمَتَ،
سِجُ سامُهون مُنهَن ۾، مَتان ڪَرِئين ڪَٽَ،
سُپيرِيان جي سَٽَ، ڳاڙهي سِجِ ڳالهِ مڙِين.

٣

لَڙُ مَ، لاڙائُو ٿِيو، وَرَ چوئنڊِ ڀِندي وَڄُ،
آهي اِئُ اهڃُ، هاڙهي هَلَندِيُن جو.§

٤

اَلَهي سِجَ اَوِيرَ ڪِي، ڏِنائين ڏُونگَرُ،
سَسُئيءَ کي، سَيِدُ چئي، سُوَرَنِ جو سَمَرُ،
ڪُنَلِ رَکِيو ڪُرُ، وِچاريءَ وَڪارَ تي.

اَلَهي، سِجَ! اَوِيرَ، مَ ڪَرِ مَعذُورِنِ تي،
پَسي مَران پيرَ، ڏُونگَرَ بارُوچَنِ جا!‡
وِيو بارُوچو نڪري، هاٿي ڪَرِيان ڪِيئَن؟
سِجَ اَلَتي سيئَن، سَتُوَن ڏينديس سُڄَ ۾.
وِيئي مُوَن وِيو، لَڙي سِجُ لَڪَنِ تان،
آئُون ڏُورِيندي ڪيترو، ڀَڃَنِ پيرُ پيو؟
سُوَرَنِ ساڻُ سِهو، اَچِي ٿِيُمِ، جيڏِيُون!
سَرَليُون! سُجَهي سُڄَ، مَتان ڪا مُوَن سين هَلي،

١- جهڪ، لَرس ٢- لهندڙ، پويون (سج) ٣- نہ لرس، منزل نہ ڪر ٤- ڳڙ ڳوس، ويچار ٥- ساٿ، ڪچهري ٦- ور چوئنڊ=ور ڪنڊ ٧- نشان، اهڃاڻ ٨- ڪنڌ، ڳاٽ ٩- لاٿين ١٠- سنبند، لاڳاپو ١١- سجهي.

*سفر بند نہ ڪر، پر هلندي هل، جئن نما شام يا شفق مهل (ڳاڙهي سج) محبوب کي ملين.

§هاڙهي ڏانهن ويندڙن جو اهوئي اهڃاڻ آهي.

‡شل جبلن ۾ باروچن جي پيرن جا نشان پسي، پوءِ دم ڏيان.

پاڻي ناهِ، پَندُ گهڻو، اَڳيان رائو رُڳي رُڃَ،
مَنان مَرِي اَڄَ، ڪا ڏِئي پارائو پِرينءَ کي.

٩

وِيو سِڄُ وَڪَنِ تان، راسيُون[1] رَتائين[2]،
مُون کي مارِيائين، آيَل! اونداهي ڪَري.

١٠

وِيو سِڄُ وَڪَنِ تان، راسِين ڏيئي رَڳُ،
جنهن سان مُنهنجو سَڱُ، سو ڪوهيارو ڪيچ وِيو.

١١

پَٽيءَ[3] نه پيرون، اوڏيءَ[4] چڪ[5] نه چِميا[6]،
پويون هِيُ پيرونِ، نينهُن نِباهي[7] هَليا.

١٢

مَرِي تيندِيس مُڇَ[8]، جَتَنِ ڪارڻِ، جيڏيُون!
ڪَري ڪوهيارو سُڄَ، وِيو چِلائي[9] چِيرِين.

*١٣

ڏِنَمِ ڏُونگَريا، گهوري[10] هُيَس جن جي،
مُون لوڏان[11] ئي لکيا، اَهڙا[12] باروچا،
آيَلِ! ڪوهيارا، مُون ڪَرلاهو[13] آئيا.

١٤

سُيءَ ڪا تَنوارَ، ڪي هُنئِين[14] ئي هَٿَ ڪَٽِين،
سُوين رُليُون سَسُئيُون، هوتاڻَنِ هزارَ،
باروچاڻا بارَ، لوڙان[15] تَرسُ[16] نه سِکيا.

وائي

جي هوُندَ ڏِنائُون، وو! جيڏيُون!
حالُ مُنهنجو هَڙو جهڙو!

چَڙهي نه سَگهان چوٽين، مارڳُ[17] مَتاهُون،
ڏُکيءَ، سَندي ڏيڄَ[18] ۾، ڏُونگَرُ ڏِنائُون،
ويندي کيُون وَڪَنِ سين، سَسُئيءَ سُڪائُون،
وَنيِ پُنهون پاڻَ سين، اَچان جي آئُون،§
ڏيندِيَس شاخَ سَبَ کَنهن، وَڻِ وَڻِ[19] واچائُون،§
هِنئڙو ڏَندڻَ پاڙَ جئن، چِڪي چِنائُون،
هِنئڙو ڏاڙهُونءَ گُلَ جئن، ريهي رَتائُون،
هوُءَ جي پهرڻ پَبَ جا، مَٽِيا مُڪائُون،
هُونِ سَلامَتَ سُپرينِ، گهوري سا آئُون!
سو جي سُٿُومِ ڪَنَنِ سين، پَهُ جو کيائُون،‡
بانهوُن بيلِ[20] نه لاهِيان، پُنهلَ کي آئُون،‡
آيا، عَبدُاللطيفُ[21] چئي، پِنيُون مَنَ مُدَعائُون.

١- شاخون، ترورا ٢- ڳاڙهيون ڪيائين ٣- پٽ يا ميدان ۾ ٤- سندن پير ٥- پسگردائي ٦- ٿهريا، ترسيا ٧- سندن پيرو ٨- پائمال، فنا ٩- رلائي، ڊوڙائي ١٠- قربان، فدا ١١- لوڏ مان ١٢- پروڙيا، پرکيا ١٣- خبر لهندڙ، سنڀال لهندڙ ١٤- اَجايو ١٥- اَصل کان، بنياد کان ١٦- کهل، کهڪاءُ ١٧- واٽ، راه ١٨- ڏاج ١٩- وچن، سڪائون ٢٠- ٻئي ٢١- مرادون، آسون.
*تن ڪوهيارن جو ديدار ڪيم، جن تان فدا هيس. مون اُنهن باروچن کي، سندن لوڏ مان ئي پرکي ورتو. اي جيجل! منهنجي سار لهندڙ ڪوهيارا اَچي سهڙيا آهن.
§مان جي پنهون هٿ ڪري آيس ته وڻ وڻ جي هر شاخ کي باسيل سڪائون ڏينديس.
‡جيڪا مصلحت پاڻ ڪيائون، سا جي ٻڌان ها، ته جيڪر پنهنجون ٻئي ٻانهون، پنهونءَ جي ڳلي مان نه لاهيان ها.

سر حسيني - داستان پهرئين جو سار

شاهه، سسئيءَ کي تو چوي تہ ”هاڻي سڄ لهڻا لي آهي؛ تون لڪن مان سٽون ڏيندي وڃ، جئن ٻاڙهي سڄ ٿي هلي پنهنجي پنهونءَ سان ملين. ڪيچي وڃي پهاڙن کان پري نڪتا آهن. تون ور چوندينديءَ، وڃي وٺن رس.“

سسئي، سورن جو سامان ساڻ ڪٽي، وٽڪار ڏانهن سڄ مان سٽون ڏيندي پيئي وڃي.

”پاڻي ناهه، پند گهڻو، اَڳيان رائو رڳي رڃ.“

ٻي ڪا منڊ جيڪر اڄ مري، پنهونءَ کي ٻارانا ڏئي، پر سسئيءَ ٻرن ڪيو آهي تہ:

”مري ٿيندس مچ، جتن ڪارڻ جيڏيون!“

اُفسوس جو سڄ نيٺ لڪن ٽان لهي، وڃي، وٺن پنيان راسيون رليون، ۽ سسئي ويچاري، ٻر ٻر ٿي ٻيران رهجي ويئي. هيڏانهن سندس هي قياس جوڳو حال، هوڏانهن:

”ٻار وچاڻا ٻار، ٽوڙان ٽرس نہ سکيا.“

•

داستان ٻيو

١

ڪي ڏَرَتي[1]، ماءُ! ڪي جَرَ[2] سَندي سَٽڻين،
هَلي ۽ واجهاءِ[3]، ٻنين جيرن وِچ ٻر.

٢

مَتيان[4] مَتي مَچُ، ٻرِيمِ ٻاروچن جو،
مون کي طَعنا[5] ڏئين، جئن نہ ٻرُوڙئين سَچُ،
اَمڙ! اوري اَچُ، نہ سَتَ سُٽاڻَنءِ[6] سوُرَ جي.

٣

مَتي مَنجهان مينهن[7]، ٻسوا! پاڻيءِ جئن وهي،
مون پانيو نينهن[8]، جيئون[9] جيري سَنديوُن.

٤

مَنجهان مُنهنجي روح، جي وَڃي ساجن وِسري،
نہ مَر[10] لڳي لوءَ، تَرَ[11] پاٻيهو[12] ٿي مَران!

٥

لڳي مون کي لوءَ، وِرهَ[13] واڻون[14] لائيون،
راڙ جنهن سين روح، سو ڪوهيارو ڪيچ ويو.

٦

ٽمن نيڻ، رَتُ وَهي، ڦُڙا[15] ڪيو،
مون کي ڏنءِ[16] ڏِيو، آئين[17] تا وَڃو، اوڻيا[18]!

٧

اَمڙ! وَڃي آڻ، چرخو آڱڻ[19] وِچ مان،
ڪَتيم[20] جنهين ڪاڻ، سو ڪوهيارو ڪيچ ويو.

٨

ٻهي[21] ڪام ٻچاءِ، اَمڙ! مُنهنجي آسري،
ڏيئي لَتَ چرخي کي، ٻوُٽيون[22] پاڻيءِ[23] پاءِ،
ڪَتيم جنهين لاءِ، سو ڪوهيارو ڪيچ ويو.

١- لتل ڌرتي ٢- ٻاهه، ٻچ ٣- واجهائي ٤- مٿي جي مٿان ٥- ٺهڪري ٦- حال ڏيانءِ ٧- ڳوڙهن جي برسات، ٻگهر ٨- لاتون ٩- عشق جهي ٻاهه ١٠- پل ١١- گرم هوا ١٢- چاتڪ يا پاٻيهل پکي، جو مينهن لاءِ واجهائيندو آهي ۽ ٻر جيتري ٽيپت ٻر نہ سهي سگهندو آهي ١٣- برهه ١٤- فراق جا رستا ١٥- بوندون، قطرا ١٦- جدائيءَ جو داغ يا عذاب ١٧- اوهين ١٨- اي اُٺن وارا ١٩- ڪتڻ جي جاءِ ٢٠- مون ڪتيو ٢١- ڪپهہ جي ٻوٽي ٢٢- پوٽيءَ جو جمع ٢٣- پاڻيءَ ٻر وجهي ڇڏ.

پَهِي ڪامِ پڄاءِ، اَمڙ! مُنهنجي[9] آسري،
ڏيئي ڪي ڪَناءِ، مون کي نينهن نهوڙيو.

١٠

ڪوءِ ڪَتَڻُ، بَنِ ڪَپاهُ! ڪوءِ آتَڻُ! بَنِ جيڏيون!
ساڄَنُ مُنهنجو ساهُ، هاڃي[1] مَنجهه هَٽي وِيو.

١١

آتَڻِ چَوَنِم ڪَتُ، ڏاٽيان، تَندُ نه نڪري؛
باٽا روئي رَتُ، چَرخو مون چِڪَ[2] ڪيو.

١٢

ڪوءِ هاڙهو[3]! بَنِ هوتُ! ڪوءِ پُنهون، بَنِ پريتڙو[4]!
مادَرِ! مون مَوتُ، پَسَڻان پرائيو.

١٣

ڪوءِ ٻولي! بَنِ ٻَروچُ[5]! گهوري ذات جَتَنِ جي!
مون کي ڇَڏي "لَوُچُ[6]" پيهي وِيا[7] ڇپرين[8].

١٤

جَنَّ جَنَّ لَبي ڏينهَن، تَنِّ لَنِّ تاڪي پَندَ ۾،
ڪو آڳانڍهو[9] نينهَن، باڙِڻَ[10] بارو ڇَنِ سپرين.

١٥

جَنَّ جَنَّ ٻڌي[11] راتِ، تَنِّ تَنِّ تاڪي پَندَ[12] ۾،
پوريءَ[13] لِي نه تاتِ[14]، جيڪا سا جَتَنِ جي.

١٦

نَڪو ليکو ٿِيو، نَڪو تَنو ڏِينهَن[15]،
ڏِهان[16] اوري نينهَن، ڇنو آتَڻَ وارِئين[17].

١٧

جان جَڻين ڪان[18] جَلُ، ڪانهي جاءِ جَلَڻَ ري،
لَٽيءَ[19] تَڏيءَ هَلُ[20]، ڪانهي وِيلَ وِهَڻَ جي.

١٨

تَٽيءَ تَڏيءَ ڪاهِ، ڪانهي ويلَ وِهَڻَ جي،
مَتان ٿئي اوُنداهِ، پير[21] نه لَهين پرينءَ جو.

واڻي

شاديءَ جو سينگار[22]، آيَل! مَرڪ[23] مُنهنجو مون پرينءَ،
آهي ڳِهُه[24] ڳِچيءَ جو، ڏِئي هالورا[25] هارُ[26]،
آهي اَگهاڙِنِ کي، جانِبَ جو جِنسارُ،
آهِين ڪاجُ ٻُکَينِ جو، ڏون ڪان طَعامُ تيارُ،
اَعليٰ اَچو عِيدَ ۾، دوستن جو دِيدارُ،
حُسنَ هوتَ پُنهونءَ جي، ڪَکوريو[27] ڪرهيارُ[28]،
سُبحَ ڪيائين سُرهي[29]، واسيائين وَڻڪارُ[30]،
ڇِهر[31] ڇانوَن[32] مُڪيون، عَطُرُ ٿيو آوارُ[33]،
ڪوڙِيين[34] ٿيا ڪيترا، نالي ڪان نِثارُ[35]،
سَدا صلابَتَ[36] جي، گولي گرفتارُ[37]،
گهوريان[38] گهرُ گهٽيءَ ڪان، اَچي جَتان آڌارُ[39]،
اَديون! عَبدُاللطيفُ چئي، مِليو مون مَنَارُ.

١- مصيبت ٢- پسايو ٣- هاڙهو جبل ٤- نينهن ٥- قربان ٿي ٦- ڳول ٧- لڪي ٨- جبلن ۾ ٩- آڳاٽو ١٠- سسئي ١١- ٽري ١٢- ڪاهي ١٣- پورڙيءَ ١٤- پچار ١٥- حساب ١٦- لنهن کان اڳي ١٧- آتڻ وارين ١٨- جيڏري هجين ١٩- لپت توڙي ٽلد ۾ ٢٠- مهل ٢١- پيرن جو نشان ٢٢- خوشيءَ جو ڳهڻو ٢٣- فخر ٢٤- ڳهڻو ٢٥- چمڪات ٢٦- ڳچيءَ جو هار ٢٧- لال ڪيو ٢٨- ڪيچ ٢٩- خوشبودار ٣٠- جبلن، ندين ۽ مڪان جو نالو ٣١- جبل ٣٢- هبڪارون ٣٣- پکڙيل ٣٤- ڪروڙين ٣٥- قربان، ٣٦- شان شوڪت ٣٧- ٻانهي ٣٨- جتان ٣٩- منهنجو آڌار.

سر حسيني - داستان ٻئي جو سار

ڪي رڻ جي ڏمر، ڪي ٻره جي ٻاھ. اُنهن ٻنهي ڄڻن جي وچ ۾ ويچاري سسئي پيٽ ڀر پيئي ڪري ۽ واجهائي ٻه پيئي نهاري. آڏو ۾، ويهي ڪاڏهس اُٿت ڪنڌ نه تو پڇي. سندس اکين مان ڳمندڙ رت، چرخي ۽ پوٽين کي چٽڪ ڪيو ڇڏي. هوءَ گهر ۽ آڏو پرينءَ تان گهوري، اون ۽ پهاڙن ۾ ڪاهي پيئي آهي. هوءَ لڙي تڏيءَ کي نه ٿي ڏسي، پر پنهونءَ جي پرت ۾، وڃي ٿي سج مان سڙون ڏيندي. عاشق کي جڳائي نه وهڻ جي نه ڪري، پر اُن ٿي پهر ڪڙهي ۽ ڪاهي. پنهونءَ جي حسن، ساري ڪوهستان کي زيب ڏيئي ڇڏيو آهي، ۽ سندس وجود، سڄ کي سرهو ڪيو آهي. سسئي، پنهونءَ جي حسن ۽ خوشبوءِ تي حيران ٿي، وڃي ٿي رڻ ۽ روه جا مشڪل سفر طيءِ ڪندي.

داستان ٽيون

١

ڪر گهمندي گهور، آئِم[1] ٻاروچن جو،
ڇڏيندس پنهورُ، هِمٿون هِمت نه وِنڌري.

٢

پنهورجن[2] سُکن، مون کي ساٿان[3] ڪاريو[4]،
هاٿي ساڻ ڏُکن، تان ڪي ڏونگر ڏوريان.

٣

پيهرا! پنهوران، پڇو تان اُٻهو[5]،
اُڳي اِن ماڳان[6]، سَرَتِين سُوَرَ پِرائِيا.

٤

پيهرا! هِن پنهورَ ۾، دوزخ جو دُونهون،
سوارو[7] سونهون[8]، پُڇي پورج[9]، سسئي!*

٥

پيهرا! هِن پنهورَ ۾، گهايل ٿي گهاريان،
سڄڻ جي سانگ[10] وِيا، سيئي ٿي ساريان[11]،
سي ڪيئن وساريان؟ جي وٽان مون واٽ[12] ٿيا.

٦§

پنهوران[13] اجاڙ[14]، سرتيون! سکر[15] پانئيان،
مون سين تنهن پهاڙ[16]، ڏکان هَڏ[17] نه ڏوريو.

٧

اُجاڙان[18] پنهورُ، سرتيون! سکر پانئيان،

Gul Hayat Institute

١- پور ٢- پنهور جي ٣- ساٿ کان ٤- رهائي ڇڏيو ٥- چولڪارو پايو ٦- ماڳ، کان ٧- سوير پرو ٨- رهنما ٩- هلج ١٠- سفر ١١- ياد ڪريان ١٢- اُسهيا ١٣- پنهور کان ١٤- سج ١٥- بهتر ١٦- ڏک کان ١٧- هرگز ١٨- سج کان.

*اي سسئي! سوير ئي ڪو رهبر ڪٺي، هن راه ۾ هلج. (روحاني راه ۾ مرشد بنا اونده آهي.)

§اي سرتيون! مان پنهور کان سج کي بهتر ٿي سمجهان، ڇو ته پنهور ۾ ڏکن جي ڏر کان، مون کان جيڪر ڏونگر ڏورڻ نه ٿئي ها.

١٠

آرياڻي[1] اَلوُر، ڏُنُم[2] جتِ اَکينِ سان.
لَڳي لاڳاپي[3]، پوري[4] مُنڌَ پَنهورَ جي،
پرين وڃايو ني[5]، ڏُکي ڏوري ڏونگرين[6].
ٻُليو[7] سَڀُ پَنهورُ، جو ٻُنيءَ هوتَ[8] نه هَليو،
شَهرَ سُڃاتو ڪينَ ڪي، آرِياڻي اَلورُ،
ماڻيو تنهين مورُ[9]، ڏيکيو[10] جنهين دِل سين.

١٠

جنهين ڏيکيو دِل سين، ٻُنيءَ سي پيئون،
نه پڻ ٿي ويئون، جي پُنهونءَ پاڻُ لِڪائيو.

١١

ٻُرو هو پَنهورُ[11]، جو آرِياڻيءَ اجارِيو،
لاٿو سَڀَ لوڪَ تان، هاڙهي[12] ڏَٽيءَ[13] هورُ،
چوڙِيُون[14] چِرَڪَ سِکيُون، پُنهون ڪَيائُون پورُ[15]،
آيو سو اَلورُ، جنهن ڏُکيُون ڏِکَ[16] وِهارِيُون.

وائي

لَڳو مَنجهه لَکَنِ، آيل! تارو[17] پيرُ پُنهونءَ جو.
نه ڪنهن واءُ وڃائيو، جهورِيو[18] تان[19] نه جهَکَنِ[20]،
ڪهَ ڪَٿُوريان[21] اَڳري[22]، هاڻي[23] جا هوتَنِ[24]،
ٻوراٿو[25] ٻرَنِ جو، رَڙهيو مَنجهه رَڻَنِ[26]،
لُطفَ ساڻُ، لَطيفُ چئي، ڪندو وَرُ[27] وِلهَنِ[28].

سر حسيني - داستان ٽئين جو سار

پنهونءَ جي وڃڻ کان پوءِ، سسئيءَ جو من، پنهور ۾ نه ٿو وندري. پنهور جي سکن ٿي کيس پنهونءَ جي ساٿ کان سڪايو، تنهن ڪري، هوءَ سچ کي پنهور کان بهتر ٿي سمجهي. البت، پنهور کي به هڪ لحاظ کان سچ کان وڌيڪ شرف آهي، ڇو ته پنهونءَ جو ديدار پهرين اُت نصيب ٿيو هوس. دوست جو دائمي ديدار اُهي تا ماڻين، جي دل سان تا ڏسن. جن دل سان محبوب جو مشاهدو ماڻيو آهي، سي ئي ڪشالا ۾ سر ڪري، سندس پنڌ تا لڳن. ٻين جو همت هارڻ محال آهي. هي جهان پنهور مثل آهي. جو انسان اُنهي عيشن ۾ مبتلا آهي، سو وصل وڃائي ٿو. روحاني پنڌ به سچ جو پنڌ آهي، جنهن ۾ ڪنهن ماهر رهبر جي درڪار آهي. ٻنا ٻورائي، ٻرن جو سفر ڪرڻ هڪ ناشدني آهي.

١- آري ڄام پنهون ٢- لاٿائين ٣- سنبند کي ڇڪتي پيئي ٤- آٻوجهه عورت ٥- تنهنڪري ٦- جبلن ۾ ٧- گمراهه ٿيو ٨- هوت پنهنجا ٩- سهڻو سڀرين ١٠- ڏٺو ١١- اوجل ڪيو ١٢- هاڙهي جبل جي سائينءَ (پنهونءَ) ١٣- فڪر، خطرو ١٤- ڇوڪريون ١٥- ڪپڙي تي گلڪاري ڇرڻ لاءِ ڪاٺ جو ٿيو ١٦- هار سينگار ١٧- زمين تي لڳي بيٺو ١٨- ميساري ڇڏيو ١٩- ڦٽايو، بگاڙيو ٢٠- واڇوڙن ٢١- دڙ ٢٢- ڪٿوريءَ يا مشڪ کان ٢٣- وڌيڪ ملهائتي ٢٤- جا محبوبن هاڻي آهي ٢٥- سونهون ٢٦- پيچرن ٢٧- واهر ٢٨- مسڪينن.

داستان چوٿون

١

لَڇايا[١] مؤنهان[٢]، ساڄهرِ[٣] تي سيرَ[٤] وِيا،
پِيَنِ پَنيوران، سُڌِ مُنهنجيءَ ذاتِ جي.

٢

هُيَس جي آئُون، ٻانهي ٻاروچَنِ جي،
هؤندَ نه ڇڏيائُون، ڏُکيءَ کي ڏُکَنِ ۾.

*٣

آئُون جي هُيَس هَڏُ[٥]، اَديُون! آريچَنِ جو،
ساٿَ لَڏِيندي سَڏُ[٦]، هؤندَ ڪوهيارا ڪَرِنِ مؤن.

٤

هُيَس جي سياء[٧]، ته ڪَيمِ[٨] ڏُکُ ڏيَرِنِ تي،
اَدَبَ وچان اِنِ سين، ڳالهه نه ڪَيمِ ڪاءِ،
ذاتِ مُنهنجي، ماءِ! ڪچو[٩] تي ڪيچِيُنِ کي.

٥

اونِيُنِ[١٠] اُمارو، مؤن جهليندي نه رَهِيا،
ساٿِيُنِ[١١] سَوارو، ڪيو ڪيچ[١٢] اَکينِ ۾.

٦

ساٿي توءِ هَلَنِ[١٣]، پَنڌَ[١٤] جي وارَ ڪَرِيان،
جيڪُس ٻاروچَنِ، ڪو ڏِنو عَيبُ اَکينِ سين.

§٧

ساٿِيُن سَئين نه جاڳِينِ؛ پوءِ ڪُڇاڙِيان روءِ؟
اِيَ[١٥] پِرَ[١٦] ڪُپِرِ هوءِ، جڏِن هوُ سانگي[١٧]، ٿوُن سُمهِينِ.

٨

ساٿي نه پَسان سي، جي هُٿِمِ هڏئين ٽُوٽيوُن[١٨]،
هاڻي ڪنين جي، وَڃيو اَگڻِ اُيِيان[١٩]؟

٩

آن کي ساٿي ڏَٺَ[٢٠]؟ جي مؤن ويڙهه[٢١] وِڃائِيا،
رُئان رَتُ مُڇُنَ[٢٢]، هاڻي تن پِرِيُن کي.

١٠

مؤن سَڏِيندي سَڏڙا، ساٿي سَڏُ نه ڏِينِ،
وِلهيءَ[٢٣] جي وَٽاڻَ تي، لوڏَ[٢٤] نه تنوارِينِ،
هيڏا هاڃا[٢٥] تيِنِ، ٻُري ڀَنَ پَنيورَ ۾!

١- لڇي تيا ٢- مونکان ٣- سويل ٤- ٻرين ٥- عزيز ٦- جبل جا رهاڪو ٧- سڳي ماٽنياڻي ٨- دانهن يا شڪايت ڪيم ٩- مهٺو، عيب ١٠- سانباهو ١١- ساجهر ١٢- ڪيچ ڏانهن رخ رکيو ١٣- تنهن هوندي به ١٤- بسترو ١٥- اِها ريت ١٦- ڪريت ١٧- سفر لي ويندڙ ١٨- ٽنبا (دل جا آذار) ١٩- بيهان ٢٠- ڏٺا ٢١- پنهنجي ويڙهي مان يا جهنگ ۾ ٢٢- لال (ٻوٽو جنهن مان ڳاڙهو رنگ نهندو آهي) ٢٣- مسڪين ٢٤- توڏا، اُٺ ٢٥- وٿل.

*مان جي آريچن جي رت مان هجان ها، ته هؤند ڪوهيارا، ساٿ جي لڏڻ ويل، مونکي سڏين ها.

§تون ساٿين سئين نه جاڳينءَ، پوءِ ڇا جي لاءِ ٿي روئين؟ اِها ريت، ڪريت آهي، جو هو سفر ۾ اُسهندڙ آهن ۽ تون ستل ٿي رهين.

*١١

کهان، تان کيچان پري! وِهان، تان وَتِ مؤن!
پلي ڏورِ يمِ پؤن، عَبَثُ آريءَ جامَ کي.

کهان، تان کيچان پري! سُمهان تان سِرُ هيٺِ!
باروچي سين ڏيٺِ، جيڏيؤن! جيهيءَ پَرَ ٿي.

وائي ١

هوتَ! هوتَ! اي هوتا! ڏينديس ماهُ مِرَنِ کي،
آئؤن جِرا جِهّي ڪَري.

ڏيئي باهِ ڀنڀورَ کي، آئؤن آيَسِ تو ڳَري،
آرياڻي پُنهونءَ ري، مؤن کي، سَرَتيؤن! تان نَ سَري،
جَنبي پايو جانِ ۾، ڏُکي ڏُکَ ڏَري،
آءُ اوراهؤن، سُپرينِ! وَجُ مَ، پِيءَ! پَري،
مؤن ڏِٺي، مؤن وِسَهو، وِرچي تان نَ وَري،
ڏُکيءَ جي ڏيکارِئين، ڏاران مُنهن مَري،
پيالي پرينِ جي، موهِمَسِ ميٺ ڪَري،
آريءَ جي عشقَ جي، مؤن کي اَندرِ آڳِ پَري،
لوڪي لوءَ نَ ڇڏيان، جي وَجان پؤنءَ ٽَري،
ڏَڙَ وِجهنديس ڏونڙ ۾، مَٿو ڏارَ ڏَري،
هَلَنَ سُٺي هوتَ جي، ڏُکي، پَسُ! ڏري،
پرينِ! ڪٺِيَ پانهنجيؤن، اکيؤن پاڄهه پَري،
اَديؤن! عَبدُاللطيفُ چئي، مَنَ ڪا مَهرَ ڪَري.

وائي ٢

ڏُونگرِ نَ ڏوري، وِندُرِ ٿي ووڙي،
جِتَن لاءِ، جيڏيؤن! ڏونگرِ ٿي ڏوري.

سُورَ پائي ليَسِ، سُجَ ۾ جامَ پُنهَلَ کان اوري،
اَٺَ چاربيديس اِن جا، ٽَڪَرَ پاسِ ٽوري،
مَهارؤن لن مَين جون، خُوبُ خوشيءَ مان جوڙي،
ڪاهي ڪُڏَ کيچِنِ جي، کين پُڇي، ٽِڙ ٽوڙي؛
اَديؤن! شاهُ لَطيفُ چئي، آءُ، آري جامَ! اوري.

Gul Hayat Institute

١- هلان ٢- کيچ کان ٣- دور ٤- گمراه ٿي ٥- اَجايو، بي سود ٦- مٿي جي هينان (ڪنڌ جي رڳن کان ويجهو) ٧- سڃاڻپ، ملاقات ٨- کهڙيءَ ريت (اُلٽيءَ ريت) ٩- ماس ١٠- حيوانن ١١- ذرا، رليون ١٢- سرير ١٣- وت ١٤- جند ١٥- اوري ١٦- اي پرين! ١٧- ديدار ہنا ١٨- موهت ڪيس ١٩- ميناج وارو ٿي ٢٠- لڏهن هوندي بہ ٢١- زمين جي لري ۾، پاتال ۾ ٢٢- جدا ڪري، ترار جي ڌار ٿي رکي ٢٣- جبل ۽ ٽڪرن جو نالو ٢٤- ڳولي ٢٥- درد ۾ شريڪ ٢٦- جبل وٽ يا جبل جي دامن ۾ ٢٧- هڪلي ٢٨- اُٺن ٢٩- تيار ڪري ٣٠- کيچين پنيان ٣١- پند جي ڪٽ نہ ڪري ٣٢- چشما يا درياه جا ٽڙ ٣٣- اُکري، لتاڙي.

*پند ڪريان نہ هو کيچ کان پري آهي، جي هڪ هنڌ وهان تہ مون سان گڏ آهي. مون ناحق گمراه ٿي، پنهونءَ کي ٻرپٽن ۾ ڳوليو. (ڏٺي اندر ۾ ئي آهي. ڪيس پري ڏورڻ عبث آهي.)

سر حسيني - داستان چوٿين جو سار

پنهونءَ پڃاڻا، سسئيءَ کي اهو خيال ٿو اچي ته "جي پنهونءَ جي سڄي ٻانهوٽي يا ٻانهي هجان ها يا سندس خاندان مان هجان ها ته وڃڻ ويل مونکي ضرور سڏ ڪري اُٿارين ها ۽ ساڻ نين ها. شايد منهنجي خسيس ڪل کي عيب ڄاتائين، جو مونکي هتي ڇڏي هليو ويو. مان ڪٿي پنهنجي وارن کي پڪيڙي، ٻُٽراٽي ڪريان ته ٻه هو جيڪر هينئر مون وٽ ڪين رهن."

شاهه صاحب، طالب کي شرمائيندي فرمائي ٿو: "اي ٻر ڪبر هوءِ، جئن هوُ سانگي، تون سمهين." جو پيپور (دنيا) کي ڇهئيو، تنهن پنهون (رب) وڃايو. روحاني سفر ۾ ليٽڻ جو ۽ پنڌ نه گهرجي. حقيقي محبوب، رلڻ سان نه ٿو ملي؛ ۾ هڪ هنڌ ويهي پاڻ پڃائڻ سان. "ڪهان، تان ڪيچان پري! وهان، تان وسنديون! ٻلي ڏوريم ٻون، عبث آريءَ ڄام کي."

داستان پنجون

١

ليٽُن[1] لنگهي لَسَ[2]، مانباٽيان[3] مٿي ويا،
وَني وَرَ[4] واتَ ٽِيا، پُنهون جامُ ٻَهَسَ[5]،
هُئا وَڏي وَسَ[6]، ٻاروچا پَنيورَ ۾.

٢

وَڏي وَسَ هُئا، ٻاروچا پَنيورَ ۾،
وڃي ڏُورِ پِيا، سانگين[7] پُنيءَ سُڀرين.

٣

سانئي پَنهنجي ساهِ[8]، ٻانهين[9] تي ٻُورا[10] ڪريان،
واڳيُون جي وَرن سين[11]، تن سَرَتين سيج سُهاءِ[12]*
مون کي طعنا تي ڏِئين، مون جئن مُنيءَ[13] نه، ماءِ!

آريءَ جي آڪاهِ[14]، رُلايس روهَن[15] ۾.

٤

ماءِ! وهاڻو وارِ[16]، ڪَڻُ ٻُٽراٽي پانهنجي،
جيڪي ڏُنءِ ڏيڄ[17] ۾، سو سيوٽي سارِ[18]،
وَڃان تي وَڪارِ، ڏِنم ٻيرُ پُنهونءَ جو.

٥

ڇپُون ڇپر[19] ڪَٽَ، ٻَهَڻ[20] ٻُتراٽيون پانڻيان،
جتي رَهان راتڙي، ڀرون مُنهنجا مِٽ،
سيڻن جيءَ سَهٽ[21]، ڏُونگرُ ڏولي مون ٽيو.

٦

ڏِني سڪ سسئيءَ کي، ٻيلياٽي[22] ٻُروچ،

١- اُٺن ٢- لسو ميدان (لس ٻيلي ڏانهن اشارو) ٣- مانباڻ ڪاٺن (هڪ نئن جو نالو: مانباڻ يا ماباڙ) ٤- پيتار ٥- ٻوريءَ ٦- وڏي وسندي ٧- سفر ڪندڙن ٨- زيورن جي ساهه ٩- عاج جا چوڙا ١٠- ڇيهون ڇهون ١١- بدل، ميلاپ ۾ ١٢- سونهي ١٣- تون نه منهنءَ ١٤- آڪهه، خاندان ١٥- پهاڙن ١٦- مونائي يا ورائي وٽ ١٧- ڏاج ١٨- ساري وٽ ١٩- وڏا ٻهڻ ٢٠- ڇپر ڪٽون (وڏيون ٻڪيل ڪٽون)، سيجون ٢١- ڪشش، اُڪير ٢٢- سائياٽي (پنهونءَ ڪان مليل سڪ).
*جي پنهنجن پيتارن سان مليون وينيون آهن، تنکي ٿي سيج سونهي.

Gul Hayat Institute

لوڪ وچان ٿي لوچ[1]، نيٺي ٻُھچائي ٻُھونءَ کي.

٧

مسافرنئون، ماءُ! وره[2]، وهائيم[3] ورو[4]،
اچي تيم اوچتي، تن سانگين سين ساٿ[5]،
جيجان! جهل م ٻاءِ[6]، هنئون هوت هٿي ويا!

٨

ڪيئن اڙائيءِ ٻانڌ[7]، ٻلؤ ٻرڏيهين سين؟
مٿيؤن موڙهيءِ، سسئي! ڪيءِ کوهيارو ڪانڌ[8]،
رلي[9]! پانئيءِ راند، ٻانيڙ! عشق ٻروچ جو!

٩

منهنجو ٻاڙيڙن[10]، ڪڇو ڪونه ٻڌيو،
پاسي چڙهي[11] پنهونءَ جي، ذات سلڇي[12] جن،
ٿيلان[13] ٻاروچن، نڌر[14] چڏي نِنڊ ۾.

١٠

حسينيءَ[15] جيءَ هاڪ[16]، مادر! ماري آهيان،
ڏيهان ڏورڻ ڏُک سين، راتيان چڪن چاڪ[17]،
ٻچان ٻير[18] فراق، مٿان ٻونم[19] ٻرينءَ سين.

١١

جيڪي فراقان[20]، سو وصالان نه ٿئي[21]،
اچي اوطاقان[22]، مؤن کي ٻرين ٻري ڪيو.

١٢

ڦري آءِ، فراق! مؤن کي وصالان وچ[23] پيو،
جي ٿي چڪيم چاڪ، سي ٻرينءَ گڏجي پُوريا.

وائي ١

پنهون پريشان[24]، ٻرا ٻرا! نڪو خان[25] نه مان،
هيءِ! هيءِ! حال منهنجو.
مؤن کي ٻک[26] ٻوتن[27] جي، ناقي[28] پانئيان ناڻ،
شهر صحرا[29] پانئيان، مؤن ليکي ميدان،
رُئان ٿي رڃن ۾، آريءَ لءِ عُريان[30]،
پٽيان منهن پسڻ لءِ، هتي ٿي حيران،
آهي آريءَ جام جو، مؤن کي ڪاري[31] ڪان[32]،
ديوانيءَ کي دل ۾، سؤرن جو سامان،
وجهج ٻک پينار[33] تي، ٻريم[34]! ڪائي ٻان،
ڪڏهن ٿيندو ڪيچ ۾، مُنيءَ جو مڪان؟
آهين، عبداللطيف کي، اکيان ٿؤن اکوان.

وائي ٢

ٻاڙيچيؤن[35]! ڪا ٻچار؟ منهنجا ڏير ڏمر ڪنهن ويا.
ويني ٻوڙها ڳاڙيان، تن جامن لاءِ جمار،
ڪر ڪا ڪانگ! اچڻ جي، تن جي ڪا تنوار،
مٿي ماري هليا، ڪيچي ڪاهي قطار،
سيڻن لاءِ، سيد[36] چئي، جهجهيس سڀ جمار.

١- ٻولا ٢- نيڌهن ٣- سوديم ٤- گهٽو ٥- سچاٽپ ٦- روڪ نه وجهه ٧- ٻلاند ٨- پينار ٩- اي پتڪيل! ١٠- عيب ١١- طرف وٺي ١٢- سلي ١٣- لنهنڪري ١٤- نڌڪي ١٥- سر حسيني (جو درد ۽ ماتم جو سر آهي) ١٦- آلاپ ١٧- زخم ڪڙهن ١٨- جدائيءَ ۾ ١٩- ٻويم ٢٠- جدائيءَ مان ٢١- ميلاپ مان ٢٢- اوطاقن ٢٣- وچوٽي ٢٤- افسوس، افسوس ٢٥- گهر نه سامان سرو ٢٦- اکير ٢٧- اُٺن ٢٨- ڏاچي ٢٩- ٻرپٽ ٣٠- ظاهر ظهور ٣١- ڦهري ٣٢- ٻاڻ ٣٣- پينو فقير ٣٤- اي منهنجا پريتم! ٣٥- اي ٻاڙي واريون! ٣٦- ڳاراٽي يا جهوريءَ ۾ ڳريس.

سر حسيني - داستان پنجين جو سار

پنهونءَ کي جت زوريءَ کڻي ويا آهن ۽ سندن قافلو مانباڻ کان پار وڃي نڪتو آهي. پاروچا پنهور ۾ هوا تہ سسئيءَ لاءِ وڏي وسندي هوا. هينئر سندن سک ۾ هوءَ سڄڻن جا سفر پيئي ڪري. هوءَ ماءُ کي سارو ڏاج موٽائي ٿي ڏئي ۽ پوءِ رڻ ۽ رائي ۾ ڪاهي ٿي پوي. هاڻ مرون سندس مت آهن ۽ ڇپون، ڇپرڪت. شايد پنهون، سندس ذات کان شرمائجي، پنهور ڇڏي ويو. پنهونءَ جي جدائيءَ ۾ سسئيءَ لاءِ "ڏينهان ڏورڻ ڏک سين، راتيان ڇڪن چاڪ." فراق ۾ فرحت آهي، وصال ۾ فرقت (ويڇو). جدائيءَ ۾ دلبر هردم دل ۾ آهي، ميلاپ ۾ رڳو اکين آڏو آهي. وڇوڙي ۾ جا اڪير آهي، سا گڏجاڻيءَ ۾ گم ٿيو وڃي. ماڻ سان محبت مرڻو وڃي: "جي ٿي چڪيم چاڪ، سي پرينءَ گڏجي پوريا."

•

داستان ڇهون

١

آيا، آس[1] تيامِ، پاروچا پنهورَ ۾،
پَسي پهَرَ[2] پُنهونءَ جي، نَهَن[3] سيڻن نيڻ ترَيامِ،
گوندَرَ[4] وِسِريامِ، سُکَن[5] شاخون مُکيون.

٢

ڏيکارِيُس ڏُکَن، گوندَرَ گَسُ[6] پِرينِ جو،
سونهائي[7] سُورَنِ، کي هيڪاندي[8] هوت سين.

٣

کِنيِن کِنيِن ماڙهين، گوندَرُ وڏي وَتُ،
بَدي گوڏِ گَرَتُ[9]، ساٿو[10] کَجي سُورَ جو.

٤

سَؤُ سُکَن[11] ساٽي ڏيان، سَرُ پِڻ[12] ڏيان سَتِ،
جي مُون مِڙي مَتِ[13]، تہ وِرِهُ وِهايان هيڪڙو.

٥

سَؤُ سُکَنِ ڏيئي، وِرِهُ وِهايُم هيڪڙو،
مُون کي لنهن نيئي، پيرُ ڏيکاريو پِرينءَ جو.

٦

سُورَ! مَ ڏي ڏوڙ[14]، آئون آهيان اَگهين[15] کاهِري،
جا پِرَ پاٽيءَ لوڙ، سا پِرِ مُنهنجي جِندڙي.§

٧

سُورَا! مَ وڃجاهُ[16]، سَڄَڻَ جَنِ[17] سانگِ وِيا،

١- اُميد، آسرو ٢- مت مائٽ ٣- نهن سوڏو ۴- غم ٥- واڌايون ٦- پيچرو ٧- رهبري ڪري ٨- واصل، هڪ ٩- ناٿو ١٠- سؤدو ١١- سؤدي ۾ ١٢- سؤدي يا عيوض ۾ ١٣- بدلي ۾ ١۴- ڏوڏو ١٥- نبل ١٦- نہ وڃجو ١٧- سفر يا مسافريءَ لي.

*مان جيڪر سؤ سک، بلڪ پنهنجو سر بہ، سؤدي ۾ ڏيئي ڇڏيان؛ جي مونکي عيوض ۾ رڳو برهہ (سچو عشق) ملي تہ هوند انجو ئي وڻج ڪريان.

§جا حالت، پاٽيءَ ۾ لوڻ جي ٿئي، سا سورن ۾ مهنجي جان جي ٿي.

Gul Hayat Institute

پرينءَ پڄاڻاءِ، آئون اُوهان سين اوريان.

۸

سوَرَنِ سانگهارو[1]، ڪَڏهن تان ڪونَ ڪيو،
آيَلِ! اوڀارو[2]، ٻاڙودو[3] ٻوڙَ[4] وَهي.

۹

سانگهارو سوَرَنِ، ڪڏهن تان ڪونَ ڏنو،
ٻاڙَ[5] ٻوڙَ[6] وَهَنِ، ڪالهوڻيان[7] اَڄُ گهڻا.

۱۰

سوَرَ نہ ساڱاهين[8]، ڏيَنِ[9] اَڌما اوچتا،
موُن کي موُن پرينِ جا، اَميا[10] آهين،
لڇوُن جي لاهينِ، سيئي تيَم سامُهان.

۱۱

سوَرَنِ لَڌو سَجهُ[11]، ڀاڪهي ڀيهي آئيا،
ڪنهن کي ڏيان مَنجهُ؟ مَرَّ[12] تان چِڙڪَنِ[13] چِتَ ۾.

۱۲

سوَرَا! مَ مَتِيج[14] ساءِ[15]، آئون نہ وِڪَڻي آهيان،
وَڃِجِ مَ ويلَ ڪنهين[16]، وِرهَ! موُن وَٽاءِ[17]،
توُن ٻڻ لڌهن جاءِ، جڏهن تيان هيڪاندي[18] هوتَ سين.*

۱۳

سوَرَ ٻہ پَتوُن پَتِ[19]، هِيُ چِڙڪيو ڪي ڀيو،§
پِريَتَڙي[20] پِرينِ جي، ماءِ! مُنجهايَمِ مَتِ،
ڀينرَ! ڀلي[21] ءِ پَتِ، لَڳُمِ ٻاڻُ ٻِروچَ جو.

۱۴

لَڳُمِ ٻاڻُ ٻَروچَ جو، ڪَرِها[22] تيا قَضاڪَ[23]!
اَهُڪي جا اُتَنِ ڪي، سا مَيَن[24] پوءِ مَ ماڪَ[25]!‡
اَڪَرَّيُنِ حوراڪَ، پَسَڻُ پرڏيهين جو.†

۱۵

لَڳُمِ ٻاڻُ ٻَروچَ جو، اَمڙِ! ٻَلِ مَ موُن،
سَڀِ رَڱيندِيَسِ رَتَ سين، ڪيچان اوري[26] ڀوُن،
مادَرِ! مَتان موُن، لَڪَنِ[27] لوڏوُن لائيوُن.

۱۶

ڏُکُ لڳو، ڏوُنگرُ ٻريو، ڀينرَ! ڪاٽي[28] ڀوُن،
مَتان لاٿو موُن[29]، سَندو جِهڙَ آسِرو.

۱- گهڻتائي ۲- ڀاڪيءَ جو چاڙهه ۳- ٻاڙ بڌو (ٻاڙ=نار جو سامان) ۴- تار ۵- نار ۶- تار وهن ۷- ڪالهہ کان ۸- گهڻڻ، ساڃهہ کن ۹- ڀڙڪا ۱۰- اَڻ ميا ۱۱- سڄو وجهہ ۱۲- ڀل ۱۳- چمڪن، وسن ۱۴- سواد، لطف ۱۵- بيزار ۱۶- ڪڏهن بہ وقت ۱۷- وٽان ۱۸- وڃ ۱۹- طرحين طرحين، ڀانت ڀانت ۲۰- پريم، عشق ۲۱- چڱيءَ طرح ۲۲- اُت ۲۳- رهزن ۲۴- اُتن ۲۵- شبنم (ماڪ جا قطرا) ۲۶- زمين ۲۷- اَمڙ ۲۸- جلي ۲۹- من يا چت تان.

*اي سور! تون ڀڻ تڏهن وڃج، جڏهن مان پنهنجي پرينءَ سان گڏجي هڪ ٿيان.

§سور بہ طرحين طرحين ويڙهي ويا آٿم؛ هڪ اُڃا اُندر ۾ اُڀري ٿي ڪين تہ مٿان ٻيو اَچيو نازل ٿئي.

‡شل اها ماڪ بہ آري ڄام جي اُتن تي نہ پوي، جا اُنهن کي اوکي لڳي!

†پرڏيهين (پنهونءَ سندس ساٿين) جو ديدار، منهنجي نيڻن لاءِ طعام آهي.

Gul Hayat Institute

*١٧

ڏکويون ڏيهان، جيڪس لڏي ويئيون،
هاٺي ڪن مُلان[1]، پُڇان پرين خبرون؟

١٨

ڏکيون جان نه مڙن، تان تان پنڌ نه ٿئي،
پيون هُنهئين هَٿ هٿن، رُنديون رُنڍ واريون.

١٩

نَڪي رُنڍ واريون، نَڪي اوسارين[2]،
مُنهين[3] کي مارين، مُنهين سندا ڏکڙا.

٢٠

سُورَ وِراهيان، سرڪيون! جي وِراهيا وَڃن،
پيون ڪوهُ ٻُجهن؟ جن سندا، تن سامهان.

§٢١

مُٺ مُٺ سورن سڀڪنهين، مون وٽ وَٿاڻان[4]،
پَريون[5] ڪيو پڻان[6]، وِيا وهاڻو[7] نڪري.

٢٢

پيڙي پيڙي ٻڌ، سورائتي[8]! سندرو،‡
ڪيچ اڳاهون[9] پنڌ، متان لَڪن سين لڳي مرين!

٢٣

پيڙي ٻَنڌ ٻيهار[10]، سورائتي! سندرو،
ڏونگر لوهان ڏار[11]، ڪانَ ڏوريندي ڏک سين.

٢٤

ڏکَ سُکن جي سونهن، گهوريا سُک ڏکن ري،
جنين جيءَ ورونهن[12]، سَڄڻ آيو مان ڳري[13].

وائي

ڪوهياري جي ڪاءِ، مارينديم، ماءِ!
جا مَن اَندر ڳالهڙي.
چڙهان ڏونگر چوٽين، سُپيريان جي ساءِ[14]،
نهاريندي نڪري، هاڙهو هوتن لاءِ،
پانڌيڙا! پير پري، پريان کي پهچاءِ،
مولا! مون کي ميڙئين[15]، سنديءَ جانب جاءِ،
هوت هلن، آئون وهان، نه ڪا اِئين جُڳاءِ؟
سسئيءَ جيءَ سريءَ[16] کي، اوڏانهين اُناءِ[17]،
پيرانديءَ[18] پنهونءَ جي، مُنهجو لوڙهه[19] لَٽاءِ،
اَلا! عبداللطيف چئي، ايها آس پڄاءِ.

١- وڻان ٢- ماتم يا ورلاپ ڪن ٣- مونکي ٿي ٤- اُنهنجا وٿاڻ ٥- بوجا ٦- گهمان ٧- خريدار، سوداگر ٨- اي درد واري ٩- اڳتي، دور ١٠- ٻيو دفعو، ٻيهر ١١- ٽوڪان سواءِ ١٢- وندر ١٣- وٽ ١٤- سڪ ۾ ١٥- ملائين ١٦- سسيءَ ١٧- ڪٺي هل ١٨- قبر ١٩- پوراءِ.

*عشق جا گهايل (سچا عاشق) شايد جهان مان لڏي ويا آهن. هاڻي محبوب حقيقيءَ جا ڏس ڪنهن کان پڇان؟

§هرڪنهن وٽ ڏکن جي مٺ مٺ آهي، پر مون وٽ سورن جا وٿاڻ يا اَنبار آهن. مان درد جون پريون ڪنيو پيئي گهمان، پر سوداگر اَلوپ ٿي ويا آهي. (هتي به شاه صاحب اِشارو ٿو ڪري ته دنيا ۾ سچن عاشقن جو قحط لڳي ويو آهي.)

‡اي درد واري! تون سورن جو سندرو، ڪشي ڪشي ٻڌ.

سر حسيني - داستان ڇهين جو سار

ڀنڀور ۾ پنهونءَ جي اچڻ سان، سسئيءَ جا سڀ سور ميٽجي ويا ۽ ڪيس سڪ منهن ڏيکاريو. پنهونءَ جي وڃڻ کان پوءِ ڪيس وري به دردن نهوڙي ڇڏيو. سسئيءَ لاءِ ورهه وڏي وٿ آهي. هوءَ سمورن سڪن کي عشق مٿان قربان ٿي ڪري. اهڙا ڪي ٿورا عاشق آهن، جن لاءِ گوندر هڪ وڏي نعمت آهي. سسئي سراپا سوز آهي. سندس سيني ۾ سور، تار وهندڙ پاڻيءَ وانگر پيا اٿلون کائين. پنهونءَ جي محبت ۾ هوءَ لڪ لتاڙيندي پيئي وڃي. ڪيس زخمن جي ڪا ڪاڻ ناهي. ”سڀ رڱينديس رت سين، ڪيچان اوري پون.“ اڄ اهڙين ڏکوين جو ڏڪار آهي يعني سچا طالب اڄ اڻ لڀ آهن. سواءِ درد جي، دلدار ملڻو ناهي. سچو عاشق، من تان جيئڻ جو آسرو ئي لاهي تو ڇڏي. ڏکن ري ڏورڻ ناهي.

•

داستان ستون

١

پڇن سي پسن، جڏهن تڏهن پرينءَ کي،
ڏورينديون ڏسن، اڱڻ عجيبن جا.

*٢

پڇيوئي، تان پون، نات پڇڻ هوءِ م پرينءَ کي،
ڏورڻ واريون ڏور، هٿ نه آهين هوت کي.

٣

ڏوريان، ڏوريان، م لهان! شال م ملان هوت!
من اندر جا لوچ، مڇڻ ملڻ سان ماٺي ٿئي.

٤

ڏوريان، ڏوريان، م لهان! ساٿي ڪالهوڻا،
لاهي لاڏوڻا، سفر ڪنهن سانگ ويا.§

٥

آئون ڏورينءَ، شال م لهان! پرين! هٿين پري!
هڏ نه ساهه سري، تن تسلّي نه ٿئي!‡

٦

آئون ڏورينءَ، شال م لهان! تن م ملين توں!
لنئي لنئي منجهان مون، لوچ تنهنجي نه لهي!

٧

آئون ڏورينءَ، شال م لهان! ساجن! مڃ سوال،
سڪ تنهنجيءَ، سپرين! ٿئي جان زوال،

١- اڳتي هل ٢- ڳولڻ واريون ٣- هرگز ٤- تڙڦڻا، تلاش ٥- مٿان ٦- گهٽ، غائب ٧- ڪالهوڪا ٨- سامان سرو، لڏون ٩- قرار، آٿت ١٠- وار وار، رڳ، رڳ ١١- فنا، نابود.

*جي پرينءَ جي پڇا ڪئي اٿيئي ته اڳتي هل، نه ته ماڳهين محبوب جي طلب ئي نه ڪجي. ڳولا يا جستجو ڪندڙ، دلبر کان هرگز دور ناهن.

§ڪنهن سبب سفر تي ويا آهن ۽ وڃي ڪنهن هنڌ سامان سرو لاٿو اٿن.

‡شل منهنجي جان کي تو سواءِ پٽيءَ نه سري ۽ منهنجي جسم کي هرگز قرار نه اچي.

Gul Hayat Institute

وِهاڻيءَ وِصالُ، اُتيان آرامي ڪري.*

٨

چَڏيمِ حُجَّ هَلَڻَ جي، چڪيمِ چاڙهيڪا،
اَديُون! آڙيڪا، هِنئڙي ۾ِ هوتَ سين.§

٩

چَڏيمِ حُجَّ هَلَڻَ جي، چاڙهيڪَنِ چڙهي،
آڙيڪَنِ اَڙي، ڀِيمَس هوتَ پُنهونءَ سين.

١٠

چَڏيمِ حُجَّ هَلَڻَ جي، چاڙهيڪا چُڪيامِ،
آرياڻيءَ جي آسري، ڏُونگر ڏينهَن لَڳامِ،
پُڇِج پِرين سَندامِ! ويئيَس وَک نہ اُپڙي.

١١

ويئيَس، وِک نہ اُپڙي، اَچُ، آرياڻي! تُون آءُ،
چُڪيءَ تو سين چاھُ، پاسي پِرَ پيٺي رڙهي.

١٢

جيڪا ڪندي نينهُن، مُون جئن باروچن سين،
سِڪڻُ سارو ڏينهُن، چڙهڻُ چاڙهيڪَنِ لي.

١٣

جيڪا ڪَندي سَنگُ، مُون جئن باروچن سين،
اَنگُنِ چاڙهي اَنگُ، رُندي سا رَتَ ڦُڙا.‡

١٤

جيڪا ڏيندي مَنجهُه، مُون جئن باروچَنِ کي،
مَٿان ڳِلَنِ هَنجُ، ڪِينَ لاهيندي ڪَڏهين.

وائي

مُنهنجي حُجَّتَ ناهي وات، ڪانهي واتَ،
جيجان! لَن جَتَن سين.

ڪاڻيءَ کي ڪانئي تي، جيري جي جرات،
ڪَندِيَس ڪيچَ ڏَڻِيَن لءِ، لَکَن ۾ لوُلاتَ،
ڏاڙو پير پُنهونءَ جو، اُڙيو مَنجهه لُڙاتَ،
آهيمِ آريءَ جامَ جي، اَندَرَ مَنجهه اُساتَ،
ماريو ڪيم مُٺيءَ کي، ڪيچي! ڪاهي ڪنواتَ،
ڪَٽيو نيڻَ نهارِيان، ڳوڙهَن پَريو ڳاتَ،
سَبَب تِنهن سُتي وِيا، جهوُني ڏِنيم جهاتَ،
ڏِنَم ڏُکوئن جا، چِڙ ۾ چوُنڀاتَ،
اَديُون! عَبدُاللّطيفُ چئي، لَعلَ ڏِنائين لاتَ.†

١- صبح جو (قيامت ڏينهن) ٢- گڏجاڻي ٣- حجت، همت ٤- جبل جون چاڙهيون ٥- محبت جا پيچ ٦- کچي، پچي ٧- تکل تَنل ٨- نيدهن، چاه ٩- سوريءَ تي ١٠- جسم ١١- راز، ڳجهه ١٢- هنجوُن، لڙڪ ١٣- جليل، سڙيل ١٤- ساڙي تي ١٥- باه ١٦- تابش ١٧- ليلڙات، آزيون نيزاريون ١٨- پياس، اُج ١٩- جوان اٺ ٢٠- ڪنڌ ٢١- پڪيءَ (نند) ٢٢- جهٽڪو، جهت ٢٣- سوسات ٢٤- محبوب يا لالن جو ٢٥- تجلو، شعاع، جيي.

*صبح جو (قيامت ڏينهن)، توسان گڏجاڻي حاصل ڪري، آرامي ٿي اُتان.

§اي اَديُون! منهنجي دل کي محبوب جي نينهن جا پيچ پيا آهن.

‡اُها، پنهنجو سرير، سوريءَ تي چاڙهي، اکين مان رت جا ڦڙا وهائيندي.

†پريان پنهنجي لالن جو تجلو نظر آيس يا سندس قافلي جي باه جي لات ڏنائين.

Gul Hayat Institute

سر حسيني - داستان ستين جو سار

جو ڏوري ٿو، سو لهي ٿو. ڏورڻ واريون، عجيبن جي اڳڻ کان ڏور ناهن. فراق ۾ جو لطف آهي، سو وصال ۾ ناهي. محبوب کي ملڻ سان، عاشق جي اندر جي بيقراري غائب ٿيو وڃي. شاه صاحب هتي فراق جي جي مرحبا ٿو ڪري: ”شل تون هميشه پري هجين ۽ مان توکي دائم ڳوليندو رهان. شل منهنجي جان کي توکان سواءِ آرام نه اچي. شل توسان قيامت جي ڏينهن ئي ملان، نه اڳـ.“ ”وهاڻيءَ وصال، اٿيان آرامي ڪري.“ محبت جي آڙيڪن ۾ آڙيلن لاءِ سواءِ چاڙهيڪن لـي چڙهڻ، اکين مان رت ڦڙا وهائڻ ۽ ”اَنگن تي اَنگ“ چاڙهڻ جي، ٻيو ڪو حيلو ناهي. عاشقي نسوري شهادت آهي. ”جيڪا ڪنڌي سنگ، مُون جنّن ٻاروچن سين، اَنگن چاڙهي اَنگ، رُئندي سا رت ڦڙا.“

•

داستان اٺون

١

آڻُ اورانگهي وِيا، آئون تِي مَران، ماءِ!
[١]
پنُوُن ٿِيندِيَسِ ڀيرَ تي، ’هَيءِ! هَيءِ!‘ ڪَري ’هاءِ!‘
[٢]
جِنڙُ مُون نه جُڳاءِ، پِريُنِ تان پاسو ڪَيو.*

٢

آڻُ اورانگهي وِيا، اَڳِڻ مُون اَفسوسُ،
[٣]
ديوانيءَ سين دوسُ، ساٿي آهي سَڀ ۾.

§٣

[٤] [٥]
آڻُ اورانگهي وِيا، پُنيءَ توڏَنِ تاڻِ،
وِيهُ مَ، مُندَ! پَنيورَ ۾، هُنِ ڀُڃَنديءَ هاڻِ،
[٦]
رائي مَنجهه رِهاڻِ، هَلُ نه ٿيئي هوتَ سين.

٤

آڻُ اورانگهي وِيا، ڪَري ڪَميڻي ڪيئَن؟
هاڻِ گُهرجي هيئَن، نه ڏجي باهِ پَنيورَ کي.

٥

[٧] [٨]
آڻُ اورانگهي وِيا، ٻاري چِڏي پوءِ،
[٩]
آريجا اَنِ لي، هيءَ تان جَڏي جوءِ،
[١٠]
ڪي هَلي، ڪي هَتُ ڪَٽي؛ ڪي رِڙهي، ڪي روءِ؛
[١١]
ڪو ٻُنهونءَ کي چوءِ، ته مُنيءَ ماتَمُ آئيو.

١- پرزا پرزا ٢- منهن ڦيريو ٣- دوست ۴- اٺن جي پنيان ۵- ڪاهيندي هل ٦- جبل جي ريتيءَ (جبل) ٧- ٻانهي ٨- پنتي ٩- نبل زال ١٠- روئي ١١- چوي.
*محبوبن مونکان منهن موڙيو آهي؛ هاڻ مون کي زنده رهڻ واجب ناهي.
§هو آڻ اورانگهي هليا ويا (تنهنجي گهران نڪري ويا)؛ تون اٺن پنيان ڪاهيندي هل. اي مند! تون پنيور ۾ ويهي نه رهه؛ هاڻ هلي هننکي ڀڃندينءَ. اڳتي هل ته محبوب سان جبلن ۾ ملاقات ٿيئي.

٦

جاڻي سُڄاڻي، مُنِ ڪي ڇڏي هَليا،

اَدِيوُن! آرِيچَنِ لَءِ، آئون ڪوُري جِئَن ڪاڻي،

پاهَڻَ ۾ پاڻي[2]، هارِيوُن![3] هارَڻَ آئيو[4].

٧

جاڻي سُڄاڻي، مُوُن ڪي ڇَڏي هَليا،

آئوُن ڪِئَن ڇَڏيان پانهِنجو، اَديوُن! آرِياڻي؟

پِرِيَمِ جو پاڻي، سو ڪيچِيُنِ ڪَمِ نه آئيو.*

§٨

جاڻي جي جاتومِ، ته پوندو فَلَقُ[5] فِراقَ جو،

اَکَرُ اِرادَت[6] جو، ڏِريائين[7] ڏوتومِ[8]،

پوءِ تان ڪونَ ڪيومِ، هوُندَ ڪشالو ڪيچَ ٿي. مُيَرِ[21] ٿئين پنّان[22]، وَڳَ واتَ ٿي نه لَهين.

٩

وارو[9]! وَڃِن تا، سيڪَ تُنهنجا، سَسُئي!

هَٿِڙا ٻاروچا، ڪينَ لَهَندِين ڪي ٻِيا.

١٠

واري، وَرائي[10] تو پنهنجا نه ڪَيا؟

پوري[11]! رَنجاني[12]، هوُندَ نه پيئين هيٺري.

١١

جِئان واري وَڳَ[13]، اوتي تِيا چِلنگيوُن[14]،

مَتي تنهن مارَڳَ، پئي پُرزا نه ٿِئين؟

١٢

ڏُکائيندي ڏُونهَڙا، مُندا! سيڻاني[15] وَڄُ،

پرياڻون[16] ۾ پيچُ، ساٿُ[17] چَڙهَندو لَکِيين[18].

١٣

ڇِڄ[19] ۾ قَطاران[20]، ساٿُ چَڙهَندو لَکِيين،

١٤

ڪا جا[23] ڪَيائوُن، وائي[24] واري وِنگڙي[25]،

١- پهڻ (پهاڙ) ٢- اُکين جو پاڻي (ڳوڙها) ٣- اي آياڻيون! ٤- هارڻو پيو ٥- نياپ ٦- ورڌاتا جو اَنگ ٧- اَصل کان ٨- ڏوئي ڇڏيان ها ٩- وارو ڪر ١٠- ورائي، ور يا وٽ ڏيئي ١١- پورڙي ١٢- ڏک ١٣- اُن جي قطار ورائي ١٤- ننڍيون ٽوليون (ٽڙيل پکڙيل) ١٥- ساڻن ٿي ١٦- سندن (پيرن جو) نشان يا محبت جو نالو ١٧- پروچن جي جماعت ١٨- لڪن ٿي ١٩- جدا نه ٿيءُ ٢٠- اُنهنجي قطار کان ٢١- متان ٢٢- پوئتي رهجي وڃين ٢٣- اَهڙي ڪا ٢٤- وٽ ڏيئي ٢٥- ڏنگي، پيچدار.

*جيڪو پاڻي پريم يا ڪشالو ڪيم، سو ڪيچين وٽ قبول نه پيو (ساٿ نه پيو).

§جي مونکي ڄاڻ هجي ها ته هڪ ڏينهن هئن جدائيءَ جو نياپ، ڏسڻو پوندم ته جيڪر ازل ۾ ئي ورڌاتا جو اَنگ ڌوئي، ميساري ڇڏيان ها؛ پوءِ ڪيچ جو ڪشالو ٿي نه ڪيڻو پوءِ ها.

آيل! تنھن آئون، ٻوليءَ ٻاتاڙي[1] ڪئي.*

۱۵

وائي واري ونگڙي، ٻولي ٻي نہ ڪن،
الا! ڪيچ ڏٽين[2]، مون سين ٻوءِ م مامرو!

۱۶

ڪا جا آندي ڪيچين، وٽڪاران[3] وائي،
سٽي مون سائي، نيٽين نند وہ ٿئي.

§۱۷

پڇيوئي[4] جان دوست، تان پاسي ڪر پرھيز[5] ڪي،
جنين ڏٺو ھوت، تن دين[6] سيئي دور ڪيا.

۱۸

ھلو ۽ ملھو[7]، ڏک م پسو، ڏوتيا[8]!
سونھون جو سات جو، سو مون ھوت ساٿ[9]،
آن بہ تئي پلو، آئون ٻڌ[10] گڏجان پرينءَ کي.

وائي

مون کي ڇپر[11] م ڇڏيجا[12]، باروچا! پلئ[13] لڳي آھيان.
ڇوري ڇني آھيان، نينھن نباھي[14] نيجا،
ڇوري ڇڏي ڇپرن، ڪيچي! ڪيم وڃيجا،
ٻنھون منھنجو آن سين، سات سلامت نيجا،
مون تان وڙ[15] وڃائيو، اٻين پنھنجو وڙ ڪريجا،
جوڳيڪو[16] ويس ڪري، سگھڙي[17] سار لھيجا،
آريا ٽي! عبداللطيف چئي، مون لي[18] وھلو[19] ور ڪريجا.

سر حسيني - داستان اٺين جو سار

جت، آرڻ اورانگھي، سسئيءَ کي جڏو ڪري ڇڏي ويا. ھاڻي سندس جيڻ ڪونھي. ھوءَ پنھونءَ جي فراق ۾ "ھاءِ! ھاءِ!" پيئي ڪري، ۽ پھڻن کي، اکين جي پاڻيءَ سان پسائيندي پيئي وڃي. جي اھا جاڻ ھجيس ھا تہ ڪنھن ڏينھن ڪيس پنھونءَ جو فراق سھڻو پوندو تہ ھوند لڪئي کي ئي ميساري ڇڏي ھا! ھينئر سندس حال اھو آھي جو: "آريچا اٿن لي، ھي تان جڏي جوءِ." جتن جي وائي اھڙي ڪا ونگڙي ھئي، جو ھوءَ ويچاري ڳالھائڻ کان ئي عاجز ٿي ويئي. سسئيءَ جو ڪم آھي سڀ ناتا ٽوڙي، پنھونءَ پنيان ٻر ۾ ھلڻ. ساڳيءَ ريت طالب جو ڪم آھي ديني يا ڌرمي ٻنڌڻ ٽوڙي، حقيقي جستجو (آلمڪ ڳولا) ۾ لڳڻ.
"پڇيوئي جان دوست، تان ڪر پرھيز ڪي."

۱- ٻالي ۲- معاملو، وھنوار ۳- وٽڪار کان ۴- پڇيو اٿيئي ۵- مذھبي ٻنڌن ۶- مذھب ۷- پاڻ ملھايو ۸- اي ڏوٿيو ۹- سليو، ٻڌايو ۱۰- اوھانجو ٻڌ ۱۱- جبل ۾ ۱۲- ڇڏجو ۱۳- پلاند، سام ۱۴- نڀو، وٺي ھلجو ۱۵- لائقي ۱۶- جوڳياڻو ۱۷- جلد ۱۸- جلد ۱۹- ڦيرو، موت.
*اي امڙ! انھنجي (ٻروچن جي) ٻوليءَ مونکي ٻاٽو ڪري ڇڏيو. (مان ٻورو ڪجھ بہ نہ سگھيس.)
§جي محبوب (حق يا ايشور) جي پڇا ٿو ڪرين تہ مذھبي ٻنڌڻن کان آجو ٿيءُ. جن محبوب جو مشاھدو ماڻيو، تن، سيئي مذھبن يا ڌرمن کان ڪنارو ڪيو. (حقيقي عاشق لامذھب آھن.)

داستان نائون

١*

ڪاليءَ تان نه ڪنهين، مَنَ وِڄُهلَڻَ[1] وَڍِيو،

مارِيَسِ سُورَ تنهين، جو نه ڄاڻي، جيڏيُون!

٢

ڪاليءَ تان نه ڪُنو، ماءُ! مُنهنجو جِندڙو،

جنهِن ماءُ! مُنو[2]، سي جَتَ نه پَسان جُوءِ[3] ۾.

§٣

جِي مُنهنجو جِنِ، اَنگڙيارو[4] وَڍيو،

ڦُچاڻا پِرِينءِ سِبان، سَڄو نه ٿئي!

٤

اَڇيو مَرُ اَچَنِ، ٻاروچا پَنهِوَرَ ۾،

ڦُٽيءَ لَڳي جَنِ، ڪَميڻي ماڙهوَ ٿئي.

٥

رو، وِسانئي راندِ[5]، ٻَهَ[6] ٻَرُوڙِجِ سانَتَ جا،

هوتَنِ، بين هيڪاندِ[7]، هُيمِ ٻاٽِي[8] ڏينهَڙا.

٦

رُئَڻَ ۽ راڙو، مُون نِماڻيءَ جي نِجهُري[9]،

ڪُنَلِ ڪي قَابَ[10] ۾، قُربَ جو ڪاڙهو[11]،

هوتَنِ لَءِ هاڙهو، رِجائيندِيَسِ رَتَ سين.

٧

روئي ڪَندِينءَ ڪوهُ[12]؟ هاٺي ڪو هوتُ وَري[13]؟

جيڏيُون! جيڏوٺي ڪيو، ساٽُسِ[14] سيڻَ سِتوهُ[15]،

ڏوهي اَٽِيان[16]! ڏوهُ[17]، مَتان ڪا مُون سين ڪَري!‡

٨

رُٺان، تان راندِ ڪِلان[18]، تان ڪامي هِنئُون،†

اَڪَريُون وِيسانِد[19]، پِرِينءَ گَڏجي ڪَندِيُون.

٩

اَڪينِ ڪينَ ڪيو، رَتُ نه رُناءُون!

١- جهوريءَ ۾ جهجهڻ ٢- جهوريءَ ۾ وڌو ٣- ماڳ، مڪان ٤- آڏو اُبتو ٥- وندر ۽ روَنشي کي ڇڏي ٦- خيال، ارادا ٧- وصل ٨- ٻه ٽي ٩- پونگيءَ ۾ ١٠- دل ١١- تابش ١٢- ڇا ١٣- موٽي ١٤- سڄڻ (پڌهونءَ) ١٥- ظلم ١٦- قسم آٿو ١٧- دغا ١٨- جلي ١٩- آرام.

*اي سرتيون! منهنجي دل کي ڪنهن ڪاليءَ نه وڍيو آهي، پر وڄهلڻ مونکي انهيءَ درد ماريو آهي، جو وري مونکي ڄاڻي نه ٿو سگهي.

§جن پرين منهنجو جسم آڏو اُبتو وڍيو آهي، تنهن وچڻ ڪان پوءِ اُهو (بدن) وري سبڻ سان به سڄو نه ٿيندو.

‡قسم آٿو، متان ڪا مونسان دغا ڪري!

†جي روٺان ٿي ته مون لاءِ وندر ٿي ٿئي، جي کلان ٿي ته منهنجي جان ٿي جلي.

آيي ڏِنائون[1]، ڦوڙائِبا[2] سُپرِ ين!

۱۰

ڪاڙهيُون، لوُليُون اَکيُون[3]، ڪُنيُون ڪِين ڪُڇَنِ،
مُنيُون ماٺِ نه ڪَنِ، هَنيُون[4] رَهَنِ نه هوتَ ري.

۱۱

وَسي، وِساڙيُون، رَتُو[5] روئي پِرينءَ کي؛*
پيئُون ڪَڪَنِ پَبَ ڏي، نَظَرَ نِماڻيُون،
سي ڪِئَن بيليا ڻيُون[6]؟ جن ويندو هوتُ نه وارِيو.§

۱۲

وَسي، وَسي مينهَن؛ جِنَّن لَئي وِيَس کيهَه[7]،
لوءِ پِريان جي ڏيهَه، پيئي پُڇي خَبَروُن.

۱۳

ڪاڙهيءَ[8] مَ ڪانئيو[9]، مُنيءَ منگرُ[10] مَ ڏِيو،
هيڪَرَ اُجهايو، ڏيئي پُرُ[11] لُهارَ جِئَن.

۱۴

ڪاڙهي کيرِنِ هيٺِ[12]، وِنئي روئي رَتَ ڦڙا،
ڪا مُون تيندي ڏيٺِ، پِهَرَ[13] پاروچَنِ سين؟

۱۵‡

پُنهونءَ پيرَڙيُون[14]، گهرِ گُهمَندي جي ڏِٺيُون،
سي مُون سيرَڙيُون[15]، نِتُ نِهارَڻُ پيئيُون.

۱۶

مُيَس! مَرُ مَران! سُپَسِ[16] وِچِ سَرتيين،†
پورهيَتِ تِي پِران[17]، پاڙي جامَ پُنهونءَ جي.

۱۷

مارِيو جي مَعدوُرِ[18]، نه هيڪاري[19] هورُ[20] لَهي،
ساڄَنَ! آهِنجي سوُرِ[21]، ڪينَ جِئان ٿِي، ڪيچيا!

۱۸

نَڪي ٿِي جِئان! نَڪي مُئي آهِيان!
ساڄَنَ! ساهُ ڏِيان، تو ڪي سارِيو، سُپرِ ين!

Gul Hayat Institute

۱- ٻيهي ۲- وِچڙندا ۳- نرلڄيون ۴- اُڀاڳيون ۵- رت جا ڳوڙها ڳاري ۶- روڪيو ۷- خاڪ ۸- جليل کي ۹- جلايو ۱۰- منگل، باه ۱۱- چمڊو، ڀاٺي ۱۲- جابلو وڻن ۱۳- مڪاميلو، ملاقات ۱۴- پيرڙا (پير) ۱۵- پيچرا (سير) ۱۶- ٻڌڻ ۾ آيس، مشهور ٿيس ۱۷- ٻلڄان، نچڄان ۱۸- نبل ۱۹- ٻاڻ وڏيڪ ۲۰- ڳلتي، چنتا ۲۱- اُوهانجي درد ڪان.

*اَکيون، پرينءَ لاءِ رت روئي روئي (وسي) ساڙيون ٿي پيئون.

§اُهي اَکيون ڪيئن ساٿياڻيون ڇٽيون، جن ويندڙ سپرينءَ کي نه روڪيو.

‡گهر ۾ گهمندي يا گهر ڏانهن ويندي، جن هنڌن يا لنگهن تان، پنهونءَ پنهنجا پيرڙا يا پير گهمايا هوا، سي ٿي مون کي هر روز نهاري ڏسڻا ٿا پون.

†مران نه پل مران؛ ٻاڻ سرتين جي وچ ۾ مشهور ٿيندس. (مارڳ ۾ موت، اَبدي حياتي آهي.)

١٩

ڏوُنَ جي ڪالهہ مُئي، نہ ڪالهہ ئي گڏِيَءِ پرِينءَ کي،
ڪَڏهن ڪانَ سُئي[1]، نہ ڪا سَگهي[2] گڏي سَڄَڻين.

٢٠

اَڳي پوءِ مَران، مَرُ مَران مارڳ[3] ۾!
مَتي پوءِ پِريان، ڏوُنُ مُنهنجو، جيڏيوُن!*

٢١

مَرُ، مَتا ڏيئي، پُنهونءَ[4] ڪارڻ پَٻَ[5] ۾،
نہ سَرَليوُن سيئي، واڪا[6] ٻيئي وينِيوُن.

٢٢

سُتيءَ[7] تان نہ سِياءُ، جي ڪوهيارا[8] ڪيچَ جا،
اَنگِن[9] چِڙهيو آءُ، جي نالو ڳِيرُءِ نينهَن جو.§

٢٣

مَتان جيءُ جَتَنِ، گهورِيو، گهوري سَڀُئي،
پازي[10] جي پُنهونءَ جا، ڪارُون[11] ڪري ٿَنِ،
ڪيچِ مَتان ڪا ڪَنِ، ٻي شُڪري[12] پَنهوَر جي.

وائي

هِتان ٿي هَلَنديَسِ، مِيان! سامُهين ساڙيہ[13] ڏي.
وَڏا[14] ٻيڻيا[15] پَنڌَ جا، مَنزَلَ ماٽيندِيَسِ، مِيان!
اَلاهَرَ[16] عَجيبَ کي، لَڪَنِ مان لَهَنديَسِ[17]، مِيان!
جيڏيوُن! جوڙ[18] جَتَن جو، جڏهين آئوُن ٿيندِيَسِ، مِيان!
حُجائتا[19] هوتَ کي، ڏورِاپا ڏيندِيَسِ، مِيان!
فَريادِيوُن[20] فِراقَ جوُن، پُنهَلَ کي چوندِيَسِ، مِيان!
اَديوُن! عَبدُاللطيفُ چئي، مَنهِن[21] آئوُن مِلَنديَسِ، مِيان!

سر حسيني - داستان ناٿين جو سار

سسئيءَ جو قلب ڪنهن ڪاتيءَ نہ، پر وڇوڙڻ وِڍيو آهي. محبوب، سندس جسم کي اَهڙو آڏو اُڀو چيريو آهي، جو وري اهو سبڻ سان بہ سِڄو ٿيڻو ناهي. هيئنئر سندس نِجهري ۾ سواءِ روئڻ ۽ راڙي جي ڪي ڪين رهيو آهي. پنهونءَ جي فراق ۾ سندس اَکيون رت روئي ساٽيون ٿي پيئون آهن. اِنسان لاءِ مرڻ تہ اڳي پوءِ آهي؛ تنهنڪان ڇو نہ عشق جي مارگ ۾ فنا ٿجي! سسئيءَ بہ اِهوئي پرڻ ڪيو آهي. ڪوبہ عاشق ڪڏهن سڻين لڳين پرينءَ سان هڪ نہ ٿيو آهي. پهرين فنا آهي، پوءِ ديدار. جو عشق جو نالو وٺي، سو سوريءَ جي سواري قبولي. جو جفائون ڪيدي، جانب لاءِ جبلن ۾ ٿو مري، سو دنيا جي دفتر ۾ نالو ڇڏي ٿو وڃي. مارگ ۾ مرڻ آهي اَمر پد پائڻ.

١- ٻڌڻ ۾ آئي، مشهور ٿي ٢- تندرست، نوٻني ٣- ٻيڙي (پريم جي) ۴- ڪشالا ڪندي، جفائون ڪري ٥- ٻپ جبل ٦- تنهنجي ساراهہ ڪن ٧- ستل ڳال ٨- مت مائٽ ٩- سوريءَ تي ١٠- خسيس ٻانها ١١- نيزاريون ١٢- گلا ١٣- وطن ١۴- پنڌ، مفاصلا ١٥- منزل ١٦- الله جي آسري ١٧- حاصل ڪنديس ١٨- لائق، شريڪ ١٩- حجت ڀريا ٢٠- پڪارون ٢١- مُنهن ۾.
* اِنهيءَ حالت ۾، منهنجي خونبها وڃي پرينءَ تي پوندي. (هتي خونبها = ديدار).
§ جي عشق جو نالو ڳڌو آهيئي تہ اچي سوريءَ تي چڙهہ.

Gul Hayat Institute

داستان ڏهون

١

واڪيو واڪيو وڪ، پاپوهيو پير ڪٽي،
سي نه چڙهنديون ڏڪ، موڙي پير مرن جي.*

٢

وجهه وڏندي وڪ، مڇرڻ لڪ لڪائيين،
ڏڪ لنيين ڪي ڏڪ، حب جنين کي هوت جو.

٣

واڪو هڏ م لاهه، سڏن متي سڏڙا،
مان تنهنجي ڪاءِ، سگر م سار ٿئي!§

٤

سڏن پنيءِ سڏڙا، واڪو منجهه وڪين،
سجڻ پند گهٽي؛ مان ڪوهيارو ڪڙڪ سٽي!

٥

ڪوهيارو تي ڪاڻ، ميون مارڻ آئيو!
هوءِ مر هوت حيات! آئون ميائي گهوري!‡

٦

وهين ۽ ويلا ڪرين، پڇين ٿي پانڌي،
هاري! هيڪاندي، ڪڏهن پر تيندين هوت سين؟

٧

وهين ۽ ويلا ڪرين، اي نه اڪنڍ آهه،
سي لاڳاپا سپ لاهه، اوريان اپيارين جي.†

٨

وهين ۽ ويلا ڪرين، سڏئين ساڳاٿو،
هاري! آپاتو، تو سين سوٿهن نه سٿئي!

٩

پاڙي ناهه پرون، نه ڪا رات رنجائي ڪذري،
پانڻ پروچن جي، گهائي وڌي گهور،
هڪ سٿي پيا سور، ويا پنيندا پاڻ ۾.

١٠

پاڙيچيءِ روئي، چاڪ منهنجا چوريا،
پگهر وجهنديس پرينءِ جو، ڏکن ۾ ڏوئي،
ساڄن! سيوئي، ساهه اوهان تان صدقو.

١١

اڄ نه مون قرار، ڏنم سنچو سات ۾،
نهي وينا بار، متي ساٿيهه سپرين.

١٢

ڪيا ويچاريءِ وس، ڪارڻ ڪوهياري گهڻا،
گهڻو پڇي پانڌيين، سندا ڏيرن ڏس،

١- واڪو ڪيو ٢- مشڪيو ٣- سينگار ۴- پير پٽتي ورائي ٥- ذرو ٦- ظاهر ڪرين ٧- سينگار ٨- نيڻهن ٩- شال ١٠- ڪا ١١- راهه ١٢- هجي ١٣- پل ١۴- صدقي ٿيس ١٥- وقت وڃائين ١٦- قاصد ١٧- اي اياٽي! ١٨- ڪهڙيءِ ريت ١٩- سڪ ٢٠- بيهارين ٢١- مت مائٽ ٢٢- ڏاريا ٢٣- رنج ۾ ٢۴- پاڙيسريءِ ٢٥- زخم ٢٦- زخمن ٢٧- چمبڙي ٢٨- آرام ٢٩- سانباهو ٣٠- بڏي ٣١- وطن ڏانهن (ڪٽي وڃڻ لاءِ) ٣٢- حيلا وسيلا ٣٣- پانڌين (قاصدن) کان.

*اهي سرخروئي حاصل نه ڪنديون، جي پوئتي موٽي، وڃي ٿيون گهر مرن.

§من وات تي تنهنجي ڪا يادگيري پوي.

‡پرين پل حيات هجي، مان ميس نه صدقي ٿيس.

†اهي سڀ سنبند ٽوڙ، جي اوريان (پرينءِ کي گڏجڻ کان) توکي روڪي ٿا بيهارين.

لَمُوَن[1] ڏوري لَسَ[2]، سُتي[3] سَگرَ[4] پَٽِيين.

١٣

ٿان ڪا ڪَجَاهُ[5] وَرِ[6]، ڪَميڻِيءَ ٿي، ڪيڇيا!
آئُون اَوهانجي آهيان، بَندي ٻي سَمَرِ[7]،
اَچِي، ڪوهيارا! ڪَرِ، دِلاسو دِلگيرِ[8] کي.

١۴

ٿان ڪا وَرِ ڪَجاهُ، ڪَميڻِيءَ ٿي، ڪيڇيا!
آئُون اَوِهانجي آهيان، ٻانِهِي، ٻاروچاهُ!
دِلاسي، دوساهُ[9]! مَتان مُون کي ڇَڏِيو.

١٥

هوُءَ جي سوُرَ سَڄَڻِ، سي مُون ڀينگهي ۾ پرائيا،
سانڍِيياسِ سُکَنِ[10]، سوُرَنِ ڪارڻِ، سَرتِيوُن!

*١٦

سوُرَنِ سانڍِيياسِ، ٻُورَنِ پالِي آهيان،
سُکَنِ جي، سَيَّدَ[11] چئي، پُکي نہ پيياس،
جيڪُسِ آئُون هُياسِ، گُري گوُندر وِلِ جي.

١٧

سرجِي[12]، ٿان سوُرَ، ساماڻِي[13]، ٿان سُکَ وِيا؛
اِهي ٻَئِي ٻوُرَ، نِماڻِيءَ نَصيبُ ٿِيا.

١٨

مُونهان[14] مَهندِ[15] ٿِيا، سوُرَنِ ٻَندو سَندِرو،
هَلو تہ ڏورِيوُن اُنِ کي، وِندُرِ جي وِيا،
ڪَندِيَسِ ڪينَ ڀِيا، هوتَ مَٿائي اَڳِيان.

١٩

پڻ وِهاڻِيَسِ راتِ، هَلي هاڙهي سامُهين،
پُنهونءَ جا پِرِياتِ[16]، اُپِي[17] ٻَچِي ٻَهيَڙا.

٢٠

نہ ڪا ٿاتِ، نہ تُوتِ[18] ڪا، نہ ڪا ٿاتِ[19] ٿَنوارَ[20]،
ڪانهي پِرتِ ٻَچارَ[21]، لَنؤ وِيچارِيءَ[22] لَڌِيو!

٢١

ڪينهي طالِبَ[23] ٿاتِ جا، نہ تہ آهي ٿاتِ لِيارُ،
ڏورِيان، پيو ڏڪارُ، گهورِندَڙَ[24] ڪَٽِي وِيا.

§٢٢

جيڪي طالبَ ٿاتِ جا، ٿاتِ ۾ ٿيين وَتِ،
هَڏهين[25] ڪانهي هَتَ[26]؛ گهورِ[27] تہ گَهران ئي لَهين.

٢٣

ڪنهن جنهن نِينهن نَنداهُ[28]، جي مون واجها ٿِيندي نوَرو،

١- لس ٻيلي جو هڪ جبل ٢- لس ٻيلو، لس ئي لس ٣- سُتل (سمهيي) ۴- واٽ وارن پٽن ۾ ٥- ڪجهو ٦- مهر، مدد ٧- توشي ڪان سواءِ، سڄي ٨- غمگين ٩- اي دوسو (دوستو) ١٠- مونکي سانڍيو ١١- قسمت ١٢- پيدا ٿي ١٣- جوان ٿي ١۴- مونکان ١٥- اڳرا ١٦- پيئي پير ١٧- قاصد ١٨ ۽ ١٩- طلب، پچار ٢٠- وائي ٢١- عشق جي پچار ٢٢- محبت ٢٣- طلب يا چاهه رکندڙ ٢۴- ڳولائو ٢٥- هرگز ٢٦- همت ٿي ٢٧- ڳول ٢٨- توهين پڌ جي ويا.
*مان سوُرن جي سانڍيل ۽ ٻوُرن (ڳڻتين) جي پاليل آهيان. سک، منهنجي قسمت ۾ ئي ڪين آيا، جڻ مان ڏکن جي ول جي هڪ ڳري هيس.
§جيڪي سچي عشق جا طالب آهن، تن وٽ ئي اهو موجود آهي. حقيقي محبت، ڪنهن هٽ تي نہ رکي آهي؛ توُن ڳولا ڪر تہ اَندر مان ئي اُنکي لهين.

Gul Hayat Institute

جيڪي مُٺيِ ڪَنداهُ[1]، سو، جانبَ! ڪَريو جٽري.

*۲۴

مَتان ٿئين مَلوُر[2]، ڪِينَ اَڳاهوُن[3] آهِيان،
ڏِسَڻ ۾ ڪَرَ ڏوُرَ[4]، حَدَ ٻِنهين جي هيڪِڙي.

۲۵

آن جي ڏِٺا[5] هُونِ، اَللهَ ڪارَڻِ ڳالهِ ڪَريِن،
نيڻَ مُنهنجا رُونِ، راتو ڏينهان اُنِ ڪي.

۲۶

آچا راتِ رَتومِ[6]، ڪوڏِ[7] ڪوهياري ڪَنجُهرو[8]،
پيئَرُ! پِڇايومِ[9]، سُپاٽي سوُرَنِ سين.

§۲۷

سَرَتِيُنِ سَهُڄَ[10] مَنجهانءُ، تِي ڪوڏِ وِراهيا ڪِپِڙا،
تڏهن مُنهنجيءَ ماءُ، تي پَهُڻَ آڇيا پَبَ جا.

۲۸

ڪَڏهن ڪَڏهن، جيڏِيُون! ڪو پَهُ[11] اَچيو پوءِ،
سو پَڻ ساڙو هوءِ، هِيُ جو ساهُ سَرِيرَ ۾.

۲۹

ڪَڄي جَتَن[13] ڪيچِيُنِ لَءِ، سو تان ڪِينَ ڪيوءِ،
وِيجهائي[14] وِڏوءِ[15]، وِکَ نه ڪَنيءَ هيڪِڙي.

وائي ۱

هو اَرمانُ اُنَنِ، مِيان! سَسُئيءَ جي سوُرَنِ لَءِ.
ڪَجاوا ڪَرَهَنِ تي، جوڙيا جالَ[16] جَتَنِ، مِيان!
پيرُ نه لِڪَنِ[17] پوءِ تي، تا ڪاڻُن سان ڪُٽجَنِ، مِيان!
مَهارُوُن مَينَ جوُن، واڳُوُن وَس ڏَٽِيَنِ، مِيان!
ڪَرَ ۾ ڪُونڪارَ[18] تِي، صُبحِ ساٽِيڙَنِ[19]، مِيان!
سانگُ[20] نه ڪُنهنجو، سَسُئي! هاٽي هوت نه ڪَنِ، مِيان!
اَديوُن! عَبدُاللَّطيفُ چئي، سي مُرمُحِبَّ مِلَنِ، مِيان!

وائي ۲

وَچي وَچي وِٽَري[21] تَني، جِتِ، پيرُ سُڄا تا ٿِين پِرينءَ جو.
پيرُ سُڄا تا ٿِين پِرينءَ جو، مَدِجهان نِينهَن نِرتي[22]،
هوُءِ وِيا وِٽڪارِ ڏي، هَنَ پوريءَ پانئيا هِتي،
جدهن چيڙي وِڏيسِ چِيرَانِ، سو ڪوهيارو ڪِتي؟
آما[23]، لِيما، ڦَلَ، ڦاروُهان، ڳاگا[24]، راڳا[25] جِتي،
مُري رَهَنديس ماڳهين، نه تہ، هادي[26]! اَچج هِتي،
مُوُن کي ڇڏي هَلِيا، ڪا پِين[27] مُٺي پِتي؟
لَکَنِ مَنجهه، لَطيفُ چئي، مِلي سان سرتي[28].

۱- اوهين ڪندا ۲- ملول، اُداس ۳- پري ۴- چڙ ۵- ڏٺا هجن ۶- رڳيم، ڳاڙهو ڪيم ۷- ڪوهياري (پنهونءَ) جي اُڪير ۾ ۸- چولي ۹- پسايم ۱۰- خوشيءَ ۱۱- پور، خيال ۱۲- پڄ ۱۳- لو ڪيو ۱۴- اينگهائي ۱۵- لو وڌو ۱۶- جام، گهڻا ۱۷- لِڪڻ ۱۸- ڪنگهڪار ۱۹- ساٿ وارن جي ۲۰- سانگو، ويچار ۲۱- گهڻو ۲۲- نهاري ۲۳- اَنب ۲۴- ڳاگيون ۲۵- جابلو ميوو ۲۶- اي رهبر ۲۷- ڪا غيرت آئين يا ڪنهن سبب ناراض ٿيا ۲۸- دوست (پنهونءَ).
*متان اُداس ٿئين ڇو تہ مان توکان پري نہ آهيان. جيتوڻيڪ ڏسڻ ۾ هڪ ٻئي کان پري آهيون، تہ بہ اَسان ٻنهي جي منزل هڪ ئي آهي.
§جڏهن منهنجي سرتين، خوشيءَ وچان، وڳا پٽي وراهيا، تڏهن منهنجي ماءُ، مونکي ڏاج ۾، پب جبل جا پٿر آڇيا (جبل جو پٿر مونکي ڏاج ۾ مليو آهي.)

سر حسيني - داستان ڏهين جو سار

سسئي، واڪن ۾ واڪا ۽ سڏن ۾ سڏ ڪندي، جهڙجهنگ جهاڳيندي پيئي وڃي. اي سالڪ! تون به ائين ڪر ته
"مان تنهنجي ڪاڻ، سڀڪو ساڙ سٺي."
وهڻ ۽ ويلا ڪرڻ، عاشقن جو ڪم ناهي. عاشق کي گهرجي ته اهي لاڳاپا، جي سندس راه ۾ رڪاوٽ وجهن، تن کي ترڪ ڪري. سسئي به پانڌين کان پنهونءَ جا ڏس پڇندي ٿي وڃي ۽ پنهونءَ لاءِ ٿي لُون پيئي ڏوري. ٻي ڪا ٻچار ڪانهيس. هوءَ سورن جي سانڍيل ۽ ڀورن جي پاليل آهي ۽ سک سندس ڀڪي ۾ نه پيا آهن. ڪيس ڏاج ۾ ئي "ڀب جا ڀڻ" مليا آهن. اَفسوس جو اَڄ سچا طالب اَڻ لڀ آهن ۽ ويچاري طلب خود طالبن جي طلب ۾ آهي. طلب موجود آهي، پر ڪو وٺڻ وارو ڪونهي.

داستان يارهون

١

سُپيرِيان جي ڳالهڙي، رُڳو رَنجائي[1]،
ڏُونگرِ ڏولائي، ڏيندا[2] مُون ڏيرَ وِيا.

٢

آريءَ اُٺنِ[3] جيئن، اُٺن تان اوٺين نه ڪيو،
ڪيچ ڀَڄِو ڪيئن؟ اَهڙن[4] اَباڻن سين.

٣

جيئن اُٺن آريءَ جام، اُٺن تان اوٺين نه ڪيو،
ڀَڙڪي[5] ٻاهرِ نڪتي[6]، ڳاڏرِ[7] مَنجهان ڳامَ،
ساهُ ڏِنائين سامَ[8]، سُتي سَڳُر پَنيين.*

٤

لَڪيُون[9]! آن[10] پِرِ[11] لڪ، ڪي ڪوهيارا ورميا[12]؟
جنين سنديءَ سِڪَ، رُنم رات رَتَ ڦُڙا.

§٥

لَڪيُون! آن لڳا[13]، ڪي پَلَءَ پانڌيڙن جا؟
توهان گهٽيرو، ماءُ! رُوندا اوءَ رَتُ وِيا.

٦

ڪوهه لُڳس[14] ڪانُ، ڪيچين جي قُربَ جو،
تِي نِماڻي نيشانُ، ڇَڏي سانگو ساهَ جو.

٧

ڏونئين ڇَپُس[15] "ڏُورِ، ڪيچ اَڳاهُون پَندُ ٿيو"،

١- ڏک ٢- ڏک ٣- چين ۴- بي درد انسان ۵- پڙڪو ڏيئي ٦- ڏوبياڻي ٧- ڳوٺ ٨- صدقو ٩- جبل جا لنگهه ١٠- اُوهان جي پرسان ١١- ذرو ١٢- ترسيا ١٣- اُوهان کي لڳا ١۴- ٻاڻ ١۵- ٻري.
*پنهنجو ساهه پرينءَ تان صدقو ڪيائين ۽ سفر وارن پٽن ۾ هميشه لاءِ ستي.
§سسئي لڪين کان ٿي پڇي ته "اوهانکي پانڌين جا ڪي ٻلاند لڳا؟" لڪيون جواب ٿيون ڏين ته "اي امڙ! توکان وڌيڪ هو (تنهنجا پرين) رت روئندا ويا." (پنهون به فراق ۾ رت روئندو ويو.)

پاٽا چڙهي پوُر[1]، وِکَ وِڌائين وِٽَري[2].

٨

ڏوٽيا[3]! ڪو اونِيُنِ[4] جو، موُن کي اَهڃ ڏيِ،
سَڃُ ڪِ سانڌ نِيو، پُنهون مُنهنجو پاڻَ سين؟

٩

ڪو جو اُنسِ[5] ميِنهُن، آريءَ جي اَڪيرَ جو،
ٻاروچاڻو نِينهُن، مَنان[6] مانو نہ ٿئي.

١٠

جيڏيوُن! ڏِسو ڪيڇُ، جو ڏيهُ ٻاروچَنِ جو،
پُنهونءَ وِڏُمِ پيچُ[7]، نِسورو ئي نينهَن جو.

١١

سَسُئيءَ جي سِريءَ[8] سان، ڪيچَ دَٽي ڪاندِي[9]،*
پَسَڻَ ڪارَڻِ پرينءَ جي، مُندَ هُئي ماندي،
لَکَنِ تان، لَطيفُ چئي، آرياڻيءَ آندي،
پُنهونءَ پيراندي[10]، نِماڻيءَ نَصيب ٿي.§

١٢

گهوڙَنِ هَنيوُن[11] گهَٽيوُن، اُنَ[12] هَنئي آنءُ،
جا نيِنهَن ڳنهندي نانءُ، ساموُن جِتن پوندي مامِري[13].

١٣

لَڪڙِيارِيوُن[14] آڳرِيوُن، ٻاروچاڻو[15] پيرُ،
اَچي پَسو، جيڏيوُن! تازو پُنهونءَ پيرُ،
ويچاريءَ سين ويرُ، جَتَنِ جيڏو ئي ڪيو!

‡١٤

لُڇَڻُ نہ لاهين، گوُندَرَ[16] هَن غَريبَ تان،
پِرَ پَچائينِ[17]، جيجان! جوشَ جَتَنِ جا.

١٥

هَيءَ! تو وِڃي هوتُ، آئوُن ڪِ اَڳيَري ٿيان،
مَتان چوءِ ٻَلوچُ[18]، ”ڪَميڻيءَ مان ڪين ٿيو“.

١٦

ڪَميڻِيُن هَتان، ٿِيَنِ[19] مَوَرائين مَديوُن[20]،
ٿوُن ڪَرِ ٻاڻَ وَڙان[21]، موتُ، سَباجها سُپرين!

١٧

نَڪي ٿِيان سَگ[22] پر، نَڪي سَگيِٽي[23]،
آهِيان ڪَميڻي، ذاتِ بَروچيءَ نہ جُڙان[24].

١- محبت جي خيال ۾ ٢- لڪڙي ٣- اي ڏوٽيو (ڏند ڪائيندڙ) ٤- نشان ٥- وسيس ٦- من تان ٧- ور، وڪڙ ٨- سسيءَ (لاش) ٩- ڪلهو ڏيندڙ ١٠- پنهونءَ جي پيرن وارو پاسو ١١- مصيبت جون مارڻ ١٢- اُٺن جي مارڻ ١٣- معاملي يا مصيبت ۾ ١٤- لڪڙيءَ جهڙيون سنهيون، نازڪ ١٥- ٻاروچاڻو ڊول ١٦- غم ١٧- ڳجهہ ۾ ١٨- چوي ١٩- رڳو، ڇڏهين ٢٠- برايون ٢١- لائقيون ٢٢- سڳي ماڻهياڻي ٢٣ سگ، جي لائق، ٿانئي ٢٤- لائق ٿيان.

*سسئيءَ جي مرڻ کان پوءِ، پنهون پاڻ اچي سندس ڪاندي ٿيو.

§مئي کان پوءِ، هن نماڻيءَ (سسئيءَ) کي، پنهون جي پيرن کان، دفن ٿيڻ جو شرف مليو.

‡هن مسڪين تان، غم، بيقراري هرگز نہ ٿا لاهين؛ اي جيجل! مونکي ڳجهہ ئي ڳجهہ ۾، جتن جي عشق جا مچ جلائين پيا.

۱۸

ڪينءَ مَ خَبَرَ هوءِ، هِنَ مُنهنجيءَ ذاتِ جي!

مَتان پُنهونءَ ٻوءِ[۱]، لَڳَ مُنهنجي لوءِ[۲] ۾!*

۱۹

لَٿو ڪَمُ ڪيچِيَنِ جو، ڇَڏي هَليا مُون،

اَللهَ! آهِئين تُون، هوتَنِ تان هيڏي ڪَئي.

وائي ۱

مُنهنجو ساهُ وِيو سيڻانِ[۳]، آيَلِ! آيَلِ! وِهانِ ڪئَن ڀنڀورِ ۾؟

مُون کي وِيا نه وِسِري، نيڻهَن پَرِيا نيڻانِ[۴]،

سو ڪئَن هنڊُرو جهَليان، جهڄي[۵] جو ڪيڻانِ[۶]،

مادَرِ! پايو[۷] مُنڍيوُن، ڪوُڪيان[۸] وِرُ[۹] ڪيڻانِ[۱۰]،§

اَديُون! عَبدُاللطيفُ چئي، وَڃي مان مِڙانِ[۱۱].

وائي ۲

وَسان ني[۱۲] وِيياسِ، آيَلِ! آيَلِ! لَڳمِ ٻاڻُ ٻروچَ جو.

پُرزا ٻَبَ وَرَنِ[۱۳] ۾، پَٽُوُن[۱۴] ٿي پيياسِ،

نه پِڻ ڪاڍو[۱۵] ڪيچَ ڏي، ٽوڙي[۱۶]، ماءُ! مُياسِ،‡

ٻاڻُ وِڄايمِ ٻيرَ ني، ڇُٽي آئوُنءَ ڇُٽياسِ[۱۷]!

آيِمَ[۱۸] اَندي لوڪَ سين، مُٺي آئوُنءَ مُئياسِ!

هيڏي شَهَرَ ڀنڀورَ ۾، نَڪو پِڇَّ[۱۹] نه ماسِ،

ڀيمِ وِڇُ[۲۰] وِصالَ ۾، سَنجهي آئوُن سُٽياسِ،

ڀيمُ ڪُنهونءَ جامَ سين، ڪُٺي آئوُنءَ ڪُٺياسِ[۲۱]!

اَلا! اُنِ ۾ وِسِران، ڏِٺي جن جِيياسِ،

ڀيَس وَرِ وِصالَ جي، جان ڪي تان جِئَنديَاسِ،

اَديُون! عَبدُاللطيفُ چئي، مُحبَّنِ کي مِلَنديَاسِ.

وائي ۳

نه ڪو هوتُ سَڄَڻُ نِيندا، هوا! ڏُٻرا؛

ڪَلِ نه ڀيمِ ڪا، مُون نه پَرُوڙيا، ماءُ!

کُهي ڪَميٽي هَليا، ٻانيڻِ ڪري ٻيرا[۲۲]،

پَسان شالَ اَکِيُن سين، دوستَ سَندا ديرا[۲۳]،

نيٺَن ساجُهر[۲۴] لَڏيو، پوءِ ٿي پَڇين پيرا[۲۵]،

ڏاڻَ[۲۶] وِجهي ڏاگهَنِ کي، وَنگيءَ[۲۷] نه لنهن ويرا[۲۸]،

ٻَرڪَنِ ٿا ٻانيڻِ جا، جيءُ[۲۹] اَندرِ جِيرا.

۱- ٻوي ۲- لوڪ، جهان ۳- ساڄن ۴- سندن نيڻ ۵- وجهلي ۶- هڏن ڪاڻ ۷- اَدب جا هٿ ٻڌي ۸- ڪوڪون ڪريان ۹- پل ۱۰ هڏن لاءِ ۱۱- اُنهن سان گڏجان ۱۲- پنهنجي وس کان ٻاهر انهيءَ ڪري ويئي آهيان ۱۳- وراڪن ۱۴- پورا پورا ۱۵- ڪشش، لاڙو ۱۶- ٽوڙي ۱۷- آزاد ٿيس ۱۸- گذارڻو پيم ۱۹- نڪو پڪس، نڪا ماڪس ۲۰- وڇوڙي ۲۱- ڪٺيءَ (مصيبت) ۾ پيس ۲۲- ڦاڪون، ٽڪر ۲۳- جايون، آستان ۲۴- سويل ۲۵- پيرن جا نشان ۲۶- ڏاوڻ، نوڙيون ۲۷- سوگهو ڪري نه ٻڌءِ ۲۸- لنهن ويل ۲۹- جلن، سڙن، اُپامن.

*متان منهنجي ڪري، لوڪ يا جهان ۾ پنهونءَ کي لڄي ٿيڻو پوي.

§اي اَمڙ! هٿ اَدب جا ٻڌي، پل نه هڏن لاءِ پيئي رڙان يا ڪوڪون ڪريان.

‡اي جيجل! جي مري ويس نه به منهنجو لاڙو ڪيچ ڏانهن هوندو.

سر حسيني - داستان يارهين جو سار

سسئي، جبلن کان پنهونءَ جا اُهڃاڻ پڇندي پيئي وڃي. جبلن وٽان اهو دلاسي ڀريو جواب ٿو ملي ته "پنهون وڃارو ٿوڪان ئي وڏيڪ رڻ روئندو، ڪيچ ڏانهن پئي ڪڍي ويو." ڪيچ ڏور آهي، پر سسئي، محبت جي ٻور ۾، قاف ڪپيندي پيئي وڃي. سندس هوت، ڪانئس گهڻو اڳي نڪري ويو آهي، ته به هوءَ اڳيري ٿيڻ ۾ ڪا ڪسر ڪانه ٿي ڇڏي.

"مٿان چوءِ ٻلوچ، ڪميڻيءَ مان ڪين ٿيو."
نيت جڏهن پنهنجو ساهه صدقو ڪيائين، تڏهن "پنهونءَ پيراندي، نماڻيءَ نصيب ٿي." پنهون ٻاروچاڻي ذات جو آهي ۽ سسئي ڪميڻي ڪل جي. سسئي، واحد در اهائي وينتي پيئي ڪري ته "شل ڪيچ ۾ منهنجي ذات ظاهر نه ٿئي، جئن پنهونءَ کي پنهنجن اڳيان شرمسار ٿيڻو نه پوي."

داستان ٻارهون

١

ڏٺان[1] جي پروچ، مون جنِ هوتُ اکين سين،
مون کي چيان "لوچ[2]"، پاٽا[3] پينيون[4] چيرين.*

٢

هوتُ نه ڏٺائون، ڏوهُ نه ڏيان جيڏيين،
مون جنِ رُناٺون، مٿي ڪيو هتڙا.

٣

باروچو بيءَ پتِ[5]، جيڪسِ ڏنو جيڏيين،
مون جنِ موڙهينِ مَتِ[6]، پسندي پُنهونءَ کي.

٤

باروچو بيءَ[7] روءِ[8]، جيڪسِ ڏنو جيڏيين،
سنجهي ۽ صبوح، هوند نه ويڙن وسري.

٥

آن جي ڏني، جيڏيون! پُنهونءَ جي پابوهَ[9]،
سنجهي ۽ صبوح[10]، سورن تي سجڪيون.

٦

جي هُيان هوت پُنهونءَ سين، مون جنِ ملاقات[11]،
بانهنِ وجهي وات[12]، ريهون[13] ڪيان رڃنِ ۾.§

٧

جي تو ڳالهائي[14]، ماءِ! باروچا پڇيا،
اُنين جي وائي[15]، هوند نه ويان[16] وسري.

١- اوهان ڏٺو، اوهين ڏسو ها ٢- ڳول ٣- ٻاڻ ٻه پيهي وڃو ها ٤- جبان ۾ ٥- ٻئي نموني ٦- سندن حوصلا خطا ٿين ها ٧- ٻيءَ طرح ٨- شايد ٩- مرڪ ١٠- ويڙهجي يا ٻرجي ويئون، ١١- اوهانجي هجي يا ٿئي ها ١٢- بانهن کي ديوانن وانگر چڪ پائي ١٣- دانهون ١٤- ڳالهيون ڪري ١٥- اُنهنجي ١٦- اوهان کي وسري نه وڃي ها.
*مون کي چئو ها ته "تلاش ڪر" ۽ ٻاڻ ٻه جبلن ۾ پيهي وڃو ها.
§جيڪر ديوانن وانگر ٻانهن کي چڪ پائي، ٻرپٽن ۾ دانهون ڪريو ها.

٨

اَجُ مَعذُوُرِ[1] هُئان، اَلا! چَگَي مَ ٿيان!
رِڙهان ۽ رُئان، پُنْيءَ[2] سَگَرِ ساٿَ جي!

٩

جي، ڏُوُنگَرَا! مُوُن مِرڙُڪَ، سي پَڌَرِ[3] پُوُنِ مَ پِرِينءَ ري،
وِهَڻُ مُوُن وِهُ[4] ٿيو، ڪيرَ ساندِيندي سُکَ؟
هُيَمِ هوتَنِ سين چُڪَ[5]، سَچُو سَگُ نہ سارِيان.*

١٠

پِيوُن سَبِ سَگَيِٺيُوُن[6]، سَرَتِيُوُن! مُوُن چُڪَ سين چاءِ[7]،
اَندَرِ آهيمِ ڳالهڙي، ڪوهيارِي جي ڪاءِ[8]،
لَڳُمِ ذَرو[10] واءِ، سَچُو[9] سَگُ نہ سارِيان.

١١

'ووءِ! ووءِ!' ڪندي وَتُ[11]، مُئِڻِ[12] 'ووءِ!' وِسارِيين!
ڀاڻي هارِ مَ پَڌَرو، روءِ مَنجهان نِي[13] رَتُ،
صَبُرُ وَڏو سَتُ[14]، سِگها ميڙي سُپرِين.

١٢

ووءِ! ووءِ! وِڏوُڙا[16]، ووءِ! ووءِ! وِڃِن نَگَيا[15]،
مُوُن سانگِياڻيءَ[18] جا سُپرِين، سَچَّ ڪ سَنيوُڙا[17]؟
لائُمِ نہ لوڙا[19]، ماءِ! اوسيڙو اِنِ جو.

١٣

ووءِ! ووءِ! پِڻ وِئي، وَنِ[20] ڪارَڻِ جا هُئي،
پُنهونءَ ڪي پيئي، رُئندي ڪيرَ رَتَ ڦُڙا؟

١٤

گهوڙا! گهٽيءَ[22] پوُن، ووءِ! ووءِ! وَڃِنِ[21] نِگَيا،
مَادَرِ! مَٽان مُوُن، ڪانگَ لَوندا[23] ڪَڏهين؟

١٥

مات ماريندِيءِ پِرِينءَ جي، مُئِڻِ، رُئين رَتُ!
چوري! ڇَڏِ مَ سَتُ[24]، هِمَتَ[25] هوتُ وِچائيو.

١٦

جِڙِ[26] جِٺري جِن سين، مُئي پِڻ سين لَنِ،
جي هِتِ نہ هوتُ پَسَنِ[27]، سي ڪَنهن پِرِ ڪيچِ پَسَنديوُن؟

١٧

جِئَن جِئَن جهلي جَڳُ[28]، تِئَن تِئَن مُوُن تاڪيدُ ٿئي،
گهِرِيو[29] تو ڳالهيوُن ڪَري، وِهِسي[30] پُٺو وَڳُ[31]،
لوڪُ لَتاڙي[32] نِنڊ مِر، پُنيءَ لالَنَ لَڳُ[33]،
آرِياڻي اورَڳُ[34]، پَنيوران[35] ڀَهَر ٿي.§

١- ناتوان، بيمار ٢- پنهونءَ جي ساٿ واري پيڇري لي ٣- ظاهر ٿين ٤- زهر ٥- محبت جي لغار ٦- سگهن يا لاڳاپن واريون ٧- چاهه ٨- ڪا ٩- محبت جي هوا ١٠- پوري سگ، جي دعوىٰ نہ ٿي ڪريان ١١- روڄ راڙو ١٢- مٽان ١٣- اندر ۾ ١٤- شڪتي، طاقت ١٥- ڏمريا ١٦- نڪري ١٧- سفر ڪندڙ، رليل ١٨- سنيريا ١٩- لوڙان، اَصل ڪان ٢٠- ڏهاڳڻين لاءِ ٢١- افسوس ٢٢- گهٽي پند ٿي ٢٣- مني لاٽ ڪندا ٢٤- سٽيا ٢٥- مغروريءَ ٢٦- محبت جي ميخ ٢٧- ڪهڙي طرح ٢٨- هوڏ ٢٩- گهر يا سستيءَ ۾ اچي ٣٠- خوش ٿيو ٿئي ٣١- مجموعو (دنيوي ماڻهو) ٣٢- اورانگهي ٣٣- محبوب جي پنيان ٣٤- جاچ ڪر ٣٥- پنيور ڪان ٻاهر.

*پرينءَ سان نينهن جي لغار لڳي هيم؛ پنهونءَ سان سگ جي برابري نہ ٿي ڪريان.

§ پنيور ڪان ٻاهر نڪري (دنيا کي ترڪ ڪري)، پنهونءَ (محبوب حقيقيءَ) جي پڇا يا جاچ ڪر.

۱۸

اَوجهڙ[1] وٽان آنءَ، ٻيؤن سَڀ سَگر[2] سات جي،
جا ٻيِنهَن ڳهَندي[3] نانءُ، سا مؤن جڏن پوندي مامري.*

۱۹

ماڳهين جي مُٺي، نه هؤندَ نه پيٺي مامري،
چَڏيو جي کُهي، نه هيڪاري هورُ[4] لَهي.

§۲۰

ٻَڌو کَنهن ٻَنڌاڻ[5]، هنئڙو[6] هوتاڻيءَ[7] سين،
کا جا پيِيَس[8] کاڻ، نبيريانس[9]، نه نبري!

۲۱

کُه جاڻان؟ کُه ٿيو؟ کيڏانهن ٿي وڃان؟
هَنتَ، کَرايؤن، آگُريؤن، موڙيو سَڀ پڃان،
پيُن گهرِ گهڃان[10]، مؤن هاريءَ هوتُ وڃائيو!

۲۲

چان[11] کِ آيَس[12] اَڳاهِين[13]، تان اُنهين اپي آهيان،
پرت پَراهين[14]، هاڻي مَران! مَر جئان!

۲۳

سَرَليؤن! سؤرُ پرينِ جو، سڄڻ ۾ شامِلُ،
کوهِيارو کامِلُ، مؤن کي ڏُکَ ڏيکاريو.

۲۴

ڏونگرُ[17] ڏُنا[16] نؤڻِ[15]، مؤن پارکؤ پُڇيا،
هيڪليؤن هانَ[18] جي، سي ناکُنِ سَندي نؤڻِ[19]،
اَيَ اُهکي[22] پوڻِ[21]، سؤنهَنِ[20] رءِ نه سُتري.

۲۵

لَکين لوڙائؤ[23]، سَهَسين آهن سُڄَ ۾،
اَرَ ۾ بورائؤ[24]، کَڻِ، پيادي! پاڻَ سين.

۲۶

باروچا ٻيا گهڻا، مُنهنجو پنهون سَرُ[25] سَين،
چانگي[27] ٿي چڙهي[26] کَري، کَندو وَرِ وِلهن،
مَٿي مَعذوُرن[28]، هوتُ ڏَر ڀِيندو هَتڙا.

۲۷

باروچا ٻيا گهڻا، مُنهنجو اَجهو آرياڻي،
چوندي رَکيمِ چِتَ ۾، ساڃَنُ سُڃاڻي،
جا وِنڌر[29] وڪاڻي، تنهنجو موڻ کو مَس ٿئي.

۲۸

هؤءَ[30] جا گهوري گهوٽ جي، تنهن کي چَري چَون،
اَگهاڙيؤن آڻَ ۾، هوتَ پڇاڻا هؤن،

۱- گمراه ۲- ٻنهونءَ جي سات جي ٻيڙي ٿي ۳- مصيبت ۾ ۴- غم، فڪر ۵- ٻنڌڻ ۶- دل ۷- سهرينءَ ۸- منجهيل وٽ يا پيچ ۹- چنڊ جي ڪرڻانس ۾ نه ڇڄي ۱۰- گهنڊ، دهل دماما ۱۱- چوان ته ۱۲- ٻري ڪان ۱۳- اُٿي ٿي ۱۴- جهونو پيار يا نينهن ۱۵- مٿاهان پٽ، جبل ۱۶- هيناهان پٽ، ميدان ۱۷- جاٽو ۱۸- لڪيندڙن، رهزن ۱۹- ڪاچ ۲۰- ڏکي، مشڪل ۲۱- زمين، سفر ۲۲- رهبرن ڪان سواءِ ۲۳- ڦورو، لوٽو ۲۴- سونهان، نگهبان ۲۵- سردار ۲۶- احسان ۲۷ سڃين، ڪنگالڻين ۲۸- ضعيفڙين ۲۹- وندر ۾ قربان ٿي ۳۰- قربان ٿيل.
*جا محبت جو نالو وٺندي، سا مون وانگر مصيبت ۾ پوندي.
§منهنجو من، پرينءَ سان اهڙي ڪنهن ۾ سان ٻڌو پيو آهي، ۽ اُن ۾ اهڙو ڪو پيچ پيل آهي، جو چنڊ جي ڪرڻانس ته ٻه نه ڇڄي.

ٻرا[1] ڏيئين ٻون، ڏنو جن اکين سين.

٢٩

ڏٺم اُت اکين سين، مان ٻاروچا هُون،
جنين ڌاران ٻون، مور[2] پسَرَ اکين ۾.

٣٠

سَچُڻُ ڏٺو جن، موتُڻُ تن ميهڻو،
اي مُرڪُ[3] مَعذُورِنِ، جِنَّن مُرَنِ پريان جي پيرَ تي.

٣١

وَڏُ[4] لَکَنِ جي لوڌَ، گهورِيا سُکَ پنيورَ جا!
اَمَڙِ[5]! جي ٿوُن آڇِئين، سي ڪَمِ نه اَچِنِ ڪوڌَ،
هِڏئين مُنهنجي هوڌَ، ٻَڌي ٻاروچَنِ سين.*

٣٢

ڪو جو آهِسِ ڪوڌَ[6]، ٻاروچاڻيءَ ذاتِ سين،
جي هوُچَوَنِسِ "ٻوڌُ!" نه 'جِيَّ' سُڻائي جڳَ کي.§

٣٣

پَلِي ڪَري ٿيومِ، هيُ سَڱُ ٻاروچَنِ سين،
وَجِي ڪيچ ڏئومِ، پُنيءَ لڳي جن جي.

٣٤

اَدِيُون! ڪا اِيندي؟ چِئَرِ مُون سَڱُ ٿيو،
لائيندِيَس لِڱَنِ کي، مَلِيران[7] ميندي،
وِنڌُرِ آئوُن ويندي، آري جامُ اَجهو ڪَري.

٣٥

وَڄڻُ تو واري، ٻُرڻُ[8] ٻُنهونءَ ٻُٽ ۾،
ڪَرَهَ[9] ڪوهِياري، سُتي تو سَبِ وِيا.

٣٦

مُون کي ڏَتا ڏينِ، جَتَ مُلڪَ ٻانهنجي،
جي گهگهيرِئُنِ[10] گَڏينِ، نه ٻيِنِ کان ٻيڙو ڪَرِيانِ.‡

†٣٧

اَڳي ايَنِ هُياس، جيئن ٻُنهونءَ ڏ ولَمِ ڪِرڙا،
هاڻي اِئن ٿِياس، جيئن جَتَ نه نيَنمِ پاڻَ سين.

٣٨

ڪوهِيارو ڪيڻانِ[11]، ڪيِڻ[12] وَڃي، ڪاڏي وَڃان؟
مُون ياٺيو سيڻانِ[13]، چِمِرِ ڪَندِيَس پَڌَڙا[14].

٣٩

ڪوهِيارو ڪاري، پَڌَ[15] اَڙانگا پَٻيِين[16]،
سي ڏِٺَهَ ڏيکاري، جي اَڳُ نه ڏِٺا ڪَڏهِنِ.

٤٠

ڏُکوئِنِ اهڃاڻُ[17]، کُلهي ٿاڻو ڪَنڌُرو،

١- ڏس پتا، خبرون ٢- مورليا، چاليون ٣- فخر ٤- مبارڪ، بهتر ٥- خوشيون، فرحتون ٦- نيڻهن ٧- مليرِ ميندي‍ءَ کان مشهور هو ٨- هلڻ ٩- ڪرها، اُٺ ١٠- گهگهرا پهريندڙ ڳالون (بروچياڻيون) ١١- اُنهن سان ١٢- ڪيڏانهن ١٣- ساٿن ١٤- جبلن ۾ ١٥- ڪرائي ١٦- پٽن يا ميدانن ۾ ١٧- نشاني.

*منهنجي من، ٻاروچن سان ضد (محبت جي شدت) ٻڌو آهي.

§جي هو (ٻاروچا) ڪيس چون "ٻوڌ" نه هوءَ دنيا کي "جيءَ" ٻيئي ٻڌائي. (ٻوڌ ۽ جيءَ ٻئي پاڻ ۾ ضد آهن.)

‡جي مونکي بروچياڻين سان شامل ڪن نه مان جيڪر ٻين سيني کان ٻيٽي چاڪري ڪريان.

†سسئي پنهنجي حال تي افسوس ڪائيندي، چوي ٿي: "اَڳي اَئين هيس، جو ٻنهونءَ منهنجا ڪرڙا ٿي ڏولا. هيئنر منهنجو حال هي آهي، جو جت مونکي پاڻسان نه ٿا وٺي هلن."

وَيِنِ گوندر[1] گڏيون، لوڪ نه آڇين پاڻُ،*
سُوَرِنِ آسان ساڻُ، نَنڍڙي نينهن ڪيو.

٤١

کُلهي ڦاٽو ڪنجرو، مٿو اُگهاڙو،
پيئڙ! ڪهارو، منهنجو هِنَ پنهورَ ۾؟

٤٢

ڪُٺيءَ لَءِ، ڪاڻيي![2] رکيءَ پرت پُنهونءَ سين،
سُهيو[3] سُکيو چِنڊُڙو،[4] وِڌءِ چيري ۾ جاڻيي،[5]
تو سين هاڃو هوتاڻيي،[6] صُباحَ[7] ڪندا، سَسُئي!

§٤٣

پَنهوران ٻهر ٿِي، اَمڙِ! مُون اماڻ،
مَڇِڙ ڪا رهاڻ، مُون لي مولي مَس ٿِئي.

٤٤

پَنهوران ٻهر ٿِي، مُون جي ڪيا سَڏَ!
باروچاڻيءَ لَڏَ، لَڪَ سَويلا لَنگهيا.

٤٥

چِهِنِ[8] چِنا پيرَ، هَلي هَلي، ماءِ!
ڪوهياري جي ڪاءِ، گِنهيو پُٽان[9] ڳالهڙي.

٤٦

نينهن مَ نالو[10] ڳِنُ، پِرِيتڙي[11] پيرَ ٻِيا،‡
سُوَرِنِ ساڻُ مَ چِنَّ، وِرهُ وِهائِجِ وِتَرو.

٤٧

سَچُڻُ ڏنو جَنِ، تن ڳڇيءَ[12] سِر[13] ڳُهُ ڪيو،
ٻيون ڪوهُ ٻُجهَنِ،[14] قَدُرُ ڪيميا اِنَ جو؟

٤٨

هاري! هِنئون مَ لوڙ،[15] سُکَن ٻونڍينءَ، سَسُئي!
ڪوهيارو تو ڪوڏ،[16] اَچي ڪَرهَ[17] قطارِيو.[18]

٤٩

حُسيني[19] حُسين لَءِ، ٻيبيءَ پاڻَ چِئي،
ٿِهان پوءِ ٿِئي، خَبر ٻيءَ خلق کي.

وائي

ڪاڙُون[20] وَس ڪيامِ، ڙي! هيءِ! وو! لَڏي[21] ڏور وِيام!
مُنهنجو هوت نه موٽيو! وو! ڪاڙُون وَس ڪيامِ.
بَندڻَ[22] باروچن جا، پيغام منجهه پيام،
ڪُٺين قاصد ڪيچَ ڏي، مُحِبَن لاءِ مُڪامِ،
سَدا سُپيرين جا، سانڍڻُ سُوَرَ پيامِ،
هوت هَلندي جي ڪَيا، نه سي سَڏَ[23] سُيامِ،
اَديُون! عبدُاللطيفُ چئي، آريڻي اِيندامِ.

١- ڏک ۾ ورتل ٢- اي ڪاٽل، سڙيل ٣- سکيو ٤- آگ ٥- جاڻي ٻجهي ٦- وڻل، ظلم ٧- هوت (پنهونءَ) جي ٻهر ٨- وڏن پهڻن ٩- ونيو يا ڪيو گهمان ١٠- ڳنهه، وت ١١- محبت ١٢- ڳڇيءَ جو ١٣- زيور، مٽيو ١٤- ڄاڻن، سمجهن ١٥- دل نه لوڙ ١٦- تو وٽ شوق مان ١٧- ڪرها، اُٺ ١٨- قطار ۾ ڪيو ١٩- پيغمبر صاحب جي نياڻي بيبي فاطمه، جنهن پنهنجي فرزند امام حسين جي شهادت جي پيشينگوئي ٻڌڻ تي ماتم ڪيو هو (حسيني = ماتم جو سر، ٻهرين ماتم، بيبي صاحبه ڪيو، پوءِ خلق.) ٢٠- ڏانهون، عاجزيون ٢١- حيلا وسيلا ٢٢- پيوند ٢٣- ٻڌم.

*هو ڏک ۾ مبتلا ٿيو پيئون هلن ۽ عام کي پنهنجو اَنت نه ٿيون ڏين.

§اي اَمڙ! پنهور ڪان ٻاهر نڪري، مونکي اماڻ، متان مولي توسان منهنجي رهاڻ وري نه ٿئي.

‡عشق جو نالو نه وٺ، عشق جون راهون ٿي ٻيون آهن.

سر حسيني - داستان ٻارهين جو سار

سسئيءَ جون سرليون، جي هڪواريءَ پنهونءَ جي ٻاٻوهه ۽ صورت پسن ها، تہ هو بہ ٻانهن واٽ ۾ وجهي، رڄن ۾ ريهون ڪن ها. سسئيءَ کي پنهونءَ کان سواءِ، ڀنڀور جا سک بہ وڏا سور آهن. هوءَ رت روئندي، پنهونءَ پنيان پيئي وڃي. گجهو رت روئڻ ۽ صبر ڌارڻ، سچن عاشقن جو گڻ آهي. "صبر وڏو ست" آهي. سسئي "گهوٽ گهوري" ۽ "ونڌر وڪاڻي" آهي، ۽ هر وقت مرڻ جي مرحبا پيئي ڪري. هوت ٻروچي سان اهڙو ڪو ازلي نينهن اٿس، جو هوءَ ڀنڀور جا سک ترڪ ڪري، وٽي ڇڳر ڇالون ڏيندي. روحاني سفر بہ نهايت اوکو آهي ۽ ڪنهن کي بہ مجال ناهي، جو رهبر ري، اُنکي طيءِ ڪري سگهي. جي سواءِ سونهي جي سفر ٿا ڪن، سي وڃيو ڏاکن جي ور چڙهن.

•

"سر حسيني"- هي سر، هڪ مشهور عربي ۽ فارسي سر آهي، جنهن ۾ مرثيا ڳايا ويندا هوا. سسئيءَ جا ورلاپ بہ نهايت دردناڪ آهن، جنهنڪري اهو نالو مٿس موزون ٿو لڳي. داستان ٻارهين جي پوئين بيت ۾، هن سر ڏانهن جو خاص اشارو آيل آهي، تنهن مان ظاهر آهي تہ هي سر، نهايت درد ۽ سوز وارو آهي. هي سر ماتم جو آهي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

سُر ليلا چَنيسَرُ

داستان پهريون

1

داغُ[1] ٿنهنجو دائِما[2]، ماري مَعذوُرين[3]،
سائينءَ ڪارڻ، سُپرين! وَڃِج[4] مَ ڏُوُرين[5]،
آئوُن تو حضوُرين[6]، مَٺِيو وِڄهان مَچَ ۾.

2

مَٺِيو[7] وِڄهان مَچَ ۾، هائيءَ[8] هَٺان هارُ،
ٻِري[9] جي ٻَتارُ، تہ ميريائي[10] مانُ لَهان[11].

3

مَٺِيو وِڄهان مَچَ ۾، هائيءَ هَٺِي هارُ،
سوڍِي[12]! سُکُ، سَيّدُ چئي، ڪَرئين[13] ڪوهُ قَرارُ[14]؟
راجا رِيساٽو[15] گهٽو، سَتاٽو[16] سَردارُ،
چَوڙِس[17] چَنيسَرَ جامَ[18] جو، ڏيهان[19] ڏيہِ ڏَهڪارُ[20]،
ناڪُرَ[21] اَڪِيين[22] ٻارُ، مَٺِي لي ٽي مَٽئين[23]!

4

چَنيسَرُ چَوڙَنگُ[24]، ٻِرنگو[25] لوڪ ٻيو،
ٿهن سين چَنيو سَنگُ[26]، وَڃِيو هار هَٺُ ڇِڄِن!

5

مَٺِي لي موهجِي، موُڙهي[27]! ڪَيءَ مَرڪُ[28]،
چَئي[29] چَنيسَرَ جامَ سين، وِڌو تو فَرقُ[30]،
وَرِي وِيو وَرَقُ[31]، آيءَ ڏَنءُ[32] ڏُهاڳَ[33] جو!

١- ڪالهڪ ٢- هميشه ٣- ويچارين کي ٤- ڏٺيءَ جي واسطي ٥- پري ٦- ٿنهنجي حضور ۾ ٧- ٽو لکو هار ٨- آگ ۾ ٩- موتي ملي ١٠- ميريءَ حالت ۾ ١١- عزت پايان ١٢- اي سوڍياوان ناري! ١٣- ڇو ١٤- آرام ١٥- ريس وارو ١٦- زوراور ١٧- چئني ڏسين ۾ ١٨- راجا چنيسر ١٩- ديسان ديس ٢٠- رعب ٢١- راڄن ٢٢- اکين جو آنند ٢٣- ٽي مٽائين ٢٤- چئن رنگن وارو، نهايت حرفتي ٢٥- ٻن رنگن وارو، مڪار ٢٦- ناتو ٢٧- اي موڙهل! ٢٨- ناز نخرو ٢٩- زبان سان ڪچي ٣٠- نفاق ٣١- تقدير جي دفتر جو ورق ٣٢- ڏنب ٣٣- ڀتار کان جدائيءَ

٦

مَٽِئي[1] لي موهِجي، هاري! ڳِيڙُءِ[2] هارُ،

ڪوڙيين ڪَيا ڪيترا، اِنَهِين خَرُ[3] خُوارُ،

ٻِري وِيو ٻَنارُ، آيُءِ ڏَنءِ[4] ڏُهاڳَ جو!

٧

مَٽِئي مَتِي[5] جي هُئا، تن[6] چِٽَنِ قيرِيُمِ[7] چِتُ،

هارُ[8] ڪَنَديَسِ[9] هوڏَ ۾، نِيبَهُ[10] ٿِيندُمِ نِتُ،

ڪَوُنرُوءَ[11] جو ڪِرتُ، مُونهان[12] مَٿاهون[13] ٿيو.

٨

مَٽِيو[14] ناهِ مَٽِيُون، جو تُون پَسي هارُ هِرِڪيِين[15]،

اَصْلِ آهي اَڳَهِين، سَنديُون[16] ڪُوڙَ ڪَٽِيُون،

لَنَ گهوڙَنِ هَٿَئِي[17] گهَٽِيُون، دوستَان[18] دورِ ڪِيون.

٩

تو جو ٻانيو هارُ، سو سُوڙَنِ جو سَڱَرو[19]،

چَنيسَرُ چِتُ ڪَٽِي[20]، ٿِيو پورهِيَتِ جو پارُ[21]،

اَوَٽَتِ[22] جو آچارُ[23]، ڪانڌُ ڪَنهِين سين مَ ڪَري!

١٠

نہ ڪي هو ٻانهِڙِيُنِ[24] ۾، نہ ڪي ڳِرِ هُئومِ،

نہ ڳون، سيندِ نہ سُرمو، نہ سِينگارُ ڪَيومِ،

ليلانهَ[25] ڪانڌُ سَمدومِ[26]، رُکوئي رَءِ ڳِڙي[27].

١١

سونا ڪُرَ[28] ڪَنَنِ ۾، ڳِچِيءَ ڳاڙها[29] هارَ،

ٻانهُوُنا ٻانهُنِ[30] ۾، سيندِ سَٽِيا وارَ،

ليلانهَ پِي[31] ڀَهارَ، ڪانڌَ مُنهنجي چِڏِئِي.

١٢

چَنيسَرَ جي چِتَ ۾، ڪي جو اَڳُ هُئو،

ٿهان[32] پوءِ ٿيو، مَٽِئي تي ٿي ماڙو.

١٣

جِرُ هارِيو[33] تي جَکري[34]، جَڏهِن رُنو ڏيرِيدارَ[35]،

ڀولي تڏهن ڀانيين[36]؛ سوپي! ٿيءَ نہ سارَ[37]،

١- اي بيعقل! ٢- ڳِڏءِ ٣- گڏه (نفس) ٤- منهن ڦيري ويو ٥- هارجي هيرن لي ٦- جهلڪن ٧- منهنجو من ڦيرايو ٨- شرط، شدت ٩- ساڙ هوندم ١٠- هميشه ١١- حرفتبازي ١٢- مونکان ١٣- اڳرو ١٤- مڻ يا مٽيءَ جو جمع ١٥- هرکجي ويئين ١٦- ڪچ جون ڪٽيون ١٧- مصيبت پئي ١٨- دوستن کان ١٩- سنگهر، ڳت ٢٠- دل کٽي، پيار هٽائي ٢١- داسيءَ (ڪوُنروءَ) جو طرفدار ٢٢- اُلٽيَت ٢٣- دستور، هلت ٢٤- ڳچيءَ ۾ ٢٥- لنهنکري ٢٦- اَڻ سينگاريل ٿي ٢٧- بيشڪ قبولي ٢٨- ٻِنڙا ٢٩- ڳچيءَ ۾ ڀهڪندڙ هار ٣٠- ٻانهن جا زيور ٣١- پريتم ٣٢- معاملو، رڳڙو ٣٣- اُکين مان جل وهايو ٣٤- چنيسر جو وزير، جنهنجو مڱڻو ليلا جي عزيزن مان ٿيل هو. (هن ليلا جي طرفان ڳوڙها ڳاريا.) ٣٥- ديري دار، سردار (وزير جکري) ٣٦- محبوب تڏهن ڏکي ڪيوءِ ٣٧- لنهنجي سار نہ رهي (چنيسر کي).

چنيسر ڀتار[1]، حيلو ڪيو هار جو.

١٤

اوڏمريو ڏس، حيلو هنهين هار جو،
سٽو سڀ سرتيون! ور[2] نه ڪنهين وس[3]،
دعويٰ ڀهرئين[4] ڏس، پڇيو تو پورا[5] ڪري.

١٥

پوچا[6] ڏنم پير، پڪڻ[7] مٿي ٻول[8] جا،
مون ڀانيو[9] تنهن ويل[10]، ڪوجهي ڪندو پريتڙي[11].

١٦

سوڙيين[12] سٽڙياء[13]، پکو[14] سهو[15] ولاريو[16]،
چنيسر ڪانداء[17]! تان مون هٿن نه ڀانيو!

١٧

ڍولا! ڪچاڙيان[18]، ٻولائيو ٻوڏ چمين؟
آئون تو پيرانديان[19]، ڪر موڙيو، ورا! اٿيان!

١٨

نيو[20] ٻڌيو روءِ[21] اڱڻ[22] جهوڪيو[23] ڪرهو،
ڪو چنيسر چوءِ[24]: نه ليلا وڃي لڌيو.

وائي

آءٌ، پرين! گهر ٻيهي، ميان چنيسر،

هار هٿان مون ڇڏيو.

ٻچن[25] ليلا، هو ڪن[26] حيلا، ٻهران[27] اچيو ٻيٺي[28]،
دوس[29] نياڻون داسڙو، ويساهي[30] ور ويهي[31]،
اوڳڻ، عيب، مناڻيون[32]، ڍولا! ڍڪ سيٺي،
تو دَر اچي، داسڙا[33]! آر ڪريندي‌س ڪيهي؟
آيس، عبداللطيف چئي، دوس! تو در ٻيهي.

سر ليلا چنيسر ـ داستان ڀهرئين جو سار

ليلا، ڀچناءَ جا لڙڪ ٻيٺي هاري. مٺي ٿي موهجي، پنهنجي ڪانت جو پيار وڃائي ويٺي آهي؛ هاڻي رت ٿي روئي. ڪؤنروءَ کان مليل هار، چنيسر جي حضوريءَ ۾، مڃ ۾ وجهڻ لاءِ تيار آهي. مٺي جي ڪري، سندس ۽ چنيسر جي وچ ۾ فرق پيو آهي؛ ۽ کيس ”ڏنءَ ڏهاڳ“ جو آيو آهي. راجا ”گهڻو ريساڻو“ آهي؛ جي پيو سارو لوڪ پرنگو آهي نه چنيسر ڇڙرنگ آهي؛ اکين جو تار ۾ هڪ ٿي آهي؛ سندس ڏهڪار ساري ڏيه ۾ آهي؛ هو ڪنهن جي وس ناهي؛ ڀهرين ٿي دعويٰ پڇيو، پورا ڪيو ڇڏي. ليلا جو هٿ هيٺئر پڇي پيو آهي ۽ هار سينگار جو بنه لياڳ، ڪيو اٿس.

”پري جي پتار، نه ميريائي مان لهان.“

نيٺ، سواءِ لڏڻ جي، ويچاريءَ جو ڪو وس نه ٿو هلي. جکرو ۽ روئندوئي رهجي ويو.

١- بهانو ٢- ڀتار ٣- ڪنهن جي وس ٤- ڀهرئين پيري ٥- پرزا ٦- ڏڱا ٧- ڀڪڻ جي مٿان (شاديءَ رات) ٨- گهوٽ ٩- تنهن مهل ١٠- بدزيبي ١١- پريءَ جهڙي ڪردار ١٢- سوڙين ۾ ١٣- ڪؤنرو توسان ستي ١٤- گهر (محلات) ١٥- عاليشان ١٦- والاريو ١٧- اي چنيسر ڀتار! ١٨- ڇا جي ڪري ١٩- تنهنجي پيرانديءَ کان ٢٠- نيٺي ٢١- روئي ٢٢- جهڪائي ٢٣- اُٺ ٢٤- چنيسر کي چوي ٢٥- ليلا جي ٻچا ڪن ٢٦- تجويزون ٢٧- محل ٻاهران ٢٨- ٻٺي (ڪؤنرو ۽ ماڻس) ٢٩- دوست ٣٠- ڀتار کي ٻلائي ٣١- محلات ۾ ويهي ٣٢- مدايون ٣٣- اڱل.

Gul Hayat Institute

داستان ٻيو

١

ٽڙڪي[1]، ٻسي ٽوڪ[2]، ٻرڪي، لڪّڙ[3] ۾ ٿئي؛
اَڇو اَڇيو، "اَڳلي"[4]، چئي ليلا کي لوڪ،
اَندرُ اوڀالَنِ[5] سين، ساڙي ڪياءُونس سوڪ،
ٻالاپڻَ[6] جو ٻوڪ[7]، وِيو وِچاريءَ وِسري.

٢

جيڪُس[8] ڪَمَ[9] سَندامِ، جوُنا[10] ڏِنا جيڏيين،
ڪانَ سَڀِ مَٽانمِ[11]، ساهيڙيُون ۽ سَرتيوُن.

٣

هُئين‌ءَ نہ گهڻو هوشيارُ[12]؟ ڪَلَ نہ هُئيءَ ڪانڌَ جي؟
تو ٻانهو موچاري ٽِيان، ڳچيءَ پائي هارُ؟
ڪانڌَ[13] ڪُوڙيءَ جو نہ وَٺي، سَٿين[14] ٽِئين سيڻگارُ،
وَهَمَ[15] لَهي وِيندهارُ، دِليُون[16] ٻَرڪي داسڙو.

٤

چانِ[17] کِ چڙهندِيَس[18] ڪَتَ تي، رِيجها[19] ٿيندِيَسِ راءِ،
اَهڙو ٿِي اَللهُ، جو پوڙهيٽون[20] پيشِ[21] ڪري.*

٥

ڏاهي ڏُٻَسِ[22] ڏيهَ ۾، سَرتين منجهہ سُجاڻِ،
ڪا جا ٻيبرڪاڻِ[23] جنهن مُنهُون[24] مَٽادون نہ ڪٽان.

٦

اَلا! ڏاهي مَ ٿِيان! ڏاهيوُن[25] ڏُکَ ڏسَنِ،
موُن سين موُن ٻرِيَنِ[26]، ڀورائيءَ[27] ۾ ڀالَ ڪيا.

٧

وَڏيري هُياسِ، مِيڙو[28] مُون گهرِ سَرتيين[29]،
هَتَ ڇُهڻَ هارَ جي، ڪُڙي[30] ڪانڌَ ٿِياسِ،
ٻولي ٻيائِياس، آئُمِ ڏَنِءَ ڏُهاڳَ جو!

٨

وَڏيري هُياسِ، چنيسَرَ جي راڄ ۾،
ڏُهلين[31] دَمامين نَقرين[32]، تي ٻاڏاڻِ پُڇياسِ[33]،
ٻولي ٻيلياس، ليَسِ[34] ڏُهاڳڻِ ڏيهَ ۾!

٩

وَڏيري هُياسِ، چنيسر جي راڄ ۾،
دائيين، ٻانيين، دَرباڻَنِ[35]، ٻَرِ[36] ۾ تي پُڇياسِ،

١- ٽڙي، غلطي ڪيائين ٢- قيمتي وستو (هار) ٣- هٺ، خودي ٤- اڳلي، عيبدار ٥- طعنن ٦- ٻال يا معصوم اوستا ٧- چلولائي ٨- شايد ٩- منهنجا ڪم يا اعمال ١٠- ڪوڙا، عيبدار ١١- مدهنجي مٽان ١٢- خبر، پروڙ ١٣- ڀتار کي ١٤- سوين قسمن جو سينگار ١٥- دل جا خيال پروڙي ١٦- هيرا وندييندڙ، سچو پارکو ١٧- چوان نہ ١٨- راضي ڪنديس ١٩- راجا ٢٠- داسيون ٢١- اڳڀرون يا اڳيان ڪري ٢٢- سياڻي ٢٣- نقص، عيب ٢٤- منهن مٿي ڪرڻ جهڙي نہ ٿي آهيان ٢٥- عقل وارا ٢٦- ڀورڙائي، معصوميت ٢٧- مهربانيون، نوازشون ٢٨- ميڙاڪو ٢٩- سرتين جو ٣٠- ڪوڙي ٣١- دهلن دمامن سان ٣٢- توتارن سان ٣٣- پڇي ٿي ويس ٣٤- محبوب مونکي ڏٺيو ٣٥- داين ۽ ٻاين سان ٣٦- ڳجهہ ۾.
*خدا اهڙو آهي، جو داسين (نمازمندن يا ٻاٽکي داس جاڻندڙن) کي سرخرو ٿو ڪري.

ڏهلين، ڏمامين، نفرين، تي وچ ۾ وهاريائس،
هيس دادلي دوسن جي، ڪٽي هلڪي هار ڪيائس،
تنهان پوءِ تياس، ڪانياري ڪانڌ جي.

۱۰

هيس هندورن ۾، ٻيم ڪانءُ پروڙ،
مٽي سندي ماڙي، ڪوڄهي وڌيس ڪوڙ،
سامهان تيم سوڙ، ويو ولٽي واهوا!

۱۱

ڏهاڳان سهاڳڻيون، ڪهڙي ڏوه ڪنين؟
ور وڏو ٽو لاهين، جن جن پاڻ پسن.

۱۲

گهوريو سو سهاڳ، جنهن ۾ پسين پاڻ کي!
ڏوري لڌ ڏهاڳ، جنهن ڪرلاهو داسڙو.

۱۳

سارڄ سيڄي، ليلا! لکڻ پاڻهجا،
ور سين وڙهيو اٿين، ڏوراپا ڏيئي،
نه جاڻان ڪيهي؟ چنيسر جي چت ۾.

۱۴

ڇڏي چنيسر جام سين، ليلا! لڪايوءِ،
لو جو پانيو پانهجو، ڪنهنجو پرو ڪرڻ پيوءِ،
ڪوڙيوءِ ڪانڌ سندوءِ، دست ڪيو داسڙو.

۱۵

ليلا! جم لکائيين، ڇڏي چنيسر ساڻ،
ور سين وڙهيو اٿين، موڙهي! مٽ ء پاڻ،
پوري! ڪيءِ پاڻ، تي آيءِ ڏنءِ ڏهاڳ جو.

۱۶

ليلا! جم لکائيين، سوپي! ساڻ سهاڳ،
آهئين گهٽو اجاڻ، مچڻ پوري نه پڃين.

۱۷

ليلا! پوري نه پئين، ڇڏي چنيسر ساڻ،
تو جو پانيو پانهجو، سو رساٽو راڄاڻ،
پاٽان ڏار پرياڻ، ڪانڌ ڪنهنجو نه وٽي.

۱- وچ ۾ وهاري ٽي ويس ۲- محبوبن جي پياري ۳- بي آبرو ۴- پتاز اڳيان عيبدار ۵- معاملي، وهنوار ٦- ڪني، خراب چيز ۷- مونکي ڪوڙ ۾ وڌو ۸- ڦري يا رسي ويو ۹- پتار ۱۰- ڏهاڳڻ، ڪان ۱۱- ڪهڙي ڏوه جي ڪري ۱۲- پتار ۱۳- ڪاوڙيو ۱۴- خودي ڪن، هٺ ۾ چڙهن ۱۵- بن پيو ۱٦- ڳولي لڌ ۱۷- جنهن ۾، جنهن جي ڪري ۱۸- سار لهندڙ ۱۹- سڃاڻ، دل ۾ آڻج ۲۰- لڇڻ ۲۱- ڪهڙي ڳالهه ۲۲- پاڻ ڏيکاريءِ ۲۳- پتو، سماءُ ۲۴- هٺ ڪيو ۲۵- متان پاڻ ڏنو ڪرين ۲٦- اي موڙهل! ۲۷- پاڻکي جٺ ۾ وڌءِ يا شل ڪنهنجو هٺ چٽ ٿئي ۲۸- اي پورڙي يا نادان! ۲۹- غرور يا هٺ ڪيءِ ۳۰- ڪنهنڪري ۳۱- داغ، ڏنب ۳۲- اي سوپيا واري! ۳۳- عقلمند (چنيسر) سان ۳۴- متان ۳۵- پهچي يا پڄي نه سگهين ۳٦- غيرت وارو، غيرتمند ۳۷- راڄا ۳۸ ۽ ۳۹- پاڻ کان سواءِ ٻئي ڪنهن ساڻ نيهن ۴۰- پتار ڪي.

١٨

چَئي چَنيسَرَ جامَ سين، لِيلا! تُون مَ لَکاءِ،
دوسُ[١] ڏُنھنجو داسَڙو[٢]، کانڊِ وَڏِيائي[٣] کاءِ،
نہ پولو پَڪَ[٤] سَنڊياءِ[٥]، عَيبَنِ[٦] کي آڏو پَئي.

١٩

چَئي چَنيسَرَ جامَ سين، لِيلا! لَکاءِ مَ تُون،
لاءِ کانڊُ کَنھنجو نہ ٿئي[٧]، نہ کا مُون نہ تُون،
رُکَندِيُون ڏِٺيُون مُون، اِنَ دَرَ مَٿي دادُلِيُون[٨].

٢٠

لِيلا! حِيلا چَڏِ، جي تُون، سوڀي! سِکئين،
پاڻي پانڊُ ڳِڇيءَ ۾، پاڻَ غَريبيءَ[٩] گَڏِ،
هَڏِ[١٠] نہ چونڊءِ[١١] لَڏِ[١٢]، جي کارُون آڻين کانڊَ کي.

٢١

جي کارُون آڻين کانڊَ کي، نہ روئي ريجھائيجِ[١٣]،
لِيلا! لِيلائيجِ[١٤]، آئيٺي ماڳُ[١٥] مَنَتَ جو.

٢٢

جي لِيلائي نہ لَھين، نہ پڻ لِيلائيجِ،
آسَرَ[١٦] مَ لاهيجِ، سَچَڻُ پاجھيندَڙُ[١٧] گَھڻو.

وائي

مُون تي وَهَرَ وَرِي[١٨]، وارو[١٩] ڏيندمِ وَلَهو[٢٠].
لوکي ساري[٢١]، سُھِرين! آئُون پوَندِيَسِ ماڳِ[٢٢] مَري،
لوکي سَري[٢٣]، سُھِرين! اَسان تان نہ سَري،
اَسان لورِءَ ناهہ کا، ڳُجھاندَرَ[٢٤] ڳَري،
آديُون! عَبدُاللطيفُ چئي، مُحَبَنِ مِھرَ ڏَري[٢٥].

سر ليلا چنيسر - داستان ٻئي جو سار

ليلا، هار جهڙي وستو حاصل ڪري، ٽڙڪي ۽ لڪبر ۾ پيئي. لوڪ ڪيس اوپاران سان ساڙي سوڪ ڪيو آهي. هوءَ پنھنجي ڀالاپڻ جو سياءُ وساري ويٺي آهي ۽ اڳي چلولي هئي ۽ سندس ساهيڙيون مٿس موهت هيون. هاڻ اُهي ساڳيون سرتيون، سندس "جونو ڪم" ڏسي، مٿس کلن پيئون. اهڙي ڪا ڪاڻ پيئي اٿس، جو منهن مٿاهون نہ ٿي ڪڍي. اڳي هندورن ۾ هئي ۽ سندس در لي دهلن دمامن جا واڄٽ پئي پيا. اُنهيءَ حالت ۾، ڪيس چنيسر جي "ريساڻي سياءُ" جي پروڙ ٿي ڪانہ هئي. جڳ ۾ ڏاهيون ٿي ڏک ٿيون ڏسن ۽ محبوب، پورائيءَ ۾ ٿي ياد ٿو ڪري. هي در، ليلائڻ ۽ غريبيءَ سان پاند پائڻ جو آهي. اِلي دادليون بہ روئن ٿيون. "ليلا! ليلائيج، آئيٺي ماڳ، منت جو."

١- محبوب ٢- وڏو صبر ٣- ڪائي ٿو، اختيار ڪري ٿو ٤- محبوب ٥- تنھنجي پناہ يا پردو آهي ٦- پڪي چڏي ٧- نہ ڏنھنجو نہ منھنجو ٨- لاڏليون ٩- ٻاٽڪي نهنائيءَ سان شامل ڪر ١٠- هرگز ١١- هتان وڃ ١٢- نيزاريون ڪرين ١٣- تون ريجھائيج ١٤- تون ليلائيج ١٥- نيزاريءَ جي جاءِ ١٦- آسرو، اميد ١٧- ٻاجھہ ڪندڙ ١٨- وري واهر ٿي ١٩- پيرو ڪندم ٢٠- پنار ٢١- ياد ڪري ٢٢- مارگ ۾ مرنديس ٢٣- لوڪي مونکان سواءِ سري ٢٤- ڳجھہ ڳرهڻ جي وات يا ڳلي ٢٥- مهر ڪئي.

داستان ٽيون

١

چنيسر سين چاڳ[1]، متان ڪا مُند ڪري،
جان مون ٻوءِ ٻروڙيو، نه هيو نه ماٺي ماڳ[2]،
ڏمريو ڏهاڳ، سگهو ڏني سهاڳڻين.

٢

چنيسر سين چاءِ[3]، متان ڪا مُند ڪري،
ڪانڌ ڪنهين جو نه وٺي[4]، گيرب ۽ گاءِ،
جي ٽڙي تورڙياءِ[6]، نه دوس ڏسائي[5] داسڙو.*

٣

سيئي سهاڳڻيون، سيني ڳچيءَ هار،
ٻسڻ ڪارڻ ٻرينءَ جي، سهسين ڪن سينگار،
ٻول تنين جي ٻار[7]، هيناهيون هلن جي[8].

٤

سيئي سهاڳڻيون، سيني ڳچيءَ هس[9]،
ٻسڻ ڪارڻ ٻرينءَ جي، وڏا ڪيائون وس،
ٻول تنين جي گس[10]، هيناهيون هلن جي.

٥

سيئي سهاڳڻيون، سيني مُنهن جڙاءِ[11]،
سيڪنهن پانيو ٻاڪ ڪي، نه ايندو مون ڳڙ[12] راءِ[13]،
پيئو تن ڏراءِ[14]، جي ٻسي ٻاڪ لڄائيون.§

٦

اوڳڻ ڪري اپار، تو ڏر آئيس، داسڙا!
جنهن تو رسڻ[15] سنديون روح ۾، لنئن مون پيٺي ناهِه[16]، پنار!
سائينءَ لڳ، ستار! ميٽ مدايون[17] منهنجيون.

٧

جي مون موڙهي مت[18]، نه تون ٻاڪ سچائيج سپرين!
اصل[20] آوائن جا، عيب ٻڪئين[19] تون اُت،
اي، ٻرا[21]! تنهنجي پت[22]، جنهن ولهيون[23] ٻڪئين، ولها[24]!

٨

لڪڻ[25] ڪيم لڪيج، جنهن موراهين[26] ناهِه مون[27]،
مون کي مَلهائيج[28]، وارو ڏيئي[29]، ولها!

١- نار نظرو ٢- ماٺي جو هند ٣- ماٺو، چاوت، ڪدورت ٤- مغروري ۽ تڪبر ٥- ٽوريءَ ڳالهه تان رسي يا مڙجي ٦- دوستن يا دادلن کي ليٽارائي يا مارائي ٧- تنجي ماڳ، تي، وات تي ٨- جي نهئيون تي هلن ٩- ڳچيءَ جا ڳهه ١٠- تنجي وات تي ١١- جڙيل ٽيل مٽيا ١٢- منهنجي گهر، مون وٽ ١٣- راجا ١٤- تنجي در ڪان (دران) ١٥- رسڻ جون ڳالهيون ١٦- پناه، حد ١٧- اي پردو رکندڙ! ١٨- منهنجو عقل خطا ٿيو ١٩- گمراه ٿيلين يا بيعقل عورتن ٢٠- ازحد ٢١- اي پرين! ٢٢- تنهنجو شان ٢٣- سچيون ٢٤- اي پنار! ٢٥- لڪڻ ٢٦- ڏسج، پسج ٢٧- بلڪل، بنهه ٢٨- نوازج، مان وارو يا سرفراز ڪج ٢٤- پيرو ڪري.

*جي هو ٽوري ڳالهه تان رسي ته پنهنجي دادلن کي به ڪيرائي فنا ڪيو ڇڏي.

§هو (محبوب) انهنجي در ۾ پيهي آيو، جي ٻاڪي (پنهنجا عيب) ڏسي، شرمسار ٿيون.

Gul Hayat Institute

۹

تان ڪا وائي[1] وارِ، دِلاسي جي داسڙا!
تون مُنهنجو وَلهو، آئون تو ۾ طَمَعدارِ[2]،
ڏَڪي، ڍولَ![3] ڳَڏارِ، لَڄَ مُنهنجي لوڪ ۾.

۱۰

ڍولا! ڍيلِ مَ[4] مون، ڪانڌَ! ڪَميڻي آهيان،
سِڪَ[5] تُنهنجيءَ، سُپرين! پوري وِڌيَسِ پون[6]،
مون وَرُ تون ئي تون؛ تون وَرَا! وَهُون ڪيترِيون[7].

۱۱

تون وَرَا! وَهُون ڪيتريُون، مون وَرُ تون وَرِيامِ[8]،
سوڍي! لڄ سُهاڳَ ڪي، پوري! پَرُ مَ ڏِيامِ[9]*،
پِرتان پير پَريامِ، مَلهائج مِسڪينِ کي.[10]

۱۲

ڪوڙين تُنهنجون ڪامڻيون، تون ڪوڙين سَندو[11] ڪانڌُ،
مون کي ڇَڏِ مَ داسڙا! تہ وَڃان نہ وِڃوانڌُ[12]،
مون ڳچيءَ ۾ پانڌُ؛ تون، ڇنيسر! هَٿَ ۾.

۱۳

ڍولا! اولا[13] نہ سَهان، آڏا اَڏِيءَ[14] جي،§

تون وَرَا! وَهُون ڪيتريُون؛ مون وَرُ تون وَرِي[15]،
پِرتان پير پَري، مَلهائج مِسڪينِ کي.

۱۴

ليلا! لُنجُ[16] مَ ايترو، اٿي اَڳَڻِ سورِ،
آبو، ڏاڏو گهورِ[17]، پاڻَ سوڌو پرينءَ تان.

۱۵

ليلا! لُنجُ مَ ايترو، اٿي سورِ ٻهارِ؛
ڍولو اَڳَڻِ[18] پارِ، ڪانڌُ ڪَميڻيءَ آئيو.

وائي

جيڏري زِيارَتَ[19]، جي مان هوءَ پرينءَ سين![20]
سَدَّرَ[21] مُنهنجا سُپرين! مون تان لاهِ مَ هَٿَ!
مُولا! مون کي ميڙئين[22]، سُپرِيان جي سَٿَ[23]،
ڇَڏِيان ڪَہ اَکين سين، پِرين وِجهان هَٿَ[24]،
ڏُوران ڏِٺم[25] سُپرين سَچي جِن صِفَتَ[26]،
مِلَڪَ[27] ۾ مُشتاقِ سين، ڪانہ ڪَيائون ڪَتَ[28]،
اَڍيون! عَبدُاللطيفُ چئي، مَچيائون مِنَتَ[29].

۱- ڳالهہ ڪر، سخن چئہ ۲- آسائتي ۳- اي محب! ۴- مونکي ڌڪي نہ ڪڍ ۵- ڦيرائي ۶- مونکي ڌرليءَ لي هنيو ۷- اِستريون ۸- ور يا موت ڪبج ۹- پروسو يا بقاءُ نہ رکج ۱۰- پريت يا محبت وچان ۱۱- حسين زالون ۱۲- مهڻي يا طعني جي لائق نہ ٿيان ۱۳- پردا، اوٽون، جدايون ۱۴- جي مهنجي آڏو آڏيا آئيٺي ۱۵- وري ٻہ، سدائين، هميشه ۱۶- ٻهار، صاف ڪر ۱۷- قربان ڪر ۱۸- اڳڻ طرف ۱۹- مڪاميلو، ملاقات ۲۰- جي مهنجي ٿئي ۲۱- سبر، زورمند ۲۲- مونکي ملائين ۲۳- ساٿ يا ڪچهريءَ سان ۲۴- خاڪ، مٽي ۲۵- پريان ۲۶- گڻ ۲۷- عاشقياڻيءَ ۲۸- ڳڻ ڳوٺ، ويرم ۲۹- وينتي، نيزاري.

*وسوڙل سندري! اُنهيءَ سهاڳ لي بقاءُ نہ رکج. (ڇو تہ ڇنيسر کي سهاڳڻيون سهسين.)

§جانب! اهي حجاب ۽ پردا جي مون آڏو آڏيا آئيٺي، سي نہ ٿي سهي سگهان.

سر ليلا چنيسر - داستان ٽئين جو سار

چنيسر سان ڪنهن بہ مدد کي چاڪ نہ ڪرڻ گهرجي. هي ماڻي جو ماڳ، ناهي؛ ڪانڌ کي گيرب ۽ ڳاءُ هرگز نہ وڻي. ڳچيءَ ۾ هار هجن يا هس ۽ منهن لي پل جڙاءَ هجي تہ بہ ڍوليو موهجڻ جو ناهي. جي سهاڳڻيون پاڻ سينگارين ٿيون، تن لي هو مفتون ٿيڻ جو ناهي؛ هو اُنهن جو آهي، جي هيناهيون ٿي ٿيون هلن: ”پينو تن دراءَ، جي پسي پاڻ لڄائيون.“ هينئر ليلا بہ پنهنجو ناز نخرو ڇڏي، نماڻي ٿي آهي ۽ ٻاڏکي ”ڪميڻي“ ٿي ڪوڪي: ”ڍولا! ٻيل مر موُن، ڪانڌ! ڪميڻي آهيان.“

هوءَ راڻيءَ مان ٿري، ”مسڪين“ ٿي آهي: ”پرتان پير پري، ملهائيج مسڪين کي.“

هاڻي سندس ڳچيءَ جو پاند، چنيسر جي هٿ ۾ آهي. هنجو ڪم آهي سندس عيب ڍڪڻ: ”اَصل اَواين جا، عيب ڍڪيئين ٿوَن اَسِ.“

•

”سر ليلا چنيسر“:- هي سر، ليلا چنيسر جي قصي تي ٻڌل آهي. اهو نالو، مٿس مضمون مطابق رکيو ويو آهي. هن سر ۾ ليلا جي پڇتاءَ ۽ عاجزيءَ ۽ چنيسر جي ڏمر ۽ غيرت جو ذڪر آيل آهي. سارو سر، ليلا جي نيزارين ۽ وينتين سان ڀريل آهي. ڏٺي بہ ”ريساڻو راجا“ آهي. دنيا جي شين لي جي موهجي ويا، تن کيس هميشہ لاءِ وڃايو.

Gul Hayat Institute

سُر مومل راڻو

داستان ڇهريون

١

ڪالهه ڳڏيوسون ڪاپڙي[1]، ٻاٻو[2] ڀيکاري[3]،
ساميءَ سيلهو[4] سِرَ لي، مالا[5] موچاري[6]،
ڏيئي ڏيکاري، ڦٽي دل فقير ويو.

٢

ڪالهه ڳڏيوسون ڪاپڙي، جهڙو ماهه[7] مُنير[8]،
فيضُ[9]، فراق[10] فقيرُ، جوڳي جاڳائي ويو.*

٣

ڪالهه ڳڏيوسون ڪاپڙي، ڀَرَ سڄَ ڪان ڀوءِ،
پسو سونهن ساميءَ جي، رَتَ[11] وَرنو[12] روءِ،
جو مُنهن[13] مومل جي ڀوءِ، موڙهُ[14] تنهن مَسَ ٿئي.

٤

ڪالهه ڳڏيوسون ڪاپڙي، ٻاٻو ٻانَ[15] ٻَري[16]،
سائي سالَ[17] ڪُلهن ۾، ساميءَ سون سَري[18]،
خَبَرَ[19] ڏي ڪري، ڪا مومل[20] جي مجاز[21] جي.

٥

ڪالهه ڳڏيوسون ڪاپڙي، ٻاٻو رنگ[22] ڀڀوت،
سريوسون سُڪوت[23][24]، جوڳيءَ سنديءَ ذات کان.

٦

ڀيکاريءَ کي ٻر ۾، ويو ڪيفُ[25] چڙهي،
ڳالهيون ڪندي ڪاڪ جون، ڳوڙها ڀيس ڳڙي،
ڪا جا آنگ[26] اڙي[27]، جنهن چٽا ڦٽَ چُڙي پيا.

١- سنياسي ٢- رمتو جوڳي ٣- ڀيک منگندڙ ۴- دشالو ٥- مالها ٦- سندر ٧- چنڊ ٨- چمڪندڙ
٩- عشق جي جنبش ١٠- جدائي ١١- رت ڳاڙهون آب ١٢- روئي ١٣- منهن لي، روبرو
١۴- ٻوي ١٥- ورن، رنگ ١٦- ڌرليءَ جو (خاڪ لڳل) ١٧- شال ١٨- سوني مالها
١٩- سچي، سند واري ٢٠- مومل لفظ جي معنيٰ آهي ٻولر يا صاف ٢١- شوخيءَ، ناز
٢٢- رک، ڇار ٢٣- پرايت ٽيوسون ٢۴- مات ٢٥- خمار، نشو ٢٦- نوڪ ٢٧- اٽڪي، ڇتي.
*سامي، آسانجي جيءَ ۾ (مومل لاءِ) عشق جو ٻوڙي فراق جو آزار، ٻئي جاڳائي ويو.

سِجُ سُباڻي جا ڪَري، سامهِينءَ سائي رُوءِ،
اَچي ٿي عَطُرَ جي، مَنجهان مُکَتَ ٻُوءِ،
سا ڏيکارِيَهوُن جوءِ، جِتان لاهُوتي لَعلُ ٿيو.

سِجُ سُباڻي جا ڪَري، سامهِينءَ سائي وَرِڪَ،
سَهِي نه سَگهان سا ڦَٽَنِ، لَڌهَن جي راسِنِ جي رَونَقَ،
ڪِ رَتائين لاڪَ ۾؟ ڪِ ڏٺائين ٻانَنِ ٻڪَ؟
سَنديءَ سوڍَلِ سِڪَ، ڪَپَرَ ڪُررُون جهَليون.

جوڳيءَ لي جَڙاءُ، نِسوروئي نينهن جو،
ٻَتَنگَ جِتَنِ پيدا ٿيو، سامهِي سِجَ وَڙاءُ،
آيو ڪاڪِ لَڙاءُ، ڪُنوارِنِ ڪڪوريو.

وائي

تان توُن وِيهُ سَنڀهِي، سا تِي! مِيان! ٻانڌِي! مِيان!
ڪاڪِ هَلِڻو ڪَڏهِين؟
لَکين لُڏوُڻيان مَٽِي، مَٽي واٽَ وِيا ٿِي، مِيان!
جنهن کي پُڇان، سو چوي: "آئيو ڪونه اُتان ٿِي، مِيان!"
ڪوناءُ ڪَرِيمَ جو، آئيو ٻَهِي ٻَريان ٿِي، مِيان!
حُڪُمُ ڏِيندءِ هَٿَ ۾: "هاڻي هَلُ هِتان ٿِي، مِيان!"
اَڏِيوُن! عَبدُاللّطيفُ چئي، پِرِيُنِ پاسِ پُران ٿِي، مِيان!

سر مومل راڻو - داستان پهرئين جو سار

راڻي ۽ سنڌس يارن کي ٻه هڪ ڪاڙهيءَ جو درشن ٿو ٿئي، جو مومل جي عشق ۾ رڱجي لال ٿيو آهي. سنڌس مُنهن ۾ سورج جي مٽيا آهي؛ ۽ سنڌس مستڪ مان عطر جي ٻوءِ پيئي اچي. مٿس نسوروئي نينهن جو جڙاءُ آهي. مومل جو ذڪر ڪندي، سنڌس اکين مان ڳوڙها ڳڙي ٿا پون. هو رڃ ورتو ٿو روئي، ۽ سنڌس درد جو داستان، چِتا ڦٽ ڇوڙيو ڇڏي. هو ڪاڪ جي تڙ تان موٽيو آهي ۽ مومل جي گهور کان گهائجي، ٻه ٻه "بابوُ رنگ پيوُت" ۽ "بابوُ بان ٻري" تي پيو گهمي. هنجو اهو حال ڏسي، راڻي ۽ سنڌس يارن کي سن وٺي ٿي وڃي. "سريوسوُن سڪوُت، جوڳيءَ سنديءَ ذات کان." هنن کي مومل جي جوءِ ڏسڻ جو شوق ٿو ٿئي: "سا ڏيکاريهوُن جوءِ، جتان لاهوُتي لعل ٿيو."

١- سباڻي صبح جي وقت ٢- شڪل ٣- مکت، چِٽ (مستڪ) ٤- سرهاڻ ٥- جتان ٦- رنگ، رونق ٧- هت ساعت تائين ٨- ٽروڙن، ڪرڻن ٩- يا ١٠- سوڍيءَ (مومل) ١١- ڪناري ١٢- ٽار وهيو ١٣- جڙت ١٤- رنگ وارو ١٥- ڪاڪ جي تڙ کان ١٦- ڪنوارين ١٧- لال ڪيو ١٨- سنڀري، تيار ٿي ١٩- ڪاڪ جي ڏس، لڏوڻي لڪر تان وهندڙ (هتي قبر ڏانهن اشارو) ٢٠- لڏوڻي لڪر (هتي مراد آهي: هوءَ دنيا) ٢١- ڏانهن ٢٢- ويا آئيئي ٢٣- اُتان ٢٤- ڪونيندڙ (عزرائيل: موت جو فرشتو) ٢٥- ڏٺي ٢٦- قاصد ٢٧- هتان ٢٨- طرف ٢٩- هلان ٿي.

داستان ٻيو

۱

آءٌ، لانگوٽيا[۱] لالَ! ڪنهن ٻر[۲] ڏنيءِ ڳجهريون[۳]؟
آب اَرلو اکيين، لُڙڪ[۴] وَهائيين[۵] لالَ،
ڏِٺَءِ جي جمالَ، سامي! ڪُهُ[۶] نه[۷] سلائيين[۸]؟

۲

”ڳجهر کي ڳجهيلَ جوُن، تارن[۹] ۾ تبرُون[۱۰]،
هٽي حاڪمين[۱۱] کي، ڏورَ[۱۲] پريوُن ڏبرُون،
ڪاڪ ڪنڌيءَ[۱۳] قبرُون، پسو پرڏيهين جوُن.“*

۳

”ڳجهر گاڙوڙين[۱۴]، اَچيو آڏي[۱۵] اپي[۱۶]،§
مٿان پيٺي تِن، ٻڌا ٻانا[۱۷] هٽن جي.“

۴

”مومل کي مجاز[۱۸] جا، اکين ۾ الماس[۱۹]،‡
نه ڪا عامَ نه خاص؛ جي وِيا، سي وَٻِيا.“

۵

”مومل کي مجاز جا، اکين ۾ انبوُر[۲۰]،‡
هٽي حاڪمين کي، ٻَت[۲۱] نهاري ٻوُرَ،
گهوٽ ڀِرِڀِنءَ گهوُرَ[۲۲]، جي وِيا سي وَٻِيا.“

۶

”مومل ماري ميرَ، آهيڙين[۲۳] کي آڪري[۲۴]،
سوڍيءَ گهٽا سڪائيا، پڙهيا[۲۵]، پنڊت[۲۶]، پيرَ،
هٽي تن کي ليرَ[۲۷]، مٽيو جن مٿن ۾.“

۷

جوڳيءَ جاڳائي، ماري وِڌو ماڙي[۲۸]،
لَڏو لُڏوٽي ڪنديين[۲۹]، اَميو[۳۰] آهي،
وَڃو جي ڪاهي، نه نڪوُن[۳۱] پسو نينهن جوُن.

۸

هَلو، هَلو ڪاڪ ترين[۳۲]، جتي نينهن اُڇلَّ،
نه ڪا جهلَ نه پلَّ، سيڪو پسي پرينءَ کي.

۹

هَلو، هَلو ڪاڪ ترين، جتي گهڙجي نينهن،
نه ڪا راتِ نه ڏينهن، سيڪو پسي پرينءَ کي.

۱۰

هَلو، هَلو ڪاڪ ترين، چڙهُ[۳۳] جت چڙهن،

۱- لانگوٽ ٻڌندڙ جوڳي ۲- ڪهڙي طرح ۳- گجر قوم جون سندريون ۴- رت جا ڳوڙها ۵- عشق ۾ رڱيل ۶- سندرتا ۽ نزاڪتون ۷- ڇو نه ۸- ٻڌائين ۹- رڳ ۱۰- ڪهاڙيون ۱۱- حڪمرانن ۱۲- ڏک، زخم ۱۳- ڪاڪ نديءَ جي ڪناري تي ۱۴- ناڱ کي منڊيندڙ جوڳين، حرفت بازن ۱۵- سامهون ۱۶- بيهي رهي ۱۷- تِز ۱۸- عشق ۱۹- هيرا ۲۰- انبوريون ۲۱- اکيون ٻٽي ٻوري نهاري ۲۲- نظر ۲۳- شڪارين ۲۴- شوخ ۲۵- ڪنباڻيا ۲۶- پنڊت ۲۷- تاج ۲۸- آپڌا ۲۹- نينهن ۳۰- اَڻ ميو ۳۱- نهرون ۳۲- ڪاڪ جي ترن تي ۳۳- ديڳيون (عشق جون).
*ڪاڪ جي ڪناري تي، مومل جي عشق ۾ فنا ٿيل، پرڏيهي عاشقن جون تربتون ڏسو.
§ڳجهر (مومل)، ناڱ منڊيندڙن جي سامهون بيهي انهنکي ٿي منڊي.
‡مومل جي اکين ۾ هيرا آهن (دل جي شيشي ڪپڻ لاءِ) ۽ انبوريون، دل کي ڦابوڪري ڇڪڻ لاءِ.

ڪوڙين رنگ رچن، پانوڙيءَ پڪ سين.

١١

ڪَرِها! ڪارڻ ڪاهَ، توکي ڏٽين ڏارين،
ساري ڏيهه، سيد چئي، لُڏاٽي تان لاهَ،
مُڪابلو مؤمل سين، ٿيندو سنجهه صُباحَ،
سوڍي جيءَ صَلاحَ، ڪَوَنرَ چرندين ڪاڪ جا.

١٢

آڪون، ڌاڪون، سر ڪنڊ شاخون، جت چوڪا چندن، ڪَوَنر،
مَيِي سيئي ماڻيا، جت نه پرن پَوَنرَ،
ڪُنواريون ۽ ڪَوَنرَ ڪاه نه پسون ڪاڪ جا.

١٣

نَديو، تان ڪوهُه؟ پَرَ وِڪين آهي وِترو،
وَڃيو ڪاڪ ڪندن ۾، پهس پکيءَ جمَن پوءِ،
لِنَ ڪُر سندو ڪوءِ، ميو مائو نه تِئي.

١٤

ڪَرَها! ڪاڪ چڙهي، وِنءِ وِٽائون نڪري،
لُدوٽيان، لطيفُ چئي، آيو ڪونه وري،
گهٽا اِت گهڙي، وَڳ، وساري هَليا.

١٥

چڙهيا چارئي يارَ، سوڍا شڪاري،
فِڪرَ ساڻ ڦِٽي ڪي، سوڍي سوپاري،*
وِيا ڪاهيندا ڪاڪ ڏي، جت مؤمل موچاري،
مونيا نه ماري، ڪَوَنرَ لَتاڙي ڪاڪ جا.

وائي

راڻا جي رجپوتَ، مؤمل سهي پسندا.
پڙهيا، پَٽَ، پيرَ ۽ لوٺي ميرَ، هَميرَ، مرندا،
مَڃي رَضا رَبَّ جي، هِتان سَڀ هَلَندا،
ڪَلمي ساڻ لَڏائيين، هادي! هِنَ هَندا،
سَهَڪي سَڪراتَ ڪرين، والي! ويرِ وِداعَ،
اُهڪيءَ وير اَچيج تون، اَٿي، اَحمدا!
مَتان ڇڏئين مَگڻو، مَهدان، مُرشدا!
ڪُل نَفس ذائقةُ الموت، سڀي اِيَ صدا،
اَصلِ لکيو اَنگَ ۾، ٿيندو تان پ اَدا،
اَديون! عَبدُاللّطيفُ چئي، فائِقَ فَضلَ ڪندا.

١- ڪروڙين ٢- عشق جي رنگ ۾ رڱجن ٣- پان جي، لال ٤- اي اُٺ! ٥- سفر لاءِ ٦- سڌيالي ٧- مڪاميلو ٨- سانجهيءَ جو ٩- صبح جو ١٠- راضپي سان ١١- اَڪڙوت ١٢- چندن ١٣- عمدا، قيمتي ١٤- گهمن ١٥- نه ڇا ٿيو ١٦- قدم يا پند ۾ ١٧- تمام ٿڪو ١٨- ڪنارن، ڪندين ١٩- چوهو ٢٠- پوي ٢١- نسل ٢٢- پلو ٢٣- وچ ٢٤- وڻن مان ٢٥- لدوٽي ڪان ٢٦- ڪڙم قبيلا ٢٧- ماهر ٢٨- سوچ ٢٩- ڪئي ٣٠- شڪاري ٣١- راجپوت، شهزادا ٣٢- اَمير ٣٣- پاڻو ٣٤- هتان ٣٥- رهبر ٣٦- هندان ٣٧- موت جي بيهوشي ٣٨- مهل ٣٩- موڪلاڻيءَ (موت) ٤٠- ڏکئي ويلي ٤١- اي نبي سڳورا ٤٢- اَڳيان ٤٣- هرڪو جيئُ موت جو ذائقو چکندو ٤٤- سخن ٤٥- قسمت ٤٦- ۾ ٤٧- اَدا ٿيندو = پورو ٿيندو ٤٨- اوچا، اعليٰ (محبوب) ٤٩- مهر.

*طلسمي چشمي ۾، راڻي خيال هلائي، سوپاري اُڇلي، جا بڌڻ بدران ترڪندي ويئي.

Gul Hayat Institute

سر مومل راڻو - داستان ٻئي جو سار

راڻو ۽ سنڌس يار، ڪاپڙيءَ کان مومل جي حسن جي وارتا ٻڌا پڇن. هو چوي ٿو: "مومل جي اکين ۾ تيرون (ڪهاڙيون) آهن، جن سان هوءَ حاڪمن کي گهيو ڇڏي؛ هوءَ پنهنجن ٻاڻن سان، ماهر تيراندازن کي به مات ڪيو ڇڏي؛ ۽ دلڪش نيڻن جي انبورين سان، اميرن جون دليون قابو ڪيو وٺي. سنڌس غمزن جي رمزن کان 'پڙهيا، پنڊت، پير' به ڇٽي نه سگهيا آهن." راڻو پنهنجي ڪرهي لي آڏامندو، اچي ٿو ڪاڪ محل جي ٻستانن ۾ نڪري. ڪاڪ محل ۾ اهڙو ڪو ٿهر پيو وسي، جو انهيءَ جيڪو گهڙي، سو وري نه موٽي. راڻي سارو راز پروڙي، ڪاڪ محل جي طلسمي چشمي ۾ سوڀاري ڦٽي ڪئي. پوءِ "ويا ڪاهيندا ڪاڪ ڏي، جت مومل موچاري، موٽيا نه ماري، ڪوڙيو لٽاڙي ڪاڪ جا."

•

داستان ٽيون

١

جهڙا گل گلاب جا، تهڙا مٽن[1] ويس[2]،
چوٽا ٽيل چنبيليا[3]، هاها[4]! هوا هميش[5]؛
پسيو سونهن سيد چئي، نينهن اچن نيش[6]،
لالن[7] جي لبيس[8]، آنڊ[9] اکر[10] نه اُجهي.

٢

جهڙا پانن پن، تهڙيون سالون[11] مٽن سائيون[12]،
عطر ۽ عبير[13] سين، تارا ڪيائون تن،
مڙهيا[14] گهٽو مشڪ سين، چوٽا ساڻ چندن،
سنهن رُپي سون سين، سندا[15] ڪامڻ ڪن،

ڪيائين، لال لطيف چئي، وڏا ويس ورن[16]،
منجهه مرڪيس[17] من: "سوهي سين سڳ، تيو."

٣

سون ورنيون[18] سوديون، رُپي[19] رانديون ڪن،
آڱر اوطاقن ۾، ڪٿوريون[20] ڪٽن،
اوليائون عبير جا، مٿي طاق[21] ٽڙن،
ٻاڻن[22] ٻيلون[23] ٻڌيون، ٻسيو سونهن سڙن[24]،
تيا لاهوتي[25] لطيف چئي، ٻسڻ لءِ ٻرين،
اجهي تا اچن، ڪاڪ[26] ڪڪوريا ڪاپڙي.

Gul Hayat Institute

١- موملءَ سنڌس ساهيڙين لي ٢- پوشاڪون ٣- چنبيليءَ جي تيل سان واسيل ٤- واه! واه! ٥- هردم ٦- ڏنگ، پڙڪا ٧- نازنين دلبر ٨- ويس وڳن، هار سينگار ٩- ڪنڊ جي جاءِ لي ١٠- زبان مان لفظ نه نڪري، مات يا حيراني وٺيو وڃي ١١- شالون ١٢- سايون ١٣- عنبر ١٤- جهبيل ١٥- سنڌر استويءَ ١٦- هار سينگار ١٧- خوش يا سرهي ٿي ١٨- سونهري ١٩- چانديءَ سان ٢٠- مشڪ جون سرهاڻيون ٢١- طس ٢٢- لائق عاشقن ٢٣- ٻيلهون، ٻن ٻن جون قطارون ٢٤- جان ٢٥- سنياسي ٢٦- ڪاڪ جا رڱيل (مومل جا عاشق).

۴

جي ڪاڪ ڪڪوريا ڪاڙي، تن لهي نہ لالي،
ڪڙي ڪيف[۱] خمارِيا[۲]، ميء[۳] پي موالي،
ڪري حاصلُ هليا، ڪيفيت[۴] ڪمالي[۵]،
وَنن وِصالي[۶]، لُڏوُڻيان[۷] لوڏي ٿيا.*

۵

لُڏوُڻيان لوڏي ٿيا، وَنن منجهہ وصالَ،
اَڄ اَرتو اَکيين، ڪاڪِ[۸] پيتائون ڪالَ[۹]،
ويئي ويچارن وِسري، صُباحَ[۱۰] جي سنڀالَ،
پَريء ڪان پاسي ٿيا، مامونِ[۱۱] مثالَ[۱۲]،
جانبَ جي جمالَ، رڳي، پَسُ! ريٽو[۱۳] ڪيا.

۶

رَڇي[۱۴] جي ريٽو ٿيا، ڪين اباڻجن[۱۵] اوء[۱۶]،
ڪُمڀُ نہ ڪاري تنهن کي، جو هالاري[۱۷] هوء[۱۸]،
لوٽي ڏوبي ڏوء[۱۹]، نہ لالي[۲۰] لهين نہ لهي.

۷

جنهن لَڙِ[۲۱] ڏوڙوُن[۲۲] ڏئن، چوٽا چندن چڪ ڪيو[۲۳]،
اَچن پوئر پنيوليا[۲۴]، پاڻيء تنهين پُون،
راوَلَ رَتو رَتن، ڪو وَه لڳو واسِڻين[۲۵].

۸

جِت رايائين راڻن[۲۶] کي، چندَنُ چِڪَ ڪري،
هاڻي اَنِين پيڻين[۲۷]، وِرِهُ[۲۸] وَراڪا ڏي،
سوڍو سُبجَ ڪري، مؤمَلِ ماري هَلِيو!

۹

گُجَرِ گهٽا گهاٽيا، پاٽا[۲۹] لَڳُس گهاءُ،
مينڌِري مُلاءُ[۳۰]، لَڳُسِ[۳۱] ڪانُ[۳۲] ڪپارَ ۾.

۱۰

رُوء[۳۳] راڻي جي ناهِ ڪو، سوڍو سَوائي[۳۴]،
لُڏوُڻيان، لَطِيفُ چئي، لالي[۳۵] تنهن لائي[۳۶]،
ڪانهي ٻي وائي[۳۷]، تِيو مڙوئي مينڌِرو.

۱۱

رُوء راڻي جي ناهِ ڪو، سوڍو سَيِين سوُنهن[۳۸]،
لاٽائين، لَطِيفُ چئي، مَٿان دِلِين دوُنهن[۳۹]،
ڪانهي ٻي وِروُنهن[۴۰]، تِيو مڙوئي مينڌِرو.

۱۲

رُوء راڻي جي ناهِ ڪو، سوڍا ٻِيا ٻِ سُڄاڻ[۴۱]،

۱- نشي، خمار ۲- مدهوش ڪيا ۳- شراب ۴- نشو، ڪيف ۵- پورو، مڪمل ۶- وصال يا ميلاپ جا خواهان ۷- سڪايل، شڪاري ۸- ڪاڪ جو پاڻي (عشق جو آب) ۹- ڪالهہ ۱۰- سڀاڻ ۱۱- مردن، مٺن ۱۲- وانگر ۱۳- لال، ڳاڙها ۱۴- رڳجي ۱۵- جهڪا ٿين ۱۶- آهي ۱۷- هالار (ڪاٺياواڙ ۾ هڪ ضلعو) جو رڱيل، پڪو رڱيل ۱۸- هجي ۱۹- ڌوئي ۲۰- لالاڻ ۲۱- غسلخاني ۲۲- ساهيڙيون (مومل جون) ۲۳- جهبي ۲۴- مست ٿي ۲۵- واس وٺندڙن کي (عاشقن کي) عشق لڳو ۲۶- موهيائين ۲۷- ماڳن يا هنڌن تي ۲۸- فراق ۲۹- اُلو ۳۰- ڪان، وٽان ۳۱- تير ۳۲- ڪاپار ۳۳- مهانڊي ۳۴- سرس ۳۵- ميندي‌ء جي لالاڻ (شادي‌ء جي ميندي) ۳۶- لائي ۳۷- ڳالهہ ۳۸- سيمي جو زيب ۳۹- دونهون، ڪاراڻ ۴۰- پچار ۴۱- سڄاڻ، سياڻا.

*لڏوڻي مان سڪايل هنجيون، وڻن سرگردان ٿي وصال لاءِ ڦرندا.

نسورياٽي[1] نيڻهن جي، ڪسيائين[2] ڪمان،
ڇڏي ويا ڇوهه[3] ۾، دعوائون[4] ديوان[5]،
ٻي رهيائي[6] ڪان، تيئو مرُوئي ميندرو.

١٣

ڪاڪ ڇڏيائون ڪُنڊ تي، ٻاٽا ويا ٻٽي[7]،
لوڊيرن[8]، لطيفُ چئي، سوڍو ڪيو سهي،
مومل ماڳ[9] رهي، تيئو مرُوئي ميندرو.

١٤

ڪاڪ ڇڏيائون ڪُنڊ تي، ٻاٽا ويا ٻري،
تن کي ناٿر[10] ڪوهُ ڪري؟ جي لُڏوٺيان لنگهي ويا.

١٥

ڪاڪ نه جهليا ڪاپڙي، موهيا نه مڪان،
ٻاڻ[11] ۽ ٻانهين[12] جي، ٻنڌڻ[13] ڪين ٻجهن[14]،
لکين لاهوتين[15]، آهڙيون اوريان ڇڏيون.

١٦

آهڙيون اوريان ڇڏي، ويا لاهوتي لڪ،
ٻاٽو[16] پٽين وينيون، ڪاڪ دڃاٽيون[17] ڪک،
پيئي اي پرک[18]: نه سوڍيون سڃهائي ويا.

١٧

ڪاڪ نه جهليا ڪاپڙي، موهيا ڪنهن نه مال،
سوڍيون سڃهائي ويا، هڙا جنين حال،
جي چورين[19] ڏنا چال[20]، تپ[21] لاهوتي لنگهي ويا.

١٨

لوٺي نه نصيب ۾، مومل ميندرو،
پنڌ ء[22]، جم[23] ٻاهين[24] ورين[25]، منجهان پرت[26] پرو[27]،
راڻي لڳ[28] مرو، وه[29] طعني سين واڃي[30].

١٩

مومل ناهي ميندرو، لوٺي منجهه نصيب،
مون کي، مون حبيب[31]! طعنوئي ڏنهنجو.

٢٠

آئون طعني سوڌي ڏنهنجي، تون طعنوئي مون،
سو ڪي سريوسون[32]، جو سرئيون! ڪنهن نه سريو.

٢١

سٺي[33] طعنو ڏنهنجو، حال وڃائم، حق!
لکين لوڌي آئيا، سوڍي لاٿم شڪ،
ڏنم ڪاڪ ڪهڪ[34]، سگهو مونجه، سُهرين!

٢٢

ڪڪوري[35] ڪاڪ وهي، راڻا! ٻانء مرڪس،
سوڍا! اي شربت، نسوروئي نيڻهن جو.

وائي

ميندرا! مون کي، راڻا! جم وساري ڇڏئين!
مون کي طعنا ڏنهنجا، ڏيهُ مرُوئي ڏئي،
راڻي لي رِيس[36] ڪئي[37]، ڪر[38] سين ڪليم[39] جي.

١- رڳياٽي ٢- ڪشيائين ٣- ليزيءَ ٤- حق واسطا ٥- وزير ٦- ٻي ڪا ڳالهه نه رهي ٧- هلي ٨- لڏاٽي جي رهاڪن (راجڪمارين) ٩- ميسارجي ويٺي ١٠- مومل جي چالباز ٻانهي ١١- ٻيگمن ١٢- داسين ١٣- بندڻ ۾ ١٤- ٻڌجن ١٥- آهڙا معشوق ١٦- مٽي ۾ ڪک وجهيو ١٧- مالڪياڻيون ١٨- پڇائي ١٩- ڇوڪرين ٢٠- لٻا، نخرا ٢١- ته به ٢٢- پوندء ٢٣- متان ٢٤- ٻنتي ٢٥- مونئين ٢٦- محبت ٢٧- پتو ٢٨- ويهه ٢٩- راڻي جي مهٽي ٣٠- ٻڌجي ٣١- محبوب! ٣٢- ٻڙٻيوسون ٣٣- اي پيار! ٣٤- زخم ٣٥- ڳاڙهي ٣٦- لنهڪري ٣٧- غيرت ٣٨- رقيب (سومل) ٣٩- جڳن نه.

سر مومل راڻو - داستان ٽئين جو سار

مومل ۽ سندس ساهيڙين کي گلاب جي گلن جهڙا ويس پهريل آهن. چوٽا، چنبيليءَ جي تيل سان واسيل ۽ تن، عطر ۽ عبير سان تازا ڪيل اٿن. سندن حسن بينظير آهي، جنهنکي ڏسڻ سان حيراني ۽ مات وٺيو وڃي. مومل جا ڪن، سون ۽ رپي سان سينگاريل آهن. سوڀيون مڙيئي سون ورنيون آهن ۽ رپي سان رانديون پيئون ڪن. سندن اوطاقن ۾ اگر آهن ۽ ڪتن ۾ ڪتوريون. جنهن تڙ تي هو چندن ۾ چڪ تيل چوٽا تيون ڌوئن، تتي پؤر ۾ مست ٿيو پيا ڦرن. مومل جا عاشق، سندس فراق ۾، "ماموين مثال" آهن. سوڀا گهڻيئي آهن، پر حسن ۽ عقل ۾ راڻو "سوائي" آهي. راڻي ڪان پوءِ، ڪاڪ محل جهڙي ٻرستان ۾، سڄ لڳي ويئي آهي. جنهن مومل، گهڻن کي گهور سان گهايو هو، سا اَڄ پاڻ گهايل ۽ اشڪبار آهي.

داستان چوٿون

١

شَمَعَ[1] بارِيندي شَبَّ[2]، پِرهَ[3] باکُون[4] ڪَيِيُون،
موتُ، مَران تِي، ميندِرا! راڻا! ڪارڻِ[5] رَبَّ،
تُنهنجيءَ تاتِ طَلَبَّ، ڪانگَ اُڏايَمِ ڪاڪِ جا.

٢

اُبِي[6] اُيارِيامِ[7]، نَکتَ[8] سَبِ نَمِي[9] وِيا،
هِڪَ مِيو[10]، ٻيو ميندَرو[11]، رات سَڄِي سارِيامِ[12]،
ڳوڙها ڳَلِ ڳاڙِيامِ[13]، سُورِجَ شاخُون ڪَيِيُون.

٣

ڏِيا ٻيلَ قُلِيلَ[14] جا[15]، بارِيمِ تانئين بانگَ،
ٻولو[16] ٻَتِ[17] رَهائِيو، ڪَنهن سَناڻي[18] سانگَ[19]،
چانگي[20] چڙهي آءُ تُون، لالَ! وَرائي لانگَ،
ڪوڙين پَنِين ڪانگَ[21]، اُڏايامِ اَچِيجِ تُون.

۴

وَتِ[22] سورِيندي، وَلَها! وِيو ليلُ ٻَرِي،
موتُ، مُسافِرَ سُپِرِين! چانگي تي چڙهي،
راڻي لاءِ رَڙِي، ويٺِي وِهامِي رانڙِي.

٥

ڪَتِنِ[23] ڪَرِ[24] موڙِيا[25]، ٽِيڙو[26] اُيا ٽيڻي،
راڻو راتِ نه آئيو، ويلَ ٽَري ويئي،
ڪوءِ[27] سا ڪاڻي[28] رانڙِي! پِرِينِ ري پيئي،
مُون کي ڏَنءُ[29] ڏيئي، وَڃِي ٻولو ٻَتِ قَرارِيو[30].

Gul Hayat Institute

١- ٻتي ٢- رات جو ٣- پرڀات ۴- ڪرڻا ٥- اَلله لڳ، ٦- ٻيٺي ٧- اُيرايم ٨- تارا ٩- لڙي، لهي ١٠- اُٺ ١١- راڻو ١٢- ياد ڪيم ١٣- ڳلن تان ڳاڙيم ١۴- ڳلن جي تيل ١٥- اَسر جي نماز جي بانگ ١٦- ٻوليو (محبوب) ١٧- ڏر جو وچون ڀاڱو ١٨- ضروري ١٩- سانگي ٢٠- اُٺ تي ٢١- ڪروڙين نمونن ٢٢- ڏيئي جي وٽ مٿي ڪندي ٢٣- ڪتين (ڇهن تارن جو ميڙ) ٢۴- وچ آڪاس تان لڙي ويا ٢٥- ٽي چمڪندڙ تارا ٢٦- ٽيئي ٻيٺا آهن ٢٧- ٻن ٻوي ٢٨- سڙيل ٢٩- ڏنڀ، سزا، ڏنڀ ٣٠- آرامي ٿيو.

٦

سوڍي ڏاران، سرتيون! پيو پٽين پر پنگ،
اباڻجي اچ ويو، راڻا! تو رءِ رنگ،
هئين سان هاڃو ٿيو، پيو اوسيڙي انگ،
تون توهيسين سنگ، ٻچايو، ٻچان ٻهي.

٧

توکي معلوم منهنجيون، سودا! سيڻيون،
اباڻيو ارواح کي، آهين اهڙيون،
وهڪ مون ويڙهي، ٻچايو، ٻچان ٻهي.*

٨

ٻراٽي گهڻا اڇن، من سوڍي ونگسيو،§
کا جا لائي ميندري، ڏاٽي کي لڳن،
راڻو اکڙين، وساريان، نه وسري.

٩

راڻو کا راس ويو، ڏجهي ڳالهه کري،
سوڍي رءِ، سرتيون! هڏ نه ساهه سري،
وڃي، مان وري! آسائتي آهيان.

١٠

سوڍي سٽي لوءِ، کا جا مون سين ڳالهه کئي،
سا جي ٻڌر پوءِ، ته، سرتيون! کا نه سمهي.

١١

راڻا! تنهنجي راهه تي، ڏيهاڙي ڏيکان،
راڻي جيءَ رهاڻ جون، روح اندر ريکان،
محبت جون ميکان، تو سين، لال! لپيٽيون.

١٢

آءٌ، راڻا راحت! ڏاج ڏرئيءَ جا ڏاٽي!
سکن ٿيون سهاڳڻيون، سودا! تنهنجي سَٽَ،
مون تان لاهه مرهٽ، کامل ڏاٽي کاڪ جا!

وائي

ميو تون مونا، مون رُندي راس وهاءِ،
سائينءَ کاڙڻ، سُهڙين! لا! ميو تون مونا.
گهر مهارا گهوريا، سُرهو مون نه سُهاءِ،
کاکيان وڃڻ کڌهين، راڻا! تو نه رهاءِ،
سنهڻ ساهيڙين جا، طعنا توهين لاءِ،
سودا! سُکياڻي ٿيان، پير پرچي پاءِ،
آسائتيءَ کي، عبداللطيف، چئي، مولا! محب ملاءِ.

١- سواءِ ٢- ديوارن پر پخنو پيو، هيٺو حال ٿيو ٣- جهڪو ٿي ٤- سواءِ ٥- منهن جو رنگ ٦- جنڊ ٧- سربو ٨- توسان ٿي ٩- واڻهڙو ١٠- سيڻيون ڳالهيون ١١- آڌار ١٢- دل ١٣- پيت جا رهاڪو ١٤- سوڳهو ٻڌو ١٥- ميندي ١٦- ڏجهو اشارو ١٧- هرگز ١٨- شل موٽي ١٩- لوڪ سٽي ٢٠- ظعر تئي ٢١- ڏهاڙي ٢٢- ڏسان ٢٣- صحبت ٢٤- لندون ٢٥- ميخون ٢٦- اي پريتم ٢٧- جڪڙيون ٢٨- هردي جا آنند ٢٩- آن ۽ پرئويءَ جا سائين ٣٠- صحبت ٣١- روئندي ٣٢- وهامي ويئي ٣٣- هندورا ٣٤- عطر ٣٥- سونهي ٣٦- کاڪ مان ٣٧- جڳائي ٣٨- لنهنجي ٿي کري ٣٩- سکي ٤٠- آس پريءَ، آسروند ٤١- معشوق، محبوب.

*وهڪ يا آرام مونکان هليو ويو آهي ۽ وٽان ٿي واڻهڙو يا قاصد پهندي.

§پيت جا رهواسي گهڻيئي پيا اڇن، پر منهنجو قلب راڻي قابو کيو آهي.

سر مومل راڻو - داستان چوٿين جو سار

مومل کي راڻي جي اِنتظار ۾ شمع ٻاريندي، رات وهامي ويئي آهي. ٻره اَچي ٻاکون کيڍيون آهن. نکت سڀ لئي ويا آهن. مومل جي ڳلن تان ڳوڙهن جون ٻوندون بس نہ ٿيون ڪن. سورج اَچي شاخون کيڍيون آهن، پر راڻو ڍيٽ کان واپس نہ وريو آهي. سوڍي جي سِڪ ۾، مومل جو رنگ اُباڻجي ويو آهي ۽ سندس هنئين سان ٿسورو هاڇو ٿي ويو آهي. وهڪ هلي ويئي اَٿس ۽ سارو وقت اَکين اَڳيان ميندرو پيو ڦريس. راڻي جي محبت جون ميخون، سندس دل ۾ لپيٽيل آهن؛ ۽ سندس روح ۾، راڻي جي رهاڻ جون ريکون آهن. سوڍي سندس من ونگسي ڇڏيو آهي. مومل کي هاڻ رليءَ جيترو بہ وسرام ناهي؛ هوءَ ورلاپ ڪري پيئي چوي تہ:

”مُون تان لاهہ مهت، ڪامل ڏاڍي ڪاڪ جا!“

•

داستان پنجون

١

سَگُ، کَري سين سِينهَن[1]، کَندُ مَ ڦيرِ ڄ کيڏهين،*

رَمِج[2] راڻي پُٽ[3] ۾، نِرتُون[4] مَنجهان نِينهَن،

لِنءَ مَ وَسِج عامَ لي، جِئَن، مومَل! وَسَنِ مينهَن،§

سَندي حَشَرَ[5] ڏِينهَن[6]، سوڍو سارِيندِينءَ گهڻو.

٢

وَنيو وَڃِج واتَ، کَندُ مَ ڦيرِ ڄ کيڏهين،

لوڏي[7] ڦيرَ لَپاتَ، لَگَندِيَءِ، لَطِيفُ چئي.

٣

کَندُ مَ ڦيرِ ڄ کيڏهين، وَنيو وَڃِج راهَ،

اُڄ کَ سَنجهه[8] صُباحَ[9]، نيئي ڏَرِيندءِ ڏوُڙِ[10] ۾.

٤

جا پُوَن پيرِن[11] موُن[12]، سا پُوَن مَٿي سَڄَڻين،

ڏَگَ[13] لَتِبا ڏوُڙِ ۾، اُيي ڏَناسُون،

ڏِينهَن مِڙِيئي ڏوُن[14]؛ اُتي لوڇِ[15]، لَطِيفُ چئي.

٥

لَڌيو لَطِيفَن[16]، پَلاڻي[17] پَندَ پِيا،

هَتان حَبيبَن[18]، کَڏهن کونَہ ڏُکوئيو.

٦

راڻو پانيو رانِد[19]، وَڃيو کِئَن وِڙُ[20] رائِيِن[21]؟

١- سينهن (شينهن مڙس) ٢- وڃج ٣- راڻي جي پنيان ٤- نرت يا هيج مان ٥- قيامت جي ڏينهن ٦- ياد ڪندينءَ ٧- لوڏڙي ڦيرينڊ ٨ ۽ ٩- سانجهيءَ صبح ١٠- رکندءِ ١١- زمين ١٢- منهنجي پيرن هيٺان ١٣- جدگ مڙس ١٤- ٻہ ١٥- ڳول ١٦- سڄڻن ١٧- اُٺ پلاڻي ١٨- محبوبن ١٩- راڻي کي راند يا مسخري سمجهي ٢٠- ڪميڻو (جڙتو راڻو) ٢١- ريجهائين.

*راڻي جهڙي شير مرد سان ناٽو ڳنڍي، کيڏانهن منهن نہ ڦيرائج. (رهبر کان منهن نہ موڙج.)

§اي مومل! تون عام لي پنهنجي حسن جي ورکا لائين نہ کج، جئن مينهن وسن.

وَرُ وِڏوُٺو اِبَهين، جِنِ ٻِرِ ڀڄڻوءَ پانڌِ،
هَيءَ! پَڳِيءَ هيڪاندِ، سويو سارِيندِينءَ گهڻو.

۷

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو؛ اُٺَ اوراهوُن آڻِ؛
ليڙي جو، لَطيفُ چئي، لَنگ سَوارو تاڻِ،
شَرِمَندِيوُن سَيين پِرين، ڀِنيءَ لائِج پاڻِ؛*
اَچِي مُشڪَ ماڻِ، تہ، سويا! سُکياڻي ٿِيان.

۸

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو؛ اُٺَ اوراهوُن چوڙِ؛
تو رِءَ ڪاڪِ ڪَڙِي ٿِئي، ساڻُ سِرِ ڪَنبَ سوڙِ؛§
اَچِي چَندَنُ چوڙِ، تہ، سويا! سُکياڻي ٿِيان.

۹

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهوريو؛ ڀِرچُ، مَروانءُ ٻَري؛
مارِيَسِ قُتَ فِراقَ جي، جِهتَ جي ذَري؛
لالَنَ جي، لَطِيفُ چئي، سوُنهان ٿِي سَري،‡
آيَسِ تو ڳَري، تہ، سويا! سُکِياڻي ٿِيان.

۱۰

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو؛ راڻا! چَڏِ رِهاءُ،
ميِتِ مَدايوُن، موٽُ توُن، ڪَري نِرتِ نِياءُ،
لالَنَ جو، لَطِيفُ چئي، ڪونهي سوُنهَن سِياءُ؛‡
اَوَڳُڻَ ٻَڪي آءُ، تہ، سويا! سُکِياڻي ٿِيان.

۱۱

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو؛ چَڏِ، راڻا! ريڏائي؛
مُنهنجِي ميِتِ، ميندِرا! عاقِلَ! اَگِلائي،
لِپيِتِج، لَطِيفُ چئي، ڪامِلَ! ڪَچائي،
ڪَرِ مَعافُ مَدائي، تہ، سويا! سُکِياڻي ٿِيان.

۱۲

ڪاڪ ڪَڙهِي، وَڻَ ويا، جَلِي مُنهنجِي جانِ؛
رَکِي ڪامِ ڪَڪِيو، مارِيَس تَنهِن گُمانِ،
هَڏِ نہ جِئان هاڻِ! سِگهو مولِج، سُپرِين!

۱- پيتار ۲- ڏمريو ۳- ڀوائو يا ڌاريو شخص ۴- ٻوڪي پڙپيو ۵- پلاند ۾ ۶- هيڪڙائي (محبوب سان سچائي) ۷- اوري ۸- اُٺ ۹- سويل ئي ۱۰- لنگ ٽاڻ=سانباهو ڪر ۱۱- سيني نمونن يا پرڪارن ۾ ۱۲- ڪاڪ جون خوشبويون ماڻ ۱۳- اوري ۱۴- ڏهر ۱۵- چندن سان ۱۶- سوڙ ۱۷- ماڻ ۱۸- نہ وڃ ۱۹- محبت، نيڻهن جي ڪشش ۲۰- محبوب ۲۱- سونهن ئي ۲۲- حاصل ٿئي ۲۳- وٽ ۲۴- دولاب ۲۵- نظر ۲۶- اِنصاف ۲۷- سونهن ۾ ثاني ۲۸- ڏنگائي ۲۹- ميساري چڏ ۳۰- مدائي ۳۱- پڪيج ۳۲- قصور ۳۳- جلي ۳۴- لڪڻ ۳۵- ڪسڪي ويو.
*جي هرطرح شرمسار آهن، تن جي اَچي رهبري ڪر.
§ توکان سواءِ ڪاڪ محل ۽ چندن سان واسيل سوڙيون مونکي ڏهر ٿي لڳيون آهن.
‡ اَسانکي صرف محبوب جي جمال جو ديدار حاصل ٿئي. حسن ۾ معشوق جو ڪو مٽ ناهي.

١٣
ڪاڪ ڪڙهي، وَڻَ ويا، ٻريا مَحَلَ ماڳ،
سوڍي جي، سَرتيُون! وِڌِ ٻَسِ[1] وَهِ[2] ويراڳ،*
سوَرِن لائيا سانگ[3]، سگهو موٽِج، سُوريِن!§
١٤
ڪاڪ ڪڙهي، وَڻَ ويا، ٻَريا رَنگ رَتولَ[4]؛
تو ٻُچاڻا[5]، سُپرين! هِنئڙي[6] اَچِن هولَ[7]،
جي موُن سين ڪَيءِ قولَ، سي سگها پارِج، سُپرين!
١٥
ڪاڪ ڪڙهي، وَڻَ ويا، لُوَ لُباڻو[8]؛
تو ٻُچاڻا، سُپرين! آتڻ اُجهاڻو،
مُون[9] سين ماڻو، مُناسِبُ نه، ميندِرا!
١٦
حالُ قُربانُ، مالُ قُربانُ، گهورِيان لُباڻو؛
فدا[10] ٿيءِ فقير جو، شَلَ رُسي م راڻو!
مُون سين ماڻو، مُناسِبُ نه، ميندِرا!

وائي

ڏُورِ وَڃيو، ڏينهَن لائي، ڪا سوڍَلَ ڪي سمجهائي،
جيڏيُون! مُنهنجي راڻَلَ ڪي، ڪا پاڇهَ پئي!
چِنا[11]، مَنهَن، ماڙيُون، اوڏانهين آڏائي،
ميڙ[12] مُڃان ٿي، ميندِرا! تو ڏَر ٽيلاهي[13]،
مِنٿ مُنهنجي ميندرو، مانَ م موٽائي[14]،
ڦٽيل مينهَن فِراقَ جا، ويتي وَسائي،
سوڍا! سُرِڻ گهوريان، آءُ ڪَرهو ڪاڪ وَرائي[15]،
لُبوُٽيان، لطيفُ چئي، شَلَ پيرُ مُٺيءِ ڏي پائي!

سر مومل راڻو - داستان پنجين جو سار

شاه صاحب، مومل کي هدايت ٿو ڪري ته "راڻي جهڙي شير مڙس سان سڱ، ڪري، وري ڪانئس منهن نه موڙج." طالب کي واجب ناهي ته هڪواريءَ ڪنهن رهبر جي پٺ وٺي، پوءِ هن کان ڪنڌ ڦيري ڇڏي. دنيا فاني آهي. جا زمين اڄ اسانجي پيرن هيٺان آهي، سا ساڳي ڪن سڄڻن جي مٿان آهي. ڏڱ ۾ اسانجي ٻيني ڏوڙ ۾ دسجيو وڃن.

راڻي ٻنا، مومل کي ويراڳ، وٺي ويو آهي؛ ڪاڪ محل جا عيش ڪيس زهر سمان آهن. هاڻ هوءَ پڇتاءُ پيئي ڪري ۽ "سپين پرين شرمندي" آهي. راڻي کي ميڙ پيئي منجهي: "ڪر معاف مدائي، ته سوڍا! سڪياڻي ٿيان." هوءَ راڻي ٿان "حال قربان، مال قربان" ڪيو ويني آهي ۽ اُئين ئي پيئي چوي ته: "فدا ٿيءِ فقير جو، شل رسي م راڻو."

١- عشق جي جنبش ٢- سنياس، وڇوڙي ٣- طرحين طرحين جا روپ ورتا ٤- رنگين محل ٥- توکان پوءِ ٦- دل کي ٧- خطرا ٨- جليو ٩- فنا ٿيل آئبلائن ١٠- صدقي ٿيل ١١- جايون ١٢- سفاوت، ويندي ١٣- ٽنهنڪري، ٽيلانهين ١٤- شل نه موٽائي ١٥- ڪاڪ ڏانهن موٽائي.

*سوڍي جي عشق، مونکي ويراڳ ۾ وڌو آهي؛ يا سوڍي جي وڇوڙي، مونکي عشق جي جنبش ۾ آندو آهي.

§سورن طرحين طرحين جا روپ اختيار ڪيا آهن. اي محبوب! تون ترت موٽي اچ.

Gul Hayat Institute

داستان ڇهون

١

نه وارث، نه ولهو، نه سڳا، نه سياڪو،
تو ٻچاڻا، سُپرين! آيم اولاڪو،
پانڌيا! پاراڪو، ڏجان ڀائيءَ ڀول کي.*

٢

ڏجان ڀائيءَ ڀول کي، سنيهو ساري،
مون کي ڦٽ ڦراق جو، ميندرا! ماري،
اچين جي واري، ڪرهو ڪميٺيءَ لئي!

٣

ڪرهو ڪميٺيءَ لئي، سوڍا! وار، سڄاڻ!
ڪهڙ ڪريان ڪاڪ کي؟ تن توهين ڏي تاڻ.§
لاهي غير گمان، اڳڙ آءٌ اڪنديين.

٤

اڳڙ آءٌ اڪنديين، پرچي، پيارا!
پلڪ پراهون نه سهڻ، جيءَ جا جيارا!
نينهان نيزارا، سيج، نه مان سور لهي.‡

٥

سيج نه مان سور لهي، اکيون پري پاجهه،
راڻي جيءَ رهاڻ کي، وينڌي وڃهان واجهه،
سوڍا! لهي ساجهه، پس لوشڪون، لڪيا.†

٦

پس لوشڪون، لڪيا، سيئي وهاڻا،
پسيو هنڌ، پڇي هنئون، جي حبيبن هاڻا،
هڪ ڏُنگا ڏاڏاڻا، ٻيو مونيو ٿان نه ميندرو.×

٧

ڪري موٽ ميندرو، جي لڏوڻيان لالَ،
گهر مڙوني گهوريان، هوند پنهنجو حالَ،
راڻي ڏاران راڄ پر، مون نه گهرجي مالَ،

١- اولاد ٢- يتار ٣- ساهرو عزيز ٤- سڳو مائٽ ٥- مڇ، ٻچ ٦- اي قاصد! ٧- سنيهو ٨- ڏجانءِ ٩- ورائي ١٠- ڪشش، ڇڪ ١١- گمان ١٢- سڪندين جي ١٣- پري ١٤- سهاڻءِ ١٥- نينهن جا نيزا ١٦- لڳاءِ ١٧- سنو وجهه ١٨- پٽڙيون ١٩- وهاڻا ٢٠- بسترا ٢١- محبوب جا ورتاءِ ٢٢- تاب دڙڪا ٢٣- پريتم، دلبر ٢٤- في الحال، هينئر جو هينئر ٢٥- راڻي ڪانسواءِ.
*اي پانڌي! پرت جي سپرينءَ (راڻي) کي وڃي سنيهو ڏج.
§مان ڪاڪ کي ڇا ڪريان؟ منهنجي لئي جي ڪشش توڏانهن ئي آهي.
‡نينهن جا نيزا هڻ نه، من منهنجو درد دفع ٿئي.
†اي راڻا! ڪو سٽاءُ وجهه وئي، اچي پٽڙين ۽ وهاڻن جو درشن ڪر.
×هڪ مائٽاڻا تاب دڙڪا، ٻيو راڻو واپس نه وريو.

سوڍي کي سُوالُ، ڪَريان ٿي قُربَ جو.

*٨

سوڍا! سوُرَ سُڪائيوُن، اَکيوُن آبُ[1] نہ ڪَنِ،
راڻي جيءَ رِهاڻِ کي، وِرُوڙيوُن[2] وَڃَنِ،
سي ڪِئَن، ميندِرا! مَڃِنِ؟ جي لوسوُريءَ چاڙهيوُن.

٩

لوڏِي لکَ اَچِنِ، روُءِ راڻي جي ناهِ ڪو،
هِڪَ اَکيوُن، بِيا اَڱڙا[3]، پَرِ ۾[4] تا پَڃَنِ،
سي ڪِئَن، ميندِرا! مَڃِنِ؟ جي لوسوُريءَ چاڙهيوُن.

١٠

موُمَلِ ويٺي ميندِرو، سَدائِين سارِي[5]،
وَلِيوُن واسَ وَرَنِيوُن[6]، چانگي کي چارِي،
جَڏهِن تَڏهِن سُپرِين، ايندُمِ اولاري[7]،
سوڍي سين ساري، ڳالهيوُن ڪنديسِ ڳُجهه جوُن.

١١

سوڍا! تُنهنجي سوُرَ، آنڌرِ آڳيوُن[8] لائِيوُن،
راڻا! رِهاڻِيُنِ جا، مارِيَمِ مَذڪوُرَ[9]،
طَعنا ڏِيَمِ ٽوُرَ[10] آءٌ، نہ پَرچوُن پاڻَ ۾.

١٢

راڻا! رِهاڻِيوُن، سوڍا! ويٺي سارِيان،
سَهَسين سِجَ اُلَٿا[11]، راڻِيوُن رِهاڻِيوُن[12]،
ڪوڙين موُن ڪاڙِيوُن[13]، ڍولا[14]! ڏِکي، آءٌ ٽوُن.

١٣

موُن گهَرِ اَچي جي ٿِئي، ميندِرو مِهمانُ[15]،
آڻي جهوڪِيان[16] آڳِ[17] ۾، جيري[18] وِجهان جانُ[19]،§
ٽاڻي ٽنوُرَنِ[20] ۾، ڀيري[21] هَٺان[22] ڀاڻُ،§
پيهَڪَنِ سوُڏو پاڻُ، گهرُ تَڙُ گهوريان پِرِ[23] تان.

١٤

اَڄُ نہ ڳالهائونِ[24]، هُونِ ڏيهاڻي نِجهُري[25]،

١- اَکين جو پاڻي سڪي ويو آهي (جيري کي جر لڳڻ ڪري) ٢- خشڪ ٿيو وڃن ٣- اَنگڙا، عضوا ٤- ڳجهه ۾ ٥- ياد ڪري ٦- سرهاڻ سان ڀريل ٧- گهر ۾ ٨- باهيون ٩- يادگيريون ١٠- سرٽيون ١١- لهي ويا ١٢- گذري ويئون ١٣- اوٽايون ١٤- اي پريتم! ١٥- مهمان ١٦- داخل ڪريان ١٧- آگ ١٨- باهه ۾ ١٩- آپو، خودي ٢٠- ڪُوُرن، مچن ٢١- ڦيري ٢٢- خودي، همت ٢٣- محبوب، پرينءَ ٢٤- سندن ڳالهائڻ ٢٥- گهر ۾.

*اي راڻا! تنهنجي وڇوڙي جي درد، منهنجي اَکين جو آب ئي سڪائي ڇڏيو آهي. اُهي، تنهنجي صحبت لاءِ سڪندي، جو ڪان خشڪ ٿيو وڃن. اي ميندرا! اُهي توانيون ڪئن ٿين، جنکي لوسڪ جي سوريءَ تي چاڙهيو آهي.

§ پنهنجي خودي جيڪر اڳنيءَ ۾ اُڇليان ۽ پنهنجو آپو ڪُوُرن جي حوالي ڪريان.

پَسو! پَرَهُ[1] پيونِ، آتَڻُ سُڃو اُنِ ري!

١٥

اَڄُ نه پَسان سي، آتَڻِ ڪَتيُنِ جن سين،
هاڻي لنبين کي، ڪَنديءَ ڪاڪِ نهاريان.

١٦

لوُن ڏيائي، پَٽَ ڏَٽي؛ پولا! تُنهنجو پَٽُ،
پائي تُرارڙيءَ[2] توريان، ته مُلڪُ نه تُنهنجو مَٽُ.*
لاهي ڪَسَرَ[3]، ڪَٽُ[4]، اَچي ڪوڙِ قناتُون[5] ڪاڪ ۾.

١٧

ڪوڙِ قناتُون ڪاڪِ ۾، راڻا ويهُ رَهي،
ماڙهوُ[6] جي مَحلاتَ جا، سوڍا! ڪَجِ سَهي،
ويندِيءَ ڳالِهه[7] وَهي، وِڪَرِ[8] پَوَندين، وَلهَا[9]!§

وائي

نيڻي[10] نيڻي ڏيئجِ، اي اَدا! اَدا!

سائي! پِرِنِءَ سَنيهو.

پيرين وِجهي هَٿڙا[11]، زاريُون[12] زورِ ڪَريجِ،
ڪالهه ڪوُماڻا گُلڙا، سُڪا مَٽي سيجَ،
تو لَءِ هَنجوُن هاريان، هي جي مَنجهان هيجَ[13]؛‡
جڏَن تو پيرو نه ڪَيو[14]، تَن ماءُ مُئي[15] سُڃيجِ،
نماڻيءَ جي نِجهُري[16]، پيهي لوُن پُڇيجِ،
اُڪيءَ، عَبدُاللّطِيفُ چئي، اَچي آڌَرَ[17] ڏيجِ.

سر مؤمل راڻو - داستان ڇهين جو سار

راڻي ڀڄاڻا، مؤملِ کي نه وارث رهيو آهي، نه ولڙو، نه سڳ، نه سياڪو. هوءَ پاندَيءَ کي راڻي لاءِ اهوئي پاراٻو پيئي ڏئي ته "تنهنجي فراق جي قت مونکي ماري ڇڏيو آهي. هاڻ ڪا ڪهل ڪري، مون ڪميڻيءَ وٽ ڪرهي تي اچي رس؛ ۽ اوري اچي، پنهنجون لوشڪون ۽ لڪيا ماڻ." راڻي جي فراق ۾ مؤمل سنياس ورتو آهي.

سوڍي جي جدائيءَ ۾ سندس جگر کي اهڙي ته لهس رسي آهي، جو اکين جو آب ئي سڪي ويو اٿس. ڪيئي سيج لهي ويا آهن ۽ راليون وهامي چڪيون آهن ته راڻي جو پتو به ڪونهي. جي راڻو سندس نجهري ۾ پيئي اچي ته هوءَ جيڪر پنهنجو رهيو کهيو "جاڻ" به جيري ۾ وجهي ڇڏي.
"آڻي جهوڪيان آڳ ۾، جيري وجهان جاڻ."

١- پوُر ٢- ٽارازيءَ ۾ ٣- ڍلائي ٤- بغض ٥- لنبو ٦- ماڻهو ٧- ڳالهه هٿان مان ويندي‌ءَ ٨- وياڪلتا، پشيماني، پريشاني ٩- اي پيتار! ١٠- ڪٽي ١١- نيزاريون ١٢- زور سان ١٣- پريم ١٤- تون نه آئين ١٥- مونکي ١٦- جهوپڙيءَ يا گهر ۾ ١٧- آڌار.
*جي ٽارازيءَ ۾ هڪ پاسي توکي ۽ ٻئي پاسي ساري ملڪ کي وجهي توريان ته ملڪ تو برابر نه ٿيندو.
§اي پيتار! ڳالهه هٿان مان نڪري ويندي‌ءَ ۽ پوءِ وڃي پشيمانيءَ ۾ پوندين.
‡هي ڳوڙها، جي حب وچان ٿي هاريان، سي سڀ تنهنجي لاءِ.

داستان ستون

۱

ڀَتِ[1] مَ وَڃج ڀولَ! ڪاٽِياري[2] ڪاڪ ڪَري!
آئُون اَکِيُن[3] آهِيان، ٻَڌي تُنهنجي ٻولَ،
لوڪي ساري، سُٻرِين! رُئُمِ مَنجهه رَئولَ[4]،
نِڪاٽا[5] ۽ نولَ[6]، وِسَهُه[7] مُون وِهُه ٿِيا.*

۲

جي هُئا ڪوڏِيا ڪاڪ جا، سُتا سي سوُنهَن؟§
لُڏوُٺِيان، لَطِيفُ چئي، لَڏيو لوڏيڙَن[8]،
سي موٽي مَسَ اَچَن، جي آئڻ آرامي ٿِيا.

۳

لُڏوُٺِيان، لَطِيفُ چئي، ڪَٿوُن ڪَنِيائوُن،
ڇَڏي[9] حِيلا هَلِيا، مُومَلِ مارِيائوُن،
پيرو پَکائوُن[10]، آسَڻِ آرامي ٿِيا.

۴

پيرو پَڄُ مَ، ڪاڙي! لاهي وِهُه[11] مَ لاڳ[12]،
تان مُون هِينئڙو ماڳ[13]، جان تُون، جوڳِيي! جوءِ ۾.‡

۵

سوڍي سِرُ ڏِنو، هِتِ[14] ڪَرَنگهَرُ سَکڻو،†
راڻي جي رِهاڻِ ڪي، سِکي ساهُ پِنو،
پَسان ڪِينَ پِرو، تو ۽ اَکڙِيُن سين.

×٦

سوڍي مُنهنجي ساهَ سين، جيڏِيوُن! جِڙُن[15] ڪِيو!
ڪَڙي مُون ڪاڪِ ٿِئي، آڻَ وِسِريو،
پَسان ڪِينَ پِرو، تو ۽ اَکڙِيُن سين.

۷

جيڏِيوُن! مُنهنجي جِيءَ[16] سين، راڻي رِڻُ[17] ڪِيو،
قَلبُ ڪاڪِ ڪَنڌِن[18] ۾، پُرزا ٿِي پِيو،

۱- اي محبوب! ۲- عيبدار ۳- اَصل ڪان ۴- محل ۵- عمارتون ٦- سامان سرو ۷- ويساه ڪر ۸- محبوبن ۹- مومل جون نيزاريون اَڻ ٻڌيون ڪري ۱۰- اَچڻ ڇڏيائون ۱۱- ويڪ ۱۲- سبيبڌ ۱۳- جاءِ لي ۱۴- هڏن جو پڃرو ۱۵- اَهڙو ڪو هاڃو ڪيو ۱٦- جان ۱۷- اَنڌير ۱۸- ڪنڌين.
*اَعتبار ڪر ته عمارتون ۽ اسباب مون لاءِ هينئر زهر آهن.
§جي ڪاڪ محل جا مشتاق هوا، تن کي هت (ڪاڪ محل جي استرن لي) سمهڻ ڏِنائي.
‡منهنجو قلب، ليسين پنهنجي جاءِ لي آهي، جيسين اي جوڳي! تون هن هند آهين.
†سوڍو منهنجو ساه پاڻسان ڪڻي ويو، باقي هتي صرف هڏن جو پڃرو وڃي رهيو آهي.
×راڻي منهنجي جان سان اَهڙو ڪو هاڃو ڪيو آهي، جو ڪاڪ محل زهر تي لڳو اَٿم ۽ آڻ من تان ميسارجي ويو اَٿم. اي راڻا! توکان سواءِ ٻيو ڪوبه نيڻن سان نه ڏسان.

ٻُجهان، ٻَهر وِيو، هِنئون هَند نہ اَگِئين.*

٨

راڻي رِڻُ ڪيو، جيڏيون! مُنهنجي جيءَ سين،

مَنُ ميندِري وَڍيو، ڏُٻي ڏَڙُ پيو.§

ٻُجهان، ٻَهر وِيو، هِنئون هَند نہ هيڪِڙي.

٩

راڻا! نہ جاڻان، ڪِئن وِڏوڙين؟ وَلَها!

اَچي ڪاڪ ڪَندِن ۾، پَرچي ڏي پاڻا،

ميندِرا! ماڻا، تو رِءَ ڪَنديس ڪِن سين؟

١٠

رُڻان ٿي، راڻا! هَندَ نِهارِيو هُجرا،

پيهي ڪَہ ڪَٽُنِ ۾، ٿِيا پَلَنگ پُراڻا،

ڏَرِيائي ڏوڙا ٿِيا، وَرَ رِءَ وِهاڻا،

جايُون، گُلَ، جَباتَ، وَڻَ، تو رِءَ ڪوماڻا،

ميندِرا! ماڻا، تو رِءَ ڪَنديس ڪِن سين.

١١

مِيان ميندِرا! موتُ، ٻَخشُ ڪَرِ ٻُڍائيُون،

ڏُون گهَٽِنِ جو گهوٽُ، مون وَرُ ڏُون ٿِي هيڪِڙو.

١٢‡

جِئن اِيندي ٿِي مونِئين، ميندِرا! وَڏي جاڙَ ڪَياءِ،

وَرُ نہ هُئين؟ وَلَها! هوُندَ جَٽي، مون جاڳاءِ؛

نہ سُتي جي ساڃاءِ، سويا! سِگهيائي ٿِيَءَ.

١٣†

جَڳُ، جِئن ٿي چوءِ، سو ٻِ و لِئن نہ سِڪيو،

راڻو لِئن نہ روءِ، ڳوڙهو جِئن ڳَلِ ڳَڙي.

١٤

سَهَسين جِنان سِڪَنِ، لِنان مومَلِ مونَڻُ لِکيو،

سي هُنديئن جاڙَ جِئن، جي ڪوڙي ڪاغَذ آئيُون.

١٥

ويٺي نِتَ نِهارِيان، راڻا! تُنهنجو راهُ،

مونائي ماڳِنِ ۾، آڻيندوءَ اَللهُ،

١- سمجهان ٿو ٢- ٻاهر ٣- ڏڙ ڏکي ٤- ڪاوڙيين ٥- منزلون ٦- ڪمرا ٧- خاڪ ٨- ڏريل ٿي ٩- ڏوڙ سان لٽيل ١٠- ٻيتار کان سواءِ ١١- عطر، سرهاڻيون ١٢- ٻچڙايون ١٣- ٻيتار ١٤- غفلت ١٥- ٿورسي ١٦- ٻروڙ ١٧- جتان ١٨- لتان ١٩- قسمت ۾ لکيل ٢٠- اُهيئين ٢١- اَجايو ٢٢- ڪوڙي نياپي.

*سمجهان ٿو تہ منهنجو قلب ٻاهر نڪري ويو آهي ۽ اڳين جاءِ تي ناهي.

§منهنجي دل سوڍي ڪپي ڇڏي ۽ منهنجو سرير ڏکي، ڪري پيو.

‡اي راڻا! تون جو اَچي ۽ موٽي وئين، سا هڪ وڏي ڀل ڪيءِ. اي ٻيتار! تون منهنجو پتي نہ هئين؟ تون جي ٿورسي مونکي جاڳائين ها تہ سنتل شخص جي ٻروڙ ترت پئجي وڃيئي ها.

†جئن جهان جا ماڻهو چوندا آهن، تئن سوڍو چوڻ نہ سکيو آهي. راڻو اُئين نہ روئندو آهي، جئن ڳوڙهو ڳلي تان ڳري. (راڻو خاموشيءَ ۾ روئندو ۽ تدبيرہ ڪندو آهي.)

سوڍا! تو [1] گِرِ ساهُ، نانءَ راڻا گهڻا راڄ ۾.

١٦*

راڻي سَندو روُحَ ۾، پَسو! پَکَهہ [2] پيومِ،
پيڙيءَ جِتِن پَڌي ويو، سوڍو ساهُ سَندومِ،
وِهَڻُ وِهُ تيومِ، جاڳيو تِي، جَرُ [3] هارِيان.

١٧

تِنِ باغَنئوُن [4] بَسِ، جي کَنديءَ کاڪ کَکوريا، [5]
سوڍي رِءَ، سَرَليوُن! [6] کاڪ نہ اَچي کَسِ،
راڻي پائي رَسِ، [7] تَنُ پيڙيءَ جِتِن لاڻيو.

١٨

لوُنيَسِ [8] لُڏاڻي، پَسو! جو پِرِينِ زي،
جيڏِيوُن! جيهائي [9] کَئي، راتِ رُسي راڻي!
هَلِبو هاڻي، وِيرا [10] کاڪِ وِهُ ٿِئي.

وائي

کِئن کَرِيان؟ کاڏي وَڃان؟
موُن کي سوڍو سَجَهہ [11] نہ ڏئي.
راڻو راتِ رُسي ويو، کَرَ [12] ٿي کَلَّ [13] مٿي،
اَچيو آنَڻَ وارِيوُن، طَعنا ڏِيَنمِ ٿي،
پَتَرِ [14] وارَ وِڃائِيان، [15] رِيجهي راڻي کي،
کارايان کِيرو [16] لِيوُن، چارِيان چانگي کي،
اَدِيوُن! عَبدُاللَّطيفُ چئي، ايندُمِ هوتُ [17] هِتي.

سر مومل راڻو - داستان ستين جو سار

راڻي بنا، مومل کي ٽڪاڻا ۽ ٽول سڀ وهه آهن. سوڍو سندس ساه پاڻ سان کڻي ويو. مومل جو سڪڻو کرنگهر کاڪ ۾ پيو آهي. سندس قلب (هنئون) پنهنجي جاءِ تي ناهي. کاڪ محل جا کمرا، پلنگ ۽ بسترا لائين ٿي ڏريا پيا آهن ۽ مٿن ڌوڙ چڙهي ويٺي آهي. راڻو، جي ٿورو ترسي، جاچ کري ها تہ هڪدم پروڙ پوَيس ها تہ مومل سان گڏ کير سٽل آهي. پر هو غيرت ۽ صبر جو صاحب آهي. نہ زبان سان ڪجهي، نہ پڌرو روئي. هو ڳجهو روئي ۽ ڳجهو ڳالهائي. مومل سان نسورو هاڃو کري ويو آهي. هيئنر مومل باغن کان بس کئي آهي؛ کاڪ محل سندس دل کي نہ ٿو وڻي:
”تن باغنئون بس، جي کنديءَ کاڪ ککوريا،
سوڍي رءَ، سرليون! کاڪ نہ اچي کس.“

١- ٿو وٽ ٢- رسو ٣- اکين جو آب ٤- باغن کان ٥- بهاريا ٦- پسند ٧- رسي، نوڙي ٨- جليس ٩- جيڏيائي، هيڏي ويڏن ١٠- هن وير ١١- سنو.وجهه ١٢- خبر، سماءَ ١٣- سيني ماٿهن کي ١٤- پٽڙي ١٥- خوشيءَ سان ١٦- کير جهڙي رس وارو گاهه ١٧- محبوب.
*منهنجي قلب کي راڻي جي نينهن جو رسو پيو آهي. راڻي منهنجي جان کي پاڻ سان پيڙيءَ جيان پڌي چڏيو آهي. هاڻي مون لاءِ وهڻ ٿي زهر آهي. مان جاڳندي، اکين مان جل پيئي وهايان. (مومل پنهنجي دل کي، لنگر سان قابو کيل پيڙيءَ سان ٿي ڀيٽي.)

Gul Hayat Institute

داستان اٺون

١

ڪِينَ ساڳاهِيُمِ، سُپرِينِ! جاڙوُن ڪَيُمِ جالَ،
سوڍا! موُن ڪي ڪالَ، موٽِي مُنهَن ۾ آئِيوُن.

٢

ڪِينَ ساڳاهِيُمِ، سُپرِينِ! جاڙوُن ڪَيُمِ جتِ،
سوڍا! موُن کي لِبتِ، موٽِي مُنهَن ۾ آئِيوُن.

٣

ڪِينَ ساڳاهِيُمِ، سُپرِينِ! جاڙوُن ڪَيُمِ جِي،
سوڍا! موُن کي سِي، موٽِي آئِيوُن مُنهَن ۾.

*٤

خاموشِي خَبَرَ جِي، مؤمَلِ ٿِي مَتِّ،
صَبرُ ٿِيو سُپَتِّ، مُنهنجِي حَقِّ، ميندرا!

٥

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، مؤمَلِ مَتِّ ٿِيو،
تو جو ڪالهَه ڪِيو، تُنهن مَديُوُن ميٽي ڇڏِيوُن.

٦

تو ۾ بَدِيَسِ ٿِي، جي مُنهَن ۾ مَدِيوُن نه ڏِٺِيُن،
ڍولا! جي ڏِٺِيُن، سي مَتان عَيبَ اُپٽِيُن.

٧

جي مُنهَن ۾ مَديُوُن نه ڏِٺِيُن، تو ۾ ٿي بَدِياسِ،
سوڍا! لِنَ سُهاڳَ ڪِي، ويٺِي واجهاياسِ،
ڍولي ڏِٺِيَاسِ، ڏيئي پانڌُ پَناهَ جو.

٨

راڻا! هُيَسِ رِيِّ، تو سائِينءَ موُن سونُ ڪِيو،
مُنهنجِي مَداڻِ جو، حالُ اَٿيئي هِيِّ،
ڍوليا! ڍَڪَڻُ ٿِيِّ، ڪامِلَ! ڪَچائُنِ جو.§

٩‡

ڍولي ڍَڪِي آهِيان، هُيَسِ اُگهاڙِي،
ڏيئي لِڪَ لاڙِي، ڪَڪَرُ ڪِيائِيمِ ڪاڪِ جو.

١- ڇيتيم ٢- غفلتون ٣- گهٽيئي ٤- ڪالهه ٥- ڇيتيم ٦- غفلتون ٧- خبر پوندي ته جا تو خاموشي اختيار ڪئي ٨- نصيحت ٩- سنو مارڳ ١٠- منهنجي حق ۾ ١١- توسان اِنهيءَ ڪري پلؤ پڌو آئم ١٢- ظاهر ڪرين ١٣- ڪچ ١٤- عيبن، اوڻاين ١٥- رلي ١٦- پراڻو ڪپڙو (يعني پردو) ١٧- رحمت جو بادل (ڪامل مرشد، طالب جا عيب ڍڪي، کيس فيض ٿو ڏئي.)

*منهنجي غفلت (ٻئي سان همبستر ٿيڻ) جي خبر حاصل ڪندي ته تو جيڪا خاموشي اختيار ڪئي، سا مؤمل لاءِ هدايت هئي. اي سوڍا! تنهنجو صبر منهنجي حق ۾ سمارڳ ثابت ٿيو.

§اي ڪامل محبوب! تون منهنجي عيبن جو پردو ٿيءُ.

‡مان اصل عيبدار هيس، پر واڻي مونکي ڍڪيو آهي. هن منهنجي مٿان اگهريءَ ذرو (پردو) رکي، مونکي خود ڪاڪ لاءِ رحمت (فيض) جو بادل بڻائي ڇڏيو.

Gul Hayat Institute

١٠

ٻولي ٻَڪي آهِيان، هُيَسِ اُگهاڙي اَڳَ،
جوڙي وِچان جَڳَ[1]، ڪَڪَرُ ڪيائِيمِ ڪاڪِ جو.

١١

ٻولي ٻَڪي آهِيان، هُيَسِ اُگهاڙي آنءُ،
رَکي پنهنجو نانءُ[2]، ڪَڪَرُ ڪيائِيمِ ڪاڪِ جو.

١٢

ڪَڪَرُ ڪيائِيمِ ڪاڪِ جو، ڏيئي لاڙيءِ لِڪَ،
هاڻي مَٽي ڏِکَ[3]، چَڙهيو ني، چاڳَ[4] ڪَرِيان.

١٣

سويا! صَبرُ تُنهنجو، مَرَڪُ[5] لَڄائِنِ[6]،
ڇُپَ[7] سين جي ڇَوَنِ، اَدَبُ ڪَڄي اُنِ جو.*

١٤

سويا! صَبرُ تُنهنجو، لَڄائِنِ مَرَڪُ،
نَہ ڪُڇَڻَ سين نَڪُ، رِءُ رُڪَ[8] راڻي وِڃِيو.

١٥

سويا! صَبرُ تُنهنجو، سَيِنِ سيڪاري،
مُوَمَلِ جي واري[9]، ڪُہ[10] جاڻان، ڪَہ ٿيو؟

١٦

سويا! صَبرُ تُنهنجو، سيڪاري سَهَسَ[11]،
ٻُڇِي[12] لِڱان ٻهَسَ[13]، مُوَن کي نَصيبَ نيٺي جهاڻيو.

§ ١٧

سويا! صَبرُ تُنهنجي، ماڙهوُ ڪِي مُوَمَلَ،
ڪُمِرِ[14] مَنجهان ڪَلَّ[15]، پِيئَمِ، پِرِنِ! تُنهنجي.

١٨

سويا! صَبرُ تُنهنجو، مُوَن کي نَصِيحَتَ،
رِيلا ڪَندِئِسِ رَقَ، مِيندِرا! تو مَهَندان[16].

١٩

سويا! صَبرُ تُنهنجو، ٻي عَقُلَنِ عَقُلُ،
آهي اَنگَ[17] اَمُلَّ[18]، مانِ تُنهنجي، مِيندِرا!

‡ ٢٠

سويا! صَبرُ تُنهنجو، ٻي عَقُلَ آڻي ٻارِ[19]،
سَندي صَبرَ سارِ[20]، تُوبَہ ڪارِيمِ[21] تَڪڙي.

١- نوازي ٢- مونکي پنهنجو نالو ڏري (مون سان پرڻجي) ٣- شاديءَ جو سينگار ٤- ناز نخرا ٥- فخر ٦- حياء ۾ ٻڌلين ٧- ماٺ ٨- ڪاليءَ ٻنا ٩- حق ۾ ١٠- ڇا ١١- سهسين ماڻهن کي ١٢- ٻهڙي ١٣- زور سان ١٤- خراب روش ١٥- خبر ١٦- تنهنجي اڳيان ١٧- خاموشي (اُنگهہ) ١٨- اَملهہ، ٻي بها ١٩- سمارڪ لي آڻي ٢٠- صبر جي هٿيار ٢١- ڪرايم.

*جيڪي خاموشيءَ ۾ ڳالهائين (ماٺ ۾ تنبيهہ ڪن)، تن جو اَدب ڪرڻ جڳائي.

§اي راڻا! تنهنجي خاموشيءَ مومل کي ماڻهو (سڄو اِنسان) ڪيو. ڪمارڳ مان ني مونکي تنهنجي سڄي پروڙ پيئي.

‡اي سويا! تنهنجي خاموشي، بيعقلن کي سمارڳ لي آڻيندڙ آهي. تنهنجي صبر جي هٿيار، مون کان تڪڙي توبهہ ڪرائي.

٢١

سوڍا! شرمايون، ٻسيو عيبَ اکيان،

نَڪَ نِرجايون[١]، هيون مُنهنجي حقَّ ۾.

٢٢

مولي آيو مُنهن ۾، سوڍا! شَرَمُ جَنِ،

سي لڄايون لُڇنِ، ٻسيو عيبَ اکيان.

*٢٣

اَديون! آنَڪَ واريون! نِرجا[٢] نَڪَّ ٿيا،

وَڍِيا، تان نه وِيا، ٻاٽا موريا[٣] مُنهن ۾.

*٢٤

موري مُنهن وَڍا ٿيا، وَڍِيا، تان نه وَڃنِ،

اَديون! اَٽاسَنِ[٤]، تن کوجهنِ کي ڪئن ڪريان؟

*٢٥

جنين سَندي مُنهن ۾، نِهائيون[٥] نَڪنِ،

تَنان وَڍِيو هيڪڙو، نه کهڙو تورو تَنِ؟

سي مَرُ سُڃائي[٦] سوُنهَن، جن پَلي[٧] پينگ پَرَمَ[٨] جي.

وائي

آءٌ راڻا! رَهُراتِ، تُنهنجي چانگل کي چَندن چاريان.

راتيان ڏينهان رُوح ۾، تن تُونهين[١٠] جي تاتِ[١١]،

وينجي نِمِڪَ نهاريان، اڇين جي پرڀاتِ،

مون کي آهي، ميندرا! وائي تُنهنجي واتِ،

اَديون! عَبدُاللّطيفُ چئي، ڏاتَرُ[١٢] ڏينَدُمِ ڏاتِ[١٣].

سر مومل راڻو - داستان اٺين جو سار

مومل ور ور ڏيئي، پنهنجي غفلت تي پڇتاءُ پيئي ڪري. راڻي جي صبر مان کيس ”سبق“ مليو آهي. راڻي ۾ اهو گڻ آهي، جو هو مومل کي ”موٽائي منهن ۾“ نه ٿو ڏئي؛ ۽ سندس عيبن کي ڍڪيو ويٺو آهي. جي ”چپ سان چون“، تن جو ادب ڪرڻ واجب آهي. انهنجي مات نه املهه آهي. ”چپ سين جي چون، ادب ڪجي ان جو.“

سوڍو، سواءِ رک جي، نڪ ڪپيو ڇڏي. راڻي جي صبرائي مومل کان لڪڙي توبهه ڪرائي آهي. جي راڻو غيرت وارو آهي، ته مومل به حيا واري آهي. اهي اٽاسا ٻيا، جن جو نڪ وڍڻ سان به نه ٿو وڍجي. جنکي شرم ۽ مرم آهي، تن جي پينگ به پلي آهي. اهي سڃائي پيا سونهن:

”سي مر سڃائي سُونهن، جن پلي پينگ پرم جي.“

١- بي حيايون، بي شرمايون ٢- نرلڄا ٣- ايريا ٤- بي حيا انسان ٥- نهائين جو جمع ٦- پل ٧- مسڪين ٿي ٨- عزت، آبرو ٩- اُت ١٠- تن يا سرير کي ١١- تنهنجي ٿي ١٢- ڏاتار، داتار ١٣- دان.

*لڌهي بيتن ۾، شاهه صاحب انهن ماڻهن ڏانهن اشارو ڪيو آهي، جنکي حيا جو قطرو به ناهي. انهنجي منهن ۾ هڪ نڪ ناهي، پر نڪن جون نهائيون آهن. انهن اٽاسن ۽ ڪوجهن جو هڪ نڪ ڪٽي وڍ ته ٻيا نهه پهه انيڪ انهي جاءِ تي پيدا آهن. اهڙن کي هزارين طعنا يا لعنتون ڪٽي هڻ ته به بي حيا جا بي حيا. پرم وارن جي ٻک به پلي، جي شان ته نه ٿا وڃائين.

داستان ٺائون

١

راڻي جي رِهاڻِ مان، ڪو آديسي[1] آيو،

چوڏهينءَ[2] ماهَ چَندَ جِئن، ڪيو سامِيءَ سَهائُو،[3]

لَٿو اوُنداهو،[4] جوڳِيءَ سَنديءَ جوتِ سان.

٢

راڻي جي رِهاڻِ مان، ڪو آيو آديسي،

ڪَٿوُرِيءَ[5] خوشبوءِ سين، وِلاتَ[6] سَڀِ واسي،

سوُد و سَناسي،[7] اُتانهِين[8] ٿي آيو.

٣

راڻي ريبارو،[9] ٿوڏانهن مُڪو لَڪِڙو،

لُدوُڻيان،[10] لَطِيفُ چئي، ماڻِهِ موچارو،

صُبحَ سَوارو،[11] ڪاڪِ گهڙَندو ڪَرهو.

٤

راڻو رَبُّ راضي ڪَري، مانَ وَرائي واڳَ،

چَندَنَ سين چِڪَ ڪَري، موُمَل لنبي ماڳَ،

سوڍِي جي سُهاڳَ، ڀَتَ مِڙوئي ڀَڪِيو.

٥

نِئون نِياپو آيو، راڻي مُلان[12] راتِ،

لَڏِيسوُن، لَطِيفُ چئي، ڪَنان[13] ڏاٽَرَ ڏاتِ،

ڪَهڙي ڀِچِين ذاتِ؟ جي آيا، سي اَگهِيا.

٦

ڪيڏانهن ڪاهِيان ڪَرَهو؟ چوڏِسِ[14] چِتاڻو،[15]

مَنجهِين ڪاڪِ ڪَڪوري، مَنجهِين لُڏاڻو،

راڻو ۽ راڻو، رِءِ راڻي ٻيو ناهِ ڪو.

٧

ڪيڏانهن ڪاهِيان ڪَرَهو؟ چتاڻو چَوڌارَ،

مَنجهِين ڪاڪِ ڪَڪوري، مَنجهِين باغَ بَهارَ،

ڪانهي ٻي ٿَدوارَ، ٿِيو مِڙوئي ميندِرو.

واڻي

ڪي جو ڪاڪِ تَڙاءِ،[16] چانگي چَرهو[17] چَکِيو،

ڪَرَهو سَرَهو ڏِيهَ ۾، نَہ لنهن ڏَپُ نَہ ڊاءِ،

پاهُ[18] پِرائي آيو، لالي[19] لُڏوُڻياءِ،[20]

ڪَرَهي ڪانيتا[21] رَتا،[22] ناٿي[23] ناڪيلاءِ،[24]

وَڳُ[25] واسِيائين ٻانهِڙو، سَڀَ ٿي سُراهِياءِ،[26]

ٿوُن ڀاڻي، ڀَتَ ڏَٽي، ٿوُن راڻو، ٿوُن راءِ،[27]

موُمَلِ مُحتاجِيوُن[28] ڪَري، عاجِزِيوُن[29] اَگِهياءِ،[30]

آءٌ ٿوُن، عَبدُاللّطِيفُ چئي، موٽي هِنَ مَحلاءِ.[31]

١- جوڳي (روحاني قاصد) ٢- چوڏس جي چنڊ ٣- پرڪاش ٤- اَنڌڪار (من جو) ٥- مشڪ جي سرهاڻ ٦- سارو ڏيهه ٧- پورن جوڳي ٨- اُنهيءَ منزل کان (محبوب جي) ٩- اوٺي (قاصد) ١٠- سهڻو محبوب ١١- سويل ١٢- وٽان ١٣- کان ١٤- چوطرف ١٥- چٽائي، روشني ١٦- ڪاڪ جي تڙ تان ١٧- چارو، گاهه ١٨- طاقت، سگهه ١٩- لالاڻ ٢٠- لڏاڻي يا لڏوڻي کان ٢١- ڏند ٢٢- لال ڪيا ٢٣- نمي ٢٤- ڳاڙهن گلن واري ناڪيلي وڻ مان ٢٥- ولر ٢٦- سرهاڻين مان ٢٧- راڄا ٢٨- آزيون ٢٩- نيزاريون ٣٠- اَگهيان ٣١- محل ڏي.

سر مؤمل راڻو - داستان ڏائين جو سار

مؤمل جي اَندر مان سمورو غير نڪري ويو آهي ۽ سندس باطن ۾ هڪ عجيب اُجالو اُڀري ٿيو آهي. هوءَ ظاهر ڏوڙي باطن، هرجا راڻي جو نور ئي نور ڏسي. راڻي وٽان ڪيس هڪ "ڏئون نياپو" آيو آهي:

"ڪهڙي پڇين ذات، جي آيا، سي اَگهيا."

هوءَ پاڻ ۾ ئي ڪاڪ ٿي پسي ۽ پاڻ ۾ ئي لڌاڻو. هوءَ "چوڏس چناڻو" ٿي ڏسي. ڪرهو ڪاهي، سو ڪيڏانهن ڪاهي! طالب ته جڏهن پچناءَ جي لڙڪن سان پنهنجو سينو صاف ٿو ڪري، تڏهن کيس هرجا محبوب (ايشور يا حق) جو ئي جلوو نظر ٿو اَچي. روحاني ڪچهرين ۾ ذات جو پيد ناهي. جنهن محبوب سان نينهن اَڙايو، سو اَوس سندس در اَگهيو. جو پاڻ سڃاڻي ٿو، سو مؤمل وانگر اِهوئي سر ٿو آلاپي ته:

"راڻو ۽ راڻو، رءِ راڻي ٻيو ناه ڪو."

•

"سر مؤمل راڻو"- هن سر جو نالو به اُنجي مضمون مطابق آهي. "سر راڻو" سنڌ ۾ ٻيتن ۽ لوڙائن جي صورت ۾ گهڻو ڳايو ٿو وڃي. هي فراقي سر آهي. هي ڏنج سنڌي سر آهي ۽ اُنجي ڳائڻ جو ڪو خاص وقت ڪونهي. "سر راڻو" ڏاڍين کي ويران ڪندڙ آهي، ڇو ته مدجهس ويراڳ جون وايون آهن. "سوڍي جي، سرتيوُن! وڌيس وه ويراڳ."

Gul Hayat Institute

سُر مارُئي

داستان پهريون

١

'اَلَسْتُ[1] بِرَبِّڪُمْ'، جَڏهِن ڪَنِ پيوم،
'قَالُوٓا[2] بَلیٰ' قَلبَ[3] سين، تَڏهن تتَّ[4] چيوم،
تَنهين[5] وِيرَ ڪيوم، وَچَنُ وِيڙهِيچَنِ[6] سين.

٢

جَڏهِن 'ڪُنْ فَيَڪُوْنُ'[7]، مَنَ لَڏهانڪوُن مارُئين،
تُون ڪِٿَن وِجهِين تَن[8] کي، سوُمِرا! شَڪوُن[9]؟
هَمِيرَنِ[10] هَڪوُن[11]، جاڙَ[12] جُسي کي پالِيوُن!

٣

چِئي 'ڪُنْ فَيَڪُوْنُ'، جَڏهِن خَلقِيا رُوح خُداء،
گَڏُ جِتِ گُڏرانُ هُئو، جُڙُ[13] لِکِي تنهن جاء،
مُون تُوهِين سين آءِ[14]، اُها ساڃاءِ، سُپِرِين[15]!

٤

'فَيَڪُوْنُ'[16] فِدا ڪَري[17]، کَهيائين[18] سين 'ڪُنْ'[19]،
تَعظِيماً[20] تَمامُ[21] ڪَري، ٻوءِ ٻَڌِيائين[22] ٻِن[23]،
مارُوُ[24] لَٿائين[25] مَن، پينرَ! پاڳي[26] آيو.

٥

نَڪا 'ڪُنْ فَيَڪُوْنُ' هُئي، نَڪا هوُنگ[27]، نہ هُون[28]؛
سَچَرُ[29] اُنهيءَ ساعَت ۾، پيئي ڏِنوسوُن،
مُون تَنَ[30] تَڏهانڪوُن، مِلي مُلاقات[31] ڪِي.

٦

نَڪا 'ڪُنْ فَيَڪُوْنُ' هُئي، نَڪو لِڱُ[32]، لَحمُ[33]،
ٻِيو هو نہ ٻَتَ ۾، اَڃا ڪي آدَمُ،
مُون تُوهِين سين سَڱُ، اُها ساڃاءِ، سُپِرِين!

١- "ڇا، نہ آهيان، مان اوهانجو رب؟" (ڌڻيءَ روحن کان پڇيو) ٢- وراڻيائون 'هائو' (روحن) ٣- دل ٤- اُنهيءَ هند ٥- اُنهيءَ مهل ٦- جهانگيرن ٧- "ٿيءُ ۽ ٻوءِ اُها ٿي پوي ٿي" (ڌڻيءَ اَمر ڪيو ۽ ڪائنات پيدا ٿي) ٨- جسم ٩- زنجيرون ١٠- اميرن ١١- زنجيرون ١٢- اَڃايو ١٣- ميخ ١٤- توسان ئي ١٥- سڄاڻپ ١٦- ٿئي ٿو يا ٿيندو ١٧- ويچار لاهي ١٨- فرمايائين ١٩- ٿيءُ ٢٠- تعظيم وچان ٢١- راس ڪري ٢٢- وڇايائين ٢٣- ٻؤن، ٻرٿوي ٢٤- لٿان ئي ٢٥- مون ٢٦- نصيب ۾ مليو ٢٧- آواز ٢٨- هل ٢٩- ملي ٣٠- مدهنجي جسم ٣١- ڪٺي ٣٢- عضوو ٣٣- ماس.

Gul Hayat Institute

۷

نَڪا 'ڪُنْ فَيَڪُونُ'[1] هُئي، نَڪا مُورَت ماهَ،
نَڪا سُڌِ ثواب جي، نَڪو غَرضُ گُناهَ،
هيڪائي[2] هيڪُ هُئي، وَحْدانِيَّت[3] واهَ،
لِکيائين، لَطيفُ چئي، اُتِ ڳُجهاندَرَ[6] ڳاهَ،
اَکِينِ ۽ اَرْواحَ[7]، اُها ساڃاءَ، سُڃرِين[5]!

۸

قِسمَتَ قَيدُ قَويُّ[8]، نات ڪيرَ اَچي هِن ڪوتَ ۾؟
آڳي لِکئي لوحَ[9] جي، هَندُ ڏيکارِيُم هِيُّ،
پَرچي ڪِينَ پَنوَهارَ ري، جانِ، جُسو ۽ جِيُّ،
راڄا! راضي ٿِيُّ، تَه مارُنِ مِلي مارُئي.

۹

قِسمَتَ قَيدِ ڪِياسِ، نات ڪيرَ اَچي هِن ڪوتَ ۾؟
'وَ نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ'[10]، وَطَنُ آنْ وِيندِياسِ،
مارُنِ کي مِلَندِياسِ، ڪُونيوُن چَڏي ڪَڏهِين؟

۱۰

'قَيْدُ الْماءِ'[11] ٿيوم، هَتَ اَڙانگي[12] گهاريان،
هَنا ڪَجِسْمِي وَالْفُوادُ لَدَيْڪُمْ[13]، هِنئُون هَتَ سَندوم،
قادِرُ شالَ ڪَندوم، ميڙائو[14] سِين مارُئين!

۱۱

'قَيْدُ الْماءِ' ڪَنهن جو، سو مُون پاندِ پِيو[15]،
'جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ ڪَائِنٌ'[16]، وَهي قَلَمُ وِيو،
اي قَضا ڪَرَمُ ڪيو، جَئن تَرِ مارُو، آن مارُئين!

۱۲

جهِڙو 'قَيْدُ الْماءِ'، تهِڙو بَندُ نَه ڪو پِيو،
'جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ ڪَائِنٌ'[17]، لَهي نَه لِڙُ لِڪاءِ،
عُمَرَ! تو هَتاءِ، آجائي[18] ٿِئي[19] آجِڙين!

۱۳

ري اِعرابِيَن[20] هَتَ، گهَنگهُرُ[21] گهارَڻُ مُون ٿيو،
'بَڪَتِ الْعَيْنَانِ فِي هَوَاڪَ دَماً'[22]، پُڇان ساڻُ پِرتِ!
مَن، اَکِيوُن، تَنُ لَتِ، جِتي جَنمُ[23] جيڏِيين.

۱۴

هي هَندَ، پيٽيوُن[24] هاڻِ، ساڙِيان سَڀ ڏيهِين ري،
'ڪُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ اِلَى اَصْلِهِ'[25]، ٿي جهڄان جهانگين ڪاڻِ،
پِري پَنهنجي[26] پاڻِ[27]، پسان مُلڪُ مَلِيرَ جو!

وائي

مُنهنجو هِنئَڙو سَنگهارَنِ[28] ساري،
هوءِ جي ويڄها رَهَنِ وَسَ ڪي.

آءٌ، هَمِيرَ! پيچُ زَنجيرَ، هِئَن نَه سَگهان گهاري،
قَلبُ مُنهنجو ڪوٽَ ۾، گهايَلُ ٿو گهاري،
اِلاهي عِنايَتَ[29] سِين، شالَ ڪِينءَ[30] مَران ڪِمڪاري[31]!
وَڃان شالَ وَطَنَ ڏي، پِرِ پِڄاڻي[32] پاري!
مَران شالَ مَلِيرَ ۾، گوڻِنِ[33] ساڻُ گُذاري!

۱- چيد ۲ ۽ ۳- هيڪڙائي ۴- نسوري ۵- پروڙائين ۶- پرولي ۷- قلب ۸- جبرو ۹- تقدير جي لکتيءَ ۱۰- اَسين هن (اِنسان) کي ڪنڌ جي رڳ-ڪان به ويجها آهيون (ق-ش) ۱۱- اَن جل جو قيد ۱۲- مشڪلات ۾ ۱۳- منهنجو سرير هت ۽ هنئون اوهان وٽ آهي ۱۴- ميلاپ ۱۵- پڙپيو ۱۶- جيڪي ٿيڻو هو، سو لکي، قلم سڪي ويو (حديث) ۱۷- اَن مان رتي ۱۸- چوٽڪارو ۱۹- ٻڪران ۲۰- جهانگين ۲۱- ويا ڪلنا ۲۲- سنده اَکين ۾ بدهي نيڻن رت رنو ۲۳- جنم ۲۴- آستان ۲۵- سيڪا شيءِ پنهنجي اَصل ڏانهن موٽي ٿي ۲۶- موٽي ۲۷- ماڳ ۲۸- ڏنارن ۲۹- رحمت ۳۰- خوشيءَ مان ۳۱- ڪيڪاري ۳۲- پڇيتي يا آباڻي رسم ۳۳- گولاڙن.

سر مارئي - داستان پهرئين جو سار

جڏهن ڏٺي لعلي روح کان سوال ڪيو: ”نه آهيان مان اوهانجو رب“ ۽ روحن جواب ڏنو: ”هائو“، تڏهن ئي مارئيءَ پنهنجي مارن سان وفائيءَ جو وچن ڪيو هو. جڏهن مالڪ ”ڪن“ چئي، هيءَ ڪائنات (سرشٽي) رچي، تڏهن مارئيءَ جي مارن سان ملاقات ٿي هئي. اڃا آدم ئي خلقيو نه ويو هو ۽ نه سورج نه چنڊ، تڏهن کان سندس محبت مارن سان هئي. مارئيءَ جي ازلي محبت کي ڪوٽيون ڪيئن روڪي سگهنديون؟ عمر سومري سندس سرير کي جاڙ زنجيرن سان جڪڙيو آهي. مارن جي وڇوڙي ۾، مارئي پنهنجي نيڻن مان رت پيئي وهائي. سيڪا شيءِ نيٺ وڃيو پنهنجي اصل ڏانهن رجوع ٿئي. مارئيءَ کي به هر وقت اهائي آس آهي ته: ”پري پنهنجي پاڻ، پسان ملڪ ملير جو!“

داستان ٻيو

١

نَڪو اِيرُ[1]، نه پيرُ[2]، نَڪو اوٺي[3] آيو؛
مُون وَٽِ آيو ڪونَ ڪو، پاڳُران[4] پَري پيرُ،
ڪِتابتُون[5] ڪيرُ، آڻي ڏيندُمِ اِن جُون؟

٢

نه خَبَرَ، نه خُوابُ[6]، نَڪو اوٺي آيو؛
هُتي جو[7] هِتِ ڪهِين، ڏِنو ڪونَ جَوابُ،
هَمِيرَنِ[8] حِسابُ، ڪُهُه جاڻان، ڪِئَن ٿيو؟*

٣

اوٺي! ڳوٺي[9] آڻين، ڪو هُتي جو هِتِ هيرَ[10]!
نه ڪِنا[11] جي ڪوٺِن جا، لِيئَنِ سُرَها سِيرَ،
آءُ نه اَڪِيين اُگهان، جي پاڳُر[12] ڏِنءَ پيرَ،
اَللهَ لَڳِ، لَطِيفُ چئي، لاءِ مَ ٿِئُون اَويرَ،
ڪوٽِيين گهاري ڪيرَ؟ مَحَلِين مُنجهي مُون هِيئون!§

٤

اَلا! اوٺي آڻين، جي نِيا پا[13] نِينِ!
آئُون اُنين[14] جي آهيان، ٿوڙي مُون نه مَڃينِ[15]،
مَسُ مُنهنجي[16] هَٿَ ۾، ڪاغَذُ ڪي آڻينِ!
اُڙِڪَ نه لِکَڻُ ڏِينِ، ڪِرِيو پوَنِ قَلَمَ لي.

٥

جي اُمُرُ[17] هنيو اَڏَ ڪَري، سي ڪاغَذَ لِکان ڪيئن؟

١- سماءُ آڻيندڙ ٢- پانڌي ٣- اُٺ تي سنيهو آڻيندڙ ٤- پاڳرن وٽان ٥- خط پٽ، خبرون چارون ٦- نه سپني ۾ ئي ڏسان ٧- ملير جو ٨- اميرن (عمر سومري) جو امر ٩- ڳوٺاڻي ١٠- هينئر ١١- گس، رستا ١٢- ٿر (درحقيقت انهن ڏاکڻو حصو) ١٣- ڪٺي وڃن ١٤- انهن يعني مارن ١٥- قبول نه ڪن ١٦- رت جا ڳوڙها ١٧- الاهي امر.

*مونکي ڪهڙي جاڻ ته همير سومري منهنجي حق ۾ ڪهڙو امر فرمايو آهي.

§هت ڪوٽين ۾ ڪير ڪاٽيندي؟ محلن ۾ منهنجو هياءُ پيو منجهي.

Gul Hayat Institute

واڳيئُن[١] جي وِصالَ سين، لَنئين[٢] چاڙهي چيهَن!
رُئان رالو ڏينهَن، جِتن[٣] اَن جي واڻي[٤] ٻِروَرگهٽا.

٦

لَن وَنهين[٥] ويڙهيچَن کي، رُئين نه رالو ڏينهَن؟
ڪالهه پَنوهارَن لَڏيو، مُون کي چاڙهي چيهَن،
آئُون جِتندي ڪيئن؟ جُه[٦] اَن ٿِر وَڃي، ٽاٽا[٧] ڪيا.

٧

ٿَرَ ٿَرَ[٨] اَندَرِ ٽاڪَ[٩]، عُمَرَ! مارُوئڙَن جا،
لاٽائُون، لَطيفُ چئي، مَتان لوئيءَ لاڪَ،
عُمَرَ! ڪَريو آڪَ، ٻَهِريو[١٠] ٿي[١١] پَنَ[١٢] چَران.

٨

ٿَرَ ٿَرَ اَندَرِ ٿانءَ، وَنهين ويڙهيچَن جو،
سَبِ ڏُنهنجو، سوُمِرا! وينا ڳنهَن[١٣] نانءَ،
اَلي ويديَسِ آئُون، لوئيءَ لَجَ[١٤] مَتي ڪَري.

٩

سَهَسين سيبا ڪَندهري[١٥]، لوئي[١٦] ليڙ[١٧] ٿِيامِ،
اَباڻَنِ جي آسِري، ڪَتي ڪانَ[١٨] ڪَيامِ[١٩]،
جا ٻَيَتِ[٢٠] ٻَڪيامِ[٢١]، ڏنهنجو، ٻَرُوَرَ! پَنُ رَهائِيين!

١٠

سَهَسين سيبا ڪَنجري، لوئي ليڙُون ليڙَ،
واسي وارَ نه ويڙهيان[٢٢]، مَرُ چِڳُون رَهَنِ چيڙَ[٢٣]،
مارُوءَ جي مُهاڙِ[٢٤] رِءَ، اَندَرِ ناه اُڪيرَ،
هَهِڙو حالُ، هَميرَ! وَني شالَ[٢٥] ويڙهِ وَچان!

١١

سَهَسين سيبا ڪَدجري، لوئي سين ليڙَنِ،
هَهِڙو حالُ وَني ڪَري، وَچان مَنجهه ٿَرَنِ!
مارُو مانَ[٢٦] چَوَنِ، ته هُئي اَسانهين آسري!

١٢

سِبي، سيبا ڏي، پوري[٢٧] نيِنهَن نه ڪَچوئي[٢٨]،
ڪَتيءَ[٢٩] وَٽيُون ڪُٽيون، سَتي سيٽي سي[٣٠]،
مَهِڙ[٣١] چِرَنِم ڪي، ته لَهائيءَ ٿَر جائيُون[٣٢]!

وائي

عُمَرَ! آئُون ويندَڙو پُچان ڪوءِ،
جِتي مارُو، لِتي پانڌي، اَلو!
مَتي ماڙيءَ مارُئي، رُناري ۽ روءِ.
پَندان ڪاريو[٣٣] ٻهڙا[٣٤]، ڪي[٣٥] جو اِپري چوءِ[٣٦]،
ساريو سانيڙَنِ[٣٧] کي، روُحُ مُنهنجو روءِ[٣٨]،
پانڌي[٣٩] پَنوهارَنِ جو، ڪالهه نه آيو ڪوءِ،
راڄُ پَرلو رَبَّ کي، سوُمِرا! سَندوءِ.

١- بدل ٢- چڪيا ٣- اُنهن، مارن ۴- ڳالهائڻ مروت ٥- آسودن ٦- جڏهن ٧- نڪاٽا
٨- هرهڪ وسيءَ ۾ ٩- ٽاٽا ١٠- آگيا ١١- مال کي ٻهريو ١٢- پن چاريان ١٣- ٻچار ڪن
١۴- لوئيءَ جي لڄ رکي ١٥- ٽوپا ١٦- چوائي ١٧- ليڙون ١٨- اُن جي ڪنيل لوئي ١٩- ٻهريم
٢٠- ٿر ۾ ٻڪيم ٢١- پردو رکين ٢٢- سرهاڻيون مکي ٢٣- مدجهيل ٢۴- مدهن ٢٥- جهنگ (وطن)
٢٦- اَسان جي ٿي ٢٧- معصومڙي ٢٨- گهٽائي ٢٩- ڪتيءَ جون ڪناريون ٣٠- ٽوپا ڏئي ٣١- مٿان
٣٢- ٽاريليون ٣٣- پند ڪان روڪي ٣۴- وانهڙو ٣٥- ڪند ڪٽي ٣٦- چوي ٣٧- مائٽن ٣٨- روئي ٣٩- قاصد.

سر مارئي - داستان ڇٺي جو سار

مارئي، عمر جي بند ۾، اباڻن جي اولڙي لاءِ پيئي واجهائي: "ڪو اهڙو، نه پير، ڪو اولي آيو." سندس نظر ۾، ڪوٽ جا ڪس، اڀوڙا آهن ۽ سندس ساٿڻ مان ڪو پانڌي اچي، اُن پير گهمائي، ته سرها ٿين. ڪونين ۾ سندس اکين مان آرلو آب پيو وهي. اهاڻي سندس مس آهي، پر ڪاغذ ڪٿان اچي! جي لکڻ جي ڪري ٿي ته قلم ٿي اٽڪ ڪري ته پورس ۽ لکڻ نه ٿا ڏيس. وطڻ جي وڇوڙي ۾ هوءَ جهڙا جهوري، ڇڪيا ٿي آهي. عمر کي ويٺيون ڪري ٻيئي چوي: "موڪل ڏينم ته وڃي ملير ۾ مارن سان گڏ مال چاريان." لوئي، ڇيرون ڇيرون ٿي ويئي آئس ته ٻه اُن کي ٽوپا ڏيئي پيئي هلائي ۽ نئين نه ٿي اوڍي. وارن کي ٻه نه ٿي ويڙهي يا واسي. چي: "هيڙو حال، هميرا! وٺي شال ويڙهه وڃان!"

•

داستان ڇهون

١

پٽولا[1] پٽوهارين[2]، مورِ نه مٿي ڪن،
جُه لاک[3] رڱاڻون[4] لوئيون، ته سالُئان سونهن،
اُن[5] ايلاچيون[6] اڳري[7]، مخمل باڦتن،
سَکر[8] پانڌيان، سومرا! ڪٿي کان کُهمبن[9]،
جا ڏيهه ڏاڏاڻِن، سا لاهيندي لڄ مران.

٢

آرم[10] هڏ[11] م[12] اوڍيان، پٽولا[13] پٽ چيرَ،
پاندوڙا[14] ٻن ڏيان، اَرغچ[15] ۽ عبير[16]،
ماروءَ سين شل ماڻيان، ڪٿيون جهڙيون[17] ڪيرَ!
اندر اڄ اکير، مون کي پرين پٽوهار جي.

٣

سون برابر[18] سڳڙا[19]، ماروءَ سندا مون،
پٽولا پٽوهار کي، عمرا! آڇ م ٿون،
وَرُ[20] لوئيءَ جي لون[21]، ڏاڏاڻن ڏيهه جا.

٤

سون برابر سڳڙا، لون لون برابر لڪ[22]،
رُپو[23] جنهن رب[24] ڪيو، ڪوڙ[25] ڏنهين کي ڪڪ،
مون ماروءَ جو مک[25]، ليل نه لائيان لُنهن جو.

٥

ليل نه لائيان لُنهن جو، مون ماروءَ جو مَنَ[26]،

١- ريشمي وستر يا ويس وڳا ٢- پهرين ٣- لاک ۾ رڱيائون ٤- شالن ڪان ٥- اُن جي لوئي ٦- ايلاچن (ريشمي ڪپڙن) ڪان ٧- سرس و بالا ٨- بهتر ٩- کهمبن يا ڳاڙهن وسترن ١٠-آرمڪ (ريشمي ڪپڙا) ١١- هرگز نه ١٢- پهريان ١٣- ريشمي ڪپڙا ١٤- پوليون، ڇيون ١٥- باڦتا ١٦- آسماني رنگ جا ڪپڙا ١٧- ڪير جهڙيون اڇيون ۽ اوجل ١٨- سون جي برابر ١٩- مڱڻي جا ڌاڳا ٢٠- بهتر ٢١- لند، ڌاڳو ٢٢- لک جي برابر ٢٣- چاندي ٢٤- ڪروڙ ٢٥- ساڌ سوٽ جو ٽُڪر ٢٦- مدهنجي دل کي ٻه ماروءَ جو مک (محبت جو رنگ) لڳل آهي.

کَرِيان ٻِيءِ نہ کَنِ، آهَرَ[1] اُنهِين آهِيان.

6

مُون ماروءَ سين لَڌِيُون، لوئِيءَ ۾ لاتُون،
سونَ ٻَرابَرِ سَڳِڙا، مُون کي ٻانهُن ٻَڌاتُون،
عُمَرَ جو آئُون، پَٽُ[2] ڪِيئن پَهِريان[3]؟ سُومِرا!

7

پَٽُ نہ پَهِريان، سُومِرا! جانڪِيتان[4] جِمان[5]،
آئُون ڪِيئن لوئي لاهِيان، ڪارڻ ٻِن ڏِينهان[6]؟
جانسِين[7] ٿِي جِمان، ڪانڌُ نہ ڪَنديس ڪو ٻِيو.

8

جن ڪَرائِنِ ڪَچَ[8] جا، وَرُ[9] ساهيڙِيُون سي!
اَسِ اُڪَنڊي[10] آهِيان، مَنهُن[11] ماروءَ جي،
ٻَکَنِ[12] سين نہ ٻاڙِيان[13]، هَٿَ هٿي جا هي،
اَهَلَ آباڻَنِ[14] کي، مَري شال مَلهائِيان[15]!

9

ڪَرائِنِ ڪَڙُورِ[16] جا، چُوڙا ڪُوڙا جَنِ،
سو مُرڪُ[17] ماروئَڙَنِ، جِنان[18] لوڪُ لَڄَ[19] ٿِئي.*

10

ڪارا ڪَرائِنِ[20] ۾، سونَ آسان کي سوءَ،
وَرُ جيڏِيُنِ سين جوءَ[21]، فاقو[22] فَرحَتَ پائِيان!

11

اِيَّ نہ مارُنِ رِيتِ، جِنِ سيڻَ[23] مَٽائِنِ[24] سونَ لَئِي،
اَچِي اُمَرڪوٽَ ۾، ڪَنديس ڪانَ ڪُرِيتِ[25]،
ٻَکَنِ جي پِريتِ، ماڙِيءَ سين نہ مَٽِيان.

12

عُمَرَ! اَچا ڪَپِڙا، ڪاڻيارِيُون[26] ڪِيئن ڪَنِ؟
جنين جا تَرَنِ ۾، وَرَ[27] تا وِڻَ[28] سَهَنِ،
هُوءَ جي حَقَ ٻُڌَنِ[29]، سي ڪِيئن سَٺِيُون؟ سُومِرا!

13

آئُون ڪِيئن سَوَڙِيين[30] سُمهان؟ مُون وَرُ گهاري وِلِّ[31]!
ڪَٿِيرِيءَ[32] تان ڪَلَّ، عُمَرَ! ڪَچِ ۾ اَهڙي!

14

آئُون ڪِيئن سَوَڙِيين سُمهان؟ مُون وَرُ گهاري سُڃَ[33]!
وَرُ آباڻَنِ سين اَچَّ، ڪوءَ شَرٻَتُ تُنهنجو، سُومِرا!

15

وَرُ سي وَطَنَ جائِيُون، صَحرا[34] سَتُرُ[35] جَنِ!
گولاڙا ءِ گُگريُون[36]، اوچِڻَ[37] آباڻَنِ،
وِيڙهيا گُهمَنِ وَلِيين[38]، جهانگِي[39] مَنجهہ جَهَنگَنِ،

۱- آسري ۲- ريشم ۳- پهريان، اوڍيان ۴- جيستائين ڪ ۵- جيئري رهان ۶- ٻن ڏينهن جي جيئڻ ڪاڻ ۷- جيسين ۸- شيشي يا ڪانچ جا چوڙا ۹- مبارڪ ۱۰- نهايت سڪايل ۱۱- جهوپڙي ۱۲- جهوپڙين ۱۳- ٻرابر ڪريان ۱۴- آباڻي قوم ۱۵- سرخرو ڪريان، منهن مٿي ڪريان ۱۶- ڪچ ڪوڙ ۱۷- فخر ۱۸- جن (شين) کان ۱۹- ماڻهن کي شرم اچي ۲۰- ماتم ۲۱- ٻڪ، لنگهڻ ۲۲- لنگهڻ، غربت ۲۳- عزيز، سنبنڌي ۲۴- مٽائين، بدلائين ۲۵- خراب روش ۲۶- ڪاڻ يا عيب واريون ۲۷- ڪانڌ ۲۸- طعنا ۲۹- پنار سان بيوفا ٿين ۳۰- سوڙين ۾ ۳۱- ولهه، ٿڌ ۳۲- ڪٿو ڀرينڊڙ زال (مارئي) ۳۳- ٻرپٽ ۾ ۳۴- جهنگ، بيابان ۳۵- پناهه، اجهو ۳۶- ڪؤنر جا وڻ ۳۷- ٻڪ، پردو ۳۸- ولين ۾ ۳۹- جهنگ جا رهاڪو (مارو لوڪ).
*جن وستن کان ماڻهن کي جهڪر لڄ اچي، سي مارن لاءِ نعمت يا فخر آهن.

مون کي مارو ٿَرَنِ، سُڄ[2] ڳڻائي[1] سيجَ ۾!

١٦

پَلُرُ[3] پيڙُ، اوڇڻُ اَنُ، جن جا پير مَٿي پَٽَ[4] پاڪَ،
وِهَڻَ وَراڪِنِ[5] ۾، اُنِ جي اَجوکي[6] اوطاقَ،
پاڻُ نه پَسَنِ پاڻَ کي، ويچارا بي باڪَ[7]،
عُمَرَ! اُوءِ[8] نه عاقَ[9]، ڏُکيا جِمَ ڏُکوئيين!

١٧

ڪارا[10]، ڪَبِرَ ڏيهَ ۾، پيا واريءَ مَنجهه، وَٿاڻَ،
ساٿِينِ کي، سَيّدُ چئي، پَرِيو ڏِينِ[11] پاڻَ،
عُمَرَ! اِيَ اماڻَ[12]، ثابتُ رَکِجِ، سُومرا!

١٨

جا، عُمَرَ! لومَلِ[13] عيدَ، سانانَ[14] سوءِ[15] وَرِلي، سُومرا!
ويٺي ويچارَنِ وسري، خُوشي ۽ خَرِيدَ[16]،
سِڪَڻَ ڪيا شَهِيدَ[17]، مارُو جي مَلِيرَ جا.

١٩

مُنهنجو لُورُ[18] لَلِينِ[19] ۾، چرها[20] تو چاري،
ٻانِي[21] ٻَرِتَ[22] ڏاري، آهِرِ[23] اَنِي مينهنڙي.

٢٠

مُنهنجو لُورُ لَلِينِ ۾، آئون هِتِ بَندِياڻي،
مون ڏاڏاڻي ڏيهَ ۾، ڦُرِهُ[24] ۽ لاڻي[25]،
ڪَندِيَسِ رِهاڻي، ماروءَ پاسِ مَلِيرَ ۾.

٢١

حَقّاڻو هُتِ ٿِيو، آئون هِتِ بَندِياڻي!
ساري ساڏوهِينِ[26] کي، ڪونيِنِ[27] ڪوماڻي[28]،
لِڱين لوهَ[29]، لَطِيفُ چئي، ويئيَسِ وِساڻي[30]،
مُنڌَ ماروءَ جي نه لهي، ڪَمِتِ[31] ڪِڄاڻي[32]،
سَمُنَ سڃاڻي[33]، آئي آهِيان اِن سين.

وائي

لوئيءَ ۾ لائون، مون ماروءَ سين لَڌِيئون.
سون بَرابَر سَڳِڙا، ٻانهن ٻَڌائون،
مون ماروءَ سين لَڌِيئون.
سوڪڻ پَٽُ پرِهيان[34]، سُومرا![35] گهوريو عُمَرَ جو! آئون؟
ڪاڄُ[36] ڪَتِيرِيُن[37] سَفَرُو[38]، سَگُرُ[39] ۽ سانئون،
ساڪِن کانئي ڪارِڪُون، جنهن کي ڏُونئرا ڏيڄُ[40] ڏِنائون؟
ڪِهَ[41]، مانداڻو[42]، مَکِڻي[43]، ڦُوٽُ جنين جو سانئون،
عُمَرُ ٿِي جُورُ[44] ڪَري[45]، جيلانهَ[46] راڄُ[47] اَڳاهُون[48].

١- ڳڻي ڏني (وڳن جي ٻدران) ٢- ڏاج ٣- مينهن جو پاڻي ٤- صاف ميدان ٥- وٿن جي جهڳٽن ٦- جوکي کان سواءِ ٧- بي فڪر، بي خوف ٨- اُهي ٩- بي چيا ١٠- ڪارا ڪاڄ، ڪبڙ جو قسم ١١- وٿاڻ، تسريون ١٢- امانت (مارئي) ١٣- وت ١٤- آسان ١٥- ماٺ ١٦- عيد جي خريداري ١٧- ڪنل ١٨- محبوب ١٩- هيناٺهن پٽن ٢٠- گاهه ٢١- واعدو ٢٢- ٿر جو وچون ڀاڱو (هتي ٿر) ٢٣- برسات وسندي ٢٤- جهنگلي اَناج جو ٻوٽو ٢٥- ننڍو ٻوٽو (ڪارو اُٺ کائين ۽ مٺو ماٺهو) ٢٦- ياد ڪري ٢٧- جار يا پيرن جي وٽن ٢٨- ڪوماڻل ٢٩- زنجير ٣٠- وساڻل ٣١- جهوري ٣٢- وڃهاڻ ٣٣- وڇن جي سڃاڻي ٣٤- اوڀيان ٣٥- ٻن پيو ٣٦- ڪٽي وارين ٣٧- سڦرو ٣٨- سگريون ٣٩- جهنگلي اَناج ٤٠- ڏاج ٤١- گاهه جو قسم ٤٢ ۽ ٤٣- جهنگلي اَناج ٤٤- ڏهڪري ٤٥- ڏاڍايون ٤٦- جنهن صورت ۾ ٤٧- مارئيءَ جو ڪڙم قبيلو ٤٨- ٻري.

سر مارئي - داستان ٽئين جو سار

مارئي ٿي چوي: "پنوهاريون، پٽ، پٽيءَ ۽ ٿيون پهرين. هنن جون لاک رتايون لوئيون، شالون، بخملن ۽ ايلاچين کان اڳريون آهن. اسين ارغج ۽ عبير کي ٻن ڏيون. جي مارن سگهڙا بدا اٿم، سي سون برابر ٿي سمجهان. عمر! تنهنجو تيل، وارن کي نه لائينديس، ڇو ته مون کي ماروءَ جو مک لڳل آهي. سرلين جي صحبت ۾ مون لاءِ فاقو به فرحت آهي.

آباڻن سان اڄ، تنهنجي شربت کان مٺي اٿم. ويچارا ويڙهيچا، ولين ۾ ويڙهيا، جهنگ پيا گهمن. مان سوڙين ۾ ڪيئن سمهان، جڏهن منهنجو مارو ولهه ۾ پيو گهاري. عمر! تو وٽ جا عيد آهي، سا مارن لاءِ ماتم آهي؛ هتڪي منهنجي سار، شهيد ڪري ڇڏيو آهي. مينهن جي مند ۾، ماروءَ سان ملڻ جو وچن ڪيو اٿم: "ڪنديس رهاڻي، ماروءَ پاس ملير ۾."

داستان چوٿون

١

ميندا[1] ڏوءَ[2] نه مارئي، ٻمَس پنوهاريون[3] چت،

راڄ رُئاري، هنجون هاري، هيءَ هنيجي هت،

آهس پائر[4] پار جو، کهڙا[5] ۽ کٿ،

وينگس ويڙهيچن[6] ريءَ، مس سٽي ڪا مت،

سومرا! سمت، ڪر، نه ڪوٽيان[7] نڪري.

٢

ميندا ڏوءَ نه مارئي، آهس من ملير،

ڪڏي نه ڪاڻ لهي، هتان هيءَ همير،

ڪاٿر پين ڪير، جي امانت اٿس وٽي.*

٣

ميندا ڏوءَ نه مارئي، نه ڪلي، نه ڪاءِ[8]؛

عمر جي انصاف جا، وٺي واساما[9] ڳاءِ،

هيءَ جا ڪيءَ هاءِ سا، مهندا[10]! ايندي[11] ءَ مڏهن ۾[12]!§

٤

ميندا ڏوءَ نه مارئي، ٻيس ڪرنون[13] وار،

ستيءَ سيئي سارا، جي پائر جا پنوهار[14]،

عمر! انهون ڏار[15]، مور نه وهي ماڙيين.

٥

ميندا ڏوءَ نه مارئي، مڪلين مارئان[16] ڏار،

١- وارن جون چڳون ٢- ڏوئي ٣- من ۾ ياد پيس ۴- ٿر جي طرف جو ٥- وجهڻ ۽ ڳاراٽو ٦- سنڌري (مارئي) ٧- ڪوٽ يا قلعي کان ٨- ڪائي ٩- واساما ڳائي، پور پچائي ١٠- هاچو ١١- اي سردار ١٢- حساب ڏيڻو پوندءِ ١٣- ڳنڍيون ڳوڙها ١۴- ٿر ١٥- انهن کان الڳ- ١٦- مارن کان.

*جيڪڏهن هيءَ امانت (مارئي) ٿر ۾ سلامتيءَ سان موٽي وڃي ته ساري ٿر ۾ خوشيءَ مان کير پيئن. (ساري ٿر ۾ جيڪر جشن لڳي وڃن ۽ واڌايون ورن.)

§اي مهندار! هي ظلم جو تو ڪيو آهي، تنهن جو اڳيان حساب ڏيڻو پوندءِ.

Gul Hayat Institute

پايو ميٽ مَلِيرَ ري، مُندَ نہ ويڙهي وارَ،
جا هُتيجَنِ[1] هارَ، سا ڪِينَ وِهَندي ڪوٽ ۾.

٦

ميندا[2] ڌوءِ نہ مارُئي، ڪونهي اَنَ اوجاهُ،
عُمَرَ جي اِنصاف جو، پيِّسِ ڪَنّ پَڙاءُ[3]،
وينِي چوءِ[4] اَللهُ، "مُون ني مِٽَ[5] نہ موڪليا!"

٧

مَڪلين ماندي[6] مارُئي، ڏنيم مُنهَن مَلُوَرَ،
اَٽِيا سَٽِيا نہ ڪري، سوُنهَن وڃايَسِ سوُرَ،
پيِّسِ لوهَ، لَطيفُ[7] چئي، لَتَسِ ڪوڏَ ڪَپُوُرَ[8]،
چِٽَ جنين جا چوُرَ، سي مَڪي[9]، مَرُڪ[10] نہ ڪندِيوُن.[11]*

٨

ڪَريو مُهاڙِ مَلِيرَ ڏي، رُوءِ[12] اَيي[13] چوءِ:
"سُهجَ[14] سوُري پانئيان، سوُمرا! سَندوءِ،
ملڪ[15] مارُوءَ جي آهِيان، جورِ[16] نہ ڏِيان جوءِ،
سو قَلبُ ڪوٽ نہ هوءِ، جو هُتيجَنِ هَٿِ ڪيو."§

٩

ڪَريو مُهاڙِ مَلِيرَ ڏي، اُپائِي آهي،
جا مَتي ڏِنيَسِ مارُئين، سا لوئي نہ لاهي،
سوُمرا! ساهي، سَٽيءَ[17] وِجُهه مَ سَنگهَرُوُنِ[18].

١٠

ڪَيِم مُهاڙِ مَلِيرَ ڏي، مَٿي ڪوٽَ چَڙهي،
نِتُ نهاري ڏيهَ ڏي، ڳوڙها پِيم ڳَڙي،
نِگِي[19] ڪوڪَ قَلبَ مان، مَنجهان روُحَ رَڙي،
ويڙهيچَنِ وَري، ڪَرَ نہ لَڌي ڪَڍهِينَ!

١١

جي ڪَرَ لَڌائوُن، نہ بَنديءَ بَنَدُ نہ سارِيو،
مارُوُئَڙَنِ آئوُن، جيڪُسِ[20] وِيَسِ وِسري!

١٢‡

بَندي بِيا[21] قرارِ[22]، اَسِين لوچوُن[23] لوهَ ۾،
مَٿي تَنَ تَرارِ[24]، سَدا سانيِڙَنِ[25] جي.

Gul Hayat Institute

١- هتيجي (ٿر جي) ماڻهن سنڌي يا آڏار ٢- اُجهڪ ٣- سماءُ، پروڙ ٤- چوي ٥- مائٽ
٦- ملول، اُداس ٧- خوشيون ٨- سرهاڻيون ٩- پرزا پرزا ١٠- ٽيل لائي، ١١- لاڏ ڪوڏ، ناز نخرو ١٢- منهن ١٣- روئيو، بيٺي چوي ١٤- فرحت، سک ١٥- ملڪيت ١٦- زوريءَ
١٧- ڇڪي ١٨- زنجيرون ١٩- نڪتي ٢٠- شايد ٢١- ٻانڌي، قيدي ٢٢- آرام ۾ ٢٣- بي آرام يا وياڪل رهون ٢٤- سڪ جي ترار ٢٥- سڏيا ليندڙن (مارن).
*جن جا قلب درد کان زبون ٿيا پيا آهن، سي ٽيل مکي، سينگار يا ناز نہ ڪنديون.
§ اُها دل، قلعي ۾ قابو نہ رهندي، جا هُتي وارن (مارن) قابو ڪئي آهي.
‡ بيا قيدي آرام يا قرار ۾ آهن، پر اسين زنجيرن ۾ ماندا آهيون. منهنجي جسم مٿان هميشہ مارن جي سڪ جي ترار سوار آهي.

*١٣

لِنگَرِيارِي لوءِ ۾، جنين لَء تِياسِ،
لنين لِرَ جيترو، پَلَکَ نہ پُڇياسِ،
جَھوروکَنِ جھورِيو هنئون، کونِئُنِ آئُون کُنياسِ،
مارُنِ مُنجَّھ مُياسِ، ناتَ ماڙُنِ مارِيَسِ کينَ کي.

١٤

ماڙُنِ مارِيُس کينَ کي، مُيَس مارُنِ لاء،
کَرَ لَهَندا کَڏهِينِ؟ مُنهِنجي اَچي، ماء!
سانيڀڙَنِ سَداء، وينو واجَهہ وِجهي هنئون.

١٥

وينو واجَهہ وِجهي هنئون، پَرِ ۾ پَنوَهارَنِ،
اَتِ اَکَنڊي آهيان، پائُرَ ۽ پِرِينَّ،
کَرِيان ٻي نہ کَنِّ، وِيندِيَسِ وَطَنَ سامُهِين.

١٦

وِيندِيَسِ وَطَنَ سامُهِين، مَلِيرُ مُنهِنجو ماڳُ،
ڏُڪُ چوُنڊِيندِيَسِ ڏيہَ ۾، ساڻُ سَرَتِيُنِ ساڳُ،
نہ مؤن سَنئون سَڀاڳُ، جي وِيجهي تِيان وَرَ کي.

١٧

جي وِيجهي تِيان وَرَ کي، نہ سَڀاڳوم سَنئون،
نِتُ نِتُ آہ نئون، مؤن کي پَسَڻُ پَنوَهارَنِ جو.§

١٨

آئُون کئَن چَڏِيان، سوُمرا! تِنِ پَنوَهارَنِ پَچارَ؟
جڙَ جنين جي جانِ ۾، لَڳي رِء لُهارَ،
ميڏوُن مُحَبَّتَ سَندِئوُن، هِنئڙي مَنجِهہ هَزارَ،
پَکا ۽ پَنوَهارَ، ڏِني مؤن ڏينهَن تِيا!

وائي

مؤن مَرکَسيجاهُ، مؤن مَرکَٽيجاهُ لوئي، مِيان عُمَرَا!
ساڻُ پُلاهَ نہ پاڙِيان، سَندي ڏَوُنْرَنِ ڏوئي،
کانڌُ نہ کَندِيَسِ کو ٻيو، مؤن وَرُ مارُوُ سوئي،
کوء سي طعامُ لِيَنِ جا! وَرُ سا ڏَوُنْرَنِ ڏوئي!
جهانگي جو جَهنگَنِ جو، سيڻُ کَميٽِيءَ سوئي.

١- ليگھون لوڏيندڙ ٢- جهاڻ، ملڪ ٣- ماڙين ۴- مونجهاري، فڪر ٥- سار ٦- سانڀيڙن لاء سدائين ٧- ڳجھہ ۾ ٨- نهايت سڪايل ٩- تن لاء ١٠- جهنگلي اَن ١١- ڀاڄي ١٢- نيڪبختي ١٣- ڀتار ١۴- منهنجو ڀاڳ ١٥- ميخ ١٦- کسجاڻء ١٧- ڪٽجاڻء ١٨- ڪاٺ جي ڪيوي ١٩- لين ۾ لڙيل طعام ٢٠- جهنگ ۾ گهاريندڙ (مارو، کيت سين) ٢١- سوئي ڪميٽيءَ جو ڀرين آهي.

*جن لاء هن جهان ۾ ليگھون لوڏي، ڀنهنجو حال فقيراڻو ڪيو اَٿم، تن هڪ ساعت به مونکي اَچي نہ ڀڇيو آهي. محل جي ماڙين منهنجي دل کي جهوري وڌو آهي ۽ ڪونين مونکي کهي فنا ڪري ڇڏيو آهي. مان مارن جي مونجهاري ۾ مئي آهيان، نہ نہ ماڙين مونکي ڪين ماريو آهي.

§ ڀنوهارن کي روز روز ڀسان، نہ بہ اُهو ڀسڻ، مون لاء نئون نئون آهي.

Gul Hayat Institute

سر مارئي - داستان چوٿين جو سار

مارئي پنهنجا وار نه ٿي ڌوئي يا سينگاري. هيءَ وينگس، ويڙهين کي ساري، سارو وقت هنجون پيئي هاري ۽ عمر جي اِنصاف تي اَرمان پيئي ڪائي. هوءَ محلن ۾ ماندي آهي ۽ منهن ملول اٿس. سندس چت، مارن جي اَڪير ۾ چور ٿيو پيو آهي. ڪوٺين ڪيس کهي ڇڏيو آهي؛ مارن جي محبت جون ميخون، سندس هنئين ۾ هزار آهن. هوءَ وطن ڏانهن منهن ڪري، ڳچ پيئي ڳاري؛ ۽ وقت به وقت سندس قلب مان ڪوڪ نڪريو ٿي وڃي. سندس قلب، ڪوٺن ۾ قابو ٿي نه ٿو سگهي. عمر سومري، هن سٽيءَ کي اَجايو سنگهرون وڌيون آهن. هوءَ اَميراڻن سهڄن کي سوُري ٿي سمجهي. عمر کي چوي ٿي ته ”مان ماروءَ جي آهيان، زوريءَ لنهنجي نه ٿيندي س.“ ”مِلڪ ماروءَ جي آهيان، جور نه ٿيان جوءِ.“

داستان پنجون

١

سوُنهَن وِڃايمِ، سوُمِرا! ماروُ مَس مڃين،[1][2]
ڏُنگا ڏاڏي پوٽيين، ڪن ڏنا، ڪي ڏين؛[3][4]
جي مان لوهَ لاهين، ته ڪوٺَن ۾ ڪين هُئان.[5]

٢

سوُنهَن وِڃايمِ، سوُمِرا! ميرو مُنهُن ٿيومِ،
وَڃِڻُ لِٿِ پيومِ، جِتِ هَلَڻُ ناه حُسنَ ري.*

٣

سوُنهَن وِڃايمِ، سوُمِرا! سِڪَرِ جهَڙي سوُنهَن،[6]
دِلِ ۾ ڏُکي ڏوُنهَن، مُنهِنجو مُنهُن ميرو ٿيو.[7]

٤

سوُنهَن وِڃايمِ، سوُمِرا! هِتي اَچي هاڻِ،
ڪِٿِ لَهِنديمِ ڪاڻِ؟[8] حُسنُ موُن هِتِ وِيو!

٥

سوُنهَن وِڃايمِ، سوُمِرا! ڪيڏانهن وِيمِ ڪَمالُ![9]
وَڃان ڪِٿِ وَطَن ڏي، هَهڙو وَٺي حالُ؟
جي مان ڏين جَمالُ، ته پَسان مُنهُن پنوهارَ جو.[10]

٦

سوُنهَن وِڃايمِ، سوُمِرا! وَطَنِ وَڃان ڪيئن؟
حُسنَ ڏاران هيئن،[11] پَسان ڪِئن پنوهارَ کي؟

٧

سوُنهَن وِڃايمِ، سوُمِرا! پَسان ڪِئن پنوهارَ؟
ڏُٽِي[12] جا ڏَڙارَ،[13] لنهن[14] رِءَ روءِ[15] رُچِڻُ[16] ناه ڪو.

١- مشڪل ٢- قبول يا سويڪار ڪن ٣- طعنا ٤- سؤٽين ٥- منهنجا زنجير ٦- لعل (جام لماچيءَ جي ياءَ جام اوڍي جي ڌيءَ، جا حسن ۾ لاثاني هئي.) ٧- ڌونهي، پنيت ٨- عيب ٩- ڪماليت (سوڀيا ۽ سونهن جي) ١٠- سندرتا ١١- سونهن کان سواء (هتي اِشارو سيرت ڏانهن آهي) ١٢- پسند ڪئي ١٣- ڏنار (ڪيٽ سين) ١٤- لڌهنڪي (مارئيءَ کي) ١٥- منهن يعني سوڀيا ٻيا ١٦- فرحت.
*اِشارو هي آهي ته نوراني ولايت ۾، حقيقي جمال وارن کي ئي جاءِ ٿي ملي.

۸

سُونهَن وِڃايِمِ، سُومِرا! عُمَرَ![1] ٿِيَسِ اَسيرَ،
مارُو مُنجهِه مَليرَ، مُون سين هِتِ هِڪَن ٿيو!

۹

ٻُونهَن وِڃايِمِ، سُومِرا! ٿيندِيَسِ ڪِئَن قَبُولُ؟
ڪونهي سُهڳُ[2]، نَه سُولُ[3]، ٻُڇي[4] مُڏهَن پنوهارَسِين!

۱۰

سُونهَن وِڃايِمِ، سُومِرا! ڪونِيين[5] اَڇي ڪالَ[6]،
ڪِينَ پَسَندِيَسِ پالَ[7]، حُسنُ مُون هِتِ وِيو.

۱۱

لَن مُنهَن[8] موچارا مارُئين[9]، مَليرُ جنين ماڳ،
ناقِصَ[10] نَواري[11] گهڻا، سَندو لَن سَياڳُ[12]،
اَڳِ[13] مُون اَياڳُ، حُسنُ لَي هِيئَن ٿيو!

۱۲

ڪونهي قادُرُ[14] کو ٻيو، اُنِين جو اَياڳُ[15]!
قُلْ لَّنْ يُّصِيْبَنَا اِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ[16]، اي مَعذِرتَ[17] ماڳُ،
سَيوڻي[18] سَياڳُ، مارُئِيءَ مُساوي[19] ٿيو.

وائي

مَنجهه رَهي مَليرَ، هارِي![20] مُون ڪَرهُ[21] ڪِيو؟
مُون هَتان، مُنهنجا ڏَٽي! سَهسين ٿِيا صَغيرَ[22]،
ٻِڪي مَنجهه پَنوهارَ جي، ڪوڙين ڪَيمِ ڪَبيرَ[23]،
تُون ڏِنين، تُون ڏَٽي! دِلاسو دِلگِيرَ[24]،
ٻڙو[25] لاهِ مَ ٻاجهه جو، مُون تان، مُنهنجا پِيرَ!
ٿَڏِيُون وَلِيُون ٿَرِ ۾، ڪوڙين ڪِرڙَ[26] ڪَرِيرَ.

سر مارئي - داستان پنجين جو سار

مارئي، محل ۾ اچي، پنهنجي سڪر جهڙي سونهن وڃائي آهي. منهن ميرو ٿيو اٿس ۽ دل ۾ درد جي دونهين پيئي دکيس. ڪيس موٽي وڃڻو آلي آهي، "جت هلڻ ناهي حسن ري." هن پنهنجو جمال ۽ ڪمال ٻئي وڃايا آهن. انهيءَ ڪاڻ سان، هوءَ پنهنجي ڪانڌ وٽ ڪيئن ويندي! پنوهارن وٽ ٻُڇي منهن سان وڃڻ ڪونهي. مارن جي ملڪ ۾ حسن جي درڪار آهي. مارو مٽيءَ منهن موچارا آهن، جنهنجي جمال ۾ ڪا ڪاڻ آهي، سي وٽن قبول ناهن. خدا جا پيارا ته نسورو نور آهن. سندن حضوريءَ ۾ اهڙو ڪوبه نه ٿو اَگهي، جنهن جا ڪم ڪچا آهن. جيسين انسان پاڻ اجاري، پاڪي سوڀياوان نه ڪيو آهي، تيسين هو دنيا جي قيد ۾ قابو آهي، ۽ روحاني مليرَ کان محروم.

۱- قيدياڻي ۲- سهاڳ ۳- فرحت ۴- ڪرجهي، بدنما ۵- ڪونيين ۾ ۶- ڪالهه ۷- ٻلايون، نوازشون ۸- نوراني چهرا ۹- مارن جا ۱۰- عيبدار ۱۱- نوازش ڪري ۱۲- نيڪبختي ۱۳- انهيڪري ۱۴- شڪتيوان ۱۵- بدبختي سندس طرفان آهي ۱۶- چؤ ته ڪا به مصيبت اسانکي نه رسندي، سواءِ انهيءَ جي، جا الله اسانجي حق ۾ لکي آهي ۱۷- عذر جي واٽ ۱۸- سموري تقدير (ڀاڳ، لوڙي اياڳ) ۱۹- هڪجهڙو ۲۰- اي نادان، اي وسوڙي! ۲۱- چا ۲۲- ننڍا گناهه ۲۳- وڏا گناهه ۲۴- دلگير کي ۲۵- مدديءَ جو ٻڙو (همت) ۲۶- هڪ قسم جو ڪرڙ.

داستان ڇهون

١

جهڙي آيس جيئن، جي لهڙي وڃان لن ڏي،*
نه لالائيءَ[1] جا، لطيف چئي، ڪرمُدُن آنا ميهن،*
ماڙيءَ لڳم مهڻو، سَڀ[2] جماندَ[3] سيئن،
ليس ڪاٺياري ڪانڌ جي، هتي اڇي هيئن،
ڪند ڪٺنديس ڪيئن، منهن مارُوئڙن جي؟

٢

جهڙي آيس جيئن، جي لهڙي ملان لن کي،
قران قُرَ چاريان، هنئون ڇيم هيئن،
وڃان ڪئن وطن ڏي؟ ڪاڻ لهنديرَ ڪيئن؟
مُدائتي[4] ميهن، سؤنهان سَرَليِن وچ مر!

٣

جيڪَرَ[5] ڪين جيان، جاڙ جيان ني، جيڏيون!
اکيون، مُنهن مَلِيرَ ڏي، ڪهڙو[6] نڪُ نيان؟
ڪنهن کي ڏوهُ ڏيان؟ اکين[7] مُنهنجي[8] انگ ۾.

٤

هيڪَ جئن نه جاياس، پيوجاپندي جي مَران!
گُهنگُهرُ[9] گهڻو ٿياس، جاڻي، مارُوئڙن[10] کي!

٥

هيءُ مُنهن ڏيٺي اِنّ[11]، لون[12] وهُ ڪائي نه مَرين؟
ڪان[13] جي مَلِيرَ جائيون، لوسين سَنگ[14] نه ڪَنّ،
لؤن ڪئن مَنجهان لَنّ، ياڻ ڪونائين؟ مارُئي!

٦

سيلُ[15] پيهڻ جي، سؤمرا! مؤن کي مت[16] م اَچِ، ميرَ!
ٿورين گهڻين ڏينهڙين، ويندِيَس هُت، هَميرَ[17]!
مَپيڙ[18] مَنجهه، مَلِيرَ، ڪندُ مَتانهون نه ڪٺان.

٧

عُمَرَ! اِن جيو[19]! ڪوءِ مُنهنجو! سؤمرا!
جا پُرَ نه پَنوَهارَن[20] جي، مؤن سين لڻن ليو!
وَٺي مُنهن ڪهو[21]، وَڃان وطن سامُهين؟

٨

مَ[22] سهي مارُئي! مُٺي! مَ جائي!
جنهن اڇي اَمَرڪوٽ ۾، لوئي لهائي!
جا سانگين[23] سيڏائي[24]، سا ڪين مَرکي ماڙين!

٩

ياالله[25] آهيان ابند ۾، ڏٺان ٿي ڏهر[26]،
ويڻ[27] وراٽي ناهه ڪا، سؤمرو سبر[28]،
ميان[29]! مهربانُ ڪرين، اِلاهي[30]! عُمَرَ؟§

١- ڳاڙهاڻ، سرخي (سرخروئي) ٢- ساري ڄمار ٣- ٽائين ٤- پرسالي موسم ٥- اَجايو ٦- ڪٺي وڃان ٧- اَصل ڪان ٨- قسمت، تقدير ٩- مونجهارو، پريشاني ١٠- جمي ١١- ڪڏ ۾ وجهي ١٢- زهر ١٣- نه جيڪو ١٤- ناتو، سنبند ١٥- ست، پاڪدامني ١٦- نصيحت، صلاح ١٧- اي اَمير، اي حاڪم! ١٨- متان ١٩- جيوت ٢٠- ريت ٢١- ڪهڙو ٢٢- نه پيدا ٿي ٢٣- مارن ٢٤- موهت يا مفتون ڪئي ٢٥- خدا جو قسم ٢٦- لوئي، ڪٿي ٢٧- ڪچڙ پچڙ، سوال جواب ٢٨- جبر، زبردست ٢٩- اي مالڪ (خدا) ٣٠- يا الله!
*جهڙي پاڪدامن هتي آئي هيس، لهڙي جي مارن وٽ موٽي وڃان نه آئي جڻ لالاڻ (منهن جي لالاڻ يا خوشيءَ) جا مدائتا ميهن وسي وڃن. (مارن جا منهن ٻهڪي پون).
§ ياالله! تون شل عمر سومري جي من ۾ مهر پيدا ڪرين.

وِيڙِ ڀِسان سو وَرُ، جيڏانهن عالَمَ آسرو!*

۱۰

اَلا! لائِن مَ هوءِ، جِتَن آڻُ مَران بَندَ ۾!
جُسو زَنجيرَنِ ۾، راڳو ڏيهان روءِ،
ڀَرِين وَجان لوءِ، ڀوءِ مَرُ ڀُڄَنمِ ڏيهَڙا!

§۱۱

آئُون بَندياڻِي بَندَ ۾، ڪِ ڪي پِيَسِ بَندِ؟
مُدهين لَڳو مهڙو، ڪِ مُدهين ڪَڙو ڪَندِ؟
مَران جي هِنَ هَندِ، ته نِجانءِ مُٺِ مَلِيرَ ڏي.

۱۲

واجهائي وَطَنَ کي، ساري، ڏِيان ساهُ،
ٻُٽُ مُنهِنجو بَندَ ۾، قيدِ مَ ڪريجاهُ،
پَرَڏيهياڻي پِرينءَ ري، ڌارَ مَ ڌَريجاهُ،
ٿَڌي وَسانجانءِ ٿَرَنِ جي، مِٿي مُٺيءَ مَٿاهُ،
جي ڀوِيون ڀِٽي ڀساهُ، ته نِجانءِ مَڙهُ مَلِيرَ ڏي.

۱۳

واجهائي وَطَنَ کي، ساري، ڏِيان ساهُ،
هيٺ سَرُ ساڙِيهَ ساهُون، مُنهنجو نِجِ، ميان!
مُقامياڻي مارُئين، وَڃي ٿَرِ ٿِيان!
مُيائي جِيان، جي وَڃي مَڙهُ مَلِيرَ ڏي.

۱۴

واجهائي وَطَنَ کي، آئُون جي هِتِ مُياس،
گورَ مُنهِنجي، سومِرا! ڪَجِ ڀَنوَهارَنِ پاسِ،
ڏِجِ ڏاڏاڻي ڏيهَ جي، مَنجهان وَلڙِيُنِ واسِ،
مُيائي جِياسِ، جي وَڃي مَڙهُ مَلِيرَ ڏي.

۱۵

ڳِچيءَ ڳانا لوهَ جا، زِيرِيُون ۽ زَنجيرَ،
پَيَڪڙا پيرنِ ۾، ڪونيُن اَندرِ ڪِيرَ،
چارِي چَوڳانَنِ ۾، واهيَتَ ڪَنِ وَزِيرَ،
چِنِ نه ڇَڏي آهيان، اَهڙِيءَ سَتَ سَرِيرَ،
مارُو جام مَلِيرَ! ڀِيجِ ڪي ڀَنوَهارِ کي.

۱۶

چِنِ نه ڇَڏي هيٺِ، ڪُڇِنِ آهيان ڪوٽَ ۾،

۱- ويڙهين ۾ ۲- پنار ۳- جهان جو آڌار ۴- وطن، ساڙيهَ ۵- مون کي ٿي ۶- زنجير ۷- لاش، مرلڪ سرير ۸- ڪجانءِ ۹- ڌرجانءِ، رکجانءِ ۱۰- مٿان ۱۱- وطن ۱۲- مقام ۾ دفن ٿيل ۱۳- قبر، تربت ۱۴- وت ۱۵- ولين ۱۶- سرهاڻ، واس ڏوب ۱۷- جڏهن مري ڇڏيندي ٿيس ۱۸- لاش ۱۹- ڳٽ، ڪڙا ۲۰- بيڙيون ۲۱- بيڙيون ۲۲- ڪلا ۲۳- جاسوس، چوڪيدار ۲۴- ايوانن ۲۵- چوڪسي ۲۶- خوشيءَ سان ۲۷- ڪوٺيءَ ۾ ۲۸- اهڙي نموني ۲۹- مرضيءَ خلاف.

*مان ويڙهين ۾ وڃي پنهنجو پنهنجي ڀسان، جو ٿي هن جهان ۾ منهنجو آڌار آهي.

§مارئي چوي ٿي ته ”مان ڪنهن قصور ڪري هن بند ۾ قيدياڻي ٿي آهيان يا مونکي زوريءَ بند ۾ وڌو ويو آهي؟ مان ٿي آهيان ڇا، جنهنڪي اهو طعنو لڳو آهي؛ ۽ مان ٿي آهيان ڇا، جنهنڪي ڳچيءَ ۾ ڳٽ پيو آهي؟ اي عمر! مان جي هتي مري پوان ته منهنجو لاش مليرَ ڏانهن کڻي هلجِ.“

اوٺيءَ سين، لَطيفُ چئي، پيڙهيو[1] پَدان پيٽ[2]،
سَرَهيوُن سي سَرَليوُن، وَطَنِ جنين ويٽ[3]،
اُٺ[4] سَهَڄي اَن سَنَنِ[5] جي، هِٽ[6] رَچائين ريٽ[7]،
ماٺيان شالَ مَاڙِ[8] مِ، مُندائتي ميٽ!
ڏيهيا[9]! ڪجانءِ ڏيٽ[10]، ڪا مَدَتَ[11] مون سين ماڙيين!

۱۷

ڇَنِ نہ ڇڄي آهيان، ڪُڇَنِ ۾ ڪونَّ،*
ايندي پيمِ اَبَتا، پَڪَّرَا پيرَنَّ،*
هَتَڙِيوُن[12] هَتَنِّ، جَنگهوُن بانهوُن ڪاٺَ ۾!

۱۸

هَٿين هَٿڪَڙِوَلَ[13]، هنٿڙي پيمِ هُنَ[14] جا،
سانگي سارِيَمِ، سوُمِرا! پائي[15] پاسي پولَ[16]،
باباڻِنِ سين بولَ[17]، ڪَيَمِ نہ ڪوٽَ وِهَڻَ جا.

۱۹

زيرين[18] بيڙيين لوهَ ۾[19]، ڳَنَنِ[20] ڪيس ڳاهُ،
سَنڪي[21] سَندي سوُمِري، هَڏ نہ چاڙهيمِ ماهُ[22]،§

سَرَليوُن! دُعا ڪَجاهُ[23]، تہ پَرَمُ پاروڙيءَ[24] رَهي!

۲۰

پَرَمُ پاروڙيءَ رَهي، جنهن ۾ اَچي اَنَّ!
نہ پڻ ويني وِندِيان[25]، لوڙي پُوَنِسِ لَنَّ[26]،
غافِلِ رَکُ غَرِيبِ کي، عُمَرَا! مَنجهِہ اَمَنَّ،
سَرَليُنِ ساڻُ سَمَنَّ[27]، آهِمِ اَني ميهَنڙي[28].

۲۱

آهِمِ اَني ميهَنڙي، سَمَنَّءِ سَرَليُنِ ساڻِ،
ڪَنهن پَرِ لاهيان ڪاڻِ، وَڃِي وِڙِيَڻَ سين!

وائي

عُمَرَا! آئوُن مَري تان نہ ڇَڏِيندي، لوا!
مِٽِي[29] مارُوَڙَنِ جي.
ميهِين[30] اَني مارُئين، لالَنَ ساڻُ لَڏِيندي،
سِرُ[31] مُنهنجي، سوُمِرا! ٽَرَنِ[32] ڪين ٽڪيندي،
هَميراڻا[33] هَٽڙا، مَهَري[34] ڪين مَڃِيندي.

۱- چڪيو ۲- ڪمر، ڇيلهه ۳- وهڪ، منزل ۴- پيدا ٿئي ۵- گهيٽن ۶- ريدائين ۷- وڏا وار ۸- مٺا ميوا ۹- اي ڏيهي! ۱۰- درشن ڪرائج ۱۱- مدد ۱۲- هٿڪڙيون ۱۳- هٿڪڙيون، ميخون ۱۴- مارن ۱۵- ٻيٽ جا رهاڪو ۱۶- محبوب جي طرف ۱۷- وچن ۱۸- زيرين؛ ٻيڙين ۾ ۱۹- زنجيرن ۲۰- چورو ۲۱- فڪر، ڳڻتيءَ ۲۲- ماس ۲۳- ڪجو ۲۴- ڪٽيءَ جو ۲۵- رفو ڪريان ۲۶- سوراخ ۲۷- وعدو ۲۸- برسالي مند ۾ ۲۹- مائٽي، خاڪ ۳۰- برسالي مند ۾ ۳۱- سسي، لاش ۳۲- نہ ٽڪائيندي، ٻار نہ ٽيندي ۳۳- اميراڻا (عمر جا) ۳۴- استري (مارئي).

*پنهنجي خوشيءَ نہ، پر رنجيدگيءَ سان ڪوٽ ۾ آهيان، جتي اُچڻ سان پيرن ۾ اڏيون اُڀيون زنجيرون پيئون اَٿم.

§عمر سومري جي فڪر ۾ مون پنهنجي سرير لي هرگز ماس نہ چاڙهيو آهي.

سر مارئي - داستان ڇهين جو سار

مارئيءَ جي ڏُٽيءَ دل اِهائي آراڌنا آهي ته ”جهڙي ملير مان اَمرڪوٽ ۾ آئي هيس، تهڙي شل اُتي موٽي وڃان.“ ته ته:
”ڪڏهن ڪٽنديس ڪيٽن، منهن مارُوئڙن جي.“

مندائتي مينهن ۾، هوءَ جا جيڪر سرلين جي وچ ۾ سونهي، سا ڪوٽ ۾ ڪٽڻ گهاريندي. هوءَ ڄمي، مارن لاءِ گهڻگهر ثابت ٿي آهي. اِنهيءَ ڪان ته وهه ڪائي مري ها ته چڱو. ڄمندي ئي مري وڃي ها ته پنهنجي آباڻي لوئي نه لڄائي ها. هينئر اِهائي آس اٿس ته:
”ڀڄرين وڃان لوءِ، ٻوءِ مر ٻڄنم ڏينهڙا.“

عمر کي چوينٿي ته ”جي وطن لاءِ واجهائيندي، آءٌ بند ۾ مران ته منهنجو مڙهه ملير ۾ موڪلجِ ۽ اُنکي ٿر جي ولين جو واس ڏيٺي، اُتي جي ٿڌي مٽيءَ ۾ لتائج.“
”ٿڌي وسائجانءِ ٿرن جي، مٽي مٽيءَ مٿاه.“

داستان ستون

۱

پَنوهارَنِ[1] پانوهِيو، وَرِيا[2] واهُندا[3]،
سارِيَمِ سيڻَ، سَيّدُ چئي، گاڏيليُون[4] ڳُندا[5]؛
پِٽُنِ پَرِ هُندا، پُڳا[6] ٻِڙَ[7] ٻَتارَ جا.

۲

پَنوهارَنِ پانوهِيو، ڪي وَسَ[8] واهُندَنِ[9]،
لَٿو سِيُّ[10]، لَطيفُ چئي، ٻَٽو[11] ڦَٽُ[12] ڦَرَنِّ،
اُوءِ ٿا ڪورِنِ[13] کُنڀري[14]، سَرَڪيُون! مَٿان سَسَنِّ[15]،
عُمَرَ! اُنَّ اَکُنڊَري[16]، ٻاسي[17] ڪانڌَ[18] ڪَتَنِّ،
پائُرِ[19] ڏِنيُون پَنيُون[20]، نَديَنِ نوراٻَنِّ[21]،
ڪائُرِ[22] ڪَٽيُون خاصيُون، اوچيُون اُتِ اَچَنِّ[23]،
ڪَڍيو پيرُ[24] ڪَهَنِّ[25]: ”مَلِيرِ گُهرجي مارُئي!“

۳

پَنوهارَنِ پانوهِيو، ڪي واهُندَنِ وَسَّ،
عُمَرَ! اُنهيءَ ڏيهَ جا، ڏوٿيُنِ[26] ڏِنَمِ ڏَسَّ،
وَليُون، وَڻَ[27] ڦُلارِيا[28]، لُڙُ[29] نِڱيو لَسَّ،
آٽيو وِجهَنِ آهُرين[30]، سَندا ٿُوهَنِ[31] تَسَّ،
ميوا، مَهُرَ[32]، ماڪيُون، سَڀَ ڪا چَکَنِ چَسَّ[33]،
ماڙيءَ وِهي مَسَّ، مَلِيرِ ويندي مارُئي.

۱- مشڪيو ۲- موٽي آيون ۳- ٻهاري هيرون ۴- چوپائي مال جا ڳس ۵- سڌن ڦرن لاءِ جايون ۶- جهوپڙا ۷- موچاري ۸- ڪٿي ۹- وسڪارو ۱۰- سيءُ، فڪر ۱۱- پير پختا ڪيا (مضبوط ٿيا) ۱۲- چوپائي مال جي ٻچن ۱۳- ڪورين ۱۴- نرم اُن ۱۵- گهيٽن ٽان ۱۶- گوندر ٻها ۱۷- ٻتارن جي ٻر ۾ ۱۸- ڪتين ۱۹- پائر ۾ ۲۰- پنيءَ جي اُن ۲۱- ڏائيندڙ ڦرن ۲۲- ڪائر ۾ ۲۳- اَٽجن ۲۴- پيڇي ۲۵- چون ۲۶- ڏٺ ٿي گڏاريندڙن ۲۷- ٻور جهليو ۲۸- ٻاجهيءَ جو قسم ۲۹- لس ٿي لس اُڀريو ۳۰- ڪوٺلين ۾ ۳۱- ٿوهن جا ٽوڪرا ۳۲- ڪڻڪيءَ جو ٻور ۽ سگريون ۳۳- سواد.

٤

آٽين ڪي چاڙهين، ڏٽ ڏيهاٽي، سومرا!
ستا ڪيو، سيڏ چئي، سائون سڪائين،
منجهان لنب، لطيف چئي، چائر ڪيو چاڙهين،
ڀلاءِ نہ ڀاڙ ٻن، عمر! آرازيءَ سين.

٥

تن ونهين ويڙهيچن ۾، ٻدائين سڪار،
چنڊيو، آٽيو چاڙهيون، سندو ڏونرن ڏار،
جن جو ويڙن سين واپار، سي ڏوٿي هون نہ ڏٻراءِ.

٦

توري قوت قراريا، رهن سبر سٿ،
ڪٿيءَ ۾ ڪہ ڀڪليا، ٻوٽن آهڙيءَ ڀٿ،
پنوهارڪي پٽ، ٻيهي ٻڄ ملير ۾.

٧

نڪا جهل نہ ڀل، نڪو رائر ڏيہ ۾،
آٽيو وجهن آهرين، روڙيو رتا گل،
مارو ٻاڻ اَمل، ماڙيون مرڪٽو.

٨

متن ٻڪ ٻڪڙا، ڇڪندڙا اچن،
ڪُڙيون ڪيہ ڀڪليون، پگهر سر پيرن،
اي وڙ ويڙهيچن، مون لوڏان ئي لکيا.

٩

تن ساڏوهين سد مران، ڏنگا جنين ڏاڳ،
ڀٽي سائ ڀتار، ٻاڻر پيرون چونڊيان!

١٠

پاٽهين ٻڇي پيئيون، رءِ واهيت، رءِ واڙ،
جوءِ ڪشادي جيڏيين، ملير موڪ مهاڙ،
اُت اباڻا جنهن جا، سا مارُيءَ مور م چاڙه،
جي اُڪنديون آراڙ، لوہ تنين کي لاهين!

١١*

دَر دروازا، درٻون، هاٽي هتي هو،
ڪوڙيين اڏيان ڪيترا، لنبو متان لو،

Gul Hayat Institute

١- ٻڳ، ڪيو ٢- گاه جو قسم (اُن مان اَن ۾ پيدا ٿئي) ٣- اَن جو قسم ٤- چانور ٥- اَچن گلن سان هڪ قسم جو گاه ٦- شاهوڪارن، سکين ٧- چونڊيو ٨- ڏونرن سان ڀريل ٽاري ٩- گهاٽن جهنگن ١٠- واهپو ١١- مسڪين ١٢- توري ڪاڄ لي ١٣- راضي ٿيا ١٤- ڀلا ١٥- سٿ ۽ سيل ۾ ١٦- ڏز سان ڀريل ١٧- گهمن ١٨- آهڙيءَ ريت ١٩- پنوهارن جي آبرو ٢٠- محصول ٢١- ٽارين تان پٽيو ٢٢- ڳاڙها گل ٢٣- اَملهه، بي بها ٢٤- سندن ملير ٢٥- مرڪندڙ، ٻهڪندڙ ٢٦- ڪارا ٢٧- ننڍا ڪارا ٢٨- پگهر چڪائيندا ٢٩- پيرن لي ٣٠- نشان، پتا ٣١- لوڏ مان ئي ٣٢- سهي ڪيا ٣٣- جار جي وٽن ٣٤- ٽاريون ٣٥- گهمي ٣٦- سواءِ نگهبانيءَ جي ٣٧- سواءِ لوڙهي جي ٣٨- کليو ميدان ٣٩- ڪشادو ٤٠- آڳند ٤١- سڪندڙ ٤٢- آراڙيءَ لاءِ.
*(هي لفظ، عمر، مارئيءَ کي ٿو چوي.)

جي مُلِ[1] نه آيا، مارُئي! لئين رَڙُ مَ رو،
ڪُوڪَٽُ[2] آهي ڪو، پُسيءَ[3] پَنوهارَنِ ۾.

*١٢

سَنهِيءَ سُٿيءَ[4] سِبيو، مُون مارُوءَ سين ساهُ،
ويٺي ساريان، سومرا! گولاڙا ۽ گاهُ،
هِنئُون مُنهِنجو هُتِ ٿيو، هِتِ مِٽيءَ[5] ۽ ماهُ[6]،
پَکَنِ مَنجهه، پَساهُ، قالِبُ[7] آهي ڪوٽَ ۾.

*١٣

سَنهِيءَ سُٿيءَ سِبيو، مُون مارُوءَ سين مَنُّ،
هَڏِي ڪَکَا[8] حِلمَ[9] جا، تَهَ وِڏائين[10] تَنُّ[11]،
ڪِئَن ٻوپايان ڪَنُّ، اَباڻي اَبرَ[12] ري؟

١۴

پاڇاهي[13] نه پاڙيان، سَرَليُون! سُٿيءَ ساڻُ،
ٻَڪي اُگهاڙَنِ کي، ڪينَ ٻَڪيائين پاڻُ!
ٻِيهَرَ[14] جاپي جاڻُ، اَبرَ جي اوصافَ[15] کي!§

وائي

رُندي[16] راتِ وِهاءِ[17]، مُون کي روئِبو راتِ وِهاءِ،
عُمَرَ! مِيان سومرا!
آئُون بَندياڻي بَندَ ۾، ڪِ ڪي بَندِ ٻِيا؟
مُون کي ڏيهان[18] نڪري، ٻه ٽوڪَ[19] ٿِيا،
هڪُ عُمَرَ مَنديا[20] مامرا، ٻِيو مارُوءَ تَرِ ٿِيا،
عُمَرَ! بَندياڻِنِ سين، ڏورو[21] تو نه جُڳاءِ[22].

سر مارئي - داستان ستين جو سار

مارئيءَ جي اکين اڳيان ٿر جو نظارو پيو ڦري. واهوندا وريا آهن، هيٺئر سندس پنوار جا ٻنگا، ٻنن ۾ هوندا. پنوهار جي ڇپن تي مرڪ هوندي. ٽاريليون پنهنجن ڪانڌن جي پاسي ۾ ”اَن اَڳندري“ ڪتينديون هونديون. ولڙيون ۽ وڻ ڦولاريا هوندا ۽ مارو سيڪا چش وٺندا هوندا. سندن قوت آراڙي ۽ ساڻُون آهي، جنهن سان هو پلاءَ ڀـ نه ٿا پاڙين.

”ونهين وڙيچن“ وٽ سدائين تڪار آهي. ”نڪا جهل نه پل، نڪو راڙ ڏيهه ۾.“ ست ۽ سيل ۾ اَمت آهن. جهڙو آهي سندن ”ملير مرڪڻو“ لهڙا آهن ”پاڻ اَمل“. هو آهن ”ڪيهه پڪليا“، پر سندن لوڏ لڪن جي آهي. ساڻن، مارئيءَ جو ساهه، سنهي سٿيءَ سان سبيل آهي. قالب ڪوٽ ۾ آتس، پساه پکن ۾: ”پکن منجهه پساهه، قالب آهي ڪوٽ ۾.“

١- مور نه، پٽيءَ نه ٢- هل هنگامو، ويڙن ٣- پسيءَ لي گذران ڪندڙن ۴- سنهي سٿيءَ سان (پڪتو) ۵- مٽيءَ جو بت ۶- ماس ٧- بدن ٨- ٻوپا ٩- حليمائي ١٠- لهن ۾ ويڙهيائين (ماروءَ) ١١- جسم ١٢- سٿيءَ ١٣- پادشاهي ١۴- ٻيو دفعو جمي ١۵- گڻن ١۶- روئندي ١٧- وهامي ويئي ١٨- ڏيهه مان ١٩- مندون، وٿون (ڳالهيون) ٢٠- حرفتون رٿيون ٢١- ڏور، ظلم ٢٢- جڳائي.
*(مارئي، عمر کي جواب ٿي ڏئي.)
§ ٻيو دفعو جنم وٺي، سٿيءَ جي گڻن کي سڃاڻ. (جا ٻين کي ڍڪي ٿي، پر پاڻ نه ٿي ڍڪي.)

داستان اٺون

١

چُرَن، چُڪڪَن چِتَ ۾، وِساريان، ڪِينَ وَري!
’ڪنان عَهدَ اَلَسْتَ‘ جي، ڪِ ڀانئين ڀري،
’لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ‘، مارُئي ڪوهُ ڪري؟
اَڄُ ڪِ ڪالهه مَري، ساري سانيڙَنِ کي!

٢

چُرَن، چُڪڪَن چِتَ ۾، وِساريان، ڪِينَ وَري!
جن تي ڀَيَّ پياريو، مَنجهان سڪَ سَري،
وَنهين ويڙهيَن جي، سنائُن سَري،
تَرَن توڪَ ڌَري، اَني وِيڙا اُڪري.

٣

چُرَن، چُڪڪَن چِتَ ۾، وِساريان، ڪِينَ وَرَنِّ!
’لَيْسَ ڪَمِثْلِهِ شَيْءٌ‘، پَسَڻُ ناهِ ڀرينّ!
ڀڪا پَنوهارَنّ، نيئي اَڏيا ناهِ ۾.

٤

چُرَن، چُڪڪَن چِتَ ۾، گهارِنِ مَٿي گهَٽَّ،
ڪهَ مانداڻُون مَڪڻي، ٻوئُنِ پاسي ٻَٽَّ،
پَنوهارَڪي ڀڪڙين، وَڃي ڪَريان وَٽَ!
ساڙيهَ سامُهين سَٽَ، ڪَنديَس ڀَڃي ڪڙَن کي.

٥

چُرَن، چُڪڪَن چِتَ ۾، هُرَنِ مَنجهه هنئين،
لُطْفُ تِنِين، لَطِيفُ چئي، مَهَرَ ڪي ميين،
ڏُکيءَ کي ڏِنين، سَرهايُون ساڙيهَ جُون!

٦

چُرَنِ، چُڪڪَن چِتَ ۾، سَدا مَنجهه سَرِيرَ،
لَڌي ڪَنهن لوءِ وِيا، مارُوُ مَنجهه مَلِيرَ،
ويئي ٻوُڃيان ٻيرَ، مانَ مِلَمِ ڪَڏهين!

٧

چُرَنِ، چُڪڪَن چِتَ ۾، رَهيا اَندرِ رُوحَ،
اَني وِيڙا اُڪري، مارُوُ مَٿي موُهَ،
ويرُوُن وِلوڙَڪَ جُوُن، سارِيان گهَڻو صُبوُحَ،

١- ياد پون ٢- چمڪن، وسن ٣- من ۴- نه وري، نه سري ٥- ڪان وٺي ٦- اَلست جي انجام ٧- يا اُن ڪان به اڳ، ٨- خدا نڪي ڄڻي ٿو، نڪي ڄائو آهي (ق-ش) ٩- اَڄ يا سڀاڻ ١٠- اوجل جل، ڪير، لسي ١١- سڪ جي چشمي مان ١٢- مانداڻن، ڀڪن تي ١٣- لڳي ١۴- آستانن تي ١٥- سامان سرو ١٦- ميڻهن جي منڊ ۾ ١٧- ٻاهر نڪري ١٨- ور (ٻيئار) جو جمع (عزت وچان) ١٩- ڪابه شيءِ هن (خدا) جهڙي ناهي (ق-ش). (مارئيءَ لاءِ سنڌس ٻرين لاثاني آهي.) ٢٠- سڄ (عاشقن جا آستان نابوديءَ ۾ آهن) ٢١- گهارين ٢٢- گس ٢٣، ٢۴ ۽ ٢٥- ٿر جا ڳاهه ٢٦- ٻوئين ٢٧- ٿر ۾ ٢٨- پنوهارن جي ڀڪن ۾ ٢٩- نون ميون ۽ اَناجن جي منڊ ٣٠- وطن ڏانهن ٣١- ڪاهه ٣٢- زنجيرن ٣٣- ياد پون ٣۴- ڪٺي ٣٥- مالڪ ٣٦- خوشبون ٣٧- ملڪ ٣٨- مهاڙ، ميدان ٣٩- مهلوُن ۴٠- ڏڌ ولوڙڻ.

Gul Hayat Institute

وَرُ سي ڪارا ڪوهَ، سِنجهِه[1] جي ساڙيءَ جا!

٨

وَرُ اُهائي ويرَ[2]، جڏهن ڏکُ[3] نَسي[4] تڙ آيو!
سَرَليِن ڏُٺُ[5] سَبِيلَ ڪيو، اَڳِئا ٻروٺي ٻيرَ،
هِنئون اُنِ جي هيرَ[6]، تو جهجهي جهروڪِن ۾[7]!

٩

ٻيڙ[8] ڪنياڻون[9] ٻَرَ ۾، ٻِيارِين ٻهوُن،
سِجهِن[10] سانيڪِن[11] لي، وَڏيءَ[12] ويرَ[13] وَهوُن،
پايو[14] جَرُ[15] جندَن[16] ۾، ڪوڏان[17] ڪِنّ ڪهوُن،
ڏِينهان ڏِينهن نئوُن، مُون کي وِرهُ[18] ويڙهين جو.

١٠

آڏيءَ اَنَّ[19] لي، جيلان پاٽي پاتارَ[20] ۾،
وارو وِسِرِيَنِ[21] کي، ڏينهان ڪونه ڏٺي،
مُون ڪميٽيءَ کي، مَتان ڪوهَ ڪٽي ٻِيا!

١١

سَرَليِن سِنجهُ[22] جِڏيو، سَنيِن ٻالهه سُئي،
مارئجي ماڙِيَن ۾، ڪَلَهن ڪانَ ههُئي،
عُمَرَ! آنُ نه مُئي[23]، لَنَ[24] اوپاڻيان اَڳهين[25]!

١٢

ٻيڙيءَ جي ٻوُٽِنّ[26]، ٻيج[27] ٻُٽڪو نه سُٽان،*
سِنجهَ[28] وارِيوُن سُنيِوُن، وَڃي ويڙهه[29] وَرَنّ،*
ٻِيا سيٺَ[30] سَڙَن[31]، تَرهي[32] ٻِهِين ڪنديِين.

١٣

سَپ نه وَڃي سُنيِوُن، آچا کي سِنجهَنِ،
ٻيو[33] سي ٻهرَن[34]، جي آچانجي آيوُن.

١۴

ٻري نه ٻَکَر[35] دانهَن، ٻوُڙُ[36] ٻُٽڪو نه سُٽان،
ميان! مارُوئڙَن جا، اوُٺا[37] ڏسان آنهن[38]،
جِن سانيڪا سهِيا، سي، ڏٺي! ڪيڙهه[39] ڪانهن؟
ٻَکا[40] ڪٽي[41] ٻرانهن، جيڪُس[42] لَڏيو لوڙهاريين.

١۵

سِنجهي سِنجهي ڪوهڙا، ويڙهي ويا وَرَسَ[43]،

١- ٻاٽي ڪديم ٢- مهل ٣- آچانجي ۴- تڙ تي ۵- جهجهو، مڙو ٦- روزمره جي ورتڻ ٧- محلن ٨- ڪوه ٩- ٻڪريون ١٠- ٻاٽي ڪڍڻ ١١- سڪ پره (ٿي سڻ فوٽ) اونها ڪوه ١٢- اُسر جو ١٣- ڏالون ١۴- جل، ٻاٽي ١۵- ڏولن، ٻوڪن ١٦- ڪوڏ مان ١٧- ڪيهون، آواز ١٨- فراق ١٩- جڏهن نه ٢٠- پاتال ٢١- غافل اِسترين ٢٢- ٻڌي ٢٣- مان ٢۴- اوپالن يا مهڻن ڪان ٢۵- اڳيئي ٢٦- اُسر جو ٢٧- پره ڦٽيءَ جو ٢٨- ويڙهه ۾ ٢٩- ورن يا گهوٽن وٽ ٣٠- رسا ٣١- ڪوه ٣٢- ٻهي ڪندين ٿي ٣٣- ٻاٽي ٻيئو ٣۴- مال سان ٻهرن ٣۵- ٻڌجي، وڃي ٣٦- ٻوُٽيءَ جي ڦرڪ جو آواز ٣٧- خالي ٣٨- حوض ٣٩- ڪيڏانهن ۴٠- پري ۴١- شايد ۴٢- لوٺي ٻڪيمڙن (مارن) ۴٣- نوڙيون، رسيون.

*جي اُسر جو ٻاٽي ٻريندوين هيون، تنهجو ٻٽڪو نه ٿي سٽان. اُهي وڃي ٻتارن وٽ سٽيون آهن.

ميان! ماروئڙن جي، مون کي هنئڙي ۾ حيرت،
چٽڪن[1] اندر چت، سانيڙا[2]، ساڻ وهيون.

١٦
کوهر[3]، توهر[4]، تر ۽ جت سانيڪا[5] ۽ سئيون[6]،
چارڻ[7] اُت چاه منجهان، پاسي[8] قوڳن[9] قر،
ڪڏهن لهندم ڪر[10]؟ جڏهن مارو[11] پاڻ اُپاريا.

١٧
عمر! تيم اُپار، ورهُ[12] وٽيان[13] ڪن سين؟
ڏوٿيڙا ڏور ٿيا، لڳان جن لنوار[14]،
سنائون[15] سنگهار، کوهن[16] تان ڪٽي ويا.

١٨
مون ماڙيءَ جو، سومرا! بنهين[17] پارين ڏک!
هت عمر جو اُهڪ[18]، هت مارو ڏينم مهڻا!

١٩
کنڊ[19] لنگهيندي ڪاڻ[20]، پيم پنوهارن سين،
آئي عبداللطيف چئي، رنو سڀ رهاڻ[21]،
هن هيٺائيءَ[22] هاڻ، منهن[23] متانهون نه ڪڻان.

وائي

پرچن شال پنوهار، ٻولا! مارو مون سان، لا!
مون مورائين[24] مديون، آهن سيڻ[25] ستار[26]،
عيبن پري آهيان، ستر[27] ڪج، ستار!
اُنا مينهن ملير ۾، ترڙ تڙ پوءِ لنوار[28]،
پائي آئس پاند ۾، اوڳڻ[29] عيب اپار.

سر مارئي - داستان اٺين جو سار

مارئيءَ جي چت ۾ پل پل ماروئڙا پيا چٽڪن ۽ اهي وسارڻ سان به نٿا وسرن. مارن جي صحبت ۾ ڪئين نه سک منجهان پلر جا پيالا پيتا هوائين! سندس دل ۾ هينئر اهائي آس آهي ته:

”پنوهارڪي پڪڙين، وڃي ڪريان وت!“

اسر جو اباڻي گهر ۾ ڪئين نه ڏڌ ولوڙيندي هئي ۽ تر جا ڪارا ڪوه سنڀڻ ويندي هئي! ڪئين نه تسيل ڏڻ ڪي تڙ تي پاڻي پيارينديءَ هئي! سندس ساهيڙيون، جڏهن ۾ جر پائي، ڪئين نه ڪوڏ مان ڪيهون ڪنديون هيون. هينئر تر جي سڻين، عمر جي نڌوري هلت کان پوءِ، سنڀڻ ڇڏي ڏنو آهي ۽ کوهن جي ٻنهي طرفن لي سندن سيٽ پيا سڙن.

”سنائون سنگهار، کوهن تان ڪٽي ويا.“

١- مارو ٢- چار جا وڻ ٣- ننڍا کوه ٤- وڻ جو قسم ٥- سٽ پرهن جا کوه ٦- رسيون ٧- چارين ٨- نديءَ بون ٩- مال جا قر ١٠- سڌ سماءُ ١١- مشغول، رڌل ١٢- مشغول ١٣- محبت ونديان ١٤- جنجي لنوار لي ١٥- مانداٽا ١٦- مارو ١٧- ٻنهي پاسي ١٨- اهنج ١٩- ڇهوپڙيءَ جو ڏونگر يا لوڙهو اورانگهيندي، وطن جي کنڊ يعني وطن جا وڻ اورانگهيندي ٢٠- عيب، گهٽتائي ٢١- ساري راڄ ٢٢- هن عيب يا گهٽتائيءَ سان ٢٣- مٿي ٢٤- مون ۾ اصل کان ٢٥- پرين ٢٦- پردو ڍڪيندڙ ٢٧- پردو ڍڪج ٢٨- پوي ٢٩- اوڳڻ.

داستان نائون

١

جُهڙِ ڦُڙِ جتِ تِيانِ، اُت اَڏِيائُون پَکَڙا،
هِنَ مُنهِنجي حالَ جو، قَدُرُ نه ڪيئانِ،
جيڪُس آنْ وِسِرِيانِ، مارُوُ قوُت قَرارِيا.

٢

جْهڙِ ڦُڙِ مَٿي مارُئين، جتِ ڇِپْها، چِلُڙ، چِڪَ؛
اَندَرُ تو اَجَ مَري، ساهُ اُنِين جي سِڪَ،
پِيَهوُن شالَ پَهِٺوُن پِرَي، لَئان ڏيئي لِڪَ!
وِرُ پِرِيان سين پِڪَ، پِيا پاڻَ پِرِيائي گهورِيا!

٣

ٻَڌين پَٽين پيرَ، مُهِينَ، ماروُئَڙَنِ جا،
پائُرُ سَپِ پَڇِي پيو، گَهرِ گهارِيندي ڪيرُ؟
ڪوٺِيين لَگَنِ ڪيرَ، مَحَلين مُنجهي موُن هنئون.

٤

هِنَ مُندَ ماروُ سَنَرا، وِيڙهين وِگَ وارِينِ،
ڇِڇِيا ڇيڪارِيو ڇيلڙا، پَٽين پَهرائينِ،
نيڻَ مُنهِنجا اُنِ ڪي، جهجهو جَرَ هارِينِ،
تاڙا تَنوارِينِ؛ مِينهَن وَسَندا، موتُ ٿوُن.

٥

هِنَ مُندَ ماروُ سَنَرا، ڪائُرَ ۾ خوُشِحالَ،
سائوُن، سِيارِچُ، مَڪَٽِيِ، جيڏِيوُن! آڻِن جالَ،
سَٿيءَ جي، سَيّدُ چئي، ڪا ماڙِيءَ مَنجِهه سَنيالَ؟
لَڳَنِ تان، لَطِيفُ چئي، لوئي لاهِ مَ، لالَ!
پَلو ڪَندو پالَ؛ مِينهَن وَسَندا، موتُ ٿوُن.

٦

هِنَ مُندَ ماروُ سَنَرا، پَنگَرَ پارَ رَهَنِّ،
پاڻِي پوُڄَ پَٽَنِ ۾، پِکِي پاندِ پِيَنِّ،
هَن ڪي لوهَ، لَطِيفُ چئي، هوُءَ ڪائُرَ مَنجهه، ڪَلَنِّ،
ڪائوُنبا ڪاڄَنِّ؛ مِينهَن وَسَندا، موتُ ٿوُن.

٧

هِنَ مُندَ ماروُ سَنَرا، ساڙِيءَ مَنجِهه سُڌِيرَ،
هَن ڪي لوهَ، لَطِيفُ چئي، ڪوٺِينِ اَندَرِ ڪيرَ،
مِيها مَنجِهه مَلِيرَ؛ مِينهَن وَسَندا، موتُ ٿوُن.

١- ميڻهن، وسڪارو ٢- هنن لاءِ ٿيو ٣- ڪين ٤- مان ڪين وسري ويس ٥- گاهه ٦- گپ ٧- پيئوُن ٨- ونيون، پيااليون ٩- ٿنان ١٠- ڇپيت ١١- نعمت ١٢- هڪ سرڪي ١٣- پيالا، وٽا ١٤- پريل ٿي ١٥- ٻڌل ۽ پٽن تي ١٦- سڪين، آسودن ١٧- ٿر ١٨- آباد ٿيو ١٩- زنجير ٢٠- سرها، خوش ٢١- ويڙهين ۾ ٢٢- ڏڻ ٢٣- ورائين ٢٤- هيناهن پٽن ٢٥- ڪاهيو ٢٦- پٽن تي ٢٧- ...ن لاءِ ٢٨- پاڻي، ڳوڙها ٢٩- تاڙا پکي (تاڙي کي سارنگ، چاتڪ، باپيهو ۽ مينهڻ به چون.) ٣٠- آسودا ٣١- ول جو قسم ٣٢- آڻين ٣٣- گهٽيئي ٣٤- سنيار ٣٥- ڏٽي ڪندو نوازشون ٣٦- ڪنڊن واريون ٽاريون (جن مان لوڙها ناهيندا آهن) ٣٧- پر ۾ ٣٨- جام ٣٩- پکن وٽ ٿي ٤٠- پلر (ميڻهن جو پاڻي) پين ٤١- ڪائونبو يا ڪائونبڙو هڪ ٻوٽي ۽ اُنجي ميوي کي چون ٤٢- آسودا، آنند ۾.

Gul Hayat Institute

٨

هِن مُند مارو سَنَرا، جيائي جاليِن،
چاريو لَنب، لَطيفُ چئي، واڳيين وِهارِين،
ڪيٽائي ڪاهِين، ميئهن وَسَندا، موتُ ٿئُون.

٩

ڪاروڙيان ڪٽي، ويڙيڇهپ وِيا،
سيڻ مُنهنجا، سَيّدُ چئي، هاٽي هِت هُيا،
پَسي پُٻَ اُنين جا، لَڙي لُڙڪ پيا،
ڏيهي ڏورِ وِيا، ڏيان ڏوراپو ڪن کي!

١٠

سَدا جن پَرياڻُ، پانڌي پَکي لَڏَ سين،
مارو ڳُڻَن سانڍ، وِيڙا ٿَر اڪري!

١١

مٿي ٿَرَ رَهي، وِيا گُذاري ڏينهڙا،
ڪَڏهن ڪونَ آيو، ٽن پَنوهارَن پهي،
وِيڙا سي وَهي، جنبُ گُذاريم جن سين!

١٢

پاسا پولڙِنِ ۾، بانهوُن سر بيٺي،
اَڪيوُن، نَڪُ، اَريچَ ري، نِماڻِ ليٺي،
ڏورِ ٿيا ڏيهي، پِرِين پاٽُر وَتِ ۾!

١٣

ٿاجا ٿَرَ ٻَرَ جهلَّ، پِهوُن پاٽُر وَتِ ۾،
سيٺي سارِيو، سوُمرا! اَچي آبَ اُڇلَّ،
سانيين ڏِنمَ سلّ، ڏِني جن ڏينهن ٿيا!

١٤

جُهران، جهجان لي، جِئَن پَسَّان پَري ٿيا،
اَلا! اوني آٽِئين، جو کينءِ جي خبر ڏي!
مَن مُنهنجي کي، واڪو لهي ويڙه جو!

وائي

ويڙيچَنِ ڏي ويندي، عُمَرَ! آئُون مارُوئڙنِ ڏي ويندي،
ڏيهَ ڏاڏاڻين پکڙين.
سکَر ساهيڙِين سين، ساڙيهَ منجهه سَئيندي،
اُنا ميئهن مَلير ۾، ڏاڳا ڏَٻَر ڏوُندي،
عُمَرَ! اُنهين ڏيهَ جا، ڪوڏَر قوُتُ ڪَريندي،
گولوُن گولاڙن جوُن، جهڄي ساڻ جهَٽيندي،
ڪوڪڙ ڪَندِيرِن ۾، ڦوُڪيو، ڦَڪَ پَريندي،
عيدُنِ بَرادِنِ لي، ڪهَ ماندائو ڪيندي،
پُسي ڪائي پيتَ ۾، ڏوُنرا ڏَن آنَ ڏيندي.

Gul Hayat Institute

١- هڪ ٻڙ جو نالو ٢- گذارين ٣- واڳيون يا واڳهيون ٻڙ لي (ٻڙ جو نالو) ٤- ڪيٽائي ٻڙ لي ٥- ڪاروڙي ڳوٺ ڪان ٦- هڪ ڳوٺ ٧- پٽ ٨- اُنهنجا ٩- نشان، اَهڃاڻ ١٠- پنڌ ڪندڙ ١١- پکن ۽ لڏن سان ١٢- ڳڻوان ١٣- ٻاهر نڪري ١٤- پنوهارن جو قاصد ١٥- پنڌ پئي ١٦- جنم، ڄمار ١٧- ڦولڙين ١٨- مٿي هيٺان پئي ٻانهون ١٩- ٻنا رانج يعني ٿر ٢٠- ڪچهريون، رهاڻيون ٢١- ٿرن ۽ ٻرن ٢٢- منجهه ٢٣- جهنگلي ميوو ٢٤- ٿر ۾ ٢٥- ٻوڙهن جي اَڇل ٢٦- سوراخ (فراق جا) ٢٧- وڇهلان ٢٨- لمهنڪري ٢٩- پسڻ ڪان ٣٠- خير، سک ٣١- روح، راڙو ٣٢- ويڙهي (وطن) جو ٣٣- سگريون ٣٤- ڪپڙا ٣٥- رليون ٣٦- ڌوئندي ٣٧- جهنگلي اَن ٣٨- گول داڻا ٣٩- سڪل پيرون ٤٠- ڳُنڊين ٤١- ٽريءَ لي ڦوڪ ڏيئي ٤٢- جشن ٤٣- ڪائيندي ٤٤- محصول.

سر مارئيءَ - داستان ٽائين جو سار

ملير جي ميدانن ۾، پاڻي سڀ پچي پوندو آهي ۽ مارو سڀ سنرا ۽ خوشحال هوندا آهن. وڻن سائون، سيارچ ۽ مکڻيءَ جا انبار هوندا آهن ۽ سندن پکن اڳيان پٽن ۾ پلر جو پاٽي جام هوندو آهي. جتي جهڙو، لتي سندن پکڙا. هوڏانهن ڪاڙا پيا ٽٽوارين، هيڏانهن مارئيءَ جا نيڻ، مارن لاءِ جهجهو جر پيا هارين. هوڏانهن هن موسم ۾ مارو ڪاڻ مدجهه ڪلن ۽ ڪونونبا ڪائين، هيڏانهن مارئي ويچاري سارو وقت ساڙيه جي سڪ ۾ اکين مان نير پيٺي وهائي:

"اکيون، نڪ، اريج ري، ٽمايم ٽيٺي."

ائين ٿي پيٺي چوي ته اباڻن جو ڪو اوني اچي ڪا خير جي خبر ڏئي:

"الا! اوني آٺين، جو ڪينءَ جي خبر ڏي!
من مدهجي ڪي، واڪو لهي ويڙه جو!"

داستان ڏهون

۱*

انئي ٿي وراڻ[1]، ڪينءَ واڍايون آيون،
لتي لوڙياريين، مڙني مدهن ڪاڻ،
صلح واريو سومري، ڇڻي پنوهارن پاڻ،
همير[2]ئون هاڻ، مهت[3] لهندينءَ، مارئي!

۲

ڏرياڻين[4] ڏار، جي وڏي وڻ جدا ڪيا،
تن سڪن کهڙي سار، ته ڪ انا ميهن ملير ۾؟

۳

آيو ڪيرُ ڏيهان[5]، جنهن[6] ڪر پچان خبرون؟
وچون لن وڻان[7]، راب مارو[8] ئي وڻيون.

۴

اتان اوني آيو، خبر اي ڪري[9]،
وساريج م ورڪي، پنج م، مدا! مري،
ويندينءَ اب وري، ڪر ڏينهن آهيين ڪوٽ ۾.

۵

ڪو ڏينهن آهيين ڪوٽ ۾، لوئي هڏ م لاهه،
ڪاما[10]! اهجي[11] ڪر جي[12]، اڏ وڏائي[13] آهه،
هت م پاڙج هيڪڙو، پاڻ جي پساهه،
سني! سيل[14] نباهه، ملير ويندينءَ، مارئي!

۶

سي ساهيڙيون سارين تو، سيل[15] جنين جو سچ،

۱- سرهائي، سڪار ۲- اميرن ڪان ۳- عزت ۴- پاڙن ڪان ۵- ڏيهه مان ۶- جنهن ڪان جيڪر ۷- (وڻان) ورن يا رنگ واريون ۸- وسيون ۹- سچي، درست ۱۰- اي سندري! ۱۱- اوهانجي ۱۲- خاندان ۱۳- خاص وڏائي ۱۴- ست قائم رک ۱۵- نيڪ گڻ.

*سانوڻ ۾، تر ۾ سرهائي آئي آهي ۽ خير جون مبارڪون وريون آهن. مارن جي اداسائي لٿي آهي ۽ عمر سومري به ساڻن صلح جي وائي واري آهي. اي مارئي! هاڻ تون اميرن (عمر) ڪان عزت ۽ مان حاصل ڪندينءَ.

Gul Hayat Institute

مارُوءَ رِءَ مَ مَچِّ، سِپهو پانئِج سونَ کي.*
ساهيڙيوُن سارِين تو، سَچ جنين جو سيلُ،
نَڪو قالُ نَ قيلُ، اُنين جي اَدَبَ ۾.§

٨

جو ڏينهَن ڏاڏاڻيان آيو، پيرين تنهن پُٺان،
سانگائتوءَ سَيّدُ چئي، سَنديوُن چِٽَ چُٺان،
هِتي ڻان نَ هُٺان، حَرفَ لَئي هيڪِڙي!‡

٩

جو ڏينهَن ڏاڏاڻيان آيو، ڏُنُرِ تنهن طعنو:
"پائي ويهُه مَ پلنگين، ڳِچِيءَ سر ڳانو،
مَٿان لَڪَ، لطيفُ چئي، ڪانءَ مَ خزانو،
سَرتين سيلُ ڇوايو، جور هَٿي جانو،
تِيو سَڌُ سَمانو، حَرفَ لَئي هيڪِڙي."

١٠

مُون سين مارُوئَڙيوُن، کهڙِيءَ رِيتَ رُسَنديوُن؟
جونئيءَ ۾ جيڙ پيو، پِيَن رَتَ جيوُن،
نيڻين نِندَ وَهُ تِي، ساري ساڏوهيوُن،
هتي جي هُيوُن، نَ سُڌ پيين سيلَ جي.

١١

"سَتي! تُنهنجي سَتَ ۾، ڳالهه گهرجي ڳَچِّ،
وَڃِ يو، ڇيرِيو، ڇڙيو، پَرِ ۾ اَپِي پَچِّ؛
ساڻُ اَمانَتَ اَچُّ، نَ ڻِئين سَماني ساڙيهَ ۾."

١٢

جانڪين سَنئين سيرُ، ڻانڪين وَهَنديَس ڪوٽ ۾،
سِپَ سَمنڊين سُڃيِ، اَندي پِپي نَ نيرُ،
جِنُ هوءِ اَبرَ آسري، لِئن مُون مَنِ مَليرُ،
ڪاٿُر پِيَن ڪيرُ، جي اَمانَتَ اَٽ وَڃِي!†

١٣

جِرَ ۾ سپوُن جيئَن، آهين اَبرَ آسري،
جِئَن ڪُنجوُن سارِين روهَ کي، مُون تَنَّ اَندَرِ ليئَن،
هُتَ وعدا وَڃڻ جا، هت نَ پانيمِ هيئَن،
ڪونئين وهان ڪيئَن، جي نَظرَ بَندياڻي نَ هُئان؟

Gul Hayat Institute

١- مٿاري نہ ٿيج ٢- شيهو ٣- بحث مباحثو، شڪ شبهو ٤- سانگيءَ يا مسافر کي ٥- ڇٽ ۾ سمايل ڳالهيون ٦- هڪ حرف ڳالهائڻ جي عرصي جيترو (هڪ پل) ٧- ڇيلهه، ڪمر ٨- نہ جلاءِ خزانو = لوئي ٩- زور سان ١٠- مانائتو ١١- هڪ لحظي ۾ ١٢- جوُن ١٣- ساڏوهين کي ياد ڪري ١٤- اندر يا ڳجهه ۾ ١٥- جيسين ١٦- سيل ١٧- اُلهن ٿئي ١٨- جل ١٩- بادل ٢٠- ڪونجون (جبل ۾ رهندڙ ۽ وڳر ڪري اڏامندڙ پکي) ٢١- جبل ٢٢- قيدياڻي.

*مارو ۽ ڪان سواءِ پنهنجي سرير لي سَڌي نہ چاڙهيج سون کي تون شيهي سمان سمجهج.

§ اُنهن (ساهيڙين) جي سٽ سيل ۾ ڪو بہ گمان يا شڪ نہ آهي.

‡ مان جيڪر هڪ لحظو (هڪ حرف ڳالهائڻ جيترو وقت) بہ هتي نہ هجان.

† جي هيءَ امانت (مارئي)، تو ۾ موٽي وڃي تہ اُتي هوند مارو خوشيءَ مان ڪيرو پيين.

١٤

سِپَ سَمُنڊَ ۾ سَپَجِي[1]، اَڀَرُ آسارُوسِ،
ٻاڙو[2] ٻِيي نہ ٻِپُڙي[3]، مِٺو[4] مُنهن لَڳوسِ[5]،
ماڻِڪُ[6] لي[7] مِڙِيوسِ[8]، جِئَن تَنگُ[9] کَڍِيائين تارِ ۾[10].

١٥*

سِکو سَپ، سَرِيوُن! سِپَنِ مُلان[11] سِيرُ[12]،
پِيو مَٿانئي[13] نِيرُ[14]، اُپِيُون اَڀَرَ آسِري.

١٦*

سِکو سِپُنِ کان، سَرِيوُن! رِيت سِکَڻَ جِي،
مَگَنِ[15] جَرُ[16] مَٿان، اوري کَنِ نہ آسِرو.

١٧

ٻَهَرِينءَ راتِ پَسِي، مُوُن ماڙِيءَ مَنُ ڦِکو ڪَيو،
موهَڙِ[17] مارُوئَڙَنِ کي، واحِدَ! ڏيجِ[18] وَسِي!
آهَرُ[19] جنهن اَسِي[20]، سو مِلَندو شالَ مَليِرَ ۾!

١٨

وَطَنَ رِءَ ويهي، جي هِتِ گهارِيمِ ڏينهَڙا،
اوءَ مارُوءَ ڏيندِمِ مُنهَن ۾، ڏاڏاڻا ڏيهي،
پَکَنِ ۾ پيهي، شَلَ مَحَلَنِ جي مَرُ ڏئان!

وائي

مُنهنجو مَنُ، مِيان! واڳيو[21] ويڙهيڪَنِ سين.
ٻاهي[22] پاڪي پَتُڙي[23]، پِرِيَنِ ساڻُ پيان!
پيرُ نہ ڇِڏِيان پِرِينءَ جو، جان سِين[24] ٿي جِيان،
حَرَفُ لَٿي هيڪَڙِي[25]، هِتِي تان نہ هُئان[26]!
ڪيرُوُن[27] ڪَتيرِيُنِ کي، وَڃِي ڏيہ ڏِيان!
آئُوُن ڪِئَن لوئي لاهِيان، ڪارَڻِ ٻِنِ[28] ڏينهان؟

سر مارئي - داستان ڏهين جو سار

سارنگ آيو آهي ۽ مارن جي منهن ڪاڻ لٿي آهي. عمر سومري ساڻس صلح جي وائي واري آهي. هاڻ مارئي مهت لهي، پنهنجي سانيہ ۾ وڃي مارن کي ملندي. سندس اباڻن وٽان هڪ اوٺي بہ اها خبر کڻي آيو آهي. ساهيڙيون بہ گهڻوئي ساريس پيئون. هنن وٽان بہ اهائي وينتي آئي اٿس تہ "ماروءَ ءَ ۾ مچ، سيهو پائنج سون کي." جئن ڪونجون روهہ کي سارين ۽ سپون اڀر کي، تئن مارئيءَ جو من ملير کي پيو ساري. مارئيءَ سانيہ وارو سيل هتان نہ ڇڏيو اٿس. اهڙو سيل سپن کان ٿي سکجي. جيسين سنتين ۾ سيل آهي، تيسين هيءَ مارئڙي ماڙين ۾ نہ گهاريندي. هوءَ ائين ٿي پيئي چوي تہ:

"پکن ۾ پيهي، محلن جي مر ڏئان."

١- سندس آسرو ٢- کارو پاڻي (سمنڊ جو) ٣- ٻن پڙن واري (سپ) ٤- نديءَ جو مِٺو پاڻي نہ وڻيس ٦- موتي ٧- لنهنڪري ٨- حاصل ٿيس ٩- ڪشالو، فاقو ١٠- اونهي پاڻيءَ (سمنڊ) ١١- کان ١٢- ست سيل ١٣- ترڪ ڪري ١٤- پاڻي ١٥- جل گهرن ١٦- آڪاس کان ١٧- مهاڙ، منهن ١٨- وسيع، ڪشادو ١٩- آسري ٢٠- اسين ٢١- ٻڌو ٢٢- پيالي ۾ ٢٣- پاڪري جهڙ ٢٤- جيسين ٢٥- هڪ پل ۾ ٢٦- هجان ٢٧- واڌايون ٢٨- ٻن ڏينهن ڪاڻ.

*سپن کان ٿي سيل سکڻ گهرجي، جي ساگر ۾ رهندي بہ، آڪاس کان جل ٿيون مگن.

داستان يارهون

١

مَليران[1] مارُوءَ، ٻَڪي[2] ٻِهِي آئيو،
وَرِيا[3] واهارُوءَ،[4] هاڻُ[5] سَڀ هيڻا[6] ٿيا.

٢

ڀَهِي[7] سُکَ![8] پيرن[9] ڪيهَ! ڪو نيڻهن[10] نيا ڀو مارُئين؟
اَتِ[11] اَڪنديءَ آهيان، تنهن آڪَ، تنهن ڏيهَ؛
سَنديءَ جا سانڍيهَ، ڪهَ ڪَتُوري پانڻيان.

٣

ڪَنهن[12] تَرِ[13] ڏيهائي؟ ڪِٿي اُنَ[14] ميهَنڙا؟
مُون وَٽِ مُون پِرِينِ جي، ويهي ڪَرِ وائي،[15]
آئون اَڳَ ڀائي، سَديهو سُڻي جِتان!

٤

جيڪُسِ[16] اَنا ميهَن، مُنهان ٻوءِ[17] مَليرَ ۾؟
ڪالَهه سَچوئي ڏينهَن، مُنهنجي اَکڙِيُن اُڪيريو.[18]

٥

سَچُ ڪِ اَنا ميهَن، مُنهان ٻوءِ مَليرَ ۾؟
ڏوٿِيُن لائِيا ڏينهَن، ٻهڙيا[19] جي ٻُسيءَ[20] ڪي.

٦

اُنَ ميهَن گهڻا، تِينَ[21] موڪَ مَليرَ ۾؟
اَکيُون آبَ ڀِرِيو،[22] اُنهين کوڻ[23] ڪَڻان،
مارُنِ شالَ مِڙان، ڪونيُون ڇڏي ڪَڏهين!

٧

”تنهن ڀِرِ[24] اُنَ ميهَنڙا، جنهن ڀِرِ گهُرِيائُون،
رَضا جا رَحمانَ[25] جي، ڀُڇِي[26] پارِيائُون،
مَليرُ[27] ماڻِيائُون، حُڪمَ سانڀ حَبيبَ جي.“

٨

سُکَرِ[28] سيڻي ڏينهَن، جي مُون گهارِيا ٻَندَ ۾،
وَسايَمِ وَڏُقڙا،[29] مَٿي[30] مارُئِنِ ميهَن،
واجهاڻيس[31] وِصالَ ڪي،[32] تِيَسِ ٿَهوارُون[33] لِيڻُن،
نيرَ[34] مُنهنجي نِيڻهَن، اُجاري اَچو ڪيو.

٩

عُمَرَ! اَڄُ گَڏِيامِ، ڏوٿي اُنهين ڏيهَ جا،
پارايا[35] پِرِينِ جا، اَيِي اُنِ ڇيامِ،
لَهي لوهَ پِيامِ، لُطفَ سانڀ، لَطيفُ چئي.

وائي

ڪَٿيءَ مَنجهه ڪَنيائين، مارُوءَ جامُ مَليرَ جو.
ٻَرِچي ٻَنوهارِنِ سين، لوئي ڏيجُ[36] لَڏائين،
سيلُ نَباهي،[37] سُومرا! ٻَنهنجو نِي[38] ٻُڇيائين،
جهُوڙو[39] جهانگيڙَنِ جو، مارُيءَ سان نَه مَنيائين،
سِگَرَ ساهيڙِيُن سين، ڪاڻُو نبا ڪاڏائين،
مارُوءَ پاسِ مَليرَ ۾، ڇِسا[40] سَڀ چَکيائين،
اَلي، عَبدُاللطيفُ چئي، شَرمُ رَکين رَبَّ سائين!

١- ملير ڪان ٢- ڪوٽ ۾ ٣- وارد ٿيا ٤- واهرو ٥- ضربيندڙ ٦- بيحال ٧- قاصد! ٨- سکي هجين ٩- شل پيرن لي وطني خاڪ هميشه لڳل هجيئي ١٠- نيڻهن جو ١١- نهايت ١٢- ڪهڙي تڙ لي ١٣- هموطني ١٤- وسين ١٥- ڳالهه ١٦- شايد ١٧- مونکان ٻوءِ ١٨- سڪيون ١٩- پکڙجي ويا ٢٠- ٻسيءَ لاءِ ٢١- جهجهو ٻاڻي ٢٢- ڳوڙهن سان ڀري ٢٣- طرف ٢٤- تنهن نموني ٢٥- ڏاڻيءَ ٢٦- ليلائي ٢٧- محبوب (ڏاڻيءَ) ٢٨- موچارا ٢٩- وڏا لڙڪ ٣٠- ڳوڙها ٣١- واجهايم ٣٢- ميلاپ لاءِ ٣٣- ٿهبارون ٣٤- زنجير ٣٥- سنيها ٣٦- ڏاج ٣٧- سٽ رکي ٣٨- پريتم ٣٩- جهوپڙو ٤٠- لذتون.

Gul Hayat Institute

سر مارئي ـ داستان يارهين جو سار

مارئيءَ لي نيٺ رب جو فضل ٿيو آهي. ملير مان هڪ پهي، مارن وٽان ونس آيو آهي. هوءَ رڳ، رڳ، سان سندس آجيان ٿي ڪري. سندس نظر ۾، سندس ساڙيهہ جي دز، مشڪ ۽ عطر سمان آهي. ڪالهہ جو سندس اَکڙين اَڪيريو هو، تنهن مان ٿي لِئين ٿي لڳو تہ ملير ۾ ميهن اُنا آهن ۽ مارن وٽ پاڻي موڪ ٿيو آهي. مارئيءَ جا نيڻ ۽ هينئر آب سان آلا آهن. وڇوڙي ڪان پوءِ، وصال جو وقت آيو آهي. اَهي ڏينهن سڀُورا هوا، جي هن بند ۾ گهاريا، ڇو تہ سچي آزمايش مان پار پوڻ جو شرف کيس اُنهيءَ نظر بنديءَ ۾ مليو. سندس ستيا، نيٺ لوه کي ڳگهاريي، پاڻي ڪيو ۽ سندس نيرن کي اَجاري اَڇو ڪري ڇڏيو:

"نير منهنجي نيڻهن، اجاري اَڇو ڪيو."

•

ابيات متفرقہ

١

ڄُه[1] سي لوڙائو[2] ٿيا، جنهن پِرِ[3] رَهَنِ،
مارؤ مَدِجهہ ترنِ، رَهي رَهَندا ڪيترو؟

٢

ڄُه سي لوڙائو ٿيا، جنهن سنديءَ ڏيرِ[4]،
ماروئڙا فقيرَ، ڪنهن[5] دَرِ ڏيندا دانهڙي؟

٣

وَطَنُ مؤن مَليرُ، قضا[6] آنديس ڪوٽ ۾،
چانڪ[7] پئنديس پرينءَ سين[8]، پائُرَ جو پيرُ،
هاڃو[9] ڪيو هَميرُ[10]، بِاللهِ[11] نٿي تو بَندَ[12] ۾!

٤

سُهِڻ[13] پَسان ٿي، سؤمرا! پِرِنِ رِءَ پيٺي،
مُلِ رَساڻي[14] مارُئين، مؤن کي ڪر نيٺي،
تہ ساڻن سيڻي[15]، ڳُجهہَ ڳُرهيان ڳالهيؤن.

٥

جي گَهرِ گهاريم ڏينهڙا، هيڪانديءَ حُضُورِ[16]،
سيڻي سڪان، ساريان، پڃان پائُرَ[17] پُورِ؛
هَميراڻا[18] هَتڙا، ڪين مڃيندس مؤرِ،
سنجهي[19] ست[20] گذاريان، اَچين شالَ اَسؤرِ[21]!*
ڏران ٿيان مَ دؤرِ، ماروءَ جام مَليرَ جي!

٦

اَبِ[22] اَکَندي آهيان، عُمَرَ! آئؤن اَکاجَ[23]،

Gul Hayat Institute

١- جڏهن ٢- لوڙو ٣- جن جي آڌار لي ٤- آڌار، ڀروسي ٥- ڪنهن جي در لي ٦- تقدير ٧- چوان تہ ٨- ٿر جو پاڻي ٩- ظلم، ستم ١٠- اَمير (عمر) ١١- خدا جو قسم ١٢- وٺي تو وڃي ١٣- طعنا ۽ تاب ١٤- مارن وٽ رسائي يا پهچائي ١٥- ڳجهيون ڳالهيون اوريان ١٦- پرينءَ جي حاضريءَ ۾ ١٧- پائر (ٿر) جي خيال ۾ ١٨- اَميراڻا (عمر جا) همٿ ١٩- رات جو ٢٠- ست ۽ سيل ۾ گهاريان ٢١- اَسر جو ٢٢- نهايت ڪايل ٢٣- اَڻ لائق.

*شل رات جو مان سيل ۽ ست ۾ گهاريان. اي پرين! تون شل مونسان پرڀات جو اَچي هيڪاندو ٿين.

سوُمرا، سَڪاڄ! ڄهلِ مَ ٻَنڌِ جهڄنديوُن.
اَڄُ اَڏَنگا ويڪَ، موُن کي مُڪا جيڏِيين:
"هاري! هَميرَنِ جا، جيڪُس ڪاڏَء ڪيڪَ،
سانپيڙا ۽ سيڪَ، ڪِ تو وِيا وِسري؟"

٨

وِٽي ڪوٽَ وَٺِنِ ۾، ڪامِڻ ڪُواري،
مَليرُ سارِيو مارُئي، رويو رُئاري؛
اَلا! اوٺاري، مُنڌَ مارُوءَ جي ميڙيين!*

٩

جيها جي ليها، موُن مارُوءَ مڃِيا،
موُن جيڏِيوُن مَليرَ ۾، چوُنڊِنِ موڪَ مِها،
مُنهنجي آهَ اِها، ڪَڏهن ڪيرائيندي ڪوٽَ کي!

١٠

مارُوءَ پاسِ مَليرَ ۾، ڏوئي مَرُ مَران!
پاٽِي واري پانهنجو، ويندِيائي وَران!
ٿورو مَنجهه ٿَران، هُند لڳي لوڙِيارِيين!

١١

مارُوءَ پاسِ مَليرَ ۾، هَميشهَ هُئان!
پيرين ڪَنهن پُئان، نَئَ وِهاٽيءَ نوُرَ سين.

١٢

مائِٽَ مُنهنجا، سوُمرا! مارُوءَ نہ ميرا،
اُنيو ڏيَنِ اَسوُرَ جو، پَٽِنِ پَرِ پيرا،
پَنوهارَنِ پيرا، وِڙهه مَ ويڙِهڪَنِ سين.

١٣

ڪِٿَنِ ڏُٿاريان ڏيڙا؟ ويندِيَس ڪَنهن نہ وِهاءِ،
موُن مُلِ مارُوءَ ناهِ، اَڇا اوڇِيان ڪِن کي؟

§١٤

اَڪڙيوُن مَلير ڏي، جنين رالو ڏينهَن،
هاٽي ڪَندين ڪيئن، عُمَرَ! آسائُن سين؟

١٥

ڪاڻُ نہ ڪَنديَس ڪو پِيو، ڪَتيروٽي خوُبُ،
ميروئي محبوُبُ، اَسان مارُوءَ مَنَ ۾.

١٦

مُهُن مُنهنجو، سوُمرا! مَرُ ميروئي هوءِ!
مَتان مارُوءَ چوءِ، تہ ڏوٿوءِ ڏوراڻِن ۾.

١- لائق ٢- سڪ ۾ جهڄندڙ ٣- اَڻ سهائيندڙ طعنا ٤- سرلين ٥- نادان! ٦- اَميرن ٧- طعام
٨- مائٽ ۽ پيارا ٩- ڪوٽ جي ڪنڌن ڪرڇن ۾ ١٠- سندري ١١- ڪوارتا يا نندا ڪري
١٢- جهڙا جي لهڙا ١٣- قبول ڪيا ١٤- جام ١٥- ميها ١٦- سماڻ ڪري ١٧- سرير لي وطن جو پاٽي وجهي ١٨- احسان ١٩- ٿون ۾ ٢٠- لوئي پڪيندڙن کي ٢١- ماروءَ وٽ ٢٢- پوان
٢٣- راند وهاڻ کان پوءِ ٢٤- نيڻن سان ٢٥- اَسر جو ٢٦- چڪر ٢٧- مارن جي پيرن جا نشان
٢٨- ڪٿان لوڙيون ٢٩- وهاڻ ٣٠- مون وٽ ٣١- اَڇا ڪپڙا ٣٢- ڪن جي لاءِ ٣٣- آسائتين
٣٤- ڪٿو پهريندڙ ٣٥- سٺو، موچارو ٣٦- مارو چوي ٣٧- تو ڏولو ٣٨- محلاتن.

*اي ڏٽي! تون شل هن ناريءَ کي ماروءَ سان سڀدس پکي ۾ ملائين.

§(هي شاه ڪريم جو بيت ٿوري تبديل سان آيل آهي.)

Gul Hayat Institute

۱۷

جي اوڙ لڳن[1] لانئين، ڇيري[2] ڇيري ڇم،

مون ڪُرَ[3] اچي نه ڪيو، اهڙو ڪوجهو ڪم،

جان جان دعوي[4] دم، تان تان[5] پرت پنوهار سين.

۱۸

لنهن ڪوڙ تي ڪواء[6]، جا ڏس[7] ڏاڏاڻن جي،

ساريو سانيڙن ڪي، روئو رات وهاء،

سونا[8] ڪيم سَهاء، عمر! بندياٽن[9] ڪي.

۱۹

جت پُنگا[10]، پنون، پيٽيون[11]، لنهن ڪوڙ[12] ڪون،

پاڻُر[13] سَپ پُسائيو، وسي وجڙين،

مارو ۽ ري مرمرن، الله! هي آسائتيون!

۲۰

جت پُنگا، پنون، پيٽيون، لنهن ڪوڙ تي ڪواء،

سا وڃ پسيو وندران، مون رُندي[14] رات وهاء[15]،

سيليتين[16] سُهاء، مارو جو ملير جو.

۲۱

ڀهري[17] ڪيا پٽن ۾، وجڙين[18] واڏاٽا،

سوز انين جا، سومرا! مون ڪي اندر اڏاٽا[19]،

اني[20] ويڙا اُڪري[21]، عمر! اباٽا،

بکر باباٽا، پسان شال پر ڪنهين!

۲۲

وجڙين ويس ڪيا، موني آئي مند،

اکيون اباڪن ڏي، بس نه ڪرن بند[22]،

هيئن نه تيس هُند[23]، جي ڪُر[24] لڏائون ڪڍهين.

۲۳

جت ڪرڙ[25]، ڪتا ۽ ڪاهيون[26]، پال[27] پڪا[28] ۽ پڪ[29]،

سرهيون سي سرليون، حاضر پاسي حق[30]،

ماروئن سين ماٽيان، شال مُدائتي مڪ[31]!

ڪنڪاريان[32] خلق، جا ٿر جاني ۾ ٿوهرين[33].

۲۴

پڪا پنوهارن ڏي، ميوا، مڪڙ[34]، مڪ،

عمر! اب[35] اڪنديو، حال[36] هماري[37] حق،

لوئي ۽ لڪ[38]، سمن[39] سپيرين سين.

Gul Hayat Institute

۱- منهنجي سنڌن تي لوڙ پرکين ۲- منهنجو ماس کپي ۳- منهنجي قبيلي يا راڄ ۴- جيسين جيڙري هٿ جي دعوي تي ڪريان ۵- محبت ۶- ڪنوي ۷- طرف ۸- طعام، سهما ۹- بندياٽين ۱۰- پونگا ۱۱- آستان ۱۲- لنهن طرف ۱۳- ٿر ۱۴- روئندي ۱۵- وهامي ۱۶- ستياوان استرين کي سونهي ۱۷- پکڙجي ۱۸- وڏندڙ چمڪات ۱۹- جاڳيا ۲۰- برسات جي مند ۾ ۲۱- ٻاهر نڪري ويا ۲۲- بوند، ڳوڙها ۲۳- هوند ۲۴- خبر ۲۵- اوني فراسيون ۲۶- ڏاس جا پورا يا خرزينون ۲۷- جهوپڙا ۲۸- ڪرڙ جا لال ڏوڏرا ۲۹- پڪل پپ ۳۰- ڪانڊ ۳۱- ڪٻڙ جو لال ميوو ۳۲- ڪيڪاريان ۳۳- ٿوهرن يعني ڪنڊن وارن وڻن ۾ ۳۴- ڪنڊي ۽ جو ڦر ۳۵- نهايت سڪايل ۳۶- منهنجو حال ۳۷- منهنجي پيار لاءِ ۳۸- لوئي ۽ چيلهه يا سندرو ۳۹- وچن.

٢٥

پانڌي[1]! پرينءَ پنوهارَ کي، چئيم لڳن چئيج:
"سندا سنگت ڏيهڙا، وَرَ[2]! م وساريج،
ڪوئين ڪني آهيان، سگهي سارَ لهيج،
مُتِ مانڌاڻي[3] منجهيج[4]، ته نيرن[5] ۾ نئون[6] ڪريان."

٢٦

پانڌي! پرينءَ پنوهارَ سين، روئي ڪج رهاڻ:
"جن تر وڃون انيون، لڳن آن سورن ساڻ،
ڪجاهُ[7] ڪا وَراڻ[8]، ڏُکن ڏيل[9] ڏهيون[10] ڪيو."

٢٧

پانڌي پرينءَ پنوهارَ جا! جان تو وڃين وسّ[11]،
ساري ڏيج سرتيين، سلامن سهسّ[12]:
"آئون اوهانجي آهيان، گولي متي گسّ،
وينئي ڪريان وسّ[13]، ايذي جي اچڻ جا."

٢٨

پانڌي! چئج پرينءَ کي، جورِ هٽي[14] جانا:
"ٻيڪڙا ٻيرن ۾، ڪرائن[15] ڪانا،
آن رءِ[16] امانا[17]، گهنگهر[18] گهاريان ڏيهڙا."

٢٩

پانڌي پرينءَ پنوهارَ جا! نياپا[19] ني ڪي،
ساري ڏيج سرتيين، ياد پُٺي[20] جيڪي،
وَليوُن، وَڻَ ڦُلاريا، ڪرڙَ پَڪا ڪي ڪي،
سگر[21] ڪين سرتيون، سيڻ[22] جن سيڪي،
ذيريون پيڇي جي ڪي، ملان مارُوئڙن ڪي!

*٣٠

مارُئي ناهِ ملير ۾، نڪا وَتِ هَميرَ،
پُنهوُن ڪونهي ڪيچ ۾، نڪي سنڌُ اَميرَ،
مومَلِ ڪانهي ماڙيين[23]، گنجي[24] ناهِ فقيرُ،
وَرُ[25] چڙيو، واهڙ[26] تري، ساهڙ منجهه سريرَ،
ڦُٻن ڪينهن پيرَ، مُرشد مساڻن ۾.

§٣١

جي هت هئي مارُئي، ته لڏيم ڪر ڪيڻاسِ[27]،
آرداسيم[28] عمر کي، ويجهو ٿي وَٽانس،

١- اي قاصد! ٢- اي يتار ٣- مانڌاڻي (جهنگلي گاه) جي مت ٤- منجه ٥- زنجيرن ٦- مند جي وٽ ڪريان ٧- ڪجاڻءِ ٨- موت ٩- سرير ١٠- ذرا ذرا (اَصل معنيٰ: ست جا ٻچيل چتر) ١١- برسات ڪان پوءِ سبز ٿيل ٿر جي زمين ١٢- سهسين سلام ١٣- حيلا ١٤- زور سان ١٥- ڪراين ۾ ڪڙا ١٦- اوهان کان سواءِ ١٧- بي مانا ١٨- پريشانيءَ ۾ ١٩- ڪي نياپا ڪٺي وچ ٢٠- پوئٺي ٢١- سگريون ٢٢- سيڻن وانگر سيڪ ڏيئي ٢٣- ماڙين ۾ ٢٤- گنجي ٽڪر ٿي (حيدرآباد سنڌ جي ڏکڻ طرف. شاه صاحب جوڳين جي سنگ ۾ هنگلاج جو سفر هتان شروع ڪيو هو.) ٢٥- يتار ٢٦- درياءُ ٢٧- سنڌيس سار لڏيم ٢٨- وينتي ڪيم.
*هن بيت ۾ اِشارو آهي ته سنڌ ۾ سچن حاڪمن، عاشقن ۽ فقيرن جو قحط لڳي ويو آهي.
§شاه چوي ٿو: "جي مارئي هت هجي ته عمر وٽ ضمانت طور پاڻ اچي، کيس ملير نيان."

جي نه چَڏيا ئين، ڪِجهليا ئين، ته پنهنجو اَنگُ[١] آچيانس،
لاهي لوهَ، لَطِيفُ چَئي، هِتان هُندَ هَلانسِ،
موڪي مَلِيرَ سامُهِين، وَنِي ٻانهَن[٢] وَڃانسِ،
رَهبَرُ ٿِي ريڙهيانس، سُنهاري[٣] ساٿيهَ ڏي.

٣٢

نَنگا آهِيوُن نِڱِيا[٤]، اَسِين مارُوُ لوڪَ،
تَرَڪي[٧] پانيوُن[٦] ٿوڪَ، جو ڀَڪَ[٥] پاڻيڙَنِ جي.

٣٣

اوڏا جانِ هُئا[٨]، تان نِتُ نِيا پا[٩] آئِيا،
مارُوُئڙا مَلِيرَ ڏي، واري وَڳَ[١٠] وِيا،
لنِين[١١] ڏُونهَ[١٢] کِها، ڏيئي ڏوراپا، چائِيان[١٣]؟

٣٤

ڪَنيائوُن ڪانُرَ ڏي، ساري هاجَ هِيا[١٤]،
لاهي لَڏَ[١٥]، لَطِيفُ چئي، پَرِئين ٿَرِ ٿِيا،
چَڏي ڳُڻَ وِيا، مارُوُئڙا مَلِيرَ ڏي.

٣٥

جِنِ گِنديِوُن مَنجهه گِنديرَ[١٦]، تنِ موُن مَنِ مارُوئڙَنِ سين؛
سي مارُوُئڙا ٿَرِ ٿِيا، جي ڀُڻَنِ جا ڳهيرَ[١٧]،
لنِين ڙِء، هَمِيرَ! گهنگهرِ گهارِيان ڏينهَڙا.

٣٦*

جِنِ گِنديِوُن مَنجهه گِنديرَ، تنِ موُن مَنِ مارُوئڙَنِ جوُن،
ڏِنيوُن لَسَ[١٨]، لَطِيفُ چَئي، هِنئڙي ڪي هَمِيرَ،
وڃِي مَنجهه مَلِيرَ، سَڀ ڇوڙِيندِيَسِ، سوُمِرا!

٣٧

سي تاريلا ٿَرَنِ ۾، جي مانُ[١٩] گهتُ گهُري[٢٠]،
وَطَنُ، وَسَ، وَسَندِيُوُن، هِنئڙي[٢١] نِتُ هُري،
اَندَرِ چِتَ چُري، وِرهُ وِيڙِهِيَنِ جو.

٣٨

وَنهيا ٿِيَنِ وَٿاڻَ[٢٢]، ڏوکاهي[٢٣] هُئانِ جي!
اوُء پيڻيُوُن ۽ پاڻَ[٢٤]، موٽِي مارِنِ اَڏِيا.

٣٩

ٿورا[٢٥] مَنجهه ٿَرَنِ، موُن سين مارُوُء جي ڪِيا،
عُمَرَ! اِنِ ڳُڻَنِ[٢٦]، آئوُن ڪِئن لوئي لاهيان؟

٤٠

ٿورا نه ٿورا[٢٧]، موُن لي مارُوُئڙَنِ جا،

١- سرير ٢- آزاد ڪرائي ٣- سونهاري، سهڻي ٤- خلقيل ٥- بي بها نعمت ٦- پناه ٧- ٽرين
٨- جي ويجها هجن ها ٩- هر روز نوان سنيها اَچن ها ١٠- ڌڻ ١١- تن ڏانهن ١٢- کهڙا
١٣- چوائيان ١٤- هتان ١٥- سامان سرو لاهي، منزل هٽي ١٦- گِنديدار ڪانئين وارو گاه
١٧- ڳوڙا، ٽمنار ١٨- لسيون گِنديون ١٩- منهنجو اَندر ٢٠- چاهي يا طلبي تو ٢١- دل ۾
هر وقت پيا ياد پون ٢٢- مشڪلات يا تڪليف ۾ ٢٣- جي سندن هوا ٢٤- هند ۽ آستان
٢٥- اَحسان ٢٦- اُنهن ڳڻن جي لحاظ کان ٢٧- اَحسان.

*جِنِ گنديرَ ۾ گنديون ٿينديون آهن، تن مارن جي يادگيرين جون گنديون منهنجي دل کي آهن. عمر سومري جيڪي موڪي گنديون (قيد جون) ڏنيون آهن، سي لسيون (آسانيءَ سان ڇڙي جهڙيون) آهن. اهي مڙيئي ملير ۾ وڃي ڇوڙيندس.

Gul Hayat Institute

يَلائيءَ[1] پيرل، ڳَٽي ڳَٽيان ڪيترا؟

٤١

هَڏِ[2] نہ پَڙان هيڪڙي، توري تُرَ جاينِ[3]،
مُون کي مارُوئڙَنِ، ميري[4] ڪري نہ مَٽيو[5].

٤٢

زِيرُ[6] نہ لهي نينهَن جو، لُڪَ[7] جا وِيا لَهي،
ڪُنجيُون جي قُفُلَنِ جُون، سيٽَنِ هَٿ سَهي،
وِيڙا راڄَ رَهي، ڏيان ڏورابا ڪَنِ ڪي؟

٤٣

زِيرُ نہ لَهي نينهَن جو، لُڪَ جا لَهي وِيا،
مارُن ڏاران ماڙيين، ڏُهلا ڏينهن ٿيا،
ڏيهي ڏُورِ وِيا، ڏيان ڏورابا ڪَنِ ڪي؟

٤٤

مَنٺان مارُوئڙَنِ[8]، هَڏِ نہ ويٺي وِسري،
قيد ڪَيس ڪوٽَ ۾، ڏاڍَ[9] سين ڏاڍَنِ،
لوءِ[10] پَليو[11] پَنوهارَنِ[12]، سوسَ مُنهنجو، سُومرا!

٤٥

سُٽي ساٽيہَ ڳالهڙي[13]، وِهُسي[14] ويڙيڇي[15]،
سَڀِ سُڌِ پيئَمِ، سُومرا! هِتي هُتي جي،
پينڊُ[16] ۽ پيڇي[17]، سُوايا سارِين مُون.

٤٦

سُٽي ساٽيہَ ڳالهڙي، لهي وِيا لوہَ،
اَندرَ جا اَندوهَ[18]، لَٿا ڏُکَ، سُکَ ٿيا.

*٤٧

توکي توڙائين[19] لِکي، عُمَرَ! اَڇائي[20]،
جنهن تو سامائي[21]، مامَ[22] نہ ڀڳي مارُئين.

٤٨

وِيا ڳُٽَنِ ساڻُ، مارُوئڙا تَرِ اکري،
تن ڀُڄاٽا[23] هاڻُ، آئون جاڙ جڻان ٿي، جيڏيُون!

٤٩

ڇڏِ سَبرايُون[24]، سُومرا! عُمَرَ! لڳي اللهَ[25]،
ٿيمِ نہ تورا ڏينهڙا، ماڙيين ڳارِيمِ ماہَ[26]،
سِڪَ مُنهنجي ساہَ، مارُوءَ جي مَس لَهي!

٥٠

مَرُ ڪِي روءِ، مَرُ رُڪِي، هَنجُون هَڏَ مَ هارِ،
تو تان بَندَ[27] ٻِدا[28] ٿيو، بيڙيُون[29] نيئي بارِ،

١- اَحسانن جو انداز ٢- هرگز لائق نہ ٿيان ٣- تر جاين جي اَحسان جي ٤- عيبدار جاڻي ٥- ڇڏي ڏنو ٦- زنجير ٧- لوہ، زنجيرون ٨- مارن جي من مان ٩- ڏاڍائيءَ سان ١٠- وطن ۾ ١١- پلي ڇڏيو ١٢- سانگو، چنتا، فڪر ١٣- وطن جي وارتا ١٤- سرهي ٿئي ١٥- مارئي ١٦- همراه ١٧- منو ڳالهائيندڙ ١٨- غم ١٩- ازل يا توڙ کان ٢٠- پاڪائي، پاڪدامني ٢١- مارن جي ساماڻل يا جوان نياڻي (مارئي) ٢٢- شرم، لڄ ٢٣- اَجايو، عذاب ۾ ٢٤- ڏاڍايون ٢٥- خدا جي واسطي ٢٦- ماڙين ۾ ڪي مهنا وڃايم يا پنهنجو ماس ڳاريم ٢٧- وداع، معاف، خلاص ٢٨- زنجيرون ٢٩- ڪٽي جلائي ڇڏ (بار جي معنيٰ باهر بہ آهي).
*اي عمر! تنهنجي تقدير ۾ ازل کان پاڪدامني لکيل هئي، جو تو مارن جي ساماڻل نياڻيءَ جو شرم زائل نہ ڪيو.

پهچندينءِ[1]، پنوهار! سگهي سنگهارن کي.

۵۱

مرکي روءِ، مرڪي، مرڪي هنجون هار؛
جهڙا اچن ڏينهڙا، تهڙا ويني گهار،
ڏکن پنيان سکڙا، سگها ٿين، سنگهار[2]!
لڳا لوهَ، لطيف چئي، پروڙج، پنوهار!
پيڙيون نيٺي پار، تو تان ٻندا بدا ٿيو.

۵۲

مرکي روءِ، مرڪي، مرکي ڪر داهون؛
سٽي لوڪ[3]، لطيف چئي، ٻيٺي ڪٺيج[4] باٻهون،
لڏيءِ جت[5] لائون، سو ڏيهه پسنديٖنءِ، مارئي!

۵۳

مرکي روءِ، مرڙ ڪي، مرکي کر کيهون[6]؛
اُني[7] اچن انهين، واندين[8] جون ويهون[9]،
ميڙ پيندوهه ميون[10]، مينهين[11] انين[12]، مارئي!

۵۴

لوئڙياري[13] آهيان، واريان تان نه ورق[14]،
سانڍيم سيپرن لءِ، لوئيءَ اندر[15] لڪ،
ڪند[16] ڪاسو[17]، پت[18] پاسو، ڏنم[19] تن ترڪ،
سندو ماروءَ حق، جان جيان، تان پاريان.

۵۵

اُج پڻ چڪيم[20] چاڪ، ونهين[21] ويڙهين جا،
سورن[22] اچي، سومرا! اندر ڪي اوطاق،
ماروءَ جي فراق، هنڌ منهنجا ڪيا.

۵۶

چڪي، چڪيم چاڪ، ونهين ويڙهين جا،
واجهيندي[23] وصال کي، ڦنا ڪيس فراق،
سيٺي ساريم، سومرا! تر جنين جا تاڪ[24]،
ماروءَ جي اوطاق[25]، گهڻو اڪنديي آهيان.

وائي

مون من ماروءَ جو، ماروءَ جو منهنجو، ميان!
منهن منهنجو، سومرا! مر ميروئي هوءِ،
ڏوتوءَ[26] ڏورارن[27] ۾، مٿان مارو چوءِ[28]،
لارون[29] جي لڙڪن[30] جون، ڳٺي[31] وچان توءِ[32].

۱- لڙسي ۲- اي پنوهار (مارئي)! ۳- جنهن وقت خلق سٺل هجي (رات جو) ۴- ٻئي ٻانهون کڻي دعا پنج ۵- جت لنهنجو ماروءَ سان پرڻي جو سنبند ٿيو ۶- دانهون ۷- مينهن جي مند ۾ ۸- نوجوانن (اصلي معني: ڪنوارن) ۹- ويهن ويهن جون ٽوليون (گهڻو انداز) ۱۰- ملائيندءِ ۱۱- مالڪ ۱۲- برسات جي مند ۾ ۱۳- لوئي ٻهريندڙ ۱۴- نئون ورق نه وراڻيندس (اصلي ريت نه مٽائيندس) ۱۵- لوئيءَ اندر پنهنجي ڪمر يا چيلهه ۱۶- ڪند هيٺان ۱۷- ڪڪائون ٽوڪرو ۱۸- پت لي ۱۹- جيءَ کي لسو ڏنم ۲۰- زخم ڪڙهيم ۲۱- آسودن ۲۲- منزل، اوتارو ۲۳- ميلاپ لاءِ واجهائيندي ۲۴- جايون، آستان ۲۵- آستان يا پکي لاءِ ۲۶- ٿو ڏوٿو ۲۷- محلن (ڏوراٽن) ۲۸- چوي ۲۹- ڌارائون ۳۰- ڳوڙهن، هنجن ۳۱- ڪڻي وچان ۳۲- تنهن هوندي به.

سر مارئي - ابيات متفرقہ جو سار

مارئي ٽي چوي ٿہ ”جي حاڪم (عمر) ٽي ”لوڙائو“ ٿيو تہ مسڪين مارو ٽرن منجهہ ڪئن گهاري سگهندا.“ قضا ڪيس ڪوٽ ۾ آندو آهي. هوءَ ”هميراڻا هتڙا“ مور ڪين مڃيندي. ڪيس جهڙا جي لهڙا پنهنجا مارو منا ۽ ملهائتا آهن. هوءَ پنهنجي وطن جي آب لاءِ ٽي سڪي. عمر کي ويٺي ڪري ٿي چوي تہ ”رڳو ايتري مهلت ڏينم، جو پائر جو پاٽي پنهنجي سرير ٽي واري، انهيءَ دم لو وٽ وابس وران.“ مارئيءَ جي من جو محبوب ”ميرو مارو“ ٽي آهي. مارن جي فراق سندس هڏ ڪپي ڇڏيا آهن. ساٽيہ جو نالو سٽندي ٽي سندس اندوہ غائب ٿيو وڃن. ڏکن پنيان نيٺ سک اَچڻا آهن. مارئيءَ ٽان بہ نيٺ ”بند بدا“ ٿيندو ۽ هوءَ ڌڻيءَ جي فضل سان وڃي پنهنجن مارن سان ملندي.

•

”سر مارئي“- هن سر ٽي سندس مضمون مطابق نالو رکيو ويو آهي. منجهس مارئيءَ جي ورلاپن، ٻورن، اُمنگن ۽ وطني اُڪير جو ورنن آهي. هن سر ۾ شاه صاحب وطن پرستيءَ جا اعليٰ ۽ بي نظير خيال آندا آهن. ساڳئي وقت، مسڪينن ۾ جو اِخلاص ڏنو اَٿس، لنهنکي ٻورو داد ڏنو اَٿس. هي سر، عمر جهڙن ”لوڙائو“ اُميرن لاءِ هڪ اَبدي سبق آهي.

Gul Hayat Institute

سُر ڪاموڏُ

داستان پهريون

١

تُون سَمو، آئُون گندري[1]، مُون ۾ عَيبَنِ جوُءِ[2]،
پَسي راڻِيُن روُءِ[3]، مَتان ماڳُر[4] مَٽِين!

٢

تُون سَمو، آئُون گَندِري، مُون ۾ عَيبَ اَپارَ،
پَسي لِڱَّ[5] لَغارَ، مَتان ماڳُرِ مَٽِين!

٣

تُون سَمو، آئُون گَندِري، مُون ۾ عَيبَنِ ڪوڙِ[6]،
پَسي ڪِکيءَ ڪوڙِ[7]، مَتان ماڳُرِ مَٽِين!

٤

تُون سَمو، آئُون گَندِري، مُون ۾ عَيبَنِ وِهَ،
پَسي مَٺِڪي ڏِيَّ[8]، مَتان ماڳُرِ مَٽِين!

٥

تُون سَمو، آئُون گَندِري، مُون ۾ عَيبَنِ لَکَّ،
هِنَ مُنهنجي حالَ جي، تُوکي سَڀِ پَرَکَّ،
ڪارَڻِ رَبَّ اَلَکَّ، مَتان ماڳُرِ مَٽِين!

٦

تُون تَماچِي، تَڙَ[9] ڌَڻي، آئُون مُهاڻي[10] مي،
مُون کي ڏُهاڳَ، مَرڌي، آئُون جا نالي سُيَسِ تُنهنجي.*

٧

تُون تَماچِي، تَڙَ ڌَڻي، آئُون گَندِري غَرِيبِ،
تو سين جامَ! قَرِيبِ[11]، ڪي ڏَنُ[12] چَڏالي ڏيهِ مُون.§

٨

ڪاڄُ جنين جو ڪِيُون، مالَ جنين جا مَڏَ[13]،

١- گندري ذات جي ٢- آستان ٣- شڪل ۴- ماڳر ذات جي (نُوري) ٥- مڇيءَ مٿان ڳگ ٦- ڪروڙ ٧- داغ ٨- مهاڻن جي (مي=مهاڻي. ماڳر=هڪ مهاڻن جي ذات) ٩- بندر جو خاوند يعني جام تماچي ١٠- مهاڻي ١١- مٽياڻي ١٢- محصول ١٣- مڇين جو ڍڳ، مياڻي، ٽرهو.
*آءٌ جا تنهنجي نالي سان سڏجڻ ۾ ٿي اچان (ڇو ته تنهنجي زال آهيان)، تنهنڪي ڏهاڳ، نه ڏج.
§اي جام تماچي! مان، جا تنهنجي ويجهي مٽياڻي آهيان، تنهنجي محلي، تون منهنجي مائٽن تان محصول معاف ڪري ڇڏ.

Gul Hayat Institute

سَمي سيئي سيرَ ڪيا، هيرَ جنين جا هَڏَ،
جامرا پرِئيءَ[1] لڌَ[2]، سانگين جي، سَيّدُ چئي.

9

جارا[3] ۽ ڪارا، مالُ جنين جو مَڪُڙيُون[4]،
تماچيءَ جي تَڪِئي[5]، اَچِنِ سَوارا،
مِي مَڇِيءَ مارا، سَمي سي سيرَ ڪيا.*

10

ڪِڪيءَ ھاڻيُون ڪارِيُون، ڇِڇيءَ ھاٿا ڇَڄَ،
پاندُ جنين جي پاندَ سين، لَڳو تِنِي لَڄَ§
سَمو جامُ سُھَڄَ[6]، اُيو ڪَري اُنِ سين.

11

ڪارِيُون، ڪوجھيُون، ڪُوڙِيُون[7]، مُوڙِنِ موچارِيُون،
وَتِي وينِيُون واتَ تي، ڪِڪيءَ جُون ڪارِيُون،
اُنين جُون آريُون[8]، سَمي ري ڪيرُ سَھي؟

12

جارِيُون، ڪارِيُون، ڇَڄَ ڇيرِيُون[9]؛
جن جي مُحَبَتَ مَڇِيءَ ساڻُ،
رَهَنِ، وِهَنِ سِرِ[10] باندِيُن[11]، سَيڻيي بَدبُوءِ[12] ھاڻُ،
لُڌڙن جئن، لطيفُ چئي، پاڻيءَ وِجھَنِ پاڻُ،
تن مَلاحَنِ جو ماڻُ[13]، سَمي سِرِ ڪيو پانھنجي.‡

13

گندَ[14] جن جيءَ گوڏِ[15] ۾، پابوڙا پوشاڪَ،
اُنين جيءَ اوطاقَ، راڄا رِڃھي آئيو.

14

گندَ جن جيءَ گوڏِ ۾، پابوڙا پيدامُ[16]،
اُنين کي اِنعامُ، مَھَرُ مِڙوئي ڏيو.

15

گندَ جن جيءَ گوڏِ ۾، مَڇَنِ تي موڙِيُون[17]،
اَچِنِ سَنيُوڙِيُون[18]، سَمي جي سَلامَ تي.

16†

ٿيا تماچيءَ جامُ سين، مُھاڻا مَحرُومَ[19]،
نَنڍيءَ وَڏيءَ گَندِريءَ، مَٿي ماڙيءَ ڏوُمَ[20]،

١- سامگري ٢- ٻي اَجھي مھاڻن ٣- وڏا جار ۴- ننڍيون ٻيڙيون ۵- سو يل ٦- سھڄ، نوازشون ٧- ڪميڻيون ٨- ناز نھرا ٩- ڪکن ۽ ڪانن جا اوجا ١٠- مٿان ١١- ٻانڌين تي (تانگھي پاڻيءَ مٿان اڏيل پيھن تي) ١٢- بدبوءِ سان ڀريل ١٣- ماڻو، ناز ١۴- پيٽ جون پاڙون ١۵- پيٽ جون لڪيون ۽ ڀن ١٦- ڀھران ١٧- سيڪھيون ١٨- سنيھريل ١٩- رازدار، گھاٽل مائل ٢٠- ڪاھ.

*جيڪي مڇي مار يندڙ مھاڻا آھن، سي تماچيءَ پنھنجا سيڻ ڪيا.

§جنھي پلاند سان جيڪڏھن اتفاق سان پلاند لڳي وڃي ته هوند لڄ اچي وڃي.

‡اُنھن مھاڻن جا ماڻا، سمي برداشت ڪيا.

†مڙيئي مھاڻا، جام تماچيءَ سان اينتري قدر گھاٽل مائل ٿيا، جو ننڍيءَ وڏيءَ مھاڻيءَ جي، سندس محل جي ماڙيءَ تي دوڙ پئي پيئي. اوري پري جا ملاح، اِنعامن سان مالا مال ٿيا.

Gul Hayat Institute

جي ڪِنجُهرَ، جي رُوم[1]؛ سي سَڀ اِنعامي ٿِيا.

١٧

نہ وَڏِي، نہ وِڪِڻي، نہ ماري، نہ ڌاري،
ڪارو وِڌائين ڪوُهَ[2] ۾، نِرتوُن نِهاري،
سائي ٻَرِ[4] ٻاري، جا گَهرِ سَمي جي سِهڄي[3].

١٨

نہ وَڏِي، نہ وِڪِڻِي؛ نہ کَٽي ۾ ڪاري،
اِهڙَ سُهڄَ[5] ساهِميُون، ڌُرِيان[6] نہ ڌاري،
سائِي ٻَرِ ٻاري، جا گَهرِ سَمي جي سِهڄي.

١٩

ٻاپوڙو ٻيشِ ڪيو، نئون[7] نوُريءَ نيئي،
حاضُر هُيوُن[8] هَڪِيوُن، سَميوُن سِيئي،
نَواري نيئي، گاڏيءَ چاڙهي گَڏرِي.*

٢٠

مُهاڻيءَ جي مَنَ ۾، نہ گيرب[9] نہ گاءُ،
نيڻَن سين نازُ ڪَري، رِيجها يائِين راءُ،
سَمو سَين مُلاءُ[10]، هيرِيائِين حِرفت[11] سين.§

٢١

نوُريءَ جي نِيازَ جو، عَجَبُ[12] اَجَهلُ هوء،‡
سَمو سُر[13] سَين ۾، مي موُرِڇيو[14] سوء،
اَچيو اَيَنِ ٻوء[15]، حُجت[16] ڀَڳي راڻين.†

٢٢

مي مَڇيءَ ۾ هَٽَڙا، وِيني ڪري وَرَن[17]،
راء[18] اَکِهين رَکِي، مُهاڻي مَنجِهہ مَنَّ،×
نَماڇيءَ جي لَنَّ، ڳالِهيوُن ڇيِسِ ڳُجهيوُن.

٢٣

هَٽين، ٻيرين، آرِڪَٽين[19]، مَنهن نہ مُهاڻي،
جِنَ سَڳو وِچِ سُرنڊڙي[20]، تِنَ راڻِين ۾ راڻي،
اُصُلُ[22] هُئي اَنَ کي، اَهلَ[21] جاماڻي،
سَمي سُهاڻي[23]، ٻيڙو ٻَڌُسِ ٻانهن ۾.

٢٤

لَهڙو ڪِنجهُرَ ۾ ڪِين ٻيو، جهڙي سوُنهن سَندِياسِ،

١- روم ولايت يعني ڏورانهان ملڪ ٢- جاڻي، نرت سان ٣- هلت چلت ٤- ورلڄي ٥- لورڻ لڪڻ ٦- اَصل کان ٧- نئين وت ٨- حاضر ٩- همت ١٠- وچان ١١- چترائي ١٢- نهايت ١٣- سردار ١٤- موهيو ١٥- ٻيهن ١٦- دعوى ١٧- رنگ روپ ١٨- راجا ١٩- روپ ۽ روش ۾ ٢٠- سرندي جي تارن وچم ڌاڳو (تارن ۾ مول) ٢١- روش ٢٢- شاهاڻي ٢٣- نڪاح جو ڳاڙهو سڳڙو.

*جام تماچيءَ سڀني راڻين کي ڇڏي، نوريءَ کي نوارڻو ۽ ڪيس پاڻ سان گڏ گاڏيءَ ۾ چاڙهيو.

§سڀني راڻين وچان، نوريءَ ئي سمي کي پنهنجي چترائي سان موهيو.

‡نوريءَ جي نماڻائي، بيحد حيرت جو ڪارڻ آهي.

†راڻين جي دعوى پڇي پيئي ۽ هو اُچيو سندس (نوريءَ جي) پنيان ٻيهن.

×راجا هنڪي (نوريءَ کي) اول کان ئي پنهنجي هردي ۾ جاءِ ڏني هئي.

مَڏَ[1]، مِياڻِيُوَن، مَڪُڙا[2]، مِڙَئِي مَعافَ ٿِياسِ،
مورِچَلَ[3] مَتانسِ، اَيو تَماچي تي هَٽِي.

٢٥

تَڙُ تَماچي جامَ جو، تَماچي تَڙَ راءِ،
تَماچيءَ جي تَڪِيي[4]، تُوَن تَماچي ڳاءِ[5]،
تَ تُوَن تَماچِياءِ[6]، تَماچي تَڙِ[7] لَهِين.

٢٦

ڪوءِ سَمِيُوَن! ٻَنِ سوُمِرِيُوَن[8]! جي اَچِنِ اُوَچِي ڳاتِ،
وَرُسي ڪِنجُهرَ جائِيُوَن! جِن تَماچِيءَ جِي تاتِ،
راڻِيُن مُلان راتِ، ماڻڪُ[9] مي ٻرائِيو.

وائي

هِيري هَٿُ وِڌائِين، وِيهِي سائِين وِچَ ۾،
نَوازِشِ نُورِيءَ جِي، آهي تَماچِيءَ تائِين،*
گَندَگِيءَ گوشو ڪِيو، عَطُرَ[10] اوڦَ[11] اوتِيائِين،
اَنڊا، مَنڊا آئِيا، سَخا[12] سَڏُ وِڌائِين،
پَسو جوُڌُ جُوانَ جو، ڪو هَمڌُ ڪونَ مَڃِيائِين،
قِيمَتَ[13] ڪَميڻَنِ سِين، جَهڙِي وَٽَ وَڻِيائِين،§
مولي[14] مَڃِيءَ هَٿَ تي، ڪوڏنِ جڻن ڪَڍِيائِين،
ماڻڪَ مِياڻَن ۾، چِلُوَن جِڻن چِٽِيائِين،
ڏيٺي سونَ سُوالَ[15] ۾، رُٻي راندِ ڪِيائِين،
پاڻِيَتَ[16] آڻي ٻاڻَ سِين، لَعلُوَن سَڀِ لُٽِيائِين،
ڦِيروزا[17] فَقِيرَن تان، گهوري سَڀِ گهورِيائِين،
آلي، عَبدُاللّطِيفُ چئي، اَچلي[18] اُملَ ڏِنائِين.

سر ڪاموڏ - داستان پهرئين جو سار

جام تماچيءَ، نوريءَ جي حسن ۽ حلم تي موهجي، کيس پنهنجي پٽ راڻي ڪيو آهي. راڻين جي راڻي هوندي به نوري نياز ۽ عجز کي هٿان نه ٿي ڇڏي ۽ راءِ کي ور ور ڏيئي اِئين ٿي پيئي چوي ته "منهنجي ذات خسيس آهي؛ تون اَنکي ڏسي، مونکان مڙهن نه مٽج، پر پاڻ سچائج." سمي، سگهه اُنهن سان ڪيو آهي، جنهن واهپو ککيءَ سان آهي. تماچي سردار ساڻن ڏاڍا سهڄ ٿو ڪري؛ ۽ سندن دامن، رپي، سون، لعلن، فيروزن ۽ پاڻيٺن سان ڀر ڪري ٿو ڇڏي. نوريءَ جو جنم، مهاڻن ۾ ٿيو آهي، ته به سندس هلت چلت جائي جم ڪان شاهاڻي آهي: "اَصل هٿي اُن کي، اَهل جاماڻي." تماچي سردار اَيو ٿي، متانس مورچل پيو هٽي. مڙني راڻين جي دعوي هاڻ پڇي پورا ٿي پيئي آهي.

١- سامان ٢- مڇي گڏ ڪرڻ جون جايون ٣- مور جي کنڀن مان ٺهيل پنکا ٤- مڪان يا آستان تي ٥- تماچيءَ جي ساراهه ٦- تماچيءَ کان ٧- تڙ تي تماچيءَ جو ديدار ڪرين ٨- مغروريءَ سان ٩- جام تماچيءَ جهڙو اَملهه ماڻڪ ١٠- گم ٿي ويئي ١١- ڀالوت ١٢- هوڪو ڏياريائين ١٣- سخا ١٤- قيمتي وستو ١٥- خيرات لاءِ سوال ١٦- آبدار موتي ١٧- نيلي رنگ جا هيرا ١٨- بي بها ماڻڪ.
*نوريءَ تي فيض ليکين آهي، جيسين جام تماچي حيات آهي.
§خسيس مهاڻن ۾ قيمتي سوغاتون اِئين ورهايائين، جڻ ڪا وٽ ورهائجي.

Gul Hayat Institute

داستان ٻيو

١
سرُ سَلامَتَ، سُپرين! مَرَڪڻا! تون م مرڻج!
آهيين ناڙ اکڻ جو، وَڻان مون م وڃيج،
ٽماچي! ٽڪيج، ڪو ڏينهن ڪنجهر ڪنديين.

٢
ڪو ڏينهن ڪنجهر ڪنديين، تون ٽماچي! ٽڪُ،
اوچو تيوم اَڳُ، مون ڪُرُ مَلاحن ۾.

٣
هيٺ جَرُ، مٿي مڇرُ، پاسي ۾ وَٽارا،
اچي وچ ۾، ٽماچيءَ جي ساءَ،
لڳي اَلڙ واءُ، ڪنجهر هندورو ٿي.

٤
هيٺ جَرُ، مٿي مڇرُ، پاسي پرين سدام،
ڪوڙيين ڪاج سدام، اڻ سِڌو ڪون رهيو.

٥
هيٺ جَرُ، مٿي مڇرُ، ڪنديءَ ڪونر ٽَرَنِ،
وِرني واهوندن، ڪنجهر ڪٿوري ٿي.

٦
سَمِيون ڪري سينگارُ، راءِ رِجهائڻ آئيون،
جامُ هَٿَ ۾ جارُ، جُلي جُبيرن وچ ۾.

٧
ميءَ هَٿَ ۾ مَڪڙي، جامَ هَٿ ۾ جارُ،
سَڄو ڏينهن شِڪارُ، ڪنجهرَ ۾ ڪاڪُهه هو.

٨
نُوريءَ جي نوازيو، تيو ٽماچي لي،*
گاڏيءَ چاڙهي گَدري، ماڙهو ڪيو مي،
ڪنجهر چوندا ڪي، ته سَچُ سياڻي ڳالهڙي.

§٩
جامان آڳي جي جانيون، تن جي نرت نوريءَ کي ناه،
نه مُنهن، نه مارڪي، نه وچن ڪنهن وهانءَ،
سي ڪنجهر ڪنديون ڪانه، جن ٽماچي ٽڪيو.

١٠
نه ڪنهن جائو جام کي، نڪو جام وياءَ،
نديءَ وڏيءَ گدريءَ، سين آه سياءَ،
"لم يلد و لم يولد"، اي نجابت نياءَ،
ڪبرُ ڪبرياءَ، تخت ٽماچيءَ جام جو.

١- سلامت ٢- اي مرڪندڙ سپرين! ٣- ٽڪيج ٤- مدهن ٥- ڳات ٦- اوجل پاٽي ٧- ٻيڙيون ٨- وٽڪار ٩- لطف ١٠- پينگهو ١١- ڪروڙين، سهسين ١٢- ڪارج ١٣- منهنجا سڌ ٿيا ١٤- سڌ نه ٿيل ١٥- ڪنول گل ١٦- بهار جي اچڻ سان ١٧- مشڪ، عطر ١٨- هلي چلي ١٩- جهبير ذات جي مهاڻين ٢٠- نگاه، جاڻ ٢١- وهانءَ جو منڊپ ٢٢- غميءَ جو ميڙ ٢٣- ڪيڏانهن ٢٤- ڄڻيو ٢٥- اولاد ٢٦- ڏورانهون عزيز ٢٧- نه ڪنهن کيس ڄڻيو، نه ڪنهن کي ڄڻيائين ٢٨- شرافت ٢٩- انصاف ٣٠- شان ٣١- دٻدٻو.

*ٽماچيءَ جو نالو انهيءَ ڪري پيو ڳائجي، جو هن نوريءَ کي نوازيو.

§جيڪي زالون، جام کان اڳي جايون (يعني جام جي گهر جون وڏيون)، تنجي جاڻ نوريءَ کي ناهي. اهي شاديءَ غميءَ لي ڪين وڃن. جن جو آڌار ٽماچي، سي ڪنجهر کي ڇا ڪن.

١١

پَکَنِ پُوءِ[1] پَچارَ[2]: ”اَڄُ ٽَماچِي آئيو“،
مَرِکَنِ مَلاحَنِ جا، مَٿي باندِيُن بارَ،
وَڏِي جامَ جَمارَ! جنهن مِياڻِيُون[3] موڪِيُون.*

١٢

پَکا پُکارِيو[4]، جامُ ٽَماچِي آئِيو،
ڳُونڌَرَ[5] لاهِيو، ڳَندِرِيُون[6]! آڱَڻَ اُجارِيو[7]،
ڪِنجھُرُ قَرارِيو[8]، سَمِي سامَ[9] بَخشِي.

١٣

ڪو جو ڪاڻُ[10] مِي، آهي اَکَڙِين ۾،§
تَنُ ٽَماچِيءَ جامَ جو، نايُون[11] پايو[12] نِي،
عِشقُ اِئَن ڪَري، جِئَن جارو جامُ کُلهي ڪَيو.‡

وائي

تَنهن کي ڪيرُ چَوَندو مِي؟ اَڙِي! اِيَّ سَمي جا سَمَنگِي[13]،
سَمِي جي سُهاڳَ جو، مينڍيو[14] ڳُنٿو[15] مِي،
جارو جامَ کُلهي ڪَيو، عِشقُ اِئَن ڪَري،
جِن وِهَڻُ نہ ڏِٺي وَتِ ۾، تِيا سَلامِي سي،
عالَمُ[16] اِنعامِي[17] ڪَيو، نُورِيءَ نازُ ڪَري.

سر ڪاموڏ - داستان ٻِئي جو سار

ٻهار جي مند موٽي آهي ۽ ساري ڪنجهر عطر سان واسجي ويئي آهي. مٿي هير پيئي لڳي، ۽ ڪنجهر جو اوجل جل، هندوري وانگر پيو لڏي. پاسن کان وڻڪار اٿس ۽ ڪنڌين تي ڪنول. اهڙي جانفزا فضا ۾ جام ٽماچي ۽ نوري، ٻيڙيءَ ۾ چڙهي، سارو ڏينهن شيل شڪار پيا ڪن. نوريءَ جي صدقي، سردار، سيني مهاڻن کي سام بخشي آهي ۽ سندن مياڻيون موڪيون آهن. نوريءَ جي نيڻن ۾ اهڙو ڪو جادو آهي، جو ٽماچيءَ جي تن کي جڻ نيزي جي نؤڪ تي ڪڙهي ورتو اٿس. اِها عشق جي ڪرامت آهي، جو شاه ۾ ٻانهي سان هڪ ٿيو وڃي. نوريءَ جي محبت ۾ منڌ جي، ٽماچيءَ جهڙو شاندار حاڪم ٻه، جار ڪلهي تي ڪري، مهاڻن جي وچ ۾ ويٺو شڪار جو شغل ڪري!

•

”**سر ڪاموڏ**“- ڪاموڏ ”ڪامودا“ جي بگڙيل صورت آهي. ”ڪامودا“ جي معنيٰ آهي ”ڪام يا پريم وهيٺي“. هندستان جي گائن وديا موجب، ڪاموڏ هڪ راڳڻي آهي، جا ديپڪ راڳ، جي پنجن استرين مان هڪ آهي. هيءَ راڳڻي ”سمپورڻ“ سڏي ٿي وڃي ۽ ڀيرويءَ جو ڳائبي آهي. رسالي ۾ هيءُ ئي سر آهي، جنهن ۾ محض وصل جي وائي آهي.

١- پوي ٢- هل ٣- ٻلون معاف ڪيون ۴- اوجل ڪريو ٥- چدتائون، غم ٦- مهاڻيون! ٧- صاف ڪريو ٨- بي فڪر ٿيو ٩- پناه، اُجهو ١٠- جادو ١١- نيزا، نؤڪون ١٢- چکي، ڪڍيو وٺي ١٣- نوازي ١۴- وارن جون چڳون ١٥- وڙهيو ١٦- ساروجهان (سڀ مهاڻا) ١٧- نوازيل.

*شل جام وڏي آورجا ماڻي، جنهن مياڻين تان محصول معاف ڪيو.

§مهاڻيءَ جي نيڻن ۾ اهڙو ڪو جادو آهي!

‡عشق جا رنگ اِهي آهن، جو ٽماچيءَ جهڙي حاڪم ۾ مهاڻن جي جار ڪلهي تي کڻي آهي.

Gul Hayat Institute

سُر گهاتُو

داستان پهريون

١

گهنگهرِيا[١] گهڻَ[٢] جاڻَ، موڙهي مَتِ مهائِيين[٣]،

وِيا گڏجي وِڃِ ۾، ٻيا مُڙهِن مَهراڻَ،

اڳِيان ٻوڙيان[۴] ناڻَ، وِيا وِيچارَنِ وِسري.

٢

ماڪ[۵] پچائِن مولهِيا، مَتان راتِ پئي،

اوليوُن[٦] اَجهڻَ[٧] لڳيوُن، وِيا وَنجهه وَهي،

ڪَلاچِيان[٨] ڪَهي، ڪَڍهِن ڪونَ آئِيو.

٣

ڪو جو قَهرُ ڪَلاچَ ۾، ڳهڙي سو نِئي،*

خَبَرَ ڪونَ ڏئي، نه رَڃَ[٩] ڪُهاڙي رَنديا[١٠]؟

۴

ڪالَهه ڪَلاچِيءَ وِيا، ڇَتيوُن[١١] ڪٽي ڇُڳيرَ[١٢]،

پائُونَ[١٣] پيرو نه ڪَيو، اَدَنِ ڪي اَويرَ،

اَهڙي خاصي ڪيرَ[١۴]، ڪُنَّ وَرائي جَهلي.

۵

تَرِيوُن[١۵] پَسان نه تارِ[١٦] ۾، جُهڳا[١٧] جاءِ نه ڪَنِ،

مادَرِ! مَلاحَّنِ، ماڳِ نه ڏِٺو يا مَڪُڙا[١٨].

٦

ڏِهاڙي[١٩] ڏَنمِ ڪيترا، جنين مارِيو موڪَ،

١- منجهي ٻيا ٢- گهڻو جاڻندڙ (ماهر) ٣- وِرِيامن جي ۴- وقت ۵- ٻڳون ٦- ٻيڙي هلائڻ جا ڳن ٧- لڙهڻ ٨- ڪلاچيءَ (ڪراچيءَ) جي ڪن مان (ڪلفٽن ۽ منهوڙي جي وچ ۾) (ڪلاچي ذات جا بلوچ، اُنجي نزديڪ ڳوٺ ٻڌي وينا هوا) ٩- جار ١٠- روڪيا ١١- منهن مارڻ جا وڏا پالا ١٢- طرن وارا ١٣- پيرو ڪرڻ=موٽي اچڻ ١۴- ٽولي ١۵- ترها، مڇڻا ١٦- دِرياه ١٧- وڏا جار ١٨- ٻيڙيون ١٩- گهٽي انداز ۾ (مڇيون).

*ڪلاچيءَ جي ڪن ۾ اهڙو ڪو قهر ٻيو وسي، جو جيڪو تو اُندر گهڙي، لنهڪي تو ڪٽي.

گهرَ ۾ گهاتوُ[1] ٽڙَنِ جا، تا ماريندِ ٽوڪَ[2]،
لَڏي وِچان لوڪَ، اوُنهي[3] وِيا اوهِري[4].*
ڪالهَ ڪَلاچيءَ وِيا، گهاتوُ ڪَري گهوُرَ[5]،
ماڏرِ[6]! مَلاحَنِ جا، وينئي سَهان سوُرَ،
مؤن کي ڪري مَلوُرَ[7]، اوُنهي وِيا اوهِري.

اُڀي اوسِڙان اسَ[8] ۾، جهليو[9] ڪُنَّ ڪِنارَ[10]،
گهاتوُ گهرِ نہ آئيا، وَڏي لَڳينَ[11] وارَ،
هُيَسِ جنين هارَ[12]، سي موڙي چڙهيا مَڪُڙا.

§٩

ڪِلي جان ڪِنڪارِيان، ٿان سانئي سَگهہ[13] نہ ڪَنِّ،
وارِيو وَهت وَڃنِّ، ڪِنِ سِياڳِنِ سامُهان.

١٠

جِتي گهورِيو گهاتوُئين[14]، لِتي واريءَ ٻُٽَّ[15]،
سَهسين سانئي مُٺَّ[16]، سَرُ[17] سُڪو[18]، سوُنگهہ، گيا[19].

١١

نَڪا ٻوُءِ بازارِ[20] ۾، نَڪا چِلُرَ[21] چِٽَّ،
جِتي ڏَنيرِنِ[22] جي، اَڳي هُئي اَڪَٽَّ[23]،
سي پِڙَ پسيو پَٽَّ، ماڙهوُ وَڃَنِ موٽِيا.

١٢

مؤن اَڏارِيا[24] مِڙئي[25]، اَللّه! گهاتوُ آڻِ،
ميان! مُدارَنِ[26] سين، مؤن کي، قادرَ! وِڇُهہ مَ ڪاڻِ،
هَٿَ[27] مُنهنجي هاڻِ، قَدُرُ لَڌو جِنِ ري.‡

١٣

اوري هُنا نہ آئيا، جيڪُسِ وِيا پَري،
سانئي سَڏَ ڪَري، ماڳ نِهاري موٽِيا.

١٤

آئين جا لُڌو لوڏَ[28]، ايَ پَرِ گهاتوُ ٽڙَنِ جي،

١- مڇي ماريندڙن ٢- سامان ٣- سمنڊ ٤- گم ٿي ٥- ڳوڙهي جاچ ٦- اَمڙ! ٧- ملول ٨- اُس ۾ رلان ٩- وتيو ١٠- ڪنارو ١١- ڏير ١٢- پروسي ١٣- وهنوار ١٤- ڳولا ڪئي (درياه ۾ مڇيءَ لاءِ) ١٥- ٻڳ، ١٦- مَنا ١٧- درياه ١٨- محصول اوڳاڙيندڙ ١٩- ويا ٢٠- مڇيءَ جي ٻانس ٢١- چلرن جي وسڪار ٢٢- مڇيءَ جو قسم (ڏنيرو) ٢٣- اَڪت تعداد ٢٤- اُڏارا ورتا ٢٥- ميهون ٢٦- ڪوني دارن ٢٧- سرير ٢٨- دستور.

*لوڪ ٻا سنسار مان لڏي، وڃي عميق ۾ غرق ٿيا.

§مهاڻي ٿي چوي ته "هينئر سائين کي کلي کيڪاريان ٿي ته هو پوري خوش خيرعافيت ۾ نہ ٿا ڪن. هو پنهنجا وهٽ ورائو، وڃيو سهاڳڻين جي سامهون پيهن."

‡جن کان سواءِ منهنجي سرير کي اُنهنجو قدر پيو آهي.

ڪُنَّ ڪَلاچِيءَ ڪوڙَ[1]، سُڪ نہ سُتا ڪَڏهِين.*

15

گهورِيندي[2] گهورِ[3] پِيا، اَگهورِ[4] گهورِيائون،

مَيڪُرُ[5] مارِيائون[6]، مَلاحَنِ مُنهَن سَنَرا.

16

جان گهڙَندا گهاتُوئا، تان رَچَنِ ڏِيو رڱَ[7]،

سَڳايُون[8] ۽ سَڱَ[9]، ڪَلاچِيءَ ڪيرُ ڪَري؟

17

جِنِ جُهڳا[10] پائِيِن جهولَ[11] ۾، اِنَ نہ مَرَنِ مَڇَّ،

سَبَرَ[12] ڏارِ سَمَنڊ جا، ڪي راڻُون رَڱيُون[13] رَڇَّ،

هِي چارُون[14] ۽ چَڇَّ[15]، آڳا اوڙاهُ[16] اَڳاهُون[17] ٿِيو.§

وائي

جيڪُس[18] جَهليا مَڇَّ، گهاتُوءَ گهر نہ آئيا،

ڪاهي وَچو، ناکُئا[19]! ڪَريو ٻُري[20] ٽي ٻَچّ،

ڪاٽي سَندَيِن ڪُنڍيُون؟ ڪاٽي سَندَنِ رَڇَّ؟

ڪُنَّ ڪَڙڪو ڏايو، اَٿَو اَڳِيان اَڇَّ[21]،

اَڊِيُون! عَبدُاللَّطيفُ چئي، سَڀِ لَنگهيِندا چَڇَّ.

سر گهاتُوءَ - داستان ٻيئين جو سار

ڪلاچيءَ جي ڪن ۾ ماهر ملاحن جا ٻہ اوسان خطا ٿيو وڃن. گرداب جي گردانين ۾ سندن اوليون ۽ ونجهہ لڙهيو وڃن. هن ڦيري ڪن مان ڪوبہ سلامت ٻچي نہ ٿو نڪري. جي اَڙيا، سي ويا. ويچارا ملاح (ڇهہ ڀائر) ميڪر جا شڪار ٿي، وڃي عميق جي تري ۾ پيا ۽ پنهنجين وهن کي وره ۾ وجهي ويا. هنن کان سواءِ بازاريون ۽ ٻندرسچا آهن. هو اَهڙي هند وڃي پيا آهن، جتي ڪو ڪنهنجو سڏ نہ ٿو سڻي. ڪلاچيءَ جي ڪن کي ڪنهن لاءِ درد ناهي؛ اُن کي "نہ سڳايون، نہ سڱ." سچاڻ ملاح نيت ماڻگرمڇ کي ماري فنا ٿا ڪن. هي سنسار بہ هڪ ڀيانڪ مهاساگر آهي ۽ نفس يا من هڪ ڦيري ماڻگرمڇ. ڪي ٿورا سالڪ ئي اُن کي اِئين نگهوسار ٿا ڪن، جئن موروڙي، ڪلاچيءَ جي ميڪر کي ماريو.

•

"سر گهاتُوءَ"- گهاتُوءَ لفظ جي معنيٰ آهي شڪاري يا ماري. هن سر کي اِهو نالو اِنهيءَ ڪري ڏنو ويو آهي، جو منجهس مڇي مارينڙن جو ذڪر آهي. موروڙي جي ڀائرن کي ڪئن هڪ مڇ ڳڙڪائي ويو، ۽ وري موروڙي ڪئن مڇ کي ماريو، تنهن ڏانهن هت اِشارو آهي. اِنسان جو من بہ هڪ مردود مڇ آهي، جنهن کي مارڻ لاءِ ڪو موروڙي جهڙو مرد کپي.

۱- شوق ۲- ڇوليندي ۳- ڪن ۾ ۴- اونهو سمنڊ ۵- ماڻگرمڇ ۶- سرها ۷- رنگ ۸- عزائون ۹- ماٽيون ۱۰- جار ۱۱- درياهہ جي جهول (گوشي ۾ ٻيٺل پاڻي) ۱۲- ڦٽا ۱۳- رڱيل ڏورا ۱۴- سمنڊ جون ٽانگهيون ڪاريون ۱۵- ٻورا، ترايون ۱۶- سمنڊ ۱۷- اڳتي ۱۸- شايد ۱۹- ملاح ۲۰- ٻچڙي جيئو (ماڻگرمڇ) ۲۱- آب جي اڇ.

*ڪلاچيءَ جي ڪن گهورڻ جي شوق ۾، گهاتو ڪڏهن بہ آرامي نہ ٿا ٿين.

§هي سمنڊ جا ٽانگها هند آهن، اوڙاهہ اَڳا اَڳتي آهي.

Gul Hayat Institute

سُر سورَٺِ

داستان پهريون

١

اَللهَ جي آسَ ڪَري، هَلِيو هِٺائِين،[1]

چارَڻَ[2] ٻَدا چَنگَ[3] کي، جهوُڙا[4] ۽ جهائِين،[5]

ڏولِي[6] راءِ ڏِياچَ جي، ڏوُران[7] ڏِنائِين،

وِيَنَتِي واحِدَ دَرِ، تَنهن وِيرَ ڪَيائِين:

”سَباجها سائِين! راءِ رِيجهائِين راڳَ[8] سين.“

٢

پَرديسان پَندُ ڪَري، هَلِي آيو هِتِ،

جاجِڪُ[9] اِيو جِتِ، سِرَ جوُن صدائُون[10] هَڻِي.

٣

پَرديسان پَندُ ڪَري، هَلِي آيو هِيُّ،

مالُ نَہ مَگِي مَڱڻو، جاجِڪُ گُهري جِيُّ،[11]

”وَيِ، وَهِلو[12] ڻِيُّ، ساعَتَ صَبرُ نَہ سَهان.“

٤

”پَرديسان پَندُ ڪَري، هَلِي آيو هوُن،[13]

اوُنچو توُن عَرشَ لَي، آنْ ٻورو[14] مَٿي ٻوُن،[15]*

ڪِيئَن تُسَندين[16] توُن؟ هِيُ سِرَ سُوالِي[17] مَڱڻو.“

٥

”پَرديسان پَندُ ڪَري، آيُس آڳاهِين[18] ۽ ماءِ،[19]

جي وِهاڻي ۽ وِيرَ مَ[20] ڻِي، تہ مُون هيرَ[21] ئِي هَلاءِ،

سوُنهارا سورَٺِ وَرَ![22] ڳالهہ هِنئين سين لاءِ،

سو مَڱڻهارُ مَلهاءِ،[23] جو وچان وِٻِڻِ[24] آئِيو.“

٦

”پَرديسان پَندُ ڪَري، سُٺِي آيُس شانُ،

١- هِٺائين (اَنيراءِ جي ڏِسِ ۾) ٢- ساز وڄائيندڙ مڱڻهار ٣- سرندي يا تنبوري ٤- ٽوٽر، جهانجها ٥- گهنگهرا ٦- هٺي محل ٧- ٻريان ٨- راڄا ٩- مڱڻهار ١٠- پڪارون، سوال ١١- جان ١٢- جلد، سگهو ١٣- مان ١٤- ٻورڙو، نادان ١٥- ٻرٽوي ١٦- راضي ٿيندين ١٧- سر جو سوالي (گهرندڙ) ١٨- ٻئہ هيڏڙ ١٩- مان ٢٠- ٻرياس جو ٢١- هيڏڙ ٢٢- سورٺ جا پتار! ٢٣- مرڪاءِ، نواز، سرخرو ڪر ٢٤- دشمن (اَنيراءِ ڏانهن اِشارو).

*تنهنجي پدوي اوچ آهي (تون آڪاس تي آهين)؛ مان نادان ٻرٽويءَ تي آهيان.

مَگَان کَھڙيءَ مَتِ[١] سين؟ نِسورو نادانُ!
سو کوڏيا وِئين ڏانُ، جو طَمَعَ[٢] کي تَرَکُ[٣] ڪَري."

٧

"سَرديءَ سالِمُ نہ رَهان، گَرميءَ تِيان گُدازُ،*
اَمَنُ ڏيجِ اَمانَ تُون، سائِلُ هَٽي سازُ،
رَبابيءَ کي رازُ، خالِصُ ڏيجِ خَليلَ جو."§

٨

"سَرديءَ سالِمُ نہ رَهان، ڪوسي سَهان ڪانَ،
اَمَنُ ڏيجِ اَمانَ تُون، دُور ڪَري بِيا دانَ،
پانڌَپ! ڪائي پانَ، وِجهجِ پَکَ پينارَ لي."

٩

"تو دَرِ آيُس، راڄيا! جاجڪُ وَتي جيَّ،
کَنان[٤] "نارُ حاميَہ[٥]"، هارِ بَچائِج هيَّ،
والي[٦] ڏيارِئي وِيَّ[٧]، جِت آهي "جَنّاتُ عَدْنٍ[٨]".‡

١٠

"تو دَرِ آيُس، راڄيا[٩]! هُھڙو وَتي حالُ،
اوناڻيجِ عَليلَ[١٠] جو، سَباجها! سُوالُ،
اَگَھَ مَتي آنهجي[١١]، کَهي کي قَوالُ[١٢]،
پَلا[١٣]! ڪَري پالُ، اَمَنُ ڏيو اُنَ کي."

١١

"تو دَرِ آيُس، راڄيا! بِيا دَرَ ڪَري دُورِ،
سائِلُ[١٤] تو سَينَ هَٽي، هَردَمُ آن حُضُورِ[١٥]،
بِيو نہ مَگي مُورِ، اَمَنُ[١٦] ڏيو اُنَ کي."

١٢

"تو دَرِ آيُس، راڄيا! بِيا دَرَ ڏيئي بَنَّ[١٧]،
کَهان[١٨] جو کُماچَ[١٩] سين، سو سُڻُ سَباجهي ڪَنَّ[٢٠]،
جا مَگَ[٢١]، مُنهنجي مَنِّ[٢٢]، سا توکي مَعلُومُ سَيَکا."

١٣

"بِيا دَرَ ڏيئي بَنَ کي، آيُس تُنهنجي دَرِّ،
سوُنهارا سورَتِ وَرَ! ڪا مُنهنجي ڪَرِّ[٢٣]،
پَلا! پيري پَرِّ[٢٤]، پالهو[٢٥] پانڌُ پينارَ[٢٦] جو."

وائي

ڏِنو راءِ ڏياچَ، هيُ سِرُ صاحبَ تان صَدقو،
چَڏي هَليو هِتهِين، راڻيُون پَنهنجا راڄَ،
اَگهيو دَرِ اَللهَ جي، ڪوڙين پُنَسِ ڪاڄَ،
مَگي وِرتو مَگڻي، کَهي ساڻُ کُماچَ،
اَدِيُون، عَبدُاللّطيفُ چئي، تِيَسِ ڪَمَ سُڪاڄَ.

١- هوش، سمجهہ ٢- لمعا ٣- دفع ڪري ٤- ڪان ٥- جلائيندڙ باه (اَنيراءِ جا عذاب) ٦- ڏٺي ٧- گلشن، باغ ٨- عدن جو بهشت (باغ عدن) ٩- اي راڄا ١٠- نِبل، ضعيف ١١- اَوهانجي ١٢- راڳيندڙ ١٣- اي پال ڪندڙ ١٤- سوالي، مگڻهار ١٥- اَوهانجي حضور ۾ ١٦- دل جي تسڪين ١٧- ترڪ ڪري ١٨- چوان ١٩- ساز، رباب ٢٠- سباجهي ڪن سان ٢١- خيرات ٢٢- منهنجي دل ۾ ٢٣- ڪا منهنجي اون ڪر ٢٤- ڦيري، وري ٢٥- خالي جهولي ٢٦- مگڻهار.

*مونکي سهڻ شڪتي ڪانهي. سرديءَ ۾ سرير سالم نہ رهيم ۽ گرميءَ ۾ ڳريو وڃان.
§هن راڳيءَ کي پاڻ وٽ سڏي، گهري دوست (خليل) جهڙو ڪو نج (خالص) ڳجهہ سڻائج.
‡شل ڏٺي توکي اُهو بهشت عطا ڪري، جتي عدن جو باغ آهي.

سر سورٺ - داستان پهرئين جو سار

ٻيجل، چنگ کي جهوڙن سان سينگاري، الله ۾ آس رکي، راءِ ڏياچ جي محل طرف اچي نڪتو آهي ۽ واحد کي وينتيون ڪري پيو چوي ته:
”سباجها سائين! راءِ ريجهائين راڳ سين.“
محل اڳيان اچي ٿو سر جي صدا هڻي. راجا کي ريجهائڻ لاءِ چنگ چوري، سندس اسٽتي ٿو ڳائي: ”تنهنجو شان سٺي، ٻيا در سڀ ٻن ڏيٺي، هٿ آيو آهيان. هاڻ اٿي مڱڻهار ملهاءِ ۽ اهڙو ڪو ڏان ڏيار، جو طمع کي ترڪ ڪري. تون اوچو مٿي عرش آهين، مان ٻورو مٿي ٻون آهيان. اي سورٺ ور! جيڪي ڪماچ سان چوان، سو سباجهي ڪن سان سڻج. منهنجي مڱ، جي توکي سڌ آهي؛ هاڻ اٿي ڪا منهنجي ڪر:
”يلا! ٻيري ير، ٻالهو ٻاند ٻيمار جو.“

داستان ٻيو

١

جاجڪ[1] جهوُناڳڙهَ ۾، ڪو عَطائي[2] آيو،
تنهن ڪامِلَ[3] ڪيڏي ڪينرو[4]، ويهي وَڄايو،
شَهرُ سڄوئي سُرَ سين، تَندُن ٿَپايو،
دايوُن[5] ڏرماندڙن[6] ٿيوُن، بائِنِ[7] باڏايو،
چارڻَ تي چايو[8]، ته ماري[9] آهي مڱڻو.

٢

ساري راتِ صاحبَ کي، ڳڙه[10] ير ڳايائين،
اَنسِ[11] مالڪَ ميڻهَن جِڻن، هَٿ نه ڇتائين،
تي[12] لائِقُ[13] لَذائين[14]، جِنّن هو ميراثي[15] مڱڻو.

٣

ڙرلي[16] تَندُ نِيازَ سين، ٻيجَلَ ٻرائي[17]،
راجا رَڪولَن[18] ۾، وَرتائي[19] وائي،
ڪوناياٺين ڪوٽَ ۾، بارِتُ[20] باجهائي[21]،
راجا راڳائي، هَردوئي[22] هيڪ ٿيا.

٤

ڙرلي تَندُ نِيازَ سين، ٻُرائي ٻيجَلَّ،
راجا رَڪولَنِ ۾، اوناٺي اَمُلَّ[23]،
راڙُ ڪيائين[24] راءِ سين، ڪَڏهن موچاريءَ مَهَلَّ[25]،
”اَنَا اَحْمَدُ بِلاَمِيمٍ“[26]، سَينَ هَنئي سائِلَّ[27]،

١- مڱڻهار ٢- ڏات عطا ٿيل ٣- ماهر ٤- سرندو ٥- هٿي بانهيون ٦- وياڪل ٧- راڳين ٨- چوايو (سرندي ڪان) ٩- شڪاري (مارينڌڙ) ١٠- قلعي ير ١١- وسيس ١٢- لنهنڪري ١٣- لائق إنعام ١٤- پاتائين ١٥- ورٿي ۾ مليل ڏات وارو ١٦- چتائي ١٧- وڄائي ١٨- رنگ محل ١٩- قبولي ٢٠- ماهر راڳيندڙ ٢١- باجه ڪري ٢٢- ٻئي ٢٣- املهه يعني ٻي بها شخصيت واري راجا ٢٤- ڳجهه سليائين ٢٥- سڳوري ساعت ٢٦- ”آءٌ احمد آهيان بنا ميم جي“ (حضرت محمد جو پاڻ ڏانهن إشارو، صوفين جي ويساه موجب) (احمد بنا ميم = احد = ڌڻي) ٢٧- سواليءَ.

Gul Hayat Institute

کَنهن کَنهن پيٺي کَلَّ[1]، نه هَرِدوٺي هيڪُ ٿِيا.

٥

کِنيِن کِنيِن ماڙهين[2]، پيٺي کَلَ کائي،
رَسيا جي رَمزَ[3] کي[4]، تن پارِسي پائي،
"اَلاِنسَانُ[6] سِرّيِ وَ اَنَا سِرُّه[5]"، وَرِٽي لاءِ وائي،
راجا راڳائي، هَردوٺي هيڪُ ٿِيا.

٦

راجا رَنگِ مَحَلَ ۾، جاجِڪُ[7] سِرِ زَمينَ،
جا هَدِيائين هَتَن سين، سا سُٺي[8] بالا[9] بينَ[10]،
جت اَچَنِ نه اَردا[11] بيگِمُون، اُت ڪونايو اَمينَ،
"تازي[12] ڏِيوسِ ٽِڪِڙا، جَوهَرَ[13] پائي زِينَ؛"
پيو مَگي ڪِينَ، ڏاران سِرَ، سَيّدُ چئي.

٧

راجا جو راضي ٿيو، ڏنهن ڏنا وَڏا ڏانَ،
موٽي ڪارِيا[14] مَگڻي[15]، طَرحَ[16] ٽُنبي[17] کي تانَ،
"مُون وَٽِ مالَ مَتاعَ جي، ڪَمي آهي ڪانَ،
ڪارَڻِ رَبُّ[18] رَحمانَ، سِرُ وَڍي، سُلطانَ! ڏي."

٨

سِرَ جي هُنائين هَليو، چارَڻُ چِتائي،
سو مُوڙا جَهلي نه مالَ جا، تو ماٽِڪَ موٽائي،
"تو دَرِ آيُس تي، جِئن تو ناهِ نه سِکيو."

٩

پائي پَٽَ[19] کَٽا[20]، مُون تان مُورِ نه مَگيو[21]،
تازي[22] طَبيلَن ۾، گهوڙا گهرِ گهڻا،
هاٿيءَ ڪارَڻِ هيڪِڙي، آنَ ڪا تَندُ هَٽان؟
جا مَٿي[23] تو مَٿيا[24]، تَنهن سِرَ جو آهِيان سيڪِڙُو[25].

١٠

"جي ميراٿي مَگڻا[26]، آئُون پڻِ مَنجهان تَنِ؛
"ڪِي ڪَهُ[27] مُنهنجي[28] ڪَنِ[29]، اَرُٿَ[30] مَنجهاران اُنِ جي."

١١

"ڪا جا ڳالهه ڳِري[31]، پيڄليا! بُڏاءِ مُون،
پينئين جِئن ڳرنارَ[32] ۾، تَندُن[33] تانُ ڪَري،
ڪِ تو پَندُ[34] پَري؟ ڪِ مَگَ، جَهلِيندين؟ مَگڻا!"

١- پوڙ ٢- ماڻهن کي ٣- ڳجهارت ۴- هتي پارسي معنيٰ آهي پرولي ٥- اِنسان منهنجو ڳجهه آهي ۽ مان هنجو ڳجهه آهيان (حديث) ٦- اِها ڳالهه پيٺي يا پولي هلي ٧- مَگڻهار ٨- پڌي ٩- مٿي (يعني محلات ۾) يا اوچ راجا ١٠- ساز ١١- مرداني ويس ۾ بانهيون (حويليءَ لي پهرو ڏيندڙ) ١٢- عربي گهوڙا ١٣- زيدن کي جواهرن سان جڙي ١۴- ڪرايا ١٥- طرحين ١٦- سرندي ١٧- آلاپ ١٨- ڏٺي باجهاري جي واسطي ١٩- پٽ يا ڪشتي ۾ وجهي ٢٠- اَن جا داڻا ٢١- هرگز پڻ نه ڪٿي ٢٢- عربي گهوڙا ٢٣- تنهنجي مٿان ٢۴- زيور (يعني سر) ٢٥- سڪندڙ، لمدا رکندڙ ٢٦- اُهي مگڻا، جنکي ورثي ۾ ڳائڻ مليو آهي ٢٧- پڌاءِ چؤ ٢٨- منهنجي ڪن ۾ ٢٩- ورثي ٣٠- اُنهنجي ورثي مان ٣١- چئي ٣٢- داخل يا وارد ٿئين ٣٣- سرندي جي تندن لي تان هڻي ٣۴- خيرات ونديِن.

١٢

”مَڱَ، نہ جَهلِيان مؤرِهين[1]، نہ مؤن پَنڌُ ٻَري،
ڳِٺي[2] آئُسِ ڳالهڙِي، ڳُجهي[3] لو ڳُري،
سا سَمجِهجِ، سورَٺِ وَرَا! ويندُسِ ڪينَ وَري[4]،
ٻَريان پيرَ ٻَري، لو لَء آئيو آهِيان.“

١٣

مَڱَ، نہ ٿُسي[5] مَڱٽو، نہ مِلڪَ[6]، نہ مال،
ڏانئِهؤن[7] ڏُوِرِ ٿئي، ڪا جا ڳِيس ڳالِ[8]!
آهي اِنَ خيالِ، نہ ڏيني[9] ٿِيان ڏاتارَ سين.

١٤

سِرُ مَڱي، سِرُ گهُري، سِرَ رِ[10] ٿئي نہ صَلاحَ[11]،
غَرِيبَنِئون[12] نہ ڳُذِري[13]، تو ماري مِيرَ مَلاحَ[14]*

١٥

نايو[15] نَوابَن جا، سورِيو[16] ڪَٽِي ساهَ،
خالِقُ[17] سَنجِهه[18] صُباحَ، ڪونہ ڇَڏِيندو ڪِتهين.

مونِي، مَڱٽهارَ! شالَ مَ اَچِين ڪَڏَهِين!
اَنئي پَهَرَ اَجَلَ[19] جو، ڪُنديو مَنجِهه ڪَپارَ،
جَنهن لو سَڀِ جَمارَ، هَنيا چَتَ پَٽَنِ سين.

وائي

ٽُنهجي؍ تَندُ تَنوارَ، يارَ! مؤن مَنُ موهِيو.
مَلهي[20] آئين، مَڱٽا! ڳجهي[21] ۾ گرِنارَ،
سِرَ جي صَدا چِڏِ ڌُون، ڏِيانء ڏِيجَ[22] اَپارَ،
دانَ ڏِيانء ڌُهرا[23]، هَزارين هَزارَ،
اَلا! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، پَسان پِرِينِ[24] پارَ!

سر سورٺ - داستان ٻئي جو سار

جاجڪ، جهوناڳڙه ۾ اَچي، سارو شهر لِيڏن سان لپايو آهي. ڪينرو وڄائي، سر جي صدا ٿو هڻي. دايون درمانديون ٿيون آهن ۽ ٻاين ٻاڪاريو آهي. ساري رات ڳڙه پاسي ڳايو اٿس؛ ۽ صبح جو مٿس محل مان مائٽن جي ورڪا ٿي آهي. ميراثي، مائٽن کي ڇهي ٻہ نہ ٿو. نيٺ راجا، ٻارت کي ڪوٺ ۾ ٿو ڪوٺائي. ٻيجل جي راڳ ۾ ڏياچ فنا ڪاڏي آهي. جاجڪ کي اُلي ٿو گهرائي، جتي ”اَچن نہ اردا ٻيگيؤن“. مڱٽو چويس ٿو تہ ”مون مائٽن، هاٿين ۽ گهوڙن لاء ٿلد نہ هنئي آهي. مون وٽ انهن جي ڪمي ڪانهي“: ”جا مٿي ٿو مٽيان، ٿنهن سر جو آهيان سيڪڙو.“ راجا، سندس رمز لي راضي ٿيو آهي ۽ ٻوء ٻئي خلوت ۾ گڏ ويهي هڪ ٿي ٿا وڃن: ”راجا راڳائي، هردوئي هيڪ ٿيا.“

١- اَصل، ٻنھ ٢- ڪٺي ٣- ٿو وت ٤- ورائي، موٽي، واپس ٥- راضي ٿئي ٦- ملڪيت يا خزاني لي ٧- ڏاٽن يا داتن کان ٨- وٽس ڳالهه ٩- ملاقي ١٠- سر کان سواء ١١- راضپو، چڱائي ١٢- غريبن مان ١٣- نہ ٿو ٿري ١٤- مليح جو جمع (مليح=سهڻو، حسين) ١٥- نمايو ١٦- چڪيو ١٧- سرجهار، ڏٺي ١٨- سنجهي ٽوڙي صبوح ١٩- موت ٢٠- مرڪي، سرخرو ٿي ٢١- غلغلو مچائي ٢٢- ڏاج، اِنعام اِڪرام ٢٣- پيٽا يعني ڳهٽا ٢٤- محبوب جا پاسا يعني ماڳ.
*مسڪينن مان تہ نہ ٿو گسي، پر حاڪمن ٽوڙي حسينن کي بہ ماريو فنا ڪيو ڇڏي.

داستان ٽيون

١

ڪي جو ٻيجَل ٻوليو[1]، پِنيءَ وِيهي پانَ،
راجا رَتولَنِ ۾[2]، سيباڻو[3] سُلطانَ،
"آءٌ مَتاهوُن، مڱڻا! مُقابِل[4] مَيدانَ،
گهورِيان لَکَ، لَطيفُ چئي، تُنهنجي قَدَمَن تان قُربانَ،
مَٿو هيُ، مِزمانَ! هلي آءٌ نہ هِتِ ڏِيَنءِ."

٢

"آءٌ مَتاهوُن، مڱڻا! چَڙهي ۾ چَوڏولَ[5]،
توکي گهوٽَ گُهرائِيو، راجا مَنجهہ رَتولَ[6]،
ٻيجَلَ تو سين ٻولَ، وِهاڻيءَ وَيَڻَ جي."

٣

مَحلين آيو مڱڻو، سارُ ڪَٽي سُرَندو،
سِرَ جي صَدا سُرَ ۾، گهوُرَ[7] هَٽي گُهرَندو،
مَٿي رِءَ مَلوُڪَ[8] جي، چارَڻُ نہ چُرَندو،
جهوُناڳَڙهُ جُهرَندو[9]، ٻُوندي[10] جهانءِ جَهروڪَ[11] ۾.

٤

مَحلين آيو مڱڻو، ڪَٽي سارُ سِري[12]،
لَڳي لَندُ تُنبيرَ[13] جي، پِيا ڪوٽَ ڪِري،
هَندين ماڳين هوُءَ ٿي[14]، تُنهنجي، ٻيجَلَ! دانهَن ٻُري[15]،*
سِسي تَنهِن سُلطانَ ڪان، اَچي گهوٽَ گُهري،
جهوُناڳَڙهُ جُهري، ٻُوندي جهانءِ جَهروڪَ ۾.

٥

ڏاتارَ ۽ مڱڻي، ڪوڻ وَسيلو وِچِ،
سائي تالَ تَندُن جي، سائي چارَڻَ چِتِ،
جي هِتي جي هُتِ، نہ ڳالهہ مِڙيائي هيڪڙي.§

٦

"جاچِڪَ! تو جُهارُ[16]، ڏَهَ پيرا ڏِياچُ[17] چئي،
جِنهِن ۾ مالُ نہ مِريءَ جيترو[18]، تَنهِن ڀوُن طَمعَدارُ[19]،
جي اَچيئي ڪَمِ ڪَپارُ[20]، تہ وِيهَ پيرا وَيي ڏِيَنءِ."

٧

"ٻيلي ٻَئي پارَ[21]، جان مؤن نيڻَ هَٽي[22] نِهارِيا،‡

١- مڱڻهار ٢- محلاتن ٣- وڏيو ۴- ٻڌري ٻت ٥- ڏوليءَ ۾ ٦- رنگ محل ٧- ليزيءَ سان وڄائي (ڳائڻ جو اصطلاح) ٨- بادشاهه ٩- ماتم ۾ ٻوندو ١٠- واويلا ١١- محلات ١٢- ڳجهہ پريو، حيرت انگيز ١٣- لنبي يا سرندي وڄائيندڙ ١۴- هل هلاچو ١٥- وڃي ١٦- اي مڱڻهار! ١٧- نمسڪار ١٨- هڪ ڪاري مرچ جيترو (لپ) ١٩- طلبگار، طالب ٢٠- مٿو، سر ٢١- ڳر ٻيلي جا ٻئي طرف ٢٢- نيڻن سان جاچي ڏٺا.

*اي ٻيجل! تنهنجي صدائن جي ڪري چوڌاري هاهاڪار مچي ويئي ۽ سڀني ڪان تنهنجي دانهن نڪري ويئي.

§هيٺ ٻڌر لي لوڙي رنگ محل ۾ هڪڙيائي ڳالهہ (سر جي طلب) پئي ڪيائين.

‡ڳر ٻيلي جي ٻنهي طرفن ڏانهن مون نظر ڪري (چتائي) نهاريو.

Gul Hayat Institute

چوري[1] رکيمِ چِٽَ[2] ۾، ڏِسڻ[3] جا ڏاتارَ،*
هِيءُ سِرُ لوهان ڏارَ[4]، ٻِئي[5] ڪنهن نه ٻوليو.”*

٨

“سو جيءُ، مَڱڻهارا! مَ هوءِ، جنهن لو مٿي سِر سَٽو[6] ڪيو،
جو مُون[7] مُل مُوڙ نه سَمجهي[8]، تان جي سو گهريو[9]،§
نه جُڳان جُڳ[10]، ڏِنو[11]، ڏنگو[12] ڏاتارِ[13] ڪيءَ.”§

٩

“مَتو مَتائين گهوريان، مَتو لو مَتان،
سو مُون ٿئي نه هَتان، جَنهن تُون لائِقُ، مَڱڻا!”

١٠

“مَتو مَتائين گهوريان، مَتو تو مَتاءِ،
هَڏو[14] هِيءُ هَٽ ڪري، جاڃڪَ! وَهِلو[15] جاءِ،
تُون سين اَنيراءِ[16]، جِمَ واڇا[17] ۾ وِلهو وَهين[18].”

١١

“مَتو مُون نه پاڙيان[19]، تُنهنجيءَ ٽَندَ ٽَنوارَ،
سِرَ ۾ سَجهڻَ[20] ناهِ ڪي، موٽُ مَ، مَڱڻهارَ!
ڪينهي مَنجهه ڪَپارَ[21]، لَهيندو تو لاهِيان.”

١٢

“سڀُ سِرن پائي[22]، جي ٽَندَ بَرابرَ ٽوريان،
اَڙَلَ[23] اوڏانهين ٿئي، جيڏانهن ٻِجَلُ ٻُرائي[24]،
سَڪَٽو هَڏُ[25] آهي، سِرَ ۾ سَجهڻُ[26] ناهِ ڪي.”

١٣

“مَٿي آئي مُنهنجي، جي هُوا سِرَن سَوَ هَزارَ،
نه تُنهنجيءَ ٽَندَ ٽَنوارَ، هَرَ هَرَ وِڃِيمِ هيڪڙو.”

١٤

“مَٿي[27] آئي مُنهنجي، جي ڪوڙين[28] هُون ڪَپارَ،
نه وارِبو وارِبو[29] وَڍِيان، سڀيءَ ڪي سَوَ وارَ[30]،
نه پڻ ٽَندَ ٽَنوارَ، مُوهان[31] مَتائُون، مَڱڻا!”

١٥

“جو تو ڏِيڻُ ڏِياچَ! لاهِيو اِي سِرُ سَيڪو ڏي،
ڪِي نانءَ جهڙو[32] ڏي، جو سَنَدَ[33] لئي سُوالِيين[34].”

١٦

“ڏِيڻُ گهڻو[35] ڏِهلو، سڀي ڏِيڻُ سُکُ،

١- ساري ٢- دل ۾ ٣- ملڪن جا سخي ٤- لوڪان سواءِ ٥- ٻئي ٦- سودو ٧- مون وٽ ٨- پيدا ٿئي يا ميسر هجي ٩- گهرين ها ١٠- جڳن جا جڳ (هميشه) ١١- ڏين ها ١٢- عيب ١٣- سخي مڙسن ١٤- سڪٽو مٿو ١٥- جلد وڃ ١٦- متان ١٧- وچن ١٨- قاصر ٿين (نه پارڻ ڪري ڪاٺيارو ٿين) ١٩- هرگز برابر نه ڪريان ٢٠- پيٽا آڇڻ ٢١- ڪاپار يا مٿي ۾ ٢٢- ساهميءَ جي ٻڙ ۾ وجهي ٢٣- لاڙو (ٻڙ جو) ٢٤- وڃائي ٢٥- خالي هڏو ٢٦- پيٽا آڇڻ ٢٧- مٿي تي ٢٨- ڪروڙين ٢٩- وري وري ٣٠- سوين پيرا ٣١- مونکان الم يا اوڇ ٣٢- آهڙو، جهڙو ٻئي ڪنهن نه ڏنو هجي ٣٣- اختيارنامو ٣٤- سوالين لاءِ ٣٥- ڏک.

*مڙني طرفن جا سخي خيال ۾ رکيمِ؛ پر لوڪان سواءِ ٻئي ڪنهن به سر ڏيڻ نه قبوليو.

§جي ڪي آهڙو گهرين ها، جو مون وٽ مور نه هجي ها ته جيڪر هميشه لاءِ سخين کي داغ ڏيئي ڇڏين ها.

سو تان، ڏياچ! ڏک[1]، جو تعلق[2] رکي تند سين."

۱۷

"جو تعلق رکي تند سين، سو کي پلئه پاء،

مون کي م موناء[3]، آئون اڳاهون آئيو."

۱۸

پسي پات[4] پر[5] ٿيو، سندو جادم[6] جود[7]،

مڳ[8]، وهاٽيء، مڱڻا! مٿو هير[9] موجود،

بلڪ[10] آهي بود[11]، ناڪسيء[12]، نابود[13] ۾.

۱۹

چارڻ[14] چنگ ڪلهي ڪري، رمي[15] رهيو رات،

صدا جي، سيد چئي، وائي ڪيائين وات،

ڏيه[16] ڏنا تنهن ڏات[17]، مين مڱڻهار کي.

۲۰

چارڻ چنگ ڪلهي ڪري، پير پري[18] پاتا،

صدا جي، سيد چئي، وائي ڪيائين واتا[19]،

تنهن تي راء راضي[20] ٿيو، دل وڏيء[21] داتا[22]،

مرڪي[23] مر[24] ماتا[25]، روڙي[26] راء ڏياچ جي.

وائي

مٿو م ڪنڪار[27]، يار! ڏاڻ[28] ڏيندو سنء، مڱڻا!

جاجڪ! جهوناڳڙه ۾، هل ته ٿيئون[29] يار،

متان ڪا منهنجي ڪرين، گلا جي گفتار[30]،

مٿي آئي منهنجي، جي هون سر هزار،

هر هر وڍيان هيڪڙو، تنهنجيء تند تنوار،

لڄيندي[31] تو[32] لاهيان، ڪينهي[33] منجهه ڪپار،

آڏيون! عبداللطيف چئي، لڳيس لنؤ لغار.

سر سورٺ - داستان ٽئين جو سار

بيجل، پنهنجيء جو اهو ڪي بوليو، جو راجا وجد ۾ اچي تو وڃيء چويس ته:

"مٿو هي، مزمان! هلي آء نه هت ڏينء."

مڱڻو "سار سري" ڪٺي محل ۾ گهريو آهي؛ سندس صدا تي هندين ماڳين "هوء" تي ويٺي آهي. جهوناڳڙه سارو ماتم ۾ آهي. راجا، راڳ، لي اهڙو نه مست ٿيو آهي، جو چارڻ کي هر هر پيو نمسڪار ڪري:

"جاجڪ! تو جهار، ڏه پيرا ڏياچ چئي."

نه رڳو ايترو، پر آئين ۽ تو چويس ته:

"مٿي آئي منهنجي، جي ڪوڙين هون ڪپار،

ته واريو واريو وڍيان، سسيء کي سؤ وار."

"اي بيجل! سچ پچ ته مونکي هي خسيس دان ڏيندي، لڄ پيئي اچي." بيجل به ڪيس سندس لاثاني سخا تي داد تو ڏئي:

"هي سر توهان ڏار، پنهنجي ڪنهن نه بوليو."

Gul Hayat Institute

۱- مشڪل ۲- لاڳ، ۳- ثورو اڳي ۴- راڳيندڙ ۵- راضي، خوش ۶- يادو ڪل جو راجا (راء ڏياچ) ۷- سخاوت ۸- دان ۹- هينئر ۱۰- پر ۱۱- سچي هستي ۱۲- پاڻ وڃائڻ ۱۳- فنا، نيستي ۱۴- ڪلهي تي رکي ۱۵- ويندو رهيو ۱۶- ملڪن جا ملڪ (جاگيرون) ۱۷- ڏاتار (يعني راء ڏياچ) ۱۸- هلي ۱۹- واتان ۲۰- راجا ۲۱- وڏيء دل وارو، فراخدل ۲۲- سخي ۲۳- فخر ڪري ۲۴- پلي ۲۵- ماءُ (راء ڏياچ جي) ۲۶- گڏوان، سشيل ۲۷- ڪيڪار، خوش خيرعافيت ۲۸- دان ۲۹- ٿيون ۳۰- وائي، ڳالهه ۳۱- لڄي ٿي ۳۲- تو وڍيان ۳۳- ڪجهه ڪينهي.

داستان چوٿون

۱

وِءَ مصلحت منگتا، قصر ڪين اچن،
نُور تجلو نُور سين، نميو نيڻ پسن،
خيمي ۾ ڪنگهار جي، چاندوڻا چمڪن،
لذائين، لطيف چئي، سندا ڏاڻ ڏسين،
ٽيلان ملڪ ڏٺين، مڃيو منگڻهار کي.

۲

"مر نه آئين، منگتا! مام پروڙي مون،
جيڪا ڳاهه ڳالهائيين، سا سڀ سمجهيس مون،
تنهن ۾ نسبت تون، جيڪي پوئي پٽ ۾."

۳

"چارڻ! تنهنجي چنگ جو، عجب آهي اَيَّ،
هٿ ايو هٿن سين، جڙو رکيو جي،
رات منهنجو ري، ڪانيو تو ڪماچ سين."

۴

"تان نه آهي تند جو، رون رون ڪري راز،
هٿندڙ سندا هٿڙا، سيڪو چئي ساز،
ست ڏيئي شهباز، ٿئي، نه توڪ پرائيين."

۵

"تند تماريءَ تان، ڪهيو سو قبول پيو،
سرُ نه آهي ست ۾، پر پيو ڪي منگڻ دان،
خاڪ، مٽي ڪا بان، ڪانيا پوءِ ڪجهه نهين."

۶

"چارڻا! پولج ڪي پيو، گهريءَ سو گهوريان،
گهر سورٺ نه پڙي، جان تندن برابر توريان،
ڳجهي آهي ڳالهڙي، آءٌ اوري، تان اوريان،
ڪلهڻون ڪوريان؟ ڪِ، جاجڪا! جسي سين ڏينءِ؟"

۷

"چارڻا چنگ، بنگ لهي، وڄايو وڏاڻ،
سر جو هڏ آسان، پر منگڻهار متي وهي."

۸

"ڳجهه پنهنجي ڳجهه سين، رند! رساٽي لاءِ،
اجل ايو آهي، پنيءَ تو پلاٽيو."

۹

"وِي سر، ٿيءِ سرهو، ۾ ڪي آءٌ، م ڳاءِ،
جاجڪ! تو متاءِ، ملڪ مڙيوئي گهوريان."

۱- پلائيءَ يا فيض ڪان سواءِ ۲- محلات ۾ ۳- اِلاهي نور يا ايشوري جوت جو جلوو ۴- مرشد يا گروءَ جي روشنيءَ يا جوت سان ۵- دان ۶- ملڪن، سيڻي ڏسين يا پاسن ۷- تنهنڪري ۸- راجائن ۹- پلي ۱۰- پرولي، ڳجهارت ۱۱- ڳجهارت ۱۲- ڪشتي ۾ ۱۳ هردو ۱۴- رباب، سرندي ۱۵- آلاپ ۱۶- اِلاهي راز يا ڳجهه ۱۷- تيز رفتار رکي ۱۸- شاهي يا وڏو باز (اوچ پرواز وارو) ۱۹- قيمتي وستو ۲۰- حاصل ڪرين ۲۱- تنهنجيءَ ۲۲- چيو ۲۳- عيوض ۲۴- مٽيءَ جو ۲۵- پولو، ٻاوت ۲۶- ڪجهي ويو ۲۷- برابر ٿئي ۲۸- سليان ۲۹- ڪلهن ڪان ۳۰- وڍيان ۳۱- اي منگڻهار! ۳۲- تڙ سودو ۳۳- ڪمان جو پورو پيچ سچاٽي ۳۴- ساز، واڄو ۳۵- احسان ۳۶- وهي ۳۷- اي فقير ۳۸- رساءِ، پهچاءِ ۳۹- موت ۴۰- پليءَ لي ۴۱- سنيڙايو ۴۲- نه ڪي اَچ ۴۳- نه ڪي ڳاءِ.

۱۰

ٿيئي پرچيا پاڻ ۾، تند[1] ڪتارون ڪند،
”ٿنهن جهوٽي[2] ناهه ڪي، جو تون چارڻ! ڪيو پند،
اي شڪر[3] الحمد، جنهن مٿو گهريو، مڱڻا!“

۱۱

ڪنجهي[4] ڪيرت[5] ڪينرو[6]، واجو[7] ولائي،
هنئي تند حضور[8] ۾، ٿنهن پارس[9] پيرائي[10]،
ڏسنديئي ڏياچ کي، ظاهر[11] ٿيو ذاتي،
ڪڍي ٿنهن ڪاتي، وڌو ڪرت[12] ڪپار ۾.

۱۲

گل[13] چمو گرنار جو، پٽڻ[14] ٿيون پٽين،
سهسين[15] سورٺ جهڙيون، اپيون[16] اوسارين،
چوٽا[17] چارڻ هٿ[18] ۾، سر سينگاريو ڏين،
ناريون[19] ناڏ[20] ڪرين: ”راجا راب[21] رمگيو.“

۱۳

پاسنگ[22] جنهن پيش ڪيو، ٿنهن ڏنو ڪين ڏياچ،
مٿو نيئي ماچ، وڃي ڏور[23]، ڏک ٿيو.

۱۴

ڏنو ڪين ڏياچ، او سائل سڪائي،
منهن لي موٽائي، مٿو هنيس مڱڻي.

۱۵

سورٺ مٺي[24]، سک[25] ٿيو، خيما[26] ڪنيا ڪنگهار[27]،
نڪو راڳ، نه روپ ڪو، نڪا تند تنوار،
ٿيان پوءِ مڱڻهار، ڏنو سر[28] ڏياچ کي.

۱۶

سورٺ مٺي، سک ٿيو، خيما[29] هنيا ڪنگهار،
ٿيو راڳ، روپ سو، لڳي تند تنوار،
سو ڏٺين پٽين[30] پار، پسو[31]! راجا راضي ٿيو.

وائي

الوداع[32]، وو! الوداع، جاني[33] ڪيوءِ جدا،
هيءِ! هيءِ! سورٺ تي ساري.
هڻ ٿون تند طريق[34] جي، وو! واجٽ سڀ واري[35]،
سورٺ سرتين وچ ۾، وو! اپي اوساري،
”ڏيندو سان“، ڏياچ چئي: ”هي سر سينگاري“،
هي جو آيو مڱڻو، سو مٿارا ماري،
دوس[36] دوستان[37] دور ڪيو، تون ڏيا ڏيکاري[38]،
ڪنڌ منهنجو ڪاٽيو، نينهن سندي نعري.

۱- خنجر، ڪاتي ۲- جهڙو ني ۳- ڏٺيءَ جو شڪر ۽ واڪاڻ هجي ۴- روُن روُن ڪري، وڃي ۵- راڳ ۶- سرندو ۷- ولائتي (افضل) ساز ۸- راجا جي حضور ۾ ۹- پارس جهڙي پرش ۱۰- پيرائتي، سربستي ۱۱- ذاتي نور يا جوهر ۱۲- خنجر ۱۳- يعني راءِ ڏياچ ۱۴- شهر، نگر ۱۵- انيڪ استريون ۱۶- رودن يا روچ ڪن ۱۷- وار (راءِ ڏياچ جي مٺي جا) ۱۸- مڱڻهار جي هٿ ۾ ۱۹- استريون ۲۰- ورلاپ ۲۱- ويو هليو، گذاري ويو ۲۲- ڪاٺ لاهڻ لاءِ ڪوڏيون يا پتريون ۲۳- مطرب يعني راڳيندڙ ۲۴- چڪيا لي چڙهي ۲۵- شانتي ٿي ۲۶- لنبو ڪنيا، لڏيو ۲۷- راءِ ڏياچ (هتي سورٺ مان مراد آهي نفس) ۲۸- ڳچي، راڄ ۲۹- لنبو ڪوڙيا (روحاني ديس ۾) ۳۰- ٻڙن پٽن ۾ ۳۱- طرف ۳۲- خدا حافظ! ۳۳- محبوب يا جانب ۳۴- طريقت ۳۵- ترڪ ڪري ۳۶- دوست ۳۷- دوستن کان ۳۸- حشمت.

سر سورٺ - داستان چوٿين جو سار

ملڪ ڏٽيءَ (ڏياچ)، مڱڻهار جي مام ٻروڙي آهي. ڪامل مرشد جي ڳاه (ڳجهارت)، سعادتمند مريد سمجهي آهي. راجا، سر ڏيڻ نه قبولي ٿو، ٻر سواليءَ کي اهوئي ٻيو سوال ڪري ٿو:

”لڏهن ٻر لسج ٿون، جيڪي ٻوٺي ٻت ٻر.“

”اي چارڻ! شل مڏهنجو سر قبولين. مونکي نه عجب آهي نه چنگ وڄائيندي، تو ڪڻن ٻنهنجو جيءَ جيڏرو رکيو آهي! تو رات جو مڏهنجي هردي کي ڪماچ سان ڪاٽيو آهي. هي منهنجو خاڪ جو جسم، جي تو ورتو نه ڇا ٿيو:“

”خاڪ مٽي ڪا بان، ڪاٽيا ٻوءِ ڪجهه نهين.“

نيٺ لڏڏ، ڪٽارو ۽ ڪنڌ ٻاٽير ٻرٽا. راڻين ۽ نارين ٻر روڄ مچي ويو:

”سهسين سورٺ جهڙ ٻوُن، اُڀوُن اوسارين، نارڀوُن ناڏ ڪرين: ’راجا رات رمگيو!‘“

•

”سر سورٺ“- سورٺ، سنسڪرت شبد ”سؤراشٽر“ جي بگڙيل صورت آهي. هندستان جي گائن وديا موجب، هيءَ راڳڻي، راڳ ڀڙو جي ٽئين ٻت جي اِستري آهي. شايد سؤراشٽر ٻر هيءَ راڳڻي گهڻو ڳائڻ ٻر ايندي هئي، جنهنڪري اُلس اِهو نالو ٻيو آهي. هيءَ راڳڻي رات جي ٻئي ٻهر ٻرڳائبي آهي. هتي، راڳ جو عاشق شاه صاحب، ٻاڻ ٿي ڏياچ آهي.

Gul Hayat Institute

سُر ڪيڏارو

داستان پهريون

١

ڏِنو مُحَرَّمُ[1] ماهُ[2]، سَنْڪو[3] شَهزادَنِ ٿيو،*
جاڻي هيڪُ اَللهُ، پاڻَ وَڻَندِيوُن[4] جو ڪَري.

٢

ڏِنو مُحَرَّمُ ماهُ، سَنْڪو شَهزادَنِ ٿيو،
مَڪي، مَدِيني ماڙُهين[5]، رُنو مَٿي راهَ،
ڪَنهن واحِدَ[6] کي واهَ، جو حُڪُمَ هَڙائي ڪَري.

٣

مُحَرَّمَ موٽي آئيو، آئيا ڪان نَه اِمامَ[7]،
مَدِيني جا جامَ[8]، مؤلا! مؤن کي ميڙِئين!

٤

مُحَرَّمُ موٽي آئِيو، موٽِيا ڪان نَه اَميرَ،
مَدِيني جا ميرَ، ڏاڏَرَا! مؤن ڏيکارِئين.

٥

ميرَ[9] مَدِيني‍ان[10] نِڪِري، ڏيرا ڏِناڻوُن،
ڪانيءَ، پاڻيءَ، گاهَ کي، ماڙهوُ مُڪائوُن،
چَڙهَندي چِياڻوُن، نَه تيندي ويڙهِ[11] وَڏاندِري[12].

٦

ميرَ مَدِيني‍ان نِڪِري، رِڙهيا مَٿي رَنَدَ[13]،
گهوڙا تِنِ گهوٽَنِ جا، پِڙِيا[14] مَٿي پَدَ،
جِتي رَهِيا راتِڙِي، سي سوُنهارا[15] هَندَ،
ڪُلها، ڪَرَنگهَ[16]، ڪَندَ، جُهَرِ جهوُنجهارَنِ[17] جا.§

١- اسلامي سال جو پهريون سڳورو مهنو ٢- مهنو ٣- فڪر، جهوري ٤- ڪيس وڻندڙ ڳالهيون ٥- ماڻهن ٦- ڪنهن ڏڻيءَ کي واڪاڻ يا جس ٧- مذهبي پيشوا يا اڳوان ٨- سردار ٩- مديني کان ١٠- ڇانوڻيون هڻيائون ١١- جنگ ١٢- وڏي، زبردست ١٣- واٽ، رستي ١٤- هليا ١٥- سهڻا، سياڻا، سڳورا ١٦- پٺيءَ جا هڏا ١٧- بهادرن، سورمن.
*محرم جو مهنو ڏنو ۽ امامن سڳورن جي جهوري لڳي.
§سورمن جا ڪلها، پٺيون ۽ ڪنڌ (مڙيئي سنڌ) سور کان ڪڙهن پيا.

Gul Hayat Institute

۷

مِيرَ مَدِينان نِڪري، آئيا نه موٽي،
ڪارا رڱيجِ ڪپڙا[1]، ادا نيروٽي!
آنءُ تنهِن لَءِ لوٽي[2]، جي مِيرَ مُسافِرَ[3] راتِيا.

۸

سَخِتي شَهادَتَ جي، سُرُّ! شادِيءَ جو ڏينهُن،*
ذَرو ناهِ يَزِيدَ کي، نَسوروئي نِينهُن،
مَرڪُ[4] آهي مِينهُن، عَلِيءَ[5] جي اولادَ کي.

۹

سَخِتي شَهادَتَ جي، مِڙوئي مَلارُ،
ذَرو ناهِ يَزِيدَ کي، اِي عِشقَ جو آثارُ،§
ڪُسَڻَ جو قَرارُ، اَصُلُ اِمامَنِ سين.§

۱۰

سَخِتي شَهادَتَ جي، مَلارُ[6] مِڙوئي،
ذَرو ناهِ يَزِيدَ[7] کي، آثارُ[8] اَهوئي،
ڪُسَڻَ هو ڪوئي، اَصُلُ اِمامَنِ سين.

۱۱

سَخِتي شَهادَتَ جي، نَسوروئي نازُ،
رِنِدَ[9] پُرُوڙِينِ رازُ[10]، قَضِيي ڪَربَلا جو.‡

وائي

اَڄُ مِيرَ مومِنَ جا، مَدِينو ڇَڏي هَليا،
مَدِينو ڇَڏي هَليا، سي مَدِينئون لَڏي هَليا،
هَيءَ! هَيءَ! مَدِينو ڇَڏي هَليا!
سِڄُ، چَنڊُ، مُصطفيٰ[11] ڏي، يَڪدِل ڳَڏي هَليا!
هَيءَ! هَيءَ! اَنڌارُ ٿيو، اَنِ رِيءِ تارا لَڏي هَليا!

سر ڪيڏارو - داستان پهرئين جو سار

محرم جو مهنو ڏنو آهي ۽ من ۾ شهزادن جو ارحود سنڪو اٿيو آهي. محرم موٽي آيو پر إمام نہ موٽيا. مڪي ۽ مديني جي ماڻهن، إمامن کي راهن متي رنو آهي. جيڪي ڪربلا ۾ ٿي گذريو، سو اِلاهي اَمر موجب هو. شهادت جي سختي، درحقيقت، إمامن لاء "مڙوئي ملار" هئي. هنن أصل کان "ڪسڻ جو قرار" ڪيو هو. سندن شهادت جي سختي، نسورو نينهن جو ناز هو: اِهو راز رند ئي پروڙين. جو عشق إمامن کي هو، تنهنجو ذرو بہ يزيد کي نہ هو. سندن شهادت لي ساري ڪائنات ماتم ڪيو ۽ چوطرف اَنڌارو ڇانئجي ويو:
"هيءَ! هيءَ! اَنڌار ٿيو، اَن رءِ تارا لڏي هليا."

مديني جي ميرن جي ديدار لاء شاه صاحب جو هنئون تڙڦي ٿو:
"مديني جا مير، ڏاڍا! مون ڏيکارئين."

۱- ڪپڙا رڱيندڙ ۲- منيس، جليس ۳- گذر ڪري ويا، رڱجي ويا ۴- موت ۵- إمام حسين جو والد ۶- مينهن (محبت جو) ۷- إمام حسين جو دشمن (معاويہ جو پٽ) ۸- اهڃاڻ ۹- ڪامل عارف ۱۰- معاملي ۱۱- حضرت محمد صلعم (مصطفيٰ=ڏٽيءَ جو چونڊيل يا پسند پيل).
*إمامن لاء شهادت جي سختي درحقيقت هڪ جشن هو.
§ يزيد کي اِنهيءَ اِلاهيءَ عشق جي رتيءَ ماتر بہ خبر نہ هئي. إمامن لاء شهادت، ازلي وعدي موجب هئي.
‡ ڪربلا جي واقعي جو راز، ڪي ڪامل عارف سمجهن.

داستان ٻيو

١

چنڊ[1] وهاڻيءَ چڙهيا، ملهه[2] مدينئان[3] مير،
اُن سين طبل[4]، باز[5]، تبرون[6]؛ ڪُند[7]، ڪتارا[8]، ڪير[9]؛
عليءَ پُٽ امير، ڪندا راڙو[10] رُڪ[11] سين.

٢

چنڊ وهاڻيءَ چڙهيا، ملهه مدينئان گهوٽ،
اُن سين طبل، باز، تبرون؛ ڪُند، ڪتارا، ڪوٽ[12]؛
عليءَ پُٽ اموٽ، ڪندا راڙو رُڪ سين.*

٣

چنڊ وهاڻيءَ چڙهيا، ملهه مدينئان جام،
اُن سين طبل، باز، تبرون، نيزا ۽ نشان؛
عليءَ پُٽ آيام[13]، ڪندا راڙو رُڪ سين.

٤

ڪربلا جي پڙ[14] ۾، خيما کوڙيائون،
جهيڙو يزيد سامهون، جُنبي[15] جوڙيائون،
مُنهن نه موڙيائون[16]، پسي تاءَ ترار جو.

٥

ڪامل ڪربلا ۾، اهل بيت[17] آئيا،
ماري مصرين[18] سين، تن ڪافر ڪنبايا،
سچ ڪي بيبيءَ[19] جايا، هڙا سوره[20] سپرين.§

٦

ڪامل ڪربلا ۾ آيا سيد شير،
ماري مصرين سين، پونڊ[21] ڪيائون پير،
ڏهليا[22] اُت دلير، پسي حملو مير حسين جو.

٧

ڪامل ڪربلا ۾ آيا جُنگ جوان،
ڏرلي ڏبي، لرزي[23]، ترڙيا[24] آسمان،
ڪره[25] هٺي ڪان، هو نظارو نينهن جو.‡

٨

ڪامل ڪربلا ۾، پاڻ آيا پيهي،

١- چنڊ لٿي ٢- سوره ٣- مديني کان ٤- دهل، نغارا ٥- باز پکي (شڪار ڪندڙ) ٦- کهاڙيون ٧- ڀالا ٨- خنجر ٩- برڇيون ١٠- جنگ ١١- رڪ جا هٿيار ١٢- گز ١٣- آڻهم ١٤- ميدان ١٥- جوش ۾ اچي ١٦- تاب ١٧- پيغمبر صلعم جي گهر جا ماڻهو يعني امام حسين ۽ سندس ڪٽنب ١٨- مصر ملڪ ۾ ٺهيل تراrين سان ١٩- بيشڪ ٢٠- بيبي فاطمهؑ، پيغمبر صلعم جي نياڻي ٢١- لاش ٢٢- ڪنبيا ٢٣- ڏڪي ٢٤- ڏڏيا ٢٥- جنگ.

*حضرت عليءَ جا فرزند موٽڻ وارا نه آهن؛ هو رڪ جي هٿيارن سان جنگ (راڙو) ڪندا.

§ بيشڪ بيبي فاطمهؑ (پيغمبر صلعم جي نياڻيءَ) هڙا پيارا سورهيه ڄڻيا.

‡هيءَ ڪا معمولي ويڙه نه هئي؛ هي الاهي محبت جو مظاهرو هو. (هن جنگ ۾ الاهي عشق ۾ رڱيل امامن، شهادت جو جام پيتو.)

پَهُ[1] ڪَيائُون پاڻَ ۾، مُقابِلِ[2] ويهي،
قَضا هيءَ ڪيهي[3]، هَيءَ! هَيءَ! ٿي حُسينَ سين؟

٩

ڪامِلَ ڪَربَلا ۾، آيا اَجُ اَميرَ،
ويهي ويرِيَنِ سامُهان، لِکا هَميائُون تيرَ،
هُئي اِيَ تَقديِرَ، اِمامَنِ سين اَڳهِين[4]۔

١٠

دوستَ کُهائي دادُلا[5]، مُحِبَّ[6] مارائي،*
خاصَنِ حَليانَ[7] کي، سَختيُون سَهائي،*
اَللّٰهُ[8] اَلصَّمَدُ بي نيازُ[9]، سا ڪَري، جا چاهي،
اِنَهِين مَنجهِ آهي، ڪا اوُنهي ڳالهِ اِسرارَ جي۔

وائي

واويلا! واويلا! ڪيو مَلَڪَنِ[10] رِڙِ ماتامُ!
هَيءَ! هَيءَ! شاهَ حُسينَ سِڌارِيو[11]!
ڪَربَلا جي پِڙَ ۾، خيما کوڙِيائُون[12]،
جيڪا رَضا رَبَّ جي، لِکيو لوڙِيائُون؛
ڪَربَلا جي پِڙَ ۾، آيا اَجُ اَميرَ،
جُهڙَ وَرائي جهوريءَ جهَلِيا، طَرَفَ سَندي تَقديِرَ،§
پَسي سَختي مير حُسينَ جي، رُنو نَبِينِ زارون زارِ،
مَلَڪَ، فَلَڪَ[13]، ڌَرتي ڌُبِي، آئي عَرشَ مَٿان اوچِنگارَ۔‡

سر ڪيڏارو - داستان ٻئي جو سار

ميرن مديني کان، چنڊ وهاڻيءَ چڙهيا آهن؛ ۽ پاڻ سان طبل، ٻاڙ، ٽمبرون، ڪنڌ، ڪٽارا، نيزا ۽ تير کنيا اٿن.
"عليءَ پٽ اَمير، ڪندا راڙو رڪ سين."
ڪربلا جي پڙ ۾ اچي خيما کوڙيائون ۽ يزيد جي سامهون جنبي جهيڙو جوڙيائون. ترار جو ڌاڪ ڏسي منهن نه موڙيائون، بلڪ ترار سان ڪيئي ڪيرايائون ۽ ڪنبايائون. وڏا دلير ۽ مير حسين جو حملو پسي دهلجي ويا. ڌرتي پڻ ڌُبي ۽ آسمان ٿرٿليو. هيءَ جنگ نه هئي پر نيڌهن جو نظارو هو. اِها شهادت اَصل کان اِمامن لاءِ لکيل هئي. ڌڻي پنهنجن پيارن کي سختيون ٿو سهائي ۽ دادلا ٿو کهائي. هوءُ جو پنهنجن محبن کي ٿو مارائي، تنهن ۾ ڪا ڳوڙهي رمز رکيل آهي.
"اِنهين منجهه آهي، ڪا اوُنهي ڳالهه اِسرار جي."

1- صلاح، مصلحت 2- هڪ ٻئي جي سامهون 3- کهڙي 4- اَڳي ئي اَصل ئي 5- پيارا 6- محبوبن، دوستن 7- دوستن 8- اَلله بي پرواه آهي 9- بي پرواه 10- فرشتن 11- لاڏاڻو ڪيو 12- کڏيو 13- آسمان.
*ڌڻي پنهنجن دوستن ۽ دادلن کي شهيد ٿو ڪرائي، ۽ خاص پيارن کي عذاب ٿو سهائي.
§تقدير يا قضا جي طرفان کين جهوريءَ جي ڪارڻ ڪڪرن اچي ورايو.
‡اِمام حسين جي شهادت تي ملڪن (فرشتن) رنو ۽ آسمان ۽ زمين لرزيا.

داستان ٽيون

۱

ڏٺو ڪالهه ڪنهين، جهونجهار[1] ڪو جهڳڙو،*
هائين هڏ مڇائيا[2]، ريلو[3] رت نئين،
پانئين سا سڌئين، جتان[4] جيءُ جوکو ٿئي.§

۲

ڪاري ڪڪر هيٺ، مون جهيڙيندا[5] ڇڏيا،
ڪارا ڪُند هٿن ۾، اڙل وڇڙا[6] هيٺ،
ٿي لنئين سين ڏيٺ، موڙ[7] جنين ميهڻو.‡

۳

آيا اجارين، لنڪ[8]، ترارئون[9] ٽڙيا،
سانگيون[10] سائن[11] هٿ ۾، ڪلهئون[12] نه لاهين،
اُيائي آهين، مهائي[13] مرڻ لي.

۴

هٽڻ، هڪلڻ[14]، ٻيلي سارڻ، مانجهيان لاءِ مرڪ،
وڃن ٿان نه فرق، رُڪ وهنديءَ[15] راند ۾.†

۵

ٻهادر ڳڏيا ٻهادرين، ڪرڙڪ[16]، ڪلول[17] ڪن،
وڃن ڏڙ ڏڙن لي، هاڪارين، هڻن[18]،
ڪرن، ڪند نهن، رڻ گجيو، راڙو ٿيو.

۶

هوڏانهن هُن هاڪاريو، هيڏانهن هي هڻن،
سُرنايون[19] ۽ سُندڙا[20]، ٻنهين پار[21] ٻرن،
گهوڙن ۽ گهوڙن، رڻ ۾ لائون لڏيون.×

۷

گهوڙن ۽ گهوڙن، جڻڪ تورا ڏينهڙا،
ڪڏهن منجهه ڪوڙن[22]، ڪڏهن واهي رڻ جاءِ.

۸

گهوڙو گهوٽ[23] پلاڻيو، مٿس زين ڌري،
علي شير ٻچن ڪي، ايو سڌ ڪري،
قضا ڪيئن ٽري، جتن امر الاهي آئيو.

۱- ٻهادرن جو ۲- ويڙايا ۳- هاري ۴- جتان ۵- وڙهندي ۶- ڪڏٺا گهوڙا ۷- مڪاميلو ۸- ڪهاڙيون ۹- هٿيار صاف ۽ تيز ڪندڙ ۱۰- نيزا ۱۱- ٻهادرن ۱۲- ڪلهن ٿان ۱۳- ڪٽل ۱۴- ٻهادرن جون ۱۵- جنگ (جنهن ۾ هٿيارن جي بازي ٿي هلي) ۱۶- ترارين ۱۷- ڪڙڪو ۱۸- هڪلون ڪن ۱۹- ترٽارا ۲۰- ٻنهي طرفن ۲۱- وڄن ۲۲- محلن ۲۳- امام حسين.

*اهڙو ڪو آهي، جنهن پنهنجن اکين سان هيءَ سورمن جي جنگ ڏٺي؟

§جتان جان جو جوکو آهي، سا منزل هو آسان ٿا سمجهن.

‡مون انهن جو ديدار ڪيو، جن لاءِ جنگ جي ميدان مان موٽڻ، هڪ عيب هو.

†رڪ جي هٿيارن واري راند (جنگ) ۾ تر جيترو به وٿو نه ٿا وجهن.

×سورمن ۽ سندن گهوڙن، جنگ جي ميدان ۾ ڪري، هڪ ٻئي سان ڪند ملايا.

۹

جهمنديون اَچن، جهوليون جهونجهارن جون،*
ٻايو ٻُڪَ ٻُهارَ جا، اُن جون وهون واڪا ڪن،*
پٽين، ٻارَ ڪَڍَن؛ رڻ گجيو، راڙو ٿيو.

۱۰

"ڪانڌَ! ڪلارين ڪيڙين، وَرَ! وَناهيو آءٌ،
جت سانگين جي سَٽ وَهي، اُت وڪَ وَڌندي پاءُ،
تان تان پؤ مَ پاءُ، جان جان نوڌين نه چڙهين."§

۱۱

'ٻڪو' آئون نه چوان؛ 'ماريو'، نه وسهان؛
ڪانڌَ مُنهن ۾ ڏڪڙا، سيڪيندي سونهان،
نه ڀڄ لڄَ مران، جي هُونس ڀُٽ ۾.

۱۲

"ٻجهي آئين ٻجهڙا، لڄاءِ مون، يار!
وينيون ڪن ڪُوار، مُنهن مَتاهان جن جا."

۱۳

"ٻجهي آئين ٻجهڙا! لڄاءِ مون، سيڻ!
وينيون وجهن ويڻ، مُنهن مَتاهان جن جا."

۱۴

مُنهن مَتاهان جن جا، سي پٽين، ڪَڍن ٻارَ:
"جيڏيون! هن جهُنجهار، اجاري سَڀ اُجاڪيا."‡

۱۵

مَرُ مَرين، آئون رُنءَ! موٽي آءٌ مَ، ڪانڌَ!
ڪيِن وَڏا پاندَ، جڻ ٿورا ڏيهَنڙا.

۱۶

مَرُ مَرين، آئون رُنءَ! موٽي، ڪانڌَ! مَ آءٌ،
مَڇڻ ٿو ٻُڌاءُ، ڪيا ڪَمِ جيڏيون.

وائي

يا عَلي! عَلي! سِر يتيمن جي آئي!
آيو حُڪُم اَللهَ جو، يا اِمام!

بن وچوڙو موت جو، هيءَ! وو! چارئي ٻهر جُدائي،
آئر پُٽر ميڙي، سائين! آلا! بيبيءَ ديگ چاڙهائي،
جنين ڪارڻ چاڙهيائين، سي ٿان ڪرن لڙائي.

۱- لڏنديون ۲- جهوليون، جنهن ۾ زخميل سورما کڻي پئي آيا ۳- ڏوڙ ۴- ڙالون ۵- اي گهوٽ! (امام قاسم، امام حسين جو ڀائٽيو، جو جنگ جي ميدان لئي پرڻيو هو) ٦- گلن ڦلن سان پرڀل ڪپڙن ۾ ۷- اي گهوٽ ۸- شاديءَ لاءِ سينگاريل ۹- نيزن ۱۰- نوندَ=وڻ جي ٽاري، جا شاديءَ وقت گهر ٻاهران ٽنگيندا آهن. نوند چڙهڻ=شادي ڪرڻ ۱۱- ڳلا ۱۲- مان تو لاءِ رئان ۱۳- طعنن ۱۴- ڀلاند ۱۵- مٽان ۱٦- تو ٻڌايا ۱۷- طعنا هڻنم ۱۸- ڀهڻ پٽر (چلهه لاءِ).

*جنگ جي ميدان مان سورما جهولين ۾ کڻي پيا اچن (جنن اڳئين زماني ۾ هو) ۽ سندن زالون ٻار ڪڍيو، پنهنجن مٿن لئي ڏوڙ جا ٻڪ پيئون وجهن.

§جيسين شهادت جي شادي نه ڪئي اٿيئي، تيسين دل ۾ ڪو به خطرو نه رک.

‡اي سرليون! هن پهلوان، جنگ جي ميدان ۾ سر ڏيئي، پنهنجن سيني وڏن کي سرخرو ڪيو.

سر ڪيڏارو - داستان ٽئين جو سار

ڪربلا جي جنگ، ”جهونجهارڪو جهيڙو“ هئي. ڪلهن تي سانگيون ۽ اڙن تي سوار: ”اَيائي آهين، مهائي مرڻ تي.“ ٻهادر، ٻهادرن کي ڳڏيا آهن؛ ڪرهن (ترارين) جا ڪرڪا پيا ٿين. ڌڙ، ڌڙن تي پيا ٿين ۽ ڪنڌ ڌرتيءَ تي ڪريو پيا نچن. ”گهوٽن ۽ گهوڙن، رڻ ۾ لاٿون لڏيون.“ هيڏانهن جهونجهارن جون جهوليون جهمڪيون اچن، هوڏانهن سندن وهون واڪا ڪيو مٽي تي ”ٻهار جا ٻڪ“ پيئون وجهن. سورمن جون استريون به سورميون آهن. هڪ سورمي پنهنجي ڀتار کي چوي ٿي: ”جي ڀڄائون ته جنگ مان ٻڳو آهين ته مان نه وسهنديس؛ ٻر جي چيائون ته جنگ ۾ مئو آهين ته وسهنديس. جي منهن ۾ ڌڪ هوندءِ ته سرلين وچ سونهنديس؛ جي پٺ ۾ هوندءِ ته لڄ ۾ مرنديس.“

٥

داستان چوٿون

١

ڪا جا ڏُري[1] ڏُنگري[2]، ڪو جو وَريو واءُ،
عَليءَ شيرَ[3] وِياءُ، رِڻَ ۾ ٻيَنِ راتڙي.

٢

جهيڙو لاهِ، يَزيدَ! عَليءَ جي اولادَ سين،
سا نه پَسَندين عِيدَ، جا هوُندي ميرَ حُسينَ سين.*

٣

جنين جهيڙيو ڪالَ، عَليءَ جي اولادَ سين،
هَيءِ! لنبين جي حالَ، جي جَماتي[4] يَزيدَ جا.

٤

جنين جهيڙيو اَڄُ، عَليءَ جي اولادَ سين،
ڀَيءِ! لنبين ڪان ڀَڄُ، جي جَماتي يَزيدَ جا.§

٥

ڪوُفيُنِ قَهرُ ڪيو، تيا جَماتي يَزيدَ سين،
ٻَليتَنِ کي ٻِڙَ ۾، وَرِنَهُ[5] وَرِ پيو.‡
سَڏَ[6] ڏِ هونِ سِهو، شيرُ[7] شَهادَتَ رَسيو.‡

٦

ڪوُفيُنِ ڪاغَذُ لِکيو، وِچِ وِجهي[8] اَللهَ،
”اَسين تابِعَ تُنهنجا، توُن اَسانجو شاهُ،
هيڪَرَ هيڏي آءُ، ته تَخت تابِيِ[9] تُنهنجي.“

١- مٿان پيئي ٢- ماڪ (صحيح لفظ ڏُونگر) ٣- علي شير جو اولاد ٤- جماعتي، ساٿي
٥- جوان مرد (امام حسين) ٦- مضبوط ٧- ارادو، مقصد ٨- الله جو قسم کڻي ٩- حوالي.
*اي يزيد! جا خوشي اَبد تائين امام حسين کي حاصل هوندي، سا تون نه ماڻيندين.
§اي ڀائو يا اَدا! جي يزيد جا ساٿي آهن، تن کان ڀڄ.
‡جنگ جي ميدان ۾، خبيثن (ڪوفين) جي پيچ ۾، هي جوان اچي ويو. سندن جو ارادو پختو هو، انهيءَ ڪري امام حسين جهڙو شيرمرد سندن هٿان شهيد ٿيو.

۷

کُوفِي ڪَربَلا ۾، پاڻي نہ پيارِينِ،
اُني عَليءَ شاهَ کي، شَهزادا سارِينِ،[1]*
نِڪريو، نِهارِينِ؛ چَڙهُ، مِيرَ مُحَمَّدَ عَرَبِي!*

۸

پِرهَ[2] پَکي[3] آئيو، ڪَربَلا مان ڪَهي،
روضي[4] پاسِ[5] رَسُولَ جي، تَنهِن هَاڪَ[6] هَنئي،
"ڏَنِيَمِ رُڪَ رَئِي[7]، چَڙهُ، مِيرَ مُحَمَّدَ عَرَبِي!"

۹

پِرهَ پَکي آئيو، صُبحَ سَوارو،
روضي پاسِ رَسُولَ جي، هَنيائين هاڪارو[8]:
"مانجهِينِ ڪيو مارو، چَڙهُ، مِيرَ مُحَمَّدَ عَرَبِي!"

۱۰

پِرهَ پَکي آئيو، ڪَربَلا مان ڪالَ[9]:
"آهِ آلُودو[10] رَتَ ۾، حيرَتَ گَڏيو حالَ،
گهوتَ وِڻاهِيا[11] ڪالَ، ٻيلي مِيرَ حُسينَ جا."

۱۱

ڪَربَلا ۾ ڪُوڪَ، ساجهُر شَهزادَنِ جي،
عالَمَ جا مَلُوڪَ[12]، رُڪَ روهي جهَليا[13].

وائي

سارو ڏِينهُن رِڻَ ۾، رَهيا سي اِمامَ،
رِڻَ ۾ رَهيا سارو ڏِينهُن، رِڻَ ۾ رَهيا،
هَيءِ! هَيءِ! رِڻَ ۾ رَهيا!
"تُون جاوِڏِين ڪُونجَڙي[14]! هَيءِ! هَيءِ! نانيءِ[15] ڏيج سَلامَ،
مُون کي ويرِيَنِ ويڙهيو، مَوَلا! مِيمهُن وَساءِ."

سر ڪيڏارو - داستان چوٿين جو سار

عليءَ جي اولاد کي رڻ ۾ رانڙي پيئي آهي. يزيد ۽ سندس سائين ساڻن نسورو ناحق ڪيو آهي. ڪوفين، مير حسين سان وڏو قهر ڪيو، جو کيس ويساهي، وڃي يزيد سان مليا. اَلله جو قسم کڻي چيو هوائون ته "تون اَسانجو شاهه آهين ۽ اَسين تنهنجا تابعدار. هيڪر هيڏانهن اَچ ته تخت تنهنجو آهي." پوءِ واعدي کان ڦري ويا. ڪربلا جي ميدان ۾ ڪوفي اِمامن کي پاڻي به نه پيا پيارين. شهزادا، اُني عليءَ شاهه کي پيا سارين. پکي (ڪبوتر)، "رت سين آلودو" ٿي، رسول اڪرم جي روضي طرف، پره جو آيو آهي، ۽ اَچي اِمام حسين جي شهادت جي خبر سڻائي اٿس. شهزادن به جنگ جي ميدان ۾ رسول اڪرم کي پئي سڏ ڪيا:
"نڪريو، نهارين، چڙهه، مير محمّد عربي!"

۱- ياد ڪن ۲- اَسر جو ۳- ڪبوتر، جو رت ۾ ٻسي، پيغمبر صلعم جي روضي مبارڪ طرف آيو ۴- روضي جي معنيٰ آهي باغ. نبين ۽ ولين جي مقبرن کي "روضو" چئبو آهي ۵- پاسي ۶- نعرو هنيو ۷- چمڪات ۸- نعرو ۹- ڪالهه ۱۰- رڱيل، ٻڏل ۱۱- فنا يا شهيد ٿيا ۱۲- دنيا جا سردار ۱۳- روڪي ۱۴- اي ڪونج ۱۵- يعني پيغمبر صلعم (اِمام حسين ٽوچوي).
*اُني شهزادا حضرت عليءَ کي پيا ياد ڪن ۽ تنهن کان ٻاهر نڪري سوال پيا ڪن ته "اي رسول اڪرم! اَچي اَسان سان حامي ٿيءُ."

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

١

حَسَنُ ناهِ حُسينَ وَٽِ، ٻيلي نہ ٻاهوُن[1]،*
ساڙيہ[2] شَهزادَنِ جو، آهي اَڳاهوُن[3]،
يَزِيدَ! جُلاهوُن[4]، ٿيلان ڪَرِئين تَڪِڙيوُن؟§

٢

کِلي وير[5] ڪَٽَڪ[6] ۾، هَيءِ! جي حَسَنُ هو،‡
ٻيڙو[7] ٻيڙو ٻَنهجي پاءُ سين، پَتَنگ جِئَن ٻيو،‡
آهي ڪيرُ ٻِيو، جو ڪَري هَلان مِيرَ حُسينَ تان؟

٣

کِلي وِيرَ ڪَٽَڪَ ۾، ساڻوُ[8] سَڀِ نہ هُوَنِ،
ٻَڙَ[9] لي سيٺي ٻُوَنِ، موٽَڻُ جنين ميهڻو.

٤

کِلي وِيرَ ڪَٽَڪ ۾، پاکَرَ[10] جو پائي،
اَجا اَنَ کي جِهَڻَ[11] جو، آسانگو آهي،
سوُرِهُ سو چائي[12]، جو رِگوئي رِڻِ گهڙي[13].

٥

سوُرِهَ! مَرِين سوڀَ کي، نہ دِلِ جا وَهمَ وِسارِ،
هَڻُ پالا، وِڙهُ پاکُرين، آڏي پالَ ۾ پارِ،
مَتان تيغَ تَرارِ[14]، مارِ نہ مَتارو ٿئين.

٦

حُرَّ[15] هَلي آئيو مانجهي مَردانو:
"آهيان عاشِقُ آڳِ[16] جو، پَتَنگ، پَروانو،
مانَ راضي ٿئي رَسوُلُ رَبَّ جو، نَبي تو نانو،
هيءُ سَرُ سَمانو[17]، گهوٽ! مَتان ٿئي گهورِيان."

٧

هُٿي هِدايَتَ حُرَّ کي، اَزَلَ[18] ۾ اَصْلا،
چَڙهي آئيو جنگ لي، هَلي هُنَ پارا،
ايندي چيائين اِمامَ کي: "گهورِيُس آن مَتاءِ"،
"لَايُكَلِّفُ اَللّٰهُ[19] نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا"، جيڪا پُڄَندِيَمِ سا،

١- همراه ٢- وطن ٣- ٻري ٤- جلهون، حملا ٥- جنگ جي وقت ٦- لشڪر ٧- ساٿي ٨- سورهه، بهادر ٩- جنگ جي ميدان لي ١٠- زره ١١- آسرو، محبت ١٢- چوائي ١٣- جنگ جي ميدان ۾ داخل ٿئي ١٤- ترار (دشمن جي) ١٥- حر، يزيد جي طرف کان ڦري، امام جي طرف ٿيو ١٦- باهه، آگ ١٧- مانائتو ١٨- اَصل کان ١٩- اَللہ ڪنهن بہ اِنسان کان، سندس وسعت کان ٻاهر تڪليف نہ ٿو سهائي (ق-ش).

*اِمام حسن، جنگ جي ميدان ۾ اِمام حسين جو واهرو ڪونهي. (ڇو تہ هو يزيد جي ڏوهہ سان ٻارهن سال اڳ، شهيد ٿيو هو.)

§اي يزيد! تون اِنهيءَ ڪري ٿي مٿس تيز حملا ٿو ڪرين.

‡جنگ جي وقت جي اِمام حسن هجي ها تہ پاءُ سان ٻيلي ٿي، پرواني جيان پاڻ فدا ڪري ها.

گھوٽ ٿي لڳا گھاءَ، سو ڀڻ شير شهيد ٿيو.

٨

پاونگ[١] آيو پڙ ۾، هٿي[٢] هزاري[٣] هول،
جوهر[٤] ۽ جڙاءُ سين، ڪامل[٥] سر[٦] ڪنگول[٧]،
رتو[٨] رت رتول، مولهيو[٩] مير[١٠] حسين جو.

٩

ڏاڙهي رت رتياس، ڏند[١١] نه ڏاڙهونءَ[١٢] گل جئن،
چوڏهينءَ ماه چنڊ جئن، پڳ[١٣] ۾ پاڳڙياس،
ميڙ[١٤] ۾ محمد جي، مر مرڪي ماس[١٥]،*
لنهن سوره کي شاباس، جو مٿي پڙ پرزا ٿئي.

١٠

ڏاڙهي رت رتياس، ڏند نه موتين ڳتيا،
چوڏهينءَ ماه چنڊ جئن، پڳ ۾ پيشانياس[١٦]،
"الله نور السماوات والارض"[١٧]، جلوو زميناس[١٨]،
"سيماهم في وجوههم"[١٩]، منهن ۾ مڙ[٢٠] ڳتياس[٢١]،
ڪڪرا ڪربلا جا، مادر[٢٢] تي ميڙياس،
ڦٽن تان رت ڦڙا، عليءَ[٢٣] تي اگھياس،
مڙئي معاف ڪياس، خالق هڏلي خون جي.

١١

ڪربلا ڪڪوري، دلدل رتا پير،
سٺون ڏيندي شير، متان سڀ مرڪيو.

١٢

چار ترارين چيلهه سين، ٻڌي ٻه پاڳون،
اڳين[٢٤] جون آڳون[٢٥]، ڪونر[٢٦] ڪلي ۾ موڪيون.

وائي

اڄ نه آيو امام، واويلا! مومدا! ماتام! واويلا!
اڄ نه پاٽي ان کي، نڪو ونڙن مينهن،
هٺا سنائيءَ[٢٧] جنگ ۾، نو واليون ڏه ڏينهن،
دلدل گھوڙو شاه جو[٢٨]، مٿس[٢٩] لال پلاڻي،
شير شهزادي لڏيو، سيد[٣٠] سيج نه ماڻي.

١- پانڌپ، سورهو ٢- هزارن جي ملهه وارو ٣- لوه يا رڪ جو ٽوپ ٤- هيرن ۽ ماڻڪن جي جڙت سان ٥- ڪامل کي ٦- مٿي تي ٧- ڪلنگي ٨- رڳيو ٩- رت جهڙو ڳاڙهو ١٠- دستار ١١- رڳيس ١٢- ڏاڙهونءَ گل وانگر ڳاڙها (رت ۾ رڱيل) ١٣- سندس پڳ، يا دستار ١٤- قيامت ڏينهن، اُمت جي ميڙ ۾ ١٥- سندس ماءُ ١٦- سندس پيشاني ١٧- الله آسمان ۽ زمين جو نور يا روشني آهي (ق-ش) ١٨- هنجو زمين تي ١٩- سندس چهري ۾ سجدي جي نشاني آهي (ق-ش) ٢٠- مٽيون، موتي ٢١- کيس ڳتل ٢٢- ماءُ ٢٣- حضرت علي (امام حسين جو والد) ٢٤- اَبن ڏاڏن جون جانبازيون ٢٥- شهزادي ٢٦- جنگ ۾ ٢٧- زبردست ٢٨- امام حسين جي گھوڙي "ذوالجناح" ڏانهن اشارو ٢٩- ڳاڙهي زين ٣٠- يعني امام قاسم.
*قيامت ڏينهن، اُمت جي ميڙي ۾، سندس والده (بيبي فاطمه) مرڪندي.

سر ڪيڏارو - داستان پنجين جو سار

اَفسوس جو ڪربلا جي جنگ ۾ امام حسين اَڪيلو آهي ۽ ساڻس سندس ڀاءُ امام حسن شامل ناهي. جي هو هجي ها تہ پنهنجي ڀاءُ مٿان پتنگ جيان پيو پيرا ڏئي ها. سچو سورهہ اهو آهي، جنهن لاءِ موٽڻ مهڻو آهي. جو ويڙهہ جي وقت، پاڪر (زرهہ) ٿو پائي، سو سورهہ ناهي، ڇو تہ هن جي اُجا جيئڻ سان محبت آهي. سورهہ اهو، جو رڳو رڻ گهڙي: "سورهہ سو چائي، جو رڳوئي رڻ گهڙي." سچي سورهہ کي دل جا سڀ وهم وسارڻ گهرجن. حر کي آفرين هجي، جو يزيد جو طرف ڇڏي، اچي امام حسين سان شامل ٿيو ۽ گهائجي شهيد ٿيو. امام حسين جي دستار چوڏهينءَ جي چنڊ وانگر پئي چمڪي ۽ سندس پيشانيءَ مان الاهي نور پئي بکيو. مطلب تہ: "اڳين جوُن آڳُون، ڪونہ ڪلي ۾ موڪيُون."

•

داستان ڇهون

۱

ڪُوِنَ[1] ڪِلي جا ڪوڏِيا[2]! جانڪي تائين[3] جيُ،
مَتان آڙِنِ[4] اُسري، رُکَ[5] پِيالو پِيءُ،
ڳاهُ[6] ڳجهن جو ٿِيءُ، ويٺي جن وِرهہ ٿيا.

۲

پاڪَ جبين جا پيرَ، ڪَتَان[7] هيٺ نہ ڪوڙيا،
ٽَنگَ[8] تَرارِن ٽِيا[9]، ڇَٽيو ٻُوٽن ڇُگير[10]،
ٻِوَنڊَ لنبين جا ٻيرَ، ڳجهڙين ڳرَ[11] لائيا.

۳

چِيرِ[12] جِتَن[13] ٻهُون، لِئَن رِڻَ ڳجهن رانئيو[14]،
وِنڪا[15] وَنڪِن گڏيا، ٻوڙيو ڏٻن ٻهُون[16]،
مُهاينِ وَهُون[17]، نيرُ[18] مهانگو ڪَميُون.*

۴

ڳجهوُن ڳوٺ نہ هُونِ، وَٽَنِ ڪِلي ڪوڏيُون[19]،
حسن، مير حُسين کي، لِمِيو[20] لائُون[21] ڏِنِ،
ڳُنا[22] اکوڙين، چوٽا چُوڙيُن[23] جا.

۵

ڳجهڙين ڳارو، راتو ڏيهان[24] رِڻ ۾،
ڳُٽيو ٻچن پاڪ ۾: "ڪنهن مُهن[25] ڪيڏارو[26]"،

۱- اي شهزادا ۲- جنگ ۳- جيستائين توکي سرير ۾ ساهہ آهي ۴- نوڪن ۵- هٿيارن جو جوهر ۶- تاج ۷- ڪٽ ڪان ۸- گهوڙن جا پٽا ۹- ڪپيا ۱۰- ڪلنگين وارا ۱۱- گلي لڳايا ۱۲- جبل ٿي ۱۳- ٻڪريون ۱۴- پريو ۱۵- بهادر ۱۶- هلائون ۱۷- شهيد ٿيڻ جون ڳالهون ۱۸- ڪمڙن رڳڻ جو نير ۱۹- جنگ جون شائق ۲۰- لامارا ڏيو ۲۱- پنهنجا مٿا سندن مٿن سان پيئون لائين ۲۲- ڳتيل وار ۲۳- ڪلنگيءَ وارن ۲۴- ڪاڄ ۲۵- کهڙي طرف ۲۶- جنگ جو ميدان.
*شهيدن جون عورتون نير جو ملهہ وڌائي ڇڏينديون (ڇوجو ماتم جا ڪپڙا ڪنديون) (نازڪ خيالي).

٦

ڪاڻِ ڪڪمارو[1] ڪاڻِ پيو ڪنو ٿئي.
ڳاڻو ڳجهه[2] نہ کاءِ، ميهي ماس[3] نہ هيرئين[4]،
تنين لاءِ واجهاءِ، ڪلنگرن جن ڪپار ۾.*

٧

اکيون ڪڍ م ڳجهڙي! تارا تون م کاءِ،
پيو نہ پسين[5] پنڌ ۾، ونگڙيارو واءِ،
جيري جنهن جوان جي، ڪپا تو سڙ تو گهاءِ؟[6]
واسِ جنهن جي ماءِ، روئي[7] ارزهو رب کي.

٨

ڪسيِ ڪسنئي، ڳجهڙي! لڳين لوليِ واءِ،[8]
امير منداءِ، جهڙ تو قلين[9] چانئون نہ ڪيون.

٩

ڳجهن وبني ڳاڙيا، ڏجها ڏک[10] گهڻا،
ٽڪي ٽلين لوڙ جي، سوره سامائا[11]،
ڪندا راماٽا[12]، ڪونر ڪلي جا ڪوڏيا.

١٠

ڪوپا[13] ڪلي ڪوڏيا، راوت[14] ڪين رهن،
سائين سر فدا ڪيا، اڳيان امامن[15]،
"يجاهدون في سبيل الله"[16]، ڪر اهو ئي ڪن،
حورن[17] هار[18] ٻڌن، سهرا شهيدن کي.

١١

ڪوپا ڪلي ڪوڏيا، سائو سلحدار[19]،
هڪ پاڙ، ٻيا پاٽيا، ٻيان جاني جگر يار[20]،
آرڙن[21] ۾ احسان سين، سويا[22] ٿيا سردار،
حورن ٻڌا هار، سهرا شهيدن کي.

١٢

جنت[23] سندين جوءِ[24]، فائق[25] هليا فردوس[26] ڏي،
فاني[27] ٿيا "في الله"[28] ۾، هوءِ[29] سين ٿيا هوءِ[30]،‡
رب! ڏيکارئين روءِ[31]، انهن[32] جي احسان سين!

١- ڪرار هٿيلدڙ ٢- ڳاڙو ماس ٣- ميهن جو ماس ٤- هوڙيل ٥- واريءَ ۾ ويڙهيل راڄا ٦- زخم
٧- اڙهون سپرد ڪيو ٨- سندن جو سور پوئي ٩- قلن جي ورڪا ١٠- ڏک، ١١- قوت گذران
١٢- لڙائيون ١٣- پهلوان ١٤- بهادر ١٥- پهلوانن ١٦- الله جي واٽ ۾ وڙهن ٿا ١٧- اپڇرائون
١٨- موڙ، هار ١٩- هٿيارٻند ٢٠- جاني يا جگري دوست ٢١- جيرن دشمنن ٢٢- سويارا
٢٣- بهشت ٢٤- آستان، مڪان ٢٥- اوچ انسان، بالا ٢٦- بهشت ٢٧- حل ٿي ويا ٢٨- الله ۾
٢٩- ذاتيءَ سان ٣٠- هو هڪ ٿي ويا ٣١- منهن ڏيکار ٣٢- انهجو.
*اهي (ڳجهون) اُڏامن لاءِ ليون واجهه رهيون، جن کي مٿي تي چٽ آهن.
§هتي مبالغو نهايت سهڻيءَ طرح ڪم آندل آهي. مبالغو رزمي شعر جو سينگار آهي.
‡هتي الله ۾ مڪمل فنا ڪاڏي ۽ الله سان هڪ ٿي ويا.

١٣

حَسَنَ، مِيرَ حُسينَ جي، سُڻي جَنگِ جَهانَ،

اُڏاڻا اوڙَ[1] ڪَري، ڪارِين[2] پَکين ڪانَ،[3]*

پِيِّ، ڏاڏاڻا، پاڻِ، سَيّدَ سَڀِ مَلهائِيا.

١٤

حَسَنَ، مِيرَ حُسينَ کي، رُنو تِنِ تولَنِ،[4]

گهُرِ ماڙهين،[5] جهُنگِ مرُوئين،[6] اَيِنِ ۾ مَلَڪَنِ،[7]

پَکين پاڻُ ٻَهارِيو، ته لَڏيو هوتَ وَڃَنِ،

اَلا! شَهزادَنِ، سوڀُون ڏئين، سَچا ڌَڻي![8]

§١٥

حَسَنَ، مِيرَ حُسينَ جو، جِن نه هِمَٿڙي[9] جاءِ،[10]

خالِقُ، رَبُّ جَبّارَ،[11] ڪِينَ مَرهيِندو[12] تن کي.

وائي

ماتامُ اِمامَنِ جو ڪَرِيو، ماتامُ شَهيدَنِ جو ڪَرِيو،

روئي روئي اَکيوُن، رَتَ سِين ڇو نه پَرِيو؟

جيڪي اِمامَنِ سِين ٿِيو، سو پاڻ ڌَڻيءَ پيدا ڪيو.‡

سر ڪيڏارو - داستان ڇهين جو سار

اِمام حسين جو مثال، سورهن کي هميشه لاءِ همٿائيندڙ آهي. سوره اهو آهي، جو اڙن مٿان اُسري، رڪ جو پيالو ٿو پيئي. جنگ جي پوري ٿيڻ کان پوءِ، سارو ميدان ڳجهن سان ڇانئجي ٿو وڃي. ڳجهون ۽ سورهن جي ماس جون کوڏيون آهن. هو هر وقت رڻ جي تاڙ ۾ آهن ۽ ڳوڙهن ۾ نه ٿيون گهارين. کين اهو ڪو نه ماس نه گهرجي ۽ ار انهنجو، "جن ڪلنگيون ڪهاڙ ۾". ڳجهن ۽ گهڻا ڏينهن ڏکيا گذاريا هوا؛ سوره ساماڻا ته سندن ۾ ٽوڙ لٿي. جي شهيد ٿيا، تن کي مٽي کان پوءِ وڏو مان مليو:

"حُورُون هار پَڏن، سهرا شهيدن کي."

اِمام سڳورا ته اَلله ۾ فنا ڪاڏل هوا، سندن جوءِ جنت هئي. اِمامن سڳورن جي شهادت لئي گهر ۾ ماڙهن، جهنگ ۾ مرن ۽ اَين ۾ فرشتن رنو،

•

"سر ڪيڏارو"- هندستان جي ڳائڻ وديا موجب، "ڪيڏاري"، ديپڪ راڳ جي پنجن اِسترين مان هڪ آهي. هيءُ راڳڻي اڌ رات جو ڳائبي آهي ۽ "سمپورڻ" ڪري سڏي ويندي آهي. ڪيڏارو سنسڪرت شبد "ڪيدار" جي بگڙيل صورت آهي. ڪيدار جي معنيٰ آهي جنگ جو ميدان. هي سر، مرثيه ۽ رزمي شعر جو هڪ لاثاني مثال آهي.

١- قطارون ٢- ڪارين اکن يا ڪنين سان ٣- پاڻ، ٽيهر ٤- ٽولين ٥- گهرن ۾ ماڻهن ٦- جهنگ ۾ پسن ٧- عرش ۾ فرشتن ٨- فتحون ٩- همٿين ۾ ١٠- درد ١١- طاقت وارو ١٢- بخشيندو.
*ڪارن ڪنين وارا ڪڙ، قطارون ڪري اڏاڻا.
§جن کي اِمامن سڳورن جو درد دل ۾ ناهي، تن کي ڌڻي تعاليٰ ڪين بخشيندو.
‡جيڪي اِمامن سڳورن سان ٿي گذريو، تنهنجو اَمر (اَزل کان) اَلله پاڻ ڪري ڇڏيو هو، (ڌڻي پنهنجن پيارن جي حق ۾ سور ۽ سختيون لکي ٿو ڇڏي.)

Gul Hayat Institute

سُر سارَنگُ

داستان پهريون

١

آڳِميو[1] آهي، لَڳِهَ[2] پَسُ! لَطِيفُ چئي،
وُٺو[3] مينهُن وَڏُ ڦڙو[4]، ڪَڏو ڏَڻَ ڪاهي،
چَڻَ چَڙهي[5] پَٽِ[6] پَٽو، سُمَرُ[7] سَنباهي،
وِهو مَ لاهي، آسِرو اَللهَ مان.

٢

آڳَرَ[8] ڪَيا اَللهَ، لَڳِهَ پَسُ! لَطِيفُ چئي،
پَلَرَ[9] جي پالوٽَ[10] سين، پَٽَن[11] جهليا پاهَ،
واحدَ[12] وَڏائِي ڪَيا، مَٿي گَسَن[13] گاهَ،
سانگِين[14] وَرِيا[15] ساهَ[16]، اُٺِنِ آبُ اَگوندرو[17].

٣

آڳَرَ اِيَ نہ اَنگَ، جَهڙو[18] پَسَڻُ پِرِينءَ جو،
سيڻَنِ[19] رِءَ سَيّدُ چئي، رُوحَ نہ رُچَنِ[20] رَنگَ،
سَهَسين ٿِيا سارَنگَ[21]، جاني آيو جُوءِ[22] مَ.

٤

جاني آيو جُوءِ مَ، ٿِيو قَلبَ[23] قَرارُ[24]،
وَهِلو[25] وِڇائِين وِيو، ڪَري غَمُ گُذارُ[26]،
نِظارو نِروارُ[27]، پِيَّ[28] پَسايو پانهِجو.

٥

اَبُوَن[29] ڪَڪَرَ ڪَڪِڙِ يُوَن، اُتَرَ ڏي آهين،
ڪَري آڳَرَ آئِيُوَن، مُندَ نہ مَٿائِين،

١- جهڙ لاٿو ٢- گهاٽا بادل ٣- وسيو ۴- وڏين ڦڙين وارو، زوردار ٥- هيناهان ميدان ٦- مٿاهان پٽ ٧- سامان سرو ٨- جهڙ ٩- مينهن جي پاڻيءَ ١٠- پلٽ، اُٿل ١١- ريج، رنگ ١٢- ڏٺيءَ ١٣- پيچرن، گذر گاهن ١۴- مالدارن، جهانگين ١٥- نئون ساهه پيو ١٦- وسين ١٧- غم لاهيندڙ يا اَجهل پاڻي ١٨- رنگ روپ ١٩- محبوبن ٢٠- وڻن، راحت ڏين ٢١- سر سارنگ جا آلاپ، وسڪارا ٢٢- ماڳ، مڪان ٢٣- دل کي ٢۴- آرام، راحت ٢٥- ترت، فوراً ٢٦- گذر ڪري، ماڻ ٿي ٢٧- ظاهر ظهور ٢٨- پرينءَ ٢٩- باقون، گهاٽا جهڙ.

مَتان لوڪَ[1] لَطِيفُ چئي، ڏوُنڌَرَ[2] ڳَنوائِينِ[3]،
پَلَرَ پِيارِينِ، اُڃِينِ[4] آبُ[5] اَڏوُنڌِرو.

۶

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ تو ڪَري،
وَسايو واٽڙِينِ[6] کي، تو خالِقُ[7] کَنڌَ پَري،
پاسارِيان[8] پَري، سانگِ مَ وَڃِنِ سُپرِينِ.

۷

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ٽاڙي[9] کي ٽَنوارَ،
هارِينِ هَرَ سَنباهِيا[10]، سَرَها ٿِيا سَنگهارَ[11]،
اَڄُ پڻ مُنهنجي يارَ، وَسَڻَ جا وِيسَ ڪَيا.*

۸

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرِيُون[12] ڪارِيُون،
وَسي تو وَڏَ ڦُڙو[13]، ٿَهڪَنِ ٽيُون[14] ٽارِيُون،
لَتيِنِ لُڪَّ[15] لَطِيفُ چئي، پايُون ٽاسارِيُون[16]،
پِچَندِيُون پَٽارِيُون، وَرِي وَٿاڻِ آئيُون.

۹

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ ڪي[17] چوٽي،
مُندائتي مِينهَن جي، کَنوڻِ نہ کوٽي[18]،
آءُ، لالَنَ[19]! موٽي، گهورِيا رَسَڻَ ڏينهَڙا.

۱۰

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪارا ڪَڪَرَ ڪَيس[20]،
وِڄُون وَسَڻَ آئِيُون، ڪَري لَعلُ لِبيسَ[21]،
پِرِين جي پَرديسَ، مُون کي مِينهَن مِيڙِيا[22].§

۱۱

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ ڪَيائِينِ،
مُندائتي مِينهَن جي، رُتِ[23] نہ روڪِيائِينِ،
ٻَرَ ٻَلِٽيائِينِ، گهڻا سانگِيئَڙا سُک ٿِيا.

۱۲

اَڄُ پڻ اُميدُون، آگَمَ سَندِيُون آهِي مَ،
ساوڻ ٻَسي، سَرتِيُون! سَڄڻَ سارِيو مُون،
آئُون آسائتي آهِيان، مانَ پِرِيائي[24] پُرُون[25].‡

۱- خلق ۲- غم ۳- لاهين ۴- اُڃايلن کي ۵- غم ميسارينڌڙ ٻاٽي ۶- سرجڻهار ۷- ديس، ولايتون ۸- پاسي کان، پر مان ۹- چالاڪ پکي (ڏسو مارئي) ۱۰- تيار ڪيا ۱۱- مالدار ۱۲- ڪارا بادل ۱۳- وڏن ڦڙن وارو مينهن ۱۴- ڀهڪن ٽيون ۱۵- چنتا، اسات ۱۶- اُڃايل مينهون، ڳايون ۱۷- ڪئي ۱۸- ڪوڙي، دولاب ڪندڙ ۱۹- محبوب! ۲۰- وار، زلف ۲۱- ويس وڳا ۲۲- ملايا ۲۳- موسم ۲۴- پسائي ۲۵- پرٽوي.

*شاه صاحب سارنگ ۾ محبوب حقيقي تو ٻسي. جوي ٿو: "اَڄ منهنجي جانب سارنگ جو جامو پهريو آهي." (ڏٺيءَ جي فضل جيان مينهن جي مهر به عالمگير آهي.)

§منهنجا محبوب، جي پرانهين ڀنڌ لي آهن، تن سان مينهن موکي مڪامبلو ڪرايو.

‡مان آرزو مند آهيان، شل وسي، اُهي پرٽويءَ کي پسائي.

ڳهر نہ ڳهرجين تون، منڊ مڙائي ميهڻن جي.

۱۳

اَڄُ پڻ اُتر پار ڏي، ڪَڪَرَ تو ڪَري،
روضي پاڪ[1] رسول[2] جي، پلٽيو پَٽُ[3] پري،
وڃن ساڻ[4] وري، تہ سنگهارن سُڪ ٿئي.

۱۴

اَڄُ پڻ اُتر پار ڏي، ڪَڪَرَ تو ڪَري،
وسيو سي پري، جي ڌُر[5] ڏيهن ڪانئيا[6].

۱۵

اُترَ[7] تي آئيون، ڪَري هَڪَلَ[8] هوءِ،
پري[9] تَلَ[10] ترائيون، جوڙي هليون جوءِ[11]،
پسو جا پٽن پر، ڪٿوريءَ[12] خوشبوءِ،
اچي روبروءِ، انيون[13] روضي تان رسول جي.

۱۶

روضي تان رسول جي، کڻو[14] وڄڙين وارو،
پرياڻون[15] پهر پٺي، نظر سين نارو[16]،
هادي! پر حُڪم سين، هيءُ تڙُ[17] تاسيارو.*
نرمل[18] نظارو[19]، پيءَ پسايو پانهنجو.

۱۷

پيءَ پسايو پانهنجو، نظارو ناگاهَ[20]،
اُنو ڪَٽ قلوب[21] تان، ٿي ورونهڻ[22] واهَ،
اُميدون[23] اَرواح، پيءَ پسندي پُٺيون.§

۱۸

وِڄون وسڻ آئيون، سارنگ سينگاري،
اُڃيا لَڪ[24]، لطيف چئي، نُکَر پياري،
وڄڙين واري، ڪَٽي ڪعبي تي ڪَرَ[25] ناٿيا.

۱۹

وسي ڪڏهن وس، منڊ مڙوئي ميهڻن جي،
ڪَتِرِن[26] ڪيتا[27] ڇڏيا، جي مڙيون[28] ٿي مس،
ڳاٻا متي ڳس، ڏُک نہ ڪندا ڏُٻرا.

۲۰‡

وَسڻُ اَڪَڙين جڻن، جي هوند سکئين، ميهڻن!
نہ هوند رالو ڏيهن، پر ٻوند[29] پنئون نہ ڪرين.

۲۱

ڪَڪَرَ مدجهہ ڪِبار[30]، جُهڙ نيڻئون[31] نہ لهي،

۱- مقبري ۲- نبي سڳوري ۳- ميدان ۴- ڪدوڻين ۵- خال (زمين ۽ پهاڙن ۾) ۶- ساڙي سڙڪ ڪيا ۷- اُتر ڪان ۸- هل هنگامو ۹- تلاءَ ۱۰- هيٺاهان پٽ ۱۱- نهر، ندي ۱۲- مشڪ جي سرهاڻ ۱۳- وسيون ۱۴- ڪنوڻين ۱۵- پيرو يا شعاع ڪري ۱۶- نهر ۱۷- سڪل يا اُڃايل تڙ ۱۸- اوجل، پوتر ۱۹- محبوب ۲۰- اوچتو، اَچانڪ ۲۱- دلين ۲۲- وڻدر، فرحت ۲۳- دلين جون مرادون ۲۴- لڪين اُڃايل ۲۵- ڪنڌ نوايو، پالوت ڪئي ۲۶- ڪيتو ڪندڙ يا ڪير نہ ڏيندڙ ميهن يا ڳايون ۲۷- تيسا، ضد ۲۸- ڪير ڏنو ۲۹- پوندن ڪان ۳۰- ڪاپار ۳۱- نيڻن مان.
*اي جڳ جا رهبر! پنهنجي حڪم سان هي اُڃايل يا سڪل تڙ پري آباد ڪر.
§محبوب جي ديدار ڪندي، دلين جون مرادون پوريون ٿيون.
‡اي ميهن! جي تون اَڪين وانگر وسڻ سکين تہ راڪ ڏيهن پوندن وهائڻ ڪان نہ رهين.

جھڙا مُنھنجا سُپرين، تھڙا ميگھه مَلار[1]،
ڪَڙُ اَکيوُن، ڪِلُ پارَ! وَڃِن سوُر[2] سَندا ڪيو.

٢٢

جُھڙُ نيڻنئوُن نہ لَھي، ڪَکَرَ هُوَن نہ هُوَنِ،
سارِيو سُپرينِ کي، لُڙڪ ڳِلَنِ تي پُوَنِ،
سي مُڱ[3] رويو رُوَنِ، جن مُسافِر سُپرين.

٢٣

گام[4] گُنديءَ[5] گنجَ، اَبرَ[6] ۾ اُهاءَ[7] ٿيو،*
پَسي پَرِ پِرينِ[8] جي، ڏُوڙِ[9] ٿيا سَپ ڏَنجَ،
شالَ وَسَندو سَنجَ[10]، عاشِقَ[11] تي اوهيڙا ڪَري.

٢٤

اُنو[12] اوهيڙا ڪري، عاشِقَ مَٿي اَڄُ،
ڏوُرِ، ڏِڪارِيا![13] ڀَڄُ، ميهَنِ مُنهن ڏيکارِيو.

٢٥

اَڱِڻ[14] تازي، ٻَهَر گُنديوُن[15]، پِڪا[16] پَٽ سُنهن[17]،§
سُرهي سيجَ، پاسي پِرينِ، مَرِ[18] پيا ميهن وسنِ،
آسان ۽ پرينِ، شالَ هُوَنِ بَرابَرَ ڏينهڙا.

٢٦

بَرَ وَنا[19]، ٿَرَ[20] وَنا، وَٽِيوُن ترايوُن،
پَرِهَ جو[21] پَٽَنِ تي، ڪَنِ وِلوڙا[22] وايوُن،
مَکَڻَ پَرينِ هَنڙا، سَنگهارِيوُن سايوُن،
ساري ڏُهَنِ سامُهيوُن[23]، ٻولايوُن رانيوُن[24]،
ٻانهيوُن ۽ ٻايوُن[25]، پَکي[26] سُڌَنِ پانهجي.

٢٧

بَرَ وَنا، ٿَرَ وَنا، وَنو جيسرمير[27]،
آگَرَ ڪَري آئيون، پاڻُو[28] پَري پيرَ،
لاٿائوُن، لَطيفُ چئي، وانڍيُن[29] مَٿان ويرَ[30]،
سَرَها ڪيائوُن سِيرَ[31]، سُرهيوُن سَنگهارِيوُن ٿيوُن.

٢٨

بَرَ وَنا، ٿَرَ وَنا، وَٽي ڪڇ[32] ڪِنارَ،
پونياڙيءَ[33] پَٽَنِ تي، ڏَسُ! نايائوُن نارَ[34]،
سڀاجھي سَنارَ، لاٿا ڏُڪَ[35] ڏيهَ تان.

٢٩

سارَنگَ[36]! سارَ لَهيجِ[37]، اَللهَ لَگِ[38] اَڇيَنِ جي،

١- سارنگ ٢- ڪنارو ڪري ٣- پل ٤- ڳوٺ جي گنديءَ (اَن رکڻ جي جاءِ) ۾ ٥- خزانا (اَن جا اَنبار) ٦- بادل ٧- شعاع، چمڪاٽ ٨- روش ٩- ڌڙ، ڌڪ ١٠- سنجهي ١١- وسڪارا ١٢- وسيو ١٣- اي ڏڪاري! ١٤- تازي يا عربي گهوڙا ١٥- ميڻهون ١٦- مڪان ١٧- سونهن ١٨- پر ۾ سپرين ١٩- وسيا ٢٠- هيناهان پٽ ٢١- اَسر جو ٢٢- ڏڌ ۾ ولوڙا ٢٣- پوريون ميڻهون ٢٤- خوش ٿيون ٢٥- نوڪرياڻيون ۽ ٻيگمون ٢٦- گهر ۾ ٢٧- جيسلمير ٢٨- ٿر ۾ ٢٩- اَڪيلين زالن ٣٠- چنتا، ڏولائو ٣١- گس، پيچرا ٣٢- ڪچ جو پاسو ٣٣- شام جو ٣٤- ٽار يا وهڪرا هلايائون ٣٥- ڏک ٣٦- اي ميڻهن! ٣٧- سڌيار لهج ٣٨- الله جي واسطي.

*ڪڪرن ۾ شعاع ٿيو آهي، اِجهي ٿا ڳوٺ جي گنديءَ ۾ اَن جا اَنبار جمع ٿين.

§پڌر ۾ تازي گهوڙا، ٻاهر ميڻهون ۽ مڪان ڪليل ميدان ۾ سونهن (آسودگيءَ جي نشاني).

Gul Hayat Institute

پاٽِي پوچ[1] پَٽَن ۾، آرزان[2] اَنَّ ڪَريجِ،
وَطَنُ وَسائيجِ، تہ سَنگھارَنِ سُکُ ٿئي.

٣٠

سارَنگ کي سارِينِ[3]، ماڙهُوَ، مِرگهہ[4]، مينهيُوَن،
آڙيُوَن اَبَرَ آسري، تاڙا تَنوارِينِ،
سِپُوَن جي سَمُونڊ ۾، نَتِين[5] سِڄَ نِهارِينِ،
پَلَرُ پِيارِينِ، تہ سَنگھارَنِ، سُکُ ٿئي.

٣١

ڪانڌَ! مَ وِڪڻُ ڪُنڊيُوَن[6]، ڏَڻُ سَيرُڻي ڏارِ،
اَيريُوَن، سَيَريُوَن[7] پانهجُوَن، سَيُوَن[8] سَپَ سَنڀارِ،
بَنَّ[9] ڇَڏي، ڇَنَ[10] پَٽي، وَڃي وَلهارَنِ[11] وارِ[12]،
تہ اَچي اَگِٺا[13] ٻهارِ، سَرِلا[14] ڪَندي سَڏَڙا.

٣٢

سارَنگ کي سعيو، ٻوڪي سعيو نہ ٿئي،
گُڙي تو[15] گُمانَ ۾، آيو ڪي آيو،
هارِينِ لَءِ هَرُ هَرِجاءِ[16] ۾، هاديءَ هَلايو،
مَتان لائِن پانيو، تہ ٻادَلَ آهِ ٻَسِ ڪي[17].

٣٣

سارَنگ سِينگاري، وِڄُوَن وَسَڻَ آئِيُوَن،
ٻَرِسي[18] پَناري، پَريا پَٽَ[19] پُرانَ جا.

٣٤

سارَنگ سِينگاري، وِڄُوَن وَسَڻَ آئِيُوَن،
مُون کي ڪِنوڻِ خوش ڪيو، جا ڪَڪَرَ ۾ ڪاري[20]،
جھَڙِنِ جھُونگاري، لاٿُمِ ڪَٽُ قُلُوبَ[21] تان.

وائي*

مُنهنجي سَيِّدُ[22] سارَ لَهندو، مُون کي آهِ اُميدَ اللہ ۾.
سَجدي پَئي[23] سُپرينءَ، زارِيُوَن[24] زورِ ڪَريندو،
اُمَتَ[25] ڪارَڻِ اَحمَدُ[26] اُٿِ، پَرمَلُ[27] پاڪُ پَٽندو[28]،
صُورَ[29] تَڪاءِ[30] ٿيندو، اَکِيُوَن سَڀِ سِڄُ ڪَيندو،
مِيڙُو ٿيندو مومنين[31]، اُٿِ مُحَمَّدُ مِيرُ مَلهندو[32]،
نَفسا نَفسي[33] سِڀڪو ڪَري، داتا[34] دَرِ دوڙَندو،
مُهتُ[35] ڏيندَسِ مَولا[36]، اُٿِ ٻَدِيُوَن ٻَخشائيندو.

١- جام ٢- سستو ٣- ياد ڪن ٤- هرڻ ٥- هر روز ٦- مينهون ٧- نيل ٻوڙي سگهاريون ٨- ريون ٩- مٿاهان پٽ ١٠- هيٺاهان پٽ ١١- سبز ميدانن ۾ ١٢- وراء ١٣- اڱڻ ۾ ١٤- چٽا، صاف ١٥- گجي تو ١٦- ڏٺيءَ ١٧- ڪٿي ١٨- وسي ١٩- پراڻي درياه وارا (ٿر ۾) ٢٠- ڪاري ڪڪر ۾ ٢١- دل ٢٢- پيغمبر صلعم ٢٣- نمسڪار ڪري ٢٤- وينتيون ٢٥- پوئلڳن ٢٦- پيغمبر صلعم ٢٧- پاڪ ٢٨- شفاعت ڪندو ٢٩- اسرافيل جو ٽوٽارو (اسرافيل فرشتو قيامت ڏينهن ٽوٽارو وڄائيندو) ٣٠- آواز ٣١- مومن جو ٣٢- سرخرو ٿيندو ٣٣- پنهنجي پنهنجي جان ٣٤- ڏاتار ٣٥- عزت، مان ٣٦- مؤلا ڏٺي.

*هن وائيءَ ۾ اشارو آهي تہ قيامت جي ڏينهن هرڪنهن کي پنهنجي جند جي اچي لڳندي؛ ۽ انهيءَ اوکي وقت حضرت محمد صلعم ڏٺيءَ در مومن جي شفاعت ڪندو.

سر سارنگ - داستان پهرئين جو سار

آگم جو سعيو ٿيو آهي ۽ وڏ ڦڙو مينهن وسيو آهي. ڏنار، ڇن ڇڏي، ڍت پيا آهن. آب اگونڊري سنگهارن ۾ ننهون ساهه وڌو آهي. پٽن ۽ گسن مٿي گاهه ۽ گلڪاريون لڳي ويئون آهن. سڀرين، سارنگ جي روپ ۾ اچي نروار ٿيو آهي. ڪڪرن کي ٻرينءَ جهڙا ڪارا زلف آهن ۽ وڄن کي محبوب جهڙا لعل لبيس. پٽن ۾ سرهاڻيون ڇٽجي ويئون آهن. سارنگ، ماڻهن جي قلبن تان ڪٽ لاٿي آهي ۽ سڀني اميدون پيئون آهن. ملار لاءِ سڀ ساهوارا ماندا آهن. ماڻهو، مرڳهه، مينهون، آڙيون، ٽارا ۽ سڀئي سڀ آڪاس ۾ اکيون اڙائي تا وهن. ملار جي پالوت سان سارو وطن آباد ٿو ٿئي. اَن ارزان (سستو) ۽ خلق شادان (خوش) ٿي ٿئي. ملار جي مدد، هر دل ۾ خوشي ۽ هرجاءِ رونق پيدا ڪيو ڇڏي. ٿر ٻر گلزار ٿيو پون.

•

داستان پهرين

١

سارَنگ سائي سِٽَ[١]، جهڙي لالي لاکَ[٢] جي،

اِنَ سي اُڀِ[٣] اَنگيا[٤]، جِنَ سي ڇٽيءَ[٥] ڇِٽَ،

ٻِرسيو[٦] پاسي پِٽَ[٧]، پَرِيانِين کَنَ ڪِراڙَ جا.

٢

پَري[٨] پِٽَ لي آئيو، سارَنگَ سُهڄَ[٩] مَنجهان،

کَڙيوُن[١٠] ڪَنَڪَ هارَ جِنَ، وِچوُن اُنو واءُ،

سَرَها سَبزا[١١] ٿِيا، داڻَڪَ[١٢] دِٻَ[١٣] ڪِيا،

ڀَهري[١٤] پَٽَنِ[١٥] تان، پَرِيانِين کَنَ ڪِراڙَ جا.

٣

پَرِيانِين کُنَ ڪِراڙ جا، وَنو[١٦] وارِياسو[١٧]،

کُٽيتيءَ کِنوَڻِ[١٨] ڪيو، چَگو چَوماسو،

ماڪاٽيءَ[١٩] تان موڙيو، ڏيئي ڀَٻَ[٢٠] پاسو،

خالِقَ ڪيو خاصو، ڇِڀهو[٢١] ڇُڪيءَ[٢٢] ڪَنڌِيِن[٢٣].

٤

ڇِڀهو ڇُڪيءَ ڪَنڌِيِن، ڪَيائِين گَڙَنگَ[٢٤] لي گُلَ،

هَڏاڪُتيان[٢٥] هَلِيو، پَري لَڙاوُن لَلَ،

آندائِين آبَ اَڇَلَ[٢٦]، مَٿي باغَ بَهارَ ٿِي.

١- سينگار، جنسار ٢- لالاڻ ٣- باڦن (بادلن) ٤- ڇِٽ يا رنگ ڪيا ٥- رنگين ٻوليءَ جون گلڪاريون ٦- وسيو ٧- پِٽ جي پرسان هڪ ڍنڍ ٨- موٽي ٩- خوشيءَ ١٠- روشن ٿيون ١١- سبز ميدان ١٢- گاهه جو قسم، جو ڏٿ ني ڪم ايندو آهي ١٣- اُنبار، ڍڳ، ١٤- ڀڪڙجي ١٥- پٽن تان ١٦- وسيو ١٧- وارياسو ملڪ (ٿر) ١٨- پوري مدد لي ايندڙ ١٩- مڪان، جبل ۽ ني جو نالو ٢٠- ڀِٻ جِس ٢١- هڪ قسم جو گاهه ٢٢- نديءَ يا ٽڪريءَ جي ٢٣- ڪنارن تي ٢٤- پِٽ کان اڌ ميل پري هڪ ٿنل واهه ٢٥- پِٽ جي پرسان هڪ ڳوٺ ٢٦- اُٿل.

Gul Hayat Institute

٥

اَڄ رَسيلا رَنگ[1]، بادَل ڪَيا بُرجَنِ[2] سين،
سازَ سارَنگيُون[3] سُرَنْدا، وَڄائي بَرُ چَنگَ،*
صُراحيُون[4] سارَنگَ، پَلَٽيُون[5] رابِ پَدامَ تي.

٦

مينهان[6] ۽ نيدهان[7]، ٻَئي اَکَر هيڪِڙي،
جي وَسَڻَ جا ويسَ ڪَري، تہ ڪَڪَرَ ڪَنِ[8] ڪيهان،
بادَلْ تي بيهان، جي آگَمَ اَچَڻَ جا ڪَرِين.

٧

ڪُڪِڙَنِ[9] ڪانڌُ[10] چِتِ[11] ڪَيو، جهَڙُ پَسيو جهِجَنِ،
وَرَ رِ ۽ واندِينِ اَڏيا، پَکا[12] سي مَ[13] ٻُسَنِ،
اَڄُ ڏاهي[14] اَنِ جا، تہ ڪَڏهن ڪي ڪارُون ڪَنِ،
وارِثُ[15] وَرِي تَنِ[16]، اَچي شالَ اولو ڪَري.

٨

ڪُنڪَنِ[17] ڪانڌُ چِتِ ڪَيو، جهَڙُ پَسيو جهَٽڪَنِ،
سَٽيو رَڙِ رَعدَ[18] جي، ڪَليُون[19] ٿيُون ڪَنبَنِ،
ڪَليُون ڪَينَ[20] ڪُڇَنِ، وِيچارِيُون وَرَنِ ري.

وائي

ڪَرُمَرُ[21] ڪامي[22] ٻَڌي، آئُون ويندي دَرِ دوستَنِ جي.
جيائِينِ[23] ڏُجَنَ[24] لَڪيو[25]، سَڄَڻُ لِيائِينِ[26] اَچي،
نُوَرا[27] پايو نيمَهَن جا، دَرِ پَلي[28] جي نَهي.

سر سارنگ - داستان ٻئي جو سار

سارنگ، پٽ تي وري سهڻو منجهان آيو آهي. ڪڪوڙيون ڪنڊيءَ جتي ٿيون بهڪن؛ پٽ سرهاڻ سان واسجي ويا آهن؛ ڪرڙ جي ٻوٽن ڪناڪن تي ويٺي آهي. آب جي اُڇل، باغن ۾ بهاري لائي ڇڏي آهي. سارنگ، آسمان مان صراحيون اوتيون آهن؛ ۽ فضا ۾ هرهنڌ سازن جا مڌر آلاپ پيا ٻڌجن. مينهن ۽ نينهن هڪ ئي اکر آهن. عاشق ته اِنهن تو وسي، جتي آگم وسي. اُتر جي لڪي وسڪار ۾ ويچاريون واندڙيون ٿي ويڳاڻيون ۽ هراس ۾ آهن. جي سندن پونگا ڪري پون ته سندن وسيلو ڪير آهي! شل همنجي پکن کي ڪو ضرر نہ رسي! هو ويچاريون ڪانڌ کي ساري، ڪنجهن ۽ روئن پيئون. شل وارث اچي سندن اولو لئي:
”وارث وري تن، اچي شال اولو ڪري.“

١- وڻندڙ ٢- چوٽيون (ٽلهن) تارن جي جهڳٽن (هتي وڄ جي شعاعن) ٣- هڪ ساز ٤- گهگهيون ٥- پٽ پرسان هڪ هنڌ ٦- مينهن ٧- نينهن ٨- دانهون ٩- ڪرڪن ١٠- پتار ١١- دل ۾ ساري ١٢- پتار ڪان سواءِ ١٣- پيوه زالن ١٤- دانهون ١٥- پتار ١٦- پردو ١٧- ڪرڪن ١٨- گجگوڙ ١٩- ڪليجو ٿو ڏڪي ٢٠- معصوم جوان استريون ٢١- دشمن ٢٢- پل ٢٣- جتائين ٢٤- مدخواهن ٢٥- اکيون ڪوڙيون ٢٦- تنائين ٢٧- پيرن جا زيور ٢٨- پلي مرشد جي در تي.
*سارو ٿر، خوشيءَ ۾ سارنگيون، سرندا، چنگ ۽ ٻيا ساز ٿو وڄائي.

داستان ٽيون

*۱

ڪُنيرَ ڪُٽ سِڪَنِ، چِلَڪَ جي چاهَ پَئي،
هِندوا حَيرَتَ ۾ پيا، لالي ڪي لَبَنِ،
چمڪَنِ چوڏَس چَندَ جئن، وِڄڙيُون وَهسَنِ،
لوچَنِ تا، لَطيفُ چئي، پَسَڻَ لِهه پِرِيَنِ،
ڪيسَرُ قُرِبَنِ، سَبناهي ساڻُ ڪَيا.

۲

مُدَ ٿي مَدبَلَ مَدِيا، ڪي اوهيڙَنِ اوڪَ،
چاڇرِ ٿي چَٽَنِ ۾، ميهيُون چَرنِ موڪَ،
سَرَهيُون ٿيُون سَنگهارِيُون، پُرِيو پائِنِ طَوقَ،
ميها، چيڙَ، ڦُنگيُون، جت ٿيَنِ سَيٺِي ٿوڪَ،
لاهِئين مَتان لوڪَ، ڏولائي جا ڏيهڙا.

۳

مُدَ ٿي مَدبَلَ مَدِيا، ٽاڙي ڪي تَدوارَ،
هارِيُنِ هَرَ سَنباهِيا، سَرَها ٿيا سَنگهارَ،
اَڄُ مُنهِنجي يارَ، وَسَڻَ جا وِيسَ ڪَيا.

۴

مُدَ ٿي مَدبَلَ مَدِيا، آيو جُهڙُ جهانئي،
هڪ اُرڙان اَنَّ ٿيو، ٻِيو مَڪَڻُ مَدهه مانئي،
ڪَلِمي سين ڪانئي، لاٿمِ ڪَسُ قُلُوبَ تان.

۵

ڏيٺي رِيجُ راتُڪَ ڪي، ڪَياٽِين لوڙيءَ ٿي لَلَ،
ڏلهي چِڏيائين ڏرَ ڪي، پاڻيءَ پَريائين پَلَ،
آنڊائين آبَ اَڇَلَ، موڪَلَ ٿي ميهَنِ ڪي.

۶

مُون جُهڙُ ڏِٺو آبَ ۾، ٻيوليا! لَڏَ مَ لاهِ،
اَچَنِ آبَ اَڪِيَن ڪيو، وِڄُون اُترَ واءِ،
چَنَ چَڏي پَتِ پاءِ، اَڏِ اُتاهين پَکڙا.

۷

مُحِبَّ مُنهِنجا سُپِرين! آڻيئي اَللهُ،
توکي سارِيو ساهُ، اَکنڊيو آهُون ڪَري.

Gul Hayat Institute

۱- هائي ۲- طرز ۳- مينهن وسارا ۴- ٽڙن ۵- زعفران ۶- محبوبن ۷- ساز ۸- وسڪارن ۹- پالوٽ ۱۰- گاهه ۱۱- هيناهن پٽن ۱۲- چام ۱۳- سانگين يا مالدارن جون استريون ۱۴- هار ۱۵- ڪنيهيون ۱۶- مال، ڪاچ ۱۷- ڏک، غم ۱۸- ٽاڙي پکيءَ ۱۹- ڪٽي ۲۰- تيار ڪيا ۲۱- جهٽ گڏ ٿي ۲۲- سستو ۲۳- مٽ ۲۴- ڪاراڻ ۲۵- دل ۲۶- پٽ جي پرسان مڪان ۲۷- هڪ مڪان ۲۸- پلليون ۲۹- ۾ ڪري چڏيائين ۳۰- ڏرڙ، زمين ۾ خال ۳۱- تلاءَ ۳۲- پاڻيءَ جي وهڪ ۳۳- اي ٻيول! ۳۴- سامان سرو لاهي نه رک، يعني هلڻ جو سعيو هتان نه ڇڏ ۳۵ -هيناهان پٽ ۳۶- مٿاهون پٽ ۳۷- جهوپڙا ۳۸- سڪايل.

*هائي ۽ جيڪر چاهه پئي، اِها هلڻ جي طرز سکن. خود مينهن وسارا، لبن جي لالاڻ ڏسي، اَچرج ۾ پيا آهن. محبوبن پاڻ سان زعفران ڪنديا آهن (وڄن جا ڪينسري چمڪاٽ).

٨

پاڇانيان[1] پٽي[2]، ٿيو آڇانيان اُڀرو[3]،

ڦُڪس سڀ ڇٽي، ڪَنڌين مؤلا مينهن وسائيا.

٩

اَگم ڪيو اُچن، سَچَڙا ساڻوڪا مينهن جِنَ،

پاسي[4] ٿن وسن، جي سَڀ جماندرُ سِڪيا.

١٠

اوچڙا[5] ڳُهرجي[6] آڄڪو، جهڙُ[7] بو سَهي نه سَي،

سُٺائيج سُرَڙ[8] ڪي، حالُ مُهنجو هيءُ[9]،

اَگڙَ آيو ٿيءِ، ته پرِليا! ڪَنهن پَنڪ ٿيان.

١١*

ڪانڌَ! تُنهنجي پاندَ[10] ري، سَڄهي سيءَ مَران،

ڪاملَ! ڪُپاهُنِ[11] ٻر، پيٽي ٿارُ[12] ٿَران،

ٿاريءِ[13] ٿو ٿران، جَنّن وَرُ[14] وِهاٽيءِ[15] وارِئين[16].

١٢*

ڪانڌَ! تُنهنجي پاندَ ري، سيءَ مَران سَپ رات،

ڪاملَ! ڪَپاهُنِ ٻر، جَهپ[17] نه اَچي جهاتَ[18]،

اَچين جي پرِيات، ته آئون سِڱّي نه سارِيان.

١٣

ميهڙو[19] مينهن پُسايو، سِري[20] ٿيو سيلو،

پَکي پيهي[21] آيو، رَحمت جو ويلو[22]،

ساڄنُ سَويلو، پيهج[23] پِيءَ گهر آيو.

وائي

اَکيون ميگهه مَلار، صورت تُنهنجي سَڀُ جڳ موهيو،

سَعدو فيل في[24] الحال ڪيو، پَسي مُطلب[25] نورُ نِرازَ،

جايَڙا وقت جامَ[26] جي، ڪريا ڪوتَ ڪُفارَ،

آڳي سَڀ اَيَن جو، توکي ڪاريو[27] سَيرُ سَتارَ،

وَلسَوفَ يُعطيِڪَ رَبُّکَ[28]، توسين قادرَ ڪيا قرارَ،

قادرَ پاڪَ قَسَمَ[29] ڪيا، خاڪ قدمن جا ڪلتارَ،

آهين ڪَرَمَ[30] ڪريم[31] جا، اَحمدَ[32] ساڻ[33] اَپارَ،

اَڪنڊيا[34] جي اَبرَ ڪي، سَرها[35] ٿيا سنگهارَ،

موڪَلَ ٿي مينهن ڪي، دوسَ[36] هَٿان دِلدارَ.

١- مند جي پڇاڙيءَ ۾ ٢- مند جي اڳياري ٣- سرس ٤- ساري حياتي ٥- پڪ، پناهه ٦- سمر ٧- جهوپڙو ٨- گٺوان ٩- ڪنهن حال ۾ ١٠- پلاند، پناهه ١١- هنڌن، بسترن ١٢- سرديءَ ۾ ١٣- آسري ١٤- پٿار ١٥- پرڀات ١٦- ورايو ١٧- جهوٽو ١٨- ذات، بدن ١٩- وار ٢٠- سيلهو، ويڙهو ٢١- مهر ٢٢- وهڪرو ٢٣- پرڀات جو ٢٤- هاٿي ٢٥- عبدالمطلب، پيغمبر صاحب جو ڏاڏو ٢٦- سردار (حضرت محمد صلعم) ٢٧- ڪرايو ٢٨- تنهنجو رب توکي ترت عطا ڪندو ٢٩- ڪرتار، ڌڻيءَ ٣٠- ٻاجهاري ڌڻيءَ ٣١- پلايون ٣٢- حضرت محمد صلعم ٣٣- بيحد ٣٤- سڪيا ٣٥- ڪڪر لاءِ ٣٦- دوست (ڌڻيءَ).

*ويچارين وانڍين کي، مسڪينيءَ سبب، نه آهي کو اوڇڻ نه بسترو. جهوپڙن ۾ سيءَ ڪاهي پيو آهي. هو ورن ۽ ٿار ۾ پيٺون ٿرن ۽ رات جو پل به ننڊ نه ٿي اچين.

سر سارنگ ـ داستان ٽئين جو سار

ملار جي مدد آئي آهي ۽ چوطرف سرهائي ٿي ويئي آهي. پنن ۾ گاه موڪ ٿيو آهي؛ ميهون خوب پيٽون چرن ۽ سگهاريون طوق پوپو ڪِهي۽ ۾ پيٽون پائين. طرحين طرحين جا ٿوڪ پيدا ٿيا آهن؛ ساري عالم ٿان ڏولائي جا ڏينهن لٿا آهن. ڪاڙي جي تلوار پيٺي پوي ۽ هارين هر سنباهيا آهن. اَن اَرزان (سستو) ٿيو آهي ۽ مڪڻ مٺو. پرين به سانوڻ جي ميهن وانگر اُنهن تي اَچي ٿو وسي، جي ساري جمار سندس سڪ ۾ سڪيا آهن. ويچاريون وانڍيون، ورن ڪان سواء نه ٿيون گهاري سگهن. ڪانڌ جي پاند پيا هو سي۽ ۾ پيٽون مرن. ور وري ته وانڍي۽ جو سي۽ لهي؛ ور ر۽ ڪپاهن ۾ نار پيٺي ٿري: ”ڪامل! ڪپاهن ۾، جهپ نه اَچي جهاٽ، اَچين جي پرپاٽ، ته آئون سيءِ نه ماريان.“

داستان چوٿون

١

سَچِڪا سانوڻ ميهن جٺي، جهٽڪن پاسي جهوڪ،
ڏيندا پاهُ پنن کي، مَنجهان ميهن موڪ،
لَسُ پيارين لوڪ، اڳُرَ ڪيو اُڪين سين.

٢

واهُندان وِجُون ٿيُون، ڪڙيُون ڏنهن ڪنياٽ،
ڪُنڊيُون ڪاهي ڪس ڪريو، وِچُون ڪريو وات،
سَگهارَن سُکُ ٿيو، لٿي اُڃَ اساٽ،
جهڙ ڦڙ ڏيئي جهاٽ، پسائيندِيُون پَٽيون.

٣

سچو صاف نه اِيري، سرلي وچان سِجُ،
منهن چڙهيو ماڙهن کي، ڏئي واڏايُون وِجُ،
هنئڙا! ڪب ۾ ڪڄ، سگها ملندء سپرين.

٥

پٽ پَري پٽ پيئون، پاسي پارِڪَر،
سيئٺي پريا سر، پلر جي پالوٽ سين.

٦

پٽ پري پٽ پيئون، آيُون اَمرڪوٽ،
پسايُون پلرَ سين، سڪا پٽ جي سوٽ،
چنڊل ڏيئي چوٽ، سپ سامارو سر ڪيو.

٧

پٽ پري پٽ پيئون، آيُون ڪاهي ڪاماري،
وِنا پٽ پراڻ جا، ونيُون ساماري،
ڪڪر ۾ ڪاري، وِجُڙين پسو! ويس ڪيا.

١- پٽڪار ڪن ٢- جهوڪ طرف ٣- رنگ ٤- جام پاڻي ٥- پاڻي۽ جي اُڃ ٦- ماڻهن کي ٧- جهڙ ٨- اولهه جي هوا کان ٩- ڪنياٽ طرف ١٠ ۽ ١١- ميهون ١٢- جهڙڪو ڏيئي ١٣- پٽ ١٤- جهڙ ١٥- اي دل! ١٦- ڳڙتي۽ ۾ نه ڳر ١٧- ٿر (ڏسو سر مارئي) ١٨- مائل ٿي ١٩- ٿرپارڪر ٢٠- چشما ٢١- خشڪ ٢٢- هڻي چنڊل = ليز پرساٽ ٢٣- جام وسي ٢٤- ٿر ۾ شهر ٢٥- سرشار ڪيو ٢٦- شهر جو نالو ٢٧- پراڻو درياه (جو ٿر مان وهندڙ هو) ٢٨- ٿر ۾ شهر ٢٩- ڪاري بادل ۾.
درستي: بيت ٣ کان پوء سلسلي موجب ٤، ٥ وغيره پڙهڻ گهرجي.

٨

ٻَٽ ٻَري پَٽ پيشيُون، ٿيا وَلهارَن[1] وِيَ[2]،
سَبُج[3]، چَمَنُ نه ٻاڙِيان[4]، سيڄَن جي شَبيهَ[5]،
جي جاني اَندرِ جيءَ، سي پِرين پِهي گهرِ آئيا.

٩

ٻَٽ ٻَري پَٽ پيشيُون، وِڄُن ڪَيو واڄو[6]،
پَکو پَنهنجي پِرينءَ لَءِ، سَڀي ڪَرِ ساڄو،
سَڄَڻُ سَباجهو، پيهِجَ پَديءَ[7] گهرِ آئيو.

١٠

ٻَٽ ٻَري پَٽ پيشيُون، وِڄُن ڪَيا ڏَرُمَ[8]،
واحدَ وَڏائي ڪيا، ڪُنديِن[9] ساڻُ ڪَرَمَ،
سَنگهارَن شَرمَ، رَکُ مُنهنجان سُپِرين.

١١

وَسي ساري راتِ، صُبحَ جو ساهُ ڪَٽي،
مَنجهيئي ميڻهن پِرينَ جو، جي تَن مِ هُوندي ذاتِ،*
ته وِهاڻيءَ پِرياتِ، هوُندَ ٻادَلُ اَسُ ٿي نه ڪري.

§١٢

مُونِي[10] ماندارِ جي، واري ڪيائين وارِ[11]،
وِڄُون وَسڻَ آئيُون، چَوڏِسِ ۽ چوڌارِ،
ڪي اَتي وِيئيُون اِستنبولَ ڏي، ڪي مَٽيُون مَغرب پارَ[12]،
ڪي چَمڪَن چينَ تي، ڪي لَهَن سَمرقنديِن سارَ،
ڪي رُمي وِيئيُون رومَ تي، ڪي ڪابُلَ، ڪي قَندارَ،
ڪي دهليءَ، ڪي دَکَن، ڪي گُڙَن[13] مٿي گرنارَ،
ڪَنهِين جُنبي[14] جيسَلميرَ تان، ڏِنا بيڪانيرَ ٻَڪارَ[15]،
ڪَنهِين پُڄُ پِڄائِيو[16]، ڪَنهِين ٻَٽَ مٿي ٻارَ،
ڪَنهِين اَچي اَمرڪوٽَ تان، وَسايا وَلهارَ[17]،
سائِيمِ! سَدائِين ڪَرِين، مٿي سِندَ سُڪارَ[18]،
دوسَ! مِنا دِلدارَ[19]! عالمُ سَڀُ آبادِ ڪَرِين.

١٣

مُونِي[20] ماندارِ جي، پَري ڪيائين پيهُ،
وِڄُون وَسڻَ آئيُون، سارَنگُ چَڙهيو سيهُ،
لَڌيون زُوريُون[21] نَوارِيُون، ڏِٺي ڏوٽا[22] ڏيهُ[23]،
پيهُ ڪَٽي پَٽ هَليا[24]، هاري مَنجهان هيهُ[25]،
راضي مَنجهان ريجَ[26]، عالمُ سَڀُ آبادُ ٿيو[27].

١- ميدانن ۾ ٢- سبز گاهه ٣- سبج ۴- برابر نه ڪريان ۵- محبوبن جي شڪل سان ٦- آلاپيو ٧- پرياتَ جو ٨- ڪرڪائون ٩- ميڻهن ١٠- جهڙ ڦڙ ١١- پيرو ١٢- اولهه جا پاسا ١٣- آواز ڪن ١۴- هلي، جنبش ۾ آچي ١۵- وسڪار، ساوڪون ١٦- لاڙو ١٧- سبز ميدان ١٨- اي منهنجا سائين! ١٩- اي جانب! ٢٠- رڃ ٢١- مسڪين زالون (نوري، مهاڻي هٿي) ٢٢- جهجها ٢٣- ڏاج، سوغاتون ٢۴- ڪڙمي ٢۵- خوشيءَ وچان ٢٦- ميڻهن جي پاڻيءَ ٢٧- سارو جهان.

*جي اندر ۾ سڪ هجيئي ته تو منجهه ئي محبوب جو ميڻهن وسي.

§هتي شاهه صاحب پنهنجي عالمگير محبت جو اظهار ڪيو آهي. ملار جي مهر، ڏٺيءَ جي فضل وانگر، هر ولايت تي ٿي وسي. شاهه صاحب ساري عالم، خاص ڪري سنڌ جي آسودگيءَ لاءِ، دعا گهري آهي.

١٤

موٽي مانداڻ جي، جُڙي ڪيائين جوڙ،
وِڄون وَسڻ آئيون، ٻَهِ ٻَهِ[1] ٻَڌائون ٻوڙ[2]،
اُنِ جا عالَمَ ۾، لکين ٿيا ڪوڙ،
سارَنگ لاٿي سوڙ[3]، سانڍه[4] سُهائو ٿيو.

١٥

موٽي مانداڻ جا، پَري ڪيائين پِرَ[5]،
وِڄون وَسڻ آئيون، ڪوڏان[6] ڪَڻي ڪَرَ[7]،
ميهيون ٻاڻ مُراديون، تَڏا[8] چَرن تَرَ،
وَڏي اوڪ آئيون[9]، پُنيءَ لائي ڦَرَ[10]،
ساري اُچيو سامهيون، ڏِين سَنجهي ڪير سَچَرَ[11]،
ساڻُ وانڍِن وَرَ[12]، پَريون[13] پَرچڻ[14] جون ڪَيون.

١٦

حُڪُم ٿيو بادَلَ کي، تہ سارَنگ[15] ساٿ ڪجن،
وِڄون وَسڻ آئيون، ٿَرَ ٿَرَ ميهن ٿَمن،
جن مَهانگو لَهي ميڙيو، سي تا هَٿ هَڻن،*
پُنجن مَنجهان پَندرهن ٿيا، اُنَ تا وَرق وَرن،*
ڏُڪاريا ڏيڻ مان، شالَ مُوذي سڀ مَرن،*
وَري وَڏي وَس جون، ڪيون ڳالهيون ڳَدوارن،
سَيَّدُ چوي سَيِنِ[16]، آءُ توهِ تُنهنجي آسرو.

١٧

اَندَرِ جهُڙ[17] جهُورِ وَهي، ٻاهَرِ ڪَڪَرُ نہ ڪوءِ،
وَسائيندي وِڄُڙي، حُبَّ[18] جنين کي هوءِ،
لائُن[19] جنين[20] لوءِ، تن اوڪاڻين[21] نہ اُڪيون.

١٨

اَندَرِ جهُڙ جهورِ وَهي، ٻاهَرِ اُرِسي[22] ٻُوندَ اَبارَ،
وَٽ جنين جي يارَ، سي اوڪاڻين نہ اُڪيون.

١٩

اُڪڻجي[23] آئيون، اُڏران[24] ڪري اُوَرِ،
جي ٻرين هُتڙا ڏورِ، سي مون کي مينهن ميڙيا[25].

وائي

آئي مُند[26] مَلارَ، آئون کُهنبا[27] ڪنديس کَپڙا،
وَسڻ جا وِيس ڪيا، اَڄُ مُنهنجي يارَ،
لارَ[28] لائيندي وِڄڙا[29]، پِنڙِس پَديا[30] وارَ،§
ڀَڪي آءُ ٻرين ٿِيون، لَڌُ مُنهنجي سَيَّدَ سارَ.

١- واهه! واهه! ٢- ٻوڙ ٻوڙان، ٻاٽيءَ جي اُٿل ٣- تنگي ٤- روشني، سرهائي ٥- پرڀور وسڪارا ٦- ڪوڏ يا شوق وچان ٧- ڳاٽ ٨- ميدان ٩- وڏن تَڙن سان ١٠- وڇڙا ١١- سنان، صحت بخش ١٢- ڏالن، استرين ١٣- پيتار ١٤- روشنون ١٥- برسات جا سانباهو ١٦- مهر ١٧- زور ١٨- محبت ١٩- محبوب ٢٠- جنهجي مڪان ۾ ٢١- موڳائي ڪن ٢٢- وسي ٢٣- اُتر ڪان ٢٤- ميڙ، پرواز ٢٥- ملايا ٢٦- ملار يا ميهن جي مند ٢٧- ڳاڙها ٢٨- گهنڊ ٢٩- لڳائيندي، ٻڌندي ٣٠- ڳنڍيل وار.

*هتي شاه صاحب اُنهن ڏڪارين ڏانهن اشارو ڪيو آهي، جي اناج سانڍي تا رکن ۽ ٻوءِ سوڪر جي حالت ۾ اهو مهانگو ڪري تا وڪڻن. هو پنجن مان پندرهن واري ڪار لڳايو وهن ۽ پنڊين ۾ ڪوڙا اَنگ اُڪايو ڇڏين. شل اهڙا موذي مري پورا ٿي وڃن.

§وڄڙن کي گهنڊ ٻڌندي، ڳنڍيل وار پسي پيس.

سر سارنگ - داستان چوٿين جو سار

مينهن موڪ پيو آهي. ساري عالم تان ”اڃ اسات“ لٿي آهي؛ سنگهارن لاءِ خاص سک ٿيو آهي. ڪنڊيون ڪاهي ٻاهر ڪيون اٿن؛ ٿر سڄو سائو ٿيو آهي؛ ولهارن ۾ گلزاريون لڳي ويئون آهن. رڳو موذين ۽ ڏڪارين جي گهرن ۾ ٿي ماتم آهي. شل ڏٺي اچي مسڪين مالدارن جو ٻرڊو رڪي:
”سنگهارن شرم، رک منهنجا سڀرين.“

وڄون، محبوب جي نوازش جو روپ آهن. اُنهن استنبول، چين، روم، ڪابل ۽ قندار ڪان وٺي، جيسلمير، بيڪانير، ڀڄ، دکن ۽ سنڌ تائين، سڀني ولايتن تي پنهنجي مهر جي ورڪا ڪئي آهي. شاهه صاحب، ساري عالم، خاص ڪري سنڌ لاءِ، دعا ٿو گهري:
”سائين! سدائين ڪرين، مٿي سنڌ سڪار، دوس! مٺا دلدار! عالم سڀ آباد ڪرين.“

•

”سر سارنگ“- هي سر، هندستان جي گائڻ وديا موجب، ميگهه راڳ جي اُنن پٽن مان هڪ آهي. ميگهه جي پنجن استرين مان هڪ ملهار آهي. ميگهه، ملهار ۽ سارنگ کي بالترتيب ڳاڙهي سان، آسمان ۾ جهڙ لڳيو وڃي ۽ برسات اچيو وڃي. ڪن صاحبن جو رايو آهي ته ”سارنگ“ هڪ پکيءَ جو نالو آهي، جنهنجي آلاپن مان هي سرورلو ويو آهي.

Gul Hayat Institute

سُر آسا

داستان پهريون

1

لوچان[1] تي لاحَدَ[2] ۾، هاديءَ[3] لهان نه حَدَّ،

سُپيرِيان جي سونهَن جو، نَڪو قَدُ[4] نه مَدَّ،

هِتِ سِڪَڻُ بي عُدَدَّ[5]، هُتِ پِرينءَ پروا ناهِ ڪو.

2

"آئون"[6] سڀ اُنَ[7] پارِ، ڪَڏهن تان ڪونَ پيو،

"اِنَّ اَللهَ وِتْرٌ يُحِبُّ اَلْوِتْرَ"[8] ٻيو ٻيائي ٻارِ،

هيڪِڙائيءَ وَتِ هارِ[9]، هَنجُون جي هُئَڻ[10] جُون.

3

ٻِنِ[11]! ٻيائي[12]، سُپرِينِ! پاڻان[13] مُون کي پَلِ،

"آئون" اورِيان جَهلِ، توکي رَسي "تو" ڏٺي.

4

توکي رَسي "تو" ڏٺي! سَيوئي جَمالُ[14]،

ڪونهي ٻيو خيالُ، جي شارِڪَ[15]! شَڪُ وڃائِين.

5

"آئون" اوراهِين جَهلِ تون، ڇَڏيمِ پاڻ[16] ٻچارَ،

شِرْڪَ ساڻُ سَتّارَ! گهڻا گهارِيمِ ڏِينهڙا.

6

عينُ[17] شِرْڪُ اِيُ، جِئَن ٻي شِرْڪُ پائِين پاڻَ کي،

وڃائي وُجُودَ کي، پاڻان پاسي ٿِيءُ،

هَڏِهن[18] ڪونهي هِيءُ[19]، هوءُ[20] پِڻُ ڪونهي هِنَ ري[21].

7

هوءُ پِڻُ ڪونهي هِنَ ري، هِيءُ نه هُنهان[22] ڌارَ،

"اَلْاِنْسَانُ سِرِّيْ وَ اَنَا سِرُّهٗ"[23] پَروڙِج[24] ٻچارَ،

ڪَندا[25] وِيا تَنوارَ[26]، عالِمَ عارِفَ[27] اَهڙي.

۱- ڳوليان ۲- لامڪان ۳- حقيقي رهبر ۴- نه ڊيگهه نه ويڪر ۵- اَپار ۶- خودي ۷- هُن طرف ۸- اَللهُ هڪ آهي ۽ ڪيس هيڪڙائي وڻندڙ آهي ۹- ڳوڙها ۱۰- خوديءَ ۱۱- ڪه ۱۲- دوئي ۱۳- پاڻ يا خوديءَ کان ۱۴- حسن ۱۵- اي شرڪ ڪندڙ (شرڪ = ٻئي کي ڌڻيءَ جو شريڪ سمجهڻ) ۱۶- خوديءَ جي وائي ۱۷- نج ۱۸- ٻنهي ۱۹- يعني وجود يا هستي ۲۰- يعني خدا ۲۱- يعني وجود يا هستيءَ ۲۲- هن يعني ڌڻيءَ ۲۳- اِنسان منهنجو (خدا جو) ڳجهه آهي ۽ مان سندس ڳجهه آهيان (حديث) ۲۴- وائي ۲۵- لات ۲۶- علم وارا ۲۷- گياني.

٨

نَڪا اِبتدا عَبدَ جي، نَڪا اِنتها،

سي وَچَڻَ کي وِيا، جن سُڃاتو سُڄڻ.

٩

تَعظيمان تَرڪُ ٿيا، واجهائيان وِيا،

وَڃي لِٽِ پيا، جِتِ نِهايَتَ ناهِ ڪا.

١٠

”اَنَ عَبدُ“، مَعبُودَ تُون، اِتِ نَه ڪو شِرڪُ نَه شَڪُ،

پَچارُون پِرينَ جُون، مُحِبنِ مَرڪُ،

سو سَيوٽي حَقُ، جِنهن ۾ پَسَڻُ پِرينءَ کي.

*١١

جان جان پَسين پاڻَ کي، تان تان ناهِ نِمازَ،

سَڀِ وڃائي سازَ، تهان پوءِ تَڪبِيرُ چؤُ.

*١٢

جان جان پَسين پاڻَ کي، تان تان ناهِ سُجُودُ،

وڃائي وُجُودُ، تهان پوءِ تَڪبِيرَ چؤُ.

١٣

نابُوديءَ نيئي، عَبدَ کي اَعليٰ ڪيو،

مُورَتَ ۾ مَخفي ٿيا، صُورَتَ پَڻُ سيئي،

ڪَبي اِتِ ڪيهي؟ ڳالهِ پِريان جي ڳُجهَ جي.

١٤

ڳالهه پِريان جي ڳُجهَ جي، ڳالهه مَڙيائي ڳُجهه،

هِنيڙا! اُجهه ۾ مُنجهه، تہ پِرينئُون پِرين لَڌين.

١٥

صُورَتَ سوجهه ۾ تَنهنجي، پِيُ پَڇين تو جو،

سُخَن آهي سو، جو مُنهن مُقابِلِ نه ٿئي.

١٦

سُڃاڻي نه صُورَتَ ري، صُورَتَ هَٿِ ۾ سوجهه،

ٿِيُ پاراٽيءَ پوجهه، وِڃائي وُجُودَ کي.

١٧

جن وِڃايو وُجُود کي، سي فاني ٿيا ”في اَللّٰهَ“ ۾،

نه تن قِيامُ، نه قُعُودُ ۾، نه ڪو ڪَن سُجُودُ،

جيلان ٿيا نابُودُ، تيلان گَڏيا بُودَ کي.

وائي

پِرينئُون پوءِ، مُون تي نه وِهامي راتِ رَمَنديئي،

ڦوڙائو فَقِيرَ کي، قادِرَ! ڪوهُ ڏِنوءِ؟

چَڙهيا ڏاڍين ڏُونگرين، سيڻَن سانگ نه ڪوءِ،

اَچي اوراهُون ٿئي، سَيّدَ! ساٿُ سَندوءِ،

ويٺي واٽ نِهاريان، مَنَ پِرين ٻاجهه پوءِ،

اَدِ پُون! عَبدُاللطيفُ چئي، مُحِبُ سِگهو مِلَندوءِ.

١- شروعات ٢- ٻانهي (انسان) ٣- پڇاڙي ٤- وڏائيءَ کان ٥- سڪڻ کان ٦- حد ٧- مان ٻانهو يا بندو آهيان ٨- عبادت جو لائق ٩- سچ ١٠- حيلا وسيلا ١١- تنهن کان پوءِ ١٢- اَللهُ اَڪبر چؤ ١٣- سجدو ١٤- هستي ١٥- پاڻ فنا ڪرڻ ١٦- ٻانهي ١٧- اوچ، عالم ١٨- لڪل، سمايل ١٩- اي دل! ٢٠- حيران نه ٿيءُ ٢١- پرينءَ طرفان پيارو ٢٢- محبوب ٢٣- روبرو ٢٤- سڃاڻڻ ۾ اچي ٢٥- پاراٽي پدڻيءَ وارو يعني معصوم ٢٦- محو، گم ٢٧- اَللهَ ۾ ٢٨- نماز ۾ بيهڻ ٢٩- نماز ۾ ويهڻ ٣٠- جنهن صورت ۾ ٣١- تنهن صورت ۾ ٣٢- سچي هستيءَ ٣٣- پرين جي اچڻ کان پوءِ ٣٤- گذري ٣٥- رهڻ يا رانڊ ۾ ٣٦- جدائي ٣٧- اي سگهارا ڌڻي! ٣٨- ڇو ٣٩- اڪيلا ٿي جبلن تي ٤٠- محبوبن ٤١- پرواهه ٤٢- اوريان ٤٣- تنهنجو قافلو يا صحبت.

*جيستين پنهنجي خودي فنا نه ڪئي آئيئي، تيستين تنهنجي عبادت بحال ناهي.

Gul Hayat Institute

سر آسا - داستان پهرئين جو سار

حقيقي پرينءَ جي سونهن جو نه آهي قد نه مد. هيڏانهن طالب کي سگهه ٻي عدد، هوڏانهن محبوب کي ڪا پرواهه ناهه. انسان عبد (ٻانهو) آهي، ڌڻي معبود (عبادت جو لائق). هنڪي نه ڪا ابتدا (شروعات) آهي، نه انتها (پڇاڙي)؛ عالم ۽ عارف اهائي تنوار ڪندا ويا ته "انسان، ڌڻيءَ جو ڳجهه آهي ۽ ڌڻي، انسان جو." "آئون" يعني خوديءَ سان ڪو به حقيقي وصل نه ٿو ماڻي سگهي. "آئون" ۽ "تون" صرف ڌڻيءَ کي جڳائي. سندس جمال به ڪيس ٿي ٿو رسي. جن سندس حسن سڃاتو آهي، سي منجهس هميشه لاءِ ليءِ ٿي ويا آهن. جي "فنا في الله" آهن، تن لاءِ نه نماز آهي، نه سجود. سجدو ۽ نماز به انهن کي جڳائي، جن سڀ ساز وڃايا آهن. وجود وڃائي، سجود ڪر.

داستان ٻيو

١

اُپرندي[1] ٿي سج، پرين جي نه پسنديون،
ڪيڏي ٻيٺي ڏج، اڪڙيون[2] ڪانگن کي.

٢

اُپرندي سج سان، پرين جي نه پسنديون،
ڪيڏي کي ڪانگان، نوالا[3] نيڻ ڏيان.

٣*

موُن کي اڪڙين، وڏا ٿورا[4] لاٿيا،
ته پڻ پرين پسن، ڪٽان جي ڪَر[5] سامهيون.

٤

اڪڙيون پرين ري، جي کي ٻيو پسن،
ته ڪيڏي کي ڪانگن، نوالا نيڻ ڏيان.

٥

نيرانائي[6] نيڻ، نيٺي آڄ پرين کي،
ستر ڪاڏا[7] کيڻ، جه[8] ڏنو منهن محبوب جو.

٦

تن نيٽن کي[9] نيران[10]، جن ساجهر[11] سيڻ[12] سانيٽيا[13]،
جيءُ، جسي ۽ جان، ڪر[14] حضوري حج[15] ڪيو.

٧

اکيوُن علي الصباح[16]، دوست ڏيکڻ[17] آئيوُن،
اُپيندڀوُن[18] آرداس[19] ۾، ٻي نه ڪنديوُن ڪاءِ،
رچنديوُن[20] رءِ ٻاهه، پرچنديوُن[21] پرينءَ سين.

٨

ڪي جو ڪيڏانهين[22]، اکيوُن پسي[23] آئيوُن،

١- سج اُڀرڻ سان (صبح جو) ٢- ٻٺي ٣- طعام ٤- احسان ٥- بد انسان ٦- نيراني ٿي (نيرن کان اڳ) ٧- طعام ٨- جڏهن ٩- ڪٺي ١٠- نيرن ١١- سوير ٿي (صبح جو) ١٢- محبوب ١٣- درشن ڪيو ١٤- جڻ ١٥- وڏو حج (حج اڪبر) ١٦- اسر جو ١٧- ڏسڻ ١٨- ٻيهنديون ١٩- بندگي، پرارٿنا ٢٠- رڱبيون ٢١- رنگ کان سواءِ ٢٢- اهڙو ڪي ٢٣- ڪنهن هنڌ.
*مونتي اکين وڏا احسان ڪيا آهن، ڇو ته انهيءَ وسيلي مان هرهنڌ پرين ٻيو پسان، توڻي اهي ڪٿي ڪنهن ٻيڙي يا بدڪار ڏانهن ڪٽان. (هر صورت ۾ هو آهي.)

تيئن تاڻِ تيڏانهين، ڀيئون ڀاڪ مُهاڙِ يُون.

9

ڪي جو ڪنڌين پارِ، اَڪيوُن پسي آئيوُن،
تيئن ديوانيوُن دِلِ ۾، اُڀِرِ لَڳيَنِ آرِ،
تهان ٿيو قرارِ، سُتيون ڪينَ، سيّدُ چئي.

10

ڪي جو وَڇي اَڄ، اَکيوُن پسي آئيوُن،
سيڪِنِ ڪيو سُهڄ، لاڳون تيئن، لطيفُ چئي.

11

ڪي جو وَڇي ڪالَ، اَکيوُن پسي آئيوُن،
لاڳون ڪيوُن، لَطيفُ چئي، جانِبَ جي جَمالَ،
ٿيا نيڻَ نِهالَ، جنين دِلبرُ ڏيکيو.

12

وَسنِ ۽ وِهسنِ، ڏيهاڙي ڏسڻَ لاءِ،
جڻن جڻن پرين پسن، تڻن تڻن نشا نيڻهن جا.

13

وَسَنِ ۽ وِهسَنِ، ڏيهاڙي ڏسڻَ لاءِ،
ڏسي ڏسي آئيوُن، ٿوءِ تلاشوُن ڪَنِ،
ڀاڻيو نه ڀاڻِنِ، پسڻ مَنجهان پرينءَ جي.

14

ڏسَنِ ڏيهاڙي، تَپ ترسَنِ اوڏهين،
آيا سُڄاڻي، نيڻَ نهاري پرينءَ کي.

15

اَکڙيوُن اَکڙِينِ لي، ڏمرَ ڏوس ڪَرِين،
جيلانهَ سڪڻُ سکيوُن، ٿيلانهَ دعوي منجهه دڙينِ،
ڪلَنِ ۽ ڪرينِ، وَسَنِ پرچڻ پاڪَ ۾.

16

اَکين کي آهينِ، عَجبُ جيهوُن عادَتوُن،
سوُرَ پرائي سانڌ جا، وَڃيو وهائينِ،
اَئي لنؤ لائينِ، جت حاجت ناهِ هَٿيارَ جي.*

17

اَکين کي آهينِ، وَڏا وَجهه وڙهڻ جا،
مَنڊي ميڻيوُن مامرو، جهيڙو نه لاهينِ،
جڻن سي ڪڪر اَپ ۾، تڻن آڪميوُن آهينِ،
جهڙ ڦڙ نه لاهين، وَسن ساوڻ ميڻهن جڻن.

١- ڇڪجي وڃن ٢- ڀڻهجي منهن ٣- ڪنهن پاسي ۴- مستانيون ۵- بيحد ٦- نينهن ٧- لڏهن ڪان پوءِ ٨- آرام ۾ ٩- محبوبن ١٠- قرب ١١- لالن جيان ڳاڙهيون ٿيون ١٢- ڪالهه جي حسن ١٣- پرسن ١۴- جل هارين ١۵- سرهيون ٿين ١٦- خمار ١٧- ٿ ۾ ١٨- ٿ ۾ ١٩- منتظر رهن ٢٠- جهڙن صورت ۾ ٢١- لڏهن ڪري ٢٢- معاملي ۾ ٢٣- تيز ڳالهائين ٢۴- بگڙجن ٢۵- جهڙيون ٢٦- گهڻ ٢٧- محبت آڙائين ٢٨- سڀئي ٢٩- جهيڙو ٣٠- جهڙ لائو آئن.
(متين بيتن ۾ اکين جي عجيب عادتن جو بيان آيل آهي. اکيون کلن به پاڪ ۾، بگڙجن به پاڪ ۾، رسن به پاڪ ۾، پرچن به پاڪ ۾. جڻن جڻن پسن، تڻن تڻن مخمور ٿين. ساوڻ جي مينهن جڻن آڳم لايو ٿيون وسن.)
*اُئي وڃي ٿيون محبت آڙائين، جتي ڪنهن هٿيار جي ضرورت ناهي. (معشوقاڻا نيڻ قاتل آهن.)

١٨

اَکِيُنِ ڪي آئُون، جان ڪي جَهاوُن ٻاٽِيان،
لوڪُ لَتاڙي نِنڊَ ۾، ساجَنُ سوناٽُون،
مُون ڪي مارِياٽُون، ٻاکَ ٻَرِڇي آئِيُون.

١٩

اَکِيُنِ پَنهنجي مَتِ، ٻاکَ سين ٻاٽِهين ڪَئي،
اُلي وَڃِي لَڳِيُون، جِتي جانِ ڪَڄَتِ،
نہ ڪا ڳالهِ نہ ڳَتِ، جِي ڏِني رِءَ نہ جُڙي.*

٢٠

اَکَڙِيُنِ آرو، مُونهان ڀُڇِي نہ ڪِيو،
اُلي وَڃِي اَڙِيُون، جِتي چوکَ نہ چارو،
هِنڙو وِيچارو، وائُون جهَلِيو وِجهَلي.

٢١

اَکِ اُلٽي ڏارِ، وَنءُ اُلٽو عامِ سين،
جي لِهوارو لوڪُ وَهي، تُون اُوچو وَهُ اوِيارِ،
مَنجهان نُوچ نِهارِ، پِرِ ٻُنيرو پِرِينءَ ڏي.

٢٢

تان جي تِيَنِ سامُهان، ٻُنيرا سُوڙهِن،
سَنڌُون وَرائي سُپِرِين، مُنهَن جي ماڏي ڪَنِ،§
رَڳُون سَڀِ رَچِنِ، تَنَ ۾ تازائي ٿئي.§

٢٣

اَکِيُون سيڻي ڏارِ، جِنِ سان ڏِسِين پِرِينءَ کي،
ٻِئي ڏانهن ڪِيمَ نِهارِ، گهڻو رِيسارا سُپِرِين.

وائي

جيڏِيُون! آئُون ڪا ٻاکَ وَهيڻِي آهِيان؟
ڪا مُون سارَ لَهيجا.

جيڏانهن وارِ پِرِيمِ سُپِرِين، پيرَ اوڏانهين پائيان،
قَلَمُ ڪالِبَ هَٿَ ۾، ڪِئن لِکِئي مان لِکَ لاهِيان؟
واڳَ ڏَڻِيُنِ هَٿَ ۾، ڪيڏانهن ڪَرَهَلُ ڪاهِيان؟
سَدا سُپِرِيُنِ لَءِ، آئُون وِيڻي ڪانگَ اُڏايان،
اِيندا، عَبدُاللَّطِيفُ چئي، آسَ اُميدَ نہ لاهِيان.

وائي ٢

اي مِيان سَڄَڻَ! ڪِئن رَهندا نيڻَ مُنهِنجا؟
تو ري تو ري.

جِن جو آڌارُ تُون، آئُون تِنِ سِ لائِقُ پُون،
ڪِئن رَهندا تو ري.
جِيانءِ اَلهي اَيري، توٽي تِهان ٿِي پَري،‡
تو وَڃِي لِن ڏي، اَکَڙِيُون پيرَ ڪَري.‡

١- لڏائون ٢- مصلحت ٣- جان جو جوکو ۴- سڌ سماءُ ٥- محبت ٦- مونکان ٧- پرينءَ جا پيڇرا جهليو ٨- ڳري ٩- اُبتي اختيار ڪر ١٠- وڃ ١١- عام ماڻهن ١٢- تون اوڀاروو وه ١٣- ڪُتل نظر ١۴- اڳتي وڌ ١٥- ڦيرائي ١٦- لال ٿين ١٧- تازگي ١٨- غيور، غيرت وارا ١٩- پنهنجي وس ٢٠- ورائيم ٢١- لکندڙ ٢٢- تقدير ٢٣- ڌرو ٢۴- اُٺ ٢٥- توکان سواءِ ٢٦- زمين ۾ دفن ٿيڻ جي لائق ٢٧- جتان سج لهي ۽ اُڀري ٢٨- لڏهن ڪان ٢٩- لنهن هوندي بہ.
*اُلي ٻي ڪا ڳالهه ٻولهہ يا سڌ سماءُ ناهي؛ جان ڏيڻ کان سواءِ هي سؤدو ٻحال ناهي.
§جي محبوب منهن ورائي سڌو مون ڏانهن نظر ڪن تہ جيڪر منهنجون سڀ رڳون رچي لال ٿين ۽ ساري سرير ۾ تازگي اچي وڃيم.
‡جتان سج اُڀري ۽ لهي ٿو، تنهن کان ٿي پري هجي، تہ بہ اکيون پير ڪري اُلي وڃجي.

سر آسا - داستان ٻئي جو سار

اُهي اکيون، جي سچ اُبرڻ سان، پرين نہ ڏيون پسن، سي ڪانگن جي حوالي ڪجن. نيراني ئي محبوب جو درشن ڪرڻ آهي ستر طعام کائڻ ۽ حضوري حج ڪرڻ. اکيون، اسر جو پرينءَ جو درشن ڪندي، اُداس ۾ ٻيهو رهن. اُنهن اُهو ڪي ڏنو آهي، جو هرگز قرار ۾ نہ ڏيون رهن. ڏسيو ڏيون ڏسن تہ ٻہ ڍاپجن نہ ڏيون. جڏهن جڏهن پرين پسن، تڏهن تڏهن متن نينهن جا نشا چڙهن. اکين کي عجيب عادتون آهن: وسن بہ پيئون، وهسن بہ پيئون؛ پرچن بہ پاڻ ۾، رسن بہ پاڻ ۾؛ اُلي وڃي ڏيون نينهن اڙائين، جتي جان ڏيڻ کان سواءِ ڇٽڻ ناهي. اکيون سيٺي ڏار، جن سان پرين پسجن؛ ٻئي ڏانهن ڪين نهار، ڇو تہ سڀرين گهڻو ريسارو آهي. اک اُلٽي ڏار؛ جي لوڪ لهوارو وهي، تہ تون اوپارو وهہ. چنانچہ، پرينءَ پٺيان هل.

داستان ٽيون

١

ديکُ[1] مَ لڳُون سينِ تَن، هي جي مَجازِيا[2] ٽيوُن مُنهَن ۾،
کِينَ نہ سُڃاتو سُپرِين، نِهاري نيٽَنِ،
پِرِين سي پَسَنِ[3]، ٻَئِي جنين ٻوُ ٽيوُن[4].

٢

مَجازِي موهي[5]، کَڏهِن ويندءِ نِکري،*
اَکِڙِيوُن لو هي، جِمَ[6] وِهِين[7] وِسهي[8].*

§٣

اي مَجازِي، ماء! جي لو سَڄَڻ پانئِيا،
کِهو[9] کوهُ لِياءِ[10]، هارِي[11]! حَقِيقِي پِرِين؟

§٤

مَجازِي مَ مَٽ[12] کَرِ، پَنِيوُن[13] لِئَن نہ پيرِ[14]،
ٻُڇي ٽيِين نہ پيرِ[15]، هارِي[16]! حَقِيقِيءَ جي.

٥

مُون کي ماءَ! مَجازَ، پيڄاري[17] جِنَ پَچِيو،
هَٿَن چَڏي هاجَ[18]، وِئِي سارَ[19] سَنڌَنِ[20] مان.

٦

حَقِيقَتَ هَٽي، مُنهِنجي ڄانِ جُدا کَئي،
هيڪو[21] پَساهُ پِرِينءَ ري، سَگهان تان نہ کَٽي،
ڏَٺي ئي ڏَٺي، رَهيو آهي روُحَ ۾.

١- ڏس ٢- مجاز ڪمائيندڙ اکيون ٣- ٻئي اکيون ٤- بند ڪيون ٥- موهت ڪري ٦- متان ٧- ويهين ٨- اعتبار ڪري ٩- عار، ننگ ١٠- اي ڪم عقل! ١١- حقيقي محبوب يعني ڏٺي ١٢- سڄڻ ١٣- مورک اکيون ١٤- قيراء ١٥- پند ۾ ١٦- حقيقي محبوب ١٧- ڪچهہ پچڻ وارو ١٨- ڪم ڪار ١٩- سگهہ ٢٠- سرير جي سندن ٢١- هڪڙو.

*هي جي لنهنجون اکيون آهن، تن تي متان اعتبار ڪري ويهين، ڇو تہ اُهي موهي، نڪيندي ء.

§هي ٻہ بيت، شاه ڪريم جي ٻن بيتن جو بدليل روپ آهن (ڏسو شاه ڪريم بيت ٣٢ ۽ ٣٣).

Gul Hayat Institute

٧

سَنئين[1] سوُنهائي سَيَڪا، ڪَا موُن مُدجهائي،
طَلَبَ ۽ تَحْصِيلَ[2]، اورِيان[3] ئي آهي،
مان تَنُ لِيتِ لائي، جِتِ آهِ نہ ناهِ ڪا.*

٨

جِتِ آهِ نہ ناهِ ڪا، لايُ خاڪيءَ[4] جو خِيالُ،
جانِبَ جو جَمالُ، پَسَّڻان ئي پَري ٿِيو.

٩

جِتِ آهِ نہ ناهِ ڪا، لايُ خِيالُ خاڪِي[5]،
پِرِينءَ جي پاڪِي[6]، پَسَّڻان ئي پَري ٿِي.

١٠

نيڻين نَظَرَ نيڻهَن، جَڙوُن[7] جت جَڙِنِ[8]،
ساهُ اُنِين تان صَدِقو، اَندَرُ[9] سين عُضْبِنِ،
لاهي تَنُ، لَطِيفُ چئي، اَنگَ پڻ[10] آڇِجَنِ،
قَلْبُ قُرباني ڪَرِيان، مَتان دل دوسَنِ[11]،
هِنئين[12] ۽ اَکِينِ، ڦاهي ڪاڍي پِرِينءَ لَءِ.

١١

پِرِين نہ اَکَڙِيُنِ ۾، هِنئون نہ حاضُرُ جَنِ،
سي هُنڌَهِين[13] جاڙَ[14] جِئِنِ، تُلها[15] تاتا سَکِڻا.

١٢

مورَکَ مامَ[16] نہ ٻُجهڻا[17]، هيڏانهن هوڏانهن ڪَنِ،
سي ڪِئَن پِرِين پَسَنِ، کُتَرَ[18] جن اَکِين ۾؟

١٣

جان تَنُ ڪيوءِ نہ ليڻَن، سوئيرِيان[19] ئي سَنهڙو،
پِرِين پائِيندا ڪِيئَن، لوکي اَکَڙِيُنِ ۾؟

١٤

اَکِيُنِ ۾ ٿي ويهُ، تہ آئوُن واري ٻَ ڪِيان،
لوکي ڏِسي نہ ڏيهُ، آئوُن نہ پَسان ڪي پِيو.

١٥

تاڪَنِ[20] ۾ ڪَر لَڪيو، وَنِيُنِ[21] ۾ ٿي ويهُ،
اَکِيُنِ ۾ ٿي پيهُ[22]، تہ آئوُن آچارُوُ[23] ٿِيان.

§١٦

کَران[24] وِجهُ م واتِ، ٻِ ولَ[25]! مُنهِنجي ڳالهَڙِي،
مَچِڻُ[26] رَتيءَ راتِ[27]، اورڻَ[28] ۾ اوُنهي[29] ٿئي.

١٧

سِکَ سِکائي سِکُ، سِکَ نہ آهي سُتِري،
لَکَ لکوٽيءَ لِکُ[30]، تہ کَرَنِ خَبَرَ نہ ٿئي.

١- سنئين وات لي رهبري ڪري ٢- ڳولا سڪ ٣- حاصلات (ديدار جي) ٤- خاڪ مان ٺهيل انسان ٥- انساني، محدود ٦- پاڪائي ٧- ميڙون ٨- کُپن ٩- دل عضون سميت ١٠- عضوا ١١- دوستن ١٢- دل ١٣- خواه مخواه ١٤- اَجايو ١٥- خالي، سڪل وجند ١٦- پرولي ١٧- سمجهندڙ ١٨- موتيا، بغض ١٩- سُئيءَ ڪان ٢٠- آستان ٢١- ماڪين ٢٢- داخل ٿيءُ ٢٣- چم جي ڳوٿري ٢٤- ڪرن يعني شرير انسانن ٢٥- اي محبوب! ٢٦- متان ٢٧- رات جي گهڙي ٢٨- سور ساڻ ٢٩- وڏي پوي ٣٠- ڳجهيءَ طرح.

*منهنجو جيءُ اُنِي جڙيو آهي، جتي نہ "آه" آهي نہ "ناه". (جتہ هن دنيا وارا ضد نہ آهن.)

§اي منهنجا محبوب! منهنجي ڳالهہ شرير انسانن جي زبان تائين نہ آڻ، متان رات جون ٿوريون گهڙيون ڏکن اورڻ ۾ ئي وڏي پون.

Gul Hayat Institute

١٨

خَبَرَ ٿِي کَرِن ڪي، تہ مُون کي ڪَندا ڪوهُ؟

صُوَرَتَ سُپيرِيان جي، ڏِني ڪونهي ڏوهُ،

لوريءَ لَکُمِ[1] لوهُ، جَنهين وَٽَ ڏٺا رِبو.

١٩

ڪَرَ جا کَذَ ڪَنئي، پُوَڻَ ڪارڻِ پِرينءَ جي،

تنهن ۾ باکَ[2] پَئي، غيبَتي[3] غارَ ٿِيو.

٢٠

اَلا! کَرَ جَئَن، مَدِّي[4] جَنِين جي مَنَ ۾،

آسان ۽ پِرِيَنِ جُون، اُميدُون پُنَن،

تهان[5] ٻوءِ مَرَنِ، سَڙي اِنهيءَ سُوُرَ ۾.

*٢١

کَرُ ڪارِيندو[6] سي، مانُو جن پِرِينءَ[7]،

جوش جَلايا جي، ماري تن ماٺِ ڪيو.

§٢٢

کَرَ کي کُهُرُ[8] ڪاءِ، نانگُ مَٽِيارو[9] نڪري،

اَيو[10] جو اونا[11]ءِ، سُرِ پُر سُندي[12] سِڪَين.

٢٣

کَرَا! خَراب[13] ٿئين، هَيا! هَجارا!

پُوُرايءِ[14] پِرِيَنِ جا، چوڏاري چارا،

مَرِين، مُنهَن ڪارا! سَڙي، اِنهيءَ سُوُرَ ۾.

‡٢٤

سَڄَڻ[15] سَنئيُون[16] ڪَن، لوڪان ليکي وِنگيُون[17]،

سَندي سُپيرِيَن، پُرِ پُروُڙَڻ[18] ڏاکڙو.

٢٥

ڪا جا پُرِ پِرِيَن، نہ سا سُڃي نہ ٻُڌي،

مَتيوُن[19] سڀ مُنجهَن، آهڙي ڏني قضئي.

†٢٦

نَڪو ڏيگُهہ نہ ويلَ[20]، نَڪو مُنهُن نہ مُهاڙ ڪا،

اِي اِهوئي ڪيل[21]، ڪُورُ پُروُڙي ڪِينَ ڪي.

†٢٧

حوصلو حَيرَتَ[22] ۾، ڪَري ڪِينَ ڏرڪُ[23]،

جو حُسن سَندو حَقُّ[24]، سو ڪُورُ پُروُڙي ڪِينَ ڪي!

†٢٨

حوصلو حَيرَتَ ۾، وَڃي ٿِيو وِيڇُون[25]،

مُحَبَت[26] جُون مِيڇُون، ڪُورُ پُروُڙي ڪِينَ ڪي.

٢٩

حوصلو حَيرَتَ ۾، وَڃي لَڄاڻُو[27]،

١- عشق جو تير لکيم ٢- کلا ڪندڙ ٣- فنا ٿيو ٤- ٻرائي ٥- تنهن کان پوءِ ٦- سرد ٧- عشق
٨- زبردست زهري نانگ ٩- مڇ وارو، واسينگ ١٠- ٻيني ١١- ٻڌي ١٢- جهيڙي گفتگو ١٣- لعنتي
١٤- واڻون ١٥- سڌيون ١٦- ماڻهن ليکي ١٧- ڏنگيون ١٨- ڳجهارت ١٩- واقعي ٢٠- ويکر
٢١- اَنڌو ٢٢- هوش ٢٣- سمجهہ ٢٤- سچو ملهہ ٢٥- حيران ٢٦- اِشارا ٢٧- شرمسار ٿيو.

*شيطان اُنهيءَ ڪاريندو، جنجو عشق سرد آهي. جنکي عشق جي جوش جلايو آهي، تن هنکي ماري فنا ڪيو آهي.

§کر کي شل واسينگ کائي، جو لکيو بينو محبوب جي جهيڙي گفتگو ٻڌي.

‡محبوب سهڻا يون پيو ڪري، ماڻهن ليکي ڏنگايون آهن. دلبر جي رمز سمجهڻ مشڪل آهي.

†هتي اِنساني عقل کي اَنڌو سڌيو ويو آهي. حقيقي حسن جو مشاهدو اُنجي وس کان ٻاهر آهي.

Gul Hayat Institute

وِچارو ڪاٺ، ڏِسي ٿيو ڏِسَڪ ڪي.

۳۰

حوصلو حيرت[1] جو، آهي نہ مُٺي عام،
سَندي مُحبت مام،[2] ڪُوڙُ پروڙي ڪِينَ ڪي.

۳۱

مُٺي هاٿيءَ ني مامرو، اَچي ڪيو اَنڌن،
مَنازِ ين هٿن سين،[3] اکئين ڪينَ پَسَن،
"في اَلْحَقِيقَت"[4] فيلَ[5] کي، سَچا سُڃاڻن،
سَندي سَرْدارَن،[6] بَصيرت[7] بينا[8] ڪَري.

وائي ۱

مُنهن[9] مَنجهہ خليلُ،[10] اَندرِ آذرُ[11] آهئين.*
سَدَ مَ ڪر صحت جي، اَچا تون عَليلُ،[12]
نالو ناهِ نِفاقَ[13] جو، جتي رَبُّ جَليلُ،[14]
مُنهن ۾ مُسلمانُ[15] تون، قَلْبُ[16] تان قابِلُ،
واليءَ[17] جي وِصالَ[18] ۾، دوئي[19] ناهِ دَليلُ،[20]
اَلا! عَبدُاللطيف چئي، سچو رَکائِجُ سِيلُ.[21]

وائي ۲

مَوت[22] مُندَ نہ آهي، تائِبَ[23] ٿيو تَکڙا.
"عَجِّلُوا بِالتَّوبَة قَبْلَ الْمَوْت"[24]، وِهائون وِيرِ مَ لائي،[25]
پريان ڪارڻ پاڪ کي، سگهو وِهُہ سَنباهي،[26]
اَجَلُ[27] اَسارَنِ[28] کي، ڪام وَٽي[29] تو ڪاهي،
وِڏائين وَيڪَ لاءِ، گُڻ ڪُهاڙيءَ پاهي،[30]
عمارتون اَنڌن جون، ڍاهيو تو ڍاهي،
اَڀا[31] نَبا[32] گهوٽ گهورَن ڏي، ڪنهن وڏيءَ ويرَ وَناهي،[33]
اَئي، عَبْدُاللطيف چئي، بنا ڪَفن پَراهي.[34]

وائي ۳

اَللهُ سائين! سائين! پُڃان[35] پِرِينءَ[36] وَ پانهين،[37]
مون تان آسرو آهي اوڏانهين.
جتي ديرو[38] دوست جو، سا ڪِئن جوءِ اَڳاهِين؟[39]
پَنيون[40] پِري آئيون،[41] آيَل! مون اَتانهين،
قَلَم جن جي هَٿَ ۾، سي سِيڻَ سَباجها سائين،
بَنديءَ جي بابَ[42] ۾، شالَ مَ لِکَن لائين.[43]

۱- عام ماڻهن ۲- ڳجهارت ۳- مهٽين، ڇهن ۴- درحقيقت ۵- هاٿيءَ ٦- روحاني اميرن ۷- نظر ۸- ڏسندڙ ۹- صورت ۱۰- حضرت ابراهيم ۱۱- حضرت ابراهيم جو پيءُ ۱۲- بيمار ۱۳- ناسازي ۱۴- جلال وارو خدا ۱۵- دل ۱٦- لنگ ۱۷- ڌڻيءَ ۱۸- ميلاپ ۱۹- ٻيائي ۲۰- رهبر ۲۱- اخلاق ۲۲- موت جي وقت جي سد نہ آهي ۲۳- پڇتاءُ ڪندڙ ۲۴- موت کان اڳ توبہ جي تڪڙ ڪريو ۲۵- دير نہ ڪري ۲٦- تيار ٿي ۲۷- موت ۲۸- ويسرن ۲۹- لڪڻ ۳۰- قبر جي ڇوُر ۳۱- نيا ويندا ۳۲- سهڻا يا سچا انسان ۳۳- ونهہ ۾ وهاري ۳۴- ٻهرائي ۳۵- ٻوان ۳٦- پرينءَ کان ۳۷- ٻري ۳۸- منزل ۳۹- اڳيرو، ٻري ۴۰- اڪيون ۴۱- قري ۴۲- حق ۾ ۴۳- ڪسي ڳالهہ.
*صورت ۾ حضرت ابراهيم جهڙو پاڪ پيو لڳين، پر اندر ۾ آذر (بت پوڄيندڙ) آهين. (حضرت ابراهيم کي خليل الله يعني خدا جو دوست چوندا آهن. آذر، بت گهڙيندڙ هو.)

سر آسا ـ داستان ٽئين جو سار

هي مجازي اکيون نگين ٿيون. حقيقي پرين اهي پسن، جي ٻئي اکيون ٻوٽين. مجاز جي ٻهر ڇڏي، حقيقت جو پير پيچ. جت جانب جو جمال آهي، لت نه ”آه“ آهي، نه ”ناه“. اهو ٻه هڪ انساني خيال يا اندازو آهي؛ درحقيقت ”پرينءَ جي پاڪي“ ڏسڻ کان ئي پري آهي. اي عاشق! جيسين جسم کي ڳاري، سڀيءَ کان ئي سڌهو نه ڪيو اٿيئي، ليسين پرين لوڪي اکين ۾ ڪيئن پائيندا؟ ڪر (شيطان) انهنکي ڪاريندو، جنجي محبت ماني آهي. سچا عاشق، انهيءَ لعنتيءَ کي مات ڪيو وينا آهن. محبوب جي جمال جي ڪت، انساني عقل جي وت کان ٻاهر آهي. عام انسان انڌا آهن. اهي حقيقت کي اهڙو سڃاڻن، جهڙو نابينا هاٿيءَ کي.
”في الحقيقت فيل کي، سچا سڃاڻن.“

•

داستان چوٿون

*١
ڏيکِيندي[1] ڏِيدارَ کي[2]، کِينَ سُڃاڻو ڪُلَّ[3]،
تازي[4] طويلَنِ[5] ۾، آهي اِحاطو[6] جهُلَ[7]،
هُئا جي اُمَلَ[8]، سي حِسابان[9] هَجِي وِيا[10].

*٢
ڏيکِيندي ڏِيدارَ کي، ڪُلُ سُڃاڻي ڪِيئَن؟
جانِبَ مَنجهان جيئَن، مَحرُومُ[11] ٿِي مري وِيا.

*٣
مَحرُومَ ٿي مري وِيا، ماهِرَ[12] ٿِي نه مُئا،
ڇِڙيءَ[13] جِئَن ڇُهنبَ[14] هَٽِي، لَڏِياڻون[15] لُٽا،
حُبابَ[16] ئي هُئا، اِنهيءَ واديءَ[17] وِچَ ۾.

٤
تَرڪُ ڪَرِ تَرڪَ کي، وَڃَڻَ[18] کنان وَڃُ،
آهي اِئُ اَهڃُ[19]، سُڃي سُڃاڻيجِ تُون.

٥
وَڃي رَسُ وَڃَڻَ کي، وَڃَڻَ پڻ وِڃاءِ،
لوڪان[20] پاڻُ لِڪاءِ، لِڪان[21] پڻ لِڪيجِ تُون.

٦
لوڪان لِڪي سَيڪو، لِڪان لِڪي ڪونَ،
اٿي وينٺي اونَ[22]، اِنَ اِنيءَ ڳالهِ جي.

١- ڏسندي ٢- دنيوي لقاءُ ٣- ساري ڪائنات ٤- تازي گهوڙا ٥- طبيلن ٦- حد، حاطو ٧- گهوڙي جي لوري، ٻڪ ٨- املهه ٩- حساب کان ١٠- فنا ٿي ويا ١١- نااميد ١٢- ڪامل ١٣- جهرڪيءَ ١٤- ڇهنب ١٥- گاهه جي گڏي مان ١٦- ٻُڊ ٻُڊا ١٧- ماٺري ١٨- نابوديءَ کان اڳي ١٩- نشان، اهڃاڻ ٢٠- لوڪ کان ٢١- لڪڻ کان ٢٢- فڪر.
*ظاهري لقاءِ مان حقيقي راز ڪنهن نه پروڙيو. ڪامل به انت نه لهي سگهيا. انسان لاءِ مجازي ڪيل اهڙي حد آهي، جهڙي تازين لاءِ طبيلي ۾ جهل. ماهر به ڇڙيءَ ۽ حباب مثل آهن.

٧

هَٿَنِ سين هاڄ ڪَري، نيڻَنِ سين نهاري

اُيا اَڱڻا پاري، پَسُ پَنهنجا سُپرين.

٨

اَسين سِڪُون جن کي، سي تان اَسين پاڻَ،

هاڻي وَڃُ، گُمانَ! صَحي سُڃاتا سُپرين.

٩

اَسين سِڪُون جن کي، اَسين پڻ سيئي،

”لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ“، وڻءُ اوڏانهين پيهي،

تهان مَنجهيئي، پارڪ! پَرکِجِ حَقَ کي.

١٠

ڏِسُڻ ڏِسين جي، نه هُمَه کي حَقُ چَئين،

شارِڪ! شَڪُ مَ ني، اَندا! اِنهيءَ ڳالهه ۾.

١١

مُنهن ڪَرِ مَنجهاران، ٻَهَران، ٻِڙُني مَ ٻورِ جَئَن،

جي اَکِڙيين آران، نه ڪَندَيءَ اَڄَڻُ ڏاکڙو.

١٢

آڌو جو اِثباتِ کي، سو شِرڪُ لاهي شَڪُ،

هُئي جدهن ۾ حَقُ، لَنهن نَفيءَ جهو ناهِ ڪو.

١٣

وَڏي تان اِنَ واٽَ ۾، پيلَپُ پياڻي،

آهي اوُنداهيءَ جو، شِرڪُ سَهاڻي،

چِٽِي چِٽائي، اَلفَ جي عَيْنَڪَ ۾.

*١٤

اِنَ پَرِ نه ايمانُ، جَنِ ڪَلمي کُو ڪوتائيين،

دَغا دُنهنجي دِلِ ۾، شِرڪُ ۽ شَيطانُ،

مُنهن ۾ مُسلمانُ، اَندَرِ آذَرُ آهين.

*١٥

ڪُوڙو تُون ڪُفرَ سين، ڪافرُ مَ ڪوتاءِ،

هندوُ هَڏُ نه آهين، جَڳيو تو نه جُڳاءِ،

تِلِڪُ تِلين کي لاءِ، سَچا جي شِرڪَ سين.

١٦

مُنهن نه مُوسيٰ جهڙو، عادَتَ ۾ اِبلِيسُ،

اَهڙو خامُ خَبيثُ، ڪَيڏي ڪوهُ نه چَڏئين؟

١٧

مُنهن نه مُوسيٰ جهڙو، سيرتَ شَيطاني،

ٻاڙي ٻيراني، ڪَيڏي ڪوهُ نه چَڏئين؟

١- ٻيٺل ٢- اَڱڻ طرف، گهر ۾ ٣- اي وهم! ٤- چڱي طرح پروڙجي ويا ٥- نڪي هو (ڌڻي) جڻيو ٿو، نڪي پاڻ جائو آهي ٦- وڃ ٧- اي پرکيندڙ! ٨- سچو ڏسڻ ٩- سيئي ١٠- خدا ١١- اي شرڪ ڪندڙ! ١٢- شڪ نه آڻ ١٣- اَندران ١٤- نه ڳول ١٥- جانور ١٦- محبت ١٧- ڌڻيءَ جي هستيءَ جو اِقرار ١٨- ڪفر (ٻئي ڪنهن کي ڌڻيءَ سان شريڪ ڪرڻ) ١٩- هجي ٢٠- ڌڻي، سچ ٢١- اِنڪار (ٻي ڪنهن به هستيءَ کان) ٢٢- جهڙو ٢٣- همراهي ٢٤- ڪفر جي اونده ٢٥- روشني ٢٦- اَهڙي ريت ٢٧- ڪلمو چوندڙ ٢٨- حضرت اِبراهيم جو پيءُ، جو بت پرست هو (هئي نفس جو پوڄاري) ٢٩- هرگز نه ٣٠- جڳائي ٣١- حضرت موسيٰ، جو پيغمبر هو ٣٢- شيطان ٣٣- پليد ٣٤- حرفت ٣٥- چال ٣٦- ويراني، بيسود.

*نه مسلماني ڪلمي چوڻ ۾ آهي، نه هندو ڌرم تلڪ يا جڻيي ۾. مذهب يا ڌرم جي سچي معنيٰ پروڙ.

١٨

مُنهن نہ آهيرِيان ٿي اُجرو، قلبُ پر ڪارو،
ٻهَران زيبُ زبانَ سين، دلِ پر ڪارو،
لَنَ پرِ ويچارو، ويڇو ناهہ وصالَ سين.

١٩

تُون ڪا ڪاني پاءِ، وَتُنِ پر وصالَ جي،
دو بينائي دُورِ ڪري، مَعرِفتَ مَلهاءِ،
سِپيرِيان جي سُونهَن پر، رُخنو ڪونَ رهاءِ،
اَڪِ اَشهَد چاءِ، تہ مُسلماني ماڻهين.

*٢٠

سُرمون سياهيءَ جو، رَتُن ڪي رهاءِ،
ڪاني ڪارائيءَ جي، مُڙسُ تي مَ پاءِ،
اَکِيُن پر اَنڪاءِ، لالائي لالَن جي.

*٢١

سُرمون سُرخيءَ جو، جَڏهن پاتو جن،
تَڏهن ڏِٺِي تن، رَوَنق رڳئي جهڙي.

*٢٢

سُرمون سُفيديءَ جو، جَڏهن وِڌو جن،
تَڏهن ڏِٺي تن، اَڇائي عالَمَ پر.

٢٣

جي فارسي سِکيو، گولو، توءِ غُلامُ،
جو بَدو بِن ڳالهئين، سو ڪِئن چائي جامُ؟
اُڇيو تان آبُ کُوري، ٻُکيو تان طعامُ،
اِئيُ عامَن سَندو عامُ، خاصَن مَنجهان نہ ٿئي.

٢٤

اُوڳِڻَ رُسي سَيڪو، ڳُڻين پرين رُنامِ،
ليکيم جي لِسانَ سين، سي ڪَرَ ڪِينَ ڪيامِ،
پاڻُ وِڃائي پانهنجا، تورا ٽُڪَ هَنيامِ،
بَندگي شَرمندگي، اِها مِڙُ مُڪيامِ،
پرين کَپ پُڇيامِ، "آئون" جَب اُب گئي.

٢٥

اُوڳِڻ رُسي سَيڪو، ڳُڻين پرين رُنامِ،
ڀهُون ٻاروُنِ پر، ڪُوڙين ڪُوڙَ ڪيامِ،
ليلائهين سَريامِ، سُڪَنئُون سوَرَ گهڻا.

١- آرسيءَ ڪان ٢- صاف ٣- دل پر ڪارو ٤- ٻاهران ٥- سهڻي گفتار ٦- سرائي (سرمي جي) ٧- اکين ٨- بيائي، دوئي ٩- معرفت يا سچي گيان جي منزل ماڻي، سرخرو ٿيءُ ١٠- عيب ١١- جڳائي ١٢- شاهدي ڏيندڙ (ڏاڍيءَ جي جلوي جي) ١٣- ڪڻ ١٤- پاءِ ١٥- لالاڻ ١٦- کهنبي ڪپڙي جهڙي ١٧- اڇاڻ ١٨- جهان ١٩- پارسي ٢٠- ٻانهو ٢١- لنهن هوندي بہ ٢٢- چوائي ٢٣- سردار ٢٤- عام ماڻهن ٢٥- خاص ماڻهن ٢٦- عيبن ڪري ٢٧- گڻن سان ٢٨- مونسان رُنا ٢٩- شمار ڪيم ٣٠- زبان ٣١- ڇڙ ٣٢- خودي ڪيدي ٣٣- احسان ٣٤- ٽڇ سمجهيم ٣٥- ممت ٣٦- موڪليم ٣٧- تڏهن ٣٨- مونسان پرنا ٣٩- خودي ٤٠- جڏهن ٤١- هلي ويئي ٤٢- گهڻيئي ٤٣- ٻاروڻ ٤٤- لڏهڪري ٤٥- حاصل ٿيم ٤٦- سکن ڪان.

*ڪارو سرمون نہ پاءِ، پر عشق جي لالاڻ ۽ وحدت جي اڇاڻ جو سرمون پاءِ.

٢٦

اَلُتيمِ جا هِنئان، سا نہ سَلِتيمِ ساهَ کي،
سُپيرِيان جي ڳالهڙي، لِڪائِرِ لوڪان،
ويٺي مُون وَسان، پَڌَرِ پيٺي پرينءَ ري.

٢٧

مُون تان لِڪائي گهڻو، روئڻَ ڪي روشَنُ،
وَسيو ريزانَ کي، مَنجهان زَرديءَ ظَنُّ،
ويري مُون وَرَنُ، ڳالهه ڪيائين ڳُجهه جي.

٢٨

عاشقُ پاڻي اِئَن، نہ آئون سِڪَ ڪَنهنکي نہ سَلان،
وِچِ رَهندي ڪِئَن؟ وَهَن اَکيُون، وِرِچي هِنئون.

٢٩

اَندَرِ رَهي نہ گهٽ، سُپيريان جي ڳالهڙي،
ڇاڳَرَ سَهي نہ سَٽَ، جُہ مَهراڻَ مَوجَ ڪي.

٣٠

لَکين سَٽين مَهراڻَ، آئي سَپِ اُڌميا،
سَڙان مَنجهين مانَ، ٻَهر ٻاڦَ نہ نِڪري.

٣١

"پاڻُ" پَردو پاڻَ کي، سُٽي ڪَرِ سَنپالَ،
وِڇان جو وِصالَ، سو تان هُئڻُ هِنَ جو.

٣٢

"پاڻُ" پَردو پاڻَ کي، طالِبَ! سُٽيجِ تُون،
نَڪا هان نہ هُون، پَردا سَپِ پاسي ٿيا.

٣٣

"مُون" مُونهين پر سَهجي، مُون کي "مُون" جُڳاءِ،
مُونهين جي ساڃاءِ، مُونهين مَنجهان "مُون" ٿئي،
اَنهين اِنَ جُڳاءِ، آن کي اِنَ نہ چوٽو.

٣٤

ٻن جنهن جي ذاتِ جو، آئي آهِ اَللهُ،
ٽَهَ نہ ٻَهي ماهُ، ڳُندِيءَ نِيئهُن نہ سَهجي.

٣٥

ڳُنديءَ نِيئهُن نہ سَهجي، ٽَهَ نہ ٻَهي ماهُ،
ڪَهِيءَ پَرِ ڪَٺاءِ، ٿئي سَماجوڳُ، سَڄڻين؟

٣٦

نَظَرُ نزديڪونِ، سَهي نہ سَگهان ساعَتَ سيڻَن،
پَسَڻُ پَري سَددونِ، آئون ناڻي ڳيڙي نِهَران.

٣٧

عِلّتيءَ آرامُ، پَسي عِلّتَ آئيو،

١- نہ سليم ٢- دل کي ٣- سليم ٤- لوڪ کان ٥- منهنجي وس کان ٦- ڪٺي ٧- ڪميٺن ٨- پيلاڻ (منهن جي)، جا عشق جي نشاني آهي ٩- گمان ١٠- دشمن ١١- رنگ (زردو) ١٢- ڳري ١٣- اندر ١٤- ساندارو ١٥- زور ١٦- جڏهن ١٧- سوين ١٨- رڃائي ١٩- جوش ۾ آئيا ٢٠- اندر ئي ٢١- شل ٢٢- خودي ٢٣- جو وصال جي وچ ۾ رنڊڪ آهي ٢٤- وجود ٢٥- يعني خودي ٢٦- ڪابہ گفتار ٢٧- سڄي خودي ٢٨- مون ۾ ٢٩- پيدا ٿئي ٣٠- سڄي "مان" يعني پنهنجي شناس ٣١- سڃاڻپ ٣٢- اُنهيءَ يعني اندر ۾ وياپڪ هستيءَ (ذاتيءَ) ٣٣- جڳائي ٣٤- اوهانکي ٣٥- بنياد، اصل ٣٦- ٽهن ۾ ٣٧- ماس ٣٨- اَن رڳن جي جاءِ ۾ ٣٩- عشق ٤٠- پيدا نہ ٿئي ٤١- ڪهڙي طرح ٤٢- ڪِئَن ٤٣- وصال ٤٤- سددن ويجهو ديدار ٤٥- هڪ پلڪ ڏائين ٤٦- ڳنهندي ٤٧- ڳران ٤٨- عادليءَ ٤٩- علت واري چيز.

حُسن جو حق[1] جو، سو خامي! پاڻئين[2] خام،
اَڇي ٿيا اسلام[3]، ڪُفر ڪافر پاڻ ۾.

٣٨

مُون کي مُون پرين، ٻَڌي وِڌو[4] ٻارِ ۾،
آيا اِئين چَوَنِ، مَڇُرِ[5] پاندُ[6] پَسائيين[7].

٣٩

پيو جو پاتارِ[8]، سو ڪِئن پَسَڻَ[9] کان پالهو رهي؟
سالِڪ[10]! مُون سيڪارِ، ڪو پَهَ[11] اِنهين پاند[12] جو.

٤٠

ڪَرِ طَرِيقَت ٽَڪيو، شَرِيعَت سُڃاڻُ[13]،
هِنئُون حَقِيقَت هيرِ تُون[14]، ماڳ[15] مَعرفت ڄاڻُ،
هوءِ ثابُوتيءَ[16] ساڻُ[17]، تہ پَسَڻ[18] پالهو رهين.

٤١

ڪُوڙي ڪَڇِ مَ ڪَڏهين، ڦَڪي پاڻهِجِ ڦانگ[19]،
ساري[20] سَماسِين جِتِن، لائق[21]! رَکِجِ لانگ[22]،*
تہ چارئي[23] چُنيءَ[24] پاندَ[25]، اوسا[26] ڳُڻهي اکرين.

٤٢

تَعظِيمان[27] تَرڪُ ٿيو، واڪاڻان[28] وِيو،
جِتي سَڌُ صاحِبَ جو، اُتِ آهي ڪونہ پيو،
پاڻيءَ لَڌهين پيو، جَنهين ناهِ نِهايَت[29] نينهَن جي.

٤٣

سُتوئي سيجَ گهُرِين، جَفا ڏئين نہ جانِ،
صُلحَ رِءَ[30] سيڻانِ[31]، مَنان نوُنڌين[32] نہ چڙهين.

٤٤

سُتوئي سيجَ گهُرِين، جَفا ڏئين نہ جيءَ،
ٻِهَڙي[33] ڏاران ٻيءَ[34]، مَڇُرِ نوُنڌين نہ چڙهين.

٤٥

صُلحَ[35] جِن سَڄَڻَ سين، سيجَ ماڻيندا سي،
"اَلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ"[36]، اِنَ پِرِ[37] آيا جي،
نيٺِي[38] نوُنڌين[39] لي، ڏِکي چِٽي چاڙهيا.

٤٦

جي ٿيا حُلَّ[40] حَبِيبَ[41] سين، سُمهڻ ٿِن ثواب[42]،
نيڻ هيرائي نِنڊَ[43] سين، خوش ڪَياءُون خوابُ،
اوسيڙو[44] عَذابُ[45]، دِليان[46] لڏين دُورِ ٿيو.

٤٧

تَنُ تَسبِيحَ[47]، مَنُ مَڻِيو[48]، دِلِ دَنبُورو[49] جِن،

١- اي آلڙ ٢- ڪچو ٣- خدا کي تسليم ڪندڙ ٤- اونهي پاڻيءَ ٥- مٿان ٦- پلاند ٧- تون پسائين ٨- اونهي پاڻيءَ ۾ ٩- آجو ١٠- اي سالڪ! ١١- ڪا رمز ١٢- پلاند ١٣- آڌار ١٤- تون هيراءِ ١٥- منزل ١٦- هيج ١٧- ثابت قدمي ١٨- پسڻ کان ١٩- سڪل ٽاري ٢٠- هوشيار رهي ٢١- اي لائق شخص! ٢٢- لانگوٽي ٢٣- پوليءَ جا پلاند ٢٤- سڪل ٢٥- جهلي ٢٦- پار پوين ٢٧- تعظيم کان ٢٨- واکاڻ کان ٢٩- حد ٣٠- راضپي کان سواءِ ٣١- سڄڻن (محبوبن جي) ٣٢- ليکي، شمار ۾ ٣٣- راضپي ٣٤- محبوب ٣٥- ساز ٣٦- جن ايمان آندو ۽ جي متقي يا پرهيزگار آهن ٣٧- اهڙي ٣٨- شاديءَ ٣٩- سينگاري ٤٠- هڪ ٤١- پرينءَ ٤٢- نيڪ ڪم ٤٣- ننڊ ٤٤- انتظار ٤٥- درد ٤٦- دل ٤٧- مالها ٤٨- مالها جو داڻو ٤٩- تنبورو.

*اي لائق طالب! تون سنياسين وانگر هوشيار رهي، پنهنجي نفس تي قابض رهج.

گنڊُن جي طلب جُون، وحدت[1] سِرِ وَڄنِ،
"وَحْدَهٗ لَاشَرِيْکَ لَهٗ"[2]، اِهو راڳُ رڳنِ،
سي سُتائي جاڳنِ، نِتَ عِبادَتَ اُن جي.

۴۹
رُني[3] جا رِهاڻِ[4]، سا پِيَّ[5] پهَني نہ ٿئي،
کَنهن[6] کَرَ وِڌي کاڻِ[7]، پاڻا نِينهُن نِڪاليو[8].

۵۰
رُسَڻُ نہ آهي رِيتِ، پَهَنيءَ پاهُڻ[9] ناهِ کو،
پَسو مَڃهِ پِريتِ، جيهائِي[10] جوڙَ[11] وَهي.*

وائي
ڪي اُنهين مَنجهه آهي، هوُ جي جهوُنا پَسڻ جهوُ پڙاءُ
اِنَ دَرِ[12] سيئي اَگهيا، جن کي ڪونَ چِتائي،
ڏاريا پانئِنِ ڏارِيو، پاڻُ پِريان سين ڪائي،
"اِنَّ اَوْلِيَائِي تَحْتَ قَبَائِيْ"[13]، پَنهنجا پاڻَ پَرائي،
"لَايَعْرِفُهُمْ[14] غَيْرِيْ[15]"، پَرَ ڪي ڪينَ پَسائي،
پَنهنجي[16] چَڏي پَتَ پِرِ، رَڙهُ اُنين جي رائي[17]،
خِدمَتَ ڪَرِ خُلَقَ[18] سين، پاندُ گِڇيءَ ۾ پائي،
اَڏيوُن![19] عَبدُاللطيفُ چئي، اِلاهين ڪي آهي.

سر آسا ـ داستان چوٿين جو سار

حقيقي محبوب جي بي پايان حسن جي ڪل ڪاملن کي بہ ناهي. اهي بہ صرف چڙيءَ جيان چهنج هڻي، هتان هليا ويا: "محروم ٿي مري ويا، ماهر ٿي نہ مئا." جي سچو عاشق آهين تہ ترڪ کي ترڪ ڪر ۽ خود لڪڻ کان لڪ. جن لاءِ اسين سڪون ٿا، سي اسين پاڻ آهيون. سياهيءَ جو سرمون، مردن کي نہ جڳائي. عاشقن جي عينن ۾ سرخيءَ يا سفيديءَ جو سرمون اڪيل آهي. مسلماني، صرف ڪلمي چوڻ ۾ ناهي؛ نڪي هندو ڌرم، رڳو تلڪ اڳائڻ ۽ جڻيي پائڻ ۾ آهي. جن پنهنجو وجود وڃايو، سي حق ۾ حل ٿيا. هنجون رڳون هر وقت "وحدت سر" پيئون وڄن. سندن نت بہ عبادت آهي. هن دنيا روپي درياه ۾ پسڻ کان پالهو رهڻ چاهين تہ ساوڪ جون مڙيئي منزلون طيءِ ڪر.

•

"سر آسا"ـ هيءَ مني راڳڻي اسر جي وقت ڳائبي آهي، جڏهن ساري ڪائنات، سرجڻهار جي اُستتي ڳائيندي آهي. ڪن صاحبن جو رايو آهي تہ آسا هڪ راجڪماريءَ جو نالو آهي، جا پرياتڪ جو اُتي، ايشور جي اُستتيءَ جا گيت ڳائيندي هئي. جنهن سر ۾ هوءَ ڳائيندي هئي، تنهن تي "آسا" نالو پئجي ويو.

۱- وحدت يا هيڪڙائي جي راز سان ۲- هو (ڌڻي) هڪ آهي ۽ سندس ڪو شريڪ يا ثاني ناهي ۳- رسي ويٺي ۴- رهاڻ ۾ ۵- محبوب سان ساز ۾ ٦- شرير شخص ۷- نفاق ۸- ڪڍيو ۹- لائق ۱۰- جڻن ۱۱- سرشتي ۱۲- جاچي ۱۳- منهنجا اوليا منهنجي قبا يا چوغي هيٺ آهن (حديث) ۱۴- مونکان سواءِ اوليائن کي ٻيو ڪوبہ سڃاڻي ۱۵- ڌارئي ۱٦- پنهنجي مرضي ۱۷- رائي موجب ۱۸- سلڇڻائيءَ سان ۱۹- انهيءَ هنڌان ئي حاصل ٿيڻو آهي.
*ڏسو تہ ساري سرشتي ڪنهن نہ پيار يا محبت تي بيٺي هلي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

سُر رِپ

داستان پهريون

١

گوندر ڪيو غرق[1]، ماءُ! منهنجو جندڙو،
ڏکوين[2] مرڪ[3]، متي سڳر[4] پندڙو.

٢

گوندر گڏياس، صحت نيڙيم[5] سڄڻين،
مادر[6]! مارياس، ڦوڙائي[7] پرينءَ جي.

٣

گوندر هٿ نه پير، ورهُ[8] منجهين[9] وهٽو،
ڪُڙهه[10] ۾ قطارون ڪري، سورن لايا سير[11]،
مون جنين[12] گهاري ڪير هيڪلي[13] رهُ سڄڻين؟

*٤

اُني[14] جنين مورڻ[15]، اوير[16] ولهارڻ[17] ۾،
سا پر[18] گوندر ڪن، جهُ[19] ڦوڙائو[20] سڄڻين.

٥

لائي جو ويا، سو منجهين تو مچ ٻري،
سو اُجهامي ڪئان[21]، جنهن سوريندڙ[22] سُورين؟

٦

ڪهڻ[23] نه ڪچائي، سور نه سانڊڻ سُترا[24]،
اَجا نه آئي[25]، ڏيل[26] منهنجي ڏک سين.

٧

جيئن سو لئيءَ[27] لرو[28]، ڪامي ڪوري وچ ۾،
مون کي ڏنو سڄڻين، منجهان سِڪ سرو[29]،
ور[30] جهيڻو لاءِ ٻرو[31]، مَ ڦوڙائو سڄڻين.

١- غم ٢- ڏکويلين ٣- فخر ٤- وات ٥- ڪٽي ويم ٦- اي اَمڙ! ٧- جدائي ٨- عشق ٩- اَندر ١٠- ڪک يا سري ۾ ١١- واٽون ١٢- گذاري ١٣- پرينءَ بنا ١٤- مينهن وسڻي ١٥- اُپرن ١٦- ساوڪون ١٧- سڪن پٽن ١٨- اُها ڪار ١٩- جڏهن ٢٠- وڇوڙو ٢١- ڪٿان ٢٢- مچائيندڙ ٢٣- چوڻ ڪري ٢٤- آسان ٢٥- آيدا ٢٦- سرير ٢٧- لئيءَ جو لرو ٢٨- جلي ٢٩- شراب جي سرڪي ٣٠- مبارڪ ٣١- لب.

*جنين برسات ۾ ٻوٽن تي ساوڪون اَچيو اُپرن، لئن پرينءَ جي وڇوڙي ۾، غم، مونسان ساڳي ڪار اَچيو ڪن. (اَچيو مون ۾ پي انداز اُپرن.)

٨

اُپرِيلمِ اَنگوُرَ، سُتي سُپيرِيُنِ جا،
کاپو کاپو سوُرَ، لُڇيو لوڇيو اُليانِ.

٩

ڳَرِنِ ۾ ڳَرَهيُنِ، روئي ڪَڄ ۾ پَدَرا،
تان سوُراٽي سَهيُنِ، جان لاهيندڙ کو لَهينِ.

١٠

ڳُرَ ۾، ڳُجهو روءِ، پَدَرِ وِجهُه م پِرِينءَ ري،
سوُرَنِ سِيرُ هوءِ، هِنئڙا! کُرَ ڪَنِنِ جِئَن.*

١١

لاهه م پچارانِ، سُک م سُمهُه، جِندڙا!
کُرَ جهوري ڪيٽانِ، کالهوُنيان اَڄ گهٽي.

١٢

جهجي، جهانءِ ڪري، ماڻ نه اَچي موُن هنئين،
سَڄڻَ سي ساري، هو جنين جو هيرَڻوُن.

١٣

جهوري، جهجهڙُ جهانءِ، موُن جنين جي نه لَهي،
آيَلِ! لاَئِن مَ پانءِ، ڪِ آئوُن جِئَندي اَنِ ري.

١٤

جاءِ نه سَڄو ڏِينهن، هِنئڙو اوني وِڳَ، جئَن،§
موُن پِريان سين نينهن، چِنڊَ ڪارَڻ نه ڪيو.

١٥

پَلَ پَلَ ۾ پَليانس، پَلُ نه رَهي پِرينءَ ري،
جئن جهوريءَ ڪان جهَليانس، جهجهولئن جهوريءَ پَوي.

١٦

ڪَکَرَ مَنجهه ڪبارَ، جهڙَ نيڻئوُن نه لَهي،
اَڄ مُنهنجي چِتَ ۾، اَنا پِرِيِنِ اَبارَ،
آءِ، سَڄڻَ! لهُه سارَ، وِرهَه ويڙهي آهيان.

١٧

موُن منجهيئي مينهن، ڪوهه ڪريندِيَس ڪَکرانِ؟‡
سَرلو سارو ڏينهن، موُن پِريان جو نه لَهي.

١٨

سُتي سَنيِرِيوم، کو ڳُڻُ بارُوچَنِ جو،
کَندَ وِهاٽو پيو، هَريو هَمتَ ٿيوم،
سَڄڻ ياد پيوم، جاڙ جئان ٿي، جيڏيوُن!

١- غم ٢- ٿلاشون ڪيو ٣- ڳجهن ٤- سلڄ ٥- ليسين ٦- سوُر سهج ٧- جيسين ٨- ڳجهه ۾ ٩- سورن ۾ ١٠- مضبوط ١١- ٿيءُ ١٢- اي هنئان ١٣- پيرڻ ١٤- ڪنارين ١٥- سندن پچار ١٦- جڳ ١٧- ڳاراٽو ١٨- سندن ١٩- ڪالهه ڪان ٢٠- روج ڪري ٢١- ياد ڪري ٢٢- هريل ٢٣- روج ٢٤- لهه ٢٥- هڪ هنڌ، قرار ۾ ٢٦- اُنن جي ولر ٢٧- چنڊ لاءِ ٢٨- روڪيانس ٢٩- مٿي ۾ ٣٠- نيڻن مان ٣١- وسيا ٣٢- بيحد ٣٣- برهه ۾ وڪوڙيل ٣٤- ڇا ٣٥- جهڙ (غم جو غبار) ٣٦- ياد پيم ٣٧- آلو ٿيو ٣٨- آلو ٣٩- اُڀايو.

*اي دل! سورن ۾ پيرڻ جي ڪنارين جيان مضبوط رهج.

§منهنجو قلب، اُنن جي ولر وانگر، سارو ڏينهن هڪ جاءِ تي ناهي (بي قرار آهي).

‡منهنجي اندر ۾ ئي مينهن آهي. مان ڪڪرن کي ڇا ڪريان؟ (عاشق جون اکيون دائم وسندڙ آهن.)

١٩

سَچَڻَ سَنڀِرِيامِ، پِيمِ ڪَرَ ڪَپارَ ۾،

جُهڙي تُهڙي حالَ سين، پرين نه وِسِرِيامِ،

هُرِيا هَٿَ ٿِيامِ، نيڻَنئون نيرُ وَهي.

٢٠

سَنڀِرِيو جيان، ڳالهيون، پِرِيمِ! تُنهنجيون،

ڳُڻَ ڪيترا ڳَڻِيان، تورِن مٿو ناهِ ڪو.

٢١

جُه سي سَنڀِرجَنِ، سَه تنين سين اورِيان،

لُنءُ لُنءُ هيٺ وَڄَنِ، رڳُون رَبابَنِ جِئَن.

٢٢

چِتُر رَهي نه چِتُ، وِيڙهين واڳيو نه رَهي،

رَئِيءَ لَڄي نِتُ، هنڊڙو واتَ وِرڪَ جِئَن.

٢٣

چِتُرُ رَهي نه چِتُ، سُڌَران صَبرُ نه ڪَري،

سَچَڻَ ساري نِتُ، وِيڳاڻو ٿيو وِڃهلي.

٢٤

چوري چوري چِتُ، جان نِئين‌ءِ وِهاڻِيءِ نِڪِران،

نيڻهُن گهرائي نِتُ، پِرِيان سَندي پيرَ ۾.

٢٥

چيتارِيان چُڪَنِ، سَنڀارِيانِ سَهي،

اَندَرِ رُوحَ رَهي، موُن ڪي صوُرَتَ سُپِرِينِ جي.

٢٦

چيتارِيان چُڪَنِ، وِسارِيان نه وِسري،

وِيرو ٿارَ ڏُکَنِ، سَچَڻَ پِڳي هڏَ جِئَن.*

٢٧

چيتاري چُوندِياسِ، ڳالهيون سيوني سَڄَڻين،

جُه مُقابِلِ ٿِياسِ، نه سَپ وَڃَنِ وِسِري.

وائي

جو نَوازي ڏَڏَ، آسَرُ لاهِ مَ اُنَ جي.

وِيهُ داتا جي دَرَ تي، لَنگها! لاهي لَڏَ،

اوڏايان اوڏو گهڻو، ڪَهڙا ڪَرِئين سَڏَ،

اَگَلِنِ ڪي اوڏو وهي، گندا ڪَري گُڏَ،

ڪَهڙا جَڏَ جَڏوئين، جوُدَ مَهندان، جَڏَ!

اَڳِيان عَجِيبَنِ جي، اُهڪا بَڌُڻَ مَڏَ،

آدَمُ بِيانِين اُپيو، هوَءِ جا ڪَهي مَنجهان ڪَڏَ،§

اَوَلِيءَ ۾، عَبدُاللّطِيفُ چئي، سَچَڻُ ڏِيندو سَڏَ.

Gul Hayat Institute

١- ياد پيم ٢- ڳوڙها ٣- مدهنجا پرين ٤- احسانن ٥- ڳاڻاٽو ٦- ياد پون ٧- اَندر جو نيڻهن ٨- سليان ٩- بدن جي هرهڪ وار ١٠- سڄاڳ، ١١- دل ١٢- ويڙهن يا طعنن سان ١٣- بدل ١٤- مٽيءَ ١٥- وات تي پيئل وڻ ١٦- سورن کان ١٧- پريشان ٿئي ١٨- پرڀاتي ١٩- نئين پرڀات (نئين سج) ٢٠- پيچري تي ٢١- ساريان ٢٢- ياد پون ٢٣- ياد ڪريان ٢٤- ضرور ٢٥- هميشه ٢٦- درد ڏين ٢٧- پگهل هڏي جيان ٢٨- آسرو ٢٩- مڏي لاهي ٣٠- ويجهي کان ويجهو ٣١- گندن ٣٢- گوڏي وٽ، صاف ٣٣- عيب ٣٤- ناس ڪندين ٣٥- سخيءَ ٣٦- اَڳيان ٣٧- اي جڏا! ٣٨- ڏکيا ٣٩- لرها بڌڻ (اَجايا آسرا وٺڻ) ٤٠- تنان ئي ٤١- خلقيو ٤٢- اوکيءَ.

*پگهل هڏي جيان پرين مونکي هميشه درد پيا ڏين. (ڏسو تشبيه جي اصليت ۽ نزاڪت.)

§هوءَ جا ڪڏ مان ئي ڪهي، تنهن مان ئي اِنسان خلقيو ويو. (يعني مٽيءَ مان.)

سر رپ - داستان پهرئين جو سار

عاشق جو هنئون گوندر ۾ غرق ٿيو پيو آهي؛ پرينءَ جي ڦورائي کيس ماري وڌو آهي. جڏهن ملار جي مند ۾ پٽن تي اَنيڪ سلا ۽ ٻوٽا اُڀيو پرگهٽ ٿين، تڏهن عاشق جي اندر ۾ به فراق جي حالت ۾ اپار غم اُڀيو اُڀون ٿين. عاشق جي هنئين کي ماٺ ئي ناهي؛ اُنکي هر وقت پرينءَ جي جهوري ۽ جهانءِ لڳل آهي. عاشق جي ڪپار ۾ ڪکر ۽ نيڻن ۾ جهڙ ٻيناٿي آهن. پرينءَ جي سڪ ۾ سندس اکين مان آب وهيو پيو وهي ۽ همت هريا ٿيو پونس. سندس رڳون رباب جيان پيٺون وڄن. ٻگل هڏي وانگر، محبوب جي ياد کيس دم دم ڏکوئي پيئي. جنهن مڃ جو سوريندڙ سپرين، سو مڃ ڪٿان وسامي! عاشق جي اندر ۾ پل پل نوان سور پيا اُپرن. ”ڪر جهوري ڪيڏان، ڪالهوڻيان اڄ گهڻي.“

داستان پهريون

۱

سڄڻ سان نه ميڙ[1]، ڳجهه ڳرهيان ڪن سين،
ڳالهيون لاهيءَ ريت[2]، سلا[3] ٻڌي موريون.

۲

ڳالهيون ميڙ وڙن ۾، وڏي وڻ[4] ٿيون،
ڀڄ سين مون نه ڪيون، گوشي[6] پرين نه ڳڏيا.

۳

ويو باروچو نڪري، اڱڻ[7] چاڙهي اڱ[8]،
روئي ڏئم رنگ، ويچارن وڻن کي.*

۴

مون تان لاهه مَ، سپرين! اکين جا آگم[9]،
ڪري ملار[10] ميڙن جڻ، وسي لاهه وهم،
تو ڏني مون غم، ڏينهن جا ڏور ٿيا.

۵

نيڻ نه نندئون ڪن، ٻيو آرس[11] اکين،
اجهاميو ٻرن، توکي ساريو، سپرين!

۶

سنئين[12] نه سيڻان[13]، ناهه اڀتي[14] ان سين،§
ونءَ[15] سهي ويڻان[16]، تو نه سرندي تن ري.

۷

ڳوني[17] ۽ ڳوني[18]، پرين پٽائين[19] ڳنج[20] جڻن،
جي من مڃوني[21]، سي ڪئن وڃن وسري؟

۸

اندر اندريون[22]، جڻن سي وانجهيءَ[23] لٽ ۾،

۱- ملاقات ۲- درياهه جي ٻر ۾ ڪچي زمين ۳- اُڀريون ۴- وڪڙن ۵- ڏارئي ٦- نوڪلائيءَ ۾ ۷- ڦاسيءَ ۸- عضوا ۹- جهڙ ۱۰- ساوڻ ۱۱- سستي ۱۲- سنئين هلت ۱۳- ساٿن ۱۴- اُبتي روش ۱۵- وڄ ۱٦- سندن ويڻ يا طعنا ۱۷- رڳيل يا چريل ۱۸- رنگين ۱۹- پٽ يا ريشم جي ۲۰- چوليءَ ۲۱ من مست ڪندڙ ۲۲- اندريون گردشون ۲۳- ونجهه جي ڪاٺي.

*يعني مدهنجي رودن ڪري، ويچارا وڻ به غم وچان ساوا ٿي ويا آهن (حسن التعليل).

§ظاهر ۾ سڄڻن جي سنئين هلت ناهي، پر حقيقت ۾ هدن وٽ اُبتي روش آهي ئي ڪانه.

مون ڏنَ[١] لِيئڙيُون[٢]، ته ”ڪِٿِ ماڻھو سَڄڻين؟“

٩

جِتِ سي ڪُوهِيءَ نارَ[٣]، وَهَنِ واريءَ ڳاڙُهان[٤]،

هِنڙو پِريان ڌارَ[٥]، نِبيريانس[٦] نه نبري.

*١٠

سَبُرُ سِيِّ[٧] پِيو، نه مون سَوَڙِ، نه گَبرو[٨]،

نه مون ڪانڌُ، نه قُوتُ[٩] ڪِي، جُوڻُ[١٠] وَهِي وِيو[١١]،

لِبين حالُ ڪِهو، ٻِڌَرُ[١٢] جنين[١٣] نِجُهرا[١٤]؟

*١١

اَئُرُ اولُون ڏِي[١٥]، نه مون سَوَڙِ، نه گَبرو،

سِيِّ ساڙِيندِيُون[١٦] سي، جنين ٻِڌَرُ نِجُهرا.

*١٢

اَئُرَ ڏِني اوٽ، نه مون سَوَڙِ، نه گَبرو،

چارئي چُڏِيءَ[١٧] پوٽ[١٨]، مون ريڙهيندي رات گئي[١٩].

١٣

نِينهُن نِهانِيءَ جان، پَڪيو ڪوهُ نه پڪيين؟

جَرَ جيري[٢٠] چَڏِي، ته ڪِٿِ پِچندا[٢١] ٿانءَ؟

سَندي ڪُنڀارن، ڪَنِ ڪَريجا ڳالَهڙِي[٢٢].

١٤

نِينهُن نِهانِيءَ جِئن[٢٣]، پَڪيو ڪوهُ نه پَڪين؟

جَرَ جيري چَڏِي، ته رَڃ[٢٤] پَچَندا ڪِئن؟

لُون لُون ڪَريجِ لَٽِ[٢٥]، جِئن ڪُنڀارَ ڪَرِنِ ڪَرَسين.

١٥

نِهانِيءَ ڪان نِينهُن، سِڪ مُنهِنجا سُپرِين!

سَڙي سارو ڏينهُن، ٻَهَرِ ٻاڦ نه نِڪري.

١٦

نِينهُن[٢٦] نِهانِيءَ جان، سُتي لوڪ پَڪيان،

اُجهامِيو ٻَران، لوڪي سارِيو، سُپرِين!

§١٧

ڪي جو ڪُنڀارِن[٢٧]، مِٽيءَ پائي مَنِيو،

ڏَنهن مان ڏَرَ جيتري[٢٨]، جي پَٽي خَبَرَ ڪَرِنِ،

هِي ٿان هوُندَ مَرِنِ[٢٩]، هُنِ[٣٠] اَگَڻِ[٣١] اورالو ٿِئي!

وائي ١

سَرتِيُون! سَگَهيٽيُون[٣٢] سارِيان[٣٣] ٻِرَ[٣٤] پِرينءَ جو.

مون پَنهنجي پِرينءَ سين، ڳُجهون ڳالهڙيُون،

١- منهنجي سريرَ ۾ ٢- ليٽريون ڇنتانون ٣- ڪوهه تي چڙهيل نار ٤- واريءَ سان ڳَڍ ٥- پرين کان پري ٦- جدا ڪريانس ٧- زبردست سيءَ ٨- رلي ٩- پِٽار ١٠- خورش ١١- زبون ٿي ويو ١٢- ڪهڙو ١٣- نڌڻڪا ١٤- جهوپڙا ١٥- چوه مان لڳي ١٦- محسوس ڪنديون ١٧- پوليءَ ١٨- پلو ١٩- گذري ٢٠- لڙ ٢١- ٻاهه ٢٢- خيال سان سٽيل ٢٣- چوڻ ٢٤- ٿانوَ ٢٥- ڪچ ٢٦- ماڻهن جي سمهڻ مهل ٢٧- ڳوهيو ٢٨- ڪميڻن ٢٩- يعني ڪنير ٣٠- هنجي (ڪرن جي) اَگڻ ۾ ٣١- ماٺر ٣٢- ماٺياٽيون ٣٣- ياد ڪريان ٣٤- پيهرو.

*هتي شاهه صاحب اُنهن مسڪين عاجزاڻن جو ذڪر ڪيو آهي، جنجو حال هيٺو آهي. نه ڪين سولو ڇڏو آهي، نه پورو اَنگ پيت. شاهه صاحب جي دل، اهڙن غريبن لاءِ روئي ٿي.

§انسان، نيٺ مٽي ٿي، وڃيو ڪنيرن جي ور چڙهي. (اُنهيءَ لي جيڪر ڪير نه رت روئي؟)

ڳالهيون، پريم![1] تنهنجون، وڏي وڻ ٿيون،

ڳوشي[2] پرين نه ڳڌيا، ڪر[3] سين مون نه ڪيون،

لالائيءَ جي لوءِ[4] ۾، ساري رات سيئون[5]،*

توبهه آهي تن ڪان، جي هتان مون ٿيون،§

مون کي ڏئين نه مڙهن ۾، جي مون ڪالهه ڪيون،

اڙلو[6] اوڳڻ[7] سکيون، عادت اڪيرون،‡

منهنجا ڪم ڪريم[8] لي، ٻيا ڪن ٻيون،

اَلا! عبداللطيف چئي، صاحب! ڪج سنيئون[9].

وائي ٢

جڙي ريبارت،[10] جي ماڻ هوءِ[11] پرينءِ سين.

سڌر[12] منهنجا سپرين، مون تان لاهه مرهت،

مولا! مون کي ميڙائين[13]، سپيريان جي سٿ[14]،

چنديان ڪه[15] اکين سين، پيرين وجهان هٿ،

ڏوران ڏٺم[16] سپرين، هيم جنين جي سِڪ،

اَديون! عبداللطيف چئي، مڃيائون منٿ.

سر رپ - داستان ٻئي جو سار

عاشق جي نيڻن ۾ ننڊ ناهي. هو پرينءَ کي ساريو، پيو پري ۽ اڄهامي. سندس هنڌون پرينءَ سان لائين هڪ ٿيو پيو آهي، جڏهن نار مان نڪرندڙ پاڻي، مٽيءَ سان. پرين، پٽ جي رنگين چوليءَ وانگر نزاڪت ۽ حسن وارو آهي. هو جو من مست ڪندڙ آهي، سو عاشق کي ڪئن وسرندو! وانجهيءَ لٺ وانگر عاشق جي اندر ۾ به اهوئي فڪر پيو ڦري ته نيٺ معشوق سان مڪامياب ڪئن ٿيندو؟ ويچاري نوجوان بيوه ناري، جنهنکي نه سوڙ آهي، نه گبرو سا پنهنجي نماڻي نجهري ۾، اڱر جي اوٽ سامهون، پنهنجي چنيءَ جا چارئي پلاند ريڙهيندي، رات ٿي گذاري. نيڻهن، نهائينءَ کان سِک، جا سارو ڏينهن سڙندي به باق ٻاهر نه ٿي ڪڍي:

"نيڻهن نهائينءَ جان، ڀڪيو ڪوه نه ڀڪئين؟"

•

"سر رپ"- "رپ" جي لفظي معنيٰ آهي آفت يا آپدا يا ڪا ڀيانڪ چيز يا جاندار. هن سر ۾ ڦوڙائي يا فراق جو ذڪر آهي. جدائيءَ جي حالت ۾ عاشق جي اندر مان جهوري ۽ جهانءِ وڃن ٿي نه ته؛ عاشق جو قلب هر وقت بي قرار آهي:

"جهڄي، جهانءِ ڪري، ماڻ نه اچي مون هنئين."

عاشق لاءِ فراق ئي "رپ" آهي.

١- منهنجا پرين! ٢- نويڪلائيءَ ۾ ٣- خراب شخص ٤- روحاني ولايت ۾ ٥- ڪاڻ جون منيون سيئون ٦- رت جا ڳوڙها ٧- وهائڻ ٨- ڏٺيءَ ٩- سولايون ١٠- سڳوري ملاقات ١١- ٿئي ١٢- طاقتور ١٣- ملائين ١٤- ٽوليءَ، صحبت ١٥- در، مٿي ١٦- پريان.

*عاشقن جي نوراني ولايت ۾ ساري رات مٺي موج آهي.

§جي خطائون مونکان ٿيون، تن کان منهنجي توبهه آهي.

‡منهنجون اکيون، رت جي ڳوڙهن ڳاڙڻ جي عادت سکيون آهن.

سُر ڪاهوڙي

داستان پهريون

١

ڪاهوڙِيُنِ[1] خَفِّيءَ[2] سيِن، سوجهي[3] لَڌو سُبُحانُ[4]،
عاشِقَ اَهڙي اَکَرِين[5]، لَنگهِيا لامَڪانُ[6]،
هوُءِ ۾ گَڏِجي هوُءِ[7] ٿِيا، بابوُ جي بِريانُ[8]،
سَيوُئِي سُبُحانُ، آيو نَظَرُ اُنَنِ[9] جي.

٢

مُوُن سي ڏِٺا، ماءُ! جنِين ڏِٺو پِرِينءَ کي،
ڪَري نه سَگهان ڪاءِ، اُنِين سَندي ڳالهڙي.

٣

مُوُن سي ڏِٺا، ماءُ! جنِين ڏِٺو پِرِينءَ کي،
رَهي اَڄِجي راتڙي، تن جُنگَن[10] سَنديءَ جاءِ،
لنِين جي ساجاءِ[11]، تُرَهو[12] ٿِئي تارِ ۾.

٤

ويٺُوُن پَبِ[13] پِٺِي، ڪيرُوُن ڪاهوڙِيُنِ[14] جوُن،
آئُوُن تن ڏوتِيُنِ جو، پُڇان پيرُ، پَهِي[15]!
رُڃُنِ راتِ رَهِي، ڏُوُنگَرَ[16] جنِين ڏورِيا.

٥

پارانِ[17] پُڇي آءُ، خَبَرَ ڪاهوڙِيُنِ جِي،
نه ڏُوتِيُنِ[18] ڏُوُنگَراءُ[19]، کَنهن پَرِ[20] ڏوريو ڏُکَ کي.

٦

تُوُن هَنڌ[21] ڪُهاڙِيا[22]، سَنجهي[23] سَعيو نه ڪَرِين؟
سَوارا[24] سَنبَ[25] کَٽِي، ڪاهوڙي وِيا،
آٽِيندين[26] ڪِيا، ڏُکَ ڏُوراٽِيَ[27] ڏِيهَ جو؟

٧

هوُ ڏوٽِي، هوُ ڏِيهَن، هوُ ڏُوُنگَرَ، هوُ لَڪِيوُن،

١- سچن فقيرن (لفظي معنيٰ: جبلن ۾ ڏُک ڏورِيندڙن) ٢- ڳجهو ذڪر (ڏٽيءَ جو نالو ڳجهو اُچارڻ) ٣- ڳولي ٤- ڏٺي ٥- اَهڙن اکرن سان ٦- اُها ولايت جتي مڪان ۽ زمان جا بندن ناهن ٧- ڏٽيءَ ٨- جليل، پڪل (عشق جي آتش ۾) ٩- اُنهن ١٠- ڪاملن ١١- سڄاٽپ ١٢- اونهي پاٽيءَ ١٣- پب جبل ۾ ١٤- ٽوليون ١٥- قاصد يا پانڌيڙا! ١٦- جبل ١٧- هن پار کان ١٨- ڏُک ڳوليندڙن ١٩- ڏونگر مان ٢٠- ڪهڙيءَ ريت ٢١- ماڳهين ٢٢- ڇو ٢٣- سويل ئي ٢٤- سوبل ٢٥- ساندارِيون ٢٦- ڪٽان ٢٧- ڏورانهين.

Gul Hayat Institute

ڪَنهن[1] جَنهن لِڌا[2] نيڻهَن، پِٽا[3] اوُسَنِ[4] لُڪَ[5] ۾.

٨

ڏوٿي سا ڏورِينِ[6]، جا جوُءِ[7] سُٺي[8]، نه ٻُڌي،
پاسا مَٿي پاهَڻين[9]، ڪاهوڙي ڪوڙِينِ،
وِڃا[10] اُٿِ وِوڙِينِ[11]، جِت نهايَت[12] ناهِ ڪا.

٩

ڪاهوڙي ڪِڄَنِ[13]، پَسيو پوُرِهيَت[14] ويسرا،
ڏوٿيڙا ڏوُرِ وِيا، رُڄَنِ مَنجهه رَهَنِ،
ڪا مُلِ[15] آهي تَنِ، موُن پِريان[16] جي ڳالهڙي.

١٠

پَڪُليا[17] پوُڻَن[18]، ڏَڙَ[19] ڪي گَڏيو ڏوُڙَ ۾،
ڳالهيوُن، ڳَهلي[20] لوڪ سين، پَڌَرِ[21] پَٽي نه ڪَنِ،
ڪا مُلِ آهي تَنِ، موُن پِريان جي ڳالهڙي.

١١

تان وَٽَن[22] ويهي آءٌ، اَگَرِ ڪاهوڙِينِ جي،
جوشَ ڏِناءُون جيءَ کي، لِڪائي لوڪاءٌ[23]،
ڏوٿِينِ ڪَنهن ڏُکاءٌ[24]، سُمهي سُکَ نه ماڻيو.

١٢

ڪي ڪو، ڪاهوڙي! چِڙَ[25] ۾ سَڏُ ٿيو؟
اَڳي ٿي سُٺي[26]، اُنِ[27] سَندي ڳالهڙي.

١٣*

ڏُٺُ گَهٽائي ڪَنِ، لَنَ اورانهين ڏيهَ جو،
سَندا ڪاهوڙِيَنِ، پَري سُڄَنِ[28] پيچرا.

١٤

ڏُٺُ نه ڪُٺو ڏوٿِيين، جيڪي ڏُٺُ ڪرِينِ،
اُهڃاڻيوُن[29] عالَمَ[30] جوُن، اوريائين آڻين،
تهان پوءِ ڏَسِينِ، پِريان سَندي ڳالهڙي.

١٥

جي ڪو ڏُٺُ ڪَري، ته ڏوُنگَرُ ڏورَڻُ ڏاڪِڙو،
چِڙَ ڪِينَ ڏِئي، سوُڪِڙيوُن سُنَنِ ڪي!§

١٦

موُن ڪاهوڙي لَکيا[31]، گَهرين[32] نه گهارِينِ[33]،
واحِدَ لَڳَ[34]، وِلهن[35] ۾، رويو جُرهارِينِ[36]،
گوُندَرِ گُذارينِ[37]، جه ڏوٿي ڏُٺَ گَڏُ ٿيا.

١٧

موُن ڪاهوڙي لَکيا، آيِنُ نه آرامُ،
ڪياءُون تَنُ تَمامُ، جه ڏوٿي ڏُٺَ گَڏُ ٿيا.

١٨

موُن ڪاهوڙي لَکيا، ويهي نه ويرمَ[38] ڪَنِ،

١- آهڙي ڪنهن ٢- لکيا (تقدير موجب) ٣- گهمندا ٤- جلن ٥- گرم هوا ۾ ٦- ڳولين ٧- منزل ٨- ٻڌي ٩- پهڻن ١٠- سچي وديا ١١- ڳولين ١٢- حد ١٣- ڪاوڙجن ١٤- غافل ١٥- وٽ ١٦- منهنجي پرينءَ جي ١٧- مٽيءَ سان ڀريل ١٨- گهمندا وتن ١٩- سرير ٢٠- ڳهيلي ٢١- ظاهر ٿي ٢٢- وچ ٢٣- لوڪ کان ٢٤- ڪنهن ڏک کان ٢٥- پهاڙ ٢٦- ٻڌي ٢٧- اُنهن ٢٨- سڄهن ٢٩- نشانيون ٣٠- روحاني ولايت ٣١- ڏٺا ٣٢- گهرن ۾ ٣٣- گذارين ٣٤- ڏٽيءَ ڪارڻ ٣٥- سرد هوائن ٣٦- اکين مان آب وهائين ٣٧- غم ۾ گهارين ٣٨- دير نه ڪن.

*هن جهان جو قوت گهٽيءَ پيا گڏ ڪن، پر جي سچا فقير آهن، تنجا گس پري ٿا سڄهن. (اهي ٻئي جهان جو قوت ٿا ڪنو ڪن.)

§جبل، غافلن کي سوغاتون نه ٿو ڏئي. (قدرت وٽان سرجوش اِنسان ٿي اِنعام ٿا حاصل ڪن.)

ڏينهَن لَتي ۾ ڏُونگرين، ڪارڻ قوُت[1] ڪَهنِ،
جَهنگل ۾ جهُٽڪن[2]، جَه ڏوٿي ڏُٺ گڏ ٿيا.

١٩

مؤن ڪاهوڙي لِکيا، سُمهَن ڪين پٽي،
سَمَرُ ڪياءُون سُڄَ ۾، ڏوري ڏُٺُ لهي،
وِيا اُتِ[3] وَهي، جِتِ نِهايَتَ ناهِ ڪا.

٢٠

راڻو[4]، رڄ[5]، رَهوُن[6]، جِتي نينهان نِڪَٽي،
لَڳيو پيرَ لَڪَن[7] سين، ڇِڇيو ٽيَن ڇهوُن،
ٽان ڪا سارَ[8] لَهوُن، هوتَ! ڪميڻيءَ، سُپرينِ!

٢١

ڪاهوڙِينِ ڪٽي، ساجُهرُ[9] بِدا سَندرا،
ڏوريندي ۾ ڏُونگرين، ڪَياءُون پاڻُ[10] پِٽي،
ڏُکَن ڏِيلُ[11] هَٽي، ڇيهُ[12] لَداءُون ڇپرين.*

٢٢

ماءُ! ڪاهوڙي هَلِيا، دُڪائي دوُنهان،
ڇپرَ[13] جا سوُنهان[14]، ڏوتين ڏُٺُ ڇيتاريو.

٢٣

ڪَٽَن نَه ڪيڪانَ[15]، پِنڌَ[16] پَراهين هَلِيا،
ڏوتيڙا ڪَنهن ڏُٺَ ڪي، جُنبيا[17] ڏَنهن جا ٻانَ[18]،
ڪاهوڙِينِ اُهڃاڻَ[19]، اَنگَ[20] نَه سَچي اَٻڙي[21].

٢٤

ڪَرڪيءَ[22] لاهي، سُکَ نَه سُتا ڪَڏهين،
اوسيڙو آهي، ڪاهوڙِينِ کي پَنڌَ جو.

٢٥

سُڪا مُنهَن سَندِنِ، پيرين ٻُراٽا ڪيتڙا،§
سا جُوءِ ڏوري آئيا، سوُنهان[22] جِتِ[23] مُنجهَنِ،§
ڳُجها[25] ڳُجهيوُن[26] ڪَنِ، تهان پَراهين پَنڌَ جوُن.

٢٦

سُڪا مُنهَن سَندِنِ، ڪَرڪَٽا پيرين،
وِهاٽيءَ[27] ويرين، اُڻُ تُڻُ[28] هيَنِ اَڳَ[29] جي.

٢٧

سُڪا سَنڌَ ڪَڇُن[30] ۾، ڪَرڪَٽا پيرين،
ٽمندي[31] نيٽين[32]، آن کي ڪاهوڙي گڏِيا؟

وائي

وِسائيندي[33] ميِنهُن، مان مِلان کي سَجَٽين.
آئُون مَلنديَس پرينءَ کي، راتيوُن ڏوري ڏينهن،
مؤن پرينَ[34] ميڙئين، روجهڙيوُن[35] ميڙئين مينهَن،
اَکين آڳَر[36] لائيا، ڪَرَ[37] مُدائتا ميدهن،
مادرِ[38]! موٽي نَه وِهان، مؤن پرِيان سين نينهن،
اَديوُن! عَبدُاللّطيفُ چئي، ويندِيَس ساجَن سين[39].

١- پنڌ ڪن ٢- ٽنوارون ڪن ٣- نڪري ٤- ڪڪري ٥- جبل ٦- رڳو ٧- ڇيهون ڇيهون ٨- سڌ لهو ٩- سويل ئي ١٠- خاڪ ١١- سرير ١٢- آخرين حد ١٣- رهبر ١٤- ڇت لي رکيو ١٥- گهوڙا، اُٺ ١٦- ڏورانهين سفر ١٧- هليا ١٨- برپٽ ١٩- ڪاهوڙين جا نشان ٢٠- سرير ٽي ٢١- سڄو ڪپڙو ٢٢- نوڙين جا پادر ٢٣- اها منزل ٢٤- رهبر ٢٥- هي ڳجها فقير ٢٦- ڳجهيون ڳالهيون ٢٧- اَسر ويلي ٢٨- چنتا هين ٢٩- آخرت ٣٠- پڇاڙون ٣١- ٽمندڙ نيٽن سان ٣٢- اَوهانکي ٣٣- مينهن وسائيندي، هنجون هاريندي ٣٤- ملائين ٣٥- مذڪر = روجهه (سفيد پيرن وارا هرڻ) ٣٦- جهڙ ٣٧- جڙ ٣٨- اي اَمڙ ٣٩- سڄڻ وٽ.

*پنهنجو سرير ڪشٽن ۾ وجهي، وڃي جبلن جي آخرين حد لداءُون (منزل مقصود ماڻيائون).

§مدهن سڪل ۽ پيرن ۾ ٻراٽا ڪلٽر آٿن. منزل اها ماري آٿن، جت رهبر ۽ مدجهي پون.

سر ڪاهوڙي - داستان پهرئين جو سار

هتي ڪاهوڙين مان مراد آهي: سچا سالڪ يا فقير. ڪاهوڙي، ڏونگرن ۽ رڃن ۾، رات ڏينهن ڏت پيا ڏورين. هو اهڙي ڪنهن درد جا نهوڙيل آهن، جو لڪن لوڙي ولهن ۾، ولن ڇپر چلندا. دنيا کان گوشو ڪري، هنن وحي ويرانيون وسايون آهن. ڏڙ، ڏوڙ پڪليا اٿن، ۽ پيرن ۾ ڪلٽر پيا اٿن. سندن اهڃاڻ اهو آهي جو ٻت لي پوري اگهڙي به ڪانهين. سندن منهن ۾ سڪا پيا آهن ۽ سارو وقت اکين مان جرجاري اٿن. ظاهر ۾ ميرا آهن پر اندر ۾ نوُراني. هو اهي جُنگ آهن، جنجو قدم لامڪان ۾ آهي؛ هو اها جوُءِ جهاڳيو اچن، جتي جيڪر روحاني رهبر به منجهي پون. ڏيل ڏکن ۾ هٽي، وڃيو ڏونگر جو ڇيه لهن. غافلن کي ڇپر کان ڪجهه نه ٿو پڙاڻي:
"ڇپر ڪين ڏئي، سوکڙيون سٽن کي."

داستان ٻيو

١*
پيو جن پَروِ[1]، گَنجي[2] ڏُونگَرَ[3] گامَ جو،
چَڏي ڪيٽُ[4] ڪَرو، لوچي لاهوُتي ٿِيا.

٢
پيئي جن پَرَڪَ[5]، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
واري سَبُ[6] وَرَقَ، لوچي لاهوُتي[7] ٿِيا.

٣
پيئي جن پَٽِي[8]، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
چَڏي نِنڊَ گهٽِي، لوچي لاهوُتي ٿِيا.

٤
پيئي جنِين ٻوُءِ[9]، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
ڏوري سا جُوءِ[10]، لوچي لاهوُتي ٿِيا.

٥
پيئي جن پَرُوڙَ، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
چَڏي سَڀِ ضَرُورَ[11]، لوچي لاهوُتي ٿِيا.

٦
پيئي جنِين باسَ[12]، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
چَڏي سَڀِ لِباسَ[13]، لوچي لاهوُتي ٿِيا.

٧
گَنجو ڏُونگَرَ گامَ، پيهي جن پَرُوڙيو،
ڪَري تَنُ[14] تَمامُ[15]، لوچي لاهوُتي ٿيا.

١- سماءُ ٢- گنجي ٽڪر ٣- ڳوٺ ٤- پلو فصل (دنيوي اسباب) ٥- سڄي سڌ ٦- سڀ پوئيون پيا بند ڪري ٧- لاهوتي فقير ٨- خاڪ ٩- سڳنڌ ١٠- اها منزل ١١- ضرورتون ١٢- هڳاءُ ١٣- دنيوي ويس يا رنگ ڍنگ ١٤- جسم ١٥- نابود.

*شاه صاحب، جوڳين جي صحبت ۾، هنگلاج ڏانهن، گنجي ٽڪر واري وات ويو هو. سندن صحبت ۾ جيڪي پراپائين، تنهن ڏانهن اشارو هنن بيتن ۾ ڪيو اٿس. فرمائي ٿو ته "جن کي گنجي (روحاني راه) جي پروڙ پيئي، تن دنيا کي ترڪ ڪري ڇڏيو."

٨

ڪهڙو آئيٺي ڪامُ[1]، ڳنڍجي ڏونگر ڳام ۾؟
پسي تنهن پاهڻَ[2] کي، اچي نه آرامُ،
مٿان ڏونگر ڏورِيين[3]، اجهين[4] ڪُهُ[5] عوامُ؟*
هَرا[6] ڪري حرامُ، ڪامُ[7] نه ڪاهوڙي ٿئين.*

٩

پيرُ پروڙي پاءِ، ڳنڍجي ۾ ڳُنَ[8] ڳهٽا،
ڪاهوڙي ڪُرا[9] وِيا، نَڪا[10] اوڏي ماءِ،
جهين ڏِني جاءِ، تهين موٽڻُ مِيهٽو.

١٠

ڏيهُ[11] ڏيهاڻي[12] ناهِ، جتي پيرُ نه پکيان[13]،
لِتي ڪاهوڙِيان، وَرَ[14] ڏيٺي وَٽَ[15] چوُنڊِيا.

§١١

جِتِ نه پکيءَ پيرُ، لِتِ[16] لِڪي[17] لاهوڙي،
پِيو پاريندو ڪيرُ، ڪاهوڙِڪيءَ[18] ڪيرَ ري؟

وائي

آئوُن جيهائي ذاتِ، توُن پاڻُ سُڃاڻِج سُپرِين!
اوِئيوُن آديسِيُن جوُن، پَرِيان[19] ساري راتِ،
جي پانهي ڪونئين پاجهه سين، ته ڪَرَ لَذيمَ ڏاتِ،
تان ڪي ڏونگر ڏورِيان[20]، جان نه وِهامي راتِ،
ڪنديَس عرض الله کي، وِهاڻيءَ پرڀاتِ،
آديوُن! عبداللطيفُ چئي، مُنهنجَ ڪُجِن سان مَصلاتِ[21].

سر ڪاهوڙي - داستان ٻئي جو سار

جنکي ڳنڍجي ٽڪر جي سمڪ پيٺي پيا پوءِ آئي، تن دنيوي لباس ۽ احتياج ڇڏي، فقيري اختيار ڪئي. (شاه صاحب جوڳين جي صحبت ۾ هنگلاج ڏانهن ڳنڍجي ٽڪر جي طرف ڪان ويو هو.) هنن سڀ ڳرنٿ ويڙهي رکيا آهن ۽ دنيوي ڳالهين سان سندن ڪو سنبند ڪونهي. هنن پنهنجو تن، حقيقي جستجو ۾، تمام ڪري ڇڏيو آهي. هننجو ڏيهه جهاني رنگ جو ناهي، هننجي منزل اُلي آهي، جتي "پير نه پکيان" (جتي پکين جو پير ناهي)؛ هنجي دونهين ۾ اُلي پيٺي دکي، جتي ڪنهن پکيءَ جو پير ۾ ناهي. جي ڪاهوڙي تيڻ جي طلب تو رکين ته سنساري لاڳاپا لاهي، ڳنڍجي ۾ پير پروڙي ڪر. ڳنڍجي ۾ اُهنج ڳهٽا آهن، پر لاهوتي فقير اُنهن تي پوري اطميئنان سان غالب پئجيو وڃن.

١- ڪم ٢- پهاڙ ٣- گهمين ۴- ڇو ٥- جهان ٦- هرچيز ٧- سڙ ۽ پچ ٨- ڳرڻ ٩- سچا، ثابت ١٠- پاٽي، جيجل ١١- ديس ١٢- جهاني ديسن جهڙو ١٣- پکين جو ١۴- ڦيرا پائي ١٥- وٽن مان جهنگلي قوت ڳڏ ڪيو ١٦- پري ١٧- باه ١٨- ڪاهوڙين جي ٽوليءَ کان سواءِ ١٩- پڇاڙون ٢٠- جيسين رات نه وهامي آهي ٢١- مصلحت، رهاڻ.
*مٿان جبل ڳولين ۽ جهان رلين. هرچيز ترڪ ڪر ۽ پاڻ پچاءِ ته لاهوتي ٿين.
§جتي پکيءَ پير ناهي، لتي ۾ باه پيٺي ٽمڪي. ڪاهوڙين ري، اُت ڪير اُڪي ڏڪائيندو؟

داستان ٻيون

١

اَچي پِيا آتَ[1] ۾، واتَ وِڃائي جَنِ،
اوءِ[2] بَصيرَ[3] ٻَنِ[4] ۾، آنڌا ٿيو اَيِنِ،
کَنَنِ آڏيؤن تاڙيؤن، گُنگَنِ جَنِ گُهمَنِ،
فِراقيءَ فرمان[5] جو، آهي ٻَرُ[6] ٻوڙَنِ[7]،
لَنگها[8] ٿِيا لاهوتَ کي[9]، سُنا پِيا سڪَنِ،
کَپَتِ[10] کاهوڙِيَنِ، آهَ اُٿي پٽي نہ لَهي.

٢

ڏسي ڏوري ڏونگَرِين، واتَ وِڃائي جَنِ،
کُرَندان[11] کي ٻَرَوڙِيو، رَنڌُ[12] سي نہ رِڙهَنِ،
ٻيٺي[13] دارَ دَيؤن[14] ڪَيو، پيرَسِ[15] ڪان نہ پَڄَنِ،
ڏوڙِ ٻِريان[16] لَءِ ڌارِ ڪَيو، وِيچارا وِجهَنِ،
خَبَرَ کاهوڙِيَنِ، آهي اِڪَ[17] لاهوتَ جي.

٣

وِيڄهو وَنڻِن مَ واتَ کي، کَهِجِ[18] ڏَنهنُ[19] کُواتَ،
اِجهي[20] مَنجهان آتَ[21]، اُويسي[22] ٿي آءُ لَوُن.

٤

کُمِريءَ[23] ۾ ڀيرُ، کَنهِين[24] ٻاٽو ٻيريين،
جِيان[25] مُنجهرَ ماڙهئين، سَجَرَ[26] لِيان ٿي سيرُ[27]،
اَنَ ٻؤن سَندو ڀيرُ[28]، کوڙِنِ[29] مَنجهان کو[30] لَهي.

٥

کُمِريان[31] ٻَري ٿِيا، اَبُدي[32] ٻُڌائُون،
اُنِين کي آئُون، هِنئَرَ ڏِسي آئِيو.

٦

سُونهَپَ[33] ۾ سَبَ[34] گَهِٽا، مُنجهرَ[35] ماکي هوءِ،*
ٻِرو[36] تَنهين ٻوءِ، جو اُجهي ٻوءِ[37] اُنِ[38] ٽان.

٧

ڏوري ڏوري ڏيهَ، ماءُ! کاهوڙي آئِيا،
مَيَنِ ڀيرين[39] کيهَ، کُهَه[40] جاٽان کَنهن پارَ جي.

٨

جهنگَلِ هَلِيا، سي نہ ٻُليا، راهَ هَلِيا ڦُرِجَنِ،
اَوَجهَڙِ[41] سي نہ ٻُڙَنِ[42]، ٻيٺي جنين ڇَڏِيؤن.

١- سوز ٢- أهي ٣- ڏسندڙ، بصيرت وارا ٤- ٻنهي ٥- فراق جو أمر ٦- أفسوس ٧- ٻوڙن کي ٨- تياڳي ٩- لاهوت لاءِ ١٠- ٻاراٽو، جهوري ١١- ألٽي وات کان ١٢- وات ١٣- ٻئي دنيائون ١٤- ماٺ ڪيو ١٥- ٻيڙو ١٦- ڌارا، وسڪار ١٧- ٿوري ١٨- هلچ ١٩- ألٽي وات (ماڻهن جي نظر ۾) ٢٠- اورانگهي ٢١- سوز ٢٢- اُويسي فقير، جنهنکي مرشد جي ظاهري رهبري درڪار ناهي ٢٣- گمراهي ٢٤- پيريءَ جو جمع ٢٥- جتان ٢٦- تتان ٢٧- ٻيڙو ٢٨- أنهيءَ زمين (روحاني ديس) ٢٩- آنت ٣٠- ڪروڙن ٣١- خراب وات کان ٣٢- نہ ٻڌي ٣٣- رهبري ٣٤- نانگ، مصيبتون ٣٥- گمراهي، غلط راهه ٣٦- پتو ٣٧- پار پئي ٣٨- أنهن (رهبري ٽوڙي گمراهي) ٣٩- جنگل جي ڀيرن ٽي ٤٠- متي ٤١- گمراهيءَ ۾ ٤٢- ٻئي جهان.
*درست راهه ۾ گهڻيون آفتون آهن؛ غلط راهه تي هلڻ ماڻهن کي مٺو ٿو لڳي.

٩

جهنگ ڪامي پَٽ ٿيو، پڳي چورن لِڪ،
سيڪڙو ۽ سِڪ، ٻئي گڏيا پاڻ ۾.

١٠

جهنگل آهيڙين کي، پنڌ ڪيو روءِ،
نہ ڪُتا، نہ ڪوڙڪون، چڙهيو اُيو چوءِ،
هاٺي هيهان پوءِ، لڳي لوُنو نہ تِني.

١١

جهنگل آهيڙين کي، پنڌ ڪيو روُندو،
نہ ڪُتا، نہ ڪوڙڪون، چڙهيو اُيو چوُندو،
هَڏهين نہ هوُندو، اِنهان پوءِ عالم ۾.

١٢

نہ ڪُتا، نہ ڪوُڪار، نہ سي سَڏ شڪارِيين،
پٽيو ڪٽي پارَ، جهنگل آهيڙين کي.

١٣

وَرُ سا سُڃي ويڙهہ، جنهن ۾ سڄڻ هيڪڙو،
سو ماڳ، ئي قيرِ، جتي ڪوڙ ڪُماڙهئين.

١٤

وَرُ سا ڪاري راتِ، جنهن ۾ راهَ گُم ٿئي،
نہ ڪاهُين جي تاتِ، هيءَ پڻ وَڃي وِسري.

١٥

ڪاري راتِ، اَڃو ڏيهُن، اِيُّ صِفتان نوُرُ،
جتي پرينءَ حُضوُرُ، لتي رَنگ نہ روُپُ ڪو.

١٦

تحقيق جي پَري توُن، مَتي رِءَ ڪَٽيجِ،
هَڪَلَ حَقيقَتَ جي، ٻوڙو ٿي ٻُڌيجِ،*
اَندر ٿي پَسيجِ، مُشاهدو مَحبوُبَ جو.*

١٧

ڏوُنگرين ڏسڄن، اَڃُ پڻ رُيوُن اُنِ جوُن،
ڏوتيڙا ڏُتَ ڪي، آرازان اَچِنِ،
خيما ڪاهوڙين، اَڃُ نہ اُنهين پيٽيين.

١٨

ڏوُنگر نہ ڏوتِيي، ڏوُنگرُ سُڃو ڏوتِنِ ري،
پُڇان پَرو تِيي، ڪِ ڏوتِيي ڏُتِ اَچِنا؟

١- چورن (نفساني خواهشن) جي لڪ ٢- سڪندڙ، عاشق ٣- نفس، جنهن ۾ جهنگلي وصفون آهن ٤- شڪارين ٥- رودن ٦- ڪوڙڪا (پکين کي قاسائڻ جا) ٧- چوي ٨- هن ڪان پوءِ ٩- سڙيل، ڪاٺو ١٠- چوندو ١١- هرگز ١٢- جهان ١٣- پونڪار ١٤- پلي، چڱي ١٥- جاءِ، آستان ١٦- هند ١٧- ٻدلاءِ ١٨- ڪروڙ ١٩- ٻد اِنسانن جو ٢٠- هيءَ ٢١- صفتن واري روشني (جنهن ۾ جهاني گڻ آهي) ٢٢- حقيقت ٢٣- سڏ ٢٤- ديدار ٢٥- جبلن ۾ ٢٦- رُئي=قافلي جي اُتارِيل ڏڏڙ ٢٧- ڏت لاءِ ٢٨- آراڙ (جهنگلي اَن) ڪاڻ ٢٩- تنبو ٣٠- اُنهن ماڳن تي ٣١- جبل ۾ ٣٢- ڏوتين ٣٣- سد سماءُ.

*حقيقت جي راهہ ۾ ظاهري حواسن کي ترڪ ڪر. نہ اکين سان ڏس، نہ ڪنن سان ٻڌ. ٻاهريون اکيون ٻوٽي، اَندر جي ديد سان محبوب جو ديدار ماڻ.

١٩*

ڪاهوڙي ڪُرا[1]، سوُڌي خَبرَ پَکيا[2]،
سوجهي جن ڪَيا[3]، مَٿي اَڱڻِ آهِرا[4].

وائي ١

سِياڪو[5] سيڻانِ[6]، پوري! تو پاڻُ سُڃاڻي نہ ڪيو.
مولِيو ماڳ، نِهارِئين، ڪَهڙي مُنهن[7] ڪيڻانِ[8]؟
هوُندَ نہ پيئينءَ هيتري[9]، ويئينءَ جي سيڻانِ[10]،
مَڃَ پَسي ڪِٿَن موليئن، سَڙيئن نہ لَءِ سيڻانِ[11]،
واريءَ جِٿَن وِڄُري[12] هِمٿون، ڪَرڪي[13] لَءِ ڪيڻانِ[14]،
آنِ[15] مُنهنجا اَنگڙا[16]، ڪالهوُن[17] پوءِ ڪيڻانِ،
ڇَپرِ ڪنديسِ پَيڏڙا، موُن[18] پانيو[19] سيڻانِ.

وائي ٢

جاڳي اَڪَڙيَن، آوان[20] اوجاڳو نہ ڪيو.
اَڪَڙيوُن پريَن لَءِ، نَهَ نَهَ ڪيو[21] نِمَنِ،
جي سَنجهيئي[22] سُتيوُن[23]، سي مَرُ سوُرَ سَهَنِ،
توُن اَٽاسي! اوجهرِين[24]، هوءَ ٽا هوتَ هَلَنِ،
آديوُن! عَبدُاللطيفُ چئي، مِلان[25] سِين مُحِبَن.

سر ڪاهوڙي - داستان ٽئين جو سار

سچا فقير (ڪاهوڙي) سولي جهاني وات ڇڏي، ڏکي راه ٽا وٺن. خلق جي نظر ۾ هو گمراه آهن، پر هنن انهيءَ "گمراهيءَ" مان سچي وات ڳولي لڌي آهي. هنن جو "ڪرند" جهان جي ماڻهن جي "ڪرند" کان نرالو آهي. هو ناپاڪائيءَ کان پري آهن ۽ سندن مارڳ سچ جو آهي. ڪاهوڙين جو گذر جهنگلن، ٻيلن، برپٽن ۽ پهاڙن ۾ آهي. درويش، نفساني جهنگ کي ساڙي پٽ ڪيو ڇڏين. پوءِ اُنہِ نہ رهيو ڪوڙڪو، نہ ڪتو، نہ شڪاري. لاهوتي فقير هن جهان ۾ اَندا، گنگا ۽ ٻوڙا ٿي پيا گهمن:
"هڪل حقيقت جي، ٻوڙو ٿي ٻڌيج."
اَفسوس جو اَڄ ڏوٿي پنهنجي ماڳن تي ناهن. هو پنهنجا خيما کڻي خبر ناهي ڪيڏانهن هليا ويا آهن. سندن خبر اُنهنکي، جي پرواز ڪري، سندن اَڱڻ پهتا آهن.

•

"سر ڪاهوڙي"- هن سر جو نالو اُنجي مضمون مطابق آهي، ڇو تہ اُنہِ ڪاهوڙين جو ذڪر ٿو اَچي. وڏو جهنگ ۽ جبل تہ انسان جي اَندر ۾ ئي آهي، جتي آهيڙين، ڪتن ۽ ڪوڙڪن جي ڪمي ڪانهي. هتي شاه صاحب گنجي ٽڪر جي اُستتي انهيءَ ڪري ڪئي آهي، جو اُتان ئي ڪيس جوڳين جي صحبت حاصل ٿي هئي. گنجي مان مراد آهي: روحاني راه.

١- سچا ٢- پکين کي (يعني روحاني پرواز ڪندڙن کي) ٣- ڳولي ٤- آکيرا ٥- سنبت ٦- ساڻن ٧- ڪهڙي منهن سان ٨- سندن لاءِ ٩- هيتري ڪشالي ۾ ١٠- ساڻن ١١- سندن لاءِ ١٢- بي قرار ٿئي (تابش جي ڪري) ١٣- ٽڙڪي ١٤- سندن لاءِ ١٥- سڙن ١٦- عضوا ١٧- ڪالهه کان وٺي ١٨- مون ١٩- سمجهيو ٢٠- ساڻن ٢١- اوهان ٢٢- وسڪارا ڪيو ٢٣- سوڀل ٿي سمهي پيئون ٢٤- جهوٽا کائين ٢٥- محبوبن سان واصل ٿيان.

*سچن ڏوٿين جي پرواز روحاني اڏامندڙن کي، جن ڏوري وجهي سندن اڱڻ ۾ آشيانا اڏيا.

Gul Hayat Institute

سُر بَروو سِنڌي

داستان پهريون

۱

چا کي[1] وَڃيو ڇو، ٻيلي ٿئين ٻِين جو؟

وَتُ کَڏهَڪَ[2] کَرِيمَ[3] جي، جَڳَ[4] جو والي جو،

سَڙکو هوندو سو، جنهن جو عِشقُ[5] اَللهَ سين.

۲

جِنِ کا کاني[6] ڪانهَن، لُسَندي[7] لائِيون[8] ڪَري،

اَڇي ٻَڻي اوچتي، دَردَ پِريان جي دانهَن،

ويڄَ![9] ڏَنيئين ڪُهُه ٻانهَن؟ سوُرَ هِنئين[10] کي ساڻُهان.

۳

ساهُ وَٺي وِئين، سُپرِين! ڪَري قَضا[11] ڪي،

دِلبَرَا! دِلِ کَسي وِئين، يارَ! ٿئين ٻوءِ ياڪي[12]،

جاڙَ[13] موُن ضَعيفِ سين، تو جُانِبَ! ڏِسُ جاڪي[14]،

هت ٻُتُ رَهيو باقي، ساهُ وَٺي وِئين، سُپرِين!

۴

پَرَ وَسِ[15] ٿِيمَ[16] پراڻُ، پِرِين وَسِ نَ ٻانهجي،

لَڳو ڪِيئَن، لَطيفُ چئي، ڇپرُ[17] چاليءَ ساڻُ!

پِرِين ڏيکاري ٻاڻُ، خوش ڪَري ويا خواب ۾.

۵*

ڏَرَ لي[18] دوُنَهُ[19] جِئَن، سِرَ پَرِ سُپيرِئَن ڏي،

لَڳو آهِ، لَطيفُ چئي، تَنُ پِريان ڏي تِئَن،

حاصُلُ[20] ٿئي هِئَن، قَرِينو قَريبَ[21] جو.

۱- چاڪر ۲- گهوڙي جي واڳ، جهل (چاڪري ڪر) ۳- ٻاجهاري ڌڻيءَ ۴- مالڪ ۵- سڪيو ۶- گاهه ۷- ڪهڙو وقت ۸- ڳالهيون، دانهون ۹- اي طبيب! ۱۰- دل ۱۱- ڦرلت ۱۲- باغي، بي وفا ۱۳- تعدي، جفا ۱۴- جا ڪئي ۱۵- ٻئي جي وس ۱۶- ساهه ۱۷- جبل جيڏو درد ۱۸- ڌرليءَ ري (ڌر=ڌرلي) ۱۹- سونڌ ۲۰- سنبندڻ، محبت ۲۱- محبوب.

*جئن هانيءَ جي سونڌ ڌرليءَ ري نمندڙ هوندي آهي، تئن آسان جو سرير به سر پر پرينءَ ڏانهن رجوع آهي. اهڙي طرح سان (نياز سان) ئي پرينءَ جي محبت حاصل ٿي سگهندي.

٦

اَچِين جي هيڪارَ[1]، مُون سارِيندي[2]، سُپرِين!
پيرين ڏَرِيان پِسبِيُون[3]، هَندَ وِڇايان وارَ،
ساڄَنَ! سَڀُ ڄمارَ، هُونَدَ گولي ٿِي گذارِيان.

٧

مُون سارِيندي، سُپرِين! اَچِين جي تُون هاڻِ،
ڪَريان رُوحَ رِهاڻِ، لَڪَنَ[4] مَنجهِ، لَطِيفُ چئي.

٨

لَڳِيءَ جو، لَطِيفُ چئي، ذڪر قال نه قِيلُ[5]،*
لِکئي[6] لامُون[7] ڪوڙِيُون[8]، نيڻين وَهي نِيرُ[9]،
هِنَيَڙا[10]! ٿِي سُڌِيرُ[11]، ڪالهه قريبن لَڌِيو.

٩

پَلِي ڪَيءِ[12]، پَلا پِرِين[13]! مُون نه جاتو اِئَن،
هِئَڙون هيرائي[14]، هَٿِ ڪري، ٿوڪي ڏِيان ڪيئن؟
سا سِڪَ سَلان[15] ڪيئن، جِدهن آنڌَرِ[16] آهيرا ڪيا؟

§ ١٠

پَلِي ڪَيءِ، پَلا پِرِين! هِيئَن نه مُناسِبُ[17] هوءِ،
لائي چِتُ[18]، چَرِيو ڪري، پاڻُ ڪَڍي وِئين پوءِ،
ٿوٽي حُبَّ[19] نه هوءِ، ٿَپِ، هوتَ[20]! نه ڪَڄَنِ هيڏِيُون.

١١

اَڄُ پڻ اَکَڙِيَنِ، سَڄَڻَ[21] پَنهنجا سارِيا،
ڳَلَنِ تان ڳوڙهَنِ[22] جُون، ٻُوندُون بَسِ نه ڪَنِ،
سَندي سِڪَ پِرِيَنِ[23]، لوڪَ ڏِنيئي نه لهي.

١٢

ڪِي اوڏائي ڏُورِ، ڪِي ڏُورِ به اوڏا سُپرِين،
ڪِي سَنڀِرِجَنِ[24] نه ڪَڏهِين، ڪِي نه وِسرَنِ[25] مُورِ،
جِئَن مِينهن ڪُنڀيءَ[26] پُورِ، تِئَن دوسِتَ وَراڪو[27] دِلِ سين.

١٣

ڪوڙي ڪُناتُون، اَڄُ پڻ اَکَڙِيُن سين،
ماسُ وِراهي هَلِيا، ڪَرنگَلُ[28] ڇَڏِيا تُون،

١- هيڪر ٢- ياد ڪندي ٣- لنهنجي پيرن هيٺ ۴- جبلن جي لنگهن ٥- لفظي بيان، گفتگو ٦- لقدير ٧- ٿاريون (لامون ڪوڙڻ = تاثير ڏيکارڻ) ٨- نيڻن مان ٩- پاڻي، ڳوڙها ١٠- اي دل ١١- ڏيرجوان ١٢- چڱي ڪيءِ ١٣- اي ٻاجهارا محبوب! ١۴- دل کي هيرائي ١٥- سليان ١٦- آکيڙا ١٧- واجب ١٨- دل لڳائي ١٩- محبت ٢٠- دلبر! ٢١- ياد ڪيا ٢٢- قطرا ٢٣- ماڻهن کي ڏسندي ٢۴- ياد پون ٢٥- هرگز ٢٦- وريل سڱن واري مينهن جي سڱ جو ڀيچ ٢٧- ڀيچ ٢٨- سڪڻو پڃرو (هڏن جو).
*دل لڳيءَ جو ڪو بيان ٿي نه ٿو سگهي. (عشق بي زبان آهي.)
§اي نيڪ محبوب! تو اَسان سان چڱي ڪئي! پهرين دل ڏيئي چريو ڪيءِ ۽ پوءِ ڪسڪي وئين. اِئين توکي واجب نه هو. محبت نه هجي، ته به هيڏيون ڏاڍايون نه ڪجن.

"وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ"[١] اِئين اَلائون[٢]،
مُٺي مارِيائون، ڪَلي گهائيو سَڄَڻين.

١٤

ماڙهو[٣] گهُرَن مالُ، آئون سَڀ ڏينهَن گهُران سُپرين،
دُنيا تَنهِن دوسِت تان، فِدا ڪَريان[٤] فِي الحالُ،
ڪيَسِ نامُ[٥] نهالُ[٦]، پَسَڻُ تان پَري ٿيو.

١٥

هيرائي هَٿ ڪيو، هِنڙو حَبيبَن[٧]،
بَدي[٨] ڪَڇيءَ ٺَدُ ۾، سَلهاڙيو سيڻَنِ[٩]،*
جِهِ[١٠] وِڏا پيچَ پِرِينَ[١١]، تِ هِنڙو هَٺيڪو ٿيو.

١٦

جَڏهانڪُرَ جاني! سَڄَڻَ سانگ[١٢] سِدارِيا[١٣]،
راتِيان راحت ناهِ ڪا، ڏينهان حيراني،
آئون پَنهنجي پِرينءَ تان، ڪوڙين[١٤] قُرباني!
رِضا[١٥] وَٺائي، نا تِ ڪَريان وَسُ[١٦] وِصالَ جا.

١٧

جَڏهانڪُرَ[١٧] ٿيامِ، ساجاهَ سُپرينِ سين،
ٺَڏهانڪُرَ تَرَ[١٨] جيتِرو، وِيرَ نِ وِسرِيامِ،
اَندرِ روحُ رَهيامِ، سَڄڻ اوطاقُون[١٩] ڪَري.

§١٨

ڪَڏهن طاقيُون[٢٠] ڏِينِ، ڪَڏهن کُلَنِ دَرَ دوستَنِ جا،
ڪَڏهن اَچانِ، اَچَڻُ نِ لَهانِ[٢١]، ڪَڏهن[٢٢] ڪوٺيو[٢٣] نيِنِ،
ڪَڏهن سِڪان سَڏَ ڪِي[٢٤]، ڪَڏهن ڳُجها[٢٥] ندرِ گَرهينِ،
اَهڙائي آهينِ، صاحِبَ مُنهنجا سُپرينِ.

١٩

تُون صاحبزادو سُپرين، آئون نِسورو نوڪَرُ،
بيهِي ڪَريان بَندگي، هَٿَ بَدي حاضُرُ،
چِنَ[٢٦] ڇَڏِيندِيَس ڪينَ ڪِي، دوسِتَ! اوهانجو دَرُ.

١- حق يا ڏٺيءَ سان ۽ پاڻ ۾ صلاح ڪندا رهو صبر سان (قرآن شريف) ٢- فرمايائون ٣- ماڻهو ٤- قربان ڪريان ٥- ذالي ٦- خوش ٧- محبوبن ٨- ٻڌو ٩- محبوبن ١٠- جڏهن ١١- وراڪا ١٢- سفر ١٣- اُسهيا ١٤- ڪروڙين دفعا ١٥- ڏٺيءَ جي مرضي ١٦- حيلا، وسيلا ١٧- سڃاڻپ ١٨- هڪ ساعت به نه ١٩- جايون جوڙي ٢٠- در بند ڪيو ڇڏين ٢١- حاصل ڪريان ٢٢- سڏيو ٢٣- ونيو وڃن ٢٤- ڳوڙهو راز ٢٥- سلين ٢٦- ڪن، ساعت.

*محبوبن مونکي پاڻسان ڪڇيءَ ٺڪ سان ٻڌو آهي. (محبت جي تار نهايت نازڪ آهي.)

§ڪڏهن محبوب در بند ڪن، ڪڏهن کولين ٿا. ڪڏهن ولن وڃان ته اندر وڃڻ جي اجازت نه ملي ۽ ڪڏهن پاڻيهي دعوت ڏيو گهرائين. ڪڏهن سندن سڏ لاءِ سڪان، ڪڏهن مونسان ڳجهه سلين. اهڙائي منهنجا سپرين آهن. (قبض ۽ بسط ڏانهن اشارو.)

Gul Hayat Institute

مون تان مهر نظر[1]، پرين! لاهِ مَ پانهنجو.

٢٠

صورت گهڻو سهڻا[2]، ڏاڍا سندن ڏوهَ[3]،
ڏيلو ڏئي روحَ[4]، جو ڪائي، سو ڪامي مري.

٢١

صورت سندين سالَ[5]، پاڻ مصاحب[6]، سُپرين!
مولا ڏنن مُنهن ۾، نوري[7] نيڻ نهالَ[8]،
سندي خواب خيالَ، مون مَنُ مستانو ڪيو.

٢٢*

ڪڏهن ڪونه ٿيوم، آثارو[9] تنهن عشق جو،
محبوبن مٺون ڪري، سڪڻ سيکاريوم،
تهان پوءِ ٿيوم، پَسَڻُ[10] سپرين جو.

٢٣

هونءَ[11] چڏي هوڏي[12]، جي مان گهر[13] اچين، سُپرين!
ڳالهيون ڳُجهه اندر جون، تن گهريون تو ڏي،
جي وهين گڏ گوڏي، ته دَوَر سُڻايانءِ دل[14] جا.

وائي

هوت[15] نينان[16] جو دلبند[17]! پلو جيڏيون!
هيڏي هوڏي[18] سُپرين، ڪاڏي واريان ڪند،
چڙهي ڏاڍين ڏونگرين[19]، راهَ پڇايان رَند[20]،
ساجن سينئان[21] سهڻو، سائينءَ جو سوگند[22]،
آديون! عبدُاللطيف چئي، ميڙيندم[23] صمد[24].

سر بروو سنڌي - داستان پهرئين جو سار

هيءُ ڪنهن جي چاڪري نه ڪري مالڪ جي اوٽ وٺ. جو ڏئيءَ جو آسرو ڏو وٺي، سو هميشه سکي ٿو گذاري. محبوب جي نوازش همت ڪرڻ لاءِ، نياز جي درڪار آهي. دل کي لڳل عشق جو ڪو بيان ٿي نه ٿو سگهي. محبوب، صورت ۾ حسن ڪمال آهي. پيارو به هڪ ئي آهي. پهرين حرفت سان عاشق جو هنئڙو همت ٿو ڪري ۽ کيس سڪ جا سبق ٿو سيکاري. پوءِ اوچتو آلوپ ٿيو وڃي. ڪڏهن ظاهر ٿي عاشق کي پنهنجو ديدار ٿو ڏئي، ڪڏهن لِڪيو غائب ٿيو وڃي. ڪڏهن سندس در بند آهن، ڪڏهن کلن ٿا. ڪڏهن عاشق سندس در تان نراس ٿيو موٽي، ڪڏهن هو پاڻ پنهنجا قرب ڪري، کيس سڏي ٿو ۽ ساڻس ڳجهاندڙ ٿو ڳرهي. ماڻهن کي پدارت ڪين، پر عاشق کي سپرين.

١- مهر يا نوازش جي نظر ٢- هٺي لڇڻ، اطوار ٣- ڏوهه جهڙا (ڪوڙا) ٤- ڪشش ٥- سالم، سهڻي ٦- صحبتي ٧- نوراني اکيون ٨- دل خوش ڪندڙ ٩- نشان ١٠- تنهن کان پوءِ ١١- ضد ڇڏي ١٢- هن طرف ١٣- منهنجي گهر ١٤- دل جا داستان ١٥- محبوب ١٦- نيڻن ١٧- دلبر ١٨- وراڻيان ١٩- ڏکين جبلن تي ٢٠- واٽ ٢١- سيني کان ٢٢- قسم ٢٣- ملائيندم ٢٤- بي نياز (ڌڻي).

*هٺي محبوب مان مراد آهي مرشد ڪامل، جو طالب کي پرپائي، عشق جو سبق ٿو سيکاري. ان کان اڳ، طالب ۾ محبت جو ڪو به آثار نه ٿو ڏسجي.

Gul Hayat Institute

داستان پهريون

١

جانِبَ! تُون جيڏو، آهِين شانَ شَعوُر[١] سين،
مُون تي ڪَرِ مُنهِنجا پِرِين! تُوهُ[٢] تُسي[٣] ڏيڏو،
اِيءُ ڪامِلَ! ڪَرُ ڪيڏو؟ جِئن نَوازِيِم نِگاهَ سين.*

٢

جانِبَ! مُنهِنجي جِيءَ ۾، تُنهِنجي طَمَعَ[٤] پوءِ،
وَتُ ڪاڻي، وَڍِ اَنگَڙا[٥]، اَدَبُ[٦] ڪَرِ مَ ڪوءِ،
پانيان پالُ[٧] سَندوءِ، جي ساڄَنَ! سَنئون نِهارِيين[٨].

٣

جانِبَ! ايڻَن نَ جُڳاءِ، جيئَن مارِيو، مونيو نَ پُڇِين،
رَليءَ رَتُ نَ سِنڌُري[٩]، سِڪَ تُنهِنجي ساءِ،
اَسان تونِي لاءِ[١٠]، ٿي پَرِ پَرِ[١١] پُوڄاڻُون ڪيوُن.

٤

جَڏهِن پَوي ياد، صُحبَتَ سُپيرِنِ جي،
فَريادوُن[١٤] فَرياد، ناگَهَ[١٣] وَڃِن نِڳِيو[١٢].

§٥

ڪَڙو مَنجِهه ڪَڙي، جيئَن لُهارَ لِپيٽِيو،
مُنهِنجو جِيءُ جَڙي، سُپيرِيان سوگهو ڪيو.

٦

نازَ مَنجهاران[١٥] نِڪري، جَڏهِن پِرِين ڪَري ٿو پَنڌُ،
پُوُن پَٽ[١٦] "بِسمِ اَللّٰهَ"[١٧] چَئي، راهَ چُمي ٿي رَندُ[١٨]،‡
اِيئوُن گهٽي[١٩] اَدَبَ سين، حوُروُن حيرَتَ هَندُ،‡
سانِيءَ جو سَوگَندُ[٢٠]، ساڄَنُ سَيِّنِ‌ان[٢١] سُهڻو.

٧

ساڄَنَ! سِپاهِي[٢٢]، آئُون اَوهانجو آهِيان،
اَچان وِيلَ سَڪَندِين، وَڃان واجهائي،
لالَنَ[٢٣]! تو لائِي[٢٤]، ڪيڪارِيِم[٢٥] ڪَرِنِ ڪي.

٨

فاني[٢٦] ني فاني، دُنيا دَمُ نَه هيڪِڙو،
لَڳي لوڙهُ لَڱِنِ سين، جوڙِيندءِ[٢٧]، جاني!

١- فهم ۽ فضيلت ٢- نوازش، مهر ٣- راضي ٿي ٤- تمنا ٥- عضوا ٦- لحاظ ٧- سمجهان ٨- نوازش ٩- وهي، پيدا ٿئي ١٠- تنهنجي ٿي لاءِ ١١- اَندر يا ڳجهه ۾ ١٢- ڏانهن ٿي ڏانهون ١٣- اوچتو ١٤- نڪريو ١٥- منجهان ١٦- ڌرتي ١٧- اَلله جي اسم سان ١٨- وستو ١٩- حيرت جو مڪان ٢٠- قسم ٢١- سڀني کان ٢٢- خادم ٢٣- اي پرين! ٢٤- تو لاءِ ٢٥- شرير اِنسان ٢٦- ناسوت ٢٧- مٽيءَ سان پڪي.

*اي ڪامل! تنهنجي لاءِ هي ڪو وڏو ڪم آهي ڇا، جو پنهنجي نظر سان مونکي نوازين!

§جئن لهار، زنجير جو هڪ ڪڙو، ٻئي سان جڪڙيندو آهي، تئن پرينءَ منهنجي جان کي پاڻ سان جڪڙي ڇڏي آهي. (شاه جون تشبيهون ديسي رنگ جون ۽ نهايت دلپذير آهن.)

‡زمين، "بسم الله" چئي، پرينءَ جو گس ٿي چمي ۽ حوروُن حيرت ۽ اَدب ۾ بيهي ٿيون رهن.

ڪوڏرِ ۽ ڪانيِ، آهي سِرِ سيڪَنهِنِ.

نيڻَ سَقِيلا سُپِرِيَن، پَنُورَ پِرِوَنِ پالا،
ڇِڪِيا قُتَ فِراقَ جا، اَندَرَ ۾ آلا،
سوبا رُميڙ ٿين يا الا! جنهنجي ۽ صُحبَتَ ڪاڻِ سڪي هِنئون.

١٠

وينو ڏِسان واهَ، اَڄُ پڻ آيا ڪِينَ ڪي،
ساڄَنَ لَهَ سِڪي گهڻو، سارِيو مُنهنجو ساهُ،
آڻِينِ شالَ اَللهُ! تهَ اَڱڻَ ٿِيَنِم اُجرا.

١١

اَڄُ پڻُ اَنگِيمِ اَنگَ، هَتان حَبِيبَنِ جي،
جا پِرِ سَوْنٽيءَ سَنگَ، سا پِرِ سوُرنِ سان ٿِئي.

١٢

اَڄُ پڻُ جُڙِيمِ جوڙَ، دوستَ پيهي دَرِ آئيو،
سُکَنِ اَچي ڏُکَنِ کي، مُحڪمِ ڏِني موڙَ،
جا پِرِ کَنيءَ کوڙَ، سا پِرِ سوُرَنِ سان ٿِئي.

وائي ١

مَولو ڪَندو ماڙِ، مُنهنجي اَللهُ ڪَندو ماڙِ.

هادِي! ڏيئي هَتّڙ، اَچي ڇِڪڻ مَنجهان چاڙهِ،
ڪِشتي ڪَميڻَنِ جي، اَللهَ لَڳِ اُڪارِ،
هوُ جو ويري واتَ جو، سو سائِينِ! نيئي ساڙِ،
ڪَرَمَ ساڻُ ڪَرِيمَ جي، سَڀ لَنگهيندا پارِ،
اَلا! عَبدُاللّطيفَ کي، ڏاتَرَ! ڏيهُ ڏيکارِ.

وائي ٢

هاڻِ ايندو، اَلا! مُنهنجو سَڄَڻُ شالَ ايندو.

آگُرِ لائي اَنديوُن، وَڃي وَسَنِئُن ۾ وِجهَندو،
نِماڻيءَ جو نِجُهرو، پاسي پاڻَ اَڏِيندو،
مَتان لَکَنِ ساٿُڙو، صَحِيحِ سَلامَتَ نيندو،
مَهَندِ ٿيندو مُصطَفيٰ، پُنيءَ لوڪُ لَنگهيندو،
اَچي عَبدُاللّطيفَ کي، دوسُ دِلاسا ڏيندو.

١- مرلڪ سرپر کي ماپڻ لاءِ ڪانو ٢- سيڪنهن جي سر مٿان ٣- چمڪندڙ (صقيل) ترارين ٤- پونر جهڙين ڪارين پرُون ٥- نيزا ٦- ملائين ٧- يا الله ٨- واٽ ٩- چمڪندڙ، اَڇا ١٠- چيرون ٿيم ١١- عضوا ١٢- محبوبن ١٣- جا ڪار ١٤- سونٽيءَ جي سنگ سان ١٥- سا ڪار ١٦- پاڳ، سڻائو ٿيم، مراد پنيم ١٧- پختي ١٨- ڦيرو، مهٽ ١٩- ڌوپيءَ ٢٠- ڪپڙن جي کيپ کي ڌوئي ۽ سڪائي سونٽيءَ سان لسو ڪرڻ ٢١- مولي ٢٢- مدد ٢٣- اي مرشد ٢٤- دنيا جي ڌپڻ ٢٥- پيڙي ٢٦- خدا جي واسطي، الله ڪارڻ ٢٧- پار لنگهاءِ ٢٨- دشمن ٢٩- جلائي رک ڪر ٣٠- مهر ٣١- اي ڏاڻي! ٣٢- روحاني ولايت ٣٣- آگر ڪان وٺي ٣٤- آباد بستيءَ ٣٥- جهوپڙو ٣٦- پنهنجي پاسي ٣٧- ساٿ، قافلو ٣٨- اڳيان، مهدار ٣٩- حضرت محمد صلعم ٤٠- دوست. (هتي پيغمبر صلعم جي شفاعت ڏانهن اشارو آهي.)

سر برو و سنڌي - داستان ٻئي جو سار

جيڏو ڌڻيءَ جو شان ۽ شعور آهي، ايڏو ئي شل ٻانهي لي سڌس لوه ٿئي. نگاه سان نوازڻ، مالڪ لاءِ وڏي ڳالهه ناهي. جانب، جيڪڏهن عاشق ڏانهن سڻون نهاري ته سڌس وڏو ڀال ٿيندو. عاشق جي معشوق کي هيءَ ئي دعوت آهي: ”وٺ ڪاڻي، وڃ اَنگڙا، اَدب ڪر م ڪوءِ.“ جنّ لهار، ڪڙو مڏجهه ڪڙي لوپيٽيندو آهي، ائين محبوب، عاشق جي جان کي ٻاڻ سان ٿو جڪڙي. پرينءَ جي حسن لي حوروں ٻه حيران آهن. هوجڏهن پند ڪرڻ ٿو نڪري، تڏهن پوُن پڻ سڌس رند ئي چمي ۽ ”بسم اَلله“ ئي چوي. سڌس نيڻ سڻيلا آهن ۽ پرون ڀالا. اَهڙي معشوق جي صحبت کي ساريندي، عاشق جي زبان مان:

”فريادوُن فرياد، ناڳه وڃن نڳيو.“

•

داستان ٽيون

١

عِشقُ اَهڙي ذاتِ، جو ماڻهي[1] مُنجهائي[2] مَيَنِ[3] کي،
ڏِيهان ڏورڻُ ڏونگرين، روئڻُ[4] سَچِيائِي[5] راتِ[6]،
اُئي ويٺي ٽاتِ، مِيان! مَحبُوبَنِ[7] جي.

٢

جَنهِنجي ڌَڻِيان[8] ڌارَ، پيٺي[9] ناهِ پَنيور ٻر،
ڪَميڻيءَ جي ڪانَ ڪَيءِ، سانَ[10] لَڏيندي[11] سارَ،
آءُ، عالَمَ جا سَردارَ![12] واري[13] واڳَ[14]، وِلَهيءَ لي.

٣

يارُ سَڏائي سَيُڪو، جانِي زِباني،
آهي آساني[15]، ڪَمَ پِئي ئي ڪَلَ پوي.

٤

آدميُنِ[16] اِخلاصُ، مَٽائي[17] ماڻو ڪَيو،
هاڻ ڪاڻي سَيُڪو، سَندو ماڙهوءَ ماسُ،
دِلبَرَ![18] هَن دُنيا ٻر، وَڃي رَهندو واسُ،
ٻئي سَبُ[19] لوڪَ لباسُ[20]، ڪوهڪَ دِلِ[21] هوُندو هيڪڙو.

٥

شُڪُرُ کَڏياسوُن، سُپرين! جِٿري، جاني يارَ!
ويٺي جن جي وَٽ[22] ٻر[23]، ڪرڙين[24] ٿِيا قَرارَ،
ڌَڻيمِ[25]! ڪَرِ مَ ڌارَ[26]، پاڙو لِنِ پِريَنِ ڪان.

٦

ڪوڙي[27]، ڪَڻُ مَ سُپرِين! ڪَنيئي[28] ٽان ڪوڙِ،

Gul Hayat Institute

١- پهلوان ٢- حيران ڪري ٣- مين متارن، سورمن ٤- ڏيهن جو ٥- ڳولڻ ٦- جبلن ۾ ٧- پچار ٨- ڌڻيءَ کان سواءِ ٩- جاءِ ١٠- قافلي الڏيندي ١١- يادگيري ١٢- ساري جهان جا والي! ١٣- واڳ، وراڻي ١٤- مسڪين، سچيءَ ١٥- سڌ پوي ١٦- سچائي ١٧- هيڻو، جهڪو ١٨- سرهاڻ (نيڪيءَ جي) ١٩- ٻين سڀني ماڻهن کي ٢٠- ظاهري ڏيک ٢١- دل جو سچو ٢٢- جدجي ويجهڙائيءَ ۾ ٢٣- ڪروڙين ٢٤- آرامي ٢٥- اي مهڏجا ڌڻي! ٢٦- جدا ٢٧- ڪهائي ٢٨- جي مون ٽان نظر ڪنئي اَئيٺي ته وري ڪوڙ.

عادت جا اکين جي، سا نيڻي نباهج لوڙ،
مون ۾ عيبن ڪوڙ، تون پاڻ سڃاڻج، سپرين!

دل جو دلبر هيڪڙو، گهڻا تان نه ڪجن،
دل ڏجي تنهن هڪ کي، ٽوٽي سو سڪن،
سي چلولا چئجن، جي در در لائين دوستي.

منهنجي مدائن جي، ڪل پريان پيئي،
ڪڏهن ڪوسا نه ٿيا، ڏوراپو ڏيئي،
ساجن سيئي، پڪيم پولَ پلائيون.

ذاڪر! مون ڏيکاريو، هوتن جو حضور،
پرين پرچاڻ جو ڪيو، موٽائي مذڪور،
اي دوستن جو دستور، جئن چمي چڏن ڪين کي.

ڪئان سکئين سُپرين، ڪاسائڪي ڪار؟
لکي ڪالي هٿ ڪري، مُنيءَ سين مار،
چوري چاڪ نهار، سورن سانگهيڙا ڪيا.

وائي ١

سڄڻ پاروچي جي ذات، دلبر ڪوهياري جي ذات.
اُت گُنگائي هليا، وائي ڪن نه وات،
جاني جت وَنِي وِيا، روهه ۾ پيئم رات،
کُهي ڪميٽي هليا، اَدِيُون! آڌيءَ رات،
ملان محبوبن کي، وهاڻيءَ پرڀات،
اَدِيُون! عبداللطيف چئي، ذاڪر ڏيندو ڏات.

وائي ٢

وٽان وڃُ م مون، مُنهنجو تون ئي تون،
ڪونه سُٽي ڪو ٻيو.
تون لڌها ڪُر منجهه ٿي، جڏهن ڪُن فيڪون،
اُهکيءَ رسج، احمدا! اگيان سوڙهي پون،
رسج، محمد ڪاڻي! جتي هونگ نه هون،
آگهه هن امت جو، آهين تون ئي تون،
ڏج ڪا لت، لطيف کي، طهور منجهان تون.

١- پهاڙيءَ تائين ٢- ڪروڙين ٣- بي اقا، هلڪي دل وارا ٤- ٻراين ٥- نه ڏمريا ٦- محبوب ٧- عيب، ڪچايون ٨- محبوبن جي دربار يا شاهاڻي موجودگي ٩- ذڪر ١٠- ڪٿان ١١- مڏي (ڪاتي) ١٢- اُٿلائي ١٣- زخم ١٤- سوراخ ١٥- سانت ڪرائي ١٦- جبل ١٧- اُسر جو ١٨- اَندر ۾ ٿي ١٩- ”ٿيءَ ۽ ائين ٿي پيو“ يعني ڪائنات جي رچڻ ڪان وني ٢٠- مشڪلات ۾ ٢١- رسول اڪرم ٢٢- سوڙهي زمين (قبر) ٢٣- نه هل نه هلاچو ٢٤- پروسو ٢٥- پوئلڳن يعني مومن ٢٦- ڏرد (شراب جي گهاٽي ٽر) ٢٧- روحاني شراب.

*محبوبن کي منهنجي عيبن جي جاڻ پيئي، تڏهين ٻه مونتي ڪڏهن ٻه نه ڏمريا ۽ نه ڏوراپو ڏنائون. منهنجي سپرينءَ منهنجون سڀ ڪچايون ڍڪي ڇڏيون. (ڏٺي پرده پوش آهي ۽ ڀلائيءَ جو پيدار.)

§لطيف کي جنت جي شراب (حقيقي شراب) جي ڪا گهاٽي سرڪي ڏج.

Gul Hayat Institute

سر ٻروو سنڌي - داستان ٽئين جو سار

عشق اَهڙي شيءِ آهي، جا مانجهي مڙس کي به منجهايو ڇڏي. عاشق لاءِ ڏينهن جو ڏونگرن ڏورڻ ۽ ساري رات روئڻ ئي آهي. اَفسوس جو اَڄ ماڻهن پنهنجو اِخلاص ماٺو ڪيو آهي. ماڻهو، ماڻهوءَ جو ماس پيو کائي. سارو جهان، دولاب ۾ گرفتار آهي. اِنسان، هن جهان ۾ رڳو نيڪيءَ جو واس ڇڏيندو. دل جو دلبر هڪ هڻڻ گهرجي. زبان سان هرڪو ٻاڏڪي جاني دوست پيو سڏائي، پر جڏ ن ڪم ٿو پوي، تڏهن دوستيءَ جي ڪل ٿي پوي. دوستن جو دستور اِهو آهي، جو ڪڏهن به هو هڪ ٻئي سان نالو ڇني نه ٿا ڇڏين. ڏٺي اَهڙو محبوب آهي، جو پنهنجي ٻانهي جا سڀ عيب ڍڪيو ڇڏي، ۽ ڪڏهن به ڪوسو ٿي، ڪيس ڏوراٻو نه ٿو ڏئي. ٻوليو سڀ ٻلايون ٻڪيو ڇڏي.

•

”سر ٻروو سنڌي“- هندستان جي گائڻ وديا موجب، ”ٻروو“ هڪ راڳڻيءَ جو نالو آهي. اِنهيءَ راڳڻيءَ کي ڪجهه سنڌي رنگ ڏيئي، هي سر رچيو ويو آهي. هن سر مان حسن ۽ عشق جي همڪار ٻيئي اُڀي. دلبر جي ناز ۽ بيپرواهيءَ ۽ عاشق جي نياز ۽ وفائيءَ جي مضمون کي نهايت نزاڪت ۽ رقت سان هن سر ۾ آندو ويو آهي.

Gul Hayat Institute

سُر راڻَڪلي

داستان پهريون

١

نُوري[1] ۽ ناري[2]، جوڳيڙا جَهانَ ۾،
ٻَري[3] جن ٻاري[4]، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.*

٢

جوڳيڙا جَهانَ ۾، هُئا مَنجِهہ حَمامَ[5]،
آرامان[6] اَرَڳُ[7] ٿِيا، اوڏا نہ آرامَ،
ڪَياٿُون قِيامَ[8]، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

٣

لَکين ڪَيا لِسانَ[9] سين، لاهُوتِين[10] لوڙا[11]،
گهوڙا! ٿِي، گهوڙا! آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

٤

ڳُوليانِ ۽ ڳُنڊيانِ[12]، وِيا ويراڳِي نِڪري،
صُحبَتَ جا سَنڌيانِ[13]، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

٥

مَران، مَٿو پِٽِيان، نِهارِيان نيڻانِ،
سُڌُنَ جي سَندانِ، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

٦

وارو![14] ويراڳِين کي، ويلَ مَ وِساريجِ،
قَدَمَ ڪاپَڙِيُن[15] جا، لِيلائي لَهيجِ،
پيرَ[16] پَسيو پَٽَ[17] جي، وَڃُڻَ کي وَجِيجِ،§
رالو ڏِيهَن رِڙهيجِ، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

٧

قَدَمَ ڪاپَڙِيُن جا، لَڳا ۾ لاهُوتَ[18]،

١- نوراني (سچي جوت وارا) ٢- باھ وارا (دوزخي) ٣- چمڪي (عشق جي باھ ۾) ۴- جماعت ٥- تابش (عشق جي) ٦- آرام ڪان ٧- اَلڳ، پري ٨- قيامت، قهر ٩- زبان ١٠- سچن فقيرن ١١- آلاپ ١٢- سندن سڳنڌ وٺان ١٣- سندن ١۴- اي مدد ڪريو! ١٥- جوڳين ١٦- پيرَ يا گروءَ ڏانهن گس ١٧- پٽ، ٽولي ١٨- لاهوت يعني جوڳين وڏي جي منزل.
*جنهن جماعت نينهن جي نور سان پيٺي چمڪي، ٿن ڪان سواءِ مان نہ جيئنديس.
§جوڳين جي ٽوليءَ جو گس پسي، هنن پٺيان هميشھ لاءِ وڃج.

جنين سين ياقوت[1]، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

٨

واجهت[2] ويراڳين جا، مون وَت وَڏي وَٽ[3]،
سونُ سيوٽي سڳيون، ٻَسي[4] ڪين مَرڪَٽُ[5]،*
ويساهي[6] ويلَ ڪنهين[7]، ٻُورَبِ[8] ويندو پَٽُ[9]،
هَلُ! ڪنياٽون هَٽُ، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

٩

واجهت ويراڳين جا، مون وَت وَڏو مالُ،
مَقالان[10] مَهَند[11] ٿيا، ڪونهي وَٽن قالُ[12]،
حاصُلُ جنين حالُ[13]، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

١٠

سُتي سيجَ هُياس، مون ڪي آهَ[14] اُٿاريو،
جنين جاڳاياس، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

١١

جان[15] ڪي مون ڪي ني[16]، پَڳَهَ[17] پائي پاڻَ ڏي،
پَهَ[18] پُروڙِ[19] يَمِ[20] پَٽَ جا، مَنجهان ڪينر ڪي،
هاڻي جي هنئي[21]، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

١٢

جان ڪي مون ڪي تاڻِ[22]، پَڳَهَ پائي پاڻَ ڏي،
هوُ جي هَنيَءِ هاڻِ، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

١٣

جان ڪي مون ڪي نيو[23]، پَڳَهَ پائي پاڻَ ڏي،
قوُتُ مُهنجو، ڪاپڙي! سڳين[24] مَنجهه سهو،
ڪا قري قوتَ ڏيو، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

١٤

سوُڏو[25] سڳڙين سين، ڪي جو ڪَهياٽون[26]،
هوُ جي هَنياٽون، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

١٥

سَتر[27] سڳڙين[28] سين، لَڪظي لاٿاٽون،§
ڪينر ڪُني آهيان، اُنهن جي آئون،
مون ڪي ماريائون، آئون نه جيئندي اُنِ ري.

١٦

صُبحَ سڳڙيون ڪَٿي، وِيا دُکائي[29] دُورِ،
ٿيا ڏينهاريان[30] ڏُورِ[31]، آئون نه جيئندي اُنِ ري.‡

١٧

صُبحَ سڳڙيون ڪَٿي، وِيا وَڄائي ويرِ[32]،

١- قيمتي خزانا (روحاني) ٢- سڱين جا آواز ٣- ملهائتي چيز ٤- سبق ٥- ڪٽ نه ڪر ٦- اعتبار جمارائي ٧- اچانڪ ٨- منزل مقصود ٩- اوٽي (جوڳين جي) ١٠- گفتگو يا بيان ڪان ١١- اڳتي ١٢- بحث مباحثو ١٣- روحاني مستي ١٤- عشق جي آه ١٥- يا ته ١٦- چڪي ١٧- نوڙيون وجهي ١٨- راز ١٩- جوڳين جي جماعت ٢٠- سرندي، ساز ٢١- هنئين يا دل ۾ ٢٢- چڪ ٢٣- وني هلو ٢٤- اميد، آسرو ٢٥- عمدو ٢٦- ڇپائون ٢٧- پردو (اندر جو) ٢٨- وچائڻ جي سڱين سان ٢٩- دک ڏيئي ٣٠- درشن ڪان ٣١- پري ٣٢- جنگ.

*هنجون سڳيون سمورو سون آهن. سندن اڻ هوند پسي، سندن پدارٿن جي ڪٽ نه ڪر.

§هڪ ساعت ۾ اندر جو پردو يا حجاب هٽائي ڇڏيائون.

‡هو جي هينئر درشن ڪان پري آهن، تن ڪان سواء مان نه جيئنديس.

ڏوريان ڏوريان، نہ لَهان، لَن ليراڪِيُن لِهيرَ،
جن آسَڪَ مَنجهہ عَنبيرَ، آئون نہ جِئندي اُن ري.

١٨

ميڙيو پاڳ پَريُون ڪيو، جوڳيءَ جلائين،
سامي سڳڙيُن سين، خوديءَ کي کائين،
هُو جي تار تِکائين، آئون نہ جِئندي اُن ري.

١٩

پَسيو آسَڪَ اُن جا، اَچي نہ آرامُ،
ڪيئَرَ ڪُنبي آهيان، لنيِن جي تَمامُ،
مُون کي نيو ماڻامُ، آئون نہ جِئندي اُن ري.

٢٠

پَسيو آسَڪَ اُن جا، اُدُوها اَچَن،
ڪيئَرَ ڪاڙيُن جا، صُبُحَ ٽان نہ سُهَن،
جي رائي مَنجهہ رَهَن، آئون نہ جِئندي اُن ري.

٢١

پَسيو آسَڪُ اُن جا، اوچِنگارُون اَچَن،
پاٽا وِديَس پَتَ تي، لاهي لاهُوتِيَن،
جي رائي مَنجهہ رَهَن، آئون نہ جِئندي اُن ري.

٢٢

آسَڪَ وَٽ آهُون ڪَرِيان، وَس نہ مُنهنجي واٽُ،
لَڳِم لاهُوتِيُن جو، ڪينَرَ مَنجهان ڪاٽُ،
هَاڳَ کي هَيهاتُ! آئون نہ جِئندي اُن ري.*

٢٣

پَسيو آسَڪَ اُن جا، بانهُن وِجهان واٽُ،
هُو جي کَهيا ڏنهن قَلاتُ، آئون نہ جِئندي اُن ري.

٢٤

وَتن ويڻي آهيان، ڏسيو ڪينَ ڏسانِ،
جَنهن جهوتي ناه ڪي، سا ڪا سوُنهن سَنديانِ،§
پَسيو ڪينَ پَسانِ، آئون نہ جِئندي اُن ري.

٢٥

بابُو بيڪاري ٿيا، اَڄُ نہ آسَڪَ وَٽِ،
خودي ڪانڀي هَليا، پيرُ نہ لائي پَٽِ،‡
"هيءَ! هيءَ!" جنين هَٽ، آئون نہ جِئندي اُن ري.‡

٢٦

بابُو بيڪاري ٿيا، پَهچي ڇَڏيائُون پاڳُ،

Gul Hayat Institute

١- قطار ٢- جنهجي آسڪ ۾ ٣- عطر ٤- خودي ٥- وچ سير مان پار اڪارين ٦- تنبوري جي ڪنل ٧- ٻنهه ٨- اُمنگ، اُڌما (سوز جا) ٩- ساز ١٠- ٻڌجن ١١- پاڻي، رضا ١٢- موريو ١٣- قبضي ۾ ١٤- ڪاتي ١٥- افسوس ١٦- واٽ کي ٻانهن ۾ وجهان (ٻاڳ کي روڪڻ ڪان ٻاڻڻ لاءِ) ١٧- اُسهيا ١٨- قلات (منزل مقصود) ١٩- جهڙو ٢٠- جلائي ٢١- پٽ تي پير نہ رکي ٢٢- جنهجي هٽ يا آستان تي ٢٣- خودي.

*افسوس جو هاڳ کان عاجز يا حيران آهيان. آءٌ انهن کان سواءِ نہ جيئنديس.

§سنڌين سونهن اهڙي ڪا آهي، جو اُن جو ڪو ثاني ڪونهي. (هو لاثاني آهن.)

‡هو خوديءَ کي جلائي نابود ڪري، چوه مان هليا ويا. جنهجي آستان تي "هيءَ! هيءَ!" (عشق جي سوزش) آهي، ان کان سواءِ مان نہ جيئنديس.

نِسوروئي نِيمَن جو، نانگَنِ وَتِ نِدانُ[1]،
سِرِ کَنبُ[2] جنين ساڻُ، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۲۷

ٻاٻوُ ٻيکاري ٿِيا، آسَ وَتِ نہ اَڄُ،
نِسوروئي نِيمَن جو، سامِي کَنِ سَهَڄُ[3]،
هِنئڙا! اُنين سين هَڄُ[4]، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۲۸

نانگا[5] نانيءَ[6] هَليا، سامي سيٺيون،
وِهَڪَ مَون وِيٺيون، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۲۹

نانگا نانيءَ هَليا، وِيچارا وِيا،
کِينَرَ ڪاپڙين جا، صُبُحَ ٿان نہ سُٺا[7]،
هوُ جي هِتِ هُئا، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۳۰

نانگا نانيءَ هَليا، چيلهيا چيلهه ٻڌَنِ[8]،
هوُ جي هُتِ هَلَنِ، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۳۱

نانگا نانيءَ هَليا، هِنگلاجان[9] هَليِ،
ڏيکي[10] لِن ڏوارڪا[11]، مَهيسِين[12] مَلهي[13]،*
آڳَهُ[14] جِن عَليِ، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۳۲

نانگا نانيءَ هَليا، هاءِ! مُنهنجي حالَ،
هوُ جي کَهيا[15] ڪالَ[16]، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۳۳

نانگا نانيءَ هَليا، لوڪان[17] ڪَري لِڪَ،
وِيٺي مَون وِهَڪَ[18]، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۳۴

جُسي سَندو[19]، جوڳَ[20] ري، مَون نہ گُهرجي ماهُ[21]،§
سامِيءَ مُنهنجو ساهُ، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۳۵

ڪالهوڪو ڪاڏي ڳيو[22]، سَندو جوڳِين جوشُ؟
پُسي تَنهِين پَٽَ کي، هَڏِ نہ رَهِيو هوشُ،
آسَڻَ مَڃهہ اَفسوسُ، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۳۶‡

نہ ڪي ڪَٽَنِ[23] پاڻَ سين، نَکو ساڻُن پاڻُ[24]،
اَهڃو جن اُهڃاڻُ[25]، آئون نہ جئندي اُنِ ري.

۱- نِدان، گهر ۲- چِمڙن ۳- سهج (سُکو)، آدب ۴- هڪ ٿيءُ ۵- جوڳي ۶- هنگلاج ڏانهن (آلي جي ديويءَ کي مسلمان ناني سڏيندا آهن) ۷- ٻُڌا ۸- پَٽا ۹- هنگلاج کان ۱۰- درشن ڪيو ۱۱- دوارڪا جو تيرٿ ۱۲- شوَ جي پوڄارين ۱۳- چوچ پيئي ۱۴- سونهون ۱۵- ويا ۱۶- ڪالهه ۱۷- جهان کان ۱۸- بيهڪ ۱۹- سرير جو ۲۰- جوڳي، کان سواءِ ۲۱- ماس ۲۲- ويو ۲۳- ڪي ڪين ۲۴- خودي ۲۵- نشان.

*اُنهن مهيش (شوَ) جي پوڄارين، چوچ پئي، دوارڪا جي تيرٿ جو درشن ڪيو.

§جوڳي، ٻنا، مونکي هي سرير جو ماس نہ گهرجي. (جوڳي، ٻنا هيءَ ڪايا اُجائي آهي.)

‡هو نہ ڪي ڪو پدارٿ پاڻ سان کڻن، نہ خودي. جنجو اهڃو نشان آهي، تن کان سواءِ مان نہ جيئنديس.

Gul Hayat Institute

۳۷

پاڻهين وينا پاڻَ سين، پُرِ[1] ۾ ڪَنِ پَرِياڻَ[2]،

اَهڙا جن اُهڃاڻَ، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

۳۸

پاڻهين وينا پاڻَ سين، پُرِ ۾ پَرِياڻين[3]،

سامِي سَفَرِ هَليا، آسَڻَ[4] اُجهائين،

رُخصَت رُئارِنِ[5]، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

۳۹

پاڻهين وينا پاڻَ ۾، پُرِ ۾ پَرِياڻين،

هوُ جي هَلَڻَ سَندِيوُن، ڳالهيوُن ڳالهائين،

وَڃَڻُ وِڃائين[6]، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

۴۰

ويراڳيُن وَرُنَ[7]، ڏِسَڻُ ڳهڻو ڏُهلو[8]،

هڪُ بولَڻُ بوڙَنِ سين، ٻيو سَندا فانِيُن[9] فَنَ[10]،

ڪي ڳُهرجَنِ ڪَنَ، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

۴۱

جزو[11] وِڃايو جوڳِيين، ڪُلَّ سين آهين ڪَمُ،

آسَڻُ جِنِ عَدَمُ[12]، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

۴۲

وَڃائي وات ٿِيا، جوڳِي جُڳاڻي[15]،

هُنا جي هاڻي، آئُون نہ جِئندي اُنِ ري.

وائي*

سَندِڙِيانِ[16] سِگَڙِي، ڳالهہ ڳُجهڙِي،

مؤُن ماريندي ڪَڏهين.

جا وَجائين جَنڙا[17]، نہ تَنهن تَڙَ جهڙِي،

مُرليءَ کي جَنهن مانُ ڪَيو، نہ تَنهن تُلُ[18] تُنبڙِي[19]،

تارِيو جَنهن تونڊيءَ[20] کي، نہ سو ڳهڻُ نہ ڳهنڊڙِي،

ڏارِيو جَنهن ڏِياچَ کي، تَندُنان[21] تَنهن تِڪڙِي،

نہ سِري[22] نہ سِنڌُ[23] ڪا، اُڪا هِندُ[24] هِڙِي،

مِنائِيان[25] مِٺي ڳهڻو، چوندا جن چِڪڙِي[26]،

وِنُن[27] اوناٽي اَنَ[28] کي، ويهُ ۾، ڪَڻُ وِڪَڙِي،

بيخُودِ بابُوُ[29] سي ٿِيا، پُرِندي[30]، جن ٻُڌِڙِي[31]،

جا ساراهِيلَ سُبحانَ جِي[32]، تَنهن واڪاڻَ ڪِهڙِي؟

سَهسين سُرُودَن[33] کي، پاڻان[34] پوءِ وِجهَندَڙِي[35]،

ڳهانبارُ[36] مِرِوُن[37] موهِيا[38]، هيءَ ماڙهوُ[39] مُهندَڙِي[40]،

اَدِيون! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، هيءَ مُنا جِهارِيندَڙِي[41].

۱- ڳجهہ ۾، اَندر ۾ ۲- صلاحون، رهاڻيون ۳- حال اورين ۴- سميٽين ۵- موڪلاڻيءَ ويل ۶- ترڪ کي ترڪ ڪن ۷- رنگ روپ، ويس، رمزون ۸- ڏکيو ۹- بي بقا اِنسانن ۱۰- حرفتون ۱۱- ذرو (هستي اَلڳ، يا اِنفرادي هستي) ۱۲- ڏٺي ۱۳- اَتن ۱۴- نيستي، نابودي ۱۵- جوڳ، ٻچائڻ لاءِ ۱۶- سندن ۱۷- جت (سنڌ جا جت تڙ وڄائيندا آهن) ۱۸- مٽ، ثاني ۱۹- تنبو (سرندو) ۲۰- سهڻيءَ ۲۱- تندن کان ۲۲- اُتر ۾ (سنڌ جي) ۲۳- سنڌ ۾ ۲۴- هندستان ۾ ۲۵- منائن کان ۲۶- چکي ۲۷- وڄ ۲۸- اُنجو سڏ اوناٽي ۲۹- بي سرت ۳۰- سنياسي ۳۱- وجندي ۳۲- ٻڌي ۳۳- ڏٺيءَ ۳۴- اَنيڪ سازن ۳۵- پنهنجي پٺيان (پاڻکان گهت) ۳۶- وڏن ڳهڻن ۳۷- ٻور ۳۸- مست ڪيا ۳۹- ماڻهو ۴۰- موهيندڙ ۴۱- جيارِيندڙ.

*هتي شاه صاحب جوڳين جي سگڙيءَ کي ساراهيو آهي. اُها سيني سرودن کان مٺي آهي.

سر رامڪلي - داستان پهرئين جو سار

جوڳيڙا، آرام کان آري، آهن ۽ سارو وقت عشق جي آگ ۾ پيا پچن. سندن صحبت، سرڪنڊ مثل آهي ۽ سندن اوطاقن ۾ ياقوت ۽ آسڻ منجهه عنبير آهن. هنن جو هاڻ پورب ڏانهن آهن. سندن سڱين ۾ آنمڪ خزانا آهن. اهي سيوئي سون آهن. سندن قدم لاهوت لامڪان ۾ آهن. ولن حال آهي، نہ قال. هو سارو وقت پنهنجي خوديءَ کي پيا ڪاٽين. سندن ڪيترو دليون کهنڊڙ آهي. سندن سونهن جي مٽ ڪو به ناهي. پنهنجو وجود وڃائي، رام سا رليا پيا آهن؛ جزو وڃائي، ڪل سان حل آهن: "جزو وڃايو جوڳين، ڪل سين آهين ڪم."

سندن سڱين ۾ اهو سوز آهي، جو نہ ٻيجل جي چنگ ۾ هو، نہ ٻئي ڪنهن ساز ۾ آهي. سندن صحبت ۽ سڱين کي ساري، شاه صاحب هنجون پيو هاري ۽ سنياسين تي نسورو فدا آهي.

داستان ٻيو

١

ڪَيمِ ڪاپَڙِنُ جي، پُهرئين ڏينهن پَرُوڙَ،[1]
سَگها[2] ساعَتَ نہ هيڪِڙِي، چارِئِي پَهَرَ[3] چُوڙَ،[4]*
سَدائين، سَيّدُ چئي، هونِ سَناسي ۾ سُوڙَ،
جوڳِي ساڻُ ضَرُوڙَ،[5] لِڪا پُڻَنِ[6] لوڪَ ۾.

٢

ويهي ويراڳِينِ جو، ٻئي ڏينهن ٻُڌُمِ حالُ،
اَنِ[7] جا ڏاڍا[8] ڏُوڙِ[9] پَڪُليا،[10] جاڳُوتا[11] زَوالُ،
تن جاڻي جَٺاڻُوَن[12] چَڏيُوَن،[13] چوتا چَگُيءَ چالِ،
ويچارا وُجُودَ[14] جي، ڪَنهن سان ڪَنِ نہ ڳالِ،
نانگا ٿيا نهالُ،[15] لِڪا پُڻَنِ لوڪَ ۾.

٣

ٽئين ڏينهن ٽِمڪائين،[16] دُونهيُوَن دائِرَنِ[17] ۾،
ميڙيو ڪَرِڄَ[18] ڪانيُوَن، جوڳِي جَلائينِ،
سَنديُوَن ڪامَڻَ خَبَرُوَن،[19] آديسِيُنِ آهينِ،
ڳُجهُه نہ ڳالهائينِ، لِڪا پُڻَنِ لوڪَ ۾.

٤

چوٿين ڏينهن چوڳانَ[20] ۾، ڪَنهن جَنهن پَرِ[21] پيا،

١- سمڪ ٢- تندرست ٣- سارو ڏينهن ٤- چڪناچور ٥- ضرورت يا مصلحت جي ڪري ٦- گهمن ٧- انهن جا ٨- گيڙورنا ڪپڙا ٩- مٽيءَ ۾ ميرا ٿيل ١٠- وارن ۾ ٻڌل جا رسا (جوڳين جا) ١١- چمل، زبون ١٢- جٺائون ١٣- وار ١٤- اندر، باطن ١٥- سرها، سرخرو ١٦- روشن ڪن ١٧- آستانن ١٨- ڪک ڪانا ١٩- جوڳين ٢٠- جوڳين جي لٽ، جنهن تي هو ڪند نمائي ڌيان ۾ وهندا آهن ٢١- ڪنهن اهڙي خيال ۾.
*سنياسي هڪ ساعت به تندرست ناهن، هو سمورو وقت عشق ۾ فنا ٿيا پيا آهن.

وَهمَ پِريان جي وَڍِيا[1]، تن ۾ ڪَوڙَ[2] ڪِها؟*
آنَدرِ آديسين[3] کي، اَچَن جوش جِها،
سامي سون ٿِيا، لِڪا پُٺَن لوڪ ۾.

٥

ڪَنهن جَنهن نُوَر نِجائِيا، پنهنجين ڏِيهن پٺي،
آندرِ آديسينِ[4] کي، سُوُرَن شاخَ ڪٺي،
مَحبت جي مَيدانَ ۾، اَلشڪ پِيا لَهي،
تن کي ساري راتِ، سَبدُ جَڳي، گُوندَرِ[5] ساڻ[6] گَٺي،
ڪَريو سيرڙَ[7] سَهي، لِڪا پُٺَن لوڪ ۾.

٦

پِيا ڪَنهن پَرباتِ ۾، چَهين ڏِيهن چِٽي،
آندرِ آديسينِ کي، ڏُرِيان[9] ٿي ڏَکي،
پَري پاجِهارا[10] ڪَيا، ڪاٺي خاڪ ڪِٽي،
پيمو[11] پَنج ڪَٽي، لِڪا پُٺَن لوڪ ۾.

٧

سَنين ڏِينهن، سَبِدُ چِهي، ڏاجا ڏو تاڻِڙن،
اُپي، اَلکَ[12] سامُهون[13]، پانهِڙَن پَڌائُون،
وَڏيءَ ڪَنهن[14] وِلاتِ جا، اَهُڃ[15] آنداڻُون،§
رُوحُ پَنهنجو رامَ سين، پَرِ[16] ۾ پَرڻائُون،
ڪَڍيو ڪدائُون[17]، لِڪا پُٺَن لوڪ ۾.

٨

اَنين ڏِينهن اُپي وِيا[18]، جوڳِي جاءِ پَهاءِ،
سا پَرِ[19] سامي سِکِيا[20]، جا پَرِ جوڳَ[21] جَڳاءِ،‡
وِيرو تارَ[22] وُجوُدَ[23] ۾، اَنِ کي رامُ رَهيوئي آهِ،‡
ڪَنهن[24] جَنهن ڪَمائيءَ لاءِ، لِڪا پُٺَن لوڪ ۾.‡

٩

ڏانين ڏِينهن نِيٽان، اوجاڳي اُجارِيا،
سَباجهي[25] باجهه ڪَئي، سُڃاڻي[26] سيڻان،

١- پِريانءَ جي پُور ٢- ڪوڙا ٣- اَهڙا ڪي جيوا ٤- جاڳيا ٥- غم ٦- گڏ ري ٧- سوريُن، سچو ٨- خيال، ملاقات ٩- اصل کان ١٠- رک، ڀيوت ١١- پنج داتا يعني ايڪ، اُن جي صفت ١٢- لِڪي ١٣- اُپڻور ١٤- افضل ولايت، لوڪنڊ ١٥- نشان پتا ١٦- گڏجي ۾ ١٧- گوڏڙيون ١٨- اُٿي ويا ١٩- اها ريت ٢٠- جيڪا ريت ٢١- جوڳ کي سونهي ٢٢- هميشه ٢٣- اندر ۾ ٢٤- اُٿڙي ڪنهن يا وڏي (ڪمائيءَ) ٢٥- دياوان ايشور ٢٦- ڪيئن ساڻن.

*هنن کي جو پِريانءَ جي پُور ڪِهي وڌو آهي، سو منجهن ڪوڙيون طلسم بازيون ڪٿان آيون؟

§هنن افضل ولايت يا لوڪنڊ جا نشان پتا آندا. (هو نوراني ديس جا واقف آهن.)

‡سامي اُٿائي ريت سکيا، جا جوڳ جي شان لي آهي. هنن جي اندر ۾ سدائين رام ٿو ڀِيو وسي. هو ڪنهن وڏي ڪمائيءَ لاءِ جهان ۾ لڪا گهمندا وتن.

جتي نَظَرُ[1] ناسُ[2] جو، اُلي اوتارن،
اِهي اُهڃاڻن[3]، لِڪا پَٽن لوڪَ ۾.

١٠

ڌهين ڏيهن ڏِکَ[4] ٿيا، پرينءَ پاٻوهيا[5]، پَسُ،
وَرقَ[6] جي وِصالَ[7] جا، سي واري[8] ڪياٽُون[9] وَسُ،
لَڌائون، لطيفُ چئي، سَندو گُروءَ گَسُ،
جوڳين ڪَتيو جَسُ، لِڪا پَٽن لوڪَ ۾.

١١

وَريو[10] ويراڳين جو، ڪارهين[11] ڏيهن ڪَرمُ،
جوڳين جاٽاٽُون[12] پنيون[13]، هَلي وِيا حرمُ[14]،
دائمُ جهليو دَمُ[15]، لِڪا پَٽن لوڪَ ۾.

١٢

مَنَ مُرادون پنيون، ٻارهين ڏيهن ٻئي،
جوڳي اِنَ جاڻا[16] کي، تي سِڪيا سيئي،
سَمانا[17] سيئي، جي گُرُ گَڏِجي آئيا.

وائي

ڪُلَهتي[18] آئيا، هو ماءُ! آئون هلندي اُن سين.
حِرصَ[19] هَوائي[20] جن جا، سُکين[21] تان نه سَڌائيا[22]،
تن تَڪيا[23] ناڪي[24] ڇَڏيا، جي اُهڙيءَ[25] وِروُنهن[26] وَڌائيا،
توشڪون[27] ۽ تَڪيا، وِهاڻا[28] جن وِراهيا،
هَلو! نه پَسون تن کي، جن لُنگ[29] لاهوتين لائيا[30]،
آديون! عبدُاللطيفُ چئي، اَگهِ مون آئيا.

سر رامڪلي - داستان ٻئي جو سار

ڪاپڙي، چارئي پهر جُور آهن ۽ هڪ ساعت به سگها نه ٿا گهارين. هنن جون ڪفنيون ڏوڙ ۾ لتيل ۽ جاڳوٽا ڏهون ٿيل آهن. جوڳين جا ٽي جٽائون ڏاريون آهن ۽ چوٽا ٻڌا آهن. هو دونهيون دکايو باهڙيون پيا ٻارين ۽ اهڙيءَ طرح ٻين کي ڪامڻ سنديون خبرون پيا سڻائين. زبان سان ڪڇن ڪين ٿا:
"ويچارا وجود جي، ڪنهن سان ڪن نه ڳال."

هنن کي پرينءَ جي وهم وڌي ڇڏيو آهي ۽ ساري رات گوندر ۾ ئي گذارين. هنن جو روح پڻ ۾ رام سان پوئي ڇڏيو آهي ۽ لوڪ ۾ لڪا پيا پٽن. سندن اوتارو الي آهي، جتي ذات جي نظر آهي. هنن گروءَ جي گس تان هلي، هميشه وارو جس کٽيو آهي. سندن سارو وقت سن ۽ سماڌيءَ ۾ ٿو گذري:
"دائم جهليو دم، لڪا پٽن لوڪ ۾."

١- ايشور جي درشٽي ٢- سندن اوتارا يا آستان ٣- سندن اُهڃاڻ يا نشان ٤- سينگاريا، پرگهٽ ٿيا ٥- خوش يا سرخرو ڪيا ٦- پنا، ڪاغذ ٧- ميڙائي يا ميلاپ ٨- ورائي ٩- وس يا قبضي ۾ ڪيائون ١٠- ٻارهين ١١- ٻاڳ ١٢- ٻاٽرائون ١٣- قلدائڪ ٿيون ١٤- پاڪ آستان ١٥- ماس ڪيو ١٦- ٻاٽرا، زيارت ١٧- ماڻائتا ١٨- مهايوگي، مهاآچاريه ١٩- سڌون، ٽرشنائون ٢٠- نابود ٢١- سُکن ٢٢- هرڪايا، لاڇايا ٢٣- آستان، دنيوي ڀروسا ٢٤- بند ڪري ٢٥- اُهڙيءَ ٢٦- رهاڻ ٢٧- بسترا ٢٨- وهاڻا ٢٩- لانگوٽ ٣٠- پهريا.

داستان ٽيون

۱

ڪنهن[1] جنهن سماسي[2] سور، جي وهلور[3] ولن،*

انئي ٻهر الک جو، کو وڍ[4] ويراڳين،

سدائين صاحب پر، تا کاپڙي کنبن،

جي راتو ڏينهن رمن[5]، هلو! تکيا پسون تن جا.

۲

ڪنهن جنهن سناسي سور، جي ولن ۾ وهلور،

ٻهر ٻولي ٻي ٿري، گهٽ ۾ گهايل[6] گهور،

چٽ جنين جا چور، هلو! تکيا پسون تن جا.

۳

سدائين سفر ۾، رمن متي راهه،

ٻرن[7] ٻورب[8] پند ڏي، منجهه[9] موالي[10] ماهه،

جن الک سين آگاهه[11]، هلو! تکيا پسون تن جا.

§۴

نکر[12] ناهه کلهي کري، هوندن[13] جيئن مرهو،

لوکي ويس وڃائيو، ويس وڃايو تو،

سامي آهي سو، جنهن پاڻ[14] وڃائي پوءِ[15] کيو.

۵

نکر ناهه کلهي کري، هو مرهوندن جيئن،

لاهوتي، لطيف چئي، هون نه آديسي[16] ائين،

سي کاپڙي کيئن، جي دارين تعلق[17] تر جيترو؟‡

۶

کن کت[18]، کاپت[19]، کاپڙي، کنوليا[20]، کن چير[21]،

سدا وهن سامهان، عاشق الر[22] هير،

تسا ڏيئي تن کي، سانڍيائون سرير،

جي فنا ٿيا فقير، هلو! تکيا پسون تن جا.

۱- اهڙي ڪنهن ۲- سنياسي ۳- پريشان ۴- زخم (درد جو) ۵- هلن ۶- گهور يا نظر جا گهايل ۷- هلن ۸- آلمک سفر ۹- مست ۱۰- ديسان ديس (پارسي: ماه=ملک) ۱۱- سڄاڻ ۱۲- نيستي (پاڻ وڃائڻ) ۱۳- هٺ وارن (خوديءَ وارن) ۱۴- خودي ۱۵- پنتي يعني ماٺ ڪيو ۱۶- سنياسي ۱۷- سنساري سنبند رکن ۱۸- ڪن چيرائيندڙ ۱۹- جوڳين جو فرقو ۲۰- ڪن وڍيل (ڪنڊل پيل) ۲۱- ڪن چيريل ۲۲- الر جي سرد هوا (ولهه).

*جوڳي ڪنهن اهڙي درد ۾ مبتلا آهن، جو هميشه پريشان ٿيو پيا گهمن.

§ لون نيستي ساڻ ڪٺي هن پنڌ ۾ پؤ ۽ خوديءَ وارن وانگر نه ٿيءُ. لوڪي باهرئين لباس وڃايو آهي ۽ تو لباس کي وڃايو يا لڄايو آهي. جوڳي اهو آهي، جنهن پنهنجي خوديءَ کي فنا ڪيو آهي.

‡ اهي جوڳي ڪئن چئجن، جي تر جيترو به سنساري سنبند رکن؟

۷

کَنِ کَتَ، کاپَتَ، کاپڙي، کَنِ جي کَنائين[1]،
لاهوتِي، لَطيفُ چئي، ماڳُ نہ مَنائين،
جي خودِيءَ کي کانئين[2]، هَلو! تَکيا پَسُون تِنِ جا.

۸

کَنِ کَتَ، کاپَتَ، کاپڙي، کَنوٽِيا، کَنِ کَتَ،
دوُنهان جِنِ دُکائيا، هَلِي مَٽِي هَٽَ[3]،
خاڪ جنين جي کَتَ، هَلو! تَکيا پَسُون تِنِ جا.

۹

کَنِ کَتَ، کاپَتَ، کاپڙي، لانگوٽِيا[4] لالَ،
لاهوتِي، لَطيفُ چئي، موهِيا کَنهِن نہ مالَ،
هَٿڙا جنين حالَ، هَلو! تَکيا پَسُون تِنِ جا.

۱۰

کَنِ کَتَ، کاپَتَ، کاپڙي، کَنوٽِيا، کَنِ بارَ[5]،
هَلَنِ جي هِنگلاجَ ڏي، باڳُ چَڏي بارَ،*
جي کَينَ[6] قبولَڻهارَ، هَلو! تَکيا پَسُون تِنِ جا.

۱۱

تَکيا پَسُون تِنِ جا، هَلِي مَنجهان حالَ[7]،
کوڙين کَنوٽِين جا، پيرُو! پانيان پالَ[8]،§
سامِيُن جي سَنيالَ[9]، مُنهنجو چِتُ چَگو ڪيو.

۱۲

تَکيا تاکياڙُون، وِيا وَمندا[10] رامَ ڏي،
کِجان[11]، خبر نہ لَهان، تِنِ آديسِيُن آئُون!
کَنهِن کوڻِ[12] کَنياڙُون؟ کاڏي وِيا کاپڙي؟‡

۱۳

سامي کامي پرِينءَ لَءِ، کُسي لِيا کَبابُ،
جَهڙو ڏسنِ ڏوهَ کي، تَهڙو تِنِ ثوابُ،†
اولين اَرِي[13] کاڏُنون، مَنجهان اَکِيُن آبُ[14]،
سَندو ذاتِ[15] جوابُ، تَوُن کَڻِ پُڇِين تِنِ کي؟

۱- چيرائين ۲- آپي کي جلائين ۳- آئمڪ دڪان (منزل) ۴- لانگوٽ بدل فقير ۵- جنجا کن کنڊلن جي بار ڪري پورڪيل آهن ٦- کين يا نيستي قبول ڪندڙ ۷- روحاني مستي يا وجد واري حالت ۸- نوازشون، پالايون ۹- سنيار يا سار ۱۰- هلندا ۱۱- ڳران يا سڙان ۱۲- طرف ۱۳- وهائين ۱۴- رت گڏيل ڳوڙها ۱۵- ذات جو حساب ڪتاب.
*جيڪي دنيوي اسباب ترڪ ڪري، هنگلاج ڏانهن ٿا هلن.
§مان جوڳين جا سهسين احسان ٿو ڳڻيان. (ڪانئن روحاني فيض حاصل ڪرڻ ڪري.)
‡هو پنهنجي منزل ڪهڙي طرف يا ڪيڏانهن غائب ٿي ويا؟
†هو سمدرشت آهن ۽ گناه ۽ ثواب کي هڪ نظر سان ٿا ڏسن. (هو پاپين ۽ پڇين کي هڪ درشٽيءَ سان ٿا ڏسن).

۱۴

سامِيُن سِڱُ[1]، ڪُلهَنِ تي، سَنگُ[2] مِڙوئي سوُرُ،

ڪَهَندا وِيا ڪاپُلَ[3] ڏي، ڪو جو پِيڙَنِ پوُرُ،

مَڙهيءَ جومَذڪوُرُ، ڳالهَ ڪَندا وِيا ڪاپڙي.

۱۵

سامِيُن سَمَرُ[4] سوُرَ، گوُندَرَ[5] گَبرِيُنِ[6] ۾،

جَڙي پَڌائوُن جانِ ۾، پيغامَنِ[7] جا پوُرَ،

آديسي اَسوُرَ[8]، وَڃائي واٽَ ويا.

۱۶*

سامي! مَڙهي سَندِياءِ[9]، سامُهِين موُن سيلهَ[10] ٿي،

سا تان ڪُهُ اَڏياءِ[11]، جان ناڪا وَڃِين نِڪري؟

وائي ۱

جوڳي سوئي، جَنهنجي مَنَ ۾ مالا،

سامي سوئي، جَنهنجي مُنهَن ۾ مُنڊا[12]،

پيتا سوُن مَڙهيءَ ۾، اِلّا اَللهُ[13] سَنگَروءَ[14] جي سَنگا.

وائي ۲

آسِرو آهي،موئي اِيندا، موُن نہ ڇَڏِيندا، پاڻ پُسَندا.

اِيندا آديسي وَري، دوُنهِيوُن دُکائي،

پَٽَرِ[15] وارَ پِرَ لَءِ[16]، ويهُ توُن وِڃائي،

دُکَ لاهِيندا ڏيلَ[17] جا، گُجهو ڳالهائي،

موُن کي نِيندا پاڻ سين، هي سَڱُ، ساڳاهي[18]،

اَدِيوُن! عَبدُالّطيِفُ چَئي، اوُ اَهِڙوئي آهي.

سر رامڪلي - داستان ٽئين جو سار

سنياسي ڪنهن اَهڙي سور ۾ مبتلا آهن، جو سارو وقت ويچارا وهلور (ويڳاڻا) پيا وتن. اَنهن ٽي پهر، هميشہ ۾ اَلک جو ورد آهي ۽ هو سدائين صاحب ۾ پيا ڪيمن. هنن ٽن کي ٽسا ڏيئي، پنهنجو سرير ساڙي سڪائي ڇڏيو آهي. ڪن چيرائي ۽ لانگوٽ پهري، درد جو دود دکايو پيا هلن. لاهوتين کي ڪنهن بہ مال نہ موهيو آهي؛ هو ساري جڳہ کي تياڳ ڪري، راهہ مٿي پيا رمن. هو "ڪين قبولڻهار" آهن. هو پرينءَ لاءِ ڪسي ڪباب ٿيا آهن ۽ سارو وقت اُڪين مان اَرڙو آب پيا وهائين. سندن گبرين ۾ سواءِ گوندر جي ٻيو ڪي ڪينهي؛ جان ۾ پيغامن جا پور جڙي پيا هلن. وٽن ذات جو حساب ناهي. اَهڙن سامين جي سار، شاهہ صاحب جي چت کي چڱو ڪيو آهي: "سامين جي سنيال، منهنجو چت چڱو ڪيو."

۱- سگڙي ۲- صحبت ۳- يعني روحاني مقصد ۴- سامين جو سامان ۵- غم ۶- گودڙين ۷- روحاني نياپن ۸- سور کان سواءِ ۹- تنهنجي مڙهي ۱۰- ڪدبا ۱۱- چو اَڏيءِ ۱۲- منڊ (سن)، چلا (پائڻ جا) ۱۳- ناهي ڪو اَلله، سواءِ اَلله جي (ڪلمي شريف جو جزو) ۱۴- گروءَ جي سنگ ۾ ۱۵- پٽراٽي يا بستري لي ۱۶- پرينءَ ۱۷- سرير يا جسم ۱۸- سڄاڻي، ساڃهہ رکي.
*اي سامي! توکان سواءِ تنهنجي مڙهي مون لاءِ ڪنڌ ن مثل آهي. اَهڙي مڙهي اَڏيءِ ڇو، جو پوءِ تون اُن مان نڪريو وڃين؟

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

۱

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ سڱ[1]، سيڻيءَ ڇنُ[2]،
وَڃي ڏرِ دوستن جي، نانگا! ڪيمَ نِنُ،
پنت[3] لنبين جي پِنُ، جن ٻُجهي[4] نہ ٻُجهيو[5].*

۲

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ سڱ، سيڻيءَ ٽوڙِ،
جي جاوا نہ جاپندا، جيَّ لنبين سي جوڙِ،
تہ ٽُون ٻُڇين لوڙِ، مُحَبَّتَ جي ميدان ۾.

۳

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ پرِ گُروءَ[6] جي پارِ،
هَوائُون هنگلاجَ ڏي، ويندي سَڀ وِسارِ،
نانگا! نانءُ[7] نِهارِ، سامي! وڏيءَ سڪ سين.

۴

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ طَمَعَ[8] ڇڏِ تَمامُ[9]،
گولا جي گولَنِ جا، ٿِن جو ٿِيُّ غُلامُ،
صَبُرَ جي شَمشيرَ[10] سين، ڪرِ ڪيمي[11] کي قتلامُ،
تہ نانگا! تُنهنجو نامُ، لکجي لاهوُتين ۾.

۵

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ ٿِيءِ گُروءَ جي گَسِ[12]،
ڏُکَ پاڻا کي ڏَسِ، سامي! وَڏيءَ سِڪَ سين.

۶

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ مَنُ ٻوري[13]، مَنجهہ مارِ[14]،
دائمِ دُونهين دِلِ ۾، مَنَ سين مالها وارِ[15]،
سَهُ سَيَڪا[16] آرِ، آگي جي اَدَبَ سين.§

۷

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ ڪين[17] پيالو پِيُّ،
ناهِ نِهاري هَٿ ڪري[18]، "آئُون" سين اُهِ نہ پِيُّ[19]،
تہ سَندو وَحدَتَ[20] وِيُّ، طالبَ! توڙان ماڻئين[21].

۸

جي پائنئين جوڳي ٿيان، تہ مُنهن ۾ مُندا[22] پاءِ،
ڪنين[23] ڪيَن وڃائيو، جن ۾ ڪوڙين[24] ڪکَرَ وِداءِ[25]،
ڇڏ چادَرِ، ٻڌُ چمڙا[26]، جُتي تو نہ جُڳاءِ،
تہ سامِيڙا! سَندياءِ[27]، گُرَ وَتِ گالا نہ ٿئي[28].

۱- ناتا، سنبند ۲- روڊن ڪر ۳- سنياسين جي ٽولي ۴- سمجهي، ڄاڻي ۵- ريت، آگيا ۶- ٽرشنائون ۷- ايشور لاءِ نهار ۸- لوڀ، لمنا ۹- سمورو ۱۰- ترار ۱۱- ويرساڙ ۱۲- وانٽ، مارگ ۱۳- من کي وس ۾ رکي ۱۴- اَندر ئي مات ڪر ۱۵- ڦيراءِ ۱۶- مرضي، اِڇا ۱۷- ڪين يعني نيستيءَ جو پيالو ۱۸- نيستي يا فنا (پاڻ وڃائڻ) ۱۹- پيهہ ۲۰- وٽيج، واپار ۲۱- اَصل ڪلين ۲۲- چِلا (مدهن ۾ مندو پائڻ=مات اختيار ڪرڻ) ۲۳- ڪنن لنهنجو ڪي ڪين وڃايو ۲۴- چيرَ، ويڌ ۲۵- وڏا اَٽيئي ۲۶- چم جا ٽُڪر ۲۷- اي سامي! ۲۸- لنهنجي.

*ٽون اُنهن جوڳين جي جماعت کان وڃي ڀکيا مگ، جن سڀ ڪجهہ ڄاڻي ۽ نہ ڄاتو آهي.
(جي پنهنجي ڄاڻ جي ڏيکاري نہ ٿا ڏين يعني ڄاڻ هوندي اَجاڻ آهن.)

§ايشور جي هرڪا اِڇا اَدب سان اَنگيڪار ڪر. (ڏٺيءَ جي رضا تي راضي رهہ.)

٩

جوڳِيُنِ جوڳُ، جُڳاءُ[1]، جوڳُ پَڻ سوُنهي جوڳِيُن،*
جوڳِيُنِ سَندي جانِ ۾، گُجهُه[2] گُجهاندَرُ آهِ،
هاءِ![3] موُنهِيِن[4] کي واءِ! جا آئوُن جوڳُ نه سِکي.

١٠

جوڳَ نه جوڳو تُوُن، ڪَرِين پَچارُون جوڳُ جوُن،
هِڪڙو پَٽُ[5] پرِيَنِ جو، ٻِي تُنهنجي پُوُن،
سامي سيڻَنِ[6] ڏوُن[7]، رُنڊا ٿي رَتُ وِيا.

١١

جوڳِي هُونِ نه جِترا، پاڻي جوڳُ مَ جِيَّ،
هارِيا![8] هِنِ ڪَنَنِ سين، سُڻُ سَنيهو اِيَّ:
”وِڃائي وُجوُدَ[9] کي، پاڻان[10] پاسي ٿِيَّ،“
هَڏَهِين[11] ڪونهي هِيَّ[12]، اَسارا![13] ”آئوُن“[14] چوِين!

١٢

جا جِتاري جوڳِيِن، سا ماڙهُن مُصِيبَتَ،
سامِيُن سوُرُ صِحَتَ، جي پُورِ[15] پِيا! پُرزِئين.

١٣

جوڳِي! تُنهنجي جوڳَ ۾، ڳالهِه گُهرِجي گَچُّ،
وَڍِيو، چِيرِيو، چِچرِيو، ٻَرِ ۾[16] اَيو پَچُّ،
سوني بارِجِ[17] مَچُّ[18]، جو آتَشان آبُ ٿِئي.

١٤

جان ڪي جوڳِي ٿِيَّ[19]، تا نه[20] نِرجا! وَٽُن نِڪري،
ڪوهُ تو ڪَنَ ڪَمائِيين، جان نه سَهِين سِيَّ[21]؟
پَچُ! پَراهوُن[22] ٿِيَّ، مَتان پِيا لَڄائِيين.

١٥

جوڳِي تِين نه يارَ، ڪَنهِين سين قَرِيبُ[23] ٿِي،
مان مُلاقي اَنِ سين، جن پُورَبَ[24] جي پَچارَ،
اَنِئي پَهَرَ اَنِ جي، آهِ نانيءِ[25] ڏانهَن نِهارَ،
لاني وِيا، لَطِيفُ چئي، اَندَرَ مَنجهه آپارَ،
سامِيُن ساڻُ، سَنارَا![26] لاهوُتي لالَ لِيان.

١٦

گولا جي گِراهَ[27] جا، جوُنا[28] سي جوڳِي،
قتل سي قوڳِي[29]، جِن شڪر[30] سانڍيا[31].

١٧

جِندا![32] هو مَ[33] جوڳَ ري[34]، جِندا! جوڳَ م پاءِ[35]§

١- جڳائي ٢- اونهو راز ٣- مونکي ٤- اَفسوس ٥- زمين، پٽ ٦- محبوبن ٧- ڏانهن ٨- اي نادان! ٩- هستي يا خودي ١٠- خوديءَ کان ١١- بدن ١٢- هيءَ وجود يا حياتي ١٣- اي غافل! ١٤- ”آءٌ“ چئي خودي ٿو ڪرين! ١٥- اي پورب ڏانهن ويندڙ (جوڳي) ١٦- اَندر يا ڳجهه ۾ ١٧- آتش يعني باه مان ١٨- پاڻي ١٩- يا ته ٢٠- اي نرلڄا! ٢١- ٿڌ ٢٢- پري، دور ٢٣- سنبندي ٢٤- اُنهن سان ٢٥- هنگلاج، جتي ديويءَ کي ”ناني“ سڏيو ويندو آهي ٢٦- اي پردو رکندڙ (ڍَڪي)! ٢٧- ڪاڏي يا بيت ٢٨- ڪوڙا ٢٩- بگڙيل ٣٠- قوڳ، جهڙا خصمس ٣١- پيت ٣٢- اي جند يا جان! ٣٣- هيج نه ٣٤- جوڳ، کان سواءِ ٣٥- جوڳيا ٽو ويس نه پاءِ.
*جوڳين کي ئي جوڳ، جڳائي ۽ جوڳين کي ئي جوڳ، سونهي.
§اي جند! جوڳ، کان سواءِ نه رهه؛ ساڳئي وقت ظاهريون جوڳڪو لباس نه پاءِ.

ڪوڙي ڪَچ مَ ڪَڍهين، سَچي ڪا[1] مَ سَللِ،*
ڀَڄَڄُ پارِيندا،[2] مَتان رامُ رُسائِيين.

۱۸

ڪَنَ ڪورائي،[3] ڪاپَڙي، جِندا! ٿِيَّ مَ جوءِ،[4]
سِرَ سِپاهِيَن وِڪِيا، سوڪ[5] نہ، سامي! سوءِ؟
جيڪي پُڇين، پُڇُ سو، ڳُنگا[7] نِيَن[8] نہ ڳوءِ،§
وَڃُ، لاهوُتي! لوءِ،[9] عِجزَ[10] کي آڏو ڪَري.

۱۹

ڪَنَ ڪورائي، ڪاپَڙي، جِندا! ٿِيَّ جُوانُ،
ڪاهِ[11] نہ لِکِيئي[12] ڪانُ، ٽانگِنِ هَٿان نِيَهَن جو.

۲۰

نِسورِوئي نِينهَن[13] جو، دِل ۾ دُونُ دُکاءِ،
آهي آڳِ[14] عِشق جي، ٻاري جانِ جَلاءِ،
جِندا! اِئِن جَڳاءِ، جِئَن آنشان[15] آبُ ٿِئي.‡

۲۱

ڪَنَ ڪورائيِين، ڪاپَڙي! اِيَّ زَنانو جوڳُ،
سامي! سُچا ڪاٽ تو ٻِيو، هِڪ ڏهي،[16] ٻِيو لوڳُ،[17]
جنهن پانيو ڦوڳُ،[18] رامَ تنهن کي ڇِيڻو.†

۲۲

هوءَ جي ڪَنَ ڪَپارَ جا، سوڊو[19] سي نہ سُٽِهين،[20][21]
اَندَرِ جي آهين، سُٽُ سَنِهو[22] اُنِ سين.

۲۳

هي ڪَنَ گاڏها[23] وِڪِئي، ڪَنَ کي پِيا ڳِنهڻِ،
تنهن ساڻِ سُٽِهِ، سُپِرِيان جي ڳالهڙي.

وائي

ولهُ مرہ وِيسِري! ڏان ڪي جاڳي اورِ الله سين.
مُحبت جي ميدان ۾، سچي ڳالهہ ڳري،
سي ٻڌ روُندا رَتُ وِيا، مِڙيا[24] جي مَري،
سُڃي ساڃَنُ[25] نہ ملي، آهي اِيَّ ڳري،
جي اوسيڙي آڏيءَ[27] اُنِ،[26] تنهن واڳُ وَري،
اَديُون! عَبدُاللطيف چئي، اِيندا شالَ وَري.

۱- ڪاڻ، سلج ۲- وير پاريندءِ ۳- ڪپائي ۴- ڦال ۵- چاڙ، سونہ ۶- ٻڌ ۷- يعني نہ ڀڃندڙ ۸- گوءِ نہ ڪٽن ۹- ماڳ، وطن (روحاني منزل) ۱۰- نياز ۱۱- اَڳتي ودّ ۱۲- ٻاڻ، تير ۱۳- دونهون ۱۴- آڳ، باهہ ۱۵- آتش مان ۱۶- ڏهي ۱۷- دوغ يعني ڏڌ (دنيوي لذتون) ۱۸- پلايو ۱۹- مٽي يا سر ۲۰- پورو، درست ۲۱- ٻڌن ۲۲- آهن ۲۳- گڏهن جا ۲۴- مليا، واصل ٿيا (پريءَ سان) ۲۵- سچي ڳالهہ ۲۶- ڦڪر يا اوني ۾ ۲۷- آڏيءَ راتب.

*ڪوڙ نہ ڪماءِ ۽ ساڳئي وقت سچي ڳالهہ (حقيقت جي) ۾ نہ سل.

§جيڪي پڇين، سو پڇ، چاڪاڻ تہ نہ ڀڃندڙ ڪڏهن بہ منزل مقصود تہ نہ ماڻين. (پڇين سي پسن.)

‡اي جان! عشق جي آڳ کي اهڙو ٻچائي وڃ، جو پوءِ سدائين جل جيان سيتل رهين.

†جن دنيا جي خسيس لذتن (ڦوڳ) سان دل لڳائي، تن کي رام پلائي ڇڏيو. (سو سچي راهہ تان ٿڙڪيو.)

سر رامڪلي - داستان چوٿين جو سار

جي پائين ٿا جوڳي ٿيان ته سنسار جا سڀ سمبند ٽوڙي، وجي اُنهن جي در تي پئو، ”جن ڄڃهي نه ڄڃيو.“ گروءَ جي ٻر پار ۽ هنگلاج ڏانهن ويندي، سڀ هوائون وسار؛ طمع کي لوڪ ڪر ۽ ٻوان جو ڳولو ٿيءُ؛ صبر جي ترار سان ڪيني کي قتلام ڪر ۽ من سان مالها وار. جوڳين کي ٿي جوڳ، سونهي، جوڳين جي جان ۾ ”ڳجهه ڳجهاندر“ آهي. اي جوڳي! ڪن ڪهائي، ڪنڊل نه پاءِ. سچو جوڳي، منهن ۾ منڊا تو پائي. اي جوڳي! ڪين جو پيالو پي، پنهنجي من کي پور ۽ آڳي جي هرڪا آر، اَدب سان تو سڌ. سنياسين وٽ ”آئون“ جي رتي به ڪانه تي رهي ۽ سور، سندن صحت ۽ سامان آهن. ڪن ڪپاٽ، زنانو جوڳ، آهي. اي جوڳي! عجز کي آڏو ڪري، لاهوت ڏانهن قدم رک.

•

داستان پنجون

١

مونا[١] طور سيدا[٢]، سَندا سَناسين،
جِندَه ۾[٣]، سَبدَ چئي، گوڏا گودڙين[٤]،
”وَڪانَ قابَ قوسينِ اَو اَدنيٰ[٥]،“ تا نانگا اِئين نمن،
”ڪُلُّ مَنْ عَلَيهَا فانٍ[٦]،“ باقي ڪين بچن،
”اَللهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَي النُّورِ[٧]،“
تا اهڙيءَ[٨] پر پرن[٩]،
”خَرَّ مُوسيٰ صَعِقاً[١٠]،“ جوڳي جُنگ جلن،
”مَازَاغَ الْبَصَرُ وَمَاطَغَيٰ[١١]،“ اهڙيءَ رَوَش رَوَن،
مُشاهدو[١٢] محبُوبَ جو، الي آديسين،
ري بسڪ، ري سُڪ، بي وِصالَ وهن،
ري پرڪ[١٣]، ري بولڪ، تا اهڙيءَ چالَ چلن،
سَبدُ چئي سندين، ڪَلَ پُڇين ڪوُن ڪهڙي؟

٢

مونا طور سينا، سَندا سَناسين،
پُورَب[١٤] ڪنيو نه پاڪ[١٥] سين، بُودُ بيراڳين،
رِدا[١٦] آهي رازَ جي، اوڇڻُ[١٧] آديسين،
قُربُ[١٨] ڪاپڙين، نهن چوٽيءَ سين ٻَڌيو.

١- گوڏا ٢- جبل، جتي حضرت موسيٰ خدائي تجلو ڏٺو ٣- عبادت ۾ سر نوائڻ ٤- گودڙي پهريندڙن ٥- حضرت جن خدا کان ٻن ڪمانن جيترو ويجها ويا، بلڪ اُن کان به وڌيڪ (ق-ش) ٦- جيڪي زمين تي آهن، سي فاني آهن (ق-ش) ٧- الله، ايمان وارن جو دوست آهي ۽ اُنهن کي اونده مان ڪڍي، روشنيءَ ۾ تو آڻي (ق-ش) ٨- اهڙيءَ ريت ٩- هلن ١٠- حضرت موسيٰ بيهوش ٿي ڪريو ١١- نه نظر ڏنگي ٿي، ۽ نه نافرماني ڪيائون (ق-ش) ١٢- ديدار ١٣- هاڪ ١٤- پورب ڏي ١٥- وجود ١٦ ۽ ١٧- چادر ١٨- نڌهن کان چوٽيءَ تائين.

۳

مؤنا طؤر سينا، سدا سناسين،
"طالب المولیٰ مذکر"[۱] اي ڪلام ڪياڻون ڪن،
سُڪن ڪي سيين پرين[۲]، ٻجهي ڏناڻون[۳] ٻن،
الف آديسين، چوري[۴] رکيو چت ۾.

۴

مؤنا جن محراب[۵]، جسو جامع[۶] تن جو،
قبلي[۷] نماءَ قلب[۸] ڪري، تن کي ڪياڻون طواف[۹]،
تحقيق[۱۰] جي تڪبير[۱۱] چئي، جسمان[۱۲] ڪياڻون جواب[۱۳]،
تن کهڙو ڏوهه[۱۴] حساب، جن هنڌڙي[۱۵] هادي[۱۶] حل[۱۷] ٿيو.

۵

مُنهن محراب پرينءَ جو، جامع سڀ جهان،
قرهيءَ[۱۸] ٿان فرقان جي، ڪاڻياڻون[۱۹] قرآن،
اڏامي اُس وڃ، عقل[۲۰] ۽ عرفان،
سيوڪي سبحان[۲۱]، ڪاڏي وڃي[۲۲] نيتيان.

۶

پايو مُنهن مؤنن ۾، وينا سي وهسن،
جوڳي جاڻا[۲۳] ڪن، آيا الوهيت[۲۴] ۾.

۷

آيا الوهيت ۾، لاهوت لنگهيو جن،
منجهان تن جسن، حرف[۲۵] نه سجي هيڪڙو.

۸

منجهه محبت مچ، ٻهر[۲۶] دؤدا دوڙ سين،
ڇڏياڻون ڇر[۲۷] لهي، ڪوڙ، ڪلڪڻ[۲۸]، ڪچ،
اوگڻ اوڏا نه ٿيا، ڳڻ ڪياڻون ڳچ،
جڻين سڙن، تن سچ، جڻن سڙن، تن سنرا[۲۹].

۹

ڇڏ جاڳوڻا جوڳيين[۳۰]، دونهين ڪيم ڏڪاءِ،
"واذڪر ربڪ في نفسڪ"[۳۱] اندر آگ جلاءِ،
جن سجڻ جي ساڃاهه[۳۲]، تن ڪيدان مٿو ڪين[۳۳] ٿيو.

۱۰

جوڳي! ڪيڏ ڪياءِ، ڪن ڪپائڻ مڙڪي[۳۴]،
صحبت[۳۵] تنهجي، سيد چئي، سامين وٽ سماءِ،
"يهدي الله لنوره من يشاء"[۳۶] انين لاءِ آهِ،

۱- موليٰ جو طالب مرد آهي ۲- هر طرح ۳- ترڪ ڪياڻون ۴- ياد ڪري ۵- مسجد ۾ قبلي طرف ڪمان ۶- وڏي مسجد (سجدي جي جاءِ) ۷- قبلو ڏيکاريندڙ ۸- دل ۹- ڀرڪرما ۱۰- حقيقت ۱۱- الله اڪبر چوڻ ۱۲- جسم ڪان ۱۳- ڪنارو ڪياڻون (پاڻ سڪاياڻون) ۱۴- پڇاڻو ۱۵- جن جي هرديءَ ۾ ۱۶- رهبر ۱۷- رلي ملي ويو ۱۸- قرهي ۱۹- قرآن شريف کي فرقان ۾ ڇپيو آهي ۲۰- علم ۲۱- رب ۲۲- نماز ۾ سر نمايان ۲۳- ياترائون ۲۴- خدائيءَ ۲۵- هڪ ٻه عيب نه ٻڌجي ۲۶- لهار اڳيان باهه ڏنوئيندڙ ۲۷- غفلت ايڪانت ۲۸- ڪلچڻ ۲۹- خوش ۳۰- جوڳيين وارا مٿي لي ٻدل رسا ۳۱- پنهنجي رب جو پنهنجي اندر ۾ ذڪر ڪر (ق-ش) ۳۲- شناس ۳۳- ڪين يا نيستيءَ ڪان وڏيڪ مٿو ۳۴- اميرائي روش ۳۵- سماڻجي، زيبائي ۳۶- الله جنهنکي گهري ٿو، تنهنکي پنهنجي نور تائين رسائي ٿو (ق-ش).

اِيَ تنين جي جاءِ، جن ٻئي جڳ ڇڏيا.

١١

جوڳي جڳ ڇڏي، پُريا[١] پورب پند ڏي،
لاهوتي، لطيف چئي، هليا لعل لڏي،
"وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا اِلٰى دَارِ السَّلٰمِ"[٢] صاحب سين سڏي،
هيءَ! هيءَ! هن هڏي[٣]، همه[٤] کي حيران ڪيو.

١٢

ڪيهي[٥] ڪام ڪاپڙي، تا آهڙي روش[٦] روَن؟
تڪا دل دوزخ ڏي، تڪي بهشت گهرن،
تڪو ڪم ڪفار[٧] سين، تڪا مسلماني من[٨]،
آيا ايئن چون، ته پرين ڪجو پانهجو[٩].

١٣

جوڳيڙا پاڙي[١٠]، ڪر[١١] نه هوا ڪڏهين،
ويا مڙه[١٢] تاري، ڪاله وڃائي سڳيون.

١٤

راهَ شريعت[١٣] هليا، تفڪر[١٤] طريقون[١٥]،
حالَ حقيقت[١٦] رسيا، معرفت ماڳون[١٧]،
ناسوت[١٨]، ملڪوت[١٩]، جبروت[٢٠]، اِيءَ انعام لڏون،
پس لاهوت لنگهيون، هاهوت متي هليا.

١٥

نڱيا[٢١] ناسوتان[٢٢]، مٽيائون[٢٣] ملڪوت ڏي،
جوڳي جبروتان[٢٣]، وڃائي وات ٿيا.

١٦

جن اُجهيو[٢٥]، تن نه ٻجهيو[٢٦]، ويئي ڳڏين ويرَ[٢٧]،
ڏوري ڏٺائون ڏک سين، پاڻ منجهان ئي پير،
لٿو تن، لطيف چئي، جسي جو زنجير[٢٨]،
ڪين ڏٺو هو ڪاپڙين، ڪابل ۽ ڪشمير،
سچ جنين جو سير[٢٩]، تن گرو[٣٠] وهني ئي ڳڏيو.

١٧

ناأميدي آجڪو، اوچڙ[٣١] آديسين،
سدا سک وسن، طالب[٣٢] اوءِ تقدير[٣٣] تي.

١- هليا ٢- اَللهُ سلامتي ۽ آرام جي گهر (بهشت) ڏي سڏي ٿو (ق-ش) ٣- هن پرونڌ (دنيا) ٤- سيني کي ٥- ڪهڙي ڪم سان ٦- هلت هلن ٧- ڪافر جو جمع، هتي ڪفر ٨- من ۾ ٩- پنهنجو ١٠- پاڙي ۾ ١١- جٽ ١٢- مڙهيون ڪٽي ١٣- شريعت (مذهبي پابندي) جي وات ۾ ١٤- خدائي فڪر ۾ غرق رهڻ ١٥- سندن طريقو ١٦- حقيقت واري حال کي ١٧- معرفت سندن ماڳ، آهي (شريعت، طريقت، حقيقت ۽ معرفت - اهي چار صوفيانہ منزلون آهن) ١٨، ١٩ ۽ ٢٠- (ناسوت، ملڪوت، جبروت ۽ لاهوت بہ فقيرن جون منزلون آهن) ٢١- نڪتا ٢٢- ناسوت کان ٢٣- هليا ٢٤- جبروت کان يا مان ٢٥- پند ڪيو، پنڌ ڪيا ٢٦- سمجهيو ٢٧- ڏٺي (سرو شڪتيوان) ٢٨- جسماني قيد، بندن ٢٩- سبل، مارگ ٣٠- گرو ٣١- اوچڙ (آذقو) ٣٢- اُهي طالب يا جگياسو ٣٣- قسمت جي فرمان موجب هلندڙ.

١٨

ناامیدي آڄڪو، اوچتا آديسين،
ڪڏهين تازيءَ پُٺ تي، ڪڏهين هيٺ هلن،
ساميڙا سمونڊ ۾، تُنبي جِن تَرن،
جي واڳوءَ وات وڃن، تہ ڪَسن، ڪُهن ڪين ڪي.

١٩

لالَ ڪي لالُ ٿيا، لالُ لنگهيو جن،
عدم جي اوڙاهَ تي، ڪيا آسڻ آدوتين،
گردانيو گُنگن، گرداب ڪي گيانَ سين.

٢٠

ولهون، ويلا، واءُ، جوڳين جهليا جانِ ۾،
اُجهو رِءَ اللهَ، ڪونهي ڪاپڙين جو.

٢١

نامُرادي نجهُرو، عدمُ اوتارونِ،
رضا راڄ سندونِ، موُرُ نہ مڪن ڪي پيو.

٢٢

ڪهڙي پُڇين ڪالهہ، ڪر ڪا اڄ صُباحُ،
ونڻن ننين سي واڄيو، جيڪي پسين منجهہ پساهَ،
دمُ دَرباني راهَ، متي حالَ هوشيارُ ٿي.

٢٣

ڪٽيو تڪبُر تڪيا، جيلا ڪيو هلن،
موُڙها تا نہ لهن، لمي راهَ، لطيفُ چئي.

وائي

تن ڳُڻن ڳهروچائي، هومائي! جوڳين موُن سين جي ڪيا.
ڪري مَرجِ، ڪاپڙي! گروءَ وَٽ گدائي،
اِشارتون اُنِ جوُنِ، وانءُ ڪجي توُن ڪائي،
نِنڊَ نَنين ڪي ناه ڪا، جا آديسين اُنائي،
آهي اُنَ ڳالهہ جي، راوَلَ! ايُّ رُباعي،
هيڪائي هيڪُ ٿيا، ٻُڌن ڪانہ ٻيائي،
اُکين آرسُ ڇڏيو، دل ۾ ناهہ دَغائي،
"اِنَّ اللهَ وَتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ" ايَ اُنين لاءِ آئي،
ريجهائي رَموُزَ سين، ڪاهوڙين آئون ڪائي،
اَلاِ! عبداللطيفُ چئي، موُن سين، صاحب! ڪر سڪائي.

١- تازي گهوڙي تي سوار ٢- ساگر ٣- واڳهوءَ جي وات ۾ ٤- هيري جهڙا سچا ٥- رچي لال ٿيا ٦- دلبر (ڏٽي) ٧- جن وٽان لنگهيو (جن درشن ڪيو) ٨- نيستي ٩- مڪان ١٠- جوڳين ١١- ولوڙيو ١٢- سن لڳلن ١٣- ڪن (نفس) ١٤- سچي ڄاڻ ١٥- سرد هوائون ١٦- ڏکيا وقت ١٧- هوائون (ڪوسيون ٿڌيون) ١٨- الله کان سواءِ ١٩- ناامیدي ٢٠- جهوپڙي ٢١- نيستي ٢٢- سندن اوتارو ٢٣- پاڻي تي راضي رهڻ ٢٤- سندن راڄ ٢٥- سيان ٢٦- جڪڙيم ٢٧- هل ٢٨- ڏٽيءَ جي وات تي ٢٩- خوديءَ جا ٣٠- آذار ٣١- حرفتون ٣٢- منجهيل ٣٣- نمي ٣٤- ڳڻن ٣٥- منهنجي نند وڃائي ٣٦- اي ماءُ! ٣٧- فقيري ٣٨- ڳجها اشارا ٣٩- وڃ ڪجي ٤٠- ڪاڃي ٤١- ڪمڙي ٤٢- پريتم ٤٣- چئن مصراعن وارو نظم، هتي ڳجهارت ٤٤- تحقيق الله هڪ آهي ۽ هيڪڙائي کيس پسند آهي ٤٥- اها ڳالهہ ٤٦- اُنهن لاءِ ٤٧- آيل آهي ٤٨- رمزن ٤٩- سڙيل.

Gul Hayat Institute

سر رامڪلي - داستان پنجين جو سار

سنياسين جو مُونا طورسينا جبل مثل آهن. سندن گوڏا هميشه سجدي ۾ آهن. هو اِلاهي نور کي اوڏا آهن. ڪاپڙين پاڻکي نئهن ڪان چونيءَ تائين اِلاهي قرب سان ڍڪيو آهي. جنجا مُونا محراب مثل آهن، تنجو تن سجده گاه آهي، ۽ قلب، قبله نما. هو پنهنجي جسم کي ئي طواف پيا ڪن. جوڳي سواءِ اُلوهيت جي، ٻئي ڪنهن ۾ هند جي ياترا يا زيارت نہ تا ڪن. نہ هنن ڪڏهن ڪابل ڏٺو، نہ ڪشمير. سندن اوتار عدم ۾ آهي ۽ نامرادي سندن نجهرو آهي. هنجو راج آهي رضا ۽ الله کان سواءِ سندن ڪو اَجهو ڪونهي. هو هن پوساگو ۾ لڳبي جيئن پيا لُون. واڳهوءَ جي واٽ ۾ وڃن تہ ۾ ڪين ڪڇن. هو دين ۽ ڪفر کان پري آهن؛ نہ تمنا بهشت جي اٿن، نہ خوف دوزخ جو. اِهائي پياس اٿن تہ پرين پنهنجو ڪريون.

•

داستان ڇهون

۱

ڪَنهن جَندِن ڪُنا ڪاٽ، جِنَ سامِي مُورُ نہ سَترا،

ڏِيهان ڏُکي ڏِيلَ ۾، سوُرَ سَجائِي راتِ،

سَندي جوڳِيان ذاتِ، جيڃان! هوءَ جَڏاڙِي.*

۲

رُوحَ ۾ رَهِيَنِ رامُ، ٻَهَرِ ٻولِينِ کي ٻيو،

پِيالو پُرُ ڪري، جوبَ پِيتائُون جامُ،

ٿِيهان پوءِ تَمامُ، تِنِ تَڪيا تاڪي ڇَڏِيا.

۳

رامُ رَهِيَنِ ۾ رُوحَ، ٻَهَرِ ٻولِينِ کي ٻيو،

سَدائين سَفَرَ ۾، مَتا ٿِيَنِ مُوءَ،

سامِيڙا صُبُوحَ، سارِيان گهڻو سَيَّدَ چئي.

۴

مَتا مُوءَ ٿِيانِ، سَدا سوُئيتا ڪاپڙِي،

ڪوني ڪَنهن نہ پُڇيا، ڪي اَندَرِ اَندوهيانِ،

جيڪا جَمارانِ، سا مَنجهہ گوُندَرَ گُذري.

۵

وِيتي جنهين وَرَہ ٿيا، مَتي سين ميري،

اَکيوُن جَنهن جوُن اَلڪَ ڏِي، پوُن ڏي نہ پيري،

ڪاراٽِيان ڪَڪا ٿِيا، جَراڻيا جيري،

لُڙِڪَ لالُ، لَطيفُ چئي، ڪَنبي ۽ ڪيري،

۱- اَهڙِي ڪنهن ۲- ڪاٽي ۳- سرها، خوش ۴- ڏيهن جو ۵- سرير ۶- جوڳين جي ذات ۷- اي اَمڙ! ۸- جڏي، اَگهي ۹- جهجهو ڀر ۱۰- پيالو ۱۱- تنهن ڪان پوءِ ۱۲- سمورا ۱۳- بند ڪري ۱۴- جتائون ۱۵- سنياريان ۱۶- سوُءَ ۾، ماتم ڪندڙ ۱۷- ڪين غم يا اندوه آهي ۱۸- سندن جمار ۱۹- غم ۲۰- متيءَ ۾ ويل ۲۱- پرٿوي ۲۲- ڦيرائي ۲۳- ڪاراٽ مان ۲۴- ڪڪي يا خاڪي رنگ جا ٿيا ۲۵- لهسيا ۲۶- آگ ۲۷- ڳجي ۲۸- ڪيرائي.

*اي جيجل! جوڳين جي ذات اَگهي آهي. (اِلاهي عشق جي درد ڪان.)

Gul Hayat Institute

نيڻھَن نہ ننڊ نِبيري، سوُرَ چرندي سَنرو.

٦

ويٺي جنھين وَرہَ ٿيا، مَٿي ميري ساٺُ،
ڪاراڻيان ڪڪا ٿيا، جيري وِجھي جاٺُ،
خوديءَ کان خَلاصُ ٿيا، پُٽ لي وِجھي پاٺُ،
سي ڪِئن ٻَھر ھَٽَنِ ٻاٺُ، جنِ گَڏيو گُر گُروان ۾؟

٧

نانگنِ ڪِينَ نَمايو، ناٿُ نَمايو نيڻھَن،
مَڙھِنِ اُنا ميڻھَن، جوڳيان سَنديءَ ذات کي.

٨

نَڪي نَمنِ ناٿ کي، ناٿ نہ نَمائينِ،
جانا ڪَنِ نہ جوڳ، کي، جوڳ، نہ جُھارينِ،
آديسي آڻينِ، اھڙا ٿيُون اَلماسَ جوُنِ.

٩

ھَر ھَر ڪَنِ ھَرنامُ، ڏُوَنِ ڏھاڻي ڌوليا،
جِن نہ رِيجھايو رامُ، ناٿُ نہ نَمي تِن کي.

١٠

ھَر ھَر ڪَنِ اميسَ، ڏُوَنِ ڏھاڻي ڌوليا،
جِن نہ ماري ميسَ، ناٿُ نہ نَمي تِن کي.

١١

گُھنڊنِ پاسي گھنڊَ، گُڏُ گُڏارِينِ گودَڙِيا،
ٻَليتيءَ کان پانھنجا، پاڪ رَکيائون پِنڊَ،
نانگا ڪَنِ نہ ننڊَ، وَڃَنِ روُندا رامَ ڏي.

١٢

ٿَھڙا ڪَڙَچ ڪَڪَرا، جَھڙا جاڻُنِ ڦُلَ،
تِن سامُيِن جي سَڏ مَران، جِن جي گودَڙِيُنِ ۾ گُلَ،
اَندرِ مُلان مُلَ، ٻاھِر ڪوجھا ڪاپَڙِي.

١٣

ياد گُروُ ڪَنِ گودَڙيا، پَر بازارِ بيٺا،
پڙھنِ سوُرَ سُبحانَ جي، پِيَنِ تَنھن پِينا،
جيلانِ مُنھَن ميڻا، تيلان نَشا چاڙھيائون نيڻھَن جا.

١٤

ريڳَڙِيارا رِميا، لوُنَيس لانگوٽِيَنِ،
مُنھنجو جيءُ جَلائيو، اَندرِ آديسِيَنِ،
ھَيءَ! ھَيءَ! مَنجھہ ھَٽَنِ، وَڃائي وات ٿيا.

وائي

تِن اَکِيُن آئوُن اُڙائِيي، ٻَڙي! جيڏيوُن!
ڪَنھن دَرِ ڏيان دانھَڙِي؟
ٿَڪيوُن ڏِٺِي ٿَڪيوُن، ويڄَن آئوُن وِرچائِيي،
حسن ھوتَنِ جي، اَديوُن! تَنھن لالِيءَ آئوُن لِڇائِيي،
اَلفَتَ ڪَرَمَ اُن سيڻ، قُربَ جا ڪَڙائِيي،
صُحبَتَ سُپيرِيَن جي، مَنِي آہ مَنائِيي،
اَلا! عَبدُاللَطيِفُ سيڻ، وَحَدَتَ وَتَ وِراھِيي.

١- چڏي ٢- سرھو ٣- خودي ۴- آجا ۵- ماتم ڪري ٦- ٽير ٧- گريبان ٨- مڙھين ۾ ٩- وسيا ١٠- ياترائون ١١- جوڳ، لاءِ ١٢- پوڄين ١٣- نشانيون ١۴- جواھرن ١۵- ڌوئن ١٦- لانگوٽيون ١٧- شؤ پڳوان ٨ ترشنا ١٩- بدن ٢٠- ناپاڪائي ٢١- سرير ٢٢- روئندا ٢٣- ڪانا ءِ ڪانيون ٢۴- ٻڳيون ٢۵- جانو ٻوٽن جا گل ٢٦- پياس ٢٧- بي بها ٢٨- ٻاھران ٢٩- بدزيبا ٣٠- آيت ٣١- ڌٽي ٣٢- پيٽ = بازاري ملھ ٣٣- جڻ. ڻ ٣۴- منھن جا منا ٣۵- ٽڏھن ٣٦- پيوٽيا ٣٧- ھليا ٣٨- لوسائيم ٣٩- لانگوٽ پھريندڙن ۴٠- طبيبن ۴١- بيزار ڪيم ۴٢- لالائي ۴٣- موڪي لڇايو ۴۴- محبت ۴۵- بيزار ٿيل ۴٦- ميوو.

سر رامڪلي - داستان ڇهين جو سار

جوڳي ڪنهن اهڙي درد جي ڪاليءَ جا ڪنل آهن، جو ڪڏهين بہ سنوا نہ آهن ۽ ساري رات روڄ ۾ ٿا گذارين. هنن جي اندر ۾ سدائين رام پيو وسي، پر هو ٻاهران ٻوليون ٿي ٻيون پيا ٻولين. سندن مٿا ميرا آهن ۽ سرير ڪنهن ڇيري ۾ ڇرائيل. اکيون هميشہ الک ڏي اٿن ۽ سارو وقت ڪنبن بہ پيا ۽ نيڻن مان نير بہ پيا وهائين. ناٿ ڪي ناڱن نہ، پر سندن نيڻهن رهڇايو آهي. جوڳي، پليتيءَ کان ٻڌي آهن. ٻاهران ڪوجها آهن، پر اندران سونهن جا ساگر آهن. هنن جي من ۾ هردم رام پيو وسي؛ هو حقيقي ٻازار ۾، پورو ملهہ ادا ڪري، محبت جو جام پيئن ٿا. اهڙن سامين جي جدائيءَ ۾، شاهہ صاحب ”هيءَ! هيءَ!“ ڪري روئي ٿو:

”هيءَ! هيءَ! مدجهہ هتين، وڃائي وات ٿيا.“

داستان ستون

۱

قوت[1] ڪڙايا ڪاپڙي، طعام[2] نہ طاماعو،
سين[3] هميائون سڄ ۾، پهر[4] نہ پيماڻو[5]،
اوسر[6] آساڻو[7]، آئي گوندر[8] گڏيا.

۲

قوت ڪڙايا ڪاپڙي، طعام نہ طمعدار[9]،
سين هميائون سڄ ۾، جوڳي ڪنهن نہ يار،
اوسر جي آڌار، آئي گوندر گڏيا.

۳

قوت ڪڙايا ڪاپڙي، لڪ[10] چڪيائون لوء،
ويا نيرانا نڪري، جوڳي منجهان جوء[11]،
اوسر[12] آجا اوء، آئي گوندر گڏيا.

۴

پنن ڪين پت[13] ڪٺي، گهرن ڪين گهران،
مهيسي[14] مخلوق[15] جي، اپن[16] دور[17] دران،
پڇن[18] ڪوه شرعان[19]، جه[20] اندر[21] عدالت[22] ان جي؟*

۵

پنن جو پت ڪٺي، سو جي سڄاڻن،
نہ ٻر ۾ بيڪ[23] لهن[24]، پهر نہ پنن ڪاپڙي.

Gul Hayat Institute

۱- ڪاڌي کان بيزار (ٿورو کائيندڙ) ۲- ڪاڌي جا شايق ناهن ۳- فقيرن وارو ڌرنو ۴- ساعت ۵- پسندڙ ۶- اڻ هوند، ڏک ۷- طلبيندڙ ۸- غم سان شريڪ ٿيا ۹- طمع يا خواهش رکندڙ ۱۰- بک جو ذائقو ورتائون ۱۱- ماڳ، ٿان ۱۲- غربت کان آزاد ۱۳- ڪشتو، ڪشڪول ۱۴- مهيشور (شو ڀڳوان) جا پوڄاري ۱۵- ماڻهن جي ۱۶- ٻيهن ۱۷- در کان دور ۱۸- ڇو پڇن ۱۹- شرعي قانون کان ۲۰- جڏهن ۲۱- اِنصاف جي دربار ۲۲- اُنهيءَ ۲۳- ٻرپٽ ۲۴- ٻکيا.

*هو شريعت جا قانون ڇو پڇن، جنهن صورت ۾ هنن جي اندر ۾ منصف (وويڪ) سڄاڳ، ويٺو آهي.

٦

اُسڪ[1] جنِ اُوءَ[2]، سي سانجهيءَ رهن سُمهي،
لاهوُتي، لطيفُ چئي، آديءَ[3] ڏينِ اُٿيِن،
سُتو لوڪُ پسي اِيا، سامي مٿي سير،*
ڪيڏانهن ڪندا پير؟ مڙوئي مٿو ٿيو.*

§٧

وڃنِءَ وينا هُونِ، سانجهيءَ رهن سُمهي،
مهيسي مُنهن پانهنجو، ڌاران ڌوڙ[4] نه ڏُونِ[5]،
وهاٽيءَ واٽُن تي، پاسا ڪوڙيو پُونِ[6]،
ڪنهن ڪي ايئن نه چُونِ، ته اسين آديسي آهيُون.

٨

وڃنءَ وينا رهن، سانجهيءَ رهن سُمهي،
ٻُڪ مرندي ٻِکيا، ڪنهن ڪان ڪين گهرن،
پيٽ[7] نه هيريائون پانهنجا، چوري ساڃ[8] چسن،
قُڪي فقيرن[9]، ماڳيان[10] پيي ماٺ جي.

٩

ڪشي ساڃ ڪشن[11]، ڏيل ڪيائون ڏُبرا،
پيٽ نه هيريائون پانهنجا، چوري ساڃ چسن،
اهڙيءَ راهَ[12] رسن، ڪاپڙي ڪاپُل ڪي.‡

١٠

ڪشي ساڃ ڪشي، ڏيل ڪيائون ڏُبرا،
پيٽ نه هيريائون پنهنجو، چوري ساڃ چسي،
ويراڳين وسي، رامُ سدائين روح ۾.

١١

ڪشي چيلهه ڪسا، ڏيل ڪيائون ڏُبرا،
لاهوتي لطيفُ چئي، لَن ڪي ڏينِ لسا،
گروهَ جي گُسا[13] پاسي ڪن نه پاڄ ڪي.†

١٢

آديسي آديسُ، هتان ڪري هليا،

١- سڪ جو ضد، بي قراري ٢- ڏير سان، آديءَ راتِ جو ٣- اُچانڪ ٤- مٽيءَ کان سواءِ ٥- ڏوڙن ٦- پرياڻ جو ٧- پيٽ چوري ڪائي ٨- چشڪن ٩- سٽي ١٠- ماڳهين ١١- چم جي پٽن ١٢- اهڙي طريقي سان ١٣- گس يا راهه کان.

*جهان کي سُتل ڇڏي، سامي پنهنجي سفر تي هليا. هو ڪيڏانهن پير ڏگها ڪري سمهن، ڇو جو هرهنڌ هوت جو حضور آهي.

§هن بيت ۾ جوڳين جي نرالي روش ڏانهن اشارو آهي. جڏهن خلق سجاڳ آهي، تڏهن هو سمهيو پون. جڏهن پاڻ بيدار آهن، تڏهن جهان ننڊ ۾ آهي. هو اهو طريقو پاڻکي لڪائڻ لاءِ ٿا اختيار ڪن.

‡اهڙي طريقي سان ئي جوڳي ۽ پنهنجي منزل مقصود تي ٿا رسن.

†هو گروهه جي پتاڻل راهه کان هرگز پاسي نه ٿا ٿين يا ڪنارو نه ٿا ڪن.

ڪاپڙينِ قلبَ ۾، ڪيو ڏُوراڻو[1] ڏيسُ،
ويراڳي نئون ويسُ، راوَلَ ڀَڪي وَميا.

١٣
آديسينُ اَدَبُ، آهي اَڪَڙينِ ۾،
تن جو حَسَبُ[2] نَسَبُ[3] ناهِ ڪِي، نہ اَما نہ اَبُ،
سامِينِ ڪي سِيين[4] پرين، رُوحَ ۾ رَهيو رَبُ،
رِءِ لانگوٽيءَ لَبُ[5]، ڀاڇي[6] ڪَنِ نہ ڀاڻَ[7] سيين.

١٤
لانگوٽِي لاهي، وانءِ[8] ويراڳِينِ سامهون،
ٻَڌُ سُوَرِنِ جو[9] سَندِرو، مَنجهان سِڪَ ساهي،
اُنِين وَتِ[10] آهي، اوڇڻُ[11] ڳالهِ اُگهاڙَ جي.

١٥
لُنگُ[12] ڪَديائُون لانگَ، موٽي ڪَنِ نہ مَسحُو[13]،*
جا اِسلامان[14] اَڳي هُئي، سا سُڻائُون[15] بانگَ[16]،*
سامي چَڏي سانگَ[17]، گَڏِيا گورَکناٿَ کي.§

١٦
ويراڳي واڳِي[18]، ڏِيَنِ ڏهاڙي ڏيلَ کي،
راوَلَ رَتِين[19] مولهئِينِ، سامي سُهاڳِي[20]،
لَنوُ[21] جنِين سين لاڳي[22]، سي جوڳي پَسان نہ جِتان.

١٧
ويراڳي واري[23]، اَلا! اَڱَڻِ آڻين،
ڏُکَ لاهيندِيَس ڏيلَ مان، تُهَنِ جڻن[24] تاري،
ايندَمِ اوتاري، ڪينءَ[25] جُون ڏيندَمِ خَبرُون.

١٨
اَرِلو[26] اَڪِين مان وَهي، مَٿي ڳِلَنِ ڳاڙَ[27]،
ڪوري[28] ڪَنَن وِچَ ۾، ڦَچَ[29] ڏِناڻُون ڦاڙَ،
هٿي ٽوپَهَ ٽاڙَ[30]، نانگا نِسورا[31] ٿِيا.

١٩
لاهُوٽي، لَطيفُ[32] چئي، سَدَ نہ ڪَنِ سانگَ،

١- ڏورانهون ديس ٢- اَصل نسل ٣- نہ اَما نہ اَبو ۴- سيني نموني ٥- مايا ٦- ڀڄائين
٧- ڀاڻ وت ٨- وڃ ٩- چِڪي ١٠- اُنهن وٽ ١١- چادر ١٢- لانگوٽي ١٣- وضو، پنج اِشناني
١۴- اِسلام کان اَڳي ١٥- ٻڌائون ١٦- بانگ (نماز لاءِ سڏ) ١٧- سانگا، آسرا ١٨- واڳ
١٩- ڳاڙهن پٽڪن سان ٢٠- سهاڳ وارا (جن تي ايشور راضي آهي) ٢١- محبت ٢٢- لڳي
٢٣- موٽائي ٢۴- جڻن ڀاٽيءَ ۾ ته ٽرن، ٽڻن تاري ٢٥- خير، سک ٢٦- وهڪ گڏيل ڀاڻي
٢٧- ڳاڙهاڻ ٢٨- ڪپي ٢٩- قٽ، چهڪ ٣٠- ٽاڙي ٣١- نبج ٣٢- خواهش، ترشنا.
*هتي شاه صاحب اِشارو ٿو ڏئي تہ جوڳين جون ساڌنائون ۽ منتر اُهي آهن، جا اِسلام جي اُچڻ کان ٿي اَڳ، وجود ۾ هوا.
§جوڳين سڀ سنساري ناتا ٽوڙي، پنهنجي پرم گروءَ گورکناٿ جو درشن پاتو.

اِئي آديسين اهڃاڻُ[1]، جن تعلق[2] ڇڏيا ئون ٽڪيا[3].

٢٠

ڄرُ[4] ڄرائين[5] انگڙا[6]، کوري[7] کائين[8] ڪلَ،
ماءِ! مارِيندم اُن جا، اُڏيا ماڳ، محلَ،
ڪياءُون ڪانه ڪهلَ، آديُون! عبداللطيف چئي.

٢١

ٻوڄا ڪارِ مَ ٻاڻ[9] ڪي، ڪوءِ، راوَلَ![10] ٻِن رجاتُ[11]،
لباسان[12]، لطيف چئي، ٻل ويراڳي! واتُ،
مَن ماري ڪرماتُ، نه ليرت پسين ٽڪيو.

٢٢

ٻوڄا ڪارِ مَ ٻاڻ ڪي، ٻل ٻوڄا ڪان ٻاڻُ،
جاڻي ڇڏ جاڻُ، پُرجُ[13] ٻورَب[14] پندَ ڏي.

٢٣

ٻوڄا ڪارِ مَ ٻاڻ ڪي، جوڳي! رکج[15] جوڳ،
خلق[16] خادم[17] جن ڪرين، اي راوَلَ! وڏو روڳ[18]،
پڳن[19] ڪونهي پوڳ[20]، نانگا وڃن نڳيا[21].

وائي

مڙيئي[22] مون ڪلَ، ڪالهه ڪيدا ويا ڪاپڙي.
ڪڏهن اُتر سامهان[23]، ڪڏهن دونهين[24] جهلَ،
هُن سيڪيندي هٿڙا[25]، مون ڳاڙيندي ڳلَ،
ڇيري ڇڏن ڪاٺ جن، سوَرَ[26] ڏناڻون[27] سَلَ،
بابُو ڪن نه ٻڪيا[28]، نڪا وَلِن وَلَ،
اَلا! عبداللطيف چئي، ايندم شالَ اَملَ[29].

سر رامڪلي - داستان ستين جو سار

ڪاپڙي، قوت ڪرايا آهن ۽ طعام لاءِ تر جيتري به طمع نه ٿا رکن. هنن جو گذران گوندر تي آهي. هو اڻ هوند جا آسائو آهن ۽ ٻک جي ٻوءِ چکيو پيا هلن. هو سانجهيءَ جو سمهيو رهن ۽ آڌيءَ اٿيو اليو ڏين؛ لوڪ ستي، هو جاڳن؛ لوڪ اٿي، هو سمهن. هنن پنهنجا ڏيل، ڪشٽن ۾ ڪشي، ڏٻرا ڪري ڇڏيا آهن. پنهنجا پيٽ ڪڏهن "ڇسن" تي نه هيريا اٿن ۽ ٻک مرندي به ڪڏهن ڪنهن کان ٻکيا نه ٿا گهرن؛ نه حسب نسب اٿن، نه اَما نه اَب؛ سدائين روح ۾ رب پيو وسين؛ لانگوٽيا لال، ڪڏهن به مسدوُ (وضو) نه ٿا ڪن، ٻانگ اُها ٻڌي اٿن، جا اسلام کان اڳ هئي؛ اکين مان ارتو پيو وهين ۽ ڳلن تي هميشه ڳاڙه اٿن. پنهنجي پوڄا ڪرائڻ ۽ خلق کي پنهنجو خادم ڪرڻ هڪ وڏو روڳ آهي. جوڳين جي اِها ريت ناهي.

١- نشان ٢- ناتا ٣- ماڳ، مڪان ٤- باھ ٥- جلائين ٦- عضوا ٧- مڃ ٨- ساڙين ٩- پنهنجي پوڄا نه ڪراءِ ١٠- ٻن ١١- رجوعات (ماڻهن جو رجوع ٿيڻ، اچ وڃ) ١٢- ڪوڙ يا فريب کان ١٣- خودي ١٤- هلڃ ١٥- جوڳ، يا ويراڳ، قائم رکج ١٦- ماڻهو ١٧- ٻانها، مريد ١٨- مرض ١٩- دنيا کان پڳن يعني تياڳين لاءِ، فدا ٿيڻ لاءِ ٢٠- عيش ٢١- نڪريو ٢٢- مڙني کان ٢٣- اُتر يعني سرد هوا جي سامهون ٢٤- دونهين جي ٻر ۾ ٢٥- ڳلن تان ڳوڙها ڳاڙيندي ٢٦- مونکي ڏنائون ٢٧- سوراخ ٢٨- ڪيتيءَ لاءِ هر ڏين ٢٩- اَملهه، اهي اها انسان.

داستان اٺون

*١

رَهيا اَٿيئي رات، صُبُحَ[1] ويندا صابِري،

لُنءِ لُنءِ مَنجهه، لَطيفُ چئي، ڪَر تنين جي تات،[2]

سَندي جوڳيانِ ذات، پئي پيري مَسَ مِڙي.[3]

*٢

اَگِهَ آهينِ اَڄُ، صُبُحَ ويندا صابِري،

ڪِجِ ڪو ڪاپڙِيُن مان، رُوحَ[4] رُچندو رَڃُّ،[5]

پيرَ تنين جا پَڄُّ، مَتان سِڪين سَناسِيُن کي.

*٣

تان[6] ڪي ساٿُن اورِ، جان آهينِ[7] اوطاقُن ۾،

ڏَه ڏَه پيرا ڏينهَن ۾، پاڻُ مَتائِنُ گهورِ،

وِيا جي هِنگلورِ،[8] تَه ڪَرَمِ[9] مِلَندَءِ ڪاپڙي.

٤

تان ڪي وَٺِنِ ويهُه، جان آهينِ اوطاقُن ۾،

سامي سَفَرِ هَليا، ڏُورِ[10] چِتائي[11] ڏيهُه،

ڇڏي سُکُ ساڙِهه،[12] مَتي ڳَنگا[13] ڳَڇيا.§

٥

تان ڪي وَٺِنِ وَڃُ، جان آهينِ اوطاقُن ۾،

سامي سَفَرِ هَليا، رائو[14] چِتائي رُڃُّ،[15]

اَهِڙو جن اُهُڃُ، سي ڪَرَمِ مِلَندَءِ ڪاپڙِي.

٦

تان ڪي وَٺِنِ آءُ، جان آهينِ اوطاقُن ۾،

وِيو لِنِ نَه وِسري، لاهُوتِيڪو[16] لاءُ،[17]

فَنا ءِ فِراق جو، سامِيُن چکيو ساءُ،

وَٺان تو ويداءُ، ڪاپڙي ڪابُلَ[18] ڏي.

٧

اَڄُ نَه اوطاقُن ۾، جاڳُرُ[19] جوڳيڙَنِ جو،

ساري سَناسِيُن کي، رُنَدين تان رو،

پَسُ! پارِيان[20] تو، لاهُوتي لَڏي وِيا.

١- صبر وارا ٢- وار وار ۾، رڳ- رڳ- ۾ ٣- ملي، گڏجي ٤- روح کي وڻندڙ ٥- رس ٦- ليسين ٧- جيسين آهن ٨- هنگلاج ٩- ڪنهن پيج سان، نصيب سان ١٠- ڏورانهو ١١- چت ۾ رکي ١٢- وطن ١٣- جوش مان هليا ١٤- جبل ١٥- رڃ پٽ، بيابان ١٦- لاهوتيءَ مان صفت ١٧- لاءِ ساءُ، لطف ١٨- ڪابل ١٩- راڳ- جي محفل، جماعت ٢٠- لنهنجي پار کان.

*هنن بيتن ۾ شاه صاحب فرمائي ٿو تہ سنياسين جي صحبت ڪنهن وڏي پيچ سان ملندي آهي. هڪواريءَ جي سند ن سنگ همٿ لڳي، تہ اُن مان پورو فيض وٺجي. اي طالب! جيسين ڪاپڙي، لنهنجي اوطاق ۾ آهن، ليسين پاڻ مٿائن گهور ۽ سند ن سنگ مان پورو لاپ وٺ.

§جوڳي، سپ سک، پلڪ پنهنجو ماڳ-، لياڳ- ڪري، گنگا جي ليرٿ لاءِ نڪتا. (گنگا مان مراد آهي: آلمڪ گيان جو سر.)

Gul Hayat Institute

*۸

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، طالِبَ تنوارِينِ،
آديسي اُٿي وِيا، مَڙهِيُون موُن مارِينِ،
جي جِيَّ کي جِيارِينِ، سي لاهوُتي لَڏي وِيا.

۹

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، سَندي جوڳِيُنِ جوڙَ[1]،
ساري سَناسِيُنِ کي، کامِي تَيِسِ کوڙَ[2]،
مَنَ جنيِن سين موڙَ[3]، سي لاهوُتي لَڏي وِيا.

۱۰

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، سَندي جوڳِيُنِ ذاتِ،
ساري سَناسِيُنِ کي، رُنُم[4] ساري راتِ،
موُن تَنَ جنيِن جي تاتِ، سي لاهوُتي لَڏي وِيا.

۱۱

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، تازا تَنَرَ کَکَ،
آديسي اُٿي وِيا، پيئي اَڏامي رَکَ،
سامِي کَٽي سَنکَ[5]، وَڃائي واتَ ٿِيا.

۱۲

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، کَرِڳَلَ[6] کِينَ رُوُنَ،
نہ اُهي آديسي اُسکا[7]، جن سين مَڙهِيُون سوُنهَنِ،
مَڙهُ[8] ٻوُرِياٺوُن ماتِ ٿي، واڄِتَ کِينَ وَڄَنِ،
وِيا نانگا سي نِڪِري، ٻَهَرَ[9] نہ ٻوُرَ ٻَنِ،
ساريو سَناسِيُنِ کي، اولاکا[10] اَچَنِ،
لاڄِڻوُن[11] لاهوُتِيَنِ، جوڙي ڏِنيوُن جِيَّ کي.

۱۳

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، دوُنهِينِ، ڏُنڌُ[12]، نہ لاتَ[13]،
وِيا ويراڳِي نِڪِري، چِتَ[14] چَکائي چاتَ[15]،
آٺوُن مارِيَسِ تَنهِين ماتَ[16]، جيجان! جوڳِيڙَنِ جي.

§۱۴

جِياسوُن جوڙَ ٿِي[17]، جوڳِيءَ لاتو جارُ[18]،
سَندو ٻوُرَبَ پارُ[19]، آڇِياٺِين[20] اَنڌَنِ کي.

۱۵

جِياسوُن جوڙَ ٿِي، جوڳِي ڏِنوسوُن جانِ،

۱- ڪچهري ۲- ڪتين جي ڪوڙ ۳- لاڙو ۴- ياد ڪري ۵- ناد ٦- وڏي آواز ۷- ڀي آرام
۸- مڙهي ۹- پوربين يا جوڳين مان ڪو بہ جٹو ۱۰- چِنتائون، ڏک ۱۱- رسيون (ضابطي جون)
۱۲- دونهون ۱۳- روشني ۱۴- دل کي ۱۵- چاٺو (ماکيءَ جو) ١٦- ماڪ (ڳوڙهن) ۱۷- گڏجاڻي ٿي،
آنند ٿيو ۱۸- غم، پيڙا ۱۹- پورب يعني آلمڪ ديس جو طرف يا ڏس ۲۰- اَگيانين.

*ڪن صاحبن جو رايو آهي تہ "اَڄ نہ اوطاقن..." وارن بيتن ۾ شاه صاحب، شاه عنايت جهوڪ شريف واري جي شهادت تي پنهنجي درد ۽ ماتم جو اظهار ڪيو آهي. اِنهيءَ واقعي شاه صاحب جي دل کي سخت صدمو رسايو ٿو ڏسجي. شاه عنايت جي وڃڻ کان پوءِ ڪيس مڙهيون (فقيرن جي آستانن) ۾ نسوري رک اڏامندي نظر ٿي اچي.

§ڪي صاحب "جياسون جوڙ ٿي" جي معني ٿا ڪن: جڏهن کان سرشتي رچي ويئي.

Gul Hayat Institute

سَڱُ[1]، هو جَنھِين سان، سو سامي اَسان پيٽيو.

۱۶

جِياسُون جوڙَ ٿي، نانگو ڏِٺوسُون نِتُ،
چوُنڊو[2] هو چِتُ، ڪُلي سو باغُ ٿِيو.*

۱۷

هَيءَ! جي هُئا هِتَ، تہ مَتِنِ هوُندَ[3] حَقُّ[4] ٿِيو،
مَٽِيوُن[5]، مورَتَ[6]، مَتِ[7]، مانَ[8] وِسِرِيُون ڪي لَهَان.§

۱۸

هَيءَ! جي هُئا هاڻِ، تہ مَتِن هوُندَ حَقُّ ٿِيو،
پيھي وِيا پاڻَ، اَڏِيا مُڙهَ[9] مارِين موُن.

وائي ۱

ڪاپَڙي ڪَنَ چِيرَ[10]، وِيا وِيراڳِي نِڪِري،
دِلِ هَٽي وِيا دَلَقَ[11] سِين، ڦورِڙُ هُٽِڙا فَقِيرَ،‡
هَٽي وِيا حِلِمَ[12] سان، سِڱِيوُن مَنجِهہ سَرِيرَ.

وائي ۲

جوڳِي جَڳَ گَھٽا، اَلا! موُن وَهُ وِيراڳِين سِين.
پاڇي ڪَنِ نہ پاڻَ سِين، ٽُنبيءَ[13] مَنجِهہ ڪَٽا، اَلا!
جان ڪي ڏاٺِيُون ڏَوُڙِ[14] ۾، جان ڪي ڪِينَ چِٽا! اَلا!
وينِي واٽِڙِينِ[15] لي، پُٺَنِ[16] جِئَن پَٽان، اَلا!
سارِيو سَناسِيُنِ کي، وِينِي هَٿَ هَٽان، اَلا!
آيَلِ! آديسِيُنِ جا، موُن لي ڳُڻَ[17] گھٽا، اَلا!
اَدِيُون! عَبدُاللطيفُ[18] چئي، مُحبِّنِ مَنجِهہ مَٽِيا، اَلا!

سر رامڪلي - داستان اٺين جو سار

جوڳين جي ذات ڪنهن ڪرم سان ملي. جيسين اوطاقن ۾ آهن، تيسين سندن تاب ڪر ۽ پاڻ مٿانئن گهور. هنن جي چت ۾ ڏورانهون ديس پيو وسي. هنن جو سفر سچ ۽ رچ ۾ آهي. هنن فدا ۽ فراق جو ساءُ چکيو آهي. افسوس جو اڄ آديسي پنهنجي مڙهين مان لڏي ويا آهن ۽ هينئر اُتي ڪک پيا وسن:
”جي جيءَ کي جيارين، سي لاهوتي لڏي ويا.“

شاه صاحب کي جوڳين جي فراق ۾ رانيون روئڻ ۾ گذاريون پيئون آهن. آديسي هليا ويا آهن ۽ سندن جاءِ تي رڳو رک پيئي اُڏامي:
”آديسي اُٿي ويا، پيئي اُڏامي رک.“
جوڳين جي سنگ ۾ سندس چت ڪلي باغ ٿي پيو آهي. سندن صحبت مان ڪيس حال (روحاني خمار) پرِڀيو آهي. جوڳين جي صحبت وڏي جوڙ آهي ۽ سندن جدائي وڏي جاڙ.

۱- ياترا ڪئي، ڏٺو ۲- پوئيل (مکريءَ جيان) ۳- جيڪر ۴- منهنجو حق ۵- مٽڪا (مالها جا) ۶- مورلي، جوڳيءَ جو روپ ۷- گيان، وديا ۸- من ۹- اَڏيل مڙهيون ۱۰- ڪن چيريل ۱۱- ڪفني ۱۲- نياز، نهنائي ۱۳- پچائين ۱۴- ڪاٺين ۱۵- مگٺهارن ۱۶- گهمان ۱۷- احسان ۱۸- جوت، جوهر.
*اسانجو هردو، جو اڳ، مکريءَ مثل پوئيل هو، سو هاڻ اُڙي هڪ گلشن ٿي پيو آهي.
§شل وڃايل مالهائون، جوڳيءَ جو روپ ۽ سندس گيان وري پراپت ڪريان.
‡جوڳي ڪي، ڦورڙُ هوا، جو منهنجي دل کي پنهنجي ڪفنيءَ جي جادوءَ سان لٽي ويا.

Gul Hayat Institute

داستان نائون

١

اُکَ وِڏائُون ھُگرِيين[1]، جوڳي کَندا جُڃَ[2]،
طَلَبَ نَہ رَکَنِ طَعَامَ جي، اوليو پِيَنِ اَڃَ،
لاھوُتِيُنِ، لَطِيفُ چئي، مَنُ ماري کيو مُڃَ[3]،
سامِي جھاڳي سُڃَ، وَسَندَن[4] کي ويجھا ٿِيا.

٢

نَہ گِندا[5]، نَہ گَبرِي[6]، نَہ لانگوٽِي لِکَ[7]،
جيڏَ نھن پَرِينِ وِکَ، تيڏَ نھن صاحِبُ سامُهون.

٣

نَہ گِندا، نَہ گَبرِي، نَہ لانگوٽِي لِيڙَ[8]،
جيڏَ نھن کَرِينِ پِيڙَ[9]، تيڏَ نھن صاحِبُ سامُهون.

۴

نَہ گِندا، نَہ گَبَرِي، نَہ لانگوٽِي لِينگَ[10]،
ڀِنگا[11] جِبين پِينگَ[12]، صاحِبُ تِنِين سامُهون.

۵

نَہ گِندا، نَہ گَبَرِي، نَہ کَڇِين[13] کاڇوٽِي،
سامِيُن[14] ٻاري سُڃَ ۾، ٻاٻُن[15] ٻاھوٽِي،
جوڳي جَبرُوتِي[16]، وَڃائي واٽَ ٿِيا.

٦

کَڇِي کاڇوٽِي، نانگَنِ ٻَڌي نيھَن جي،
جَھڙا آيا جَڳَ ۾، تَھڙا وِيا موٽِي،
اُنِين جي[17] چوٽِي، ٻُوَرِ[18] ٽِيندي ٻَڌِري.

*٧

جِئَن تا ٻُڇَنِ اَنَّ کي، تِئَن جي ٻُڇَنِ پَنڌُ،
تَہ رِڙھي لَڏائُون رَنڌُ[19]، لَتِّيَنِ لُکَ[20]، لَطِيفُ چئي.

*٨

جِئَن تا ٻُڇَنِ اَنَّ کي، تِئَن جي ٻُڇَنِ اَللهُ،
تَہ رِڙھي لَڏائُون راھُ، لَتِّيَنِ لُکَ، لَطِيفُ چئي.

٩

سَبِيري[21]، سَيِّدُ چئي، جي تا ٻُڇَنِ اَنَّ،
تِنِ کاپَڙِيُنِ[22] کُوھي[23] کَنَّ، جوڳي ڇائِينِ جاڙَ تا.

١٠

جا ٻُرادَ[24] ٻَتَنِ[25] جي، سا اَڄ ھُکَ آدِيسِيَنِ،§
روزا رِنڌَ[26] رَکَنِ، عِيدَ[27] نَہ اوڏا کاپَڙِي.

١- ٿيلھيين، گوڏڙين ڀر ٢- موڃون، آنند ٣- سرِيا يا گاھ جيان نرم ۴- وسندي، آبادي ۵- رلي ٦- گوڏڙي ٧- ٽوري، لرماٽر ٨- اَڳڙيءَ ٽڪر ٩- ڪاھ ١٠- ٽڳڙي ١١- گھر، جھوپڙا ١٢- سچا ١٣- لانگوٽي ١۴- جوڳين ١۵- ٻاھ، ٻاھڙي ١٦- جبروت جي منزل تي پھتل جوڳي ١٧- اُنھن جي ١٨- ڏيا، ڪماليت ١٩- واٽ، مارگ ٢٠- لُڪ، ڪشت ٢١- سوير ٿي ٢٢- ٻاٽڪي چوائين ٢٣- مفت، اَجايو ٢۴- عيد، جشن ٢۵- اِنساني ٻتلن، عام ماڻھن ٢٦- مست فقير، اِلاھي رنگ ۾ رتل جوڳي ٢٧- عيد کي اوڏا ناھن (جشنن کان پري آھن).

*جئن اِنسان روز اَن جي طلب تا ڪن، تئن جي ھو روحاني پنڌ يا اَلله جي ٻڇا ڪن تہ جيڪر جلد وڃي سچو مارگ لھن ۽ پوءِ سندن من مان سڀ چنتائون ۽ ڪليش نورت ٿي وڃن.

§سنياسين لاءِ اَڄ ٻک اِئين آھي، جئن عام اِنسانن لاءِ جشن جا ڏينھن.

Gul Hayat Institute

11

جَنهن سَناسيءَ سانڍيو، گَنڍي[1] ۽ گِراهُ[2]،
اُنهيءَ کان اَللهُ، اَڃا اَڳاهون[3] ٿيو.

12*

وِڃو ٻچين ٻرُ[4]، کَرِ کا هِنڌارَ[5] هَلَڻَ جي،
اَڄُ، آديسي! مَرُ[6]، صُباحَ مَرَندو سَڀُڪو.

13

پَرِيديسي پيرِ[7] ٿيا، ڇَڏي گَنجو[8] گامُ[9]،
گُروءَ سَندي گَسَ ۾، جِنِ کَيا تَنَ تمامُ[10]،
ويهي کَيو نہ وِچَ ۾، تِنِ آديسين آرامُ،
رَهُ[11] ۾ گَڏِبُنِ رامُ، پَندان جُتا ڪاپڙي.

14

اَکيون آلو[12] ماهُ[13]، سَدا سناسين جون،
واري[14] نيڻَ نِنڊاهُ[15]، جاڳي جَهليا جوڳين.

15

اَڏَ[16] لَڳيون آهين، آئَل! آديسين جون،
ويهي وِهائين[17]، ڪا قضائي[18] راتڙي.

16

اَڃا سي آهين، جي سَزاوارَ[19] سگين جا،
وينا وَڃائين، جي، سَناسي، سُٽِئين.

17

نِسوريائي ناهِ[20] جي، دِلِ ۾ دُونهين دُکاءِ،
آٽي آڳِ عِشقَ جي، لاهُوتي! تَنَ لاءِ[21]،
جِندا![22] تِنِ جاڳاءِ، جِتَن آتَشيان[23] آبُ ٿئي.

18

مَرَڻُ مُسَلَّمُ[24] جِنِ، واحِدُ[25] تِنِ نہ وِسري،
مَٿي سَگَرُ[26] ڪاپڙي، ڪا نانگا نِنڊَ نہ ڪَنِ،
نيڻَ سَدائين تِنِ، اوجاڳَنِ اُجاريا[27].

19

جو کُهَنڊ[28] سُهَنڊ[29] سامُهون، پُرِتِ[30] تَنهين سين پارِ[31]،
نيڻهن نہ نِبهي[32] جَنهنجو، تَنهن سين تُون مَ تَنوارِ[33]،
هَڏِ مَ واتَ وِسارِ[34]، ٿِيُ نِرالو[35] نِبري.

20

پُوري[36] پئي رَهُه، اَپَئِي[37] اَجهُه[38] مَ ڪاپڙي!
اَلا جي عِشقَ جا، سي تُون سَهيو سَگهُه،
پُڇُ پاڻَ کي پَگهُه[39]، هِڪِلاجِ هَلَڻَ جو.

١- رلي ٢- گره، ڪاڌو ٣- ٻري ٤- گذريل سال ٥- هينئر ٦- مرڻ کان اڳي مر ٧- سفر لئي اُسهيا ٨- گنجو ٽڪر ٩- ڳوٺ ١٠- ناٻود ١١- راهه، واٽ ١٢- ڳوڙهن سان تر ١٣- چنڊ رما ١٤- روڪي ١٥- ننڊ کان ١٦- اَڏ ٻوريل اَکيون ١٧- گهارين ١٨- ڪا ورلي ١٩- لائق ٢٠- نيستي، فنا ٢١- جسم يا وجود سان لڳاءِ ٢٢- اي جند! ٢٣ آتش يعني باهه مان ٢٤- قبول ٢٥- ڌڻي، ايڪو برهم ٢٦- سمارگ (روحاني پند) ٢٧- روشن ڪيا ٢٨- خراب هنڌ ٢٩- سٺو هنڌ ٣٠- پريت ٣١- نباهه ٣٢- توڙ تائين نہ هلي ٣٣- روحاني ٻولين نہ ڪر ٣٤- اَلڳ يا ڌار ٿي ٣٥- نباهي ٣٦- ٻندڪري ٣٧- ڪولي (روحاني راز) ٣٨- نہ پڌر ٣٩- مصلحت.

*تون وينو گذريل وقت واچين: هينئر ٿي ڪا هلڻ جي ڪر. اي جوڳي! تون اڄ ئي پاڻکي مار (نفس نابود ڪر) ڇو تہ سڀان (ڪنهن ڏينهن) هرڪنهن کي مرڻو آهي.

٢١

جوڳي ويا جاميرَ، جان مڙهيان مُنهن پاڻيان،
ٻيا ٻُوجهيندي ڪيرَ، ڏوڏاٽي ڏوپَ ڏري.

٢٢

ڏورَڻُ گهڻو ڏاکڙو، ڏورج مَ رِءَ ڏئي،
تان تان هونءِ حُجري، جان سين يارُ جڻي،
جَڏهن پاسي پاڻَ ٿئي، تَڏهن ڇَڏج تَڪيو.

٢٣

ڏور مَ ڏئان ڏارَ، ڏورَڻُ گهڻو ڏاکڙو،
ڪوڙين لَکَ هَزارَ، اِنَ اوندهيءَ اَنڌا ڪيا.

٢٤

تو جو ڏيو ٻارئيو، سا سوُرج سُهائي،
اَنڌَنِ اوُنداهي، جي راتِ وِهامي ڏينهن ٿيو.

٢٥

نانگ جَنهين نِنڊ، لَتَ نَ نِهاريو جوڳيين،
ڪي ڪُويساهيا ڪاپڙي، پُريا پَراهين پنڌ،
هوُ هِنهين هَنڌ، ٿي هُنهين ويا هِنگلاجِ ڏي.

٢٦

نانگ جَنهين نِنڊ، لَتَ پِڻ نهاريو جوڳيين،
سي سُويساهِيا ڪاپڙي، پُريا پَراهين پنڌ،
هوُ هُنو هِنَ هَنڌِ، هُنِ هِنگلاجِ هيتِ ڪيو.

٢٧

سامي! تون سُلوڪ ڪي، هَتان هَنڌِ مَ ڇڏِ،
لَڌيندَنِ سين لَڌ، نه رَهين تون راجَ ڪري.

٢٨

ويندَنِ کي ويڪَ ٿئي، هوُندَنِ ڪونهي هَنڌُ،
"مَنْ لَهُ الْمَوْلىٰ فَلَهُ الْكُلُّ"، اِئي پروڙج پنڌُ.

٢٩

عاشق، شَهَرَ فَقيرَ، دَرِ دَرِ هَڻن سين،
"مَنْ عَرَفَ اللّٰهَ كَلَّ لِسَانُهُ"، اَهڙائي اَمين،
جيتي پسن ڪين، تِتي ڪن تڪيا.

٣٠

گُذَرَ گهٽي گُذرانُ، ڪين قبوُليو ڪاپڙي،
عليءَ جو ميدانُ، سَگهُو سناسين کي.*

٣١

وينا ڏوڙ ڏُٽي، عليءَ جي ميدان ۾،
تِرڪَ ڪياڻون تڪيا، پَريون پنڌ سُٽي،

١- ليوڙ ٻالرا ٢- مڙهين ۾ ٣- ڏوڏي (ٻاهه ڏويندڙ) جي ٤- دونهي (واس ڏوپ) ٥- ٻتي يا چراغ (روشني) کان سواءِ (گروءَ کان سواءِ) ٦- ڪوٺيءَ ۾ (خلوت يا ايڪانت واريءَ) ٧- خود ٨- آستان ٩- ڏيئي يعني آلمڪ رهبر کان سواءِ ١٠- ڪروڙين ١١- سج جو ٽڪلو ١٢- جنهن آستان تي ١٣- ڪوڙي ويساهه وارا ١٤- هليا ويا ١٥- هن ئي آستان تي ١٦- اونهئين، اَجايو ١٧- سچي ويساهه وارا ١٨- هتي ١٩- هنگلاج مان ٢٠- روحاني مارگ ٢١- ٽارڪن يا لياڪين ٢٢- ويندڙن، هلندڙن ٢٣- ڪشادائي ٢٤- خوديءَ وارن کي ٢٥- جنهن کي مولا آهي، تنهن کي سڀ ڪجهه آهي (حديث) ٢٦- جنهن الله کي سڃاتو، تنهنجي زبان گنگي ٿي (حديث) ٢٧- پارکو ٢٨- نيستي ٢٩- گذري ويل ۽ گذرندڙ ٣٠- سنو ٣١- چونڊي.

*"عليءَ جي ميدان" مان مراد: مسڪيني ۽ رياضت. (جئن حضرت عليءَ جي زندگي).

ڪندي ڪوهه ڏني؟ طعنا ڏيئي تن کي.

٣٢

لنگهه لاهوتان، ڪاپڙي! دونهين ڪا مَ دکاءِ،
اوري ڪر مَ آسرو، پري پير مَ پاءِ،
جن جي جاءِ نه ماءِ، ونءِ تنين سين واجهيو.

٣٣

ڇڏ جاڳوٽا جوڳيين، دونهيون ڪيم دکاءِ،
"واذڪر ربڪ في نفسڪ"، اندر آگ جلاءِ،
جن سڄڻ جي ساڃاءِ، تن ڪينان مٺو ڪينڪي.

٣٤

پنيءَ پڙڪ ڪن، باهيون بيراڳين جون،
هلو ته سيڪيون هٿڙا، مٿي تن مچن،
ملان سداسين، مون جڙ لڳي جان ۾.

٣٥*

هوجي ٿيا هرڪيس، تن لڳي ڪين لباس سين،
ونن ولهي ويس، لاهوتي لطيف چئي.

٣٦

ٻڪ انين جي ٻکيا، ڏوڙ انين جو ڏوپ،
ڪياڻون سوني روپ، جنان لوڪ لنج ٿئي.

٣٧

سڱيون، سيليون، گبريون، نيئي لول لڳو،
پٽ هٽي پٽ سين، پيري تن پڳو،
لاهوتن جن لڳو، سي مڙهيان مور نه نڱيا.

٣٨§

ڪوءِ گودڙا! ٻن گبريون! نيئي ڪداڻون ڪانءِ،
جيڏانهين جوڳ ويو، نيڪ تيڏانهين نانءِ،
پٽو ايئن پانءِ، ته سڱيون شومت هٿ جون.

٣٩

ڪڻ گودڙ ٻن گبريون، ڪانءِ مَ ڪداڻون،
جندا! وڃي جوڳ سين، لهج ڪي لاڻون،
ايئن ڪه آٽائون، سڱيون شومت هٿ جون؟

٤٠

جا گرَ ڏني گودڙي، سا مون کي ٿي مرڪ،

Gul Hayat Institute

١- دنيا ٢- جوڳين واريون جٽائون ٣- پنهنجي رب کي پنهنجي اندر ۾ ياد ڪر ٤- شناس ٥- ڪين (نيستي) کان وڌيڪ ٦- پڙڪا ڏين ٧- وٽان ٨- ميخ (عشق جي) ٩- هريءَ جي رنگ ۾ رتل ١٠- غريباڻي لباس ۾ ١١- واس ڏوپ ١٢- جنهن کان ١٣- ماڻهن کان ١٤- وجائط جون سڱيون ١٥- رسيون ١٦- گودڙيون ١٧- جهيو ١٨- کشتو ١٩- مڙهين مان ٢٠- هرگز نه ٢١- نڪتا ٢٢- گودڙيون ٢٣- ڪٽي ٢٤- رليون ٢٥- جلاءِ ٢٦- نماءِ ٢٧- برائي، خرابي ٢٨- واڳجي يا شامل ٿي ويهج ٢٩- ڇو ڇپائون ٣٠- گروءَ ٣١- فخر.

*جيڪي هريءَ جي رنگ (الاهي عشق) ۾ رڱيل آهن، تنهي ويس وڳن سان دل نه ٿي لڳي. هو غريباڻي لباس ۾ گهمندا وتن.

§اشارو: جوڳ، ظاهري وستن جهڙوڪ گودڙين، گبرين ۽ سڱين ۾ ناهي، پر من جي استرتا ۾.

چيلا! ماري[1] چرخ، اوڊي[2] ويهُه اَدب سين.

٭۴۱

جا گُر ڏني گودڙي، سا تُني لاهيندي لڄ،
سَندا تنهن سُهڄ[3]، چيلو ڇوندو ڪيترا؟

٭۴۲

جا گُر ڏني گودڙي، سا مون گهڻي سُهاءِ[4]،
نيٺي رُساڻي[5] ماءِ، اوڊين[6] جي اَدب سين.

۴۳

اَندر دِلا رِليون، ٻاهر پَٽولا[7]،
لَن ٻر ڪاپڙي، گُڏه[8] جا گولا[9].

۴۴

ٻاهر دِلا رِليون، اَندر پَٽولا،
لَن ٻر ڪاپڙي، خدا جا گولا.

§۴۵

گُل گُل[10] پسي، گودڙيا! گهڻا م پانئيج،
سوئي سُڃاڻيج، هيُ هوُ آهي هيڪڙو.

۴۶

پَٽ[11] چڏيائون پَٽ ۾، ڏنڊ[12] چڏيائون ڏسُ!
آلائشان[13] اَڳي ٿيا، مونجي ٿين نه مسُ[14]،
هيِّ چڏيائون حِسُ[15]، وَڃي ڪالهه ڪُلُ[16] ٿيا.

۴۷

ٻولي ٻُجهارت[17]، جوڳيان سنديءَ ذات جي،
ذوَرَڻ گهڻو ڏاڪڙو، هلڪ ۾ حيرت،
عَجَب عِبادت، پُه پَرُوڙڻ اِن جو.

۴۸

جَنهن ڪارڻ جوڳي ٿيا، جان جان سو نه پَسن،
تان تان سناسين[18]، وره وهامي راتڙي.

۴۹

نه ڪلن، نه ڪين[19] ڪي، نَکي ڳالهائين،
ڪنهن[20] جنهن ۾ آهين[21]، سا ٻر پَرُوڙڻ ڏاڪڙو.

۵۰

ٻُجهڻ ٻرڏيهين جو، آسڻ وٽ آهي،
اکڙڻ[22] جي لاهي[23]، هُنئين[24] تان حق لهي.

۵۱

راليان وُجهن[25] رام سين، ڏينهان ڪن سنان[26]،

Gul Hayat Institute

۱- پلٿي ماري ۲- ٻهري ۳- گڻ، سهج ۴- سونهي ۵- وڃي پهچائي ۶- ماڳ، لي ۷- ريشمي وستر ۸- آهڙي نموني ۹- غلام ۱۰- قسمين قسمين گل يا روپ ۱۱- ڪشتا ۱۲- سگهيون (وجائڻ جون)، آسن ۱۳- آلايش يعني ناپاڪائيءَ کان ۱۴- ٿامو،ڪچ ۱۵- احساس (دنيا جو) ۱۶- ڌٽيءَ سان هڪ ٿيا ۱۷- ڳجهارت ۱۸- غم ۾ ۱۹- ڪائين ۲۰- اهڙي ڪنهن ڳالهه ۾ ۲۱- ريت، نمونو ۲۲- اکيوڙيا، موه، پردو ۲۳- اهينئين ۲۴- ايشور پائي ۲۵- ريڊا رهن ۲۶- سناڻ.

٭چيلي کي جڳائي ته گروءَ وٽان مليل گودڙي ادب سان اوڍي، آسن ۾ وهي. پوءِ هو وڃي پار پهچندو. چيلو، گروءَ جي گودڙيءَ جا گڻ ڪيترا ڳائيندو!

§اي ڪاپڙي! هن دنيا روپي گلشن ۾ گوناگون گل (روپ) پسي، ڪثرت نه سمجهه؛ تون اهوئي هڪ (ايشور) سڃاڻج، جو سڀ ۾ ٿو وسي.

جوڳي سي اِناڻُ[1]، وَٽُون جن وِرهائيُون.*

٥٢

ڪي جو ڏِناڻُون، ڏُهَڪڻي[2] ڏُورِ ٿيا،
وِهَڪَ نہ ڪِياڻُون، اُپِيڪَ[3] عَيبُ اُن جو.

٥٣

نَڪي طَعامُ تُنبَڙِيُنِ[4] ۾، نَڪي ڳَبَرَنِ،
مُون پِڻ مُلان[6] تَنِ، حاصُلُ[5] ڪي حالُ ڪِيو.§

٥٤

دَلَقَ[7] پَڪائِجِ دِلِ کي، لائِجِ[8] ڪو مَ لِباسُ[9]،‡
پُوري ڪائِجِ پانهنجو، مَڙهيان[10] اَندَرِ ماسُ،
تہ ويراڳِي! تو واسُ[11]، ٻَرَ ۾ ٻُويُون[12] موڪِلي.

†٥٥

جِتي عَرشُ نہ اُپُ ڪو، زَمِينَ ناهِ دَرو،
نَڪو چاڙَهائو[13] چَندَ جو، نَڪو سِجَ سَرو[14]،
اُتي آديسِيُن جو، لَڳو دَنگَ[15] دَرو[16]،
پَري پِيِنِ پَرو[17]، ناتُ ڏِناڻُون ناهِ ۾[18].

وائي ١

جوڳي ڏاڍي ذاتِ، جيجان! سامي ڏاڍي ذاتِ،
ماءُ! مُون قَبُولِيا ڪاپڙي.
راليان ڏيهان رُوحَ ۾، مُون کي سَندِيُن تاتِ،
سِگها ايندَمِ سُپرِين، شَلَ سُپاڻي پرڀاتِ،
اُنهَن آديسِيُن جي، مُون کي وائي آهي واتِ،
ڪَرِيان عَرضُ اَللهَ کي، آئُون اُتي آڏيءَ راتِ،
اَديُون! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، شَلَ ڏاتَر[19] ڏيندَمِ ڏاتِ[20].

وائي ٢

راوَلُ[21] رَهي نہ راتِ، جيڏِيُون!
مُنهنجو راوَلُ رَهي نہ راتِ.
ڪوهُ ڪَريندَيَس ڪانڌَ[22] ري، وِهاڻيءَ پرڀاتِ،
مَتِ نہ معذُورِنِ جا[23]، ڪا جا جوڳيءَ ذاتِ،
لَڳُمِ لاهُوتِيُنِ جو، مَنجهان ڪِينَرَ[24] ڪاتُ[25].

١- اَحمق ٢- ٻجي ٣- ٻيهڪ ٤- ٽڏين ۾ ٥- تن وٽان ٦- روحاني فيض ٧- فقيراڻو چنبين لڳل لباس ٨- پائج ٩- ظاهري ويس ١٠- مڙهين ۾ ١١- تنهنجو هڳاءُ ١٢- خوشبوئون ١٣- اڀرڻ، چڙهڻ ١٤- نشان ١٥- حد ١٦- آسڻ ١٧- پنڌ، جاءِ ١٨- نيستي، عدم ١٩- ڏاتار، خدا ٢٠- دان ٢١- محبوب ٢٢- پره ڦٽيءَ جو ٢٣- دوست ٢٤- ساز، سرندي ٢٥- خنجر.

*اهي جوڳي احمق چئبا، جن پاڻ ۾ دنيوي پدارٿ وراهي کنيا.

§مون پڻ اُنهن (جوڳين) مان ڪي روحاني فيض حاصل ڪيو آهي.

‡ظاهري ويس نہ پهر. پنهنجي دل کي جوڳياڻو لباس پهراءِ. (پنهنجي دل کي جوڳي ڪر.)

†آديسين جي منزل اُتي، جتي نہ عرش آهي، نہ زمين؛ نہ چنڊ آهي، نہ سج؛ هنن اشور نيستيءَ يا عدم ۾ ڏنو آهي. (گيتا ۾ بہ ساڳيو ورڻن آهي.)

Gul Hayat Institute

سر رامڪلي - داستان ٽئين جو سار

جوڳين لاءِ ٻڪ وڏو ڄڄ آهي. هو طعام جي طلب نہ ٿا رکن ۽ سارو وقت اڃ اولیو پيا پيئن. هنن من ماري مڄ ڪيو آهي ۽ پوءِ اُهڙي آلمڪ اُوستا ڪي رسيا آهن، جو: ”جيڏنهن پرين وڪ، تيڏنهن صاحب سامهون.“

هو جهڙا جڳ ۾ آيا، تهڙائي هتان موٽيو وڃن. اي آديسي! اڄ ٿي مر ۽ ڪالهہ ۽ سڀان جي ٻچار نہ ڪر. جن سنياسين ”گندي ۽ گراهہ“ سانڍيو، تن ڪان الله اُڇا پري آهي. سامي اهو آهي، جو سلوڪ ڪي هتان نہ ڇڏي؛ راين ۽ گبرين کي ترڪ ڪري؛ ۽ ”گرجي گودڙيءَ“ کي اَدب سان اوڍي. آديسي اهو آهي، جو مڙهيءَ اَندر پاڻ پوري، پنهنجو ماس کائي. جوڳين جو درو اُتي آهي، جتي نہ سج آهي، نہ چنڊ، نہ عرش، نہ اُپ:

”پري پيئن پرو، ناٿ ڏٺائون ناهہ ۾.“

•

”سر رامڪلي“- هندستان جي گائن وديا موجب، رامڪلي، هنڊول جي پنجن اِسترين مان هڪ آهي. سارو سر، جوڳ ۽ جوڳين جي اُستتيءَ ۾ اُچاريل آهي. جيئڪي گيتا ۾ يوگ ۽ يوگين بابت چيل آهي، سو شاهہ صاحب جي ”سر رامڪلي“ ۾ نرنيءَ ٿيل آهي. شاهہ صاحب سچن ويراڳين جي ويراڳ ۾ ئي هي سر چيو آهي.

Gul Hayat Institute

سُرُ ڪاپائتي

داستان پهريون

١

لوڪي[1] لوُن ڪاتارِ[2]، جِمَ[3][*1] هيڪلي[4] پيرِئين[5]،
ڏِني ڪا ڏُنارِ[6]، صرافَ اِنَهِين سُتَ ۾.

٢

جنين پيرِيو هيڪلو، تنين ميڙيو، ماءِ!
تَنھُ اَهِڙيءَ ساءِ[7]، موُن آلِڻُ[8] هَڏِ[9] نه اَجهي.

٣

جان ڪَتين تان ڪِتُ، هيءَ[10] هَڏِ وِهاڻي[11]،
ڪاپائتي[12] سَيَڪا[13]، ڪِتي[14] سيباڻي،
جاڙو جن جاڻي، تن هَٽان[15] پُهي نه ڇَڏي.

٤

هيءَ هَڏِ وِهاڻي، جان ڪَتين تان ڪِتُ،
ڪو پَنهجي عيدَ[16] ڪي، پيري ڪَجِ پِرَتُ[17]،
مَتان روئين رَتُ، صُباحَ[18] وِچِ سَرَتيين.

٥

هيءَ هَڏِ وِهاڻي، توُن ڪَتُرُ ڪا لَهوُڻي ڏِينهَن ڪي،
اُٿي اور اَرتَ سين، ويهُه[19] مَ، وِيگاڻي!
نه صَرافَ سُياڻي، موٽائي هَٽڪِئي نه مُنهَن ۾.

٦

ڪَتَڻَ[20] جي ڪانه ڪَرِين، سُتي ساهين هَڏُ،
صُباحَ[21] ايندءِ اوچتي، عيدَ اگهاڙَنِ گَڏُ،
جِتِ سَرَتيوُن ڪَندءِ سَڏُ، اُتِ سِڪَندينءَ سِيڱار ڪي.

١- جيتوڻيڪ ٢- ڪتڻ واري ٣- متان ٤- اَڪيلي ٥- ڦيرائين، ورائين ٦- وڏ، نقص ٧- اَهڙي طرح ٨- اُنت ڪتڻ جي جاءِ ٩- هرگز ١٠- هيءَ مهل يا حياتي ١١- گذري ١٢- ڪتيندڙ ١٣ ڪتيل ست ١٤- وڻي، پسند پيئي ١٥- ڪپهه جو پُهو ١٦- عيد يا خوشيءَ جي ڏينهن لاءِ ١٧- پِرت پرج ١٨- قيامت جي ڏينهن ١٩- اُٿت ٢٠- سرير کي آرام ڏيڻ ٢١- يعني جڏهن روحاني ڪمائي ناهي.

*جيتوڻيڪ تون ڪتڻ واري آهين ته به اَوائل ۾ اَڪيلي سر نه ڪت، پر ڪتڻ جي رهبريءَ هيٺ، ڇو ته حقيقي پارکوءَ انهيءَ ۾ عيب ڏٺو آهي. (طالب کي رهبر گهرجي.)

Gul Hayat Institute

٧

پاڻي ڏورِ اَرتَ ۾، ڪَٿين نہ ڪوُڙي،
وِھاڻ واداڻي[1]، پُٺين[2] سَمِہوُڙي[3]،
مَٺي جَنھِن موُڙي[4]، سا ڪِٿ وِھي ويسِري[5]؟

٨

اَڄُ پڻ اَجهڻَ[6] ڪي مَرِين، نَڪي ڪِٽُء[7] ڪالَ،
يوري[8]! توسين ياڻَ[9]، ڪاندُ[10] ڪَريندو ڪيترا؟

٩

اَڄُ پڻ اَجهڻَ ڪي مَرِين، نَڪي ڪِٽُء ڪالَ،
مونا[11] اَنجي اَڪَرِيا[12]، اَرتَ پَرِڪي[13] مالَ،
ھَيء! تنين جي حالَ[14]، جِن ڪاپِي مَنجهان ڪين ڪِيو.

١٠

سي تو ويھي وِڃائيا، جي ڪَتڻَ سَدا ڏيدهن،
اَرتَ اوڏي نہ ٿِين، پوري[15]! سِپَّن،
ڪَندُ ڪَتيندِينءَ ڪِيئَن، اَڳڻِ عَجيبَن[16] جي؟

١١

توڙي ٿِينءَ وَڏي، توء[17] اَٿي آڻُ آءٌ،
ٿي پيڙي[18] پيرَمَ وارِئين[19]، ٻي ھَڏ ڪَرِمَ ڪاءِ،
ٺ صَرافُ تو صُباحَ، ڪوٺي ڪاڻارِن[20] سِين.

١٢

سون ساريڪا[21] ھَٽَڙا، ڪوھُ نہ ڪَتين رَڍِ[22]؟
ويھي ڪُمدَ[23]، ڪاپو ڪَرِ، گُھتوُن گوھيوُن ڇَڏِ،
ٺ صَرافاڻي[24] سَڏِ، مَرَڪيو ھوُندِ مَڻائيِين[25].

١٣

پَگوئي[26] پير، جانسين[27] رَتو راسِ[28] ٿِئي،
بُري[29] ٻيڪاريءَ سين، ھاڙي! پاڻُ مَ ھير[30]،
ڪِتُ[31] ڪَتيندِيُون ڪِير، نَئين[32] سين نہ جاڳجي؟

١٤

پيرئين[33] ۽ پائيين[34]، اِنَ وِڏوُڙو[35] ڪاندُ،
ويٺي اوڙِ اَرتَ سين، ٻِچيءَ پايو پاندُ،
ٺ تُنھنجو ٿِي[36] وِڙواندُ[37]، ڪتو وِتو[38] نہ ٿِئي.

١٥

مَچِڻِ[39] پاڳَ[40] پَر[41] ڏئين، ڪُٽَ، ڪَمبَندي آءٌ،
جَڏِھن[42] ٽَڏھن[43]، ماءُ! پيرَنِ پيرَمَ وارِيوُن.

١٦

چاڻُت[44] پاڻي چِتَ ۾، سَھو[45] ڪِتو جَن،

١- شادي مرادي ٢- وڇين ٣- سنيريل ۴- سينهوڙي ٥- غافل، سست ٦- اُڪڄڻ ٧- ڪتيءُ ٨- نادان ٩- مهرباني ١٠- پيار ١١- اُئت جون اُپيون ڪاٺيون ١٢- ٻڌي ٿي ١٣- اُئت کي ڦيرائيندڙ ڏور ١۴- ڪتڻ جي محنت ١٥- هڪ ساعت ١٦- محبوبن ١٧- تنهن هوندي به ١٨- ويجهي ١٩- اُئت وارين کي ٢٠- ڪتڻ وارين ٢١- سون برابر ٢٢- هوڏ ڪندڙ ٢٣- ڪتڻ جو ڪم ڪر ٢۴- صراف يا پارکوءَ جي سڏ تي ٢٥- ناڻي تي مڻائين ٢٦- پڳل اُئت ٿي ٢٧- جيسين ٢٨- وري رڇي راس ٿئي ٢٩- خراب نڪماڻيءَ ٣٠- پاڻکي نہ هيراءِ ٣١- ڪتيل سٽ ٣٢- نئين اُئت سان ٣٣- گمراه ٿين ٣۴- خودي ڪرين ٣٥- ڪاوڙيو ٣٦- عيبدار ٣٧- ڪتيل سٽ ٣٨- اُجايو ٣٩- مٽان ۴٠- پاڳ، کي ۴١- ڏکو ڏين ۴٢- پيرن، اُئت هلائين ۴٣- ڪتڻ واريون ۴۴- چاوت، بغض ۴٥- ڪتيو.

تنِ جو صَرافَنِ، ڏُڪو داخلِ نہ ڪيو.

١٧

مُحَبَّتَ پائي مَنَ ۾، رَنيا روڙِيا جَنِ،
تنِ جو صَرافَنِ، اَڻَ تورِيو ئي اَگهائيو.

١٨*

ڪو جو وَہ ڪاپائتيَنِ، ڪَنبَنِ ۽ ڪَتَنِ،
ڪارَڻِ سوُدَ سَوارِيُوَن، آڻَ مَنجهِ اَچَنِ،
اُنِ جيءَ سوُنهَن، سَيدَ چئي، صَرافَ ئي سِڪَنِ،
اَگهيا سُتَ سَندَنِ، پائي ڪَرازيءَ نہ تورِيا.

١٩

سُتُ اُنين جو سَڦُرو، جي پِرِ ۾ پچائينِ،
آوازُ اَرَتَ جو، ساہَ نہ سُڻائينِ،
لِڪايو، لَطيفُ چئي، ڪَنبيو ڪَتائينِ،
جي ماڪَ موٽائينِ، توءِ مُلهُ مَهانگو اُنِ جو.

٢٠

تُنبائي تاڪيدَ سين، جن پچايو پاءُ،
لَسي تَندُ، لَطيفُ چئي، هَلي تن هَٽاءُ،
مَلمَلِ مَنجهان، ماءُ! جي سِڪيوُن، تن سون ڪيو.

٢١

ڪي او بينِ عَرَبَ ۾، ڪي ڪابُلَ مَنجهِ ڪِتَنِ،
سُتُ اُنِ جو سَڦَرو، مَتيو ماڪَنِ،
قادُرَ ڪيمَ ڪَيَنِ، تيلهي تُلهي وارِيُوَن.

٢٢

پَليءِ پايو پوُٽِيوُن، ڏَرِ ڏَرِ پيرا ڏئي،
ڪا موُن ڪَتائي، آئوُن ڪاپائتي آهِيان.

٢٣

تَڪُ وِنگي، وَرَ گهٽا، ڪَتِيان ڪُچاڙو؟
ڪاپي متان ڪيترو، آٽيان اُڌارو؟
جي وَرُ ڏِئي وارو، تہ سوُنهان سَرَتِيُن وِچَ ۾.

٢٤

پيرَئين ۽ پائنيين، پائنڻَ پچي چَڏِ،
ڪتو وِتو پورِهيو، هوڏَ وِجهندِيَءَ هَڏِ،
هِتي ڏيدو مَنجِ ڏَڏَ! جتي ڏَڪَنِ ڏَهَسئي وارِيُوَن.

١- تولو ٢- ڳنڍيون ڳوڙها يا ٿلهو سٽ ڪتيو ٣- اهڙو ڪو ٤- نيمهن ٥- ڪتين ٦- ڏجن ٧- فائدي لاءِ ٨- سوپل ٩- اُنهن جي سوپيا لاءِ ١٠- تارازيءَ ۾ ١١- قلدائڪ ١٢- اندر ۾، ڳجهہ ۾ ١٣- ڪپهہ صاف ڪرائي ١٤- خبرداريءَ سان ١٥- سون پراپت ڪيو ١٦- اوبري ٿي چاڙهين، سٽ ويڙهين ١٧- ماڪن جي عيوض وڪاڻو ١٨- شڪتيءَ يا پدارٿ وارا ١٩- ڏڪي ٢٠- ٿلهي سٽ واريون ٢١- ڪپهہ جا مچا ٢٢- اُنت ٿي ڏاڳي ڪيڻ لاءِ سيخ ٢٣- ڏنگي ٢٤- ڪتي ٢٥- ڪاند (ڏاڻي) ٢٦- پاڳ، ورائي ٢٧- گمراہ ٿين ٢٨- خودي ڪرين ٢٩- خودي يا هٺ ٣٠- ڪتيل سٽ ٣١- اَجايو ٣٢- اي ڪم عقل! ٣٣- ڏهن سون ٿندن وارو ڪپڙو.
*جيڪي لنؤ لڳل ڪاپائتيون نفعي (آتمڪ لاڀ) لاءِ سوپل آڻ ۾ اَچي ٿيون ڪنبن ۽ ڪتين، تنهن سٽ جي سونهن لاءِ صراف (حقيقي پارکو) بہ سڪن ٿا. سندن سٽ اَڻ توريو ئي بحال ٿيو وڃي.

*٢٥

اولاڻيان اَرَتَ، ڪيڏانهن ڪَتَڻَ وارِيُون؟
ڀِيِيُون مَٿي ڀَتَ، لُڙِجَنِ لاڪيڙِنِ جُون.

*٢٦

ڪَتي ڪَتي ڪالهه، اَڄُ نه آئَڻِ آئِيُون،
اَرَتَ اَڪِلي مالهه، ڀُوري وِيٺِيُون نِجهرا.

*٢٧

نه سي وَڙُڻَ وَٽَنِ ۾، نه سي ڪاتارِيُون،
پَسيو بازارِيُون، هِنئڙو مُون اُوڻَ ٿِئي.

٢٨

ڪِتي مَٿي آئِيُون، ڪَري تَندُ تَيارُ،
اَئِلَ اوڏانهِين ٿِئي، جيڏانهَن پِرِينءَ پارُ،
ڪاپائِتيءَ قرارُ، مَنجهان ڀُوڻيءَ آئِيو.

٢٩

جا سَدُهو نه سِڪِي، سا مَرُ رَنداڻِي روڙي،
سُتُ اُنهيءَ جو سَڦَرو، وِيا تَرازيءَ تُوري،
ڏُلهي ۽ تُوري، وِهاريءَ ساڻ وِڙُ ٿِيو.

٣٠

جنِين ڪِتو ڪالهه، سي ڀاڻا ڀيِيُون مامِري،
جنِين تَڪَ نه مالهه، سَرَهِيُون سي صَرافَ سين.

٣١

پائي پاندِ ڪَپاهه، جان مُون آئَڻَ نِهارِيا،
ڪَٽي ڪاٿه پَساهه، سَرَلِيُون وَڃِي سُتِيُون.

٣٢

چَرِڪو پَنهِنجي چِتَ ۾، پيٺيءَ پيرِيو جَنِ،
لوڙي ڪِينَ ڪَتِنِ، تِه ۾ ڪانڌُ لَبِينِ جو ڪوڏِيو.

٣٣

ٽاڃي لُوڙِياٽُون، ته عَيبَ نِڪِتا اَڳِيان،
ڪوڙي ڪاپائِتِينُ کي، پَرَ ۾ پُڇياٽُون،
اَڳَلَڙي آٽُون، مُون ڪان پِڙا پَڳا نه ٿِيا.

وائي

ڪا هِدِئين سين لاءِ، پوري! ڪا هِتِئين سين لاءِ.
ٽُيباڻي ٽاڪِيدَ سين، جن پِڃايو پاءِ،
لَسي تَندُ، لَطِيفُ چئي، هَلي لَن هَٽاءِ،
ڀيِيُون تُنهِنجُون جهرڪِن جهورِيُون، ڀيُون اُڏايُون واءِ،
اَرتَ پاسي اوجهرِين، لوڪي سُمهَڻَ آئيو ساءِ،
آڌيءَ، عَبْداللَّطِيفُ چئي، روئي رِهجهائِج راءِ.

١- سدن اَٽت خالي آهن ٢- کپهه جا مچا ٣- لُڙجن ٤- لاڪيڙن ٥- چرخي جي ڏور ٦- جهوڙا ٧- کپهه جا ڏيدا ٨- ڪتڻ واريون ٩- مايوس ٿئي ١٠- لاڙو ١١- پرينءَ جو طرف ١٢- ڪتڻ واريءَ ١٣- آرام ١٤- پل ١٥- ڳنڍيون ڳوڙها ٿي ڪتي ١٦- تلهي ۽ توري سٽ هوندي به ١٧- مهر، نوازش ١٨- اُئلو ١٩- مونجهاري ۾ پيٺون ٢٠- اَٽت جو سامان ٢١- خوش، راضي ٢٢- پلاند ۾ وجهي ٢٣- چرخو ٢٤- پرپاٽ جو ٢٥- ڦيرِيو ٢٦- شائق ٢٧- ٽاڃيءَ جون لندون ٢٨- سٽ ڪتيندڙ نارين ٢٩- اڳلي، ميري ٣٠- ڳنڍيون ڳوڙها ٣١- نادان ٣٢- جهرڪين جو مذڪر ٣٣- جهوٽا کائين ٣٤- لوڪي سمهڻ مان سواد آيو ٣٥- آڌيءَ رات ٣٦- راضي ڪج ٣٧- راجا (ڌڻي).

*اَرت خالي پيا آهن ۽ ڀيِيون پٽ تي. نه وڙڻ وٽن ۾ آهن، نه ڪاتاريون نِجهرن ۾، نه صراف بازارين ۾. مطلب ته نه رهيا آهن طالب، نه رهي آهي طلب.

Gul Hayat Institute

سر ڪاپائتي - داستان ٻهرئين جو سار

شاه صاحب هت اِنسان کي ڪاپائتيءَ جي صورت ڏني آهي ۽ سندس قلب کي اُٽت جي. جيئن اِنسان کي سرير ۾ ساه آهي، تيئن ڪتڻ يعني ڏٽيءَ جو اِسم اُچارڻ ڪپهه. ڪتيو اهو قبول ٿو پوي، جنهن ۾ ”چاڙڻ“ يعني خودي ناهي ۽ جنهن سان ڪنبڻ ساڻ آهي. جيڪي چت ۾ چاوت پائي تيون ڪتين، تنهن صراف دڪو ۾ داخل نہ ٿا ڪن؛ پر جيڪي من ۾ محبت رکي تيون ڪتين، تنهن صرافن وٽ اَڻ توريو ئي ٿو اَگهامي. جنهن جي من ۾ محبت آهي، سي ڪَتي رنيا روڙين، نہ ۾ صراف ڪوڏ پٿي، سندن سٽ ماڪن عيوض ٿا مٽين؛ پر جنهن جي اَندر ۾ ڪيهو آهي، سي پل ڪَتي سنهي تند ڪتين تہ ۾ صراف اُنکي ڇهن ۾ نہ ٿا. اَفسوس جو اَج نہ ڪتڻ واريون آهن، ”نہ وڙڻ وٽن ۾“. بازاريون سڃيون آهن.

•

”سر ڪاپائتي“- ”ڪاپائتي“ لفظ جي معني آهي ڪتڻ واري يا ڪاتار. هن سر ۾ ڪاپائتين جو ذڪر آهي. مضمون جي مدنظر اُلس اِهو نالو رکيو ويو آهي. سالڪ کي ڪاپائتيءَ جو روپ ڏنو ويو آهي. قلبي ذڪر کي اُٽت ڪتڻ سڏيو ويو آهي ۽ ڪاملن کي صراف. هرڪو پنهنجي ڪتي موجب ئي مالڪ وٽ ملهہ ۽ مان لهندو.

Gul Hayat Institute

سُرُ پُورَبُ

داستان پهريون

۱

ڪَري، ڪانگَ! ڪُرنشُون[1]، ٻِرين پِرينءَ پَهُچِ،
آئون جو ڏِيَنهِي سَديهو[2]، وِڃِ[3] مَ وِساريجِ،
اَللهَ لَڳِ، لَطيفُ[4] چئي، ڳُجهو ڳالهائيجِ،
چُڱان[5] لِنَئِن[6] چَئيجِ، تہ ڪَنياتا! خوشِ هُئين.

۲

اِڏُرُ[7] لَڳِ، اَللهَ، وِهلو[8] ڪَرِ مَ وِڃِ ۾،
آئون جو ڏِيَنهِي سَديهو، سانئِين[9] برابر ساهَ،
سَندي ڳُجهاندَرَ[10] ڳاهَ[11]، ڪَهجِ مَ قَريبَن[12] ري.

۳

آءُ اَڏامي، ڪانگڙا! پارانِيانِ[13] پِهارِ،
وِهي هِتِ وِصالَ[14] جو، تان ڪو لُڙُ[15] تَنوارِ،
جي ڏِسَڻَ ۾ ڏيسارِ[16]، سي اَڏامي آڻِ پِرينِ.

۴

پارانِيانِ پِهارِ، مَٿي لامُ[17] لَطيفُ چئي،
ڪيرِ مَ فَضيلَتَ تون، جا ڪُرَ[18] اوان جي[19] ڪارِ،
جي ڏِلي[20] ۾ ڏينارِ[21]، سي اَڏامي آڻِ پِرينِ.

۵

وَهلو وَرُ[22]، وِرِيا پِرينِ[23]، آءُ ڪانگا! وَڻِ[24] وِيهُه،
جِمين ڏُورِ چِنايو ڏيهُه، سي اَڏامي آڻِ پِرينِ.*

۶

وَهلو وَرُ، وِريا پِرينِ، آءُ ڪانگا! لَنئُن لاهِ،

۱- نيازُ، سلامُ ۲- ڏيانءِ ۳- وات ۾ ۴- ڏٺيءَ ڪارڻ ۵- چوان ۶- اي ڪانگل! ۷- اُڏامُ ۸- دير
۹- پنهنجي ساهه سان سانديج ۱۰- ڳجهي ڳالهہ ۱۱- چئج ۱۲- محبوبن کان سواءِ (ٻئي ڪنهن کي نہ)
۱۳- سندن نياپا ۱۴- ميلاپ ۱۵- تورو، ذرو ۱۶- ڏيساور ۾، دور ديس ۾ ۱۷- وڻ جي
ٽاريءَ ۱۸- ڪل يا نسل ۱۹- اوهانجي ۲۰- ڏسڻ ۾ ۲۱- روز روشن مثل ڀڪندڙ ۲۲- جلد
موٽ ۲۳- محبوب واپس آيا ۲۴- وڻ تي.
*جن وڃي ڏورانهون ديس وسايو آهي، تن محبوبن کي اُڏامي واپس آڻ.

Gul Hayat Institute

وِيا جي قلاف، سي اڏامي آڻ پرين.

٧

ڪانگل! سي ٿي ڪوڪ، پرين جي پرڏيھ ويا،
جنين ري جھان ۾، اکڙين اوڪ،*
الله لڳ، لطيف چئي، ڪج ڳاراڇو ڳوڪ،
جي ڏمريا ڪنھن ڏوڪ، سي اڏامي آڻ پرين.

٨

پرين جي پرڏيس ۾، تن جي ڪانگا! ڪج خبر،
تہ سڀ مڙھايان سون سين، پکي! تنھنجا پر،
ڳھي مٿان گھر، ڏج ڳارانيا پرينءَ کي.

٩

آءُ ڪانگا! وڻ ويھ، سڏيون ڏي ساٿيھ جون،
چڱا ڀلا سپرين، ڪي سک وسي ساٿيھ،
پرين لاءِ پرڏيھ، مون تان گھڙو نھاريو.

١٠

ڪر ڪيھو ڪانگ لنئي، منيءَ لي مضبوط،
آئيو ڏي آڻيا ۾، سنيھا ٿاھوت،
ڪانگل! اٽون قوت، پيغام پرين جا.

١١

مٿان منھن منھنجي، ڪنھن اڏايو ڪانءُ؟
ڳھي آيو ڳالھڙي، سندي سپريانءَ،
جيڏيون! جاڙ ڪٿاءِ؟ سڄڻ ھوند سنيھڙو.§

١٢‡

ڪيڏي، ڪانگا! تو ڏيان ھنئون ساڻ ھٿن،
وڃي ڪاءِ ولات ۾، اکيان عجيبن،
پرين مان چون، تہ ھٿن قربان ڪير ٿئي.

١٣

ڏاٿي چڙھي ڏار تي، ڪي جو ڪانگ ڪھيو،
سوريتيءَ سور پئي، پھو پت ھنيو،
ڪامي اڏن ڪيو، ويچاريءَ وروٺن مان.

١٤

ڏاٿي چڙھي ڏار تي، تو زاغ ڪري زاريون،
آئيو ڏي آئيا ۾، سنيھا ساريون،
ماد ڪريو، ماريون! تہ ڪھيو سٽان ڪانگ جو.

١- قلاف مان مراد: ڏورانھون ديس ٢- خشڪي، سوڪ ٣- شادمانو ٤- ڏک ڪري ٥- نياپا ٦- خبرون ٧- وطن ٨- ڳات ڪٽي ٩- ڪانيءَ يا ٿاريءَ تي ١٠- اُٺت ڪتڻ جي جاءِ ١١- پوراڻ سچا ١٢- اٺئون ١٣- خوراڪ ١٤- جھوپڙي ١٥- ڪٽي آيو ١٦- دک ١٧- ڪٿان ١٨- پدم ١٩- دل ٢٠- ولايت ٢١- محبوبن ٢٢- من ٢٣- ٻني تي ٢٤- وڻ جي ڏار ٢٥- چيو ٢٦- درد جي ماريل ٢٧- ڪپھ جو مچو ٢٨- پٽ تي اڇليو ٢٩- اُٺت ڪٽي ڇڏيو، ھلائڻ ڇڏي ڏنو ٣٠- ھتي درد ٣١- ڪانءُ ٣٢- ساريو سنڀاليو ٣٣- اي ماريون! ٣٤- چيو، سخن.
*جن (محبوبن) ڪان سواءِ ھن سنسار ۾ منھنجا نيڻ روئي ٻي آب ٿي پيا آھن.
§اي سرتيون! جي سندس سنيھو سٽان تہ ھي ڪشت ھوند ڪٿان پوڳيان.
‡ھن بيت ۾ لاثاني سوز ۽ نازڪ خيالي سمايل آھي. (ميران بہ اھڙو خيال ظاھر ڪيو آھي.)

١٥

ڏائي چڙهي ڏارَ لي، ڪا جا لاٽ لَٿي[1]،
آنڊَ ۾ اَندوهُ[2] ٿيو، سگهي ڪانَ ڪَٿي،*
ويڙهي[3] مَنجهه[4] وَلي[5]، ڪي جو ڪانگ ڪمائيو.

١٦

ڪي جو زاغَ زَبانَ سين، لَٿيو مَٿي لامَ،
ٻُڌايائين پِرِينءَ جا، سَرَتيُون! راتِ سلامَ،
ڪاڪيُون[6]! ڪَتي ڪامَ[7]، نه ڪَهيو سُڻان ڪانگ جو.§

١٧

اَڄيو اَڄيو ٻُونِ، واڪا ڪيو وَڻِ ۾،
سَديها سِيڻَنِ جا، چوٽيءَ چڙهيو چُونِ،
ڪانگ نه ڪُوڙا هُونِ، پِريان سَندي پارَ جا.

١٨

پِريان سَندي پارَ جو، ڪانگل نه ڪُوڙو،
اَچي وِڃي وِچَ ۾، مَٿي ڏُرَ[8] ڏُوڙو،
جو اَندَرِ اوسيڙو، سو لاٿائين لَطيفُ چئي.

١٩

ڪانگل قَرِيبَنِ جا! اَچي وائِيءَ وَڻُ[9]،‡
تو ۾ ٻُوءِ ٻَهارَ جي، مُشِڪَ ڪَتُوريءَ مَڻُ،
اَچي عَجِيبَنِ جو، اورانگهيو اَڱڻُ،
توکي ٻِسي تَڻُ[10]، سُورَنِ[11] ٿان[12] صافُ ٿئي.

٢٠

آنديُون ڪانگ قَرِيبَ جُون، اَڄُ واڌايُون واهَ،
مَنَ مُرادُون پُنيُون، ٿيُون سَرَهائِيُون[13] ساهَ،
آندا پِرِينِ اَللهَ[14]، سَڌَ مُنهِنجا سابِ پيا.

٢١

ڪانگل! ڪوهُ[15] ٿيوءِ، پيو آهين پَٽَ ۾؟
اَچي اَسَ ٽِڙڪو نه سَهِين، اَڄُ سارو ڏينهُن سَنوءِ[16]،
ٻِسي حالَ سَندوءِ، ڪانگَنِ ڪانگورو ڪيو[17].

٢٢

هُئين وَسيلو[18] وِچَ ۾، ڪانگل! پاڙِيئي[19] ڪانَ،†
اُٿي ڪِين[20] عَجيبَ ڪي، ظاهرُ ساڻُ زَبانَ،
توڙِ[21] ٻِهَئين ٿانَ[22] نه، اوريان ئي آٽيو ڏئين.

١- لٿي ٢- غم ٣- موڙهي ٤- اندر ۾ ٥- چيو ٦- سرتيون ٧- ڪاٻه ڪنڌ جو ڪم نه ڪري
٨- ٻڌڻ يعني قاصد ٩- اَچي وڌڻ وائي ڪر ١٠- تن، سرير ١١- سورن کان ١٢- آجو
١٣- خوشيون ١٤- قلدائڪ ٿيا ١٥- ڇا ٿيو اٿيئي؟ ١٦- سنو اٿيئي ١٧- ميڙ ڪري هل هلاچو مچايو ١٨- منهنجي ۽ پرينءَ جي وچ ۾ نالو ڳنڍيندڙ ١٩- تو توڙ تائين نه نڀاهيو ٢٠- چيءَ
٢١- ڇپاڙي يا منزل مقصود تائين ٢٢- اوريائين يعني وچ مان ئي موٽي اچيو خبرون ڏئين.

*آنڊ ۾ ڏک ڇانئجيو وڃي، ايتري قدر جو ڪنهن به سرتيءَ کان ڪنڌ جي ڪار ئي نه پڄي.

§اي سرتيون! اوهان مان ڪاٻه ڪنڌ جو ڪم نه ڪري، جنهن مان ماٺ ۾ ڪانوَ جو چيو (پيغام) سڻان.

‡اي پرينءَ جا قاصد ڪانگا! تون اَچي ڪا وڌڻ وائي ڪر.

†اي ڪانگا! تون منهنجي ۽ پرينءَ جي وچ ۾ نالو ڳنڍيندڙ هئين، پر تو توڙ تائين نه نڀاهي.

۲۳

ڪانگل! تنهنجيءَ چانگ، ڄڏو جي ڄماريو،
مٿان لامن لٿ ڏيو، ٻولئين سر ٻيلانگ،
اڏر مٿان ڦانگ، ته گهر آون سپرين.

۲۴

ڪانگل! نيئي ڪانگ، منهنجي ڏي محبوب کي،
"لالن! لائي ڏينهڙا، ڪيهن سٽاٽي سانگ،
آوان رءِ اڙانگ، وئي ورهه وسائيان."

۲۵

رءِ پرِيان پرديس ۾، ورهه وڌي ڪي وس،
اکيون ٻار پرين جي، ٽيون گام نهارين گس،
ڏيندا ٻانڌي ڏس، ڪين جون آٽي خبرون.

۲۶

زاغ! تنهنجيءَ ذات جو، لورو مٿي مون،
اڏامج، عبداللطيف چئي، صبح سيٽن ڏون،
ڪج ويئين ورکيون، ٻاجهائيج ٻهون،
ته "لالن! ڪون لهون، جهو لو جهان ۾."*

۲۷

قريبن جو ڪانگڙو، مٿي ٽار ٽلي.
ڪٽيو ڪيبالو خبرون، ڪيرون ڏيو ڪلي،
لائي جڏهن لالن سان، منهنجي ٻاجھ ٻلي،
سو ور چشمن تي چلي، جو درٻاري دوس جو.

۲۸

ڪتو جي ڪانؤ، پريان سندي ٻار جو،
اُنهين مٿان آئون، ڪوڙين قرباني ٿيان.

۲۹

سو ڪانگ مُقاصد ڪر، جو سدا پوڻدي پونديڪي،
ڪ ڪندو پنهنجي ٻيٽ جي، ڪ ويندو دوسن در؟
جنهنجي ٻوليائي "ٻر ٻر"، سو نياپا نيئي رهيو!
وائي
سائين! سگ، سندوم، م ڇڄي سين جوڳين!
هَلَڪَ جو هنگلاج ڏي، آديسين اُلوم،
نيئي پورب پار ڏي، ويراڳين وڌوم،
سوئي ليرت لڪيو، سوئي پنڌ سندوم،
هوَ جو ليرت لڪيو، سامين سونها يوم.

۱- ٽپ ۲- تي ۳- ٻئي ٽاريءَ ۴- ٽاريءَ ۵- ڪانوَ هتان نياپو ۶- ضروري ڪم يا سانگي سان ۷- اوهان ڪان سواءِ ۸- ڏکي ۹- درد ۱۰- وڌي ڪثي ۱۱- وسڪار ۱۲- پرينءَ جي طرف ۱۳- ٻوڌ جون ۱۴- واٽون ۱۵- قاصد ۱۶- خوشيءَ ۱۷- نوازش ۱۸- محبوبن ڏانهن ۱۹- گهٽيون ۲۰- ليلائيج ۲۱- گهٽو ۲۲- ڪونه پسون ۲۳- لو جهڙو ۲۴- ٽاريءَ تي ۲۵- ڪانگل ۲۶- واڌايون ۲۷ ۽ ۲۸- ٻلي لائي = ٻهچائي ۲۹- ڀلي ۳۰- اکين مٿان هلي ۳۱- درٻاري ۳۲- دوست ۳۳- ڪتو هجي يا ڪانؤ ۳۴- ڪروڙين ڀيرا ۳۵- ڳولي ۳۶- مردار ۳۷- يا ۳۸- دوستن جي در تي ۳۹- ٻولي ٿي، لاٽ ٿي ۴۰- ٽان ٽان ۴۱- ڏيئي رهيو! ۴۲- ڇيوم ۴۳- پورب يعني آلمڪ ديس طرف ۴۴- منزل ۴۵- منهنجو ۴۶- ڏيکاريوم.

*اي محبوب! لو جهڙو (لنهنجو ثاني) هن جهان ۾ ڪونه ٿا پسون.

Gul Hayat Institute

سر پورب - داستان پهرئين جو سار

ڪانگ يا ڪانگل، پرينءَ جي پار جو قاصد آهي. عاشق، زاغ کي زاريون ۽ ٿو ڪري ۽ طرحين طرحين جا لب ۽ ٿو آکي: "سڀ مڙهيان سون سين، پکي! لنهنجا پر." ڪانگ جڏهن "قريب جون واڌايون" ڪيو اچي، تڏهن عاشق جو جڏو جيءُ، سڄو ٿيو پوي. عاشق، ڪانگل هٿان، پنهنجي قريب کي هي پيغام ٿو موڪلي ته: "لالن! ڪونه لهون، جهو ٿو جهان ۾." ڪانڱ "دوست جو درباري" آهي ۽ مر ته عاشق جي چشمن لي چلي. عاشق هن پکيءَ کي هي عرض ٿو ڪري: "مان ٿوکي پنهنجو هٿون هٿن سان ڪيڏي ٿو ڏيان. ٿون وڃي پرينءَ جي اڳيان اُنکي ولايت (پرديس) ۾ ڪاءِ. من عجيب اُئين پڇن ته هٿن کنهن پاٽکي قربان ڪيو."

داستان پهريون

١

سَدا شَوقَ[1] پِرِينءَ جي، قِران قيريدا[2]،
مانَ سَڄڻهون[3] يارُ، اَڳِيان اَڳرِيُون ڪَٽِي.

٢

ٿن اَکِينِ[4] اُتان سُکَ، کِلندي کَٽَنِ جي،*
پِرِينءَ پاپوهڙ[5] سان، ڏُورِ ڪَيا سَڀِ ڏُکَ،
ماڙهُنِ ليکي[6] ٿُکَ، سامِي سوُرَ سَنا ڪَيا.

٣

وِچِينءَ[7] وِپراڳِيُنِ جي، مَتي کَٽڻَ[8] ڪوُڪَ،
مُحبتي[9] مَلوُڪَ، ساڙي سِڪَ سَنا ڪَيا.

٤

سامِي چائِيين، سُکَ طَلَبِين[10]، سِگهين[11] نَه[12]، سامِي!
اَڃا اورِئين پَنڌَ[13] ۾، وِيٺين وِسامِي،
گُرَ کي ٿون نه گَڏِئين[14]، چائِيين اِنعامِي،§
دائِمُ[15] مُدامِي، پُورو رَهِجِ پرينءَ سين.

٥

سامِي چائِيين، سُکَ طَلَبِين[16]، ٿَسا ڏِئين نه ٿَن[17]،
ماڙهُنِ کان مِنهُن کَيو، پِنِين[18] اُٿا ۽ اَنّ،

١- محبوب جي سڪ ۾ ٢- قيريون پائيندڙ، فقير ٣- آسان کي سڄي، نشان ڪري ٤- اکين کان ٥- مرڪڻ ٦- سدها ٧- سڄڻا جو ٨- ڪڙڇ، ڪڙاهي ٩- ڳاري ١٠- چوائين ١١- چاهين ١٢- ٿون ڪين سگهين ١٣- بيهال ٿي ١٤- اِنعام (وصال) حاصل ڪيل ١٥- هميشه ١٦- ڪشت ١٧- سوڙ کي ١٨- بهانو.
*ٿن اکين مان آسان کي سڪ سريا، جي پرين کلي متي ٿا ڪٽن.
§ ٿو اَڃا گروئي نه پراپت ڪيو آهي ته پاڻ کي پهتل پيو سڏائين.

ڪاپڙي! تو ڪَنَ، ڪِ چيرايا[1] چِشَنِ[2] لَءِ؟

٦

پُورَبِيا[3] پُوري وِيا، آسَڻَ آڏيءَ راتِ،
سُئِمَ[4] نہ سَاسِيُنِ جوُن، پَهارُوُن پِرِياتِ،
ڪا[5] جا[6] جوڳِيءَ ذاتِ[7]، مِتَ نہ مَعدُوُرِنِ[8] جا.*

٧

پُورَبِيا پُوري وِيا، آسَڻَ اَڄُ صُبوُحِ،
خَستوُرِي خوُشبوُءِ، آهي آديسِيُنِ ۾.

٨

مَٿي راهَ[10] رَوان ٿِيا، پُورَبِ[9] پُورِياڻوُن،
هي گهرُ گهورِياڻوُن[11]، آڳانديائوُن[12] اَڳِيان.§

٩

پُورَبَ ۾ پيهي، ٿان مؤن گهڻو نهارِيا،
سُدِ نہ مُڪي سَڄَڻين، جيهي[13] نہ ليهي،
هُنا پَرَڏيهي، وَڃائي واتَ ٿِيا.

١٠

پُورَبَ ئي مارِياسِ، ڪَنهِن دَرِ ڏِيان دانهڙِي؟
مَٿيوُن ڏيندي لوڪ کي، ڇَري[14] پاڪَ ٿِياسِ،
جنين نہ جيهياسِ[15]، مان لَڌ[16] لَڳو[17] تِنِ سين.

١١

پُورَبَ پُورَبَ[18] لَبَ ڪَروُن، جَبِهِ[19] هِنڙي آوَنِ[20] پُورَ،
سِڪَندي کي سَڄَڻين، نِڪوُن[21] لايوُن نوُرَ[22]،
مارِيَسِ کَنهِين سوُرَ، جِنَ ساجَنُ سُڄي[23]، نہ مِلي.

وائي

جن جو وارِثُ توُن، اَلا! سي ڪِيئَن رَهَندا نينگا مُنهِجا؟
آڳِي[24] اَبَ خَلِقِيا، پَلِي[25] خَلِقِيائين پوُن[26]،
جوڙِيائين جوڙَ جهانَ جي، چَئِي "ڪُنْ فَيَڪوُنْ[27]"،
ڪوڙِي[28] دُنِيا، ڪوُڙا پَسارا، ڏِيهَن مِڙيئي ڏوُن،
آهِيوُن اَلفَ[29] آسِري، مُحَمَّدُ مَحِبوُسوُن.

١- ويڌايا ٢- سوادن لاءِ ٣- پورب ديس جا، آلمڪ پرش ٤- پڌيم ٥- اُهڙي ڪا ٦- جوڳين جي ذات ٧- مائٽ، متر ٨- ضعيفڙين، ڪاٽياڙين ٩- روانا ١٠- هليا ١١- قربان ڪيائون ١٢- اَڏيائون ١٣- جهڙي لهڙي ١٤- صلاحون ١٥- جن جهڙي نہ آهيان ١٦- مونکي ١٧- عشق، نينهن ١٨- لڏهن ڪريان ١٩- جڏهن ٢٠- اَڇن ٢١- ڳوڙهن جا وهڪرا جاري ڪيا ٢٢- اکين ٢٣- سڄهي (سڄهي نہ ملي=سڄهي ٿو نہ نہ ملندو) ٢٤- ڏٺيءَ ٢٥- سهڻي ٢٦- ڌرتي ٢٧- ٿيءُ ۽ اِئين ٿي پيو [ڏٺيءَ چيو "ڪن" يعني "ٿيءُ" ۽ اِئين ٿي پيو (فيڪون)] ٢٨- ٻہ ٢٩- يعني اَللهُ.

*جوڳين جي ذات اُهڙي ڪا (بي درد) آهي، جو هو معذورين (درد ۾ فنا ٿيلين) جا ڪڏهن بہ متر (همدرد) ٿيڻ وارا نہ آهن.

§هي دنيوي اوطاق ترڪ ڪيائون ۽ وڃي آلمڪ ديس ۾ پنهنجا خيما اَڏيائون.

سر پُورب ـ داستان ٻئي جو سار

شاه صاحب، سچن جوڳين جي صحبت تان ٻلهار ٿو وڃي ۽ ڪوڙن کي قيمتي مت ٿو ڏئي. پورب مان مراد آهي: جوڳين جي آتمڪ منزل. شاه صاحب جا من گهريا جوڳي، پورب پڌاريا آهن ۽ سندن فراق ۾ سندس دل درد جون دانهون ٿي ڪري:

”پورب ٿي مارياس، ڪنهن در ڏيان دانهڙي.“
هنجي صحبت ۾ ”ڪستوري خوشبوءِ“ آهي. ڪوڙن سامين جو حال اِهو آهي، جو هو پيٽ ڀرجا ڪن ڪپاٽ، خلق اڳيان ڏيک پيا ڪن، ۽ اندران چشڪا پيا وٺن. پاڪي سوامي چوائي، سڪ طلب، آهي جوڳ، جو اپمان ڪرڻ. سچو جوڳي اهو آهي، جو سڀ لاڳاپا لاهي، مرڻ کان اڳي مري:

”لاڳاپا، لطيف چئي، جوڳي! ڇڏي جاڳ،
لاهوليڪو لاڳ، مرڻ جيءَ نه ماڻين.“

•

”سر پُورب“ـ هندستان جي گائن ودِيا آنوسار هندبول جي اُتن پٽن مان هڪ جي اِستريءَ جو نالو ’پوربي‘ آهي. هن سر ۾، شاه صاحب، ’پورب‘، پرينءَ جي ديس ۽ سامين جي منزل مقصود کي ٿو سڏي. سامين کي ”پوربيا“ ٿو سڏيو اٿس:

”پوربيا پُوري ويا، آسڻ آڏيءَ راهه.“

هن سر لاءِ اِهو نالو انهيءَ ڪري رکيو ويو آهي، جو منجهس ’پورب‘ ۽ ’پوربين‘ جو ذڪر آيل آهي.

Gul Hayat Institute

سُر ڪارايل

داستان پهريون

١

"وَحْدَهٗ" [1] واڳي [2]، چڙهندي [3] چيائين،
سو اُڙُ [4] لَنگهيائين، جتي پارک [5] پکيان [6].

٢

ٻگهن سين ٻاڻُ هٽي [7]، اڏاڻو آڪاسِ،
جتي ٻرين سنداسِ [8]، سو سرُ [9] مٽي [10] هنجڙو.

٣

اَڪَڙيُون اوڙاهَ [11] ۾، اَيو ڪَڪي [12] تارِ [13]،
پِٿُون [14] جي پاتارِ [15]، هنجُ ڪنين جو هيرئون [16].*

٤

وَڃين نہ پيهي، پٿُنِ لَءِ پاتارَ ۾؟
ڪَنڍيءَ ۾ ڪيهي [17]، هاجَ [18] تُنهنجي هنجڙا؟

٥

اُونهي ۾ اوڙاهُ جو، هنجُ لِتهين هوءِ،
ايءُ ڪانيرو [19] ڪريءِ [20]، جو چاڇرِ [21] ۾ چيروُن [22] ڪري؟

٦

نيو حضوري [23] هاڻ، سوجها [24] پيس سَرَ جي،
ڪُنڍي [25] لَڌي ڪاڻ [26]، پکيڙي پاتارَ ۾.

٧

اُڃو پاڻي لُڙُ [27] نيو، ڪالوُرِ ٻه ڪنگَنِ،
ايندي لڄ مَرَنِ، تہن سَرَ مٿي هنجڙا!

٨

وينو جتن وِماسِين [28]، حيرتَ ٻوُ م هڏ،
لاليُون [29] جي لباسَ [30] جوُن، سي چهائي چڙ،

١- اهو (ڏاڍي) هڪ آهي ٢- ٻُڌوار ٣- اُڏامندي ٤- اُڏڪار، ڪارونيار ٥- پرک، آزمايش ٦- پکين جي ٧- نيرهٽي (ٽرڪ ڪري) ٨- سدس ٩- چشمو ١٠- ڏانهن (وڃي) ١١- اونهي عميق ۾ ١٢- ڄاڇي ١٣- تار پاڻي ١٤- رليون (موتي) ١٥- پاتال ١٦- هربل ١٧- کهڙي ١٨- ڪم ١٩- پاڻيءَ جو ٻڪي ٢٠- ڪهڙو ٢١- چڪڻ، ٻڏني ٢٢- پند ڪري ٢٣- حضور ۾ ٢٤- ٻروڙ ٢٥- ڳجهي، ڳجهہ سانڍيندڙ ٢٦- خزانو ٢٧- لڙائيو ٢٨- چمتائون ڪرين ٢٩- ٻُڌوارون ٣٠- دولاب.

*هنج، اُنهن موتين تي هربل آهن، جي عميق ۾ سانڍيل آهن.

"آئون"، "اَسين" ڪَنِ جي، پاسي تن مَ اَڏِ[1]،*
تَنُ طالِبَنِ[2] گَڏِ، تہ ويجھو[3] ٿئين وِصالَ کي.

۹

ويٺو جِتّن وِماسئين، حيرَتَ پَؤ[4] مَ هورِ،
اُونهون[5] جو اَڇو وَهي، گهڙي تيان ٿي گهورِ[6]،
ڏِنيوُن[7] هَڏِ مَ[8] ڏورِ[9]، گهوريو گَبُ گَسَنِ جو.

۱۰

ويٺو جِتّن وِماسئين، حيرَتَ پَؤ مَ هاڻِ،
لَلَنِ[10] کي، لَطيفُ چئي، اَڇي ساڻُ آراڻِ[11]،
ڪَنگَنِ لَٿي ڪاڻِ، گَڏيو هَنجُ حَبيبَ کي.

۱۱

پَکي پيهي نِڱيا، مَنجهان لَتڙن[12] لَکَ[13]،
ڪِنئين ماڻڪ ميڙيا[14]، ڪِنئين رَتا پَکَ،
پُنيءَ[15] لائي لَکَ، گَڏيو هنجُ حبيبَ کي.

§۱۲

هَنجَنِ سين هيڪارَ، جي ڳَڻَ[16] ڪَري نِهارِئين،
ٻَگهَنِ ساڻ ٻِيهارَ[17]، ٻيلهہ[18] نہ ٻَڌِين ڪَڌِهين.

۱۳

هارِيا[19] هَنجَ! ٻَگَهنِ سين، ڪيهي ٻَڌِين[20] ٻيل؟
ميرو[21] مَنائيجِ[22] ٽوُن، اَڇي[23] ڪَرِ اَڪيلَ[24]،
ڪَنگَنِ ساڻُ ڪُويلَ[25]، لَلا! جِمَ لُڙُ پئين.

۱۴

اَڇو پِٺو اَڇاهُ[26]! تہ اَڇائيءَ اُٻھو[27]،
وِهَڻُ وَڙُ[28] نہ آن جو، پاڻيءَ لُڙَ لَلاهُ[29]،
سُسَرِ[30] ڏِجي ساهُ، ڪُسَرِ[31] ڪَنگَنِ قَبَروُن.

۱۵

ڪُسَرِ ڪَنگَنِ قَبَروُن، سُسَرِ ساڱاهيجِ،
هَنجَ! هتيجي ڳالهڙي، ٻَگهَنِ مَ ٻوليجِ،
ماڻي، ٽوُن مُڙيجِ[32]، ڇَنيجِ مَ ڪنهين ڇُهنجَ[33] سين.

۱۶

سَرَ سُڪي سالَ ٿيا، هَنجَ هَريو[34] ٿي هيرُ،
ڪَنگُ ويچارو ڪيرُ، جو رَسي اَنَ رَمزَ کي؟

۱- تنهنجي ڀر ۾ نہ گذار ۲- سچن ڳولائن ۳- گڏجاڻي ۴- فڪر ۵- عميق، ساگر ۶- ڳول ۷- ڪنڌيون ۸- غيب، منّي ۹- پيچرن ۱۰- پکيءَ جو قسم ۱۱- اُٻيٽ ۱۲- نڪتا ۱۳- پيڙيءَ تان ڪناري تي لهڻ لاءِ لڳتا (لتاڙيون) ۱۴- ٻر رگيا ۱۵- پنهنجي پنيءَ سان لڳائي، رهبري ڪري ۱۶- ڳڻ ڳوت ڪري ۱۷- ٻيو دفعو ۱۸- صحبت نہ ڪرين ۱۹- نادان ۲۰- ڪهڙي ۲۱- ميرو پاڻي ۲۲- ڪنارو ڪج ۲۳- اَڇي پاڻيءَ ۲۴- اڪلاءِ، اوت ۲۵- ڪمهل ۲۶- اي اَڇا يا سفيد پکي! ۲۷- پار اَڪرو ۲۸- لائق ۲۹- سست، ڍِڄڙو ۳۰- سٺي سر يا چشمي ۳۱- خراب سر يا چشمي ۳۲- گڏجج ۳۳- چوُڇي، ڪم نظر ۳۴- آلو تر ۽ تازو.
*اُنهنجي ڀر ۾ نہ گهار، جي "آئون" ۽ "اَسين" پيا ڪن. (جي خودي ٿا ڏيکارين.)
§جي تون هڪواريءَ سوچ ڪري هنجن سان گڏ گهارين تہ وري هوند ٻگهن سان صحبت نہ ڪرين.

۱۷

آءُ اُڏامي، هنجڙا! سَرَ ۾ سارينئي،
مَتان مارِ[1] ينئي، پاڙهيري پَهه ڪري.

۱۸

سَرَ ۾ پکي هيڪڙو، پاڙهيري پنجاهَ،
سَنديءَ آس اللهَ، لُڏي لهرن وچ ۾.

۱۹

ڏَلبو مَنجهه ڏرياهَ، پکي پسي آئيا،
ويچارا ويساهَ، آڏي اُڀ اُڏائيا.

*۲۰

پکي جِنهن پُڄائيا[2]، تنهن ۾ ساهُ[3] نه ماهُ،
مَنجهه ڪَرنگهُه[4] ڪاٺَ جي، مٿي پَکَن[5] گاهُ،
ويچارن ويساهُ، مٿي پکن آئيو.

۲۱

جِن قطر[6] چِٽيو[7] ڪُڙ[8] پرئين، پول پُڄهندين هنجَ!
مولي جي مهراڻ جا، پورا چِٽج پنج،§
اُڄُ ڪِ صُباحَ[9] سَنجهه[10]، تو ڏ ڀيءَ ۾ ڏيرُ[11] ٿئين.

۲۲

ڪَونرَ[12] پاڙُون پاتارَ[13] ۾، پونرُ پري آڪاسِ[14]،
ٻنهين سندي ڳالهڙي، رازِق[15] آندي راسِ[16]،
تنهن عشق کي شاباس، جنهن مُحبتي ميڙيا.‡

۲۳

ڪَونرَ پاڙُون پاتار ۾، پونرُ پري ۾ سُجَ،
ٻنهين سندي ڳالهڙي، عشق[17] اِيَّ اُهُجَ،
ٽوءِ نه لهين اَجَ، جي پيو پَرينءَ پاڪ[18] ۾.

۲۴

ڪَندَن[19] ۾ ڪوهُ ڪرئين؟ ڪَسَنِ ۾ مَ گُذارِ،
وِجي وحدت وِيَّ[20] ۾، گُهتُون ڇڏي گهارِ،
شَريعت جو سُرُ لهي، تَنُ[21] ليائين تارِ،
حقيقت هنجن سين، طريقت تنوار،
مَنجهان مَعرفت سين، اَندرُ[22] تُون اُجار،
هدايت[23] جي هوءِ[24] ۾، چِٽيو[25] تُون چانگارِ[26]،
نه پاڙهيري لَن پارِ[27]، ڪونَ ڏسين تُون ڪَڌهين.

۱- شڪاري ۲- فنا ڪيا ۳- ماس ۴- پڃيءَ جو ڪنڊو، پڃرو، ڪوڙڪو ۵- ڪنين ۶- قطرو ۷- ڪک ۸- اقرار ۾ پڌيين ۹- صبوح يا سانجهيءَ، جلد ۱۰- ڪوڙڪي ۱۱- فوت ٿين ۱۲- ڪنول ۱۳- گهمي ۱۴- آسمان ۾ ۱۵- ڏٺيءَ ۱۶- واس ڪٿي ۱۷- نشان ۱۸- تنهن هوندي به ۱۹- ڪنارن ۲۰- وحدت يا هيڪڙائي جي سبز گاهه ۾ ۲۱- اُنهيءَ هنڌان ۲۲- صاف ڪر ۲۳- هاديءَ يا رهبر جو ارشاد يا سکيا ۲۴- حق جي هيڪڙائي يا هلاچو ۲۵- چڳيو ۲۶- تنوار ۲۷- هن طرف.

*شڪاري ڪاٺ جو ڪوڙو پکي ناهي، اُنکي پرن ۽ کنين سان ڍڪيندا آهن ۽ پوءِ اُنکي ڍنڍ مٿان تاريندا آهن. ٻيا پکي اُنکي سچو سمجهي، اُتي جمع ٿيندا آهن ۽ شڪار ٿيندا آهن.

§ڪن صاحبن جو رايو آهي ته هتي سرير جي پنجن يوگ آستانن ۽ گيان پدارٿن ڏانهن اشارو آهي.

‡تنهن محبت کي آفرين هجي، جنهن پرين پريمين کي هڪ ٻئي سان ملايو.

۲۵

جيهَرَ لوڪُ جَهپَ ڪَري، اوهيرَ اُڏامَنِ،
پِٽَون جي پاٽارَ جا، ڇيتارِيو ڇُڏَنِ،
ڪوهُ ڪَندا ڪي تَنِ، پاڙهيري پَهُ ڪَري؟

۲۶

ماڪَ ڇوُٽو جن جو، هَنجَ حُضُوري سي،
چِلُرَ ۾ چُهبَ هَڻي، مَڇي ڪَينِ نه اي،
لوڪَ نه لَکيا لي، جيلان پوُڻَنِ ٻَگهنِ گَڏيا.

۲۷

هَنجَ مَرِيئي هَنجَ، ميرو مَنجهِن ناهِ ڪو،
جتي رَهنِ سَنجهه، سو سَرُ ڪَنِ سُرَهو.

۲۸

سَرَ اُهيئي اُڪِيان، پَکي پِيا پِيا،
جن لَميو لاڻِيُون ڏِنيُون، سي وِهارا وِيا،
پاڻوندَرِ پِيا، وَڃي ڪِنجهرَ ڪَنڌِيين.

*۲۹

وِيا مورَ مَري، هَنجُ نه رَهيو هيڪِڙو،
وَطَنُ ٿيو وَري، ڪُوڙَنِ ڪانيرَنِ جو.

۳۰

سُرَهو سَرُ وِڃائيو، ڪُوڙَنِ ڪانيرَنِ،
رُنا روهُ وَڃَنِ، ڪَنهن هيڻائيءَ ڪان هَنجڙا.

وائي

پَلو، جيڏيُون! آئُون جا نُوڇي جي آهيان،
ڪَنيزَڪ ڪيچِيُنِ جي، ناڪِرِ نانءِ سَڏائيان،
بيزارَ ٻُڌوُنءِ ڄامَ جي، اَکيِنِ سين اُٿائيان،
پَلو جيڏيُون! آئُون چِشمَنِ سين چائيان.

سر ڪارايل - داستان پهرئين جو سار

حقيقي عاشق هنج مثل آهي، ۽ عام خلق، ٻگهن ۽ ڪانيرن مثل. هنج، ٻگهن جي صحبت کان ڪنارو ڪري، آڪاس ۾ ٿو اُڏامي، ۽ اُنهيءَ سر لي وڃي ٿو گذاري، جتي حقيقي نور پيو وسي. هنج اوجل جل جو عاشق آهي ۽ ٻگهه ميري ۽ لڙائيل پاڻيءَ لي ٿو مري. هنج، پاتار ۾ پيهي ماڻڪ ٿو چڳي؛ ٻگهه، چاڙهر ۾ ڇيرون ڪري، مڇي پيو ڪائي. افسوس جو هيئر ڪانگن، سرها سر ٻ ميرا ڪري ڇڏيا آهن. هنج ويچارا پرواز ڪري ڪنهن روه ۾ هليا ويا آهن. عام پکي، پاڙهيريءَ جي دام ۾ اَڙجيو وڃن؛ هنج سان سندس پهچ ناهي. عام ماڻهو شيطان جو شڪار آهن؛ پر عارف کي ڪي عزازيل هٿ لائي نه ٿو سگهي. عشق جي ڪرامت، پاتار ۾ پيٺل ڪنول ۽ آڪاس ۾ اُڏامندڙ پڙر کي پاڻ ۾ ميڙي هڪ ڪيو ڇڏي.

۱- جڏهن مهل ۲- ننڊ ۳- اوڏيءَ مهل ۴- چت ۾ ساري ۵- ڇوڳو، ڪاڏو ۶- محبوب جي حضور ۾ ۷- چڪ ۸- ڪائين ۹- اهي ۱۰- ڏٺا، سڃاڻا ۱۱- انهيءَ ڪري ۱۲- جڏهن صورت ۾ ۱۳- گهمن ۱۴- ٻگهن سان گڏ ۱۵- سنجها، رات ۱۶- در ۾ ٿيندڙ، سخي ۱۷- ڪنجهر ڍنڍ ۱۸- ڍنڍ جا پکي ۱۹- خراب يا ميرو ڪيو ۲۰- جبل ۲۱- ٻانهي ۲۲- مومل جي داسيءَ جو ٻ اهو هو ۲۳- جتي ۲۴- ڪڻان ۲۵- اکين ۲۶- ڪڻان.
*مور ۽ هنج هليا ويا. ملڪ سڄو ڪوڙن ڪانيرن جو آهي. (سچا انسان لڏي ويا. ڪوڙن جو وارو آهي.)

داستان ٻيو

١

سو ٻَڪي سو ٻِجُھو، سو سَرُ سوئي هَنجُ،
ٻيهي جان ٻَروُڙيو، مُون پانهنجو مَنجھ،
ڏِيلَ جَنهِن جو ڏَنجھ، سو ماري تو مَنجھ ڦِري.

٢

ڪارايلَ جي ڪوڏَ، مُون ڪنجُھرُ سَڀ نهاريو،
وَري واهيري نہ وَريا، ڪَلا لاکيٽيءَ لوڏَ،
هِنئين جنين هوڏَ، سي هَنجڙا سَڀ هَلي وِيا.

٣

سَدها پاڻيءَ مِ سَڀ، وِياءَ واسينگَن جا،
جنين جي جهَڙَپ، هاٿي هَنڌان ٿي نہ چُري.

٤

سَدها پاڻيءَ مَ سَڀَ، سُڪا جنين پيٽ،
لنين جي جهپيٽ، جُنگَن ڪي جوکو ٿئي.

٥

آسَڻَ جن اَربَجَ ۾، اُوءِ ڪِپُرِ وِهَ ڪَري،
تن جا مُنهَن مَلَڪَن جهڙا، ٽَڪو ٿان نہ ٽَري،
جي اَنهين ساڻ اَڙي، تہ ڪانهي جاءِ جِري جي.

٦

آسَڻَ جن اَربَجَ ۾، تن جي وِهُ جو وَرنُ ٻيو،
تن جو ڪَنڊو ٿِي ڪَرُڪَري، جي مَٿِس ٻيرُ ٻيو،
پُريشان آهي پَدَرو، تن نانگَنِ جو نِهو،
ڪَلي وِيلَ ڪِهو، جو سامُهون ٿِئي سَڀَنِ کي؟

٧

ڪَنهن ڪَنهن ڪاريءَ ذات کي، مور ٻہ مَٽائين،
جي چِٽرا چڪيا ڪَري، تہ وَگُ وَرائي ڏين،*
سات سَمُورا نين، جي مَنين پانئي موٽيا.*

٨

پَهرين ڪاري نانگَ جي، ڪوڇُر ڪِيل چيڙڪَري،
جي هَٽي ڏَنگَ ڏَسائيو، تہ ويڄھو ٿان نہ وَري،
جيڪي ٽِپ مري، جيڪي سِڪي صِحَتَ کي.

٩

ڪِپُرَ! ٿاروڙين سين، وَڏو وڏءِ ويرُ،
نانگَ نہ ويندين نِڪري، تو ڏَرَ مَٿي ٻيرُ،
هِيَ لنين جو ڏيرُ، جن جهُونا ٻَڙُهَ جَلائيو.

وائي

لِڪَ سِپَنَ لَلوپَتَو، ڪُوڙي راند، ڪُوڙو چِٽڪو،
لَنيو جَنَ لامين چڙهين، ڪَريو، ڪارايَل! ڪَنڪو،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُڻو، شَهبازَ جو سَٽڪو؟

١- راز، ڳجهہ ٢- سرير ٣- ڏک ۴- شڪاري (شيطان) ۵- مور ٦- شوق ۾ ٧- آکيري ٨- موٽيا ٩- محبت ١٠- نہ سمجهہ ١١- نانگ ١٢- ٻچا، جاوا ١٣- ڏنگ ١۴- اُنهيءَ هنڌ تان ١۵- ڏنگ ١٦- سورمن ١٧- آستان ١٨- ريگستان، رڻ پٽ ١٩- نانگ ٢٠- سچي يا قاتل زهر سان ڀريل ٢١- فرشتن، ديوتائن ٢٢- ڏنگ ٢٣- مارڻ کان نہ گسي ٢۴- پلاند اَڙجي ٢۵- ذري ٢٦- رنگ ٢٧- ملڪان ملڪ، جڳن کان ٢٨- نسل ٢٩- جنگ جي وقت ٣٠- ڪير ٣١ مور ٻہ پاسو ڪن ٣٢- چِٽرائيءَ سان ڏنگي ٣٣- چِٽائي ٣۴- يا تہ ٣۵- اُنهيءَ دم ٣٦- اي نانگ! ٣٧- نانگ منڊيندڙ جوڳين ٣٨- ديرو ٣٩- ٿوري وقت تائين ۴٠- خوشامد ۴١- لاٽيون ڪري ۴٢- ٽارين ۾ ۴٣- اي مور! ۴۴- جلهہ، هلان ۴۵- پڌو ۴٦- وڏي ٻاز (موت) ۴٧- ڏک.

*جي چِٽرائيءَ سان ٽوروئي ڏنگي تہ مور ٻہ جيڪر ٻرٿي، پنهنجا سمورا سات موٽائي وڃن.

سر ڪارايل - داستان ٻئي جو سار

اِنسان جي ڪايا هڪ ٻيرو آهي، هن ۾ پکي ۽ سرهو سر ٻه اُن منجهه ٿي آهن. شيطان روپي شڪاري ٻه منجهس ٿي پيو ڦري. اَفسوس جو اَڄ هنجن (ڪاملن) جو ديدار درلڀ ٿي پيو آهي. هن دنيا روپي ريگستان ۾ ڪيئي سنها سپ پيا گهمن، جنهن جهڙپ وڏن جڳن کي ٻه ڏاهيو وڃهي. جتي ڪارايل (مور) ڪنهن ڪنهن ڪاريءَ ذاتي کان ڪنارو ڪندو آهي، ليڪن سچا سالڪ ٻه اُنهن ٻلائن کان ڪنارو ڪندا وتن. وڏي ۾ وڏو نانگ شيطان آهي، ٻر جوڳين سان سندس جاءِ ناهي. جن جوڳين، پنهنجي يوگ ٻل سان جهوناڳڙه جلايو، سي هن نانگ کي ڪن ۾ ناس ڪيو ڇڏين. گارو ڙين سان وير رکي، نانگ ڪتان ٻڇي ڇتندو! "نانگ! نه ويڙدين نڪري، تو ڏر مٿي پير، هِي لئين جو ڏير، جن جهوناڳڙه جلائيو."

•

"سر ڪارايل"- هن سر لي مضمون مطابق نالو رکيو ويو آهي، اُن ۾ ڪارايل (مور يا هنج) جو ذڪر آهي. دنيا جي فضا کي "لڙ" سڏيو ويو آهي ۽ مڪار اِنسانن کي ٻگهن ۽ ڪانيرن سان مشابهت ڏني وئي آهي. عارف، هنجن مثل آهن:

"هنجن سين هيڪار، جي ڳڻ ڪري نهارئين،
ٻگهن سين ٻيهار، ٻيلهه نه ٻڌ ين ڪڏهين."

سُر پرڀاتي

داستان پهريون

١*

اِيءَ نه ڀانئين پِرُ، جِئن ڪِنر ڪيريءَ لَنگيو،

سوُنهاري صُبُوحَ سين، وِڄهي وڄنين وڄُ،

توکي چوَندو ڪير، ڪِرتَ ڏاران مَڱڻو؟

٢

سُتو ڪِئن نِنڊوُن ڪَرين، رو وِهاڻيءَ روءِ،

سُيان ساڻُ سَندوءِ، پِيو هوُندو پَتَ پر.

٣

سيرانديءَ ساڻُ ڪَيو، سُمهين ساري راتِ،

جاجِڪاڻي ذاتِ، اِيَ هوءِ اَڳهين؟

٤

جنين سُکُ ناهِ ڪو، چارَڻَ سي چئجن،

رُڄن راهَ پُڇن، مَٿي کُلهن ڪِنرا.

٥

موُڙهو پُڻين، مَڱڻا! ڪيڏانهن هُئين ڪالَ؟

لَنگها! چِڙ، لَطيفُ چئي، اُجهڻَ جا اَفعالَ،

سَچُ ڏرِ سُوالَ، ڪرِ نه قِيمَتَ آڻئين.

٦

چارَڻُ لَڳو پَنڌُ ڳهڻو، ڪي چوَاڻيءَ چئيجِ،

هِتِ ڪي هَلائيجِ، اُلي آئوُن نه اَچڻو.

٧

جيڪي ڏڏَن ڏي، ڳُجهيان ئي ڳُجهَه پر،

سو جي سُٽَن کَڌهين، ڪِرتِ وارا ڪي،

١- مڱڻهارن ٢- اڇاڻ ٣- سرندو ٤- ڪليءَ ٥- سهڻي ٦- پڇن، راڳ، ٧- اَسر جو ٨- روئي ٩- ميراثين جي ذات ١٠- عزت واري ١١- ملول، منجهيل ١٢- گهمين ١٣- بي ذوق ٿيڻ ١٤- ڪرتوت ١٥- لس ٻيلي جي حاڪم سچڙ سخي ١٦- ملهائتي سوغات لهين ١٧- مڱڻهار ١٨- جڏو ١٩- تاجدار، ڪلنگيدر ٢٠- ٻي هدن ٢١- ڪيرت ڪندڙ، راڳيندڙ.

*اِهو مڱڻهارن جو دستور ناهي، جو سندن سرندو ڪليءَ ۾ لٽڪيو پيو هجي. تو سهڻي صبح سان عداوت وڌي آهي. سائينءَ جي اَستتي ڳائڻ بنا توکي ڪير مڱڻو چوندو؟

Gul Hayat Institute

نہ ساڙ مڙوئي سي، هوند پتون[1] ڪن پلڪ ۾.

٨

اِت ڪِرت وارا ڪيترا، ڪِرت ڪِبو ڪوهُ؟
جيڪي ٻُڌو ڪم ڪري، سو مڙوئي ڏوهُ،
توُن پارسُ، آئون لوهُ، جي سَڄِين[2]، نہ سونُ ٿيان.

٩

اٿيو اَبوجهاءِ[3]! سَپڙَ جو سڏُ ٿيو،
جِنن اُٿين[4] ڪير سَڪُتُ[5] نہ سِکيا، تِنن[6] پاٽا ويڙوراءِ[7]،
مَگو مون[8] مُلاءِ، آئون اوهانجو آهيان.*

١٠

ڏات نہ آهي ذات تي، جو وهي[9] سو لَهي[10]،§
آريون[11] اَبوجهن جون، سَپڙ جام سَهي،
جو راءِ وِتِ[12] رات رهي، تنهن جُڪي[13] تان نہ ٿئي.

١١

ٻوليون[14] ٻيلي[15] جيون ڪري، ٻاسي ٻر پيو،
سُتائي سُتن کي، وِهاڻيءَ ويو،
جاڳي ڪين پيو، سُر سِکيوئي هيڪڙو.

١٢

ٻوليون ٻيلي جيون ڪري، ٻاسي ٻر پيو،
چارڻ چاڙهي چوڏول ۾، لهان ٻوءِ نيو،
رُڃي[16] رات ڪيو، سرفرازُ، سَيّدُ چئي.

١٣

ٻاجهاڻو[17] ٻيلي[18] ڏٽي، ٻُجهان[19] ٻاجهہ ٿئي،
سَپڙ[20] سا سُئي، جيڪا چارڻ چِت ۾.

‡١٤

جاڻين نہ نہ نہ جاڻ، اِي دَرُ اَبوجهن جو،
اِن دَرِ سي ٿي اَگهيا، جن نہ ڄاڻيو ڄاڻ،
رِيجهاڻو[21] راجاڻ[22]، آهي اَبوجهن جو.

‡١٥

ڏَڏُ لي ڏانُ گهريو[23] لون، چَڙ وڃا وِڃائي،
سَپڙ رات سنباهيا[24]، تازي[25] تو لائي[26]،
جو جاڻي نہ ڳائي، تنهن سين ٻيلي ڏٽيءَ ٻاجهہ ڪئي.

١٦

صُبوح جو سُهاڳ، مَکڻهارن[27] ماڻيو،
ڏناٺون ڏالار کي، وَڏيءَ وير[28] وِهاڳ[29]،

١- پرزا، ڇيهون ڇيهون ٢- نظر ڪرين ٣- اي اَبوجهہ اِنسان! ٤- اوهين ٥- هرگز ٦- اُرڪود ٧- راضي ٿيو ٨- مون کان ٩- محنت ڪري ١٠- حاصل يا پراپت ڪري ١١- آرا آنگل ١٢- راجا ١٣- ڏک سور ١٤- آلاپ، راڳ ١٥- جهنگلي ١٦- راضي ٿي ١٧- ٻاجهارو ١٨- لس ٻيلي جو حاڪم ١٩- سمجهان ٿو ٢٠- سپڙ سخي (حاڪم) ٢١- راضي ٿيل ٢٢- راجا ٢٣- ودايا، جاڻ ٢٤- تيار ڪيا ٢٥- تازي گهوڙا ٢٦- تو لاءِ ٢٧- هنن ڏٽيءَ جو راضپو ٢٨- سوڀل ٢٩- اَسر جي راڳڻي.

*سپڙ (ڏٽي) ٿو چوي تہ "(اي اِنسانو!) مونکان گهرو، ڇو تہ مان اوهانجو آهيان."

§روحاني فيض ڪوڪنهن کي ذات تي عطا نہ ٿو ٿئي، پر جو جوڳ ٿو ٿئي، سوئي پراپت ٿو ڪري.

‡هنن ٻنهي ۾ هدايت آهي تہ ڏٽيءَ جي در تي اَڻ ڄاڻ ٿي اَچڻ گهرجي.

وسِ مُنهنجي ناهِ ڪا، سيڻَنِ هَٿِ سُهاڳُ،
پرڻِ سين ڀُاڳُ، مانَ نِماڻيءَ نَصيبُ ٿئي.

۱۷

پيو ليئين لُٽَ، سڄيوُن رائيوُن سُمهين،
اُٿي آڌيءَ نہ ڪَرئين، سَبَرَ ساڻُ سَهَتَ،
رُونهي راتِ اُپَٽيا، پيٽنيئوُن پاڻيتَ،
مِيڙي لِڪان مَتَ، چوُنڊي پَريا چارِڻين.

۱۸*

ڏاتارَ ڏُکَ ڪَيا، پاٽا مَٿي مَڱڻين،
”موُن دَرُ ڇَڏيو، مَڱڻا! مَڱين ڪوهُ پيا؟
تَڏهِن تو پِيا، وِچان وِلَها ڏيهڙا.“

۱۹

مَڱُ، تنهِين کان، مَڱڻا! جو ڏيهاڙي ئوڙِئي،
ڪوُڙا دَرَ دُنِيا جا، جاچِڪَ! مَڱين جي،
سُيان توهِين کي، موڙي ڏِيندا مُنهن ۾.

۲۰

ڪَڙهَ اَڱيان ڪَپُ، ڏِهاڙي ڏاتارَ جي،
لَنگها! لاهِ مَ لِڪَ سيڻَن، مَٿان چانئُٽ ڇپُ،
مَڱڻهارَنِ مَپُ، ڪونهي ٻيو ڪيرَتَ ري.

۲۱

سَبَرُ ساهُ پَساهِ، جاچِڪَ! جمِ وِسارئين،
ريهي رُپي سَديوُن، تَدوُن تُنبي کي پاءِ،
لَنگها! توُن ليلاءِ، اَڱيان وَڃي اَنَ جي.

۲۲

ميرا پَسي مَڱڻا، سَبَرُ سَدَ ڪَيا،
سَبوجَهنِ سُڻا، اَبوجَهنِ آسرو.

۲۳

توُن سَبَرُ، آئوُن سيڪَڙوُ، توُن صاحِبُ، آئوُن سَڱُ،
پُڇي تُنهِنجو ڀَڱُ، ڪُلهي پاتُمِ ڪيٽرو.

۲۴

توُن سَبَرُ، آئوُن سيڪَڙوُ، توُن ڏاتارُ، آئوُن ڏَڌُ،
سُڻي تُنهِنجو سَڌُ، ڪُلهي پاتُمِ ڪيٽرو.

۲۵

توُن سَبَرُ، آئوُن سيڪَڙوُ، توُن ڏاتارُ، آئوُن ڏوهُ،
توُن پارِسُ، آئوُن لوهُ، جي سَڃين، تہ سونُ ٿِيان

۱- ميڙاڻو، ميلاپ ۲- اَلوٽ ۳- رهاڻ، سلوڪ ۴- حاڪم جي ذات جو نالو ۵- ڪوليا ۶- پيٽنين مان ۷- پاڻيت (آبدار موتي) ۸- مڱڻهارن ۹- ڏوراپا ڏنا ۱۰- منهنجو در ۱۱- ڏکيا، مسڪينيءَ جا ۱۲- توکي ٿي ۱۳- منهن ۾ مٺا ڏيندء ۱۴- آستان، لنگهہ ۱۵- پاڻ ڳار ۱۶- ٽر ماٽر، هڪ ڪن ڪاٿين ۱۷- وجهہ، موقعو ۱۸- دم بدم ۱۹- اي مڱڻهار! ۲۰- مٿان ۲۱- ريڪ ڏيئي، ڳنڍي ۲۲- چانديءَ جون ۲۳- سرندي ۲۴- اي مڱڻهار! ۲۵- گدلا، مسڪين ۲۶- هوش يا سمجهہ وارن ۲۷- ٻڌا ۲۸- طالب، سڪايل ۲۹- ڪتو (پارسي سگ جي بگڙيل صورت) ۳۰- پير، ڏس ۳۱- ڏوهن جو مجسم.

*سبر سخي مڱڻهار کي ڏوراپو ڏيئي ٿو چوي تہ ”تون منهنجو در ڇڏي ٻين جي درن تي ڀٽڪيو آهين، تڏهن ئي توکي وچ ۾ هيترا ڏکيا ڏينهن ڏسڻا پيا آهن.“

٢٦

ڏاتار نہ تون، پيا مڙئي مڱڻا،
ميڻهن منڊائتا وسڻا، سدا وسين تون،
جي گهر اچين موں، تہ ميريائي مان لهان.

٢٧

اِيرو نارو، اچي ور وهاڳ ڏي،
سبز رسارو، چت پرکي چارئين.

وائي ١

اِئي ڏر وانءُ مر کيڏانهين،
آلا! جو تون جام مگيندين، مڱڻا!
قير مرهڻون، کنڌ کيارئي، تيندءِ هاج هڻائين،
ماڻڪ موتي، مال خزانا، ڏيندءِ پياي سائين،
ورچي تون وهاڳ کان، متان ڏئين پانهين،
ڏر دانا مڱڻ، مڱڻا، اَندا! هونئن اوڏانهين،
مَڏڪرا! متان ڇڏئين، هتان هيڪڙائي،
پيون ڏٺي ٻين کي، ڪرڻ سهو سوائي،
”اِنّ اَللهَ وِترٌ يُحِبُّ الوِترَ“، وحدت واڳ وڏائين،
پنهنجي طرف پاڻهين، سائل سڏيائين،
جتي جوانن کي، کوٺي ڪڍائين،
اِي عاشقن کي، اُلفت اهڃ ڏنائين،
ڪيرت ڪر قرب سين، خلعت ڪاڄ ڏنائين،
”اَلانْسَانُ سِرِّيْ وَ اَنَا سِرُّهٗ“، اِن پر اتائين،
ڳجهہ ڳجهاندر ڳالهيون، راز نہ رکيائين،
ٻسوا! ٻيناڻن جي، پت پر پاڻ وڌائين،
اَديون! عبداللطيف چئي، موں سين مهر ڪيائين.

وائي ٢

وڏڙا ڏاڻ ڏنائين، ڪيائين وخت ويڙاڻن جو.
ڏاتيون ڏئي ڏڏن کي، سنديون سون سائين،
اَندا مدد آئيا، سخا سڏ وڌائين،
ڪين منجهان جو ڪي ڪري، سو نہ سار اهڙين سائين!
”وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ“، آهي سڀ اتائين،
نوازيائين نطفو، منجهان ڪين ڪيائين،
حرفت حرفن جي، پيري سڀ پڳائين،
حاسد سڀ حزن پر، مدعي پاڻ مڃائين،
اَديون! عبداللطيف چئي، آهِ پاڻ وڻندڙ سائين.

١- مڙيئي ٢- مند تي ٣- عيبدار ئي ٤- شرف پايان ٥- ڪانڌ کي (ڌڻيءَ کي) ٦- اَسر جي راڳڻي ٧- غيرت وارو ٨- ڏاڍيون پرکي ٩- مڱڻهارن جون ١٠- نہ وڃ ١١- جام ڪان مگيندين ١٢- هتان ١٣- خزانا ١٤- لس پيلي جو ڌڻي ١٥- بيزار ٿي ١٦- پنهنجي ١٧- ڌڻيءَ جو ذڪر ڪندڙ ١٨- سيڻتي ڪان سرس ١٩- تحقيق الله هڪڙو آهي ۽ ڪيس هيڪڙائي پسند آهي (حديث) ٢٠- هيڪڙائي جي واڳ ٢١- سوالي ٢٢- محبت جو ڏس ٢٣- محبت جي خوراڪ ٢٤- اِنسان منهنجو ڳجهہ آهي ۽ مان سندس ڳجهہ آهيان (حديث) ٢٥- اَهڙيءَ ريت ٢٦- چيائين ٢٧- نہ ساڻ ڏيائين ٢٨- مڱڻهارن ٢٩- ڪشڪول ٣٠- ڏان وڌائين ٣١- وڏو ڏان ٣٢- سامان سرو ٣٣- نالائقن ٣٤- سوغاتون ٣٥- سون جون ٣٦- جنهن کي وڻيس تنهن کي عزت ڏئي، جنهن کي وڻيس تنهن کي ذليل ڪري ٣٧- قطرو (يعني اِنسان) ٣٨- درد ٣٩- ڪوڙا ٤٠- مات ڪيائين.

Gul Hayat Institute

سر پرڀاتي - داستان پهرئين جو سار

مڱڻهارن جو اِهو ڪم ناهي، جو سونهاري صبح سان ويڙ وجهي، ڪينرو ڪلهيءَ ۾ ٽنگي ڇڏين. چارڻ اُهي ڇڄن، جي ڪينرو ڪلهي تي ڪري، رڻ جي راه ڀڃن. اي مڱڻهار! (اِنسان!) ڪنهن ڏينهن تون فنا ٿي ويندين ۽ تنهنجو ساز پٽ ۾ پيو هوندو. ڌڻي ڏڏن کي اِئين ئي نوازي، جئن لس ٻيلي جي حاڪم سپڙ سخيءَ هڪ اُجاڻ مڱڻهار کي نوازيو هو. ڏڏن کي هو اهو ڪجهه ۾ ئو ڏئي، جو حاذق ۽ حيران ٿيو وڃن. بدو لوه آهي ۽ صاحب پارس. پارس، لوه کي ڇهي ته لوه سون ٿي پوي. ڌڻي ۽ ڪنهن نالائق کي نوازي ته هو ٻي ٻها بالم ٿي پوي. ڏاتار، هڪ سائين ئي آهي:

”ڏاتار ته تون، ٻيا مڙئي مڱڻا.“

مڱجي اُنهيءَ ڏاتار کان، جو ڏهاڙي ئو ڏئي ۽ ٻيا مڙيئي در دنيا جا ڪوڙا آهن.

•

”سر پرڀاتي“- ”پرڀاتي“ هڪ هندستاني راڳڻيءَ جو نالو آهي، جا صبح جو ڳائبي آهي. هن سر ۾ اِنسان کي مڱڻهار جو روپ ڏنو ويو آهي ۽ ڌڻيءَ کي سپڙ سخيءَ جو. اَسر جي وقت ڌڻيءَ جي اُستتي لازم آهي. اِنسان کي گهرجي ته پره ڦٽيءَ جو اُٿي، پنهنجو سان، حاڪمن جي حاڪم اڳيان وڃائي:

”اُڀريو تارو، اُٿي ور وهاڳ، ڏي.“

Gul Hayat Institute

سُر ڏَهَرُ

داستان پهريون

۱

ڪِرِ ڪي ڳالهڙيون، ڪَنڌا[1]! ٻَورَ[2] ڏَٽِيُن[3] جُوُن،
ڪِئَن سي راتڙيون، ڪَنهِن[4] پَرِ ڏينهَن گُذارئين؟

۲

ڪَرِ ڪا وِيهي ڳالهِه، ڪَنڌا! ٻورَ ڏَٽِيُن جي،
هَهڙي اَجُ حالَ، ڏُکِيا ڏينهَن گُذارئين!

۳

ڪَنڌا! تو وَٽان، سَڄُ ڪَ سيڻِيُن[5] لَڌيو؟
مَهَرَ[6] تو مَٽان، ڇِڄيو[7] پَنَ، ڇِڳا[8] ڪيو!

۴

جان تو هُئڙو وَڻُ[9]، ڪَنڌا! ٻورَ ڏَٽِيُن جو،
پاٽا ڏيئي ڏَٻُ[10]، مُوريءَ[11] مَهَرَ نه ڪَرِئين.

۵

جان تو هُئڙو سوُرُ، ڪَنڌا! ٻورَ ڏَٽِيُن جو،
مَٿي لامُنِ[12] ٻورُ، موريءَ مَهَرَ نه ڪَرِئين.

۶

ڪَنڌا! ٿُون ڪيڏو، جَڏهِن پَرِيو[13] ٻورُ وَهي؟
جَسودَنِ[14] جيڏو، تو ڪو گَڏيو پَهڙو[15]؟

۷

سَڄُ ڪَ سُڪو ٻورُ، ڪَنڌيءَ[16] اَڪُ[17] ڦُلاريا،
جُنگِنِ[18] ڇَڏيو زورُ[19]، سَرُ[20] سُڪو، سوُنگي گيا[21]؟

۸

جَڏهِن ٻاڪِي[22] ٻورُ[23]، هَئي وَهَنِ ٻَلِيارَ[24] ۾،
تَڏهِن تازَڙيُنِ[25] طورُ، هُئو جَسودَنِ سيِن.

۱- ڪنڌا وڻ ۲- مهراڻ (ٻورو) ۳- مالڪن (ٻوري جي وڻجارن) ۴- ڪهڙيءَ طرح ۵- محبوبن ۶- ڪنڌيءَ جو ڦر (سگر) ۷- ڪريو پون ۸- ڇڳن جي صورت ۾ ۹- فراق جو ڦٽ ۱۰- آلت، ۱۱- مور، اصل ۱۲- ٽارين ۱۳- ٿمتار نهر ۱۴- اُنهيءَ ذات جي وڻجارن ۱۵- قاصد ۱۶- ڪنڌيءَ تي ۱۷- اَڪ جا وڻ ۱۸- بهادرن (هتي شاهوڪارن) ۱۹- هتي نهر ۲۰- محصول وٺندڙن ۲۱- ويا ۲۲- نهر جو نالو يا نار (ٻاڪو) ۲۳- وهت (نار ۾ بدل) ۲۴- پلي زمين ۲۵- تازي گهوڙن جهڙو شان (تاجڙين=تاجڙ ذات جي هارين. اها به پڙهڻي آهي.)

٩

سُکي ٻيڙو ٻَڌُون ٿيو، کَنڌيءَ ڏِنو ڪانو،
سو پاڻي پَٽيهَل ۾، اَڳيون نه آيو،
ماڙهُنِ ميڙائو، ڪَنهِين ڪَنهِين پيٺِين.

١٠

ٻيڙو نه اَڳينءَ ڀارَ، مَهَندِ مَلاحَنِ لَکيو،
موڙي ڇوڙ يا مَڪُڙا، پَسي پاڻيءَ پارِ،
جَسودَنِ جيها يارَ، ٻيڙا وِيرَ وِماسَ ۾.

١١

جان واهُڙَ ۾ وَهُه، تان تُون، مَڇَ! نه مولِٺين،
ڪائي ۾ ڪوهُ ڪَرِئين، ٻوءِ موڙهَ جو ٻَهُ؟
سِرَ مَٿي تُون سَهُه، مَهميزُون مَلاحَنِ جُون.

١٢

جان جَرُ هُتڙو جالَ، تان تُون، مَڇَ! نه مولِٺين،
ٻَوَنديءَ اَڄُ ڪِ ڪالَ، سانيڀُون سانگِنِ جُون.

١٣

جان جَرُ هُتڙو سيرَ، تان تُون، مَڇَ! نه مولِٺين،
آڏا اَڏي ڪيرَ، گُهٽَ ٻه جَهلِيءَ گهالِٺين.

١٤

مَتو آهِين، مَڇَ! تُلهو تو تُونا هَٽِينِ،
جا تو ڏِٺي اَڄَ، ٽِڪهِن پاڻيءَ ٻِما ڏِينهَڙا.

١٥

ڪُنڌي ڪَلِينِ وِچَ ۾، جَڏهِن هَنئي جَنِ،
موٽي مُون پِرِينِ، ڪَڍَڻَ جي ڪانَ ڪَئي.

١٦

ڪُنڌي ڪَلِينِ وِچَ ۾، جَڏهِن هَنيائُون،
موٽِ نه مارياڻُون، ڏورِ ڏيٺي وِيا ڏُکَ جي.

وائي

لايءِ جا وَرنَ کي، سا ڪانڌَ! مُهنجي ڪورا.
ماءِ! مارِندَمِ ڪَڏهِين، هِنَ پِرِينءَ جا هورا،
اَچَن پِرِين ٻَڪيا، ڪَرَ بابِيهو جِئَن مورا،
سيٽِين سِرِ ڪَنڌ سَڀي، ٻِيو عَطَرَ پِرِينِ آتورا،
چِڪُ ڪَٿُوري ٿيو، ٻِي تازي ڦُلَن ڦورا،
اَلا! عَبدُاللّطيفَ کي، سانوَلَ ميڙ سَنيوُڙا.

١- ٻڌيون (ٽري ۾ پاڻيءَ جا نميا وهڪرا) ٢- ڪکن جو ٻوڙو ٣- ٽڙ يا نهر جو نالو ٤- ماڻهن جو ميڙاڪو ٥- ورلي ڪن ھنڌن تي ٦- اڳئين نموني ٧- اڳي ٨- ڏنو ٩- ڦيرائي ڇڏيا ١٠- ٻيڙا يا ٻيڙيون ١١- پاڻيءَ جو نمونو ١٢- جهڙا ١٣- جنگ ١٤- چنتا ١٥- وهڪرو ١٦- خيال ١٧- جنيون ١٨- جل، پاڻي ١٩- گهڻو ٢٠- اڄ يا سڀاڻ ٢١- سنبهيون، ملاحن جا جار ٢٢- سفر ڪندڙن، ملاحن ٢٣- ٽار ٢٤- ڪلا ٢٥- واهُون ٢٦- مهاڻن ٢٧- ٽار پاڻيءَ جي اَڄ ٢٨- انهيءَ پاڻيءَ جا ٢٩- حياتي پوري ٿي ٣٠- نرگهٽ ٣١- ڪنڌيءَ جي ڏور ٣٢- رنگ رونق ٣٣- منهنجي خاطر ٣٤- اِنتظار ٣٥- پڇن لي ٽلندڙ ٣٦- ڇڙ ٣٧- بابيهو پکي ٣٨- مورن جيان يا موران=ٽاڙن ٻولن مان ٣٩- پرينءَ وٽ ٤٠- چندن ٤١- اُڀن ٽئي ٤٢- اَڳ تور يا ٤٣- جبل ٤٤- مشڪ ٤٥- گل جو ڦَٽو يا سرهاڻ ٤٦- محبوب ٤٧- ملاءِ ٤٨- سنيڀل، سينگاريل.

Gul Hayat Institute

سر ڏهر - داستان پهرئين جو سار

ٻوڙو سڪي. وڃو آهي ۽ ڪنڌو هيٺڙو نڌٽڪو ٿيو پيئو آهي. شاهه صاحب چوي ٿو: ”اي ڪنڌا! جي توکي ٻوڙي جي سڪي وڃڻ جو درد آهي ته تون پنهنجي لامن مٿان ميڙ پيدا نه ڪر.“ اڳي جت واپار جو زور هو، تتي هيٺڙو سڃ لڳي پيئي آهي. نه رهيا آهن وڻجارا (جسودا)، نه سوَنگي. ڪنڌيءَ تي هيٺڙو رڳو ڪکن جا ٻوڙا پيا ڏسجن. مڇ، جو پاڻيءَ جي اڇ ڏسي، وڃي هڪ ڪڏ ۾ آرامي ٿيو هو، سو هيٺڙو الي ٿي پيو آهي. جنهن پاڻيءَ لاءِ پيليو هو، سو هيٺڙو غائب آهي. هاڻي ڪنهن به وقت، ملاح اچي مٿان پوندس ۽ ماري پورو ڪندس. انسان به جوڀن ۾ غافل ٿو رهي ۽ پوءِ پڇتائڻو ٿو پوي. اهي خيال شاهه صاحب کي ٿر جي هڪ ڏهر مان لنگهندي ٿا اچن. اڳي جت مهراڻ هو، تتي هيٺڙو رڃ آهي.

●

داستان ٻيو

١

مَدِيني جا مِيرَ[١]! سُڻُ مُنهِنجا سَڏَڙا،
سَرَڻِ[٢] تُنهِنجيءَ سِيرَ[٣]، تُون پارِ[٤] لَنگهائِيين پَرَڙا.

٢

مَدِيني جا ڏَڻِي! سُڻُ مُنهِنجا سَڏَڙا،
تُنهِنجي آهِ تَڪِي[٥]، ٻِي ڪَندي سارِيان ڪانَڪا.

٣

مَدِيني جا گهوٽَ! سُڻُ مُنهِنجا سَڏَڙا،
ڪَبِ، مُحَمَّدَ! موٽَ، عاصِي[٦] تُنهِنجي آسِري.

٤

مَدِيني جا شاهَ! سُڻُ مُنهِنجا سَڏَڙا،
ڪارَڻِ لَڳَ اَللهَ، سِگهو رَسِجِ سُپِرِينِ!

٥

مَدِيني جا شِيرَ! سُڻُ مُنهِنجا سَڏَڙا،
پِرَ مُبارَڪَ[٧] پيرَ، عاصِي تُنهِنجي آسِري.

٦

مَدِيني جا جامَ! سُڻُ مُنهِنجا سَڏَڙا،
آهِيان تُنهِنجي سامَ[٨]، سِگهو رَسِجِ سِيرَ ۾.

*٧

وَتُون[٩] مَدِيني، مِڱڻا! اَکِيُون پِيرَ ڪَري،
جِتِي ماڻڪي[١٠] مُحَمَّدَ مِيرَ[١١] جي، جَرڪِيو جوتَ[١٢] ڪَري،
پَسِيو جوتَ جَمالَ[١٣] جي، جِتَ اُمَتِن نيڻَ ٺَري[١٤]،
پَرِيتَنئُون[١٥] پيرُ پَري[١٦]، ڪَجِ زِيارَتَ ذوقَ[١٧] سين.

١- حضرت محمد صلعم ٢- پناهه ٣- راهه، وچ درياهه ٤- پاندي، پنتي پيل ٥- آڌار ٦- گنهگار ٧- سڳورا پير ٨- سرڻ، پناهه ٩- وڃ ١٠- اک جو تارو، نوراني نظر ١١- چمڪيو ١٢- روشنائي ١٣- تيج، سونهن ١٤- پوئلڳن ١٥- پريت مان ١٦- پاترا ١٧- شوق، دلي اُلساهه.

*اڳين بيتن ۾ شاهه صاحب حضرت محمد صلعم کي لطف ۽ مهر لاءِ پاڏايو آهي. هتي فرمائي ٿو: ”اي مڱڻا! تون ذوق سان مديني ۾ اکين سان پند ڪري وڃ. اُتي ٻنهي عالمن جي جوت پيئي جرڪي، جنهنجي ديدار سان اُمتين جا نيڻ ٺريو پون.“

ڏٺي سو وارثين واءُ، جو ميڙاڻو سڄڻين،
وَهيءَ واٽ مَٽاءُ، هينئڙي آسَرَ مَ لَهي.

٩

مَٽي واٽڙين، نيڻَ نِهارا مُون ڪيا،
ايندا مانَ پَسَنِ، مَٽان سَڄَڻ سُپرين.

١٠

ڪيڏين ڪارڻ ڪالَ، نيڻَ نِهارا مُون ڪيا،
ايندا پَسان شالَ! اوليِ آريءَ جامَ جا.

١١

اوڻين ڪارڻ اَڄُ، نيڻَ نِهارا مُون ڪيا،
پُنهون جامَ! پَهچُ، نه لاهيون اَڄ اَکيُن جي.

١٢

نيڻَ جي نِهارِينِ، سي اَڄُ نه اوٺي آئيا،
هَنجون نه هارِينِ، پائي پُنهونءَ جامَ ري.*

١٣

نيڻَ نِهاري مُنهنجا، روئي ٿيا رَتُ،
پُنهونءَ هوءِ پَهتُ، نه پاري نَينِ پاڻَ سين.§

١٤

نيڻَ نِهاري مُنهنجا، روئي رَتُ ٿيا،
جي هَتان هوتَ وِيا، سي اَچَنِ تان آچي ٿيان.

١٥

نيڻَ نِهاري مُنهنجا، رَتُ ٿيا روئي،
ڏُکَنِ جي ڏوئيءَ، آهي هَتَ اَسوُنهَن جي.

‡١٦

اَڄُ اَکُڙُ ڪيڏانِ، آسَرَ لڳي سوريان،
ڏُونگر ڏيهَن لَگانِ، مانَ وَرِکَن سُپرِين.

١٧

ڏُونگرَ لَگَنِ ڏيهَن، مانَ وِرکَنِ سُپرين،
ڪَيَس نماڻي نيهَن، آيَلِ! ٻاروچَنِ جي.

١٨

اَللهَ جِنَن نالوءِ، تِنَن مُون وَڏو آسِرو،
خالِقَ! تُنهنجيءَ ڪاندِ جو، پَرو پاندُ نه ڪوءِ†
نالو، رَبَّ! سَندوءِ، رَهيو آهِم رُوح ۾.

١٩

صاحبَ! تُنهنجي صاحبي، عَجَبُ ڏٺي سوُن،
پِنِ بوڙِين پاتالَ ۾، پَهڪَ تارِين توُن،
جيڪَرَ اَچين مُون، نه ميڙائي مانُ لَهان.

١- سڄڻ واءُ، وارثين ٢- ميلاپ ٣- وهندڙ واٽ ٤- دل کي ٥- اُميد ٦- نهاريندڙ ٧- سڄڻ واءُ ٨- ڪالهه ٩- پهچ ١٠- راضپو ١١- ٻانهي ١٢- شڪاياب ١٣- ڪاٺ جي ڪيري ١٤- سندن لاءِ ١٥- اُميد تي لڳي ١٦- صاف ڪريان ١٧- جبل ١٨- ڏيهن لڳن ١٩- شال ٢٠- واپس ورن ٢١- صبر ٢٢- حساب يا حد ٢٣- تنهنجو ٢٤- آئم ٢٥- ميري حال ۾ ئي ٢٦- آدر.

*منهنجا نيڻ پنهونءَ جي فراق ۾ رواجي ڳوڙها نه ٿا ڳارين. (پر رت ٿا روئن.)

§پنهون راضي ٿئي ته هن ٻانهيءَ کي پاڻ سان وٺي هلن.

‡اَڄ سندن آسري تي لڳي، اکڙ ٿي اُجاريان. جبان ۾ ڪيئي ڏيهن لڳا آئن. هاڻ محبوب شال موٽن.

†اي رب! تنهنجي صبر جي ڪا حد يا حساب ئي ڪونهي.

Gul Hayat Institute

٢٠

صاحب! تنهنجي صاحبي، عجب جهڙي آهِ،
وَڏي سَگهه سَنديا[1]، پاڪَ[2] وَهيٺو آهئين.

٢١*

وَڏي سَگهه سَنديا، باجهن پُريو آهئين،
مون تان مَهَر مَ لاهِ، آئون تنهنجي آهيان.

٢٢

مِٺو جِتن نالو، تِتن مون وَڏو آسرو،
ڪو دَرُ ناهِ جهوءِ[3]، مون بيا دَرَ گهڻا نهاريا.

٢٣*

جيڏو تنهنجو نانءُ، باجهه ۾ اوڏيائي مَڱانءِ،
رِءِ ٿُنيين، رِءِ ٿوڻيين، ٿون چيرُ[4]، ٿون ڇانءِ،
ڪُڇاڙو ڪَهانءِ؟ توکي مَعلوم سَڀڪا.

٢۴

مَ ڪرِ، پِرِولَ[6]! پلو، نالو نماڻيءَ سين،
ڪونهي ڪميڻيءَ جو، بگر[7] تو بِلو[8]،
تنهنجو نانءُ نِلو[9]، وَنيو وينئي آهيان.

٢۵

سَتُرُ[10] ڪرِ سَتارَ! آئون اگهاڙي آهيان،
پَڪيين پَڪڙهارَ! ڏيئي پاندُ پناهَ جو.

وائي

مون کي نمدَ نہ نيڻين نيڻين، ڪالهوُن پوءِ لڪن[11] ۾[12]،
موٽ تون آيل! منهنجي ماءِ! تان تونڪُ[13] نہ ڪيڻين ڪيڻين،
هوءِ نہ نينهن[14] پاڪَ سين، جا ويندڙي سيڻين سيڻين[15]،
ڪالهوُٽيان اَڄُ گهٽي[16]، جهورڙي[17] جهيڻين جهيڻين[18]،
پيُون سڀ واڳيُون[19] ونِ سين[20]، آئون جا واڳڙي[21] ويڻين ويڻين[22]،
هنڌڙو ڏاڙهون ڳُلَ جِتن، روئي رَتڙو نيڻين نيڻين،
اَلا! عبدالّلطيفُ چئي، محبُّ اسان تون ميڙين ميڙين[23]!

سر ڏهر - داستان ٻئي جو سار

شاهه صاحب "مديني جي مير" (حضرت محمد صلعم) کي سڏڙن مٿي سڏڙا پيو ڪري. گنهگارن کي "مديني جي ڌڻيءَ" کان سواءِ نہ ٻيو آسرو آهي، نہ ڪندي. واٽڙين تي نهاريندي ٻہ ڪيڏي نظر ٿي نہ ٿا اچن. شل پنهون ڏونگرن مان جلد واپس وري! جيڏو ڌڻيءَ جو نالو آهي، ايڏيائي سندس باجهه آهي. ڌڻيءَ جي ڪانڌ جو ڪو پرو پاند ڪونهي. سندس دَر جهڙو ڪو ٻيو دَر ناهي. هو ٿنيين ۽ ٿوڻيين کان سواءِ "چير ۽ ڇانءِ" آهي. هو پَڪڙهار آهي، جو پنهنجي "پناهه جي پاند" سان اگهاڙن جو ستر ٿو رکي. جهڙو آهي سندس نالو مٺو، تهڙوئي آهي سندس آسرو وڏو. سندس ئي "نانوَ نلو" شاهه صاحب جي دل ۾ وڃي رهيو آهي ۽ ٻيو ڪو بلو ڪونهيس: "تنهنجو نانوَ نلو، ونيو وينئي آهيان."

١- تو سندي، تنهنجي ٢- وس وارو ٣- تو جهڙو ۴- پردو ۽ ڇانو ۵- ڇپرانءِ ٦- اي محب! ٧- توکان سواءِ ٨- آڌار ٩- رڳو ١٠- پردو ١١- نيڻن ۾ ١٢- ڪالهه کان وٺي ١٣- هن لاءِ ١۴- وٺي وڃمر ١۵- سيڻن وٽ ١٦- ڪالهه کان ١٧- جهوري، درد ١٨- جهيڻي يا سنهي تپ سان ١٩- واڳيل، ٻڌل ٢٠- پيتارن ٢١- ٻڌل، ڳنڍيل ٢٢- ويڻن يا طعنن سان ٢٣- ملائين.

*هنن ٻيتن ۾ شاهه صاحب ڌڻيءَ جي بي اِنتها صبر ۽ لطف جو ذڪر ڪيو آهي. ڌڻي ٿنين ۽ ٿوڻين کان سواءِ ساري ڪائنات لاءِ پناهه ۽ ڇانو آهي. هوئي عيبدارن جو ستر آهي.

داستان ٽيون

١

ڪَرِڪو پيرو[1] ڪانڌَ! مون نماڻيءَ جي نِڄهري[2]،
پرين! تُنهنجي پانڌَ[3]، ڀولا! ڀِڪي آهيان.

٢

جِنَ لون قائِمُ[4]، ڪانڌَ! تِنَ آئون وِرا[5] وِلهي[6] نه ٿيان،
ڀِڪي[7] چِنا پانڌَ، ڇِنڊُ نه جاڻي ڪو پيو[8].

٣

ڪانڌَ پِيُنِ ڪيترا، مون وَرُ وَڏي وَٽُ،
مَتان ڏيئي هَٽُ، جَنِهن عَيبَ مُنهنجا ڀِڪيا.

٤

ڪانڌَ پِيُنِ ڪيترا، مون وَرُ وَڏي جوءِ،
لوڪَ نه آڇي اوءِ، جي ڏِسي عَيبَ اَکِيُنِ سين.*

٥

ڪانڌَ پِيُنِ ڪيترا، مون وَرُ وَڏي ڪانڌ[9]،
پاٽا[10] ڀَڪي[11] پانڌ، جي ڏِسي ڏوهَ اَکِيُنِ سين.

٦

ڪانڌَ پِيُنِ ڪيترا، مون وَرُ وَڏي ذاتِ،
لوڪَ نه آڇي واتِ[12]، جي ڏِسي ڏوهَ[13] اَکِيُنِ سين.

٧

وَرَ[14] سين وِڄهيو[15] ڪاڻِ، ڪَرُ[16] سين ڪاڻُ پائيين[17]،
پوري[18]! مُنڌَ اَجاڻِ[19]، ڪَڻَ[20] ڇِڏيو تُهَ[21] ميڙئين.§

٨

سُنا[22]! اُٿي جاڳُ، نِنڊَ نه ڪجي ايتري،
سُلطاني سُهاڳُ[23]، نِنڊُن ڪندي نه ٿئي.

٩

ڪي سُمَه، ڪي جاڳُ، نِنڊَ نه ڪجي ايتري،
اِيءُ مانجهاندي جو ماڳُ[24]، جو تو ساڻيهَ[25] پائيو.

١٠

جاڳَڻ مَنجهان جَسُ، آهي اَدا! جن کي،
لاهي جو لَطيفُ[26] چئي، مَتان قَلبَ[27] ڪَسُ،
وَرنَهَ[28]! ڪجان وَسُ، صُبُحَ ساڻُ[29] سَيّدُ چئي.

١١

سُتي نه سَرنديا ء[30]، ڪَرِ پچار پرين جي،
وِهامي ويندياء[31]، گهڻا هَٽَندين هَٿَڙا.

١- ڦيرو ٢- جهوپڙيءَ ۾ ٣- تنهنجي پلاند هيٺ ٤- موجود ٥- اي پيارا! ٦- سڃي، مسڪين ٧- جهوپڙيءَ جا ٨- چِمل چتيون ٩- صبر ١٠- پاٽمرادو ١١- پلاند سان ڍڪي ١٢- ماڻهن کي نه ٻڌائي ١٣- واتُ سان ١٤- پيار سان ١٥- اُٻٽت ڪري ١٦- رقيب، ڌاريُ ١٧- ڪلون ڪرين، لهڪ ڏين، ١٨- وسوڙي، نادان ١٩- اياڻي زال ٢٠- ڪڻا ٢١- ڳلون گڏ ڪرين ٢٢- اي سنل! ٢٣- راجائي ور جو سک (ڏٽيءَ جو وصال) ٢٤- عارضي (ٿوري وقت لاءِ) آستان ٢٥- وطن (هميشه رهڻ جو مڪان) ٢٦- دل تان ٢٧- ڪاراڻ ٢٨- اي جوانمرد! ٢٩- حيلو ڪج ٣٠- ٿوکي نه سرندي ٣١- ويل گذري وينديءَ.

*جي هو اکين سان منهنجا عيب ڏسي ته به خلق کي جيڪر اُهي نه ٻڌائي.

§اي نادان! تون اَن جي داڻن کي ڇڏي، سڪڻا ته پيٺي ميڙين!

١٢

هي تان ٿورڙيون، جي ٿون، پورا! ڀَسي پَلئين،
راڻيون ڀيون گهڻيون، جي تو اينديون هيڪلي.

١٣

سُمَهَڻان ساڙو، جيڏيون! جيڏوئي ٿيو،
پرين سين پاڙو، مُنهنجو نِت نِبيريو.

١٤

سُمَهَڻان ساڙو، جيڏيون جيڏوئي ٿيو،
هوت لنگهيا هاڙو، ٿون آناسي! اوجهرين!

١٥

پره ڦُٽي، رات گئي، جهيڻا ٿيا نکت،
هاري! وِيءَ وَت، گهڻا هڻنديءَ هٿڙا.

*١٦

پيئي جا پرڀات، سا ماڪ م ڀسو ماڙها!
روئي ڇڙي رات، ڏسي ڏکوين کي.

١٧

سَجيون راڻيون سُمهي، چڏيءَ ڀيءَ پچار،
پانيئي سڀ جمار، سَڄڻ هوندا مان گهرين.

١٨

ڀول م ڪٺي ٻانهڙي، پره م ڪٺي پاند،
آئون پنهنجو ڪاند، لوڪان لِڪي راڻيان.

١٩

مُسن مُنهن سنرا، ڪريا گهڻو ڪِلن،
سي تان وسرين، آيا جن ڪمن لءِ.

٢٠

قريا ڀسي قيڻ، ڪرين ڪير نه ڇڪيو،
دُنيا ڪارڻ دين، وڃائي وِلها ٿيا.

وائي

مون سين هوت نه ڪندڙا هيئن،
ماءِ! جام نه ڪندڙا هيئن، الا! مون نه ڇڏيندا ڇپرين.
هوتن جي هيڪاند کي، آئون روئان رانو ڏينهن،
ڇيڙي وڌس ڇپرين، ٻاروچاڻي نينهن،
لُڪون لِڳن ڪوسيون، ڏاڍا لڳن ڏينهن،
مون کي ڀرِين ميڙئين، روجهڙيون ميڙئين مينهن،
الا! عبدُاللطيف کي، ساڄن ميڙ، سميع!

١- اي پورڙا! ٢- پاڇي پٺين ٣- اڪيلي (قبر ۾) ٤- سمهڻ کان ٥- ڪامڻ، پچڻ ٦- ويڇهڙائيءَ جو ناٿو ٧- جدا ڪيو ٨- هاڙهو جبل ٩- اي آناسي! ١٠- جهوٽا کائين! ١١- گذري ويئي ١٢- جهڪا ١٣- تارا ١٤- اي بي عقل! ١٥- اي ماڻهو! ١٦- چٽڪي ١٧- پرينءَ جي ١٨- منهنجي گهر ١٩- ٻرپٽم (ڪاند) ٢٠- ٻانهن ٢١- پرڀات ٢٢- پلاند ٢٣- خلق کان لڪي ٢٤- ويڇهائيان ٢٥- تڪليف ۾ اچن ٢٦- سهڻا، سرها ٢٧- بدصورت، بگڙيل ٢٨- ڪير مٿان گهڻي ٢٩- مذهب ٣٠- سچا ٣١- جبلن ۾ (ڪشالن ۾) ٣٢- وصال ٣٣- محبوبن سان ملائين ٣٤- اچين پيرن وارين هرڻيون ٣٥- اي ٻڌندڙ! (ڌڻي).

*هن بيت ۾ نازڪ خيالي آهي. اي انسانو! هيءَ ماڪ جا اوهين اسر جو ٿا ڀسو، سا درحقيقت ماڪ ناهي. هي لڙڪ آهن، جي خود رات ڏکوين جي حال تي هاريا آهن.

سر ڏهر - داستان ٽئين جو سار

ويچاري ولهي، ور کان سواءِ، ويڳاڻي آهي. ڪانڌ ئي شل اچي پنهنجي پلاند سان کيس ڍڪي ۽ سندس عيبن لئي پردو رکي. ننڍن ڪرڻ سان سلطاني سهاڳ، نہ ٿو ملي. هيءَ دنيا "مانجهاندي جو ماڳ" آهي. جاڳڻ قلب تان کس ٿو لاهي؛ اُن ۾ وڏو جس آهي. ننڍ ئي انسان ۽ ڏٽيءَ جي وچ ۾ وڇوڙو ٿي آڻي. سمهڻ مان ڪجهہ ورڻو ناهي.

هن زندگيءَ جون راتيون ٿوريون آهن ۽ اڳيان جي قبر ۾ هيڪلي گهاريون گهڻيون پونديون، سي گهڻيون آهن. رات گذري ويئي آهي ۽ نڪت جهيڻا ٿي ويا آهن، پر غافل سوچين نہ ٿا: دنيا ۾ ڪريا ڪلن ٿا ۽ منهن سنوا آزار ۾ آهن. افسوس جو عام انسان حياتيءَ جي مقصد کي نہ ٿا سڃاڻن:

"مسن منهن سنوا، ڪريا گهڻو ڪلن،
سي تان وسرين، آيا جن ڪمن لءِ."

•

داستان چوٿون

١

روهِ[1] راماٽا[2] ڪَنِ، اَجُ پڻ هَلَڻَا هارِيُوَن،
ڪَرڪُلُ[3] ڪُونجڙِيَنِ، راڻي[4] ۾ رابِ ڪيو.

٢*

وڳرُ[5] اکيري[6]، سُرُ[7] سارِيو[8] سُورُ[9] چري،
جُهري[10] جهجهندي ڏِئي، سَنيِها ڪي سَڄَڻين.

٣

وَڳرُ وِساري، وِينِيِنءَ ڪِٿَن مابِ ڪَري؟
ڪِ لو نہ ماري، رُڻُ[11] جُهڻُ سَندي سَڄَڻين؟

٤

وَڳَرَ وِيا وَهِي، ڪالهہ ٿُنهِنجا، ڪُونجڙي!
ڪَنديِنءَ ڪرهُ رَهِي، سَرَ ۾ سُهِيرِئِنِ ري؟

٥

وَڳَرَ ڪيو وَلِنِ[12]، پِرتِ نہ چِنَنِ پاڪَ ۾.
پَسو پکيڙِنِ[13]، ماڙهئان[14] ميٺ[15] گهڻو.

٦

وَڏي وَڳَرَ هيرئِين[16]، چُٽي[17] نہ بِئَنِ ڳَڏُ،
ڪُونج ڪَرِيندي سَڏُ، وِيئي وِهامي راتڙي.

٧

قسمت آنديوُن ڪُونجڙيُون، وَطَنُ سَندُنِ روهُ[18]،
ڪَنهنجو ڪونهي ڏوهُ، رِزقُ[19] وارِقَ[20] هَٿَ ۾.

١- جبل ۾ ٢- دانهون، ڪوڪاٽون ٣- هل هلاچو ٤- جبل ٥- ميڙ (پکين جو) ٦- اکير سان ياد ڪري ٧- تلاءُ ٨- ياد ڪري ٩- درد ۾ گهاري ١٠- غم ۾ جُهرندي ١١- مٺي گفتگو ١٢- گهمن، اڏامن ١٣- پکين کي ١٤- ماڻهن کان ١٥- ميناج، محبت ١٦- هريل ١٧- داڻو چڳي ١٨- جبل ١٩- روزي، داڻو پاڻي ٢٠- رزق ڏيندڙ (ڌڻي تعاليٰ).

*وڳر کي اکير مان ياد ڪري ۽ سر کي ساري، ڪونج درد ۾ پيئي گهاري. ڳاراٽي ۾ جُهرندي، هوءَ پنهنجن پيارن کي پيغام پيئي مڪي.

٨

مَلُڻ ڪونجي! ماٺ ڪَر، چورِ مَ ھِنئين چاڪ،
ڦٽيوُن جي فِراق، سي ڳھرِ گھارِيندِيوُن ڪيترو؟

٩

مَلُڻ ڪونجي! ماٺ ڪَر، چورِ مَ ھِنئين سَلَ،
ڳوڙھا مَٿي ڳَلَ، جِمَ وِھاڻيءَ وَھائيين.

*١٠

ڪونجڙيءَ ڪالھَ لَنگھي، سَجَڻ وِڌَمِ چِتِ،
آئوُن جنِين رِءَ ھِتِ، گھنگھرَ گھارِيان ڏِينھَڙا.

١١

اَرَ ڏي آلاپَ، ڪالھوُن ڪَرَ ڪونجَ ڪَري،
پِرين پَسي مَنجھ خوابَ، وِھاڻيءَ وايوُن ڪَري.

١٢

ڪونجوُن ليوُن ڪُڪُن، جيڪُس ھَلَڪَھا رِيوُن،
ٻَچا پوءِ اَڳِن، وَڇَنِ والدا ڪَنديوُن.

١٣

آيوُن ٻُورَ ٻَرِي، اَصُلَ سَندي آسِري،
ڪَنِيرَ پوُن ءِ ڪَري، پاڻا پِير ڏُکويا پَکِيِن.

١٤

آئيوُن اَڳِينءَ ھيرَ، اَصُلَ سَندي آسِري،
ڀِڙَ مِ پَسان نہ پيرَ، سيڻن ساڄُھرُ اَڏِيو.

١٥

وَڳو مِ وائِي، ڪالھَ ٽُھِنجي، ڪونجڙيءَ!*
سَرَ مِ سارِينئي گھڻو، پينرُ ۽ پائِي،
پَسِين نہ ڦاھِي، جا ماريءَ سَندي مَنَ مِ.

١٦

ڪونجَ نہ لَکِيو پاڻُ، جو ماريءَ سَندي مَنَ مِ،
اوچِتي پَرِياڻَ، وِڳو ھَٽِي وِيڇوُن ڪَيا.

١٧

ڪونجَ! نہ پَسِين ڪَکَ، ٻَڌُ جَڌِھن سين ڏِٺو،
ماريءَ ماري لَکَ، وَڳَرَ ھَٽِي وِيڇوُن ڪَيا.

١٨

ٻَغَلَ مَنجھ ٻَندوُقَ، ماريءَ ميرا ڪَڙا،
مارِيو مِيرَ مَلوُڪَ، لَتاڙِيو لَکِ چَڙھي.

١٩

ماري، مَرِين شالَ! ٻَڌُ وِڇَنئِي ٻَ پِيوُن،
جِڻ لو اَچِي ڪالَ، وِڌو وِڇُ وِرِھَنِ ڪي.

٢٠

ڇيڇا ڪِيو ڇُٽِيجِ، ٻَداماڻيءَ ٻَٽَ مِ،

١- لاٺ يا ورلاپ نہ ڪر ٢- دل جي زخم کي ٣- جي وڇوڙي جون وِيڙل آھن ٤- سوراخ ٥- ڳلن تان ڳوڙھا ٦- مٿان ٧- پرڀاٽ جو ٨- لاٺ ڪري ٩- دل ۾ ياد ڏياريم ١٠- مونجھاري يا ڏوڏ ۾ ١١- ورلاپ ١٢- ڪالھ ڪان وٺي ١٣- ننڊ ۾ ١٤- آلاپ ١٥- ورلاپ ڪن ١٦- شايد ١٧- ورلاپ ١٨- تلاءُ يا نھر تي ١٩- نسل، ٻچن ٢٠- ڪنيرائين ٢١- زمين ٢٢- سخت ٢٣- پکين ٢٤- اَڳين عادت موجب ٢٥- محبوبن ٢٦- سويل ئي ٢٧- پچار، ڳالھ ٢٨- تلاءُ ۾ ٢٩- لوڪي ياد ڪن ٣٠- پروڙيو ٣١- نشان ٣٢- کوڙڪو ٣٣- ٻڌيو ٣٤- نشان، لکين ٣٥- چڙوڇڙ ٣٦- شاھاڻا جيڙ ٣٧ ۽ ٣٨- شڪار ڦاسائڻ جو سامان ٣٩- جدائي ٤٠- پريمين ٤١- چٽائي، سڃيت ٿي ٤٢- ڇٽيج ٤٣- ٻدام جي ويرانيءَ ۾ (ٻدام ملڪ جو نالو آھي).

*ڪونج ڪالھ لنگھي سڄڻ ياد ڏياريم، جن رءِ ھت مونجھاري ۾ ڏينھڙا ٿي گھاريان.

نيٺين نِنڊَ مَ ڏيِجِ، ڇيڙُون ڇپر آئيون.

٢١

سَنگهارَنِ ساري، ساٿي! ڏيهه سَنيهڙا،
سا هيڪلي گهاري، مُنڊَ ڪاڇي ڪندئين.

٢٢

ڪيرَ ڪَريندي ريسَ، آئِل! سَنگهارَنِ سين،
جنين جي خميسَ، واريُون واري ڇڏيُون.

٢٣

ڪاڇي ڪاهيائُون، سَچُ ڪِ سَنگهارَن لَڏيو؟
مان ڪَنُ ماريائُون، ٻاٽا وِجهي گُونڊَرين.

٢٤

ڪاڇي پيٺي ڪوُڪَ، سَچُ ڪِ سَنگهارَنِ لَڏيو؟
مادَرِ! اوءِ مَلُوڪَ، اَني وِيڙا اُڪِري.

٢٥

ڪاڇوءِ ڪوهيارُ، ڏُونگرُ سَندَنِ ڏيهڙو،
ساجُهرَ نَهي بارُ، ڪوهُ نه ويٺينءِ اَنِ سين؟

٢٦

جيَن سي سَنگهارَ، اَجهي جنين گهارِيان،
مانَ لَهَندُوَن سارَ، وِچ وِلَهين ڏينهڙين.

٢٧

ڏَرُ ڏارَڙُ، ڏارَ رَهَڙُ، ايءَ نه سَنگهارَنِ سَتَ،
ڪاهي اِيندا ڪَڏهِين، مَتي وانڍِ وَهِتَ،
جي هاٺُوُ هُونئي مِتَ، ته ٻ اوڏو لاهِ مَ اَنِ جو.

٢٨

جهجان ٻسيو جهوڪَ، آئِل! سَنگهارَنِ جي،
جن تي ٻي ٻيارِيا، مَنجهان مَٿَنِ موڪَ،
لَڏي وِڃان لوڪَ، اَني وِيا اُڪِري.

٢٩

جهوڪُون نه جُهٽڪَنِ، وَڳَ نه ٻَسان وَٽِ ۾،
آئِل! سَنگهارَنِ، جيڪُس ڇٽائو ڇِتَ ڪيو.

٣٠

جي ٻانڌيين وَسَ ڇران، ته سَنگهارَنِ سين لَڏِ،
ته هاڃي سَندي هَڏِ، ڪوُڪَ نه سٽين ڪَڏهِين.

٣١

مَنڊيُون مَت گُڙَن، جهوڪَ ٻ سوُنهَن ٻهيڙا،
سَندي سَنگهارَنِ، جوءِ جماري جَڏَڙين.

٣٢

ٻوُريين پانڌ ٿمَنِ، جهگه جهاڳي آئيون،

١- شڪارين جون ٽوليون ٢- جبل ۾ ٣- ڌنارن ٤- سنيالي ٥- نياپا ٦- گذاري ٧- جبل جي دامن ۾ ميدان، ڪڇ ٨- جمع رات ٩ ؟ ١٠- خيراتون ڪري ڇڏيون (جمع رات سنگهار کير وڪڻندا ناهن، پر خيرات ڪندا آهن) ١١- منهنجو سرير ١٢- غمن ۾ ١٣- اي امڙ! ١٤- اُهي عمدا اِنسان. ١٥- مينهن وسندي ويا ١٦- پار لنگهي ١٧- جبل ١٨- وطن ١٩- سويل ٿي ٢٠- پڌي ٢١- اُنهن سان ٢٢- شال ٢٣- آسانجي سار لهن ٢٤- غريباڻن ڏينهن ۾ ٢٥- ڏڙ ٻاڙ ٢٦- جدا ٢٧- سنگهارن جو دستور ٢٨- اَڪيلي هند ٢٩- جانور ٣٠- سگهارا ٣١- هجنئي ٣٢- مانُت ٣٣- اُڏڪو، اِنتظار ٣٤- ڏرڻ ۾ ٻران ٣٥- آستان ٣٦- وانهڙو، مهمان ٣٧- جام ٣٨- وسڪار، ساوڪ ٣٩- نقصان ٤٠- هرگز ٤١- دانهن ٤٢- مانداڻيون ٤٣- منٿ ۾ گرڙا ڪيو ڦرن ٤٤- وانهڙو ٤٥- جاءِ ٤٦- جڏڙن کي ٤٧- ٻوڙين مينهن جا ٤٨- ٻاسا ٤٩- اونهو ٻاٽي، اَڇ.

Gul Hayat Institute

ڪاڇو ميهڙين، مُداٿتولي ماٺيو.

٣٣

واء سين رُنا جي، ٻن جاڙيجن جاڙ ڪئي،
ڪِٿن ماٺيندا سي، چوڏهن چارو ڪيڙو؟

٣٤

جاڳو، جاڙيجا! سَما! سُک ۾ سُمهو،
پسو، آن پار يا، لاکو تو لوڙيوُن ڪري.

٣٥

پُڇيان پلي پيرُ، وِڏو راءِ رِڪاب ۾،
ڪيِچ رَهندو ڪيرُ، لاکو لوڙائُن سين؟

٣٦

ٽانوُنڪين پلاڻَ، سَدا هَٿن ڪرڪرا،
لاکي لوڙائُن جا، اهڙائي اُهڃاڻَ،
ڏيهي تنگن تاڻَ، ڪوُڪ ڪارِيندا ڪيڙي.

٣٧

لکي ۾ لاکو، ٻئي مُعا، ٻاجهه ٽي،
ڦادُرَ لاٿو ڪيچ تان، اَديوُن! اولاکو،
وانڍِين ۾ واڪو، ريباري رَهي وِيا.

٣٨

ريبارڻ! رِبجهاء، لاکو لوُلاٺين سين،
سائوُ مانَ سَندِ ياءِ، نَٿُ مَنائي ناڪُروُ.

٣٩

ريبارڻ روئي، واڙي وِڏا وَڇڙا،
سَمورا سوئي، هَٿي هِتان سانڌ وِيو.

٤٠

رَڙي ريبارڻ، روءِ، اَپي ٻِ نگر جهلَ،
ٻري هتان پَل، ڪيترِيوُن ڪاهي ويا!

٤١

رَڙي ريبارڻ، روءِ، اَپي ٻِ نگر ٻارَ،
وَڃن اَڄ وَڳ هَٽيو، سُمن جي سُوارَ،
ڪاڇي ٻهين پارَ، ڏاکو هِن جو ڏسيين.

٤٢

رَڙي ريبارڻ روءِ، واڙي ٻاٻو وَڇڙا،
ڪرا وِئا ڪنگهارَ ڪي، چيسِڪَلَ اَپي چوءِ،
واڙي وَڃ نہ ڪوءِ، لاکو لوڙائُن سين.

٤٣

لاکا لَک سُڄن، ڦُلاڻيءَ پير پيو

١- ميهڻ ٢- راجا ٣- سمن جي ذات (اَصل راجپوت) ٤- غلطي ٥- ڪٿي ٦- چوڏهن چارن يا وانن وارو ڪيچ ٧- اوهانجي طرف کان ٨- هڪ سوره ذاڙيل ٩- قرون ١٠- پيچ مان ١١- پلڪار ڪري ١٢- راجا رڪاب ۾ پير وجهي پڳو ١٣- لٽيرن ١٤- صاف ڪن، چڪي ٻڌن ١٥- زيبون، پاکڙا ١٦- گهوڙن صاف ڪرڻ جا ڪوڙا برش ١٧- نشان ١٨- زين يا پاکڙي کي ١٩- چڪي ٻڌڻ ٢٠- هانيڊوس مچائيندا ٢١- لاکي جي گهوڙي ٢٢- هراس ٢٣- ڪنوارين اَڪيلين عورتن ٢٤- مالدار ٢٥- رهجي ويا ٢٦- مالدار استري ٢٧- نيزارين ٢٨- سوره، دلير ٢٩- نڪ، ڏيک ٣٠- نڪر، راجپوت راڻو ٣١- لوڙهي ۾ ٣٢- روئي ٣٣- لوڙهي جي ٻر ٣٤- پليون ميهون ٣٥- لوڙهي جي ٻر ۾ ٣٦- ڏڻ ٣٧- ٻڌم ٣٨- ٻنهي طرفن ٣٩- چٽي ڏسين ٤٠- ٽڪا طعنا ٤١- راجپوت راڻي جي ذات ٤٢- چاولي ٤٣- سڄڻ ٤٤- لاکي جي ذات ٤٥- نمونو

جَنهن پِرِ راتا[1]، راڄيا، ڪوڙَن مَنجهه ڪَبَنِ،
جَنهن جو جاڙيجَنِ[2]، سُتي سَنڄو نہ لَهي.*

۴۴

لاکا لَکَ هُٺا، ڦُلاڻيءَ پيرُ پيو،
آجا اوڏَ ٿِيا، پَلَءِ لَڳي جَنهن جي.

۴۵

لاکو لَکيءَ لِي چَڙهي، لَکي لاکي هيبتِ،
سونهارِيُن[3] سِرِ ڪَيو، پيڙي[4] پَدي بيٺ،[5]§
ڪَندو ڏَمَرَ ڏيٺِ[6]، صُباحَ ساڻُ سَيڪَنهِين!

۴٦

اَڏيو جو اوڏَنِ[7]، سو پِنگُرُ پلو مَ ٿئي،
جَنهن پِرِ وِهي ڪَنِ، ليکو لاکي جامَ سين.

۴۷

لاکي لَکَ ڪَنئي، اَسان اوڏَڙِين[8] جي،§
ڪَندو ڪانَ پِئي، اَڳ وِسُوڙَلَ آهيُون.

۴۸

لاکا! لَکَ سَنديا[9]، اوڏِ اَگَلي[10] آهيان،
پَکا[11] سي پَرِتاءِ[12]، جي اَڄهي تُنهنجي اَڏيا.

۴۹

اَڏيندي اوڏَنِ، لَڏَڻَ جي ڪانَ ڪَئي،
لاکو مَتان لَنِ، اوچتوئي آنيو.

۵۰

اَڏي اَڏي اوڏَ، چَڏي وِيا پيٽيُون[13]،
ٽِڪاڻا ۽ ٽولَ[14]، پِيا آهن پَٽَ پَر.

۵۱

چِنَلَ چَڄَ هَٽَنِ پر، کُلهَنِ ڪوڏارا[15]،
پورهئي خاطِرِ پانهنجي[16]، اَٽَنِ[17] سَوارا،
اوڏَ نہ ويچارا، لاکا! وڃنِ، لَڏيو.

۵۲

ڪَڏهِين مُڙهُ[18] مُقامَ[19] پر، ڪَڏهين ڳاڙهو گهوٽُ،
سَندو واريءَ ڪوٽُ[20]، اَڏيو اَڏيو ڪيتِرو؟

وائي

هي سَپِ هَلَڻَهارا، ڪونَ رَهندو ڪو هِتِ، جيڏِيُون!
اَڏِيا رَهندا اِنهين، هي سَڀ، ماڳَ موچارا،
جن کي پاشاهيُون[21] اَلمَدَّهيُون، سي وِيا چَڏي ويچارا،
"ڪُلُّ نَفسٍ ذائِقَةُ اَلمَوتِ"[22]، سَمجهِ اِهي اِشارا،
داڙُو[23] دَڙِي اُنهين، اَخشيائِيندو[24] بَدِڪارا،
آلا! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، اُنِ سَترَ[25] ڪَجِ، سَتارا!

۱- راجائون ۲- اُڀڪو، چِٽنا ۳- سنڌريون ۴- پاڻ سان ڪري ۵- سنڌرو ٦- سچاٽيپ ۷- اوڏ = مٽيءَ جون پٽيون اَڏيندڙ ۸- اوڏ ذات جي زالن ۹- اوڏ ذات جي زال ۱۰- ميري، گدلي ۱۱- جهوپڙا ۱۲- لوڪي پرنا ۱۳- مڪان، آستان ۱۴- جايون ۽ سامان ۱۵- ڪوڏرون ۱٦- ندب مان اَٽن ۱۷- سوپل ۱۸- لاش ۱۹- قبرستان ۲۰- ريتيءَ جو قلعو ۲۱- بادشاهيون ۲۲- سڀ ڪنهن کي موت جو سواد چکڻو آهي ۲۳- پارت ڪندڙ ۲۴- سفارش ڪري ۲۵- پڪ پڪج.

*جاڙيجن ڪڇ جي راءِ سان ڦتائي هئي، جنهنڪري راءِ مٿانئن پناهہ جو هٿ ڪڍي ڇڏيو هو. هاڻي ڪين سٽي بہ من تان لاکي جو هراس نہ ٿو لهي.

§لاکو سنڌرين جي سمت جو رکپال هو. اُنهنجي حفاظت لاءِ هو هروقت سنڌرو پڌيو بيٺو هو. هو غريب پرور بہ هو ۽ مسڪين من تان اوڏن مٿان خاص هٿ هوس.

Gul Hayat Institute

سر ڏهر ـ داستان چوٿين جو سار

ڪونجڙين رات جو رائي ۾ ”راماڻا“ ڪيا آهن. شال ماري ڦنا ٿي وڃي، جو هنن پريمين کي اچي ٿو وڇوڙي. هيئر ڪاڇي ۾ سنگهارن جو نشان به نه ٿو ڏسجي. نه سندن جهوڪون ٿيون پسجن، نه سندن جهٽڪون ٿيون ٻڌجن. هو ”اني“ جي سانگي، ٻئي ڪنهن پاسي بري ويا آهن. لاڪي ۾ سندس لوڙائن، جاڙيجن ۾ ڏهڪاءُ وجهي ڇڏيو آهي. پيچ ۾ پاڄڙ اچي پيٺي آهي. ڪڇ ۾ هيئر ڪير رهندو! لاکو اهو لوڙائو آهي:

”جنهن جو جاڙيجن، سٽي سنڀو نه لهي.“

ريبارن جا ويڙهائي سڀا ڪري وڌا اٿس. هو غريب پرور به آهي. اوڏن جو ننگ رکندڙ آهي. هو سندرين جي سٽ جو به رکپال آهي. شاه صاحب لاکي ڦلاڻيءَ جي سيرت جا ٻئي پهلو پيش ڪيا آهن.

•

”سر ڏهر“ ـ ٿر ۾ ڪيترائي ڏهر (ڏاڍيءَ مٽيءَ وارا سڌا ميدان) آهن. ڪي صاحب ڏهر جي معنيٰ ”ٻن پٽن جي وچ ماڳ“ ڪن ٿا. هن سر ۾ اهو نالو انهيءَ ڪري رکيو ويو آهي، جو ان ۾ سمايل خيال شاه صاحب کي هڪ ڏهر مان لنگهندي آيا آهن. اڳي جڏهن ٿر مان درياه وهندو هو، تڏهن سندس ڪيڏو نه اوج هوا هيئر اُلي ريگستان آهي. دنيوي اوج ٿي بقاءُ ناهي.

سُر بِلاوَلُ

داستان پهريون

۱

وِسهُ اِنهِين وِٻاکي، جِنِ دَعوَسَ کِي دانا،
مَضمَضهُ وانا، وِجهُ نہ ڏٿي واسَ ۾.

۲

کَڍي ڳَهلِ گَهران، صُلحُ کَر سُلطانَ سين،
نہ تون تَنهِن ڏران، ڏِيهاٽِي ڏاڻُ لهين.

۳

پِيءَ مَ طَهوُرا، وانءَ اورانگهي اوريان،
وِچان جي وِصالَ کي، سي سَبِ اَجوُرا،
حاصُلُ حَضوُرا، سَمي جي سَبِ ٿِئي.

۴

سَما! تو سِرِ ڇَٽُ، ناتَ پاڳارا پَرسَ پِيا،
ڳَهَڻا! تُنهِنجي ڳَهڙي، اَچي جالَ جَڳَتُ،
جِنِ جيهاڻِي پَٽُ، تِنِ لِيهاڻِي ڀِڪيا.

۵

پيرِيوُن پيري پَڃُ، هي جي مَنجهان پورِيوُن،
ٻِئي دَرِ ڪَدهِين مَ وَڃُ، رِءَ هاشِميءَ هيڪڙي.

۶

سَمو تِن سَڏَ ڪَري، جِنِ لِي وَڏو وِيرُ،
اَٿي نہ آجي لِيان، ٻانِي پاڪوڙي پيرُ،
تو رِءَ ٻِيو ڪيرُ، سَرَڪِينِ جا سوتا سَهي.

۷

سَرَڪِينِ جا سوتا سَهي، وَسيلو وِلهَنِ،

۱- ويساه رک ۲- انهيءَ سخن ۳- ڪٿي ۴- واسڻ ۾ گرڙي ۵- چورن جو دل (ٻرايون) ٦- گهر يا اَندر مان ۷- انهيءَ در مان ۸- اِنعام ۹- بهشت جو شراب ۱۰- وچ ۱۱- لنگهي ۱۲- اَڳتي ۱۳- وچ جون رڪاوٽون ۱۴- ميلاپ ۱۵- اِنعام (نيڪيءَ لاءِ) ۱٦- حضور مان ۱۷- سمي بادشاه ۱۸- تنهنجي سر لي ۱۹- پڳ وارا ۲۰- پرش ۲۱- ڳهڻا! ۲۲- در لي ۲۳- ڳچ ۲۴- جڳت ۲۵- جهڙوڻي ۲٦- ڪشتو ۲۷- لهڙياڻي ۲۸- خيرات ۲۹- نغارا ۳۰- اَندران خالي ۳۱- حضرت محمد صلعم ۳۲- آپدا ۳۳- آزاد ۳۴- پاڪڙي ۾ ۳۵- سرن ونندڙن ۳٦- جوابداريون ۳۷- مسڪين.

Gul Hayat Institute

لُڏي ڪينَ[1]، لَطيفُ چئي، اَڳيان لالُ[2] لَکَنِ[3]،
جِتِ ڪوڙين ڪينَ ڪُڇَنِ، اُتِ پاڻوهي[4] پَڌرو.

جو چَلِيوُن[5] پَسي نہ چَڪيو[6]، تَنهن واڪاڻيو وِکَ،
لُڏي ڪينَ[7]، لَطيفُ چئي، لَکَنِ اَڳيان لِکَ،
پيرُ نہ موڙي پاڻهنجو، لِکيءَ پَنجي لِکَ،
سَرَڻِين ڏئي سِکَ[8]، هَڪَلَ سين هالارُ[9] ڏَڪِي.

٩

تَڙِ تَڙِ[10] ڪيمَ تَرسَنِ[11]، سَرُ[12] نِهارج سَيَرو[13]
ڏيندُءَ لَکَ، لَطيفُ چئي، راڄَ راهوَءَ[14] جي رَسُ[15]،
وِلَها[16] جَنهن وَنِهيا ڪَيا[17]، پاڳَ[18]، تَنهنجي پَسُ،
ڪوڙين لاهي ڪَسُ[19]، جي ڳالهائي ڳاٽُ ڪَٽي.

١٠

آروڙجي[20] اِليو، ديهِنِ[21] وڏائين ڏُکَ،
لاتائين لَطيفُ چئي، عالَمَ[22] تان اَهَکَ[23]،
لَن سَرَڻِين ليا سُکَ، جي اَجهي[24] آئيوُن اَڙي.

١١

آروڙجي اِليو، ديهنِ وڏائين ڏانهَن،
پاڻوهيو پيرَ ڪَٽي، سَمو سَرَڻِين ڏانهَن،
مَتان مَتي پاڻهَن، اُيو[25] آڇي سُلطانَ کي.

١٢

عَلاؤالدّينُ آئيو، تَنهنجي هائيءَ هاڪَ هَنئي،
آرڻِ[26] بَڌي اَڙي، ٿي رِڻَ[27] ۾ رُکَ[28] رَکي،
ليغين[29] ٽاءِ[30] لِکو گهٽو، سَگهي ڪونَ سَهي،
"رَبِّ هَبْ لِيْ اُمَّتِيْ"[31]، چَڙهيو جامُ چئي،
سَمي سامَ ڪَنئي، سَرَڻِين جو سُکَ ٿيو.

*١٣

عَلاؤالدّينُ آئيو، ڪَٽي[32] ڇَلِ[33] ڇيڪيرُ،
ڪَنهين ڪينَ هِمَتيون[34]، ڪانَ[35] جهَليندو ڪيرُ؟
سوُمِرِين[36] سامَ ڪَنئي، اَڙي ڪيو اُٺَ پيرُ[37]،
هو مُهانئين ميرُ[38]، پر مَستوُرانِ[39] مارِيو[40].

١- نہ گهٻرائجي ٢- سخي محبوب ٣- لکين سوالين ۴- مرڪي ٥- ماڻهن جا لشڪر ٦- دهليو
٧- ڏرماڻو ٨- سکيا، آئت ٩- هالار جبل جو سردار جادم جکرو ١٠- هرهڪ ٽڙ لي ١١- واجهاءِ
اُڃ متاءِ ١٢- چشمو ١٣- ڀرپور ١۴- راهوءَ جي راڄ ۾ ١٥- وڃي پهچ ١٦- مسڪين ١٧- شاهوڪار
١٨- پڳ، تاج ١٩- دل جو غبار ٢٠- جوش ۾ اُچي ٢١- لشڪرن ٢٢- ساري جهان تان ٢٣- اَهنج
٢۴- اَڙي سردار ٢٥- مدد ٢٦- سندان (هٿي ڀال) ٢٧- جنگ جي ميدان ٢٨- رک (ترار)
جو ٽڪلو ٢٩- ترارين ٣٠- ليهج ٣١- "اي منهنجا رب! مونکي پنهنجي اُمت ڏي" (حديث)
٣٢- لشڪر ٣٣- چٽ ڀريندڙ ٣۴- همت ڪئي ٣٥- ٻاڻ، تير ٣٦- سومرين جي لڄ ڪنئي
٣٧- اٺ تي سوار ٿيو ٣٨- بهادر ٣٩- سردار ۴٠- سَتر وارين (زالن).
*هن بيت ۾ اشارو دودي جي بهادريءَ ۽ ننگ پروريءَ ڏانهن تو ڏسجي. (ڏسو سار)

١٤

سَرَڪِيُنِ جي سُڪَ لَءِ، سامَ ڪَنئِي سَردارَ،
جي آيُون اَئِڙي جي آڌارَ،
سي سُوَنگَ نَہ ڏيندِيُون سوڍِيُون.

١٥

ٻِينِ مِڙُنِي ڏِنيُون، ڏِني نَہ ڏُونگَرُ راءِ،
اَڪَ ڏِنيُنِ آڏو ڦَري، ڏِليُون ڏِني ڪَناءِ؟
لوڙِيُون لَڪَ مَٿاءِ، اَنَ مَتِيري موٽائِيُون.

١٦

اَئِڙو اَڳاهَنِ ۾، پُرُ جُهلو ٻاري،
سَمي سُوالِيُنِ کي، وِيلَہ وساري،
مَنهَن مُٺي جَکرو، طاماعُن تاري،
پُڄي سي ٻاري، جي عاجز اَجورَنِ ۾.

١٧

اَئِڙو اَڳاهَنِ ۾، سُپِرُ جَنِ ٻيلي،
سي پَٽَ ڪَنهن نَہ ٻُوڙِيا، جي تو پُڙُ پيلي،
سَجُرُ سانوَڻَ مِينهَنءَ جَنِ، وَڄُون تو ريلي،
اَچَنِ جي ويلي، لَنِ بورَ بَخشي پَٽَ ڏَٽِي.

١٨

اَئِڙُ و وَڏَوَڙُو، سُوَڙُو، سَمو، سُونهَن سِينِ،
تِنهن ڏِرِ سَڀِ اَچنِ، ڪِنڌُ نَہ ڪِنِي ڪِنهِ ڏَٽِي.

١٩

پُڙُ ۾ اَيو ٻاڪَ، سائِيَنِ سَڏَ ڪَري،
ٻَلي جي لاڏاڻِ، سَڀِ لَنگهيندا لَڪيُون.

وائي

مُون ۾ عَيبَ اَپارَ،
آئون جا طامعَ آهيان تُنهنجي.
هيڪَ وِڇايُم وِسري، جاڳي سَڀِ جمارَ،
هُنَ مُنهنجي حالَ جي، لوڪي سُڌِ، سَتارَ!
اُمَرُ اوڏِي نَہ ٿِيان، نَهيءَ ڪَيس نِڪارَ،
جيڪي وَهي وُجُودَ ۾، تُون جاڻِين، جاڻَڻهارَ!
جِيئَن سي گُلَ گُلابَ جا، ڪِڙيا ڪَنڊَڻهارَ!
مُون ڪي سِڪَ، سَيّدُ چَئِي، آهي مَدِيني موچارَ.

١- محصول ٢- ڏونگر (پهاڙ) جو راجا ٣- اَڪَ ڏِنل ڙالن کي ٤- حفاظت ۾ رکي ٥- ڏِنل ڙالون (پهنجي ڪل جون) ٦- ڪَئِن ٧- ڪير ٨- سردار ٩- سردارن ١٠- آڌار ١١- زبردست ١٢- سام پوندڙن ڪالر ١٣- فرصت ١٤- مکي، سردار ١٥- آسائتن جو ٽڪيو ١٦- اُنهن جي پڇا ڪري ١٧- ٻالبل، پناهه ۾ آيل ١٨- مسڪين ١٩- ڪمزورن ٢٠- پرپور (وڻ) ٢١- ٻيلي ۾ ٢٢- ميدان، پِڊ ٢٣- طيءِ ڪيا، سفر ڪيا ٢٤- ماهر ٢٥- لنائڙي ٢٦- بر پٽ ٻاڪيءَ سان سان آباد ٿو ڪري ٢٧- هڪ ويلي لاءِ ٢٨- عربي گهوڙا ٢٩- وڏا وڙ يا نوازشون ڪندڙ ٣٠- لائقن پريو ٣١- جنگ جي ميدان ٣٢- همراهن ٣٣- نيڪ مڙس، ٣٤- بار ڪڍڻ سان ٣٥- اڙڪا جاٻلو لنگهه (مشڪلاتون) ٣٦- طلبگار ٣٧- غفلت ۾ ٣٨- پردو رکندڙ ٣٩- خدائي حڪم ٤٠- اِنڪار، نفيءَ، اَمچِتا ٤١- بيڪار، نڪمي ٤٢- موچاري مديني جي.

سُر بلاول - داستان پهرئين جو سار

شاهه، ڪن سمن ۽ سومرن حاڪمن جي راڄ کي سونهري زمانو ڪري ٿو سمجهي. عالمن کي سمن ۽ سومرن جي تواريخ ۾ ڪيترئيون پيچيدگيون نظر ٿيون اچن. هتي ۾ حاڪم ڪٿي "سمو" آهي ته ڪٿي "اَبڙو"؛ ڪٿي "هالار ڌڻي" ته ڪٿي "ڏونگر راءِ"، ڪٿي "راهو" ته ڪٿي "ڪڇ ڌڻي"؛ ڪٿي "جکرو" ته ڪٿي "پٽ ڌڻي". اَبڙي جي سخاوت ۽ شجاعت بي مثل هئي. هتي شاهه، سنڌ جي قديم وسيع صورت ڏيکاري آهي. اِشارو دودي جي، شجاعت ڏانهن ٿو ڏسجي. جڏهن چنيسر کي تخت نه مليو، تڏهن هو علاؤالدين کي پنهنجي پيٽ ٻاگهل جو سڱ ڏاسي، وڏي ڪٽڪ سان سنڌ ۾ ولي آيو. دودي، سومرن کي سام ڏيئي بچايو، پر نيٺ مڙس مارجي ويو: "هو مهانئين مير، پر مستورات ماريو."

داستان پهريون

١

جَکِرو[1] جوڙي، پاڻَ ڌڻيءَ پيدا ڪَيو،
ڪيهَر[2] جِئَن ڪَرَ[3] ڪَڍي، مُهڙُون[4] مَلَّهہ موڙي،
سَمُونڊَ جِئَن سيرَ ڪَيو، ٿو بارِ[5] جِئَن ٻوڙي،
گهوٽُ چَڙهيو گهوڙي، ڀيچِنِ[6] لائي ڀيچِرا.

٢

جَکرا! ڏُون جِئين، تُنهِنجو ڪَنين[7] مَدو مَرسُٽان،
اَکين ۽ هِنئين[8]، ٻِهي ٿاري[9] تُنهِنجي.

٣

جَکرا! جِئين شالَ، تُنهِنجو ڪَنين مَدو مَرسُٽان،
جِئَن ٿو اَچي ڪالَ[10]، نالائِقَ نَوازيا.

٤

جَکرو جَسَ ڪَرو[11]، ٻِيا مِڙئي مَلَ[12]،
سَمي جي سُهاڳَ[13] جي، ڪَنهِين نه پيئي ڪَلَ،
مِٽي لِن مُرسَلَ[14]، اَصُلُ هُئي ايتِري.

٥*

جَکرو جَسَ ڪَرو، ٻِيا سَبِ آنِيرا[15]،
جِيائِين جُڙيو جَکرو[16]، لِيائِين[17] نه ٻِيا،
مِٽي تَنهِن ماڳا[18]، اَصُلُ هُئي ايتِري.

١- سخي حاڪم جام جکرو ٢- زبردست شينهن ٣- ڳاٽ اوچو ڪري ٤- پهلوان ٥- اونهي پاڻيءَ ٦- منجهلن، سوالين ٧- ڪنن سان ٨- دل کي ٩- آسرو ١٠- ڪالهه ١١- جس يا واکاڻ جو لائق ١٢- پهلوان ١٣- نيڪبختي ١٤- سردار ١٥- راجا اَنيراءِ (جنهن ٻيجل هٿان راءِ ڏياچ جو سر وڍايو هو)، اَنيائي راجائون ١٦- جنان ١٧- تنان ١٨- هنڌان.

*جکرو ئي جس جو لائق آهي. سندس پيٽ ۾ ٻيا سڀ راجائون "اَنيراءِ" آهن. جتي جکرو جڙيو هو، تتي ٻيو ڪوبه مخلوق نه جڙيو. اُنهيءَ هنڌ مٽي هئي ئي ايتري.

۶

ڏٺي جادم جکري، چت[۱] نه بيا چڙهن[۲]،
نه ڪي ڪوهه ڪڇن، جه[۳] سر[۴] لهي سيرو[۵]؟*

۷

ڪتان جادم جکري، وٽي[۶] وچ م پوء[۷]،
پي پي سو پر[۸] ٿيو، جو حاتم[۹] پاسي هوء،
ڪيف[۱۰] ڏاران[۱۱] ڪوء، جٽي[۱۲] ڪو م[۱۳] جهان ۾.

۸

ڪتان جادم جکري، وٽي پوء م وچ،
"اڇو! آيا نچ[۱۴]!" سمي وائي وات ۾.

۹

راهوءَ جا رهيام[۱۵]، سنيها[۱۶] سرير ۾،
بيا ڏر وسريام، ڏٺي جادم جکري.

۱۰

راهوءَ! تنهنجي ريت، پرکندين پڌري[۱۷]،
گهڻا گهورڙن چاڙهيءَ، مسافر[۱۸] مسيت،
پڇين ڪانه وڌيت[۱۹]، جي آيا، سي اگهيا.

۱۱

جکري جهو[۲۰] جوان، ڏسان ڪون ڏيهه ۾،
مهڙ[۲۱] مڙني مرسلين[۲۲]، سرس سڌس شان،§
"فڪان قاب قوسين[۲۳] اوادني"، ائي ميسر ٿيس مڪان،§
اي آڳي جو احسان، جنهن هادي[۲۴] ميڙيم هڙو.

۱۲

سمر سوائي[۲۵]، بهون[۲۶]، بينٽان[۲۷]! اڳرو،
داناءَ[۲۸] جي دربار ۾، ورلي اي وائي،
گهڻ[۲۹] گالهائي، مهڻ[۳۰] سڀ ملهائيا[۳۱].

۱۳

جيهس[۳۲] ڪون جهان ۾، هند، سنڌ، سورت[۳۳] هاڻ،

۱- دل ۾ ۲- ياد پون ۳- جڏهن ۴- تلاءُ، چشمو ۵- پرپور ۶ ؟ ۷- وچ ۾ وٽي نه پوي ۸- عرب جو مشهور سخي (هتي جکرو) ۹- هجي ۱۰- شراب (روحاني) ۱۱- سواء ۱۲- کوهه ۱۳- ڪونه ۱۴- "پلي آيا" ۱۵- راڄ سان رهائيندڙ سردار ۱۶- نياپا ۱۷- دور ديس ۱۸- مسجد جا مسافر= اي اڄهي مسافر ۱۹- تفصيل ۲۰- جهڙو ۲۱- مهندار ۲۲- روحاني رهبرن، پيغمبرن ۲۳- حضرت جن (پيغمبر صاحب) ٻن ڪمانن جيترو ويجهو آيا، بلڪ انهيءَ کان به نزديڪ (ق-ش) ۲۴- رهبر ۲۵- سرس ۲۶- گهڻو ۲۷- ٻين کان ۲۸- دانا ۲۹- گهڻي (سچي زيور) ۳۰- موهڻي ۳۱- سرها ڪيا ۳۲- جهڙس ۳۳- سورت شهر ۾.

*جڏهن ڪو سڄو چشمو ليندو آهي، تڏهن به ڪي ڪوهه کڇندا آهن؟

§هتي اشارو حضرت محمد صلعم جي معراج ڏانهن آهي.

دَرِ دانا مَڱَڻ، مَڱَتا! هِئي جي ڪَڏهن ڪاڻِ،
پاڻُ[1] اَندرُ پاڻَ، حالُ ڏسي پالَ[2] ڪري.

14
ڪَري آسَ اَپارَ، پاريءَ[3] جهليو نه رهي،
پيلي ۽ گِرنارَ، اَنو[4] گَنگا[5] جَرُ جڪرو.

15
پيهي پِنَ پاٽارَ ۾، جِتِ ڳَڙهَ[6] گَنگا جَرُ راءِ[7]،
ڇَڏي حيلا هِنَ هَنڌَ جا، ٿي جَڪري پاسي جاءِ[8]،
اوڏو ٿِيو اَللهَ کي، ڪاڄُ تنهين جو ڪاءِ،
سُکَنِ اِيندءِ ساءِ، وِيلَه[9] ويندءِ وِسري.

16
ڏمِرِ نه ڏئي، ڀَرچي ٿان[10] پاٽَ اَري،
جُڏهن جَڪري کي، هُئي ڇَڪيُوَن ڇِتَ[11] ۾
والي
آسِرو آهي، مُون کي هوتَ حَبيبَ جو.
جان جان اوڏا ڪَرَها[12]، پَهچان ٿان ڪاهي،
موٽُ، مُنهنجا سُپِرين! واڪُوَن وَراني،
شَفاعَتَ[13] جا شَفيعَ[14] جي، تَنهن ۾ قيرُ[15] هَڏِهين[16] ناهي،*
مِيرُ مُحَمَّدُ ڪارَڻي، آڙِيا[17] ڇُڏائي[18]،*
اِهي ڪَمَ ڪَرِيمَ جا، جِنَ لَنگها[19] لَنگهائي[20]،
لُطفَ ساڻَ، لَطيفُ چئي، مُوڙها[21] مِلائي.

سر بلاول - داستان ٻئي جو سار

جڪرو، ڏڻيءَ پاڻ پنهنجن هٿن سان، ڪنهن خاص مٽيءَ مان جوڙي، جهان ۾ موڪليو:
”مٽي لڌهن ماڳا، اصل هٿي ايتري.“
هو ڪيهر جهڙو بهادر ۽ حاتم جهڙو سخي آهي. ٻيا راجائون، سندس پيت ۾، اَنيراهه مثل آهن. هو اهو ساقي آهي، جو اُڃايلن کي پُر ٿو پياري. ونس ڪو ويلي لاءِ ٿو اچي ته هڪي عربي گهوڙا اِنعام ڏيو ڇڏي: ڪوڙين عاجز ۽ مسڪين ٿو نوازي. سندس سخاوت رڃن ۾ ريلو ڪندڙ سانوڻ جي ميهن مثل آهي. جهڙس ڪو سورهه، سنڌ، هند، بلڪ جهان ۾ ناهي. سندس وجود، گنگا جل مثل پوتر ۽ ٻين کي اوجل ڪندڙ آهي:
”پيلي ۽ گرنار، اَنو گنگا جر جڪرو.“
ٻيا سڀ حيلا ڇڏي، سندس در لي وڃڻ گهرجي. دنيا جا مڙيئي در ڪوڙا آهن.

١- سخي (در پتيندڙ) ٢- نوازش ڪري ٣- ڪنڌيءَ، ٻانهيءَ ٤- وسيو ٥- گنگا جل (جڪري کي گنگا جل يعني پوتر ۽ لاڀ ڏيندڙ سڏيو ويو آهي) ٦- قلعو ٧- راجا ٨- وچ ٩- اڻ هوند ١٠- مڱتا ١١- من ۾ ١٢- اُتي ١٣- سفارش ١٤- سفارش ڪندڙ (حضرت محمد صلعم) ١٥- گمان ١٦- هرگز ١٧- اَڙيل ١٨- آزاد ڪرائي ١٩- مڱڻهار، عيبدار ٢٠- پار اُڪاري ٢١- موڙهل.

*شاه صاحب ٿو فرمائي ته ”اِنهيءَ ۾ ڪو شڪ ناهي ته حضرت محمد صلعم قيامت جي ڏينهن شفاعت ڪندو ۽ اَڙين کي ڇڏائڻ جو کيس ڪل اختيار آهي.“

داستان ٽيون

١
ليبي لعنتيءِ کي، جو آٽيءِ بر آهي،
آندو مون عليل سين، سيدو ئو ساهي،*
علي شاهَ! اڇيج ٿون، ٿنهن ڪافر لي ڪاهي،
ٽٽي وڃهه لاهي، متو مجوسيءِ جو.

٢
مار مُطيع کي، مجوسيءِ کي مار،
وڏي جنگ مَ وسار، ننڍيان نفعو ناهه ڪو.

٣
ننڍيان نفعو ناهه ڪو، وڏي مَ وساري،
مجوسي ماري، اڪبر ڏي اڇيج ٿون.

٤
اصغر ڏي آهين گهڻا، ٿون اڪبر ڏي آءُ،
متان لوڙو لاهئين، مجوسيءِ متاءُ،
حيدر جي هٿاءُ، وڙهه نه وٻري مارئين.

٥
پانڊپ سين نه پاڙيان، سوين ٻيا سردار،
آهي مثل ميڻهن جي، سخي! تنهنجي سار،
حاتم هڙده هزار، جهڙ تنهنجي جهوپيا.

٦
جهڙ تنهنجي جهوپيا، هزارين حاتم،
ڪوجهن سندا ڪم، ڪاملن ري ڪير ڪري؟

٧
جي ٿون آساڻو آئيو، نه وڻن جکري لائي،
متان وڙ وڃائيين، ڪنهن ٻئي ڏر ليلائي،
سمي ساماڻي، چيتا لٿي چارڻين.

٨
جي ٿون آساڻو آئيو، نه چاڻٺ ٻي مر چور،
ڪيرا ڪميتن جا، ڪٽي آٽي ڪوڙ،
لن ڏر عراقي گهڻا، چانگون ڪيو چوڙ،
ٿنهن سيد وڏي سوڙ، جنهن بر متو هٿن مڱڻا.

٩
سمو سخاوت جي، وينو ٻچي ٻر،
ڪوليو ڪنگالن کي، ڏئي دلاسا ڏر،
متي ولهن ور، ڏيهاڻي ڏاتار جي.

١- ڪميڻو ٢- شيطان، جنهن لي لعنت پيل آهي ٣- خود غرضي، شرارت جي چوٽيءِ لي ۴- بيمار، ڪمزور ٥- حضرت علي ٦- وڃي ٧- آتش پرست، باهه جو پوڄاري (نفس يا شيطان) ٨- تابعدار بانهي ٩- نفس ١٠- اندر جي جنگ، جنهنکي "جنگ اڪبر" چئبو آهي ١١- ننڍي جنگ مان ١٢- جنگ اڪبر (وڏي جنگ) ١٣- ننڍي جنگ ١۴- هڪل، حملو ١٥- حضرت علي ١٦- دشمن ١٧- سردار ١٨- برابر يا ثاني سمجهان ١٩- اڙهن هزار ٢٠- سخاوت ٢١- مانت ڪيا، پکي ڇڏيا ٢٢- آسائتو، اميد رکندڙ ٢٣- وچ ٢۴- لاءِ، وٽ ٢٥- شان، لائق ٢٦- پيدا ٿئي ٢٧- چارڻن جي ٢٨- ڪلا ٢٩- گهوڙن ٣٠- عراقي گهوڙا ٣١- ڪنڪ ٣٢- سوڙ، پناهه ٣٣- ريت ٣۴- پنهنجي در يا گهر بر ٣٥- مسڪينن ٣٦- نوازش ٣٧- ڏهاڙي.

* لعنتي شيطان مون جهڙي ڪمزور لي حملو ٿو ڪري. اي علي شيرا ٿون اچي ڪيس ڪهي پورو ڪر.

۱۰

ڪوهُ نہ جُهارِئين جَڪرو، جنهن ڏيهہ پِيا ڏيئي؟
جي اُڏِيا ئي ليمڱهن ۾، شاڻَن ۾ سيئي،
سَمي سيئيئي، طاماعوٗ تارِ ڪيا.

۱۱

اَلا! جُنگ جِيَن، جنين اَجهي گهارِيان،
شال مَ سُڪي ويڙهي، جِتان پِيَّ پِيَن،
مَرڪندڙا! اَڪڙيَن، تو ڏِني موٗن سُکُ لَئي.

۱۲

ايندي لَئي اَچُ، پير پَريندي نَريا،
مَنجهِ ويڙهيءَ سَجَ، ڪَرَ لَدي رِڻُ اَڪارِيين.

۱۳

توٗن اوڀُرُ، توٗن اوڀڪو، توٗن اَجهو، توٗن اَڳُ،
هِت پِڻُ تُنهنجو نَڪيو، مَهندِ پِڻ اُونهين ماڳُ،
سي لورِيوُن ڏِيَن نہ لاڳُ، جي اَجهي آيوُن اَبڙي.

۱۴

سَڏُ شهتيرن ۾، بَرَ جهلو ياري،
سَمي سُوالِيَن کي، ويلهين وَساري،
پُڄي سي پاري، عاجِز عَجوُرَنِ ۾.

۱۵

اَڪين سونہي اوڙڪيو، جو ڪَمين سوم ڪرن،
ماءِ! مُهنجو مَنُ، جامَ پَسَندئي پَڄيو.

۱۶

پَسَنديئي پُر ٿِيا، جڪروئي جاجَڪ،
لِنان ڏِني مَڱَتي، ڍَهوُرا جي لِڪ،
سَمي پَڄين سِڪَ، واصِلُ ٿِيا وِصالَ ۾.

۱۷

جي اَڌميو اَچُ، نہ وَسندو سون سنگُ،
جالَ پَئيندو جُنگُ، جَڳُ پَئيندو جڪرو.

وائي

جِيان ڏِناتوٗن پير، جِيان ڏِناتوٗن.
پَڳا ڪوٽ ڪَٽارَ جا، اَچي عَليءَ شيرَ،
مَتي اَڳڙ آئيا، سوُنهڙ لِڳا سِيرَ،
جِيان نَبي نَڳيو، پَري مُبارَڪ پيرَ،
لَتا ڏُک، سُک ٿِيا، ئي واداڻيءَ ويرَ،
لُطفُ تو رِءَ؛ لَطيفُ چئي، ڪَندا پِيا ڪير؟

Gul Hayat Institute

۱- چو ۲- پوڄين ۳- ڪيترا ماڪ ۴- چنل ڪيڙن ۾ ۵- اوني يا پشم جي شالن ۶- سوالي ۷- پڻي چڏيا ۸- ڪامل شخص ۹- ڪوهي ۱۰- واڻهڙو ۱۱- اي مرڪندڙ مرد! ۱۲- اوائل ۾ ئي ۱۳- رڻ جي ڪوه ۱۴- جاڙ حاصل ڪئي ۱۵- رڻ اُڪرندڙن ۱۶- اوڀڙ ۱۷- پردو، پناه ۱۸- سردار، پردو ۱۹- آسرو ۲۰- اَڳيان ۲۱- واه، رستو ۲۲- مسڪين عورتون ۲۳- محصول ۲۴- زبردست ۲۵- ڪامن ۲۶- آڌار ۲۷- زوراور ۲۸- سوالين ڪانڙ ۲۹- فرصت وساري ۳۰- پاليل، پناه ۾ آيل ۳۱- نبل ۳۲- اَبلائن ۳۳- پسيو ۳۴- ڪمن سان بدم ۳۵- جام جو نالو (جڻن پاڻڌون ۾) ۳۶- راضي ٿيو ۳۷- مڱڻهار ۳۸- پاڪ شراب ۳۹- سرڪي ۴۰- جدبي ۾ آيو ۴۱- سون جو سنگ يا داڻا ۴۲- گهٽيئي ۴۳- سوره ۴۴- سارو جهان ۴۵- جنان ۴۶- ڀهڪڻ لڳا ۴۷- گس ۴۸- نڪتو ۴۹- واداڻيءَ جو وقت.

سر بلاول ـ داستان ٽئين جو سار

مطيع (ٻانهي يا زيردست) کي نہ ٻر اَندر جي مجوسيءَ (آتش پرست) يعني نفس کي مار. ننڍين جنگين مان ڪو نفعو ناهي. اَندر جي جنگ (جنگ اَڪبر) نہ وسار. اِنهيءَ جنگ ۾ فتح حاصل ڪرڻ لاءِ حضرت عليءَ جهڙي شير جي مدد جي ضرورت آهي. هو روحاني ساقي آهي، جو طالبن کي سچي ڪيف جون سرڪيون ٿو پياري. جڪرو اَهڙو "پانڌپ سردار" آهي، جنهن جي سار، مينهن مثل آهي. سندس جهڙ اَرڙهن هزار عالم جهپيو ڇڏي. اَهڙو راجا سيپي جي "جهار" جو لائق آهي. جي اَڄ، اينگهن ۾ ٿي لڏيا، سي سندس سخاوت جي ڪري اَڄ شالن ۾ آهن. هو سخا جو ٻحر آهي، جنهن مان لکين واهڙا ٿا وهن. شال اَهڙا جنگ هن جهان ۾ هميشه جيئرا هجن.

داستان چوٿون

١

وَڳِندُ[1] وَرِي آئيو، وَسَنِ[2] ڪِينَ وِڌوسِ[3]،
ڳنڊيِ[4]، مانيِ[5]، ماڳُ[6]، موچارو، پاسي پيرَ ٿيوسِ[7].

٢

وَڳِندُ وَرِي آئيو، پيمارِنئُون[8] پوءِ،
مُڪَمُ[9] لڳسِ موچڙا، ڌَرو نہ ڏِنُسِ جوءِ،
ويٺو اُٺين چوءِ[10]، نہ پيران[11] پاسي نہ ٿِيان.

٣

اَسوُرَ[12] سَندي آسِري، ويٺو آهِ وَڳَندُ،
هَڏِ نہ ڇَڏِيندو هَندُ، آيَسِ بُوءِ بَهارَ[13] جي.

٤

اَسوُرَ سَندو آسِرو، وَڳِندَ کي وَڏو،
جُسي[14] ۾ جَڏو، پَرَ ڪِيٺَ[15] لي ڪَڙا[16] ڪَٽي.

٥

وَڳِندُ وَرِي آئيو، ٻَڌَوُ[17] سين ٻَڌوءِ،
خاوَندَ! ڏي خوشبوءِ، نہ سُرَهو ٿِيان، سُهِرِينِ!

٦

وَڳِندُ وَرِي آئيو، ڪِنو ٿِي ڪوجهو،
ڇَڏي نہ موزو[18]، لَڳُسِ آڙ[19] عَطارَ[20] سين.

٧

دانا سَندي دَرَ ني، وَڳِندُ ويٺو ٻَسُ!
تَنهن روڳِيءَ[21] کي رَسُ[22]، جو آلُودو[23] آزارَ[24] سين.

٨

دائِمُ آهي دَرَ ني، وَڳِندُ ويچارو،

١- وڳند فقير ٢- حيلا وسيلا ٣- پلئہ نہ وڌس ٤- ڪڙو گنڊي ٥- قوت گذران ٦- سٺو هنڌ رهڻ لاءِ ٧- پيرن وٽ ٿيس، هڪيو لڪيو ٿيس ٨- پيمارن يا مگتن کان ٩- پختا ١٠- چوي ١١- پيرن کان (شاه صاحب جي) ١٢- اَسر جي ڪاڄ ١٣- بهار جي خوشبوءِ (شاه صاحب جي صحبت) ١٤- بدن، سرير ١٥- ڪانڊ ١٦- ڪڙيون ڪٽي، ليار ٿي وهي ١٧- غليظ گندلو ١٨- چم جو جوراب، جنهن مان بدبوءِ ايندي آهي ١٩- نيڻهن ٢٠- عطر فروش، عطر وڪڻندڙ ٢١- مريض ٢٢- مزو، لطف ٢٣- مبتلا ٢٤- مرض، عليلائي.

عطر سين آرو، لڳس[1] لي[2] لڏ ڪٽي.

٩

دانا سعدي ڏر لي، وڳند ٿي ويڙو،

ٻصر سين بازار ۾، ڪَر[3] واڙيو جيڙو،

ڏران[4] لڌهين پيڙو، جت[5] ڪفران[6] ڪين ٿي.

١٠

وڳند وري آئيو، نسورو[7] ٿي نرڳ،

گندا[8] ڳلا ٻي ڪري[9]، سيد جو سرڳ[10]،

عطر سين اورڳ[11]، نه هٿين[12] سدائين سرهو.

١١

وڳند وري آئيو، ٻدو اي نماز،

جڻ لتر متي باز، وڳند تن سرهاڻ لي.

١٢

وڳند وري آئيو، ڪوڙيان[13] ڪلات،

سندو ڪرڙ ڪاٺ[14]، هڻ نرڳيءَ ڪي نڪٽين[15].

١٣

باندو[16] ٻيلي[17] نه ليو[18]، ورو اڄ ويو،

پيتڙ[19] ٻڌ پيو، سونهاري[20] سيد ڏي.

وائي*

ٻڪ ٻڪيندو، ٻون نه چلبيندو، شفيع[21] شافع[22] سهڻن.

آندا، اوندا، آڪڙيا[23]، سڀ نباهي نيندو،

واتان[24] وهاڙن[25] جي، داروُن[26] پاڪ ڏريندو،

ڍهارن کي ڏاڪڙا، اڪ سڀ لنگهائيندو،

نور[27] ناڪارو[28] نه ڪري، محمد منت مڃيندو،

هت هت حامي[29] هن جو، اڳيان آڏر[30] ڏيندو،

طهورا[31] تڙين[32] کي، پانڌپ[33] پياريندو،

پاڪ سچاٽي پاٺين[34]، ڪامل ڪرم[35] ڪريندو،

ٽٻو آٽي ٿاءُ ۾[36]، عاصين[37] ڪاڻ اڏيندو،

دانا دوزخين ٿان، ليڪو لهرائيندو،

رسڻ وير[38] رسي[39] ڪري، مشڪ رنگ مڃيندو،

"رحمة[40] للعالمين[41]،" اهڪيءَ آڳهه[42] ٿيندو،

الي عبداللطيف جو، هادي[43] هت جهليندو.

١- نينهن ٢- لڌهن ڪري ٣- چڙ ٤- در ڪان ٥- داخل ٿيو ٦- احسان فراموشي ٧- بنهه نرڳي يا دوزخي ٨- غليظ يا ناپاڪ إنسان ٩- خوشبودار ١٠- سيد جي سرڳ جهڙي صحبت ١١- وهنوار رک ١٢- هڄين ١٣- ڪلچڙو ١٤- ڪرڙ جي ڪاٺي ١٥- نسوري، بنهه ١٦- لڦڳ ١٧- صحبتي ١٨- وڳند جو ٻيو نالو ١٩- پيٽير، پيٽ نڪتل ٢٠- سهڻي ٢١ ۽ ٢٢- سفارش ڪندڙ ٢٣- ٽاٻڙيل ٢٤- وائن ۾ ٢٥- دوا ستي ٢٦- اونيندو ٢٧- خدائي نور ٢٨- إنڪار ٢٩- هدن جو ٣٠- آدار ٣١- پاڪ شراب ٣٢- تڙيلن کي ٣٣- سردار ٣٤- پورن پرک ٣٥- باجهه ٣٦- قيامت جي تابش ٣٧- گنهگارن ٣٨- مدد وقت ٣٩- پهچي ٤٠- ٻنهي جهانن لاءِ رحمت ٤١- مشڪلات ٤٢- ير جهلو ٤٣- رهبر.

*هيءَ وائي حضرت محمد صلعم جي شفاعت باست چيل آهي.

سر بلاول - داستان چوٿين جو سار

هي داستان، شاه جي مذاقي شعر جو نمونو آهي. وڳڻ، جسم جو جلو ۽ ٻيٽ جو ٻوڇاري هو. شايد ميراڻ سان ٻه ڪا خاص محبت هئس. اَفعال پيارن جهڙا هئس، ۽ جوڻس ٻه ڪا منجهانئس اُهڙي ٻيزار هئي، جو "محڪم موچڙن" سان سندس مرحبا ڪندي هئي. شاه صاحب، هن فقير کي گهڻن ئي لقبن سان ياد فرمايو آهي: جهڙوڪ "ٻڏوءِ نمارُ"، "گندو"، "ٻڏوسين ٻڏوءِ"، "نسورونئي نوڳ"، "ڪلات"، "پيٽر"، "روڳي"، "ٻانڊو"، "ڪنو ۽ ڪوجهو"، "آلوڌ و آزار سين". اُسر جوئي ڪاڏي جي لوڙ اَچي ورائيندي هئس. جوءِ وٺان جتا ڪاني، اَچي شاه صاحب جا پير پڪڙيندو هو. شاه صاحب عطار مثل هو ۽ سندس صحبت سرڳ مثل. "سيد جو سرڳ" گندن کي گلابي ڪندڙ هو.

•

"سر بلاول"- هندستان جي ڳائڻ وديا موجب، بلاول، رامڪليءَ وانگر، هنڊول راڳ جي پڇڙن استرين مان هڪ جو نالو آهي. ٻئي راڳڻيون ڏک ڪنيندڙ ۽ اُستتي اُچارڻ لاءِ موزون آهن. هن سر ۾ ڏٺيءَ، پيغمبر صاحب ۽ جادم جکري جي واڪاڻ اُچاريل آهي. هن سر ۾ "جادم" تمثيل طور به آيل آهي. ڪٿي مراد اُنس ڏٺي، ڪٿي نبي سڳورو.

پورو ٿيو

Gul Hayat Institute

پلاهو

صفحو	بيت	مصرع	غلط	صحيح
٣	١٤	٣	لڏهن	لَڏهِين
٦	٢٤	١	ٽارنِين	ٽارِئين
٧	٢٥	٢	جنجا	جنِين جا
٧	٢٨	٢	جَن	جِن
٧	٣٢	٢	پِرئَن	پِرئُن
١٠	وائي	٣	ڪِيو	ڪَيو
١٤	٧	١	"	"
١٧	٨	١	ڏ ڳا يو	ڏ ڳا يومِ
١٩	٢٤	١	*	§
١٩	وائي	١	§	*
٢٠	٦	٢	پيالون	پياليون
٢٣	٤	٢	مڏجهيان	مڏجهان
٢٩	١٧	١	سانگ،*	سانگ،
٢٩	١٧	٢	چانگ،	چانگ،*
٣٠	٥	١	مڏجهان	مڏجهاءِ
٣١	١٠	١	سَيرُ	سيرُ
٣٤	شرح	سٽ٥	يعني	يعني ڏور
٤٠	وائي٣	٣	سنڌيءِ باه ٢٢	سنڌيءِ باه ٢٢
٤٣	شرح	سٽ٢	ڪڇهڙي	ڪڇهري
٤٦	٤٨	٣	ڪڏ	ڪنڌ و
٥٠	٨	١	ڪمايومِ	ڪمايمِ
٥٣	٧	٤	لڏگهيان	لَنگهائِيان

صفحو	بيت	مصرع	غلط	صحيح
٥٤	١٩	٣	جوهرِيَن	جوهرِئُن
٥٦	١	١	آسَري	آسِري
٦٠	٢	٣	قادِر	قادُر
٧٤	وائي٢	٥	ڪڏڇِرو	ڪڇُرو
٧٩	١	٢	خلوت	سي خلوت
٨٠	١٢	٢	إمَّا	أمَّا
٨٠	١٢	٣	سڪندرَين	سڪندرُين
٨٢	٣٠	٣	نيِڙُ	نيڙُ
٨٢	٣١	١	سي ميهارَ	سي ميهارُ
٨٧	شرح	سٽ١	روخاني	روحاني
٩٥	١٦	١	پر،§	پر،
٩٥	١٦	٣	لهي.	لهي.§
٩٧	١	٤	ميهارُ	ميهارَ
١٠٢	١٠	٣	أللهَ	أللهُ
١١١	٧	٣	محبِ	محبَ
١١١	١١	١	ڪوء	ڪڏي ڇڏيو
١١٢	وائي٦	٥	حَمَدَ	حَمدَ
١١٧	شرح	سٽ٣	گهنڊ ئي گهنڊ	گهنڊڻي، گهنڊ
١١٧	وائي	٤	ٻِچار	ٻَچار
١١٨	شرح	سٽ٢	عقل، ڪل	عقل ڪل،
١١٨	شرح	سٽ٤	هُنان	هِنان
١١٨	شرح	سٽ٤	هِمت	هُمت

Gul Hayat Institute

صفحو	بيت	مصرع	غلط	صحيح
١١٩	٥	٣	چهرڻ	چهران
١٢١	٨	٣	پنڻ	پنڻ
١٢٢	٦	١	ڏوُري	ڏوري
١٢٤	١٩	٣	چڪي	چُڪي
١٢٦	٦	٣	هوسَ	هوسُ
١٢٦	١٢	٢	سوُجهي	سوجهي
١٢٧	١٨	٣	ڏوُرينديون	ڏوريندئون
١٢٨	١	٢	حمامَ	حمامُ
١٢٨	٦	١	ڪفنَ	ڪفنُ
١٤٣	وائي ٣	٣	هوسُ	هوسَ
١٥٤	سار	ست١٠	ڀهڪڙ ۾	ڀهڪڙ
١٦٣	٥	٤	هوُندِ	هوُندَ
١٦٨	٤	٦	اِهڙي	اَهڙي
١٧٧	٣	١	۾ِ	۾
١٨٠	٩	٣	قادِرَ	قادُرَ
١٩٧	٩	١	چَوَن	چُون
١٩٩	وائي ٢	٨	قادِر	قادُر
٢٠١	٧	٢	ڏوُريندي	ڏوريندي
٢١٨	سار	ست١٦	ٿان ڪر	ٿان پاسي ڪر
٢٢٣	٢٣	١	جي	جڻ
٣١٠	١٠	٢	سوُنگي	سوُنگي
٣٢٧	٣	١	محرمَ	محرمُ
٣٥١	١٠	٣	منهنجان	منهنجا
٣٥٢	شرح	ست٧	سوڪر	سوڪڙ
٣٥٦	١٧	٢	قعوُد ۾	قعوُد ڪر
٣٦٩			٤٩، ٥٠	٤٨، ٤٩

صفحو	بيت	مصرع	غلط	صحيح
٣٧٦	وائي	٢	سڄي ڪڍي ڇڏيو، ڏسو صفحو ٢٤٢ وائي	
٣٩٣	سار	ست٣	ڏونگرن	ڏونگر
٣٩٥	شرح	ست٣	وٿان	وٿان
٣٩٦	١٥	٢	اُنهن	اُنهِن
٤٠٠	سار	١	آرم	آرام
٤٠٨	شرح	٩	ٿڙڪيو	ٿڙڪيا
٤٠٩	سار	ست١٢	اٿو سڪ	سڪ
٤١٢	وائي	٣	جوُنِ	جوُن
٤١٥	١	٢	سَيِنَ	سَيْنَ
٤١٩	٦	٢	وسري	وسري
٤٢١	وائي ١	٣	سان	سين
٤٢٢	شرح	١	سريا يا	سر يا
٤٢٣	١٦	٢	سناسي،	سناسي!
٤٢٤	٢٩	١	سَيِنَ	سَيْنَ
٤٢٦	٤٢	١	گودَڙي	گودِڙي
٤٣١	شرح	ست١	٥- ڪتين ٦- ڌ ڇن	٥- ڌ ڇن ٦- ڪتين
٤٤٠	٧	٢	خوُشبوُء	خوشبوُء
٤٤٦	سار	١٢	سندس	سندن
٤٥٢	٢٦	٣	گهُرُ	گهرِ
٤٥٥	شرح	٥	وتندڙن	ولندڙ
٤٦٦	شرح	٩	من ٿان	ڪڍي ڇڏيو
٤٧١	١	٢	مَلْهه	مَلهُه
٤٧٥	١٣	١	اَڳُ	آڳُ
٤٧٧	وائي	٨	سچائي	سچائي
٤٧٧	وائي	١٣	هَمَت	هَمَتُ

Gul Hayat Institute